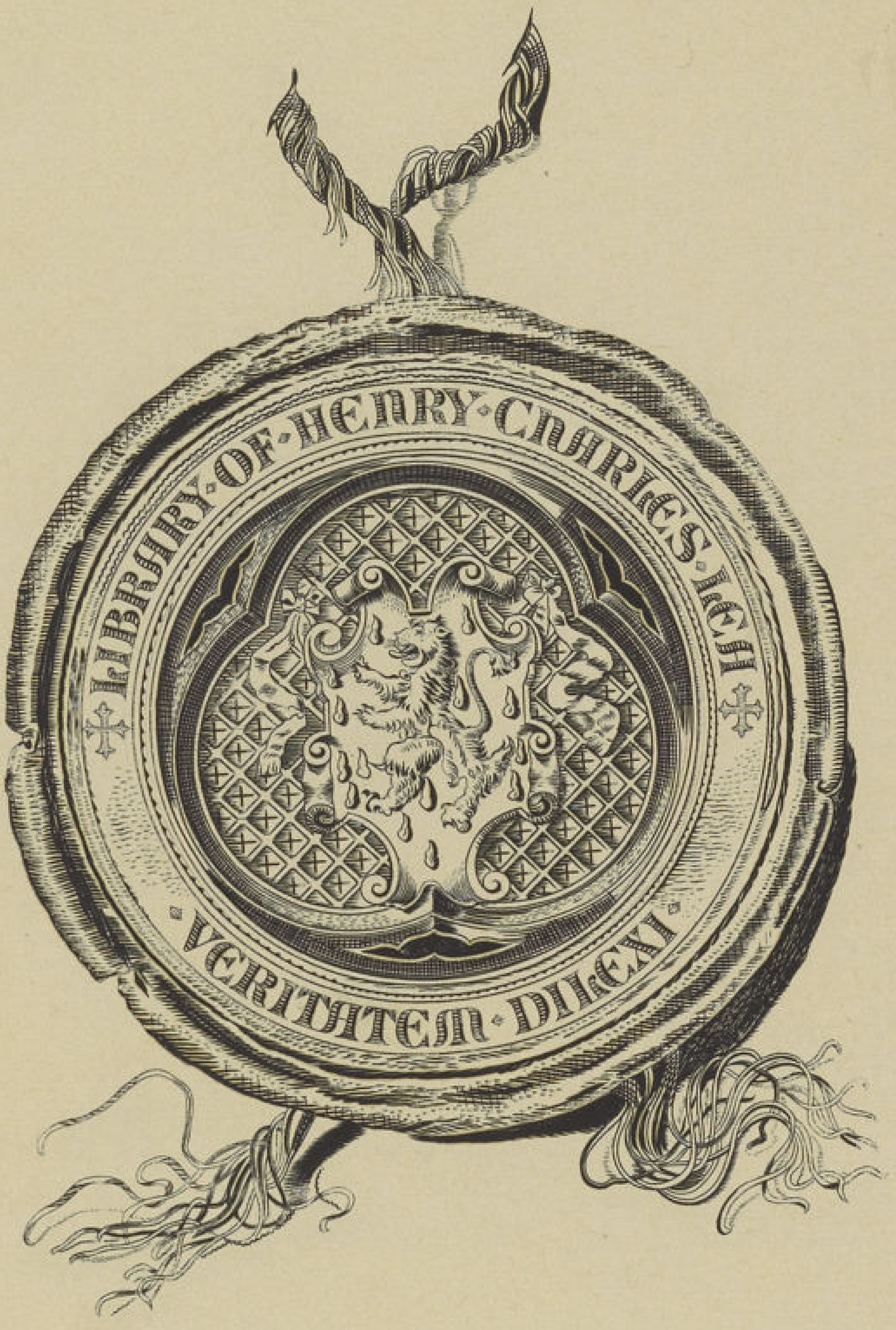

MS. Codex 75
~~MS. Lea 23~~

Ms. Codex 75

57. 3R. 90.

Henry C. Lea 1896

Phillipps MSS

20547

.3.3

Burgo (Johannis de) Pupilla Oculi omnibus Presbyteris precipue Anglicanus summe necessaria (in quo tractatur de septem Sacramentorum Administratione de decem Preceptis Decalogi et reliquis Ecclesiasticorum Officiis) cum Indice

Manuscript of the 15th Century, on Vellum by an English Scribe

+7 John de Burgh was Rector of Collingham & Chanr of the University of Cambridge. His work was compiled in 1385, and although the Hand Book of the Clergy, does not appear to have been printed until 1510, when William Bretton, at his own expence, procured from W. Hopyl, a Paris Printer, an edition for the English market.

Humane conditio nature
que sub fluxa presentis mundi de-
cursu temporum currit quanto
tamen a termino quanto
sortitur sue originis
longius deviatur tanto
viribus naturalibus minus
vigoris manifesta probatur et ob id in
perfecte cognitionis intellectualis que suf-
ficientie non indiget quare detineatur
patet consequenter. ¶ Unde carnotensis
in prologo sui policratici: Vita inquit bre-
vis sensus hebes negligentie torpor
et inutiles occupationes nos pauca
scire permittunt et aliquociens scita ex-
cutit ab animo per temporis lapsum fraudatrix
scientie et amica memorie semper
oblivio. ¶ Ad hoc vero incommodum
remedium conveniens ubi litteratura
divina in sacerdotibus non deficeret [illegible] in necessitate
volunt providere quibus potissime
sacre scripture misteria patrum [illegible] de-
creta secundum exigentiam temporum et sta-
bilita mortalibus tradiderunt ut quod
natura per se non sufficit [illegible] docu-
mentis suppleretur et excusationis locus
in hiis que scire oportet ignorantia volun-
taria non haberet. ¶ Quoniam vero
ut apostolus scripta sunt ad nostram doctrinam
scripta sunt ut scilicet que facienda sunt
et que vitanda sunt cognoscamus de-
bet prelatis et simplicibus in tempore in
quos fines seculi devenerunt max-
ime sacerdotibus curatis quibus experien-
tia semper docet esse addiscendum non pigri-
tiam in quo dum [illegible] inventis
offendunt [illegible] de. ¶ Quod
quibus etiam incumbit super commis-
sis sibi gregis vigilias servare et
timenti in tam spacioso pellago divine
scripture et canonum [illegible] sui [illegible]
laxare in scriptura videretur

opus [illegible] et processores mei
quidam zelo animarum permoti de hiis que
regimini conveniunt animarum sunt [illegible]
tatis variosque contexuerunt libros quorum
illos qui sacerdotis oculus intitulatur
cetris ceteris licet plurimum fructuosis
existat. ¶ Modus tamen et ordo trac-
tandi ob quorundam in eo contentorum
prolixitatem replicationem non bene doctrinalis
ordinatur. ¶ Alii vero pro nimia proli-
xitate hic gaudent brevitate modernis
a multis curatis [illegible] et indiscrete negligen-
ter sunt deficientes propter non habent.
¶ Alii propter curatus curatum et simplicium
sacerdotum quorum tractatus huius prol-
lectorem non habent utilitatis [illegible]
scia [illegible] obtemperans quod de-
dicetur a brevitate lucida magis applau-
dunt quam subtilitate. A prolixis similiter
bus non desiderans brevis compendi-
um de hiis que sacerdotibus ignorare non licet
curatis ex variis sive et scriptis quedam
de constitutionibus provincialibus etiam sy-
nodalibus addicienis colligere dignum duxi.
¶ Quod quia de predicto tractatu qui
dicitur oculus sacerdotis pars magna
protracta est. Ne saccatio multis non
quidem superfluis set non tamen necessariis aliis
et adiectis utilibus pupilla oculi et
sui nominandi. Quia sicut in pupilla max-
ime viget virtus videndi cum cetere
partes oculi ei subserviunt tamquam re-
gimini et eam medio situate sunt alias
eam muniunt secundum Bart. libro 5 de proprietatibus.
¶ Ita in hoc tractatu sicut sive eam regimine
regimine animarum quod in [illegible]
cum appellatur. Ex quo de eis et qualiter
ordine eum sit et eius propter pastoralis cura [illegible] cir-
cumdante partes ut ut adiutrices et forme
vel ut ancille subserviunt alie esse.
¶ Hoc itaque opusculum prodere quod non
superbia presumptionis set zelo sincero

affeccionis informacionis compilavi et finis
industria collegi. Et nullus quos latrat
emulorum istius poterit quod diminute invenerit
suppleat. Si quid erroneum aut dictis
autenticis dissonum corrigat et reser-
vet. Si quid vero sanius congestum est
ad dei honorem ab hiis quibus placuit
in usum benignius assumatur. Et ut ex-
de procedendi eorum clarius elucescat
advertendum est quod iste totus tractatus
in decem partes dividitur principales.
¶ Quarum prima tractat de sacramentis
in generali. ¶ 2a de baptismo et eius ef-
fectu. ¶ 3a de sacramento confirmacionis.
¶ 4ta de sacramento eukaristie ce-
lebracione missarum et modo dicendi horas
canonicas. ¶ 5ta de sacramento penitencie
modo audiendi confessiones et absolvendi
et de sua excommunicacione maioris et
minoris. ¶ 6ta de extrema unccione.
¶ 7a de sacramento ordinis et etate et qua-
litate ordinandorum et de penis canoni-
cis que impediunt ordinis execu-
cionem. ¶ 8a de matrimonio sponsalibus
et aliis ad matrimonium pertinentibus. ¶ 9a de con-
secracione ecclesiarum de decimis et pronon-
ciacionibus earum de sepulturis. De festis
et ieiuniis observandis. ¶ 10a de decem
preceptis decalogi et aliis quibusdam
ad informacionem morum utilibus planius tracta-
dis. Et sic in denarius modo quasi limes
et terminus est modorum simplicium tractatus iste
complectens ea que sunt sacerdotibus simplicibus
tenenda. Partes autem singulas suis
locis per capitula distinguimus. ¶ Prima
pars continet breviorum duo continet
capitula. Primum de sacramentorum modo et eo-
rum sufficiencia. ¶ 2m de sacramentis
iterandis et non iterandis et de caractere
sacramentali.

Ut dicit magister
in 4. sentenciarum di. prima. Sacramentum est in-
visibilis gracie visibilis forma

ut ymaginem gerat et causa existat.
Ex qua diffinicione patet [illegible] olim bene
dictum. Causa nunc [illegible] dicta sunt pro-
prie sacramenta quia [illegible] modo licet com-
muniter possunt dici sacra [illegible] nulli tali
ter competit data diffinicio sacramenti. ¶ Sacra-
menta nove legis sunt vii. scilicet baptismus
confirmacio. eukaristia. penitencia. ordo. extre-
ma unccio. matrimonium. Prima tria faciunt bo-
num. Duo ultima multiplicant et ordinant. Quorum modum et
sufficienciam sumunt pro se in quod ipsa conferunt
ad virtutes principales quarum iii sunt
theologice et iiii cardinales. Ad actum
namque fidei innuat baptismus. ¶ Ad actum
spei unccio extrema. Ad actum caritatis
eukaristia. Ad actum prudencie ordo. Ad
actum fortitudinis confirmacio. Ad
actum iusticie penitencia. Et ad actum tempe-
rancie matrimonium. ¶ Est et in homine 2x defec-
tus. ¶ Primus est defectus culpe
et hoc est culpe originalis contra quam
instituitur baptismus. Vel culpe actualis
mortalis contra quam instituitur penitencia. Vel
iiio est defectus culpe actualis venialis
contra quam valet extrema unccio.
¶ 2us defectus penalis sive malum pene
et hic defectus 4x est. Quia vel est ig-
norancia in racione contra quam instituitur
tur sacramentum ordinis. Vel est inclinacio
ad malum contra quam est eukaristia. Vel est
infirmitas in irascibili contra quam est con-
firmacio. Vel est deordinacio in concu-
piscibili contra quam est matrimonium. Horum
sacramentorum sunt ministri ecclesie dispen-
satores. Sed quia quedam respiciunt
excellenciam dignitatis ut sacramentum con-
firmacionis et ordinis ideo a solis episcopis
regulariter conferuntur. Quedam
respiciunt indigenciam necessitatis ut
baptismus et matrimonium. Quorum dispensacio
personis inferioribus conceditur ut
dicetur infra. Quedam vero sacra

Ms. Codex 75

sunt quasi media ut Eukaristia. Prima et ulti-
mo extrema quorum dispensacio ad solos
pertinet sacerdotes. Que sunt quasi media ad
episcopos et inferiores personas constituta secundum
Tho.

Necessitatis

A Necessitatis sacramenta sunt quecumque secundum quosdam
que nunc ordinata sunt ut genera-
liter sumantur ab omnibus christianis quia sunt
baptismus confirmacio eukaristia. Penitentia ex-
trema unctio. Alia vero duo sunt volun-
tatis ut ordo et matrimonium quorum primum viris
perfectis secundum vero tempore nove legis solum
competit viris imperfectis. Sed ut dicunt
alii sola sunt duo sunt sacramenta necessitatis
scilicet baptismus et penitencia. Stricte autem loquen-
do solum baptismus est necessitatis sacramentum quia
in mortis articulo ubi non habetur copia sacer-
dotis sola contricio sufficit ad salutem.
Quomodo autem baptismus sit necessarius dice-
tur inferius. ¶ Item tria sunt sacramenta
in quorum susceptione caracter anime suscipientis
imprimitur qui tamen indelebilis est quia eciam
in morte non separatur, videlicet baptismus con-
firmacio ordo. Unde mortuus homo qui
prius baptizatus confirmatus et
ordinatus fuerat resuscitatus per miracu-
lum non esset baptizandus confirman-
dus vel ordinandus ut xxxii. q. i. [illegible]
[illegible] in glossa. Cathecuminus autem mar-
tirizatus et postea resuscitatus esset
baptizandus propter preceptum ecclesie quia
prius non habuit caracterem impressum
in anima quamvis baptismus sanguinis sibi
B sufficeret ad salutem. ¶ Est autem
caracter quedam qualitas spiritualis
distincta in anima illorum qui suscipiunt sa-
cramentum ab illis qui sacramentum nunquam non suscepe-
runt secundum Ric. super 4. Vel secundum alios ca-
racter est quedam qualitas in ipsa
vi sacra? [illegible] [illegible] ad [illegible]
dendum facilius quid credendum sit et
eciam quid agendum et quid non agendum.
Alii dicunt quod caracter non est aliqua res
absoluta in anima sed relacio ordinis ad

aliquam sacramenti actionem. ¶ Supponitur C
autem sacramentorum trium predictorum carac-
ter imprimitur quia pleno tradi-
tur sive conformatur signum essen-
ciale sacramenti in quo scilicet caracter imprimi-
tur. ¶ Item differunt caracteres sacramentales
a realibus ut dicit Ric.? in sacramentalibus
secundum solum in modo significandi sicut in sigillo
ymaginis regis illud modum sig-
nificandi habet in cera aliud in argento. Alii
dicunt quod caracteres diversorum sacramentorum
specie distinguuntur. ¶ Tria vero sacramenta pre-
dicta scilicet baptismus confirmacio et ordo
quia caracteres imprimunt ideo itera-
ri non possunt. Et quia caracter
baptismalis est fundamentum aliorum
caracterum ideo illo non habito non possunt
ceteri caracteres videlicet confirmacionis
et ordinis imprimi. Unde si quis confir-
matur sive ordinatur non baptizatus
nichil prorsus agitur et talis si baptiza-
retur et post de novo ordinetur non
censebitur in eo sacramentum ordinis iterari
secundum Thomam. ¶ Alia iiii^or sacramenta scilicet eukaristia
penitencia extrema unctio et matrimonium
iterari possunt quia caracteres non
imprimunt. Quedam tamen iterari debent
super eandem personam sive materiam et
ex eadem causa ut eadem hostia non de-
bet consecrari nec idem oleum sive idem
crisma iterato benedici nec idem infirmus
in alia infirmitate superveniente ite-
rato inungi. Nec plerumque penitencia itera-
ri nec per [illegible] benedici. De istis [illegible]
ultimis intelligo ubi consuetudo
non habet contrarium. Et quia plerumque pe-
nitencia iteretur [illegible] [illegible] benedi-
D cantur. ¶ Scito eciam quod sacramenta semper
habent veritatem significacionis sed non semper
habent efficaciam gracie non propter defec-
tum ex parte sui sed ex parte suscipientis
quia nulli dant graciam repugnanti vel
impugnanti formam gracie. Unde sacramenta
non sufficiunt nisi digne accedentes
id est absque ficcione. Quicquid tamen defectus
dignitatis sive preparacionis ex parte suscipientis
suppletur virtute divina: dummodo

suscipiens sacramentum non accedat sicut
ter in mortali peccato ut in proposito pec
candi secundum Tho. ¶ Unde notandum quod qui
dam suscipiunt sacramentum tantum ut
ficte accedentes quibus illud quod sum
itur est signum tantum et sic sumunt sa
cramentum et non rem. Quidam autem su
munt rem sacramenti et non sacramentum ut illi qui
sanctificantur non quidem per sacramentum extra
nos sed per fidem ut aliud supplens vica
rie sacramentum et recipiunt gratiam principalem virtutem
sacramenti. Alii vero tam rem quam
ad sacramentum suscipiunt ut illi qui sacra
mentum externum suscipiunt et obice
quo minus gratia infundatur seu augeatur
non apponunt. Extra de bap. et eius ef.
maiores in fine. ¶ Praeterea sciendum
est quod sacramenta quaedam sunt spiritualia quaedam
sacramentalia sive accidentalia. Quantum ad sub
stantialia non plus valent bona ministri
quam mali quia Deus est operator ut auctor
bonorum vero ut minister. Sed in sacramentalibus sicut sunt
orationes et huiusmodi plus valent opera boni
quam mali. Hoc autem est per actionem non per
se. Quamvis quoque apud haereticos sint
sacramenta vera non tamen valent recipi
entibus nisi ad ecclesiae redeant unitatem
secundum Tho. ¶ Sacramenta novae legis instituta
sunt a Deo sed diversimode. Quaedam enim
instituit ante adventum suum ut matrimonium
et penitentiam sed ea confirmavit in lege gra
tiae penitentiam praedicavit et in propria instituit.
Unctionem extremam instituit cum disci
pulos ad curandum infirmos misit qui
oleo ungebant infirmos ut habetur Mar.
6. Baptismum instituit cum baptismo subiit tra
dens formam baptismi suis discipulis tra
dendo eos baptizare misit. Eucharistiae
sacramentum instituit cum in cena corpus suum
et sanguinem in forma panis et vini tra
didit. Ordinem vero instituit cum dedit
discipulis suis potestatem ligandi et
solvendi et corpus suum conficiendi.
Confirmationis sacramentum instituit cum
parvulos sibi oblatos imponendo eis
manus benedicebat. Matth. 19. ¶ Ulti
mo notandum differentiam inter sacramenta novae legis
et sacramenta veteris legis quia sacramenta no
vae legis iustificant et gratiam conferunt

quod non fecerunt sacramenta legalia
ex vi sacramenti excepta circumcisione quae non
computatur inter legalia quia ipsa
in parvulis tollebat peccatum origina
le et gratiam conferebat non tamen tan
tam sicut baptismus nec tanta efficacia quia
non porrexit ad gloriam nec caracterem
impressit in anima sicut baptismus quia alioquin cir
cumcisi venientes ad fidem Christi non
fuissent baptizandi quod non est verum.
Fiebat autem in circumcisione caracter
carnalis quo distinguebat populum
Israeliticum a populis aliis sicut nunc distin
guitur caracter baptismalis secundum Tho. Secundum
Ric. Scotus tamen quod circumcisio carac
terem imprimebat. ¶ Item notandum quod si
ea quae sunt de substantia sacra
menti omittuntur evacuantur sacramenta et sunt
iteranda seu denuo de novo con
ferenda. Sed omissio illorum quae tantum
sunt congruentiae non evacuant sa
cramenta secundum Tho. ¶ Quod autem sa
cramenta novae legis conferunt gratiam
sciendum quod non tamquam causa efficiens
principalis nec tamquam causa instrumentalis
talis sed dicuntur conferre gratiam
quia ex institutione divina semper sunt
concomitante divina virtute digne
suscipientibus eam gratiam conferentem
secundum Ric. Capitula 2e partis. Primum
capitulum de baptismo et effectu baptismi. ¶ 2m
de ministro baptismi et conditione baptizandi. ¶ 3m de forma baptismi
et quibus modis viciatur. ¶ 4m de
materia debita baptismi et signo. ¶ 5m de tem
pore et loco congruo et fide et in
tentione baptizantis. ¶ 6m de modo baptiza
tionis baptismi. ¶ 7m de diversis casibus in
dubio et [illegible]. ¶ 8m de exorcismo et cathe
cismo et [illegible] baptismi. ¶ 9m de
primo et secundo officio

Cum baptismus ianua sit sacra
mentorum. Primo tractandum
est de baptismo. Triplex autem
est baptismus. Scilicet fluminis flaminis

flaminis et sanguinis ut colligitur de con.
di. iiii. baptismi vicem ¶ Baptismus fluminis
qui fit in aqua [illegible] debita forma con-
suetum more ecclesie. flaminis enim quando
sine fide [illegible] baptismum aliquis baptis-
mus fluminis aliquis non propter negligenciam
seu contemptum sed quia non valet ipsum
baptismum attingere et talis defectum sup-
plet gratia spiritus sancti quam baptismus ex in-
visibiliter ministrat quia non contemptus
religionis sed articulus necessitatis ex-
cludit. extra de presbytero non baptizato
Apostolicam ¶ Baptismus sanguinis est in
martiribus non prius baptizatis qui non possunt
attingere baptismum aque sed in proprio sanguine
baptizantur vel pocius in illo sanguine
Christi in cruce effuso. d. Baptizat sangui-
nis contemptus limpha fides ¶ Istis
hos baptismos tales est dicta. Baptismus
fluminis debite acceptus a tota pena li-
berat et a culpa tam originali quam actu-
ali sine exteriori pena. de con. di. quarta
sine pena. In adultis tamen requirit
penam interiorem et eis gratiam spiritualem in-
fundit et caracterem imprimit ¶ Est
autem originale peccatum deformitas
quam contrahit parvulus cum anima cor-
pori infunditur ex carencia originalis
iusticie que data erat primo homini per
se et tota stirpe sua servanda. quam per
inobedienciam amisit quando primo peccavit
¶ Peccatum vero actuale est quando ho-
mo committit quod facere tenetur vel commit-
tit quod prohibetur ¶ Baptismus et flami-
nis tota culpa delet et dat gratiam in via
in quo consistit meritum ¶ Baptismus vero san-
guinis liberat ab omni temptacione et con-
fert statum premii quia prorsus est in super-
strum evolare. ut dicit Thomas ¶ Sed nec baptis-
mus flaminis nec sanguinis imprimit ca-
racterem quia non imprimunt nisi in actu
aliter vel sic secta baptismatis sed baptismus bap-
sanguinis loco caracteris erit aureola
martirum. ¶ Istum baptismus flami-
nis locum tantum in adultis. alii duo in par-
vulis. de baptismo sanguinis patet de innocen-
tibus occisis pro Christo. de baptismo fluminis ut patet

continue in ecclesia ¶ Istum baptismus fluminis singu-
laris et sufficit. alii duo semper in articulo
necessitatis. Similiter ibi in sacramento ¶ Baptismus
quidem fuit institutus in illo et inchoatus
quando Christus tactu suo mundissime carnis
vim regenerativam aquis contulit. pre-
ceptus quando dixit Nichodemo. nisi
quis renatus fuerit ex aqua et spiritu
sancto. Effectus quando Christus passus
est in cruce. Usus vero eius fuit incho-
atus quando misit discipulos suos ad
predicandum et baptizandum. promulgatus
ad omnes post passionem Christi. ubi
dixit Ite docete omnes gentes baptizantes
eos etc. ut habetur ibi in summa ¶ Istum non quod ad-
ulti iustificati ex originali peccato
per contritionem [illegible] dicit Innocencius baptizari
sed cornelius in credens et iustificatus
post baptizatus est actu Christi [illegible] ut dele-
atur originale quod prius deletum erat
sed quia lex de baptismo suscipiendo generaliter
lata est quibus ad eam omnes obligantur
et ideo quod tales sic iustificati caractere
baptismi non habent et quod fonte pietatis mane-
tem in se iustificatis minuit [illegible]
sacre ¶ Effectus baptismi multiplex est. nam
caracterem imprimit omnem culpam delet
celum aperit virtutes confert peccati fo-
mitem debilitat et augmentat virtu-
tes non requirit gemitum neque plan-
tum vel aliam satisfactionem et intelli-
ge de planctu exteriori quia inte-
rior exigitur in adulto. Unde de hoc
Imprimit [illegible] aperit confert
quod relegat baptismus signum culpa
celum [illegible] planctum. Baptismus dicitur sacra-
mentum fidei ut quod in fide Christi consi-
catur et in fide ecclesie confertur [illegible]
quod in nova infantis confert. de
con. di. iiii. ita et ad summam glo. ¶ Secunda
quod quamvis [illegible] de baptismo ut
in primo [illegible] loquendo
[illegible] est unum baptisma. [illegible] baptismus [illegible]
vice alii duo suppleri possunt in ar-
ticulo necessitatis. unde apostolus ad ephesios
una fides unum baptisma unus deus etc.

Tria sunt de integritate baptismi: scilicet materia, forma verborum et intentio baptizantis. Quod autem convenienter dicuntur predicta, ex hac trina diffinitione baptismi invenimus, que posita fuit a magistris, que talis est:

¶ Baptismus est ablutio corporis exterior in aqua cum intentione debita facta sub forma verborum prescripta. Alii dicunt quod quinque sunt de substantia baptismi: scilicet forma verborum, ablutio corporis totius vel saltem partis dignioris per aquam; tertium quod fiat unico ab uno et eodem tempore, quo ipse met exprimit formam verborum; quartum intentio debita, scilicet generalis vel specialis; quintum est fides baptizandi, quia in adultis requiritur fides propria, in parvulis aliena. Secundum Thomam.

¶ Sed quia baptismus sine ministro tradi non potest, nec aliquis potest seipsum baptizare, cum inter baptizantem et baptizatum requiritur distinctio, sicut in generatione carnali alius est qui generat, alius qui generatur. Extra de bap. Debitum. Unde baptizans seipsum si supervixerit esset denuo baptizandus, quamvis si statim decederet evolaret propter fidem sacramenti, ut dicitur ibidem. ¶ Ideo de ministro baptismi qualis esse debeat primum est dicendum. Pro quo notandum quod nullus debet presumere baptizare in ecclesia nisi sacerdos extra necessitatis articulum. Potest quidem diaconus in absentia presbiteri, ubi extrema necessitas imminet baptizandi, de propriis presumere, ut sacerdotes consueverunt facere, baptizare. 93 di. Diaconos, in glossa. Sed non in presentia presbiteri nisi ab eo iussus, vel quando multi sunt baptizandi et presbiter non potest omnibus sufficere, ut dicitur ibidem in glossa. ¶ Item in ardua necessitate quilibet homo, sive clericus sive laicus, baptizatus sive non baptizatus, sive hereticus sive infidelis, iudeus vel paganus, seu quantumcumque flagitiosus, potest baptizare, et valet baptismus a tali collatus, dummodo habeat intentionem baptizandi generalem seu specialem et servet formam tra-

ditam ab ecclesia, quia non mutat minister primum, scilicet Christus, qui in baptismate operatur. De con. di. iiii. Si inter bonos et eius sequentes. Nec est [illegible] ab aliquo catholico rebaptizandus. Eadem di. Sunt hereticus. Si vero non servat formam ecclesie, baptizatus debet iterum baptizari. De con. di. iiii. Quos a paganis. Si autem aliquis dubitat se esse baptizatum et ignoret cuius fidei fuerat a quo baptisma suscepit, ut dicitur, in forma ecclesie baptizavit, non est rebaptizandus, sed per impositionem manus episcopi unitatis spiritus sancti est catholice copulandus, et si non fuerit confirmatus, confirmandus. De con. di. iiii. De quibus. Item in articulo necessitatis catholicus haberi possit qui baptizet, congruentius est ab eo sumere baptismum quam a non baptizato.

¶ Item pater et mater absque preiudicio copule coniugalis possunt in articulo extreme necessitatis proprium in forma ecclesie baptizare. xxx. q. i. ad limina. Si tamen alii assunt qui baptizare possint, non debent pater et mater proprium filium baptizare.

¶ Item mulier quamvis docta et sancta in conventu docere non licet, ita licet in aliqua urgente necessitatis articulo baptizare. De con. di. iiii. Mulier. Quamvis si vir et mulier simul essent, ubi imminet articulus necessitatis baptizandi puerum, et non esset alius minister ad hoc magis ydoneus presens, vir baptizaret et non mulier, nisi forte mulier bene sciret verba sacramentalia baptismi proferre et non vir, vel aliud impedimentum haberet.

¶ Item notandum quod sacerdos cui competit ex officio baptizare, existens in peccato mortali de quo recolit et non penitet, baptizans presumptuose peccat mortaliter. Baptizans autem in articulo necessitatis in mortali et sine presumptione non peccat mortaliter, secundum Ricardum super quartum. ¶ Item faciens se baptizari scienter ab homine malo precisso ab ecclesia vel ab excommunicato extra mortis articulum peccat mortaliter. Faciens se baptizari a malo sacer-

dote cui competit ex officio se baptizare
et ipsum non est permissum ubi etiam non peccat
mortaliter secundum eundem. ¶ Christianus non
potest aliquem baptizare se q. q. detrahe-
re gloriae: quia ... forma de essentia bap-
tismi certa forma verborum quam unitas pro-
ferre non potest. ¶ Item si unitas et manus
convenirent ad actum baptizandi ita
quod unus immergeret puerum et alius
proferret verba sacramentalia de lege com-
muni non est baptizatus, quia cum baptismus
sit ablutio, proferens verba exprimit
tamen actum baptizandi ab eo a quo
non est sive proferret in singulari sive
in plurali et hoc derogaret efficaciae
baptismi. Ad unitatem enim baptismi requiritur
unitas ministri, non quod plures possint
convenire ad actum abluendi, sed quod
idem sit abluens et formam profe-
rens secundum Ricardum ubi supra di. iiii. Si in ca-
su supradicto unus esset qui manu profe-
rens verba sacramentalia aspergeret pu-
erum aqua quocumque possit. ¶ Item
non possunt ebrii, furiosi et phre-
netici carentes ... baptizare, quia non
possunt in tali statu habere intentio-
nem baptizandi secundum Thomam in scripto. Ebrie-
tate abscedente ebriati et furiosi
advenientibus lucidis intervallis pos-
sunt baptizare. ¶ Item angelo bono
de lege communi non convenit actus bapti-
zandi, quia baptizans et baptizatus debent con-
venire in natura speciei quo ad regene-
ratorem sicut pater et proles in via ge-
nerationis, qualiter non convenit angelus
cum homine. Sed tamen certum est quod
angelus bonus ~~angelus~~ aliquem
baptizasset in corpore assumpto rite fa-
ciendo quae ad baptismum pertinent, non es-
set rebaptizandus. ¶ Sicut basilica quam
dedicavit sanctus Michael in mon-
te Gargano non postea fuit ab
hominibus dedicata. ¶ Angelus vero
malus etiam in effigie humana bap-
tizare non potest, quia qui nulla conveni-
entia habet cum Christo a quo sacramentum baptismi habet
virtutem non potest esse conveniens
minister baptismi. 2 Cor. 6. Quae conventio

Christi ad Belial. Haec Ricardus di. v. Si inferius per revela-
tionem constaret angelum malum ex prae-
cepto divino cum ipsum obedire oporteat
... secundum formam ecclesiae aliquem bap-
tizasse, talis esset rebaptizandus non
esse secundum Thomam in scripto super iiii. ¶ De bap-
tizandis notandum quod non potest aliquis sancti-
ficari per sacramentum baptismi antequam a materno
utero egrediatur, quia qui natus adhuc
secundum Adam non est, secundum Christum regenerari non
potest. De con. di. iiii. Cum in materno.
Hoc intellige ut prius egrediatur secundum
partem, ut infra dicetur. Et haec ratio est
de baptismo fluminis. Licet enim mulier non ...
ipsa baptizetur, huius in utero parvulum
non propter baptismum ipsius est pro baptizatus.
De con. di. iiii. Si ad ... . Sed autem
de fide quod parvulus in utero ipsius oc-
ciderentur eo si non separatim intentio
interficientis sed ad interfectorem ma-
tris parvulus ibi baptizatus est baptismo
sanguinis secundum Ricardum di. 4. 6. ¶ Item puer
peccator confitens et protestans se
nolle peccata sua dimittere, sed ea vel-
le continuare, non est ad baptismum sus-
cipiendus, ut patet per Augustinum de fide
et operibus. ¶ Furiosi autem qui numquam habue-
runt usum rationis baptizantur sicut parvuli quia tales
numquam peccaverunt actualiter. iii. q. xv.
Iudicio sufficit enim ad caracteris
impressionem, quia numquam posuit obicem.
Extra de baptismo et eius effectu. Maiores.
¶ Si autem furiosus ante furiam vel dor-
miens ante somnum dixit se nolle
baptizari, adhuc intelligitur perpetuo
contradicens manere. Extra de baptismo
Maiores § ultimo. Et ideo non recipit
sacramenti caracterem. ¶ Item furiosus qui
non habet lucida intervalla post baptismum de-
tur, constet ipsum ... antequam fu-
ria incipiat habuisse intentionem actua-
lem vel habitualem suscipiendi sacramentum
baptismi. Si autem furiosus habeat
lucida intervalla, differendus est
baptismus usque ad lucidum interval-
lum nisi mortis periculum immineat. ¶ Sic de
dormientibus qui habent intentionem dormi-

... recipiendi bap(tis)mi p(otes)t si necessario imminet pro mensura dormientis baptizari. Si a(utem) s(i)n(e) mortis periculo non immineat expectanda est vigilia sic et furiosi usu rationis carentis. Hec Ric(ardus) di(stinctio) 6 a(rticulo) 2 con(clusio)ne s(e)c(un)da.

Dr(?) ins(tituta) ... ¶ Pueri iudeorum aut paganorum non sunt inuitis parentibus baptizandi. Ratio est quia tales baptizati rederentur parentibus ad nutriendum et si sic assuefierent eos ad suos errores et per hoc religionis contemptio. Aut non restituerentur parentibus et sic fieret eis iniuria quia parentes ius habent in corporibus puerorum suorum quamdiu carent usu liberi arbitrij. ¶ Item si parentes filios suos ipsis parentibus inuitis baptizatos apprehendere possunt ipsos a vi simuli(?) ingilarent. Postquam autem sic sunt in ipsos habentes usum liberi arbitrij possunt si petunt aut consentiunt inuitis parentibus baptizari. Ric(ardus) ubi supra. ¶ Istud generaliter non est quod nullus infidelis est ad baptismum cogendus ut extra de iudeis.

De forma baptismi retinent ...

Dicta est forma ... est hec: Ego baptizo te in nomine patris et filij et spiritus sancti. Cuius forma verborum cum magna cautela et distinctione pronuncianda est ne uicietur ac per hoc veritas sacramenti baptismi euacuetur. ¶ Et utique multipliciter uiciari contingit formam predictam, videlicet additione, subtractione et interpositione verbi pro verbo et positione mutatione corruptione vel ... verborum transpositione facta ut fiat sensus verborum ... ¶ Quantum ad additionem notandum quod si alicubi addatur aliquid ad formam quod confundit intellectum verborum ut si dicatur Ego baptizo te in nomine patris maioris et filij minoris ut sic in ... nomine patris et filij ... ut alio modo consulit impeditur baptismus. Si autem fiat additio alicuius quod non vi ciat intellectum forme non impedit ut si dicatur in nomine patris ingeniti et filij ... geniti et spiritus sancti ab hunc consulo ... tamen fiat talis additio ex simplicitate et deuotione et cum debita intentione baptizandi et non volendo introducere heresim seu nouum ritum ut in titulo forma a Christo instituta ut in ecclesia usitata ut dicit con(clusio) dicta. ... si non sufficit secundum Ric(ardum). ¶ Si autem addatur conditio que non existit utpote dicendo Si es sic sit in nomine patris ... baptizo te in nomine patris et filij et spiritus sancti ut alia conditio similis sine oratio disiunctiva ipsius contraria forme. Quod disiunctiva alterna non ponit determinate alteram partem impedire baptismus secundum Ric(ardum). ¶ Quantum ad subtractionem impeditur baptismus quando aliquid subtrahitur de verbis mere essentialibus forme ut si quis diceret puero dico in nomine patris et filij et spiritus sancti et non diceret Ego baptizo te non est verus baptismus. Extra de baptismo capitulo quod intelligi potest non exprimatur actus baptizandi per verbum dicitur alterius persone ut postea patebit. Ego baptizo te ... et non ... si dicetur Ego baptizo te in nomine filij et spiritus sancti ut ommisso nomine alterius persone diuine non esset baptizatus tamen licet hoc pronomen ego quod exprimit personam baptizantis ... dimitteretur tamen respondeo de tertio ... quod baptismus ... sic dimittens ex certa scientia ... contra institutionem grauiter peccaret et sic mortaliter peccaret. Extra de ... baptismus quod per ministrantis exprimatur. ¶ Ideo quidam baptizant sub hac forma: baptizo te in nomine ...

In nomine patris et filii et spiritus sancti et
tamen de baptizaret. Ecclesia autem non
nam aliam formam instituit. Istam
s. Ego baptizo te in nomine patris et filii et spiritus sancti
et ad illam tota ecclesia latinorum ob
ligatur. Si autem subtraheretur ali
qua sillaba per sincopam non propter hoc
destruit forma. Secundo autem volunt do
ctores determinare hoc ad verba
in specie ultra illum modum quo verba
sufficiunt ad exprimendum
mentis conceptum. Quando satis intel
ligitur per verba sincopata in parte
magis tamen cavendum est sincopare
in verbo specialiter quam in aliis quia
reverentia sacramenti non audere di
cens quod in hiis verbis sincopa fa
ciens peccatum mortaliter. Si hoc
faceret ex infirmitate ut consi
derando humana quod non potest de
bus quod possit. Hostiensis et Ricardus
in .iiii. Interpositio sive interrupcio
si talis sit quod corrumpat actum
unitatis baptismi et maxime si tolla
dat continuitatem intencionis baptisman
tis impedit unitatem baptismi. Ut si bap
tizans postquam dixerit Ego bap
tizo te in nomine patris interponat ali
qua longa narracionem sive fabulam
ut vadat ad prandium sive fa
ciendum aliud negocium et postea
redeat et dicat et filii et spiritus sancti non
est puer baptizatus nisi reincipiat
a principio formam dicat et proferat
totam continuatam. Si autem non
sit interrupcio quod non destruitur
et intencio baptismi licet actus sit non
sine eodem ut si forte baptizans
volens facere silencium et dicat
inter formam verba taceatis ut ali
quid simile et postea perficiat
ut si parva mora interponatur
tussiendo screando sternuta
do vel aliquid huiusmodi faciendo et

postea formam perficiat non impedi
tur baptismus quia modica interpositio
bus non impedit. Ricardus de consi
de. iiii. Si non sanctificatur. Verba
bi per verba posita que idem dicant
baptismum. Ut si loco huius verbi bapti
zo diceretur a baptizante inti
go vel mergo. Vel si loco huius dicen
mus patris diceretur genitoris sive
potentis loco huius dicendo filii ge
niti vel sapientis loco huius dicen
mus spiritus sancti benigni procedentis
sive flaminis et ita de consimilibus
quia non appropriata divinis personis
sive expressa nomina tamen personarum pro
ferri debent. Secundum Scotum Ricardus. Si tamen si
baptizans proferat istam formam ver
borum in baptizando. Ego baptizo te
non esset puer baptizatus vel dicat Ricardus
in sacramentali forma. Ratio hoc quia non
impedit plures baptizantes
tamen unus baptizet non est dicendum
Ego baptizo vos cum unus baptize
tur quia singularis clarius et expressius
intencionem exprimit quam pluralis. Et cla
ra expressio verborum requiritur in baptismo
et consimiliter si diceret baptizans
Nos baptizamus te non esset puer
baptizatus secundum eundem Ricardum. Ego ta
men credo quod si baptizans esset
persona honorabilis sicut in curia [illegible]
sic loqui pluraliter non faceret hoc
ex industria sed volens prae
tare consuetudinem [illegible] ecclesie [illegible]
valeret baptismus. Item si bap
tizans sub ista forma baptizaret
s. dicendo Ego baptizo te in
nomine Christi. Canoniste quidam dicunt
hoc sufficere. de. de consecratione di. iiii.
a quodam [illegible] aliis [illegible]
dicunt contrarium. Ego [illegible] fo[...]
fiat expressio tradita a Christo ut
baptismus dicatur in nomine patris
et filii et spiritus sancti [illegible] non [illegible]

forma sufficiens. Et licet apostoli ex speci-
ali consilio spiritus sancti baptizarent
in nomine Ihesu Christi in primitiva ecclesia
ut habetur in Actibus 2o et 8o et 10o, ut no-
men Christi quod tunc multum odiosum
erat divulgaretur et amabile
redderetur. Post tamen cum iam
satis divulgatum et ubique terrarum
acceptatum, hoc locum non habet, et hoc
tenet Innocentius in c. maiores. Scotus vero
super 4. di. 3. non audeo dicere quod
sic baptizatus in nomine Ihesu Christi sit
baptizatus, quia non observatur forma
tradita a Christo et ecclesia. Nec audeo di-
cere quod non est baptizatus, quia nunquam
legitur dispensationem datam apostolis
de baptizando in nomine Ihesu Christi revocatam. Ideo
recurrendum esse videtur ad reme-
dium illius capituli extra de baptis-
mo: De quibus dubium est quod talis et-
iam baptizetur sub condicione, quam
prius dicitur. Item vero si baptizaret
quis diceret: Ego baptizo te in
nomine trinitatis, requiritur tamen ut
dicitur expressio personarum. Si autem
in forma baptismi poneretur verbum
grecum pro verbo latino seu alterius
ydiomatis, propter hoc non impediretur
baptismus secundum Ricardum. Corrum-
peretur vero verbum; si tanta sit quod non maneat
eius significacio nec secundum primariam insti-
tucionem nec secundum usus accommodacionem,
impedit baptismi veritatem. Si autem non
maneat tanta corrupcio quin ma-
neat significacio secundum usus acco-
modacionem, licet non secundum primariam insti-
tucionem, dum tamen non fiat talis corrup-
cio ex mala intencione sed forte non inten-
dentis quod intendit ecclesia, sed
volentis formam ecclesie pervertere,
quia tunc non baptizaret, Ricardus, Hostiensis,
de Rubeis. Si ex ignorancia vel
imperitia lingue non tollitur baptismus. Unde 4.
di. 4. retulerunt Z. de sacer-
dote qui propter imperitiam latine lingue

dixit: Ego baptizo te in nomine patria
et filia et spiritu sancta, dum tamen non
intendebat inducere errorem,
vere contulit baptismum. Transpo-
sicio verborum si tanta sit quod impe-
diat sensum ordinis quem habe-
ret ex vi ordinis verborum, impe-
dit veritatem baptismi, ut si diceret: Ego
patris et filii baptizo te in nomine spiritus
sancti. Vel si diceretur: Ego baptizo
in te nomine patris et filii et spiritus sancti, quia ut
[illegible] alienatur sensus forme bap-
tismi. Prima enim pars verborum
equivalet isti: Ego qui sum pater
et filius baptizo te in nomine spiritus sancti. Secunda
equivalet isti: Ego baptizo aliquid in
te [illegible] et ita de
consimilibus intelligendum est. Alia
vero transposicio est quando non mutat
sensum, quem habet forma baptismi ex
vi ordinis verborum, non impedit
veritatem baptismi, nisi sic trans-
ponens intenderet mutare
formam ecclesie. Si autem
baptizans diceret verba sacramenti
sub hoc ordine: Ego baptizo
te in nomine filii et patris et spiritus
sancti, dicunt canoniste quod forma
verborum est de forma baptismi, ut non-
dum constat di. 4. Si non servatur,
[illegible] cum tali ordine verborum pre-
postero non confertur baptismus.
Dicunt Scotus et alii theologi quod
tenet baptismus [illegible] proferendo
non quocumque ordine nomina
[illegible] efficaciam principalem
in baptismo. Nec [illegible] necessarium
[illegible] ordo [illegible]
[illegible] peccatum
ordinem pervertendo. Sed quo ad for-
mam baptismi et materiam dicit Scotus super
4. di. 3. q. 2. regula [illegible]
Si possibilitas adest, via tutior
semper est eligenda quam est observanda.

integre confessione ecclesie generale. 2^a regula
si non adest possibilitas, vitetur tutissima
eligenda est via proxima. 3^a cessante
impossibilitate cessat supple-
mentum quod impossibilitas prohibebat

Absolucio sine tinctio in aqua naturali est materialis in
bap^o. pro quo est notandum quod
aqua naturalis sola et nullus alius
liquor est materia conveniens bap^i. et hoc
ideo quia sic ordinatum est a x^o. Jo. 3.
Contra aquas artificiales sunt corpora
quedam mixta et non dicuntur aqua
nisi equivoce. sicut declarat scotus
super iiij. di. iij. q. iij. diffuse. Et quia
baptismus institutus fuit ut sacra-
mentum necessitatis quantum ad omnes. ideo
christus noluit istud instituere nisi in aqua
communi quam facilius haberi poterit ab
hominibus. ¶ Oz gratia ad esse bap^i quod fiat
in aqua usuali apta ad abluendum
et sic excludo nivem glaciem et grandinem
quia in tali dispositione non sunt
apta ut abluant lutum. Ceda et
spongea habente aquam imbibitam
quibus licet corpus baptizandi tangere
poterunt non tamen abluere nisi
forte aqua seorsum ab eis exprimatur.
¶ Si vero alia materia que
cumque fuerit aqua mixta dummodo
non speciem aque non amittat
per talem admixtionem. ut aqua
maris que miscetur vapores
terrestres calidos salsedinem et
lexivia cum per colloquium admiscetur
cineres. ut aque thermales trans-
euntes per venas sulphureas
potest in huiusmodi aquis fieri bap^s. si forte
aqua recens et usualis haberi non
poterit. Urina vero cum sit sanguinis
colamentum et pinna decoctio
cocta cum ut habeat materia-
di quia non habet simplex aqua ex-
stinctio ~~quo~~ de genere est in debita

Ut bap^{di} quod in eis non maneret salva species
aque et ita de vino et mixtis a^{lo}
est censendum secundum Ric. di. iii^a. ¶ Istum
sunt necessitatis articulos pro baptizatur
in mari plures paruos vel fonte non
est tota aqua consecrata sed illa sola
que tangit puerum. Et si aliquis ut a^{ds}
quidam modo biberet non biberet sacra-
mentum quia illa aqua non est sacramentum
sed ablucio in aqua illa facta sub de-
bita forma verborum. veruntamen illa aqua
est reverenter fundenda in aliquo lo-
co mundo ob reverentiam sacramenti secundum
Ric. in speciali. ¶ Istum non requiritur
de necessitate bap^i quod totum corpus bap^{di}
mergatur in aqua vel profundatur aqua
sed sufficit quod capitis. vel maior por-
cio corporis a capite aspergatur aqua
secundum quosdam. Jo. teneo quod baptizatur
si tangat aqua pedes et per idem
aliqua parte notabili corporis in
glossa de con. di. iiij. nequaquam et
c^o proprio ¶ Si autem aliquis sacer-
dos cum aspersorio aque super multos
baptizandos simul spargeret dicendo
Ego baptizo vos in nomine pa. etc.
dicit Ric. in bap. fi^e quod non essent
bapti^a. Ego tamen crederem d^{ni} in casu
quo necesse essent bapti^{di} et tantum
unus sacerdos baptizans est gravis
periculi esse in mora dum tamen sic
baptizans non intenderet intro-
ducere novum modum bap^{di} contra
ecclesie consuetudinem et hoc videtur posse fun-
dari in c^o nequaquam et c^o proprio
supra allegatis. ¶ Puncti tenui
et infirmi bap^{di} quibus verisimiliter
immineret periculum grave. bap^{ri}
ut aspergi aqua frigida. bapti^{ri} po-
terunt ut aspergi aqua tepida.
Scotus dicit iij^o q. ulti^a. ¶ Istum
licet de communi consuetudine pro bap^{di}
sit immergi in aqua tamen in casibus ne-
cessitatis non peccaret sacerdos non

mergens se profundens in aqua vel
resurgens vel propter debilitatem ma
nuum non sufficeret puerum immergere ni
si alius sacerdos promptus ad baptizandum
esset alius sacerdos pronus ad baptizandum
puerum dare sic vel propter infirmi
tatem vel quia non est totus nativus
vel propter aque insufficientiam ad immersionem
vel propter aque insufficientiam ad immersi
onem. Vel quia consuetudo ecclesie est ablu
endo non immergendo sic observandum
est secundum Ric. ¶ De trina immersione
facienda vel unica tantum sequenda
ecclesie consuetudo. Unde contra consuetu
dinem ecclesie immergeret graviter peccaret
et si tamen semel immergeret sed non propter
hoc impediretur efficacia sacramenti
hoc sed in trina immersione trinitas
et in unica deitatis unitas po
test designari convenienter ta
men trina immersio propter expressiorem
significationem et triduum sepulture que
eius typum exprimit trina immersio
ut de con. di. iiij. Postquam.
¶ Nullus licet aliquis baptizari in
aula camera vel alio loco privato
sed duntaxat in ecclesiis in quibus sunt
fontes ad hoc specialiter ordinati nisi
fuerint filii regis vel principis vel
talis necessitas advenerit propter quam
ad ecclesiam accessus absque periculo
haberi non potest. Ex. de bap. de puti
in clementinis. ¶ Presbiter si potest
erit habeat fontem lapideum ad baptizandum
si autem nequiverit habeat vas con
veniens ad baptizandum quod alijs
usibus nullatenus deputetur. ¶ So
lempniter baptismus celebrari solet
in sabbato sancto pasche et in vigilia
pentecostes cuius ratio assignatur not. de
con. di. iiij. non solum et cap. sequenti
bus. ¶ Pueri nati ante octo dies
ante pascha debent reservari ad bap
tismum in vigilia pentecostes si sine periculo reser
vari poterunt alias statim bapti
zentur. In const. Richardi. ¶ Exchani
bus malum propter paucitatem. ¶ Si sacer
dos reservat cathecuminum solum
ut expresse recipiat baptismum in sabbato
sancto pasche seu in vigilia pentecostes et
ipse cathecuminus medio tempore
moriatur non imputabitur sacerdo
ti. Si autem baptizandus esset infirmus
vel aliud periculum immineret et sacer
dos noluerit ipsum baptizare tunc
sacerdos est deponendus. De
consecratione di. iiij. De cathecuminis secundum glosam
et in capitulo sequenti.

Consequenter de tertio essentiali
baptismi. s. de intentione dicendum
est. In baptizante requiritur inten
tio baptismi generalis vel specialis. Ge
neralis ut intendat baptizando
facere quod ecclesia baptizando fa
cere consuevit. Specialis inten
tio est ut baptizandus mundetur
recipiens. Et intentio generalis
ad minus in baptizato requiritur alias baptismus
non recipit sacramentum secundum Thomam
Sed nota quod quedam est intentio que
habitualis qualis manet in dormiente
tibus in actum precedentem. Et
talis non sufficit in baptizato quia per
illa non dicitur actus eius humanus
cum tamen oporteat baptizationem esse
actum humanum. Quedam est
intentio que actualis quia est actu
alis puta baptismi qualis intentio
non habetur quia est distractus et ideo
non semper talis intentio actualis
requiritur in baptizato quia dicitur nimium ob
ligaret ad impossibile, vel nimis
difficile cum omnino hominem non distrac
tum esse (?) secundum Aug. 3. li. de li.
bi. quia non est in potestate nostra quibus (?)
sic tangamur. ¶ Et 3ª quedam
est intentio media inter has inter
intentionem actualem et habitualem
que potest dici intentio virtualis
Et requiritur quod baptizans habeat ta
lem intentionem virtualem ad minus
hoc est quod aliquis de proposito

proprius habeat intentionem actualem
baptizandi. Ex qua tanquam radice
descendit iste actus baptizandi absque
motu contrario voluntatis interve-
nientis. Unde Thomas. Ut si sacerdos
se ad missam intendit celebrare
secundum usum proprium ecclesie et ex illo
postea procedat contra fortis secundum aliquid
actum derelictum in fantasmata
te si cum magna distractione vere
faciat ea que necessaria sunt ad actum
sacramentalem quod est conficere. Dicit in ipso
Ricardus cum confert baptismum in ha-
beat actualem intentionem baptizandi
ut in primo actus vel cum aliqua
tulit vel dum exercet actum illum.
Septimo quod baptizans intendat
baptizare saltem intendendo virtua-
liter non autem balneare seu abluere la-
vare sed in generali facere quod facere
solent parvulis circa suos vel quod dis-
tincte intendat baptizandum
ab eo intrare legem vel sectam
parvorum vel huiusmodi. ¶ Tertio requiritur
ad effectum baptismi quod baptizans sciat
quid sit baptismus. Unde quod sit sacra-
mentum vel quo infunditur gra-
cia nunquam recipere debita
unus si credat contrarium et totum
reputet truffam et deceptionem ut re-
putant iudei pagani infideles
quod autem perfectionem tamen verum baptismus
ab eis collatus si intendit baptizare
ut predictum est. Ratio quod ipse
baptizans facit quod sit ecclesia
vel generaliter in ritu faciens quod fa-
cit ecclesia. Et quod servet formam baptismi
in materia debita ablucionis ut ap-
paret nunc baptizandi cum intentione
baptizandi unde si quis in articulo necessita-
tis diceret paganus Baptiza me
sub ista forma Ego baptizo te in
nomine patris etc. ut si paganus si servaret
eius hoc faciat sub ista forma
et intentione baptizandi vere baptizat

prius credat hoc non valere. ¶ In
adulto etiam recipiente baptismum et usum
rationis habenti requiritur de lege communi intentio
eius recipiendi sacramentum in actu vel in
habitu ad hoc ut caracterem baptismalem susci-
piat baptismalem secundum Ricardum di. 6 q.ta
¶ Item in adultis usum rationis
habentibus requiritur fides propria. Hoc est ut te-
neant fidem catholicam et de illis
interius articulis per. Marci ultimo. Qui cre-
diderit et baptizatus fuerit salvus
erit. Non de parvulis et insulsis. Unde
parvulis sufficit fides aliena quia
actualiter credere non possunt quamvis
non habeant habitum fidei effusum
in baptismo extra. De baptismo. maiores. Quod
et habent gratiam et alias virtutes te-
infusas in habitu non in actu ut habetur
secundum Ricardum ubi supra. ¶ Secundo quod ministe-
rium ecclesie ut sacerdos baptizans te-
neat intentionem explicitam baptizandi. 30.
di. Qui ecclesiasticus ut per actum suum
intendat corpus abluere exterius
cum debita forma et quod virtute sua
ministerii cooperante anima a peccatis
mundetur interius per gratiam spiritus sancti.
Laycus vero et rustica laicus sufficit
intentio implicita secundum ubi supra sacris.
Si tamen presbiter ut alius minister cum
intentione implicita et generali tan-
tum baptizaret aliquem esset vere bap-
tizatus. extra. xxx. di. pedulo. ¶ Pue-
ri non sunt doli capaces nec sunt
huius intentionem baptizandi habere nec ge-
neralem nec specialem non baptizant
etiamsi instructi verba sacramentalia baptismi
expresse profferrent sicut nec simie.
Si autem puer esset proximus puberta-
ti et doli capax bene posset in necessi-
tatis articulo baptizare. Ut ubi supra.
¶ Si quis ludendo profferret ver-
ba sacramentalia super baptizandum nullo modo inten-
dens baptizare sed deridere vel io-
cose agere non baptizaret. Et ideo

.D.
E
F
G.

sic iocose proferendo verba illa intenderet baptizare. Unde baptisma conferre consimiliter est dicendum de recitante verba sacramentalia sicut dum spargit aquam benedictam vel ad docendum alios modum baptizandi non habendo intentionem baptizandi quia non baptizat secundum omnes. Ar. v. sup. ¶ Item si quis errando putaret baptizare masculum imponeret ei nomen petrus et in veritate esset puella tunc Ar. v. sup. quod non baptizat, et ro sua est quia in sic faciendo errat. Et qui errat non intendit nec consentit. 29. q. 1.a §. hijs. ista. Contrarium invenies quia licet erret in persona non tamen in eo que sunt de baptismi essentia. De hoc vide i. in ca. de casibus dubiis in c. de g. ¶ Si ficte ad baptismum accedens non recipit sacramentum. Immo recipiat aliquem sacramenti effectum. De con. di. iiij. sed in sacramento. Secundum effectus baptismi est duplex. Grecus quod datur in sanatione corporis per infusionem vel est caracter quo distinguntur baptizati a non baptizatis. Hunc effectum suscipit ficte accedens dum tamen non ponat obicem. Alius est effectus baptismi credens in sanatione suscipitur et ille est spiritualis ut est peccatorum remissio, gratie infusio et aliarum virtutum et hunc effectum non recipit ficte accedens. ¶ Ad sciendum vero quando ficte accedens suscipit caracterem baptismalem et quando non advertendum. quod dupliciter potest quis ficte accedere ad baptismum. Uno modo cum aliquis dicit se velle recipere ablucionem vel sacramentum baptismi et tamen non intendit ipsum recipere in voce sed non in corde, et sic accedens non suscipit caracterem baptismalem. Alio modo accedens ficte accedit quia non dispositus est ad sacramentum suscipiendum. Utputa cum aliquis vel verbo vel signo simulat se esse dispositum intus ad sacramentum suscipiendum et tamen indispositus est quia aut ipse non credit aut ipse sacramentum contempnit aut quia est in proposito mortaliter peccandi aut quia in peccato mortali quod fecit remanendi sed vel certe quia errat in articulo vel in articulo fidei vel ipse credit sacramenta ecclesie non valere ad id ad quod instituta sunt. Unde hunc versus. ¶ Ficte accedere dicitur nihil sacra valere vel ipse dispredens vel non peccata relinquens. Ficte accedentes isto 2o modo recipiunt sacramentum i. caracterem. sed non gratiam que est res sacramenti. non tamen sunt iterum baptizandi sed postquam per veram confessionem et cordis contritionem abcessit fictio tunc incipit baptismus eis valere ad salutem. De con. di. iiij. tamen tunc valere. ¶ Item ficte dicuntur accedere ad baptismum qui coacti accedunt. Sed coactio duplex potest esse coactio. s. absoluta et condicionata. Absoluta quando coactus baptizatur simpliciter ~~simpliciter~~ dissentit et nullo modo consentit et sic coactus absolute non suscipit sacramentum i. caracterem nec rem sacramenti. Alia est coactio condicionata quando quis licet vult pati non simpliciter ipse s. placet sed ipse magis in conditionem eligit sic coactus quia bene recipit caracterem. Dum tamen intendit quod ecclesia cum fiat tam interius quam exterius quod cum illos qui libere et voluntarie accedunt facere consuevit. Unde extra de baptismo maiores. quis terroribus atque suppliciis

Violenter attrahitur et non detinetur
contrariat baptismus suscipit sacramentum tale
sic et ideo qui ficte ad sacramentum ac
cedit caracterem suscipit quamvis
impressionem et spiritum tamquam condi
cionaliter volens licet non velit
absolute. Cogendus est ad ob
servanciam fidei christiane. Ipse volun
tas sic coacta est voluntas
ut dicitur ibidem in glossa. Si autem
absolute cogitur id est quod non con
sentit neutrum nec exterius osten
dit signum consensus non per
cipit caracterem. Si tamen non
reclamat sed tacendo videtur con
sentire ecclesia que solum iudicat
de exterioribus et sic propter
fallaciam presumit talem conce
pisse et caracterem suscepisse
et ipsa compellit talem ad ob
servandam fidem christianam. Presbyter
... in uno casu ecclesia dea
pit et facit aliter iudicare quam
quod iudicatur in foro anime. extra
de sen. ex. a nob. aliter p. d.
a qui talis recipit caracterem
non gratiam gratum facientem
... merito. Nec mirum si de
talibus ficte accedentibus ex
... recipiunt caracterem
cum ... legitur ... prophetie do
num sibille balaam orpheo
et aliis infidelibus contulisse
ut dicit ... quia veri ... in sa
cramento ... absolute coactus
et renitens baptismum subierit ut
se ligatis manibus et pedibus
mergatur nec recipit de sa
cramento. Sed nec ydolatriam
committit ille qui ligatis manibus
thurificare ydolis est compul
sus. h. ab. ¶ Secundo quod fides
aliorum salvat parvulum in baptismo
contra quorumdam verba abrenunciant

Dicitur in baptismo etc. Si vero ad annos
discretionis venientes non crediderint
nec eis prodest. De con. di. iiii. Pro
nobis confidentia quorumque potuit non
nos parvulos baptizari. De con.
di. iiii. Cum pro eis. ¶ Iudeus sive
paganus volens baptizari debet per
xl dies esse in abstinentia et pe
nitentiam agere non pro satisfac
tione peccati sed ob reverentiam sacri
baptismi et per totidem dies debet esse inter
cathecuminos et tunc debet baptizari.
Si tamen casu aliquo periculum mortis
immineret ut si aliqui infideles
vellent eum occidere in ista dum
tempus incurreret post baptismum. De
con. di. iiii. Iudei et ca. non quod
absit. ¶ Si Iudeus baptizatus redeat
ad iudaismum debet corripi auctoritate pon
tificali et ad cultum christiane religionis
revocari. Et si filios suos circum
ciderit illi filii a consortio patris
separabuntur et bonorum possessionibus pro
tinus exilio damnabitur. Et si circum
ciderit servos illi erunt liberi.
De con. di. iiii. plerumque in glossa.
¶ Secundo quod omnes parvuli baptizati
equaliter suscipiunt effectum baptismi
de communi lege. Adulti vero baptismum
suscipientes non semper equaliter
suscipiunt eius effectum nec quantum ad re
missionem mali nec quantum ad collationem
boni. Quia forte in uno adulto plu
ra delentur peccata actualia quam in alio
quia non tot commisit nec unus adul
tus est adeo ad suscipiendum gratiam
dispositus. Ideo non omnes adul
ti baptismum recipientes equalem
gratiam suscipiunt nec etiam sortiuntur re
... et qui devocius magis procedit
fide et devotione gratia quam alius ideo ce
teris paribus maiorem gratiam recipit. Ad
... in baptismo quam parvulus sed ...
di. iiii.

A Tradenda est doctrina confessoribus
specialiter in casibus dubiis sic agen-
dum. Si enim sacerdos rationa-
biliter dubitet an puerulus qui ad bap-
tismum oblatus prius fuerit in debita forma
baptizatus. dicit omnia faciendo sicut circa
eum quem constat non baptizatum esse preter
hoc quod verba ecclesia debet proferre sub
condicione hoc modo. Si baptizatus es ego
non te rebaptizo. sed si non dum baptizatus
es ego baptizo te in nomine patris et c. extra
de bap. et eius effec. de quibus est tam
lis non rebaptizatur. quia non dicitur ite-
ratum quod nescitur fuisse factum. Item de
puerulis expositis de quorum baptismo rationabiliter
dubitatur baptizandi sunt sub condicione
ut in const. sinodalibus. circa eandem rem.

B Si simpliciter contingit esse baptizandum
de baptismo. non. sunt. et infra. Facti
ut si per inadvertentiam expositus. et nul-
la signa baptismi invenimus in eo. vide-
tur ipsis qui constitutionem possunt
vitari forma debita baptismi retro sit facta
tamen an non. nam ab obstetricibus frequenter
quos prudenter baptizaverunt ubicumque
quidem inveniuntur infantes nati parentes
et non inveniunt testes quod eos baptizatos
fuisse testentur baptizandi sunt
sub condicione. de con. di. iiii. placuit
De adultis vero progenitis a parenti-
bus christianis et ab infancia inter christianos
conversantibus non dicitur dubitari an
fuerint baptizati. sed absque scrupulo pre-
sumendum est quod sic. quamvis super hoc
testimonium non habeant. sed standum est
illorum assercioni. nisi in quantum probari
potest oppositum evidenter. extra de
bap. presbitero non bap. to. veniens. Item
si laicus baptizaverit puerum an
quanto difficultatur ad ecclesiam. interrogans
debet sacerdos diligenter quid dixit
vel quid fecerit. et si invenerit la-
icum debito et discreto baptismum
sacramentum et formam verborum in suo ydiomate
integre protulisse. approbet factum
suum aut sub conditione baptizaret puerum. in
const. sinodali. Item ad probandum

baptismum et ad eius consecrationem sufficiat
unius testimonium licet in ordinibus non
sit ita. de consecratione di. iiii. placuit
super glo. si autem in quarta causa prima quaestione via ex-
cepcionis contra aliquem obiceretur
quod non esset baptizatus non sufficeret
testimonium singularis. sed requirerentur
plures testes. ut dicit glo.
ibidem. Item de illo qui non est
baptizatus credit tamen se esse baptizatum
et ordinatus gradatim in sacerdotem
creditur quod si receperit honestos
et sic decesserit quod sit in via salutis
ut extra de presbitero non bapto.
ad apostolicam. Hoc tamen mistica
de sacramentis decepit circa quod re-
dum bona fide credit se pro fu-
isse baptizatum. regulata sunt
omnia que gessit per gratiam summi sa-
cerdotis. ut sic dicatur et me-
lius quod talis non consecrat do-
minum effectum sacramenti supplet. Si tamen
vero postea constat quod non fuit baptizatus
dicitur baptizandus et de singulis iterum
ordinandus. ut in decreto circa veniens.
Item esto quod sacerdos non
vult baptizare puerulum nisi
ei detur vero pecunia pro baptismo et
instat periculum nisi cito baptizetur
dicunt tho. et pe. quod pecunia non
est danda. sed faciendum est tunc quod
fieri debet si nullus sacerdos
esset presens. Alii dicunt quod in casu
necessitatis potest redimere vexacionem
suam. supra et per ipsos si baptizan-
dus esset. et per alios quod baptizandus
vellet aquam consecratam ha-
bere et eadem dando precium ad
utilitatem non ad consecracionem sicut licet
eandem calicis consecratum non
calicis consecracionem. Si autem sa-
cerdos intendit vendere ac-
tum consecracionis. vel baptiza-
cionis peccat ille qui offert puerulum
eundem actum illum non contrahimus

actus spiritualis sed ut laboratores sicut
in actu spirituali. sic conducuntur sacer
dotes ad celebrandum missas. non
ut ipsi vendant et alienant ac
tum celebrationis in quantum est spiritualis quod
absit sed ipsi vendunt laborem suum et
alii emunt ipsum quia omnes unusquisque
de suo labore vivit. Et opus sto.
sed quod dicitur quod Et forte dicitur est de sacer
dote cui non incumbit ex officio
baptizare. De aliis circa hereticis
non videtur tenenda quo ad subditos
suos ¶ Item esto quod aliquis baptizat
feminam credens ipsam esse masculum
et intendit baptizare masculum nonne
mulier est baptizata quia non requiritur
distincta notitia baptizandi sed suf
ficit si intendat baptizare. ¶ Item
in casu quo sacerdos habeat duos ca
thecuminos pe. et jo. et intendat
baptizare petrum hodie et johannem cras
convenit jo. loco pet. dicendum
quod jo. est baptizatus quamvis intentio
sacerdotis sit baptizare petrum Sed tamen
hoc nisi simpliciter converteret dictum jo.
an esset baptizatus possit baptizari sub con
dicione ut in primo casu habetur. ¶ Si diaconus
baptizet et sacerdos negligit contractus
et valet eius baptismus ad salutem. tamen
si de simoniaca pravitate vere pe
nituerit nec omnes peccatores ...
pravitatis simoniacis acceptis dum
quam absolvatur licet hoc in aliis bene
ficiis spiritualibus oporteret. ut supra
q. p. respondendum. sequitur ¶ Item super
narrationem mulierum sic dicatur verum
sunt non esto quod quedam species pro
ducant ... et alias locos eorum ap
ponant talis pro dubio baptizari sub
dicta condicione. primo modo Si non es
baptizatus et si sis capax baptismi Ego
baptizo te etc. secundum Rob. hol. in
lectura sua. ¶ De monstris ex
eunte ventre mulieris. quod sit
medius homo et medius catulus
ut ita de aliis bestiis participans

tenendum est quod si in eo appareat vestigium
speciei humane per certa indicia ut quod
magis abundat in humanitate quam
in alia natura baptizandus est secundum Ric. in sacer
maiores et convenientius ut non dici
tur adiciendum huiusmodi condicio Si sis
capax baptismi ut supra dictum est de mon
struosis. Et fetum humanum speciei habentis
duo vel 3a capita humana secundum illos
qui dicunt animam hominis principaliter residere
in capite. talis fetus tunc baptizandus
erit. Sed secundum eos qui dicunt animam hominis
principaliter residere in corde homo vero
non appareret figuraliter sic disposito corporis
nisi capita et corda unica. videtur suf
ficere baptismus secundum Ric. ubi supra. Archi
tamen videtur de tali monstro de quo
probabiliter dubitatur in dubio an sit unus
homo vel plures convenire quod totus
esset baptizandus absolute. Dein
de si habet capita eiusdem cum pectoribus
coniunctis. ~~cum condicionali~~ cum con
dicione si non fuerit primo baptizatus
in prima forma tradita in principio huius
capituli ¶ Et hoc fit vero hic duo ca
pita et duo pectora divisa et sic duo
corda et in medio est quod sint in duo
homines non est unicus baptismus sed sin
gillatim debet baptizari quamvis tamen dic
unt quod potuerunt simul baptizari sub
istis verbis Ego baptizo vos etc. sed
tali modo baptizandi esse tamen non ad
mittit ¶ Item posito quod aliquis de
ferens puerum ad baptizandum non
audet ipsum esse in periculo mortis trans
iens per altum pontem et non valeat
aquam attingere nisi hunc vel ham
prout pue est in aqua cum
intentione baptizandi pro sic proiectus non
est baptizatus ut credo. quia baptismus est
ablucio in aqua. Ergo ablucio non
requiritur et hoc in baptismo representat
mortem. Postea dispositum est sed
representat eius prius tamen si pro dubio
deceret tutum esset ipsum baptizare

sub condicione ut sepius dictum est. Scandalum
inoperetur in aqua. possibile proceditur
et saluabitur. Sicut sacerdotes supple
te quod ab homine nunquam perfecte factum
est secundum Ric. di. 4. Questio posito quod aliquis
in puteum fonte vel puteum profundum
existens habens puerum baptizandum
et non habens vnde aquam hauriret
et immineret periculum in expectando
et forte habens calathum vel cribrum in
quo dimitteret puerum per corda pro
ferens verba sacramentalia cum intentione
eum baptizandi et post extraheret
illum licet nullus tangeret puerum
immediate vel intingat puer tamen
baptizatus est dum tamen talis vas
sit quod aqua subintret ad abluendum
dum corpus pueri et talis tum esset
in cum predictis et similibus mittere
panno vel aliquo tali quod aqua
inebriaret vel imbiberet et postea
exprimere inde aquam super corpus
baptizandi. quia infusio non est de necessitate
te sacramenti sed sufficit quod baptizandus
aspergatur aqua. sine intentione sic pan
cum non refert. ·x· Pe. con. di. in ista
in propria aqua. Questio si quis haberet
parvulum infidelem in pagania custodiens
suam videns eum morti vicinum constitutum
ob desiderium salutis anime eius
quod credit cito moriturum bapti
zat eum sub ista forma. Ego bapti
zo te si pater tuus eam concesserit
In nomine patris etc. quo facto mori
tur credo quod puer non est baptizatus quia
condicio adiecta repugnat signi
ficacioni forme sacramentalis cum dicitur
Ego baptizo te etc. denotatur quod pro
tempore adequato prolacionis verborum
sacramentalium confertur baptismi sacramentum sed
condicio de complacencia patris est
adiecta excludit significacionem forme
in actu exercito / Alii dicunt quod iste puer
non est baptizatus quia licet pater puer post

modum assenciat tamen per inepcia(m) con
sensus sui puer non est capax sacramenti
cum non sit de foro militantis ecclesie
Questio posito quod duo sacerdotes
ecclesie simul et semel baptizaret
vnum puerum nescientes credentes alterum
terum baptizare et vterque dice
ret sub hac forma. Ego baptizo
te si nullus alius te baptizet
puer non est baptizatus quia condicio ad
iecta corruptiua est significacionis
forme sacramentalis ut nunc dictum est. Potest
autem deponantur condiciones et vterque
absolute diceret Ego baptizo te etc. cum
debita intencione et alias requisitis
puer est baptizatus nec efficitur ipso
quod non est iteracio sacramenti prius col
lati nunquam intellectum eius doc. ex
de con. di. 4ta quia bis ferre
imprimitur in vno caractere. Si
autem duo sacerdotes simul inte
derent baptizare eundem puerum vel
quod proferret verba sacramentalia in si
gulari sic dicendo Ego bap
tizo te etc. non in plurali dicendo Nos bap
tizamus et deberent quantum poterunt simul
incipere formam et simul finire
quod alias esset iteracio et repro
batiua secundum aliquos. h. ro. hos.
in lectura sua Questio Aliquis casus
de manco et muto contrahentibus
ad baptizandum puerum et quo esse a
gendum potest. sicut c^o 20 huius 2°
partis 8. Questio esto quod aliquis bap
tizaret puerum adhibendo omnia
requisita preter hoc quod omitteret fa
cere signum crucis nunquid talis puer
est vere baptizatus. Nunquam dicendum
illud de consec. di. 4. ferre
quod preter facere verum in merito quod
positum intelligitur non de co
sequencia non de necessitate //
Questio regulariter non quod si du

bitet probabiliter de bap^o homo
veniens h^t pro non baptizato
et baptizetur . c. de . v^o de cuius bap^o
dubitatur presumendum est quod sit
baptizatus et pro eo sit pro ianuo est
orandum . de consecr. di. iiij. si eos in
glo^a. ¶ Solo impugnatio bap^i per
unum presbiterum inchoata quo reddito
impotente ad perficiendum
per alium presbiterum suppleri potest . d . q^r
iii ¶ Item quod plures possint
simul unum baptizare et tunc quilibet
dicet Ego baptizo te et
vt rudem est e. vnus potest simul
plures baptizare dicendo Ego
baptizo vos etc. Sed sic baptizans
peccaret nisi urgeret maxima
necessitas secundum tho. et pe. ¶ Item te
pro intentione generali licitum
est baptizare confirmare et cetera
confiteri si non pulsatis campanis
et alta voce Ex^a de sen. excom.
clericus cum lib. Ep^o secundum Ostiensem.
¶ Item omnis irregularitas pro
veniens ex peccato tollitur
per bap^m ex dis. sequela peti ac
tualis licet notorii . peccatorum
bap^m deletur in bap^o. Illa vero irregularitas
quae proveniunt ex consecr. eccl.
vt in bigamo et in iudice iusto dam
nantis hominem ad mortem non tol
litur per bap^m . 26 di. deinde in
glo^a et sic videtur quod ad hoc quod irregul.
ope conditionis est delinquens
quam non delinquendo . sed hoc conting
it ex virtute sacri cuius efficacia
est tollere peccata cum eorum sequela
la. dico tamen vt excepto adulterio
sita sine competens aliis contra
aliquem non bapti. pro delicti
sui seu peti non tollitur per bap^m
ut peccata tempus &c. furto vt ho
micidio vt alio e contra con
missis ante bap^m remittitur per bap^m
sequentis quin accusari possit

et condempnari post bap^m talis delicti
commissi ante bap^m. Solum enim dimit
titur peccatum quo ad deum et quo
ad legem promissionis et quo ad actiones
penales spirituales . tamen manent tamen
debitorum penarum non spiritualium secundum
post primam ab ecclesia in foro civili con
tracta et completa . ex^a de divor
gaudemus . secundum summam

Admiracio sacerdotis maligni ut

cesset a baptizando sed sequi
secundum sacerdos bap^m nisi in casu
necessitatis et dicitur exorcismus . dicitur autem
et tunc partes dicat in exorcisato
per virtute diuinam assistentis non im
pediat bap^m a susceptione effectus
bap^i et non de cetero possit contra
eum quod aut potuit . secundum Ric. di. vi.
Item quod per exorcismum non confertur
gratia sed removetur impedimentum
gratiae et sic non est sacramentum sed sacramentale
tale secundum Ric. ibidem ¶ Item in casu
necessitatis baptizatus aliquis non ex
orcizatus. Sed post bap^m exorcizari sed
exorcisatur. Sed post bap^m per locum ipsius
supervacue quod bap^i per locum... et
et bap^m consue. exorcizanda et
ex exorcismus non tamen ante bapti^m
sed ex post. sed efficacia imponendi
sacerdos potest una accepit super honorem
dici per petrum secundum Ric. et post et de con.
di. iiij^ta sic nostri in consecr. tamen
Prosedum sanctis autem. h^t quod si puer
in necessitate a laico baptizetur se
quentia unctionis et non procede
ria per sacerdote supplebunt . sed
consecr. in constitutione posteriori de
lanceth. pro ab^o est sacrum papi
quod super se baptismo in necessitate dica
tur exorcismum et cathecismum et
prudentia eccl. talibus statuentes
et sic apparet ex hiis et consequenter quod non
dicitur subsequentia unctionis deni
dici super talibus baptizatos sed etiam
precedentia unctionis . vide infra

ad illum locum. Remedium petens. Baptizatus
ei dicat non dicitur. sed ultima confessio et tu
eius tenenda. ¶ Istum aduertere quod ex
orcismus non expellit spiritum immundum
sed uocatur abrenuncians. Constat enim
quod inquinatur spiritus malus a paruulis
uel ab aliquo qui eum inuenit in originali
peccato sed repellit non tamen uocatur
quantum potuit, de con. di. iiii. ista
D. sunt paruuli in glosa. ¶ Adulti baptizandi
dicuntur instituendi de fide ut fiant per-
fecti in fide et baptismo et in estimacione de
se iudicio in baptismo ... catechismo
cathecismus est uero catholica enim
instructio neophiti. i. de nouo ad fidem
instructi de fide et moribus uni-
uersis communis de fide et moribus in fide
catholica dicuntur instructi in fide
et non baptizatur uere fit catholicus realiter
et sacramentaliter ut in adultis sacra-
E mentaliter et non realiter ut in paruulis
qui usum rationis non habent ut de se
de instruantur nec per se nec per alios
uos respondeant fidem confitendo
quia usum lingue non habent. ideo
tamen paruuli fiunt cathezizandi pro
maiore baptismi solempnitate ut fa-
mulis fiant maliciis super quibus postea
debent paruuli informari sicut dicitur
F ¶ Ordo uero solempnis baptiz-
andi est. Primo baptizandus defertur
ad ualuas ecclesie et a sacerdote in
faciem exsufflatur. Deinde ab eodem
sacerdote leguntur exorcismi cum ora-
tionibus ad ipsum baptismum pertinentibus. Post-
ea signatur baptizandus cum police
eo sacerdotis in fronte. deinde in
pectore signo crucis. ut dicatur in ba-
ptismo suo primo signaculum recepto
in cognoscens cum deo dei corpo-
ralem cognoscat. de con. di. iiii.
postea deinde leguntur ... si-
militer ut fiat catholicus et tunc datur
ei sal benedictum in ore ut spiritualiter
sale sapiencie conditus fetore careat
iniquitatis. de con. di. iiii. ex hiis
hinc. Postea baptizandus iterum exorcizatur
ut diabolus ... super se ... timens
recedat ab eo. ut ita contendat

eum arte sua subuertere non baptismum con-
sequatur de consecratione di. iiii. Deinde
postea tangat sacerdos eius aures
et nares de saliua dicendo. Effeta
quod est aperire. hoc agitur ut per sali-
uam typicam et per sacerdotis tactum
uirtus diuina in illo salutis operetur et
ut aperiantur illi aures ad audiendum
mandata dei et suscipiendum ea in
intimo corde. de con. di. iiii. post-
ea tanguntur ¶ Deinde accipit
sacerdos puerum per manum intrando
ecclesiam. dicens ei ingredere in tem-
plum dei etc. Et baptizandus defertur ad
fontem baptismi tunc sanctificandum si forte
ante non fuit sanctificatus et ibi interro-
get eum sacerdos. Abrenuncias
sathane et omnibus pompis eius et cetera
et si ipse baptizandus possit loqui debet respondere
per se ipsum dicendo abrenuncio et alia
que sequuntur. Si autem non possit
loqui quia paruulus uel quia mutus
uel egrotans uel aliunde impoten-
tiam ipsum respondebunt pro eo. Post-
ea unguitur baptizandus oleo sanctificato
in pectore cum inuocacione sancte trinitatis
ut nulle reliquie latentis inimi-
ci in eo resideant. Inungitur etiam
postea eodem oleo inter scapulas ut
undique muniatur, et ad bona opera
facienda per dei graciam roboretur.
de consecratione di. iiii. Deinde a sacer-
dote ¶ Consequenter dicat sacer-
dos puero baptizando per modum interrogacionis
Credis in deum patrem etc. Et re-
spondeat per se si loqui potest si
autem ipsum respondeant credo. Et ita
de aliis que sequuntur. Deinde
baptizet ipsum puerum ter in aqua inmer-
gendo significando per hoc triduum
mortis christi uel semel si consuetudo
est tamen inmergendi et hoc ibi
sufficit. de con. di. iiii. postquam bap-
tizatus et cum de trina ¶ Ordo uero
inmersione quamuis est ut sacerdos

accipiat puerum per latera et versa fa-
cie ad aquam directo capite ad ori-
entem primo semel immergat dicendo
Ego baptizo te in nomine patris / 2o verso capi-
te ad aquilonem immergat dicen-
do et filii. 3o verso capite ad austrum
dicat et spiritus sancti et sic firmetur
quod cum Christo in morte eius baptizamur
et suadamus in prima immersione ora
verba sacramentalia simul dicantur de-
bito modo vel in 2a vel tertia. satis
validum erit sacramentum et perfectum dum
simultatis requisita prolatio
verborum et actus baptizandi ut dicitur in 1a
parte 67 capitulo post finem. ¶ Postea un-
gitur baptizatus in vertice i. in ante-
riori superiori parte capitis
signo crucis de crismate sacro
ut regni celestis participes fiat
et a Christo qui unctus vero vocari possit
de con. di. iiij. postquam ascendit
vel secundum postquam ascendit baptizatus de
fonte statim in cerebro a sacerdote
signatur cum sacro crismate sacris
simul et oleo ut regni participes
fiat et a Christo [vocari] possit de con.
di. 4 q. 5 Compissimus sic hic unguitur
in baptismo cum crismate in capite
significatur per sacerdotem per pon-
tificem vero in fronte et de crisma-
te quo animati renovari debet
dicendo parte 4a capitulo 6 bl. ¶ Deinde
traditur illi baptizato vestis candi-
da que significat innocentiam et puritatem
primam seu restitutam quam post
ablutas veteres maculas
debet servare et tegitur caput bap-
tizati mistico velamine ut intelligat
se regium et sacerdotale diadema potiri
dicentis sacerdotis accipe ves-
tem candidam et immaculatam quam
perferas i. Augustinus significatum vel innocentiam
crucis et mundi. et non ipsum Christi
videlicet ut multa dant fabula-
tur perferas ante tribunal domini

¶ Deinde sacerdos tradit ipsi bap-
tizato candelam accensam in ma-
nus dicens accipe lampadem accensam
custodi baptismum tuum et serva mandata
etc. ut sic luceat vita tua coram
hominibus ut glorificent patrem vestrum qui
in celis est. Unde hec omnia traduntur de
consecratione di. iiij. capitulo postquam et multis
capitulis sequentibus. verum quia baptizatus post
baptismum inungitur crismate induitur
et cereus accensus ei in manu datur
significat quod grana debet habere mentis
puritatem cordis castitatem et exempla
se ~~castitatis~~ [caritatis]. ergo unguitur induitur
intinctus liquore datur illi ut sit mens
pura caro casta refulgeat et actus.
¶ Multa premissa in presenti capitulo non
sunt de baptismi necessitate sed de eius
solempnitate. peccaret tamen sacerdos
si omitteret contra necessitatis ex-
cusationem scienter vel supra. ¶ Caveat sacer-
dos ne nova lactuna pueris bap-
tizandis permittat quod mox prolata se-
nuit in lactuna et maxime prout
fieri solet et si contrarium fiat per
confirmantes episcopos corrigatur
in constitutione Synodi ex eadem. ¶ 2o
debet presbiter petere a suo crismate et
debet quilibet presbiter parochialis a suo episcopo
non ab alio in ecclesia propria sua vel ab alio
sacerdote diacono vel subdiacono crisma
petere singulis annis circa pascha
de con. di. iiij. presbiteri. ¶ Sacerdos
qui de veteri crismate ungit bap-
tizatum nisi sit in tempore necessitatis
deponendus est et quod omni anno circa cenam domini
debet crisma novum ab episcopo confici
et vetus renovari et cremari
de con. di. iiij. ta Si quis de alio
¶ Ita sacrum oleum quod crisma sub
custodia fideli clausum adhibita debet
observari ne ad illa possit temeraria
manus extendi ad aliquam nepharia

expendat. Ex. de custodia eucar. c. i. et
et i glo. ¶ Licitum est panem spualem
pro limphis spuatis et super aliud bapti
zantes. de con. di. iiij. Si quis de
liquerit tu ad eos vsus non dz pa
nnos illos assumere sed ad vsus ecclie
reservare. In consti. Simon. ecclesia ser
vetur. ¶ Sacerdos potest dz suos
pochianos i diebus dnicis formam bapi ex
ponere i vulgari vt si necessitas eui
gat sciant pueros i forma eccle bap
tizare et si non fecerit cum diaconi
ous condigna a suo ordinario puniend
dus. In consti. octob. c. ult. ¶ Ecra
et de aqua sanctificata i fontis
bapt. i vigilia pasche vt pentec. non
dz prius asspergi quam mitte. prius aq crisma
macoz. de con. di. 4ta i sabbo sco i glo.

Tenere puerum in baptis
mate vel i confirmacione non dz
nisi baptizatus vel confirmatus. de con.
di. iiij. in cathecismo i bapt. Et si contrarium
fiat peccat et non propter hoc irritum est
sacramentum de hoc. xxx. q. 8. c. xx. Ita non
multum refert an vir teneat aut
mulier sed tamen eciam patrini debent
instruere filios suos spuales i
fide. quod facere non possunt nisi prius
i fide primo instruerentur. Hinc
est quod non baptizati non sunt i fide
instructi non debent i baptismo aliorum esse
patrini. i glo. et supra ¶ Pater vel
mater non debet proprium filium de sacro
fonte levare. Ex. de con. spuali
ca. ij. nec baptizatus nisi i articulo
necessitatis nec a simili vt vir et uxor
ad confirmacionem offerre. ¶ Simul et
vir et uxor sua non debent simul le
vare filium alterius de sacro fonte
vt 30 q. 4. quod autem. ii ambo emiss
erint votum castitatis ¶ Istum eccia
non admittit i patrinos abbates
seu monachos. xvi. q. i. placuit nobis
et de con. di. iiij. non licet. Et
idem tenendum est de abbatissis mo

nialibus et alijs religiosis. quia
ipsi ad tantum equiparantur mortuis
ex. de postu. ex parte. ¶ Qui
suscipiunt i bapto pueros constitu
untur eorum fideiussores apud do
minum et ideo precepto debent eos a
monere vt castitatem custodiant
iusticiam diligant caritatem tene
ant et ante omnia simbolum et oro
dnicam eos doceant teneantur
de c. di. 4. vos a. Unde non debent
recipi i patrinos nisi qui sciunt
oroz dnicam et simbolum fidei sic
dicit thomas de belet. dicit scot.
super 4. sen. quod si i pentec. pueri bapti
non sit [illegible] vt sunt susscepti
de heresi tenentur patrini docere
ipsos filios suos oroz dnicam
et simbolum. si aut sunt xpiani non susspec
ti de heresi non tenentur ¶ Si
non tangit puerum sed simulat se
non tangere et nullus respondeat ad
interrogationes dicendo abrenun
cio sathane et alia que sequuntur
non ex hoc efficitur compater sed
si autem non tangit eum vt te
neat vt dcm est. Et simulat i
confirmacione si vero teneat eum
vt tangat vt dcm est et non
respondeat cum alijs patrinis
ad interrogationes / vel nominet
puerum / nichilominus efficitur compater quia per
tactum contrahit cognatio non per
responsionem sive per nominationem si inten
dat facere vt vere patrinus
sit. Rich. i glo. ray. ¶ Qui suscipi
unt pueros de sacro fonte. non de
bent eos tenere coram episcopo i con
firmacione nisi cogente necessitate. de
c. di. 4. ¶ In cathecismo et bapti
smo contrahitur cognatio que impedit matrimonium contrahendum
vt ex. de cogna. spu. per c. [illegible]
[illegible] est quod non dirimunt [illegible]
contractum ¶ Non plures quam vnus
vir aut vna mulier debent acce
dere ad suscipiendum puerum de

sacro fonte de con. di. in rubrica non plures
vel plures ad hoc simul accedentes
peccant faciendo contra constitucionem ca-
nonis. hoc tamen non videtur servari secundum
quendam expresse de cognacione spirituali
quinto libro 6. Si tamen plures accesse-
rint et puerum susceperint spirituales cognac-
ciones inde contrahunt ut in dicto capitulo quia
nos. Quas personas et quot con-
tinent quas personas et quot con-
trahitur cognacio spiritualis in bap-
tismo et confirmacione vide infra parte 8.
de impedimentis matrimonii capitulo q. 9. qui
de sacramento confirma-
cionis et continet duo capitula. Capitulum primum
de ipso sacramento et ministro ydoneo eius
dem. Capitulum 2um de confirma-
to de intencione eius et aliis pertinenti-
bus.

Ut hii qui baptizati sunt
plenam gratiam sanctam dedit post
baptismum ab episcopo recipere confir-
macionem. quia cum spiritu sancto infunditur
cor fidelis ad prudenciam et constanciam
dilatatur de con. di. 5 omnes fideles.
baptizati quamvis sint plenissime gratie ple-
nissime sufficiencie quia baptismus tamen
per confirmacionem fiunt plenam gratiam
plenitudinis capaces secundum tho. Unde
confirmacio non est sacramentum necessitatis
ut videlicet quod baptizati sine eius susceptione
salvari non possint nam continuo
transeuntes sufficiunt regeneracio-
nis beneficia. de con. di. in rubrica spe-
cies. Est tamen eius contemptus dam-
nabilis hominibus adultis nisi penitu-
erint tunc vero contemptores
reputari debent quia habita sufficiencia
oportunitate recipiendi. hoc sacra-
mentum ipsum suscipere renuunt at
notabiliter negligunt Sanctus Tho. super 4.
di. 4. Cum in primo et aliis sacramentis
fiat manus imposicio in eorum collo
non tamen antonomatice confirmacio
dicitur manuum imposicio quia apostoli
per manuum imposicionem dabant spiritum
sanctum baptizatis ad Jo. ii. (?) [illegible] vero aut-

[illegible] Vos sunt de quamvis meminit scriptura
de deficiente apparencia spiritus sancti in signo
visibili quo apparuit super confirmatos
per manuum imposicionem apostolorum plures cum
tho. a familiari consilio spiritus sancti tam
certam formam quam eciam materiam
instituerunt quamvis quandoque sola manuum
imposicione confirmabant apostoli baptizatos
adhuc confirmacio vocatur manuum
imposicio. Est autem confirmacio un-
cio baptizati hominis vel aliqualiter con-
firmacionis aut baptizati ut inmersa
unccio facta in fronte ut signum
crucis cum crismate sanctificato per
ministrum ydoneum cum intencione de-
bita ungentem. verba certa pro-
ferentem signacionem ex ministro divina
vincto cum per graciam roborante ad
bonitatem ad confitendum cum fidele
fidem. Sanctus Tho. super 4. sentenciarum di. 4.
Ad hoc sibi huius sacramenti sunt 6/5.
materia forma. ministro ydoneus in-
tencio debita fronis et quod confirmandus
fuerit baptizatus secundum tho. libro 6
materia debita est crisma quod fit
ex oleo olivarum et balsamo per
consecracionem episcopi facta ex oleo non cum
sacrato non potest aliquis confirma-
ri sicut in primo in aqua non sanctificata
poterit baptizari. quia cum aqua quo
et in baptizato tactu mundissimo
suo carnis sanctificavit in usum
baptismi non sic est ista materiam
confirmacionis quia baptismus est
sacramentum necessitatis et non confirma-
cio ut dicitur est et sic in aqua non con-
secrata non possit fieri baptismus in
periculo mortis salus multorum. forma
vero verborum secundum aliquos talis
est. Consigno te signo crucis
et confirmo te crismate salutis
in nomine patris etc. nec variatur forma
per mutacionem unius verbi ut 2 o.
per mutacionem unius verbi ponatur ei
quod idem loco mutati. Ministro legi-
timus non aliud Minister legi-
sacri est episcopus non inferior episcopo

post hoc sacramentum conferre de iure
com(muni), ut extra de sacra(mentis) unctione, c. i. §
per frontem vero sic. Cum ceteras unctio-
nes simplex sacerdos valeat exhi-
bere hanc non nisi summus sacerdos
id est episcopus debet conferre, de con(secratione) dist. v. c.
di. 4. presbiteri, et idem est extra de sol(e)
apostoli quorum successores sunt episcopi
legitur quod per manus impositionem dabant
spiritum sanctum. Solus episcopus potest ordi-
naria potestate consignare confirmare,
quamvis simplex sacerdos hoc facere
possit ex speciali mandato summi pontificis
domini pape. xcv. di. c. peruenit. Hic
quod Gregorius papa scripsit Januario episcopo quod ad
vitandum scandalum presbiteri bap-
tizatos in fronte consignare tange-
rent. Sed cum potius conferendi
pertineat ad veritatem doctrine
contra quam propter quodcumque scanda-
lum non est concedendum, Gregorius numquam
concessisset quod presbiteri ad evitandum scan-
dalum confirmarent nisi hoc sine
veritate concedere potuisset.
Ric(ardus) vero super iiii. Si tamen sacerdos hoc
attemptatione presumeret sine
dispensatione seu mandato domini pape
nichil ageret, ut extra de sacra(mento) unctione
in glo(sa) super verbo simplex sacerdos.
¶ Episcopus degradatus confirmare
non potest de iure nec de facto quia
per degradationem adimitur ab eo omnis potestas episcopa-
lis que semper et hoc vero per (?) nec
ab homine potest baptizari nec a sacerdote
potestas consecrandi tollere posset
sine dignitatis ponit Ric. vero super iiii
diffuse. Episcopus suspensus potesta-
te episcopali ad tempus post confirma-
re tamen talis confirmando peccat
mortaliter. Ric. ibidem. ¶ Episcopus re-
gularis non desinit confirmare
nec homines et confirmandi sunt
adulti, scilicet xii vel xiiii annorum;
admonendi sunt confiteri de pec-
catis ut munde donum spiritus sancti va-
leant accipere, de con. di. v. c.

ut ieiuni nec dent nisi ieiuni episcopi
quos confirmatio nec pallium conferri
mos. de con. di. v. c. ut episcopi. Si tamen
aliter fit propter paucitatem episcoporum non nocet
theologus tamen est plus prelandum confir-
mare cum post hoc episcopi propter pauci(tatem)
suas sacerdotes recedentes sed dico
ut confirmandi sunt ieiuni et
confirmentur a ieiunis non sunt
de esse sacramenti sed de bene esse.
Iniuste igitur requiritur simultas verbo-
rum et prolatio forme id est cum
dicitur quod non fiat mora notabilis
inter unctionem et forme prolationem. Requiritur
etiam in confirmante intentio generalis
alias vel specialis actualis vel habitualis
alias eo modo quo supra dictum est c. 2 circa (?)
dictum est de baptismo. ¶ Item de con-
sequentia huius sacramenti est quod fronte ba(ptizati)
consignatus inungitur in figura crucis
ad signandum se postea conferendum
audaciam confitendi nomen Christi fronte
cum est locus apparentie verecundi-
e, ut extra de sacra unctione in fronte
ungitur baptizatus ut libere confi-
teatur quod credit. ¶ Septimum de
essentia huius sacramenti est ut confirmandus
primo fuerit baptizatus quia confirmatio
non baptizato non confert ei sacramentum.
Est enim baptismus fundamentum
presuppositum aliorum sacramentorum,
ut ante susceptionem baptismi non suscipi-
tur aliud sacramentum. Extra de
presbitero non baptizato, veniens. ¶ Re-
quiritur etiam in confirmando adulto
saltem quod non ponat obicem per ab-
usum voluntatis. Oportet enim quod sit
aliqualiter consentiens actu vel
habitu ad suscipiendum sacramentum
sed si sic per illicitum consensum vol-
untatis dolendo vel aliquo mortali vel
nolendo desistere a peccato mortali
impeditur homo per tunc non reci-
piat [struck: …] rem huius sacramenti
gratiam gratum facientem in peccatum illicita
tamen (?) …voluntatis respectu huius

Sacramenti

iterandum et cum summa deliberacione in-
quiratur si per hoc sacramentum ponitur ob-
ex quo caracterem suscipiat sacra-
menti de con. di. v. nunquam et quod ieiunes
cum adulte etatis confirmantur
et a talibus non vero de obice dubita
hoc et spiritualem graciam habebit parvulus
non confirmatus si decedat quam habe-
ret confirmatus quia in confirmacione datur
augmentum gracie ut de con. di. v. quam
[illegible] ex [illegible] et glosa.

Monendi sunt frequenter
laici ut quam cicius commode po-
terunt faciant parvulos suos
confirmare et quod non expectent minores
[illegible] adventum episcopi sed adducant eos
ad eum cum presens venerit assignantes
secum lineas pannos longos et la-
tos ad ligandum capita eorum post
confirmacionem ut habetur in const. synod.
[illegible] propter sacramentum vel ex precepto
quod parvuli baptizati et confirmati tercia die
post confirmacionem deportentur ad ec-
clesiam et frontes eorum per manus
sacerdotis propter crismatis reverenciam
in baptisterio abluantur et ligature
eorum tunc igne comburantur. Alicubi
tamen [illegible] habetur quod confirmatus abstinere
debet et a [illegible] a lavacione capitis et fron-
tis crismatis unccionem et reverenciam
sacramenti dicat cum habetur de sac. [illegible]
[illegible] quod tanto tempore
confirmatus [illegible] in ca-
pite sic ablucio [illegible] celebra-
[illegible] adveniant [illegible]
[illegible] ¶ [illegible]
[illegible] aliquis [illegible] confirmari [illegible]
in confirmacione [illegible]
indebite [illegible]
[illegible] confirmatus [illegible]
[illegible] non fuit [illegible]
ut dicat [illegible]
[illegible]
[illegible] de con. [illegible]
[illegible] ad [illegible]

menti corporis [illegible]
mortis [illegible] fuerit confirma-
tus ut [illegible] sacramenti con-
firmacionis [illegible]
[illegible] in const. [illegible] ¶ [illegible] de
confirmacione [illegible]
[illegible] per se [illegible] ut con-
firmetur [illegible] exhibere tamquam
[illegible] ad [illegible]
fuerit adultus et fortis et sic [illegible]
[illegible]
[illegible] ad [illegible] propria [illegible]
[illegible] confirmatus
[illegible] baptizatur [illegible] habet [illegible]
[illegible] suscipere sacramentum
[illegible] non [illegible]
ardua [illegible]
[illegible] ¶ [illegible] tenendo in confir-
macione ab eo qui non fuerit confir-
matus sicut nec in baptismo qui non fuit
baptizatus de con. di. iiij. in baptismo
[illegible] fiat [illegible]
non [illegible]
illo qui baptizatur [illegible] confir-
matur [illegible] sacramentum ¶ [illegible]
aliquis tenere in confirmacione [illegible]
tro monachum [illegible] non licet abbati [illegible]
monachos [illegible] de con. [illegible]
[illegible] non licet [illegible] confirma-
[illegible] spiritualem [illegible]
[illegible] non [illegible]
[illegible] ad [illegible] ¶ [illegible]
plures [illegible] unus [illegible]
lier accedat ad tenendum puerum
in confirmacione sicut nec in baptismo ut [illegible]
dictum est de q. di. iiij. non plures
[illegible] plures accedant [illegible]
contrahunt cognacionem spiritualem [illegible]
[illegible] spiritualem [illegible]
consuetudo [illegible] plures sunt [illegible]
teneant in confirmacione non est [illegible]
[illegible] ad [illegible]
[illegible] ¶ [illegible]
[illegible] vir mulierem tenere in confir-
macione et mulier virum [illegible]
[illegible] virum a viro tenere [illegible]

et mulieres a mulieribus suscipi in casu ecia
necessitatis post quos tamen in confir
macione ab illo qui ipsum tenuit in
baptismo. vide de con. di. 4 in summa de ca
thecismo et baptismo et eo in confirmacione
vnius patrinum sicut potest
si necessitas cogit non est tamen consue
tudo romana ¶ Item quando per
et quot contrahitur cognacio spiri
talis per sacramentum confirmacionis vi
de in summa parte 8. de impedimentis
matrimonij ca. 12º. f. etiam efficitur
de ea cognacio. s. spiritualis contracta
per sacramentum confirmacionis ad impe
diendum matrimonium contrahendum et dirimen
dum iam contractum sicut in sacro bap
tismo et tot modis ex quibus cognacio spiritualis
nascitur hic et [illegible] item non dicitur vir ac
mulier tenens proprium filium in con
firmacione sicut nec in baptismo vt vi
simile dicitur / item non licet presbiteris sig
nare baptizatum in fronte sacro cris
mate sed in vertice et episcopo in confir
macione crismare dicitur in fronte. de quo
di. in summa presbiteri baptizatos signa
re baptizatis crismate in capite sa
nitatis per sacerdotes vt significetur
super eum spiritus sancti descensio ad habita
cionem dei consecrandam per episcopum vero
in fronte signatur crismate per quod
eiusdem spiritus sancti septiformis gracia cum
omni plenitudine sanctitatis venisse in
homines declaratur. de con. di. 4ta
nouissime / Sacramentum confirmacionis
dignius est baptismo sed quod in racione
ministri quia eius ministracio reserua
ta est dignioribus personis et in dig
niori loco celebratur sed baptismus dig
nior et nobilior est quo ad finem et
effectum principalem ~~tamen~~ quia per
ipsum confertur gracia maior tamen
quia per ipsum homo primo efficitur mem
brum Christi per primam [illegible] vero sicut ¶ Explicit
3a pars Incipit 4a pars et continet
x. ca. ¶ Ca.m primum est de sacro
eucaristie sacramento ¶ Ca.m 2m de
ministro ydoneo ad conficiendum
hoc sacramentum ¶ Ca.m 3m de ma
teria ¶ Ca.m 4m de forma
verborum requisita ¶ Ca.m 5m de
intencione debita. ¶ Ca.m 6m de
casibus periculosis contingentibus in
missa ¶ Ca.m 7 de hijs que
fiunt de ornatu huius sacramenti non
de substancia et oracionis licet bene
dici celebrans ¶ Ca.m 8m de
ministracione suscipiendo vel de
et custodia eucaristie ¶ Ca.m 9m de
missa et morali significacione
eorum que fiunt et dicuntur in mis
sa ¶ Ca.m 10m de modo dicendi ho
ras canonicas celebrandi mis
sam et audiendi

Quia per sacramentum bap
tismi regeneratur et efficitur
homo vita spirituali et
supernaturali et per sacramentum con
firmacionis vita spiritualis augetur
et roboratur de quibus per ordinem
suprascriptum est. Consequenter de sa
cramento eucaristie per quod homo bene
in vita spirituali nutritur et perficitur
suo ordine est tractandum vnde [illegible]
[illegible] hoc sacramentum dicitur eucaristia i. bona
gracia vnde [illegible] quia hoc sacramento non solum
augmentum virtutis et gracie sed ille to
tus sumitur qui est fons et origo tocius
bonitatis et gracie [illegible] magnum [illegible]
di. 8. in principio ¶ Est ergo eucaristia sa
cramentum corporis Christi et sanguinis do
minici [illegible] corporis Christi et sanguinis
[illegible] contenta sub speciebus panis
et vini post consecracionem factam a
sacerdote sub verbis certis cum
debita intencione prolatis ex quibus
[illegible] vere signatur con
tinetur [illegible] Christi et sanguinem sub eis realiter
[illegible] sed secundum di. 8. ¶ Hoc
sacramentum dicitur vnum non vnitate in
diuisibilis sed vnitate integritatis
[illegible] cum species ille. s. panis et

vini diuise simul sunt cibus xpi et
sanguis sub illis speciebus contenti
distinguuntur, unde sicut tamen ex instituti-
one unum significat totale scilicet corpus
xpi quod unum est unitate integritatis
et totum sub utraque specie contentum
ideo species ille sunt unum sacramentum
id est unius sacri res signum. Et licet species
panis proprie representet corpus xpi et spe-
cies vini sanguinem tamen quia illa
scilicet corpus et sanguis non sunt abin-
uicem separata ideo a parte sanguinis ex con-
sequenti utraque istarum specierum
representat sicut continet totum xpm. Si-
militer hoc sacramentum constitu-
tum est ex institucione diuina ad nu-
tricionem spiritualem que consistit in potacione
intellectus per fidei illustracionem, et
cibacionem affectus per caritatis ad simili-
tudinem integre refectionis sim-
ilis corporalis que comprehendit
cibum et potum. Voluit ergo xpc in hoc
sacramento contineri sub specie cibi et po-
tus ut esset in hoc sacramento integre
significacio refectionis que efficit in suscipi-
entibus scilicet integram refectionem
spiritualem secundum Ric. ¶ Eucaristie sa-
cramentum excellit sacramenta alia in se
primo quia verissimum est in signando
quia alia vero sacramenta veracia sunt quia
tamen est de se sed tamen quia non ha-
beant effectum suum propter indispositionem
suscipientis. Istud est sacramentum
imperat etiam suo signato ¶ 2o quia
hoc sacramentum continet realiter illud quod signi-
ficat scilicet verum corpus xpi non sic alia sacra-
menta significant graciam accidentalem in hora
tamen susceptionis. Istud autem sacramentum sig-
nat graciam suscipientem scilicet verum
corpus xpi ubi suscipitur / Tercio
quia alia sacramenta consistunt in usu
et fieri, quod est in illis quia sa-
cramentum et permanens sacramentum ut
patet de baptismo cum non remanet.

consistit permanens hoc autem sacramentum est
permanens etiam ante usum et licet tantum
in consecracione seu confectione huius
sacramenti sed dignus fiat quia in percepcione
sed dignus preparatur gratia confera-
tur. Non tamen in percepcione quia in con-
secracione ut actum percepcionis significat
nutricionem spiritualem que est per gratiam col-
lacionem secundum Bo. Dr. 8. ¶ Item hoc sacra-
mentum perficitur in consecracione ma-
terie sed non in usu. Alia vero sacra-
menta in consecracione materie sed in u-
su ut patet de baptismo confirmacione
et vnccione que non perficiuntur in bene-
diccione aque et crismatis sed in ablucione
et vnccione eorum determinatis verbis
formis. Circa eucaristiam aduertendum quod
quoddam est in sacramento tantum
scilicet species panis et vini. Quoddam res
tantum et non sacramentum ut corpus xpi
misticum id est ecclesia. Quoddam res et sa-
cramentum ut corpus xpi verum quod
contraxit de virgine. Illud enim
est res sacramenti scilicet istarum specierum et sacra-
mentum corporis xpi mistici id est ecclesie
secundum Tho. ¶ Sub utraque specie continetur
totus xpc indiuisus scilicet corpus anima
deus sed sub specie panis est corpus xpi
per conuersionem sanguis per con-
comitanciam sicut concomitancia anima per con-
nexionem seu informacionem ac dei-
tas per vnionem. Preterea totus
xpc est sic sub tota specie panis et
etiam sub tota specie vini quod est in
qualibet eius parte totus. Siue spe-
cies illa sit integra siue diuisa
ac per hoc non est ibi xpc circumscriptiue
ut occupans locum suis citum
hic aut particula per aliquam speciem
corporeum / Exemplum huius habemus in speculo
quod si diuidatur in plures partes
in qualibet apparet ymago que prius
apparuit in integro. Idem est in sermone
quem prolato patet quod quilibet auditor totum
recipit et sic totus est in proferente
et totus in quolibet audiente

[...]

¶ Multa mirabilia sunt in hoc sa-
cramento. Primo quia corpus quod fuit tan-
te quantitatis quante pependit in cru-
ce et modo totum est in qualibet parte i. sub
speciebus illis. Et tamen non excedit
terminos alterarum specierum. Secundo quia sunt
accidentia s. quantitas figura sa-
por albedo et hujusmodi sine subiecto. Tertio
quia panis i. convertitur in corpus Christi
quod nunc est in celo quod non adnichila-
tur. Quarto quia corpus quod non augetur
ex multitudine specierum hostiarum consecratarum
nec minuitur per hostiarum subtractio-
nem. Quinto quia idem corpus in uno et simul
in pluribus locis i. sub omnibus hostiis
undique consecratis. Sexto quia quando
dividitur atteritur seu frangitur
corpus quod sub tantumcumque specie manet sub
qualibet parte divisa totum quod. Sep-
timo quia quando hostia sentitur tangi
corpus quod non tangitur nec videtur sed tan-
tummodo species tanguntur et videntur
nec volumus dicere quod corpus quod videtur
sub speciebus sic et accidentibus quoniam
teguntur sed dicimus quod per con-
trarium vero propria specie tegens
[...] Octavo quia statim cum deficiunt
seu corrumpuntur ille species i. desi-
nit esse corpus Christi. Nono quia cum non
sit ibi panis et vinum tamen acci-
dentia remanentia sub quibus est
corpus quod eundem effectum habent sicut
prius habuerunt panis et vinum s.
nutrire saciare inebriare et hujusmodi secundum
tho. ¶ Sciendum est corpus quod vela-
tum accidentibus propter 4. Primo propter meritum
quantum ad bonos. Quia sine [...] fides
non haberet meritum ubi humana ratio
prebet experimentum. Secundo propter indignitatem
quantum ad malos et propter imbecillitatem
quantum ad omnes. Cum enim filii Israel non
potuerunt in faciem moysi homines
mortales intendere quia resplen-
duit a fortiori nec nos videre
poteremus claritatem corporis quod glorificati
Tertio propter horrorem quia nos homines in carne

comedere carnes quidam. Quarto ne propter hoc
scelus irrideremur ab infidelibus vide-
retur si carnes quidem comede-
re nos viderent. ¶ Primo duo pa-
nes sumuntur a sancto tho. in trac-
tatu de veritatibus theologie. Duo
2 panes habet in glosa de con-
se. d. ij. forte. ¶ Accidentia sunt sub
speciebus panis et vini corpus quod Christi sub
aliis speciebus quia iste 2e species ma-
gis sunt amice et convenientes
humane nature et sicut corpus princi-
paliter pane et vino nutritur sic
anima humana carne et sanguine Christi
spiritualiter nutritur ut dicit glosa
super dam. capitulo. forte. ¶ Effectus
hujus sacramenti digne suscepti multi-
plex est. Nam fortificat mentem
contra vicia. virtutes auget dele-
venialia et forcius unit membra
capiti i. bonos Christianos Christo. Con-
roborat augmentat hoc sacramentum
delet et unit. ¶ De variis effecti-
bus eius sic dicit hugo parum
recitat super thomas in libro de vir-
tutibus. Corpus quod in egrotis medi-
cina peregrinantibus dieta. De-
biles confortat valentes dele-
ctat languorem sanat sanitatem servat
fit homo mansuetior ad correptionem
paciencior ad laborem ardencior
ad amorem sagacior ad cautelam
et ad obediendum promptior ad gratiarum
actionem devocior. ¶ Postremo
notandum est quod quedam sunt de
necessitate hujus sacramenti et necessitate quedam
de bene esse et de honestate. De
necessitate hujus sacramenti sunt 4or. [...]
ministerium ydoneus ad consecrandum
materia debita forma verborum
et intencio debita consecrandi.
De bene esse sunt loca consecrata
calix argentea vestes sacre
et alia de quibus infra. Dicitur
autem et. Verborum forma conti-
nua imputatur sit vinum. Panis

tias intentio presbiteratus character imprimitur ornatus cetera signant. Et predicta 4or sic sunt de essentia cuius quod requiruntur ad eius constitutionem non tamen ad eius ornatum.

Oportet quod ille qui hoc sacramentum conficere debet esse sacerdos rite ordinatus potens debite proferre verba consecrationis et potens habere debitam intentionem faciendi etc. quod intendit ecclesia facere. Unde non sacerdos, id est non habens caracterem ordinis sacerdotalis non conficeret si attemptaret propter defectum prime conditionis. Dicit enim extra de summa trinitate et fide catholica c. firmiter: hoc sacramentum conficere nemo potest nisi sacerdos qui rite fuerit ordinatus secundum claves ecclesie. Unde non baptizatus ordinatus de facto in sacerdotem non conficeret quia non recipitur caracter ordinis nisi prius imprimatur caracter baptismalis. Talis tamen presbiter credens se baptizatum quamvis non sit quo ad se bene facit et quo ad alios qui eum credunt legittime conficere et proficit tamen eis quantum ad eos quod facit tanquam verum sacramentum. Extra de presbitero non baptizato c. 2o et glo. ult. Propter defectum 2e conditionis non potest mutus conficere nec carens [illegible]. Propter defectum 3e conditionis. Quilibet itaque sacerdos habens conditiones premissas sive bonus sive malus hereticus seu scismaticus seu degradatus vel quantumcumque facinorosus proferens verba consecrationis super materiam debitam et cum debita intentione [illegible] conficeret verum sacramentum de facto quamvis non de iure seu legittime quia sic est quod nullus sacerdos quantumcumque nepharius et degradatus amittit

potest caracterem sacerdotalem super quo fundatur conficiendi potestas. Et quod est ipsa potestas conficiendi cum caracter ille sit indelebilis et adeo effectivus impressus ministerialiter ab episcopo ut non potest ab episcopo ministerialiter deleri quia deus non instituit eum sic [illegible] et collatione secundum Ric. et scotum di. xiij. Et ideo cuilibet scismatico heretico degradato excommunicato irregulari interdicto et suspenso ab executione eorum que sunt ordinis prohibetur executio potestatis sacerdotalis et tales gravissime peccant sicut quilibet peccati mortalis conscius et non penitens eucharistie sacramentum conficiens secundum Ric. ubi supra. Tertio est quod nota sunt impedimenta que impediunt sacerdotem ordinatum conficere. Quorum quedam sunt culpe tantum, quedam pene tantum, quedam nec pene nec culpe. Impedimentum culpe est cum sacerdos culpe conscius est de peccato mortali. Impedimentum quod nec est culpa nec pena cum sacerdos non est ieiunus ieiunio naturali a sero et ieiunus debet hoc sacramentum conficere, unde de c. q. i. c. ut [illegible] nullus post cibum potumque quantumlibet minimum sumptum missas facere presumat. Hoc autem sacramentum non conficitur nisi in missa. Igitur non nisi a ieiunis est conficiendum. Pro communi autem celebrans quamvis graviter peccaret ubique conficeret si aliud non obstaret. Si autem sacerdos ante missas os suum abluerit ad prudentiam sacerdotum et gutta aliqua aque casualiter stomachum intraverit non credo quod propter hoc missa sit omittenda, maxime cum [illegible] quia non contra hoc impedire dignum sacramentum presbiteri nec reverentiam sacramenti, ut est ad quiescendum dicentibus quod illis qui post dictum matutinum bibunt in cena non est licitum sequenti die celebrare

Pr & c. 2

in iterato dicto matutino hoc enim
non invenitur institutum. Suffi-
ciat autem quod digestio sit quod sumpsit
in sero antequam celebret sive de noc-
te comederit sive non. Si vero eo-
dem die post mediam noctem aliquid
de cibo vel potu edendo vel bi-
bendo sumpserit, communiter plures sunt
de gestis non debet eo die celebrare
quia id observat consuetudo quam
in canone legis interpres extra de
consuetudine cum dilectus ff. de leg.

Impedimentum quod est pena est
est prohibitio actus exercendi vel
gradus recipiendi quod alias
competeret non prohibito et he
vero pena canonice istarum pe-
narum quedam fundantur super defectu
naturales et quedam non. Propter
defectum na[illegible] turales
prohibentur quidam [illegible] sponte in
altari divina ce[illegible]lebrare
sed in le. Levitici xxi.
qui habet maculam non offeret
panes deo suo et accedere ad
ministerium eius. Vel notabiliter
defectuosi vel mutilati aut
horribili infirmitate deten-
ti vel lepra et huiusmodi obsceni-
tatis sacrificii et ad vitandum
scandalum pusillorum ministrare in
altari prohibentur, quicquid
enim sine peccato mortali potest omitti
vitandum est propter quod ex eius ex-
ercitio scandalum oriatur sicut
supra de re. Pene vero canonice
que non fundantur super defectum na-
turales sunt iste: degradatio
irregularitas, excommunicatio maior, suspen-
sio ab executione eorum que sunt
ordinis, simonia, infamia et quod
de huiusmodi ad hoc predicabilia vel
ut puta fornicatio publica consa-
nguinea et huiusmodi requirunt [illegible] conse-
cratio ordinata et predicta cum pre-
dictorum impedimentorum ablatio

aliter enim non est ministrandum donec huius
sacrificii. Celebratio autem de facto
presbiteris ordinatis quibusdam istorum
impedimentorum obstantibus et non propter
amorem irregularitatem incurrit. Verum
non sacerdos attemptans con-
ficere vel sacerdos non suum pe-
cat mortaliter sed ea efficit irregularis
et non facit i. non conficit. Vel ex-
de cle. non ordi. min. c. presbiteros
et universaliter quicunque exequitur
attemptans actum alicuius
ordinis quem non habet est irregularis, ut
in dicto c. de cle. non ordi. to-
m. Sunt degradati excommunicati excom-
municatione maiori interdicti
suspensi ab executione eorum
que sunt ordinis si tamen cele-
brare seu ministrare in divinis
est irregularis ut patet infra eodem libro c.
de irregularitate [illegible] quod ignoran-
cia excusat et quod non [illegible] sunt
in ordine licet occultus et ex-
communicatus ex alia causa si notorie
fuerit suspensio et quo ad se
et quo ad alios et ideo tales cele-
brans sine dispensatione efficitur
irregularis. de ex. c. de re. [illegible]
in glo. Extra de simonia tanta [illegible]
accusatum. [illegible] fornicator
[illegible] notorium [illegible]
[illegible]
[illegible] celebrando non fiat irregularis
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

non incurrit irregularitatem. Si fortis
de duobus casibus. Primus casus si
sacerdos celebrat in loco interdicto
vel indicto ut notatur extra de cle
rico excommunicato ministrante postulasti et de excessibus
prelatorum tanta in glossa. Celebrans
autem in loco interdicto a iure ut
puta sanguinis vel seminis polluto
non incurrit irregularitatem tamen
si notorium est quod locus sit pollutus
peccat ibi celebrans ante re
conciliationem tamquam transgressor
precepti extra de consecratione ecclesie
capitulo ultimo. Si sit privatum non peccat
quia vel reconciliationem indiget ille lo
cus de necessitate, tunc tamen est ut
secreto reconciliaretur. Secundus casus
est de celebrante cum calice non
ydoneo de qua ut dicit ca. 6o talis ca
an sit irregularis dubium est quod pena illa de
positionis que infligitur extra de ce
lebratione missarum litteras inflic
ta est propter multa. Si quis conficiat de pa
ne fermentato celebraverit cum
calice ligneo sed aqua et vino et
ideo dubium est an propter aliquod illorum sepe
ratum debeat illa pena infligi cum
omnia simul concurrebant. Plenius vi
de de istis penis parte 1 ca. 8. Ter
tius celebrans in loco non inter
dicto post interdictum non est irregularis quia
hoc in iure non reperitur. De aliis vero
vide plenius parte 1 ca. 8. Quartus
sacerdos sciens se esse in peccato
mortali de quo non penitet vel etiam
existens in proposito peccandi mortaliter
celebrans peccat mortaliter quia non
facit debitam reverentiam sacramento. Ille
vero qui non est in peccato mortali sed
credit tamen se esse in peccato
mortali et celebrat cum tali conscientia pec
cat mortaliter quia non facit de
bitam reverentiam sacramento. Ille
autem qui est in peccato mortali credit tamen
dissimiliter se non esse in peccato mor
tali si hoc proveniat ex omissione
debite diligentie in examinando
conscientiam suam vel si ex negligentia
crassa vel affectata huiusmodi peccatum
tradidit oblivioni celebrans in
tali statu non excusatur a peccato
mortali. Primus in tanto magis peccat
quia credens se esse reum peccati
mortalis cum tamen reus non est
et celebrans cum tali conscientia. Si
autem non sit negligentia crassa sed
utpote quia fecit investigationem suffi
cientem et nullum occurrit peccatum
de quo non fuerit prius contritus et
confessus non peccat mortaliter
celebrando licet aliquod peccatum
mortale sit latens ex debilitate
memorie traditum oblivioni. Et
hoc de lege cum non possit esse certus
an digne peniteat vel non. Scire
cum sit an odio vel amore dig
nus sit etc. quod. Sic ergo accedens
non peccat mortaliter si consequitur
veniam latentis peccati. Aliter esset quod
licet celebrans exponeret se periculo
peccati mortalis quod non est verum
ut dicit q. et que de celebrante
cum conscientia mortali dicta sunt de
quolibet suscipiente eucharistiam confor
miter sunt dicenda. Quid si sa
cerdos contritus de peccato
mortali et non confessus ce
lebrans vel alius eucharistiam suscipiens
peccat mortaliter. Vi
detur distinguendum quia aut habet co
piam confessoris ydonei et temporis
sufficientiam ad confitendum aut non.
Si sic peccat mortaliter quia ad hoc
ut homo sit dignus hoc sacramentum
conficere vel etiam suscipere non so
lum tenetur se reconciliando
per contritionem sed etiam per confessionem
et absolutionem. Si secundo modo subdistin
guo quia aut tenetur solemniter pu
blice vel non ...
capit sacramentum ministerio et quolibet
istorum 3o casu ... cum proposito

confitendi. Si tamen sine scandalo vi-
tari potest non tunc celebret si
sit sacerdos vel non tunc communicet si
non sit sacerdos. Sed quousque con-
fessus fuerit abstineat. ¶ Item si
nocturna pollucio que non est pec-
catum abstinendum est a communione. Sed
si scit pervenisse huiusmodi pollucionem ex cra-
pula, vel immunda cogitacione que pre-
cessit in vigilia. Si non crapulacio
cogitacio materialis fuerint peccatum, vel
probabile. Dicitur et verius fiat de pol-
lucione pervenientis ex eis quod prohibet
a communione. Si autem certum est et proba-
bile quod non fuerint venialia pec-
cata tunc illa pollucio non prohibet
nisi de honestate sine de congruo. Si
autem pervenit ex nature superfluitate vel
infirmitate non credo quod debeat abstinere
secundum Rich. Et colligi possunt predicta
ex hiis que habentur Di. vi. testamentum.

¶ Ex premissis in hoc capitulo colligitur quod
simplex sacerdos rite ordinatus com-
munione a cibo et potu non defectuosus
in corpore seu deformis viciatus nisi
peccatorum sine censura ecclesiastica
sicut innodatus nullius peccati mor-
talis seu maculo impedientis
constitutus sacramentis loco et tempore quecumque
vel omittens sicut de vasis sa-
cris aut ornatis aut aliis ad ce-
lebracionem convenientibus vel paris
secundum ordinacionem ecclesie requisitis pro-
fectis forte verborum consecrata cum de-
bita intencione super materiam congruam
ordinatis et debitis conficit corpus.
¶ Item sacerdos quo loco et
tempore debitis et quomodo con-
tinentibus et dispositus habet non cele-
brans seu nobilitatem negligens peccat
et tenetur. Sed non sic semper sine in-
tibus peccatis tradita absten-
dere a deo indicata secundum Rich. in
supra in hoc intendit de sacerdotibus
qui propter ... commisso habet si certa
de aliis quibuscumque / ...

requiritur sit actus dignus et ordinatus
ad corpus Christi verum non refficiat ad cor-
pus Christi vel iniusticiam vel ex consequenti-
is si nulli homini teneatur satis-
facere tenetur tamen deo reddere sa-
crum acceptum vel saltem ex sacra-
mento sicut instructio dimittatur.
¶ Sacerdotibus cum in distinctione pre-
ceptum est a papa hoc fuerit in mea
communicacione secundum Tho. in scripto. Sa-
cerdotes qui laborant egritudine
reoperata sanitate post licite cele-
brare. A. q. 2. in lib. Si demoniaci
vel epileptici effecti fuerint absti-
nebit durante egritudine et si
vero anno postquam fuerint liberati
xi. q. contra in glo. vel fiat distinc-
cio de epilenticis in pacientibus
morbum caducum non tamen semper
quod quamvis tales continuis plu-
res conualuerint abstinere. Alio
infirmitatibus laborantes cele-
brare possunt vel ita debiles
sunt ut ceptum officium nequeant
adimplere. A. q. 2. ca. pa. in glo.
¶ Tempore autem in loco privato ce-
lebrare possunt vel ut lepro-
si si non in fine vel adeo sit cor-
ruptus quod ministerium sine periculo
adimplere non possit secundum Tho. /

Materia congrua huius
sacramenti huius sacrae consecracionis
et vini. Postea hoc de con. Di. 2.
ca. primo et ca. non. Sed ... de qua materia
consecratur ipsum per tale de materia
conficitur et ad conficiendum instituto
secundum Rich. Panis itaque consecra-
dus debet esse triticeus de frumento
terra coagulata per aquam natu-
ralem non vino melle vel aqua
artificiali seu alio liquore fa-
ctus et non aliquo ... qui conditur panis
illum simplex saltem quod usus est per
se ... et de q. Di. ... in scripto

non sufficeret ita sed oportet quod sit panis secundum
suam institutionem etc. Si vero farine tri-
tice misceretur farina extranea
grani non tritici in tanta modica
quantitate quod non variaretur species
sed totum traheretur ad naturam tritici
de pane inde confecto bene con-
secraretur. Si autem tantum mis-
ceretur de farina extranei grani
cum farina tritici quod contraheret
farina tritici aliam naturam
ut quod resultaret ex illis alia spe-
cies media de pane inde con-
fecto non conficeretur corpus Christi
quia talis panis non foret eius-
dem speciei cum pane de quo Christus
fecit sacramentum. Ricardus. De pane facto
ex amido magister confici potest
dubium est quia forte non est eiusdem
speciei cum farina tritici ideo non sine
peccato ille qui conficit hostias
tali dubio se exponit faciendo
eas de amido sed vitare de
talibus hostiis in consecratione
magis excusaretur a peccato
qui credit hostias huiusmodi de de-
bita materia factas et si verum sit quod
amidum sit alterius speciei a farina
tritici consecrans tales hostias
non conficeret, non tamen esset ido-
latria tales hostias adorare quia
sacerdos supponit materiam illam
esse consecrabilem et per se pro
aliis adorandam. Ita dicit Scotus
di. xi. De pane facto de spelta
quia specie differt a frumento et
ideo non potest confici secundum quosdam.
Alii dicunt oppositum. ¶ Item panis
madefactus et attritus ad similitudinem pas-
te ... remittitur dispiciens
sed demum manet in specie pa-
nis est consecrabilis secundum Scotum. Si autem
de vetere pane disposito ad cor-
ruptionem manente in specie panis potest
confici quamvis graviter peccaret
inde sic conficiens quia

incidencia facere nisi quod species panis
maneat potest cognosci ~~...~~ ex hoc
quod continuitas non est dissoluta nec ac-
cidencia inde ablata. Si autem tan-
ta esset corruptio quod species panis non
maneret ex inde confici non posset
secundum Tho. di. xii. Item et panis conse-
crandus est azimus id est sine fer-
mento quia Christus fuit sine fermento
malicie. Unde sacerdos consecrans
sicut panis fermentati quamvis
conficeret tamen graviter peccaret
quia potius de azimo conficeret et secundum
romanam ecclesiam sic observat et preci-
pit observari. Greci quoque peccare vi-
dentur qui conficiunt in fermen-
tato volentes se ecclesie precepto
romane conformare secundum Scotum. ¶ Ma-
teria calicis est vinum de vite quia
corpus et sanguis de alia materia quam de
vino vitis confici non potest de q.
di. xi. in sacramento et de modica de
aqua vino misceri debet ita quod vinum
aquam posset absorbere, ut dicit
Innocentius de officio misse parte 3a
Si autem tantum apponatur de
aqua prius de vino ita quod substan-
tia absorbeatur licet maneat co-
lor et sapor de illa mixtura non
potest confici sanguis Christi secundum Tho. et Ricardum
cum illa mixtura sit aqua rubea
sed aliquo colore vineo colorata et
non vinum. Si autem sacerdos ipsam
mixturam consecraret ita caveret
quod non totaliter substantia vini esset corrupta
sed si aliquo particula maneret cum
aqua in prolacione verborum sacramentali-
um probabiliter potest dici quod de illis
particulis incorruptis conficeretur
corpus Christi et sanguis. Plus ergo apponendum
est de vino quam de aqua, unde pre-
cavendus abusus illorum qui plus po-
nunt de aqua in calice quam de vi-
no qui reprehenduntur extra de ce. misse
perniciosus. Reprehenduntur etiam
a quibus cessare nequeunt loquitur

pertinuerunt q[uod] aliud q[uam] pane[m] et vi[n]um
aqua p[re]sumptum i[n] divinis sacrificiis
offerrent. de con[secratione] di[stinctione] ii. c[apitulo] cum om[n]e
v[ero] Jerosolimitane ecc[lesie] qui pane[m]
buccellam musto intinctum p[ro] totum
vinum p[ro]babant. Et aliqua p[ar]te
eius i[n] aqua lavabant tempore sacri
ficii et offerebant. ¶ Item ecc[lesi]a q[uod] aq[ua]
vino apposita non convertitur i[n] san
guinem nisi p[ri]us versa sit i[n] vinum
s[ecundu]m Ric[hardum] et Scot[um]. Si enim i[n] calice
maneret vinum et aqua seorsum
ita q[uod] neutrum mutaretur i[n] natura[m]
alterius ut fieret aliquod unu[m] tercium
ex eis sola vini substancia per
formam consecrationis sanguinis tu[n]c
mutaretur i[n] sanguinem aqua mane
te non conversa. Patet g[ener]al[ite]r q[uod] materia
ne[cessari]a calicis e[st] vinum de vite et
non vinum artificiale seu de a[liis] fr[uc]
tibus expressum. Nec refert an sit al
bum vel rubeum. spissum seu tenue
dummodo sit verum vinum quo ad ef
fectum sacri. (?) rubeum tamen vinum
sit eligendum p[ro]pter expressionem simi
litudinis sanguinis. ut e[st] de ne[cessi]tate
sacramenti q[uod] aqua vino appo
natur. ¶ Greci enim i[n] conficiendo
non apponunt aquam vino et tamen
vere conficiunt s[ecundu]m Innoc[entium] de
off[ici]o misse p[ar]te 3. Si g[ener]al[ite]r sacerdos
vinum sine aqua consecraret vere
conficeret sanguinem. q[uam]vis graviter
tamen peccaret si aqua p[re]ter
misset apponere vel contemptu
tradicionis ecc[lesi]e. Si v[er]o ex negli
gencia p[re]termittatur et illa ne
gligencia p[ro]venit ex libidine mortali
vel ex cupiditate oblacionum nimio
accelerat sacerdos ne p[er]dat
homines p[re]sentes et i[n] tali accel
leracione p[re]termittat aquam mor
taliter peccat. Si v[er]o p[ro]venit ne
gligencia ex libidine veniali vel
si vacando verbis ociosis vel
aliter consi[mi]li p[re]termittat aq[uam]

peccat mortaliter (?) venialiter. Si v[er]o
p[ro]venit ex intenta meditacione
legis dei huiusmodi p[re]termissio aque non
e[st] peccatum. Sed tu[n]c [illegible] recog
noscere q[uam] beatam mensam e[st] ibi
culpam agnoscere. v[el] culpa non est
s[ecundu]m altissiodorensem li[bro] 4o. c[apitulo] 2. i[n] canone
q[ue] di[cit] ad huius. aqua autem e[st] vino
apponenda tu[n]c q[ui]a p[er] vinum aq[ua]
mixtum consequamur et disput...
sine tradidit sic dicit damasc[enus]
li[bro] 4o. tu[n]c q[ui]a ex latere x[risti] i[n] cruce
exivit sanguis et aqua. tu[n]c 3o q[ui]a
cu[m] aqua vino miscetur i[n] calice
misterio signatur p[o]p[u]l[u]s x[risto] unitur
p[er] fidem et digna sacri p[er]cep[tion]e
aquam ecc[lesi]a vino misceri i[n] calice
ecc[lesi]a statuit et precipit. de con[secratione] di[stinctione]
ii. c[apitulo] cum omne et c[apitulo] i. Et licet sac[er]
dos vendit aquam ecc[lesi]e appositam
vino i[n] dolio vel i[n] barello non
tamen unq[uam] sed aquam imponere illo
vino i[n] calice q[ui]a p[ri]ma aqua non
fuit imposita ad significandum misterium
q[uo]d regulariter significat aqua appo
sita ad vinum i[n] calice. s[ecundu]m Ric[hardum]
de q[uo]d di[stinctione] xi. ¶ Item non (?) q[uod] de
aceto non p[otes]t confici sanguis
q[ui]a non e[st] vinum s[ed] fuit vinum.
intelligas de aceto complete
q[uo]d non e[st] de sp[eci]e vini. q[ui]a tu
le acetum e[st] effectus frigidum
vinum effectivus calidum de
et acido q[uo]d non complete mu
tatur i[n] acetum p[otes]t confici s[ecundu]m
tho[mam]. et alie dicit q[uod] lo[quitur] de co[nsecratione] di[stinctione]
2a c[apitulo] 2o. q[uod] de aceto q[uo]d fiat
s[ed] acetum illud factu[m] fuerit
vino aliter non q[ui]a p[ro]p[ri]e e[st] ead[em]
s[ed] h[oc] non puto verum q[ui]a vinum et
acetum non sunt eiusdem sp[eci]ei sic
animal vivum et animal mortuum non
s[ecundu]m p[hi]l[osoph]um 8. metaphisice. non e[st] [illegible]
fit acetum q[uod] ex vino fit mu
tatum. s[ecundu]m tho[mam] sup[er] 4. ¶ Item
de agresta non conficitur. i. de

suco uvarum maturarum quia non
est vinum proprie per maturacionem pos-
sit confici vinum non differt ab agres-
ta a vino sicut completum ab
non completo in eadem specie sed species
sicut differt sanguis a carne
sicut per complementum digesti-
onis in una convertitur in vi-
num. ¶ De musto bene potest confici secundum
Innocentium parte 3a de officio misse
sed non potest confici de racemis
uvarum maturis quia vinum con-
tinetur in potentia racemi
magis habent rationem esibilis quam potabi-
lis sed si uve fuerint botrus
suos racemis in calicem exprimat
de vino expresso conficiatur. Pro-
hibentur enim sacerdotes con-
iungere uvas in sacrificio obla-
tas. De con. di. 2 Didicimus. Alii di-
cunt quod si uva integra consecra-
retur quod humor contentus in
folliculo uve converteretur in
sanguinem, sed tamen qui sic faceret
graviter peccaret. ¶ Item nota
quod si ex negligentia una gutta vel
modica quantitas vini pona-
tur ad sanguinem, species sanguinis
maioris quantitatis non muta-
tur gutta illa sive modica quan-
titas in sanguinem nec eque sed tamen
ita manet in sua natura. Si autem in tan-
tum apponeretur vini gutta vel mo-
dica particula specierum vini conse-
crati sicut fit in ablucione, tunc de-
sinit ibi esse sanguis quia illa modica
particula specierum vini convertitur di-
minuitur in partes tam parvas ut
dispersio per vinum commixtum quod
in nulla earum salvatur post sacrificium
secundum Ricardum. ¶ Antiqui dixerunt
quod quantumcumque adderetur de
vino manet corpus Christi non
sub speciebus vini superadditi sed
sub speciebus vini primo commixti.

Si autem adderetur liquor aliquis
aliquis in tanta quantitate quod
virtus eius plene mutaretur
et dimitteretur super species vini con-
verterentur species vini in suam naturam
et desineret ibi esse sanguis Christi.
Si autem tam modicum liquoris
alterius adderetur quod virtus
activa specierum vini super eum pre-
dominaretur tunc species ille con-
verterent liquorem illum in vi-
num et sanguis remaneret
sanguis Christi semper sub speciebus pri-
mis. Si autem tantus liquor appo-
neretur quod virtus illius et virtus spe-
cierum sint proporcionata propter por-
cionis convenientiam mutua acci-
o et passione que requiruntur ad
veram mixtionem resultaret una
nova tercia quasi neutra [illegible] species
quedam et sic desineret ibi esse san-
guis quia ad destructionem specierum conse-
quitur hoc cum gradualiter tamen
et quamdiu manent species panis
in talibus disposicionibus quae non re-
pugnarent naturaliter pani,
sicut adest et species vini sub dispo-
sicionibus que non repugnaret
vino si adessent manent sub aliis
speciebus corpus Christi et sanguis eius sed
si incipiunt sub disposicionibus oppositis
sicut corrupte desinunt sub illis
speciebus esse corpus et sanguis Christi.

Primo quoad formam

verborum sacramentalium notandum
quod hoc sacramentum non habet aliquam variationem
in forma sua sicut baptismus quia cetera
non sacramenta permanentia cum verba
non possint esse nisi in successione
ipsa tamen consecracio huius sacramenti
consistit in instanti et requirit certam
formam verborum. Item in dicto sacramento
quod sit forma consecracionis quia

est confectio sacramenti. ¶ Forma verborum huius sacramenti consecratio huius sacramenti est panis est hoc est enim corpus meum ~~corpus meum~~ sed usus ecclesie, quod sacerdos dicit enim non est de substantia forme tamen apponi debet unde presbyter scienter omittens mortaliter peccaret. Sic non est verba canonis precedentia formam, verbum nam sequitur, sicut est hoc est corpus meum ut dicitur quia sunt reliqua ad laudem dei dicuntur. Dicit scotus dis. 8. quod quamvis verba canonis que precedunt verba consecrationis et etiam verba sequentia non sunt essencialiter pertinencia ad veritatem consecrationis sunt tamen omnia non pretermittenda et subtrahenda. Unde non sine causa ut dicit innocentius incepit ecclesia totum canonem misse quod ab illo loco communicantes usque ad locum illum post consecrationem supplices te rogamus non est aliqua oratio que non coniungitur cum precedente ut communicantes copulativa ut hanc igitur oblationem etc. ut quam oblationem etc. et qui pridie quam pateretur et post consecrationem iterum supplices te rogamus etc. ut per relationem ut simili modo etc. Ex quo sequitur valde periculosum aliquid de serie verborum canonis omittere non prolatum. ¶ Forma consecrationis vini qua consecratur sanguis est secundum aliquos hic est calix sanguinis mei. Aliis probabilius videtur ut dicit Thomas quod ut sit adequata et completa forma consecrationis vini hic est calix sanguinis mei novi et eterni testamenti misterium fidei qui pro vobis et pro multis effundetur in remissionem peccatorum. Cum illa verba novi testamenti certa scriptura non instituant

nona constitutionem orationem sed sunt determinaciones predicti orationis precedentis et condiciones appositie ad subiectum vel predicatum locucionis sunt de eius integritate ideo omnia verba predicta videntur ad formam integritatis pertinere. ¶ Quamvis ergo non multum moveat ut ostendit scotus di. 8. tamen quia non est verbis certitudinaliter traditum an tota illa series verborum dicta a principio usque in remissionem peccatorum inclusive sit necessaria forma consecrationis an solum ista verba hic est calix sanguinis mei. Non est periculosum est aliquid asserere de quo sufficientem auctoritatem non habet. Et subdit scotus consulendo ut sacerdos intendens consecrare legat distincte verba canonis a principio usque in finem et tunc vere consecrat. Unde ut dicit in quolibet sacramento semper quod est forma sacramenti sufficiat una forma quam tradit ecclesia. ¶ Et si queratur quare verba ponuntur in canone misse que nullus evangelista posuit ut in elevatis oculis ad celum etc. novi et eterni testamenti misterium fidei dicatur quod nota dixit ihesus et fecit que non sunt scripta sunt ab apostolis et consequentibus ecclesia de familiari consilio spiritus sancti supplendum quod evangeliste non dixerunt. Et sic verba predicta que ex locis aliis scripturis collata dicit evangelistarum addiderunt ut notatur extra de ce. misse cum marthe. ¶ Et quia nullus evangelista tradidit completam formam consecrationis que utitur ecclesia dicitur quod per nullius eorum verba

& cum debita intencione prolata fieret
consecratio quia euangeliste non in-
tendebant secundum istos tradere con-
secrationis formam sed narrare facti
historiam. Alii dicunt cum quibus
concordat hic doctor quod per qualemcumque formam
tradita ab apostolis vel euangelistis
posset confici quia omnes forme licet
sunt eedem in sententia. Aliqui vero di-
cunt quod tunc non conficeret nisi
uteretur forma a beato paulo apostolo
lis tradita, scilicet Hic est sanguis
meus noui testamenti qui pro nobis
et multis effusus. Nobis autem latinis
non licet uti nisi forma superius scripta
que habetur in canone misse quia conse-
crationis et quia beatus petrus illam formam
tradidit secundum ecclesie consuetudinem tra-
dente secundum expressissimum est. ¶ Et non
quod in forma qua nos utimur dici-
tur Hic est calix sanguinis mei, quod sic
exponens, id est sanguis meus in cali-
ce posito continens pro contento.
Mattheus autem et marcus dicunt
Hic est sanguis meus noui et eterni testamenti. Sub
intelligere consecratorem sive dedi-
catorem noui testamenti secundum glosam super
dicta verba quia veteris testa-
mentum dedicatum fuit sanguine
hircorum et vitulorum, nouum
autem testamentum sanguine proprio christi.
Mysterium fidei, id est hoc secreta et ab-
scondita intelligentia fides tene-
tur. Dicitur autem mysterium fidei quia
aliud ibi creditur quam cernitur.
Cernuntur species panis et vini, sed
creditur veritas corporis et san-
guinis christi ut habetur extra de ce. missa-
rum cum marthe. Qui pro vobis et pro
multis effundetur, id est pro vobis
dicit non pro omnibus, quamvis eius san-
guis pro omnibus fuerat quo ad
sufficientiam, non tamen omnes perceperunt
in suscepto efficaciam. Et non putare
quod soli gentium iudeorum proueniat
huius effusionis effectus in perpetuum

discipuli sunt quia erant de genere
iudeorum. Propterea dixerat pro vobis. Con-
tinuo subiungit et pro multis, scilicet popu-
lo de gentibus. In remissionem peccatorum
non potest intelligi vel quia est primus effectus
huius sacramenti sed erat effectus passionis
propter quod per consecrationem sanguinis ex-
primitur. ¶ Quamvis huius sacramenti
sit duplex forma consecrationis
una qua panis conuertitur in corpus
christi et non in sanguinem eius vi verborum
nisi forte per concomitantiam intelligatur,
altera per quam conuertitur vinum in san-
guinem christi et non in corpus nisi per con-
comitantiam, et prima tota et comple-
ta operatur suum effectum licet per se sine secunda al-
terius. Adoratur hostia consecra-
ta ante consecrationem sanguinis esset
prolata, non tamen sunt ibi dicenda
duo sacramenta sed vnum vnitate per-
fectionis sive integritatis quia ad eius
integritatem requiruntur plura,
sicut domus dicitur vna vnitate in-
tegritatis, sed non est vnum sacramentum vni-
tate indiuisibilitatis seu continuitatis,
ut dicitur circa principium huius partis.
¶ Circa formam predictam
considerandum quod verba quia si muta-
rentur in alia verba eiusdem
sensum haberent, videretur non con-
ficeretur secundum alanum in libro de mis-
sa ut licet diminuendo alterata tamen
pauca variatio corrumpit. Et ad
idem sicut dicitur de forma bap-
tismi dictum est. Vel forte si adderetur
vel simpliciter aliquid tollitur adda-
tur quod significatio non mutatur neque
expositio includat, ut si dicatur
Hoc est enim corpus meum sanctum siue
immaculatum. Sed huiusmodi sic qui sic
faceret grauiter esset corrigendus
vel tamen conficeret. ¶ Et si quo-
ratur cum dicitur Hoc est corpus
meum quid demonstrat per pronomen hoc
dicit quidam quod fit demonstratio ad in-
tellectum in specie ad [illegible] [illegible] obliquo

ut sit sensus hoc sub hac specie panis
est de proximo futurum corpus
Christi. Dicit preterea hoc monstra
tive illud quod per instanti complete
demonstratio et pronunciationis
formis requisitis erat sub speciebus
panis et sic demonstratio per
tinet ad sensum et ad intellectum non
distincte ut dicit Ricardus sed deter
minate pro illo quod erat sub speciebus
panis in illo ultimo instanti et sic intelligo
non est vera de virtute sermonis
aliter sequeretur confusio. Unde possum
dicere secundum eum quod illa non est forma sa
cramentalis ut est de virtute vera nec
ut oratio falsa sed ut talis signum sen
sibile precedens tempore et natura sa
cramentalis veritatis sic est secundum ordinem
precedit causam. ¶ Item non est quod
iste propositiones sunt false. Corpus Christi est
panis vel fuit panis. Panis
est corpus Christi vel erit corpus Christi et alia
huiusmodi ut predicatur panis aut hu
iusmodi de corpore Christi vel sanguine cum
verbis essendi coniungamus fieret
verbis temporis sed cum verbis designa
tionibus motum formatur propositiones
verbo ut panis convertitur in
corpus vel de pane fit corpus
Christi et cetera. Transsubstantiatio patitur magistratus
et hunc sit de ipsa forma existente
cum speciebus non de corpore Christi. Et
unde sequitur illud quod continuatur
sub una particula hostie sit idem
quod continuatur sub alia non tamen
quod particula est illa et sic omnes partes
communicantes sunt unum corpus
Christi quamvis tamen corpus accidentaliter sint
species sunt divise. ¶ Item non
quod materia panis per conversionem con
vertitur in materiam corporis Christi et forma pa
nis in formam corporis Christi non in animam intel
lectivam que est forma ultima per quam cor
pus habet esse completum sed in formam
corporeitatis per quam corpus. Habet esse cor

pletum et sic tota substantia panis
transit in totum corpus Christi ut dicit
Ricardus et Scotus. Contra eos qui ponunt
unam formam solam substantialem
in homine difficilius est una dis
ponendi solvere. ¶ Post conse
crationem itaque non manet substantia pa
nis quidquid nomen recentes fa
bulantur nec aliqua substantia quam non
sit corpus Christi sub speciebus panis nec
substantia vini aut alia substantia quam
sanguis Christi sub speciebus vini. De co
de. i. nostro aut hoc est totum
doctores et instruit ecclesia catholica
fide regulata quamvis secundum ce
teri regulata quoniam sunt sed
magnus in hiis que sunt
et cetera quas asserunt factores veritatem
nec ab eis determinatores licet de
clinare fantasiis propriis theoricis

In hoc sacramento con
fectione requiritur debita inten
tio consecrandi sicut facit
quod facit ecclesia. consecrando inten
tio specialis vel generalis sicut
dictum est de baptismo sed non requi
ritur necessitate consecrationis atten
tio. i. actualis consideratio. quia
cum mens conficientis rapitur
aliunde in consecratione verbo
rum quod contingit ex infirmita
te nostra ex negligentia vel temptatione
tamen peccat sic rapitur et tamen
conficit secundum Thomam de virtutibus.
¶ Est pro intentione requisita
in consecratione nota secundum Scotum
quod. i. intentionem aliam actu
alem aliam habitualem aliam virtualem
prima est quando mens intendit et finem
actualis intentio est actualis con
sideratio et dicitur attentio. Ille enim
actualiter intendit finem attendit
dicit quia habet actionem elicitum pro illo
fine eius habitualiter intendit. Quod qui
habet habitum inclinantem in actionem
intendendi dicitur. Alia quia in qua fine perfecte

intendit ipse primo modo et magis proprie
quam 2o modo. Intendit virtualiter id
quod intendit explicite cum primo ac-
cedens ad altare actualiter in-
tendit celebrare. Postea tamen
per consecrationem est distractus
ad alia tamen non habet actualem inten-
tionem quia impedit distractio nec
simpliciter habitualem quia talem habet dor-
miens. habet igitur intentionem medio modo se
habentem. virtualem quia in virtute intentionis
non actualis de principio procedentis
tota fuit cum quod sequitur continuatio con-
secrationis ac si ab una radice pro-
cederent. secundo igitur requiritur in
consecrante intentio actualis
continua. quia non obligantur deus
homines ad impossibile sed nimio dif-
ficile cuius est non distrahi, cum secundum
augustinum 3 de libero arbitrio secundo est
in potestate nostra quibus visis tangamur
non sufficit intentio mere habitualis
ut dictum est supra tercio capitulo 2a conclusione
¶ Requiritur igitur intentio vir-
tualis relicta ex actuali intentione
non prima consecrandi non sufficit
intentio consecrandi absolute
sed oportet quod sit conformis intentioni
sacramentum instituentis / unde si sacer-
dos panem vellet consecrare
ut sacratus uteretur in vene-
ficiis vel ut ipsum proiceret in lu-
tum aut [illegible] irrisione vel ut
ad decipiendum fieret sacratus non
consecraret secundum quosdam quia non
est verisimile christum dedisse talem
potestatem sacerdoti in prudentiam et [illegible]
usurpandi sacramentum / alii dicunt quod si sacer-
dos sub debita materia forma ver-
borum proferens ad conficiendum
institutam intendens explicite
vel implicite quod hoc conficere corpus
christi quamvis ulterius intendit irreve-
renciam vel decipere sacramentum non [illegible]
dit. Sacramentum [illegible] fidelibus
[illegible] tamen confit / actum tamen sua ledit

potestate [illegible] tradita abutendo. hoc [illegible]
¶ Item sacerdos potest tamen de pa-
nibus turbatis quia intendit trans-
substantiare dum tamen tot id presentes
sit cum eo / secundo eum potest sacerdos
[illegible] ut in [illegible] substantiare
[illegible] panis sed in [illegible] vel [illegible]
ad hoc [illegible] forma consecrationis
non extendit [illegible] de-
monstrationis in ea potest sufficientis
aliquo modo demonstracionem [illegible]
[illegible] non pronominis demon-
strativi. dicit petrus de [illegible] quod sacerdos
potest consecrare simul quotcumque
panis materia. dummodo intendit
conficere ad usum spiritualem ali-
mentum fidelium sed si [illegible] inten-
tio generalis vel specialis non potest quia
deficit intentio faciendi quod facit
ecclesia / dicit hugo de sancto victo-
re quod sacramentum [illegible] putat si [illegible]
institutionem celebret. ¶ Item
si aliqua hostia non consecrata
remanserit in altari ex oblivione
dum sacerdos conficit [illegible] ipso
ignorante vel sciente sed non
intendente eam consecrare. illa
hostia non consecratur quia de
eo non intenditur. ¶ Idem de gut-
ta [illegible] adherentibus pede
calicis vel pluribus guttis con-
similiter est dicendum ¶ Item si
sacerdos proferens verba sa-
cramentalia intenderet con-
secrare determinate unam me-
diarum hostiarum. scilicet illam medi-
am versus dexteram et non [illegible] vel deter-
minatam mediarum versus sinistram
et non aliam [illegible] est quod conse-
craret istam mediarum [illegible] quam
secundum suam intentionem et non alteram
Si vero sic confuse intendat unam
mediarum hostiarum consecrare quod [illegible]
ad [illegible] distincte [illegible] deter-
minaret neutram consecrat. Similiter
cum [illegible] non est [illegible] singularia

vaga. sed determinata. ¶ Item si sa-
cerdos hereticus credens sacramentum
eucharistie non valere ad salutem
habeat intencionem generalem faciendi
quod Christus instituit et hoc sacramentum
faciendi et quod facit ecclesia licet
non intendat in speciali conficere
corpus Christi vere conficit licet non or-
dinate ut capitulo 2o huius particule
dictum est. ¶ Item de lege communi non
debet super eandem materiam fore consecra-
cio nisi ab uno solo sacerdote et
sic procedit. Ex causa tamen speciali quan-
que licitum est eam pluribus simul pro-
ferri sacerdotibus a quolibet scilicet tamen
ut cum papa celebrat cum assistenti-
bus scilicet presbiteris cardinalibus et con-
celebrantibus. ut cum episcopus celebrat
ordines conferendo et sacerdotes
tunc ordinati secum concelebrant
secundum quosdam. Illi concelebrantes
non debent habere intencionem faciendi
nisi sub condicione. scilicet si principalis
celebrans debitam intencionem
celebrandi non habeat aut formam
debitam non observet. ¶ Innocentius dicit
quod omnes celebrantes debent proferre
recte referre intencionem suam ad in-
stantem quo papa vel episcopus verba pro-
ferat et sic per unitatem intencionis
est ibi una tantum consecracio. Alanus
dicit quod plures sacerdotes non
debent nec possunt eandem materiam con-
secrare. Alii dicunt quod illi concele-
brantes cum episcopo non debent
verba proferre cum intencione con-
secrandi sed solummodo ea materialiter
quasi recitative ad repraesentandum quod
Christus hanc formam verborum tradidit
discipulis suis tamquam eos ordinans et potestatem
tradidit consecrandi. ¶ Item non
quod si sacerdos celebrans probabiliter
timeret se verba consecracionis
sed non dixisse tunc prius hostiam bene
ut post nullam faceret sa-
cramenti iniuriam. Si verba consecracionis
proferret non attendens absolute
conficeret sed sub condicione impli-
cita si hostia prius non fuerit con-
secrata. De hoc plenius dicetur
capitulo proximo.

Licet circa consecracionem

eucharistie multi casus contingere
possint dubii et periculosi quia
tamen non occurrunt tamen quid et qua-
liter agendum sit in frequentius ac-
cidentibus in hoc capitulo est dicendum. Si
sacerdos post missam inceptam subito
seu gravi infirmitate seu subi-
to impeditur ita quod missam inceptam
perficere non poterit et nesciat an
hostia fuerit per eum consecrata vel
non debet hostia reservari cum debita
reverencia et aliquis sacerdos in missa
sua post sumpcionem corporis et sanguinis
illam hostiam recipere sub intencione
condicionali. scilicet tali. Si hostia est
consecrata recipio ut consecra-
tam, si non recipio ipsam non ut con-
secratam. scilicet ut talem de quo est
incertum. Similiter si dubitet de san-
guine scilicet an sit in calice vel alia
sit sanguis an vinum non con-
secratum in vase mundo debet reser-
vari et ab alio sacerdote sumi post
communionem immediate et ante ablu-
cionem sub intencione condicionali
ut dictum est. Sed et si sic recipi
periculum quia sacerdos sumens est
ieiunus ante sumpcionem ablu-
cionis et si non sit corpus Christi vel
non sit sanguis Christi illud quod sic reci-
pitur non facit irreverenciam
corpori Christi et sanguini in ea percipiens
est talis hostia adoranda nisi
in tali casu adorandum nisi sub tali con-
dicione si vere consecratum est
debet iterum consecrari sub condicione
quia nullum sic imminet periculum
saluti si non iteretur consecracio.

nec absolute nec sub condicione secu-
tatem de sacramento baptismi ut superius
dicebatur supra eodem. di. 8. q. 2. Si ad
certum esset primum sacerdotem antequam
defecisset consecrasse corpus et sangui-
nem possit alius sacerdos vel ille de-
fecit incipere et missam perficere non
a capite inchoando. Et sic intelligitur
illud quod dicitur de. c. i. ut/ cum a sacer-
dotibus missarum tempore sacra mysteria
consecrantur. Si ex egritudine acci-
derit cuiuslibet euentu ut ceptum ne-
queat consecrationis implere misterium
liceat episcopo vel presbitero alteri consecra-
tionem exequi cepti officii. Si autem certum
sit primum sacerdotem antequam defecerit
corpus consecrasse et non sanguinem
debet nova hostia accipi et totum a ca-
pite consecratio inchoari quia
consecratio corporis et sanguinis ad
unum pertinet sacerdotem et ab uno
debet perfici et alia hostia per primum sacer-
dotem consecrata cum sub. [illegible] vel sit
corpus [illegible] eo quod consecratio corporis
consecrationem sanguinis non expectet
debet ad usum infirmorum reser-
vari vel a secundo sacerdote sumi post
[illegible] et cum ablucione. Sed Ray-
mundus dicit quod in hoc casu alius sacer-
dos debet ab illo loco consecrationem
sanguinis incipere et quod perficere et
hostiam per primum sacerdotem conse-
cratam cum sanguine quod ab ipso
[illegible] consecrato sumat et missam
debite terminare. Prima via magis
[illegible] placet propter unitatem sacramenti et
[illegible] et propter connexionem verborum
canonis. Dicit Alanus in libro
suo de missa quod si contingat sacerdotem
defecisse ante canonem misse debet
alius sacerdos missam reincipere
et peragere. Si post canonem inceptum
et in aliquibus signis iam factis super
[illegible] si ante transubstantiationem videretur ei
quod alius sacerdos debet reincipere vel
[illegible] cessavit non a capite canonis

[illegible] duas causas. Primo quia ipsa ma-
teria non transubstantiatur recepit tamen
ex verbis et signis precedentibus sanctitatem
ex qua efficitur ydonea magis
ut in corpus Christi et sanguinem mutetur
et ideo non iteranda sunt super eadem ma-
teria sicut [illegible] ... verborum tamquam
verba et signa a primo sacerdote pro-
lata et facta nulla efficacia huius
sint. 2o quia [illegible] astantes verba et
signa canonis iterari apparerent
si videret ea tam facile repeti
ac si prius facta viderentur penitus
adnichilata. Sed intelligenda sunt ut
puto vel prius defecit et cessavit in
fine sermonis completo et perfecto
aliis incipit 2us sacerdos a capi-
te sermonis prius non completa
dimisit sicut innuit glossa. Et q. [illegible]

Si autem sacerdos in ipsa pro-
lacione verborum que sunt de substantia
prolacionis consecrationis hostie
deficiat ita ut non totaliter pronun-
ciaret consuluit aliquis quod hostia
illa cum reliquiis servaretur et
consimiliter consuluit de vino calicis
vel sacerdos deficit in prolacione
verborum que sunt forma consecrationis
sanguinis ipsis non plene prolatis
vel quod reliquiis servetur. Sed melius
videtur michi quod fieret de ipsa materia
calicis sicut in fine huius capituli dictum
est in casu ubi dubitatur an hostia
sit consecrata vel non. c. Si quando
post canonem et ante perfectionem calicis
ut ibi dictum est et hoc propter faciliorem
huius materie purificationem si diu
servaretur. Innocentius dicit extra de
sacra. ca. presbiteri quod in hoc casu ibi
c. si defecerit sacerdos in prolacione
forme consecrationis hostie alius sacer-
dos debet incipere in tempore predicto quia
per simplici super eandem materiam et omnia
sequencia perficere cum in casu quo
sacerdos in missa ex egritudine in-
cipiat postquam canonem inceperit/

consilium est ut sustentus se quiescendo
super altare vel sedeat donec co-
valescat et postmodum incipiat ubi
dimisit si forte in fine operis co-
plete cessauit ut dictum est. Si vero
ra egritudinis fuit magna, si ad
nullatenus ceptum officium complere
sufficiat induatur alius sacerdos
et incipiat ubi ille dimisit si ita cer-
tus ubi dimisit indicatus poterit
sumatur vel credit per aliqua signa
prius dimisisse. Si autem non sit pre-
sens alius sacerdos expectetur
usque in crastinum et clerici qui offi-
ciant sacerdoti infirmo indi-
care poterit alteri sacerdoti pro-
ut poterit ubi debet incipere. ¶ Si ad
periculum ignoretur an egrotans
dimisit ante consecrationem vel post
quia periculum est iterare verba sa-
cramenti vel pretermittere, incipiet
alius sacerdos materia nova et
incipiat ibi: Hanc igitur oblationem, refe-
rans pro parte usque ad post consecrationem
ut in principio huius capituli dicebatur.
In casibus huiusmodi debent ministri alta-
ris esse valde diligentes et no-
tare prospecti sacerdotis et diligenter
considerare processum sacerdotis
ut si forte aliquid omisit id per
aliquod signum poterit intimare
et eo alteri ubi dimisit si eum con-
tingat egrotare. ¶ Item presbiter
potest supplere missam ab episcopo incho-
atam si episcopus fuerit infirmitate vel
alio impedimento legittimo impeditus
et hoc si presbiter sit communiter aliter non
sed nec in aliquo casuum predictorum et
suppletio talis fieri debet ante ho-
ram diei nonam ut l. q. s. ut in
florentino. Et licet unus sacerdos mis-
sam ab alio inceptam in eadem neces-
sitate poterit supplere ut dictum
est ubicumque reperitur ut nullus absque
patienti generentur molestie misse
ut sacerdos qui incepit cessat offi-
presumat eos relinquere. Signo
ipse tam ingrato presumpsit qui
sumitur sustinebit. S. q. i. ut s. n.
¶ Quid si sacerdos postquam inci-
pit canonem misse perpendat ma-
teria hostie esse indebita. Dicit quod
quod si hoc perpendat ante eius conse-
crationem illa hostia amota altera
apponet et a capitulo canonis in-
choabit. Si post consecrationem, primo
et ante consecrationem vini hoc ad-
uertit debet simul alia hostia ap-
ponere prius amota et reincipere
a capitulo canonis dicto modo et hos-
tia prior sumenda debet a sacerdote dic-
to modo post sumpcionem sacramenti ante pu-
rificationem. Si autem hoc post perpende-
rit post sumptionem illius hostie et eius sum-
pcionem non debet illam. Dicitur alia hos-
tia consecrare quia communiter non est
si debet de negligentia penitens et con-
fiteri. Si autem hoc perpendat post sum-
pcionem hostie et ante sumpcionem sanguinis
cum crimen fudit quod sanguis ab eo
non debet recipi quia communiter non est
sed ab alio debet sumi vel reddentur
fundi. Alii dicunt quod ipse met
tunc debet sumere quia hic est casus
necessitatis et in casu necessitatis non
unum potest concurrere. Tho. in 4. ubi
prius circa finem dicit quod in hoc
casu debet ponere alia hostia con-
secrare et sumere, quia precepta
de perfectione sacramenti maiora
et ponderis quam precepta
sumptionis a ieiunio. ¶ Si autem
sacerdos ante consecrationem panis
perpendat in calice non esse ma-
teriam debitam ministratam debet illam a-
mouere et debitam apponere et
a capitulo canonis reincipere.
Si autem debita materia haberi
non poterit utrumque ad consecra-
tionem hostie non procedat quia con-
ficientes autem utraque sacra-

debent percipere aut ab integris
accedatur. Si vero sacerdos perpen-
dat materiam indebitam esse appositam
post consecrationem panis et ante con-
secrationem calicis de materia convenien-
ti apponi si habere poterit et sublata
sic reservata prius ut seorsum de-
inceps ab eo loco simili modo. Et licet
alia non quamvis nullatenus pro-
tunc habere possit non tamen de omit-
tere corporis sumptionem. Et conti-
de sua negligentia esse proposito con-
fitendi. Si autem 2o perpendat mate-
riam calicis indebitam post consecrationem
panis et etiam calicis tamen ante sumptio-
nem corporis tunc de simili modo mate-
ria convenienti et alia prius ponderet
in vase honesto reposita et re-
cipere ab illo loco. Simili modo et
vasis in sinu sive pagero et tunc
eius ut post corporis sumptionem mate-
ria consecrata sumat cum calicis
ablutione. Si autem 4o perpendat hiis
materiam indebitam esse post corporis
sumptionem et ante sumptionem illius
indebite de accipere aliam inde-
bitam vel ut primo in vase mun-
do reposita reservanter et recipere
ab illo loco simili modo et omni iure
pagere et iterum materiam indebitam se-
cundum ordine predicto. Haec Ric.
di. xi. Si autem quarto post sumptionem tam
corporis quam sanguinis alicuius materie
indebitis prius perpendat ministrationem
fuisse materiam indebitam ut verbi gratia
in aliqua regione ubi consuetum est
celebrare cum vino albo ministrans pa-
rans calicem sacerdoti ex negligen-
tia pro vino posuit aquam. Sacer-
dos supponens ministrum bene fe-
cisse procedit dicendo verba
sacramentalia et sic usque ad perceptionem
tandem gustato liquore per saporem
novit quod est aqua. Haec dicit Scotus
di. 8. q. ultima ubi in hoc casu tenet

materiam debitam de novo apponendo et con-
secrare secundum eum modo quo pote-
rit propter scandala vitando et compe-
ratur simoniam non obstante quod non
sit ieiunus quia aqua prius sumpta
ut sacramentum prohibet esse dimis-
sionem sacramenti ipsius perceptionem a non
ieiuno. cum de con. di. 2a capi-
tulum precipimus celebrantibus quod
aut integra percipiant aut ab
integris accedant. Et si quis de
misso ejusdem sacramenti sine grandi scan-
dalo sacrilegio non poterit omnino
preceptum autem de sumptione
sacramenti a ieiuno bono est compa-
rativo ad primum quod quis non ieiu-
nus sumens corpus prius non pec-
cat nam in patena particula hos-
tie posita in vino in calice post
fractionem percipitur cum vino non con-
secrato et dissimulo quod ipsum vinum
cum descendit in stomacum quia
illa particula hostie quam masticatur
et sic sunt illa particula hostie a
non ieiuno secundo est 3o positum in ta-
li casu perplexus inter duo mala
ipse sumendo percipere sacramentum ecclesie
bene faciat et si non faceret pec-
caret mortaliter omittendo autem
percipere aliud non peccat novo
peccato quod erat in hoc casu non
intendebat esse actus ad secundum
preceptum quod de iure est et si scan-
dalum inde oriatur quod in aspectu po-
puli tum confiteret sanguine non est
propter hoc omittendum cum sit scanda-
lum phariseorum acceptum. S. si non
datum nam sive in se bonum est
et necessarium et similiter hic supponendo quod
sacerdos hoc non faceret sine ca-
usa et probabili ut at posset sacer-
dos vadens ad cornu altaris
et imposito vino expressione in ca-
lice tum remanentis aqua in
calice de ut prius redire

ad medium altaris et forma verborum
ab illo loco Simile non usque in vi
et maiores in breviori tempore pro
ferens et sic vitatur scandalum presen
circumstantes sed scolastici sentiunt q. c. o.
¶ Item si aqua omissa fuerit
in preparacione calicis et hoc deprehendatur ante
consecracionem debet apponi post consecra
cionem vero calicis non in ¶ Si sanguis
Christi in calice congeletur per aspiram
dissolvatur si poterit Sin autem su
matur in ore et liquefiat et transglu
ciatur. Si propter frigus ut expresse dicitur nec
gligencia hostia consecrata ceciderit
in calicem sive ante consecracionem
sive post non debet extrahi sed sacerdos
manu sua super calicem signa faciat
quemadmodum hostia fieri consueverat
et de negligencia peniteat et sacra
mentum omisso non facit sacrum in
perfectum ¶ Si calix ceciderit ante
consecracionem corporis prius super corporali
mitteretur statim si alia habeatur vel
reparetur iterum calix et procedat
in missa si autem non habeat alia cor
poralia consuluit quidam quod si pot
est dimittere sine scandalo quod
ulterius non procedat. alioquin pa
ret calicem et procedat. Si vero
ceciderit calix post consecracionem
corporis et ante consecracionem sanguinis
mutet corporalia si potest. Si autem
non potest paret calicem et cum eisdem
corporalibus procedat quia missa dimissa
sacerdos non poterit sine grandi sacri
legio periculo ut de con. di. 2.
comperimus. Si pro negligencia sacerdotis
aliquid de sacrato corpore Christi stil
laverit super tabulam. id est terre ad
herentem. post lambat lingua
et tabula radetur et si non fuerit
tabula ut non conculcetur locus
corrodatur et rasura igne consumatur
et cinis recondatur iuxta altare
et sacerdos per xl. diebus peniteat
vel tot diebus ieiunet et totidem
abstineat ora a celebrando sacramento
primo ut dicit glo. si non probatur
de c. di. 2 si per negligenciam ¶ Si super
altare stillaverit calix sorbeat
stillam et tribus diebus peniteat. Si
autem stillaverit super linteamen al
taris et ad aliud linteamen stil
la pervenerit iiii diebus peniteat
Si usque ad tercium linteum per
venerit ix. diebus. si usque ad quartum
xx diebus peniteat et linteamina
que stilla tetigerit tribus vicibus
sacerdos abluat calice supposito
et aqua ablucionis recondatur iuxta
altare. de con. di. 2 Si per negligenciam
ut etc. si poterit sine abhominacione
sumatur. Secundum in hiis casibus debet sa
cerdos ipsum prius de illo quod cecid
erit lambere sugere et extrahere
de lintheis altaris quantum cito pot
et de residuo si quid fuerit in mi
sa procedere et vocatur hic lin
thea seu linthiamina corporalia seu
pallas altaris ¶ Palle vero
corporalia et vestimenta si ut premissum dic
tum est tincta fuerint ex predicto
sanguine si post terna lociones
maneat notabile vestigium tin
cture pars tincta si aliter tinc
tura aboleri non poterit absci
datur comburatur et pulvis cum
reliquiis recondatur. Si autem ab
oleri poterit non scindatur et ab
luta linteamina et corporalia et pallium
usum solitum assumant ¶ Quan
doque magis sanguis sic effusus
in terra vel super linthiamina quo
dammodo manent in vera accidencia
vel cum vero propter rasuram vel ablucionem
nullatenus apparet non debet quis
quod sanguis in ipso ut magis sanguis
quod propter magis rubedo in linthea
sic tincto ubi de sapore et humidi
tate nuntiantur ut ego puto etc. de
c. di. 9. cum omnis ¶ Si aliquid ce
ciderit in calice ante consecracionem

Vermis autem caute abstrahatur. Si vero
nocivum fuerit vel abhominabile ut
musca vel aranea totum deponatur et
iterum paretur aliud et procedatur
in missa. Si post consecracionem aliquid
huiusmodi in calicem ceciderit debet illud cau-
te abstrahi et diligenter lavari et
comburi et ablucio sumi si poterit
sine periculo alias debet fieri cum cineribus
in sacrarium mitti. Sanguis vero si quo
modo sine periculo poterit a sacerdote
sumatur. Si vero venenum inesse de-
prehenderit dimissa re non debet sumere
nec alteri dare nec calix vino va-
cuatur in mortis sed debet in aliquo vascu-
lo ad hoc congruo cum reliquiis re-
servari et ne sacrificium maneat imperfec-
tum debet nova materia apponere
in calice et denuo resumere et a conse-
cracione sanguinis et sacrificium perficere
ut dicit Thomas in ultima parte summe q. 83.
et hoc idem verum est faciendum quando san-
guis propter periculum vel nimiam abho-
minacionem a sacerdote sumi non potest.
Item si de vase sacerdotis sanguis
effluxerit in missa aut nauseam
passus fuerit absorbeatur. vasa a
ministro non contaminentur sed et post-
ea tersa vasa vel ore abluta si oportet
quandocumque potest incipiat ubi dimis-
erat et procedat. Si sacerdos per
inadvertenciam fregerit hostiam ante-
quam dixerit pater noster. Si hoc perceperit
antequam dicat Domine sancte pater di-
cat cum ipsis partibus faciat signa super
calicem et reponat partes illas super
corporale ante calicem vel super patenam
et tempore debito elevet eas. Si autem
quando dicitur pax domini. Si autem hoc
non perceperit antequam dictum sit vel
postquam invenit unam partem hostie in
calice tunc debet in missa procedere
et sic sine scandalo poterit dicere
sicut prius erat dimisso dicat. Si sta-
tim postquam sumptum sit corpus Christi
passus fuerit vomitum recolligatur
reverenter ipse vomitus et super prunas
comburatur et cinis in piscinam mit-
tatur et si aliqua pars hostie ite-
rum reperta fuerit illa tamen magna re-
verencia sumatur a sacerdote si
potest congrue. Si autem non potest sine abho-
minacione lavetur in calice et mun-
detur et ponatur vel due hosti-
e consecrate et sic sumatur ab
ipso vel alio et postremo materia
evomita comburatur et cinis mit-
tatur ut prius dictum est in piscinam. Si
quis per ebrietatem seu voracitatem evomu-
erit eucharistiam si laicus est xl diebus peni-
teat. Si clericus monachus diaconus
presbiter fuerit lxx diebus peniteat.
sunt et si episcopus sit. Set si infirmitatis
causa evomuerit vii diebus peniteat. De
con. di. 2. Si quis per ebrietatem. Ista
pena hodie super taxata limitata. Unde infra
parte 4 de canonibus penitencialibus in fine. Item
Si sacerdos in missa non recolit se
dixisse verba consecracionis vel ali-
qua que sunt de confeccione huius sacramenti
dicenda non tamen debet ex hoc multum
turbari. Non enim quod multa dicit re-
colit omnia que dixit. Unde si sacerdoti
probabiliter constat se aliqua dimisisse
que non sunt de necessitate sacramenti non
postea debet resumere ea inchoando
ordinem sacrificii sed procedere et mis-
sam debito terminare. Si vero constat quod
fecerit aliqua dimisisse eorum que
sunt de necessitate sacramenti scilicet forma
que est de substantia sacramenti sicut et materia
resumenda esset et ferme consecracio-
nem per ordinem partes prosequi ne mu-
tetur ordo sacrificii secundum Thomam in ultima
parte summe. Si autem sacerdos proba-
biliter timeret se verba consecracionis
non dixisse antequam hostiam levaret
nulla faceret sacramentum iterum si ver-
ba consecracionis diceret non tamen
de novo absolute consecraret sed sub hac
condicione implicita si hostia illa
prius non consecravit. Secundum Ric. de .4.
d. 11. q. De sacerdote contrito de

R

de peccato mortali et non confesso vide-
atur supra notatum in hac parte capitulo
2o. ¶ Secundo si sacerdos in pec-
cato mortali existens celebrans
... peccat ... tamen si si-
mulat se conficere et non conficit
sed dimissis verbis consecrationis hos-
tiam levat non consecratam sic ce-
lebrando in mortali peccato semel in deum
simulando se conficere et non con-
ficiendo peccat in deum et populum quia
facit ydolatrare. extra de celebratione missarum
de homine. debet ergo conteri de peccato
et habere propositum confitendi et sic
confiteri si necessitas urgeret ad
celebrandum. ¶ Item nota quod si sacerdos
ante celebrationem subito infir-
metur ad mortem ut habet a sacerdote
accipere hostiam consecratam pro ea quia
in missa illa consecrant non debet
sacerdos ieiunus a sumpcione prius
abstinere sed diversa hostia una pro
se sumet et altera det infirmo
[illegible] debet sacerdos [illegible]
[illegible]
[illegible]
suspensio. de consecratione di. ii. relatum
hoc intelligo ubi impediatur per infir-
mitatem violentam ut ait summa
super tho. 8. ¶ Si sacerdos post conse-
crationem incepta recordetur se co-
medisse aliquid vel bibisse vel
nunquam debet conficere et sumere sacra-
mentum similiter si recordetur se
commisisse aliquod peccatum mortale
debet penitere [illegible] cum proposito
confitendi et satisfaciendi et sic non
indignus sed fructuose sumet sacramentum
[illegible]
[illegible] subiacere debet cum assumendo
[illegible] propositum absolutionis
petendi et sic [illegible]
[illegible] absolucionem [illegible] ad hoc [illegible]
pergat dum [illegible] consequitur
si autem ante consecrationem aliquod
[illegible] ut ait summa [illegible]

tinens sepultura magis in ea ma-
ledictio et excommunicatio quia
missam inceptam relinqueret in-
terdum scandalum timeretur summa
tho. ult. parte. ¶ Item si aliquid
contingeret quod corpus Christi post conse-
crationem appareret sub alia specie quam panis
[illegible] forte [illegible] carnis
[illegible] vel sanguinis quod sic non
[illegible] non debet sumi ab eo
sed [illegible] in specie panis
[illegible] omnibus in alia specie [illegible]
vel [illegible] non deberet sumi sed
reliquias post summa tho. Et dicunt
quidam quod deberet sacerdos iterum
apposita materia debita consecrare
et sumere quod [illegible] consecrat
et sumere debet. de con. di. 2. rela-
tum. Et si 2o acciderit debet tamen
conficere et sumere. dicunt au-
tem quod in tali casu sufficeret [illegible]
[illegible] non [illegible] transgrederetur
[illegible] pena illius decreti relatum
quod ad ea que frequentius accidere
[illegible] aptantur ut est hic [illegible]
[illegible] forte [illegible] adorandum
sub condicione [illegible] si est corpus Christi
[illegible] ¶ Quid faciendum
sit in terris vel in locis ubi non habe-
[illegible] non habent [illegible] conficere
debet ubi corpus Christi sic sanguinis dicit
[illegible] super [illegible] casu [illegible]
[illegible] consulenda [illegible] intollera-
bile dampnum [illegible]
[illegible] in eo talibus
dispensandum ut corpus Christi [illegible]
[illegible] sacramenti [illegible]
[illegible] et sic sanguine [illegible]
[illegible] non [illegible]
consecratione. De hostiis [illegible]
[illegible] in altari et [illegible]
vel [illegible] apponitur [illegible] calicis [illegible]
consecrationis quod non consecrantur
[illegible] hic [illegible] Item
de [illegible] celebrat non [illegible]
matutinis et de [illegible] missa [illegible]

dicenda sit et a laicis audienda. Re-
de ista circumstantia vel huius. Pertinet autem
alia dubia require in capitulo de
matrimonio.

Ad ornatum sive ad usum
istius sacramenti requiruntur
multa que tamen non sunt de
substantia sacramenti. Locus debitus, alta-
re, vasa sacra, vestes sanctificate,
ministri, astantes, lumina, tempus et
huiusmodi et alia de quibus in hoc capitulo est
dicendum. Locus in quo celebrandum
est sanctificatus esse debet ut ecclesia, nisi ex
causa necessitatis. Unde de c[onsecratione].
di. i. Nullus sacer-
dos missas celebrare presumat
nisi in sacratis ab episcopo locis. Si quis autem
presumpserit deponatur. Et ecclesia volue-
rit sacerdotes. Sed in casu necessitatis
permittitur in loco non sacrato cele-
brare, si tamen altare consecratum
sit vel tabula consecrata, et certa
ad hoc officia pertinentia habeat, ut
si accidit quod ecclesie in patria ali-
qua cum sint combuste, vel hostes
sint in itinere, et ecclesia destitute
de con. di. i. Concedimus et c.
sub divo vel in tentoriis si in quo-
cumque loco honesto est licitum
celebrare habita tabula et aliis
requisitis, et hoc casibus exceptis
non licet nisi ex speciali privilegio cele-
brare in loco non sacro sine licentia
episcopi illius loci, ut de con. di. i. Sicut
missarum. Quod tamen hoc concedens non
debet nisi sit rationabilis causa et fuerit
necessitas. Oratorium non licet alicui facere
sine auctoritate episcopi. De con. di. i. Nemo
quod intelligitur de oratoriis in quo ad
missas celebrandas conveniunt.
Nam fidelium oratorium habere licet
et in oratorio. De con. di. Sicut oratorio
conveniunt. Tamen missas in eo cele-
brare non licet sine assensu episcopi.

Ut divinum. Locus ad quem convenitur
celebratum missarum est ecclesia de-
bet esse consecrata et ipsa con-
secrari debet a pontifice et ceterorum
aliorum non prophanantium sanctas
ecclesias consecrari. Unde et supra
pars q. capitulo predicto. Altare
ipsum celebrandum est non debet esse
terreum vel ligneum sed lapide-
um. De con. di. i. Altaria, quod
intelligitur de superiori tabu-
la que dicitur mensa altaris. Que
non debet esse lapidea. Et altaria
ubi non sunt lapidea consecrantur
unde non consecrantur. Et in
ergo non debet missa celebrari sine
altari consecrato, ut ad minus
vel habet petra lapidea [...] tabula
consecrata que consecrari non
debet nisi habeat capsulam ligneam vel
alterius materie cui compaginatur
sicut vero super predictum. Et propter
necessitatem super altare ligneum sup-
posita tamen communis tabula huiusmodi con-
secrata missa celebratur, ut
de con. di. predicto. Concedimus ta-
bula altaris consecrata sit
fixa sit mobilis et ecclesia non
consecratur, facta episcopi de con-
secratione. Item
si quis vel in dubio
non vult celebrare super altari non
consecrato et sine tabula conse-
crata peccat sicut multum grave.
Unde et ipse hoc non irregularis
est. Et si hoc faciat ex ignorantia
crassa peccat. Ipsius mortaliter contra
sicut dicit Ricardus, Di. q. 3. Ecclesia ordina-
vit quod super altari consecrato de-
beat celebrari. De con. di. i. Con-
cedimus et duobus capitulis sequentibus.
Non licet sacerdoti celebrare in al-
tari quod episcopus eodem die celebravit nisi
de licentia episcopi vel causa necessitatis urgente.
Et cum episcopus in missa deposuerit
de con. di. 2. ca. in altari sine
sanctorum reliquiis et patrona sive ex
auro sive ex argento fiant.

aut tam paupere s(o)l(u)te ut stanneum ca-
licem habeat. Dolosus autem de cuprealco
non fiat ut ex re(?) ob/ uel uetitum eru-
ginis prouocat uomitum. Nul-
lus autem in ligneis aut uitreis cali-
cibus presumat missas cantare. De con-
se. di. i. c. calix. uel etiam in lapideis ca-
licibus propter aspiritudinem uel de cristal-
lo propter fragilitatem. Summa tho. ¶ Pal-
le siue linthiamina altaris duo
debent esse munda et sanctificata ubi
mos ecclesie habet / corporale autem uni-
cum duplicatum sanctificatum non de pan-
no cerico sed tincto ut alias sed de
puro et candido lino. De con. di. i. c.
pro consulto et sit tantum quantum sufficit
ut ad [illegible] cooperiat locum cali-
cis et ut omnes hostias que super
altare sunt consecrari debent
poterit cooperire [illegible] Scotus.
dicit ti. uestes. ¶ Etiam si uos ues-
tibus ab episcopo uel ab alio potestatem
habente benedictis celebrare non licet
nisi de con. di. i. c. uestimenta. Sic
dicta uestimenta ecclesie quibus dominus ministra-
tur sacrata esse debent et honesta
quibus in aliis usibus non debet frui
nisi ecclesiasticis et decoris officiis
Sex autem sunt hinc uestimenta sacer-
dotalia s. amictus alba cingulum
stola manipulus et planeta. Summa Innocentii
de offic. misse p. prima c. xl. [illegible]
[illegible] cum loco qualiter consecre-
tur et singulum non benedicatur sonat
tamen [illegible] benedicta ad specialem
habeat [illegible] De stola di-
d. iii. de ecclesiastica. ¶ Si sacerdos ad
celebrandum missam accedat et postea ce-
lebraturus et sacerdotem [illegible] et solum
[illegible] non alias [illegible] ora-
[illegible] humeros circumscriptionis
sic erat tempore sue ordinationis [illegible]
cedit / uestimenta sacra si rupta fuerint
refici possunt cum panno et filo non
consecratio ut propter hoc egent noua be-
nedictione. extra de con. ecc. [illegible]
hec intelligere quamdiu forma [illegible]

uestes manent non dissoluta Summa quoque
dicitur uestimenta sacra et uasa ut puta
palla cathedra candelabrum et
uela si fuerint uetustate consump-
ta incendio dentur et cineres in bap-
tisterio uel fossis uestimentorum
pauimentorum iactentur. De con. di. i. c.
pro altaris corporalia non sunt
abluenda per laicos aut mona-
chos nisi per ministros altaris. c. dia-
conos. De con. di. i. c. [illegible] nemo
[illegible] ex consuetudine [illegible] fiat [illegible]
[illegible] in quibusdam locis etiam uasa
uestimenta sacra non nisi a sacratis
hominibus deferri possunt licet a
contingi nisi ad imparatum ornatum
prestari. De con. di. i. c. uestimenta in
sacristia / De ministro assistente dicitur
q. di. pri. c. quoque nullus presbiter
missarum solempnia celebrare pre-
sumat nisi duobus presentibus sibi re-
spondentibus ipse tercius habeatur
dicit enim sufficere / extra de
filiis presbiterorum c. i. allud / extra
de ui. et ho. cle. c. [illegible]
timo et inclusio solus missam cele-
brare potest [illegible] non a capa clericali
aliter non ut extra de [illegible]
[illegible] sup. [illegible]
quoque hic hostie de consecratione
ut altare [illegible] presbiter
solo puto potest celebrare et tempore
[illegible] generat. Nulla [illegible]
licet ad altare presumat accedere
aut presbitero ministrare. extra de co-
ha. cle. c. post / ultimo ¶ Etiam si [illegible]
[illegible] non licet celebrare [illegible]
extra de ce. missarum c. ultimo [illegible]
lebrare sic ignis perpendit [illegible]
[illegible] ignis ac signat [illegible]
ferre [illegible] quia post hoc sacerdote [illegible]
[illegible] et ut impleatur [illegible] in spi-
ritu perpetuo erat [illegible] ¶ [illegible]
semper in altari [illegible] debet
[illegible] ad tempus congruum celebra-
tionis missarum generaliter loquendo

missa debet

Missa de. Sed dicitur de die non de nocte
Dies ad. non indicatur solum ab or-
tu solis sed ex primo incipiunt ortu
solis signa manifestata per ali-
quam aeris illustrationem. i. a principio
aurore que non ultra unam horam
et quintam partem hore alterius ortum
solis precedit secundum auctorem in libro
de [illegible] sic allegat eum Hosti.
di. ergo. Ab illa ergo hora qua nobis
apparet aliqua illustratio aeris que
est manifestatio solis orituri usque
ad horam nonam poterunt misse
licite celebrari. In duabus tamen
noctibus misse solent celebrari
scilicet nocte nativitatis Christi et tunc media
nocte vel post, et nocte pasche de
sero circa principium noctis. de con.
di. prima nocte. sed. et eo solent
sed non ergo in sabbato sancto ad missam
celebrandam noctem tenentur expec-
tare. circa tamen solempnius mis-
se celebratio tribus horis institu-
ta est fieri. scilicet tertia. sexta. et nona. que in mis-
sa recolliguntur mores prima hora
crucifixus fuit linguis Iudeo-
rum. hora vero per manus militum et hora
nona expiravit. Usus tamen habet ut
non dicatur missa in hora nona nisi in
diebus ieiuniorum et magnis tem-
poribus celebrantur. Misse vero
privatae dici possunt ab aurora
usque ad sextam et exceptis diebus
minorum solempnis missa sit ter-
tia et cetera sed consuetudo celebra-
re. Credunt aliqui quod celebrans
ante diem solis stat mortaliter peccat
nisi super hoc per eam vel superiorem se
ad dispensaretur vel in casu quo quis
infirmaretur ad mortem non posset
sed hostia nisi ante diem conficeret
¶ Ultimo notandum quod extra diem nativitatis
duas nisi ad necessitatis suadeat non
debet sacerdos nisi semel una die
missam solummodo celebrare extra de
cele. mis. consuluisti. excepto hic dies
natalis domini in quo licet unum sacerdotem
tres missas celebrare. Prima missa
autem media nocte signat tempus sive
statum ante legem, 2a in aurora signat
statum sub lege, et 3a in pleno die signat
statum gratie secundum Gof. super ca. consu-
luisti. In aliis diebus potest sacerdos
in casu necessitatis duas missas et non
plures celebrare. scilicet unam de de-
functis et alteram de die si necesse fu-
erit ut dicitur. Distinguunt autem an hoc
faciat pro corpore vel pro ministerio sive
de necessitate. canones non distinguunt
de con. di. i. sufficit. dummodo non sit
corrupta intentio et hoc non sit contra
consuetudinem loci approbatam secundum Hostiensem et
Gof. Ray. Item propter necessitatem pere-
grinorum hospitio convenientium et infir-
morum et forte propter necessitatem imperandi
vel tempus laborum ~~laborum~~ secundum Ray.
et consuetudinem hospitalis de celebratione missarum
addit casum quod propter raritatem clericorum
vel propter paupertatem ecclesiarum cum plures
due ecclesie commendantur. Qui vero
pro precio aut adulationibus solarum
una die plures missas presumunt
facere non estimo evadere damp-
nationem. de con. di. i. sufficit. Dicunt
quidam quod si dicta missa a sacerdote
perfusione calicis non dum percepta su-
perveniret nobilis persona et solempniter vo-
lens missam audire nec adesset alius
sacerdos. Possit forte idem sacerdos
iterum celebrare missam ad aliud
non prohibet plures. si dicit sufficit
unam celebrare. de con. di. 2. suf-
ficit et extra de cel. missarum consu-
luisti per Ho. ¶ Istud in die pasche
dicitur in ecclesia ubi sunt plures sacer-
dotes et tanta multitudo populi quod non
possit simul ad missam audiendam una
hora convenire potest bis celebrare et eciam
si sacerdos unius ecclesie infirmaretur
vel aliquo casu solempnius sit quod celebrare
non possit poterit sacerdos vicinus
ecclesie dicta missa in ecclesia sua post
modum vicem sacerdotis infirmi in ali-

ecclesia eodem die celebrare secundum quosdam
Sed propter evidentiam duos casus declaratos
¶ Sed est de hoc ut auctoritatum meorum
maiorum iudicio relinquo. In con-
silio tamen Oxon. ca° ad hoc inhibe-
mus sacerdotes quispiam missam solemp-
niter celebrat bis in die. excepto di-
e natalis domini et pasche et in obsequiis
mortuorum. ut cum corpus alicuius
in ecclesia eodem die fuerit tumulan-
dum tunc prior missa de die et poste-
rior pro defuncto celebretur. In
cuius ... aliqui ... sacerdotes plures
missas eodem die celebrarunt
In qualibet missa debet tam corpus christi
quam sanguinem sumere et omnis perfusio-
nes calicis usque in fine ultime mis-
se cum corpus et sanguinem sumpserit
in calice seu in alio vase honesto
ut tunc eas accipiat reservare
extra de ce. miss. consuluisti in glo.
et ca° ex parte. Item sacerdos post
receptionem corporis et sanguinis per vinum debet
calicem perfundere et sumere. ut
in eodem ca° ex parte ¶ Pro die ex-
cepta pasche missa celebratur
et tunc non quod illo die christus corpus
immolavit in cruce quod ... dicitur de con.
di. 3. sabbato biduo id est pasche et
sabbato sancto sacra penitus non cele-
brare. dicat tamen supradicto ca° quod mis-
sa celebrata in sabbato non est mis-
sa ipsius diei sabbati sed noctis do-
minice sequentis et ideo non ad horam
vespertinam solebat antiquitus
celebrari

Ut sacramento eukaristie reverentia
maior exhibeatur non debent
sacerdotibus regularibus et ceteris
missam ... de con. di. 2a pervenit
... modis presbiter presenti ... mini-
sterium ... si alter faceret gradus
sui periculo subiaceret. Diaconi tamen
misse ... vel presbiteri ... cele-
... ut presbiteri longe positi
possint ... dispensacione sua

[illegible] confessiones. di. 6. presente in concilio
Lateranensi nullo casu licet hoc sacramento
dispensare. de con. di. 2. pervenit
... non tangere nisi presbiteri aliqua neces-
sitate. ut si ... ecclesia
... in terra et tunc cum timore
magno et reverentia hoc faciendum
est ¶ Item a publico peccatore he-
retico seu symoniaco et scismatico
et excommunicato non licet hoc sacramentum
suscipere. quia ex statuto ecclesie dis-
pensatores huius sacramenti sunt suspe-
nsi. et non sunt ex unitate ecclesie
in qua sacramenta conficiuntur secundum thomam
super 4m et Ric. Secundum licet hoc sacramentum
sumere a publico fornicario convicto
vel condempnato per sententiam aut confesso
aut notorio per facti evidenciam que
nulla tergiversacione celari potest nec etiam
a sacerdote degradato seu irregulari si
sua irregularitas sit notoria nec
a suspenso simpliciter ab officio sacer-
dotali si illa suspensio esset notoria
unde qui scienter ab aliquo predictorum
susciperet hoc sacramentum peccaret et se-
gratiam non consequeretur nisi con-
tempnendo sententiam ecclesie secundum thomam
et Ric. Presbiter debet semper habe-
re hostiam consecratam pro infirmis
tibus ne quis sine communione mori-
atur. de con. di. 2a presbiter
omni die dominica debet hostias
per successionem renovare. In consilio
Lambeth. pe ca° po Secundum debet sacer-
dos alicui dare corpus domini nisi
prius constet ei quod fuisse confes-
sum testis vel indicio fide digno
et ... suscepturus juramento ...
Tho. et alii dicunt quod sacerdos
tenetur credere subdito omnino dicen-
ti se esse confessum et absolutum ab
eo qui potuit eum absolvere ... ar-
gumento 3a parte. q. ca° 4. ... Ric.
di. 2. et addit quod si sacerdos sci-
at aliquid ... probabile quod subditus suus
non est confessus a tali qui potuit eum

eum absolvere sed ... dispensare potest

absolue nō te^r e mistrar ei euca^m n^r
de h^o subditi illo ei suffic^t facteret s^i
de ¶ Nullus ec^t sacerdos eciam
alteri^s sacerdotis conferat postquā
sine ipius sacerdotis licencia manifesta ex
pessimus 7 eo casus necessitatis emgit
Ju q. p̄dicta ca^o. p^o / p^o lig. p^o liosos
sacram eucar^o clerico aut laico ministrand
n^r sup h^o hita pochiat p^ro sibi licencia
speciali / 7 si fecerint sint ipso facto
excōicati. ex^a de p̄uileg. 7 excess
p̄ relig^s i cle. ¶ Ad sumendum
eucar^a sacrm̄. o. dignus pma p
purit^s i consciā exterior 7 in
d^a deuocois sine reuerencia 7 ios
peccati mortal consciēt cor^o pol
luti deuocois carens 7 de sacro
male senciens nō accedit i digne
vm ex. Indignus sumit q^i nō sumit
reuerent^r vt nō catho^cis vt hius
mortalis scient^s / Pauca sat quod i
dig^m eois 3^b3 modis. pmo quā
quis accedit nō cōtritus de pec
cato p̄terito 7 confessus / 2° p^c
catum i actu vt eū quis male
sentit de sacro vt mordent^s trac
tat sacrm̄. 3° quo e i ppo^to pecca
di i futur^o / 7 si hēat voluntas
peccandi. magis grauatur ex
peccatis facinoris p^u purificatur
7 ideo quis quis peccatis mordea
tur de cetero tn̄ peccandi voz nō
hēat satisfaciat lacrimis 7 elimbz et
cōfidens de dei mia ad euca^m i
trepidus 7 secur^s accedat. hoc
intelligo de illo quē pctā mor^a
lia nō grauat. de q. di. 2. cotidie
7 te^r di. quis sic affecti peccandi
ise sic^r pponit abstinns ab oi pcto
mortali 7 sic tali pposito mūs^r de
quis coītus i glo. ibid. Ind^a p^re
reuerencia sacri et quos 3^a abstinet
p^o p^e reuerenti sacri exterior^s et
sic excludit pollucōs 7 imudi^a cor
pal^s a sacro suscipiendo / 2° p^e reu^a
ra grauntis sub for^a sic excludit

de sex. Judi^s / 7 sols vt i pmo 7 s^mo
de quibz plenius dicetur inferius. 3°
p^e reuerencia sea signatio. s. vnitatis
corpis x^i mistici sic excludit sim
elit interdicti suspensi^ss vt ex
cōicatos 7 sig. mistis s^m tho ¶ Sc^o
s^m constit. eccl^e q^d omns tn̄ vr
q^ro mulier postquā ad annos dis
crecōis puenerit te^r semel i a
no om̄a pctā sua confitetu^r ppo sac
doti 7 ad min^s i pasca sumens p^o
eucar^e sacrm̄ n^r ob racionabile cā
de consilio ppi sacerdotis duxit
abstinendu^m alioqn viuens ab i^ss
si eccl^a arcetur 7 moriens x^iana
careat sepultura 7 h^o statutu^m no
ignoretur de frequent^r i eccl^s
publicetur. ex. de pe. 7 re. om̄s vt
pud eo sint ppo etate adulta. s.
cū sint x. annor vt xi. 7 appet
i eis signa discrecionis 7 reu
encie ad sacrm̄ p̄nt sacramentu^m
cōtinis assumere. at nō s^m tho^s
¶ Ffuriosi vt amēs a natiuita
te nō de cōicari. ffuriosi v^o hns
lucida internalla cōicari p^t i
lucido internallo ffuriosi ad te
pus illo. s. q^i p^o hētū fide 7 de
nocōis sacri incidit i fura ex ali
qua infirmitate s^m quē sucept sa^o
ment^s peccorat eois n^r aliud eo
ditur te obitusse 7 p̄sumitur ipm
posse cōis suscipe sic p^s illo vomit^s
vt expuercōis aut alti^s ppo
reuerencia p^t cōicari vnd 26. q. 6
is q^i de. ¶ Is q^i infirmitate positus
p̄maz petit si cum dari ad eū sac
dos inuitatus venit subito obmutuit
vt i freneses^n cōuersus fuerit
dent testiōz qui eū audierint et
si qui^o credidit morituris [illegible]
p man^s impos^s 7 infundatur [illegible]
ei^s euca^a dr^t ec tho. s^m [illegible]
tibz stolid^s morionibz 7 debili
mete hntibz q^s tn̄ sint aliq^m̄o doca
biles eoz q^i ad fide ptinet 7 deuoti

facie habent non tamen communio denegatur
nec denunciatio est deneganda
eis nisi forte certum sit quod pro aliquo cri-
mine a diabolo torqueatur. Et tho-
mas contra energumenos quamvis fortius
eis penitentia danda est cum non pro-
babiliter timeatur quod eam non pote-
rit perficere. xxvi q. vi. his qui
in glossa ultima. Probabilis enim pia-
culi emendandi prohibitus ab eucharistie
sumpcione. ¶ Item histrionibus et aliis
infamibus manifestis et notoriis
non est eucharistia conferenda. quia tales
vitam ducunt illicitam. con. de con.
di. ii. pro dilectione. Sic dicit Ciprianus
nec pertinet maiestati divine nec ec-
clesiastice discipline congruens
ut pudor et honor ecclesie tam tur-
pi et infami contagione fedetur
et loquitur ibi de quodam qui fuit
histrio et magister. Quia turpi arte
sua pueros erudivit et modo doc-
tor preceptorque puerorum fuit. Pos-
set ergo illud decretum intelligi
de quolibet [struck through] similiter
histrione et mago notorio et non
distincte de quolibet histrione
notorio cum sit penalis. glossa dicit
quod nec tali nec cuiquam infami no-
torio suum ministerium in crimine
notorio est eucharistia impendenda. Si tamen
tales convertantur ad deum
ex gratia, ut penitentia eis [illegible] de-
neganda non est ut dicit canon [illegible]
[illegible]. non tamen statim est talibus
danda eucharistia nec confestim ad pac-
tem [illegible] sed prius est [illegible] ut
probatur [illegible] [illegible] non [illegible]
tamen [illegible] necessitatis articulo pres-
biter [illegible] suaderet. Item Ricardus di. ix.
[illegible] sit histrio, vide ibi [illegible]
¶ Quid faciet sacerdos de subdito qui
est in peccato mortali et a fratre [illegible] eu-
caristiam confitendo [illegible] [illegible] sicut [illegible]
sacerdos scit esse in peccato mortali petit
eucharistiam [illegible] dari tamen sacerdos dando.

petaret. Si vero petat tunc distinguo
quia aut illud suum peccatum est notorium
et manifestum aut occultum. Si manifestum tunc
sacerdos ei [illegible] peccatum quia legitti-
ma [illegible] habet exceptionem ne [illegible] et
[illegible] petitum notorium [illegible] per [illegible]
[illegible] factam in [illegible] manifestum est aut per
evidentiam [illegible] quia nulla tergiversatione
celari potest ut de cohi. cle. et ma-
ca. ultimo. Si tunc sacerdos faceret
[illegible] suum esse in crimine quod possit
convincere eum [illegible] propter [illegible] testes
ut [illegible] non esset notorium non
[illegible] ei eucharistia illi petenti eam in
publico denegari quia sit infamet
[illegible] [illegible] crimine probacionem quod
sicut non [illegible] xi. q. iii. cor. quia. Si
vero peccatum suum sit occultum aut
ergo petit eucharistiam in occulto et sic
sacerdos [illegible] dando peccatum. quia
contra eum habet exceptionem legittimam
quam [illegible] in occulto obiicere potest et
[illegible] [illegible] non petit in publico
ut de q. di. ii. ne prohibeat aut
petit in publico et sic sacerdos [illegible]
dare tenetur quia non habet [illegible]
quam ei in publico obiicere possit. ex-
[illegible] officium iudicis. Si sacerdos [illegible]
sit. Si sacerdos sciat pro certo
aliquem esse [illegible] alicuius criminis
ut si confessus fuit et emendatione
[illegible] nec media [illegible] crimine [illegible] probari
potest non [illegible] eum vocari [illegible]
[illegible] ¶ Item suspectus
de crimine suspicione violenta et
publica tali [illegible] suspicionis [illegible] surgit ex
presumptionibus violentis ut si [illegible]
[illegible] cum sit suspecta nudus cum
nuda in eodem lecto. tali suspicione pu-
[illegible] de crimine est eucharistia dene-
ganda quia [illegible] tali suspicione indicatur esse
de facto. Suspectus vero suspicione temera-
ria [illegible] surgit ex causa racionali aut suspicione
probabili [illegible] surgit ex [illegible] probabili
tamen non est neganda eucharistia. [illegible]
et Ric. ¶ Item de [illegible] eucharistia

sciens in mortali peccato et de illis qui si-
mulant credentes se esse in pecca-
to mortali et non sunt. Et eciam de illo
qui credit se non esse in peccato
mortali et tamen de facto est in mortali
et sic recipit. Similiter de eo qui ac-
cedit ad corpus Christi contritus de pec-
cato mortali sed non confessus quia
peccat et ipse non dicit ut supra declaratum
est capitulo 2o huius partis et. De
sacerdote taliter disposito celebrante
¶ Item de pollucione nocturna 2
utrum impedit a percepcione eucaristie
et utrum non vide in dicto capitulo precedente.
Sed nota quod pollucio que fit in sompno
dormiendo si non est peccatum ideo magis
iudicabitur quantum ad racionem meriti
vel demeriti secundum principium quod est in
dormiendo quam secundum finem qui est in vi-
gilando. Thomas. enim racionis exer-
citus in dormiendo non subiacet
voluntati vigilantis nec reputatur
homini tamen sustinere vigilasse quando
iussis perfectis recuperavit usum libe-
ri arbitrii. Potest tamen contingere
quod in ipsa evigilacione peccatum
oriatur propter delectacionem in ipsa pol-
lucione. Sed si delectetur sine complo
ac placencia superveniat peccatum
veniale est. Si cum consensu deli-
berato et cum appetitu futuri morale (?)
est. Talis utique complacencia est pec-
catum. Pollucio precedens non
¶ Si autem solum compleat ut nature
alleviacio vel exoneracio non cre-
ditur peccatum. Ideo pollucio multiformiter
possibilis accidere nec de facili potest
percipi ex qua causa contingit. Ideo
quandocunque accidit tunc est ab-
stinendum nisi necessitas immineat vel
scandalum enemat (?) et debet abstinere (?) ab-
stinendo ut dicitur [illegible] per 24 horas
secundum Thomam super 4m. ¶ Item cum homo cum
sacra [illegible] sua opere [illegible] tunc at
4or aut quinque diebus debet abstinere.
De con. di. 2. cum homo tamen hoc non est pre-

ceptum sed consilium secundum glo. Dicit
Thomas. Ideo coniugatus qui fit sine
peccato vel primo causa prolis procre-
ande vel causa reddendi debitum
non impedit a susceptione sacramenti nisi
propter mentis distraccionem et immundiciam
corporalem. Et in tali casu sunt
indicio relinquendi. Sed qui voluptate
durante coniugii utuntur prohi-
bentur. Sed ne accidat infirmitatis
vel ductus epygenus (?) sic monere (?)
debet non accedat. Si tamen ex
devocione se ingerat non est prohibendus.
¶ Item paciens fluxum sanguinis P
vel seminis aut mulier menstru-
um paciens non sunt arcendi
a corpore Domini. Tamen in meritis sit
bene disposito quandoque laudabiliter
possunt abstinere ob reverenciam
sacramenti illius. Sed quia de facili exprimi (?)
[illegible] et curari possunt de huius
fluxu secundum Thomam. Tamen ad (?) sunt hii paciencia
passiones perpetuas vel diuturnas
abstinendo non tenentur a commu-
nione. Idem dicendum est de leprosis. ¶ Item R
non est danda eucaristia hiis qui ad
singularem pugnam accedunt
quia petunt mortaliter. Tamen secundum quosdam
defendentes potest sumi. Ideo quia alle-
licatur (?) est eis defendere. 2. q. 5.
Monomachiam in glo. Sed ad
bella licita euntibus et eciam ad tor-
neamenta licitum est eucaristiam dare. Extra de
torneamentis capitulo 1o in glo. Item suspen-
dendis in patibulo propter scelera sua si
prius confessi de omnibus peccatis
suis exigunt dari potest eis dari si peni-
tent. xiii. q. ultima capitulo ultimo. Sed ad hereses (?)
non potest credent (?) in principio ideo hoc
est sumatur inadvertenter (?) [illegible] De con.
di. 2a utrumque paras (?) ¶ Item non licet P
sacerdoti extra mortis periculum dare ali-
cui eucaristiam qui non dicitur ab episcopo exceptum (?)
[illegible] et a receptione confirmacionis fuerit
[illegible] in confessione [illegible] per eos confirmatio St
¶ Item 2o est danda eucaristia transgressoribus
[illegible] non [illegible] vel necessitatis [illegible]

Collacio [illegible] contractus [illegible]
Sunt fomes [illegible] fugiens [illegible]

hoc depositat / de con. di. 2a liquido. Item veniale peccatum quamvis impediat officium huius sacramenti et augmentum gratie in suscipiente non tamen omnino sed solum tale quod tollit actualem devocionem que requiritur in susceptore huius sacramenti, nec peccatum peccati mortalis incurrit sic accedens dispositus, sed forte peccatum veniale secundum tho. Item omnes excommunicati interdicti vel suspensi sive ex causa iusta sive iniusta a percepcione eucaristie sunt exclusi, ut secundum medi[illegible] forum exteriorem ubi unitate ecclesie id est corporis Christi mistici sunt divisi secundum ric. Item heretici omnes simoniaci in ordine et fornicarii notorii qui ipso iure suspensi sunt ut infra q. [illegible] reperiuntur sunt a comunione repellendi. In aliis criminibus expectanda est sententia ut unde vi. o thom. [illegible] de sententiis [illegible] non liceat. Caveat quilibet quamvis non cum aliquo predictorum impeditorum vel ad sacramentum huius excellentissimi susceptionem fariat indignus temere accedat. Quia qui manducat et bibit indigne iudicium sibi manducat et bibit secundum apostolum i. cor. xi. Et ideo quamvis quilibet quamvis teneatur in pascha communicare indigne tamen et magis communicans in peccato mortali magis peccat communicando in tali peccato. Ut hoc de se est magis malum quam si omitteret. Immo ut hoc malum est solum preceptum ecclesie / cum peccatis debet ipse excommunicatus sustinere quam in peccato mortali communicare. Et quamvis nec certitudinaliter sciat se esse sine peccato tamen ad hoc potest sufficere probabilis coniectura per quatuor signa. Primo cum quis verba dei devote audit et libenter. 2o cum quis ad bonum operandum se promptum invenit. 3o cum quis habet firmum propositum abstinendi a peccatis. 4o cum de preteritis peccatis dolet cum sapiens

facta diligenti discussione conscientie sue post signa dimissa a peccato recedens devote accedit ad communionem quamvis aliquod peccatum mortale lateat quod sua memoriam omnino preterfugiat non peccat immo magis ex vi sacramenti remissionem consequitur peccatorum secundum pe. et tho. Item nimia reverencia et timore magis consequitur tractare et suscipere hoc sacramentum quam dignitatis eius ad se reverencia procellit omne sacramentum. De con. di. 2 nec et in glo. [illegible] devocio in ecclesia [illegible] dum ad hoc sacramentum [illegible] clerici cum maiori diligentia [illegible] plus officium divinum [illegible] ordinis ad missam propter hoc et populus devocius audit missam quam aliud officium divinum. Ut hoc singuli accedentes dignius sua peccata se dictat confiteantur secundum scot. Item post suscepcionem eucaristie ut eius reverencia conveniunt a cibo aliquandiu abstinere sed non multum diu [illegible] eum requiritur spacio per abstinencie devocionem aut superioris eucaristie [illegible] ut sacramentum habet offitium suum in [illegible] et in tunc requiritur devocio actualis / post sumpcionem autem sufficit devocio habitualis eo quod actualis devocio non potest multum diu continuari. Illud autem docetur de q. dicto [illegible] dicat diu est abstinendum locum tempora ipsi sacerdos celebrantes missam secundum tho. in scripto. Item post [illegible] eucaristie eodem die non est abstinendum a [illegible] negocio ecclesiastico debito ut sacramentum [illegible] tamen si sacrificium fiat [illegible] ex hoc committit peccatum mortale secundum al[illegible] 4. Item est sacramentum [illegible] cum autem fiet devocio [illegible] bonis sua [illegible] celebrantes missam [illegible] elevatur hostia salutaris se [illegible] inclinat eo [illegible]

genibus si commode poterunt et hoc de-
ficiunt quociens viderint eam ad
infirmum deferri vel efferri et dicant
aliqua devota verba ut ista: Salve
lux mundi, verbum patris, hostia
vera, viva caro, deitas integra, ve-
rus homo, vel Gloria tibi domine etc. Extra
de ce. mi. Sane et in glo. ¶ Debent et-
iam instruere quod ipsi dant eis in ce-
na in pascha vel alio tempore sub
specie panis sumunt sunt corpus Christi
et sanguinem quia totus Christus quia totus
sub utraque specie continetur. Sed
quod ministratur eis in calice non est
sanguis Christi sed sacrum aliquod sed
purum vinum sive mixtum ex aqua
et vino quod hauriendum eis tradi-
tur ut facilius transglutiatur
sacrum sumptum. Solum autem hoc sacra-
mentum ministrari presbiteris sub utraque specie
propter periculum effusionis et etiam ne po-
pulus variorum errorem inde sumat
et credendo Christum non esse sub
utraque specie. Circa tamen hoc sacramentum
sub utraque specie presbiteris ministrant supe-
riores. Debent etiam instruere pa-
rochianos suos quod sacramentum ore susce-
ptum non nimis comminuant sed in-
tegre tamen deglutiant ne contingat
aliquam particulam in dentium inter-
sticiis remanere. In quest. super li. 4
p. ca. p. ¶ Item quilibet presbiter sump-
turus corpus quantum poterit absque
nausea violenta debet a sputo ab-
stinere ut si expectat spuat in loco
ubi a pedibus nequeat conculcari
ut in spirituali decreto habetur. ¶ Item si
casu primo presbiter sumpturus eucaristiam vo-
mitum fecerit et aliqua pars repe-
riatur integra debet sumi si potest
sine abhominacione sumatur alias lavetur
ut supra dictum est cap. 67 huius partis
et tamen residuum comburatur. ¶ Cum
sacerdos corpus Christi portat ad infirmum
in decenti habitu incedat superposito
velamine mundo precedat et preferat

manifeste et honorifice eam presbiter sine
ad reverentiam et timorem semper lu-
mine precedente sint cum tintina-
bulo ut eius sonitu fideles de-
vote ad tanti sacramenti veneracionem de terra
excitentur. Extra de ce. mi. Sane
et plenius in const. synod. Dicitur
etiam si contingat quod propter multitudinem in-
firmorum vel alia causa sacerdos a
domo infirmi rediens eucaristiam
secum non habeat tunc in redeundo
lucernam extinguat et tintinabu-
lum cessare faciat a sonitu et ornamenta
ad deferendum eucaristiam ordinata depo-
nat ne propter huiusmodi ornatum ydo-
latriam committat. Instruat etiam
presbiter quod cum lucernam extingui viderint
et sonitum tintinabuli non
audierint ab adoratione se absti-
neant consueta. Instruat etiam
sacerdos infirmos suos quod si ti-
meatur eos non posse eucaristiam re-
tinere quod non exponant se periculo
sed credant et sufficit eis. De con.
di. ii. ut quid. ¶ Item in elevacione
eucaristie in missa debet pulsari cam-
pana ut plures qui misse inter-
esse non possunt ubicumque fuerint
sive in domibus sive in agris flec-
tant genua indulgentias ob hoc
concessas habituri. In con. la. p. ca. o.
¶ De custodia eucaristie ordinatum
est quod in qualibet ecclesia parochiali sit
tabernaculum decens et hones-
tum sub magis eminencia et cum se-
raturis in quo corpus dominicum
in pixide pulcra et lineo integu-
mento ponatur sed nullatenus in lo-
culo propter conservationis periculum quod
de eo dominica reperitur renovari.
In con. la. p. ca. 10. Et sic in loco
singulari mundo et signato semper
debet honorifice collocari et fideliter
conservari. Extra de ce. mi. Sane. ¶ Item
eucaristia crisma et oleum sanctum conservari
debent sub bona custodia clavibus.

(Ad)hibitis ne possit ad ea manus te
meraria extendi ad aliqua nepha
ria exercenda. Et si ille ad quem
spectat custodia illa reuerenter
dimiserit tribus mensibus ab officio
suspendatur. Et si per eius incuriam
aliquid nephandum inde conti
gerit grauius puniatur. Et hoc pe(r)
ceptum ad arbitrium iudicis ep(iscop)i
non limitatur. Ex(tra) de custo. eu
ca(ristie) c(apitulum) pe(nultimum) et in glo. ¶ Si quis non
bene custodierit eucaristiam et mus vel
aliud animal eam comederit .xl. di
ebus peniteat. Et si mus vel aliud
animal si capi poterit comburi de(bet)
et cinis in sacrarium proici. ¶ Si a(utem)
sacerdos perdiderit in ecclesia hostiam
non consecratam vel partiulam eius et ea(m)
derit et non fiat inuenta .xx. di
ebus peniteat. De con. di. ii. Qui bene
euomuerit et sacerdotes non se(cure)
eucaristiam per vasis vitium aut diuticia
considerare contrahat humiditatem
aut mucorem vel reddatur tur
pis aspectu aut gustui abhor
nabilis. In const(itutione) sinodi. Item
Si mus vel aliud animal comedat
hostiam consecratam dixerunt a(n)
tiqui doctores quod statim desinit
sub illis accidentibus corpus esse
corpus christi. Alii dicunt quod manet
corpus christi quamdiu manent species
non alterate plene. Sed tamen
sic comedens hostiam sumpsit
corpus christi non sacramentaliter id est
per modum sacri. ¶ Quando enim
sumitur illud quod est sacramentum
id est species et corpus christi sub ipso contentum
tum non tamen sub racione qua est signum
vel veri corporis christi realiter conti
nens ipsum. Hoc enim ad vsum sa
cramentalem magis determinat
sumpcionem in vita ad sumentem qua(m)
ad rem sumptam secundum Ric(ardum). ¶ Item si
ex sacerdos videat infirmum ita
debilem quod integram hostiam su

mere et transglutire non poterit li
cite potest hostiam sacram frangere et
vnam partem valde modicam dare
ei et sufficiet quia sub qualibet hos
tie particula quantumcumque modica reti
nente speciem vera panis est corpus christi
et totus christus. Hoc idem in communicando pu
eros et infirmos ad pascha potest ob
seruari si necessitas exigerit. ¶ Ca
ueat autem sacerdos ne ob aliquam
causam det infirmo vel alii hostiam non
consecratam pro consecrata i(d est) non
eucaristiam tamen quia daret sub specie
occasionem ydolatrandi. Ita
ducens eum adorare quod manducat
tamen est quia in sacramento vertitur
non debet esse aliqua fictio et falsi
tas abiciendam remedia quod sint
veneno periculosa grauius. Ex(tra) de
c(elebratione) m(issarum). De homine secundum Tho. et petrum
¶ Ideo debet dari hostia consecra
ta ad huius exprimentum de
peccatis vel quis est suspensus
vel in abatibus si. consuerit in ecc
lesia. et c. q. super illud et dec
et abrogatum secundum Thomam

I(tem) ideo missa dicta est quasi
transmissio vel transmissa
est preces et vota fidelium
ministerium sacerdotis tamquam media
tores inter deum et populum ipse deo
in officio misse potissime transmit
tuntur. Primus petrus apostolus primo
missam apud Anthiochiam cele
brasse secundum Hugonem de sacramentis. ¶ Sa
cerdos missam celebraturus pri
mo lauet manus in signum quod ab omni
immundicia spirituali debet esse lotus ad
misterium accessurus. ¶ Postmodum
se induit sacris vestibus. Pri
mus debet amictum quod caput tegit
tur ab amiciendo id est cooperiendo
signat fidem quia ante omnia debet
ad tegendum caput id est intellectum

.s. ad captivandum ipsum ne fugeret/ vel
li. in thyr quod fuit fide vinciretur/
Alba quam 2o accipit signat in-
nocentiam vitae quam Christus habuit et do-
cuit imitandam. Zona qua se suc-
cingit continentiam signat quam Christus
exemplum dedit dicens/ Sint lum-
bi vestri precincti. luc. 12. [illegible]
quem ponit in manu sinistra signat
patientiam in adversis quae per sinistram
signatur/ Stola stringens pectus
in modum crucis signat quod crucem Christus
non det erubescere sed pati aspe-
ra et eius amore contumelias susti-
nere. Vel stola quae in collo ponitur
signat obedientiam quia Christus factus est
obediens usque ad mortem/ Ca-
sula quae alio nomine dicitur planeta
et aliis vestibus superponitur signat
caritatem quae ceteras virtutes
excellit. Calciamenta pedum signant
incarnationem [illegible] dictum in
psalmo In ydumeam extendam
calciamentum meum .i. humanam
naturam. Unde sacerdos cum pedibus
[illegible] non debet discalciatus dicere
missam secundum [illegible]/ Introitus missae
desiderium adventus Christi signat ac-
cessio sacerdotis ad altare per ad-
ventum [illegible] signat [illegible] in missa
[illegible] non [illegible] dicitur sacer-
dos ad altare quousque introitus
missae fuerit inceptus [illegible]
Christus desideratus quia venit et
[illegible] tempus adventus Christi fuit
tempus [illegible] eius [illegible] introitus
[illegible] kyrie [illegible] interpre-
[illegible] [illegible] .i. [illegible]
[illegible] replicatur in
signum [illegible] Gloria [illegible]
[illegible] angelorum [illegible] Gloria
[illegible] angelorum .i. gloria in excelsis
Deo ad representandum [illegible]
quod angeli nato Domino cantaverunt
quem sacerdos inchoat [illegible]

magni consilii representat et chorus
concinendo prosequitur ad designandum
quod subito fuit facta cum angelo mul-
titudo militiae caelestis laudantium
Deum et dicentium. Gloria in altissimis
Deo etc. Hic ymnus in medio altaris
incipitur quod mediator noster natus
ab angelo primum [illegible] nunciatus pas-
toribus fuit [illegible] Hic ymnus
non cantatur ab adventu Domini usque
ad natale. quia tunc representatur
etiam mesticia veterum pa-
trum expectantium Christi adventum
nec a LXX usque ad pascha nisi quando
episcopus crisma conficit in cena Domini
quia tunc etiam per cantus merorem
representat primorum parentum de-
[illegible] hunc ymnum [illegible] Gloria
in excelsis Deo et in terra pax hominibus bonae voluntatis/ finitur
ab angelis luc. 2o/ Totum residuum
quod sequitur apposuit beatus Hilla-
rius episcopus secundum Innocentium de officio mis-
sae/ Deinde sacerdos vertens
se ad populum dicit Dominus vobiscum. [illegible]
[illegible] quod Christus tribuit effectum
Episcopus autem dicit Pax vobis quia
ipse est specialiter vicarius Christi/ Hoc verbum su-
is discipulis dixit. Jo. 20/ Et subiec-
tum sit ut decet. Et cum
spiritu tuo .i. [illegible] quem notat
in ore tuo sit et corde tuo [illegible]
[illegible] sacerdos orationem .i. [illegible]
Christus [illegible] docuit ora-
re ut non intrent in temptationem. Ora-
tiones quae [illegible] representant
[illegible] quas Christus fecit
[illegible] / Nulla oratio [illegible]
dirigitur ad spiritum sanctum sed [illegible] ad
patrem et filium. quia [illegible]
[illegible] ab ipso donum non so-
let [illegible] sed ab eis largitore
[illegible] quod [illegible] dirigitur oratio ad
patrem in quo non fit mentio de
filio [illegible] in fine/ Per Dominum nostrum Jesum Christum
filium tuum [illegible] in illa oratione [illegible]
[illegible] famulos tuos/ et in illa.

orans protector in te sperancium
et similibus. Cum autem fit mencio
de filio circa principium oracionis et non
circa finem sic determinanda est oracio
Per eundem dominum nostrum etc. ut in ista
oracione: Deus qui unigeniti filii tui
dominum nostrum ihesum christum etc. Si autem fiat men-
cio de filio circa finem oracionis tunc
terminanda est sic: Qui tecum vivit
et regnat in unitate etc. ut in ista oracione
Omnipotens sempiterne deus dirige
actus nostros. Si vero fiat ad filium sim-
pliciter terminanda est: Qui vivis
et regnas cum deo patre etc. ut
[illegible] cum deo patre et spiritu sancto ut
in isto: Deus qui [illegible] et
fidelium deus. Cum autem dirigitur
oracio ad patrem et fit mencio de spiritu
sancto sic terminatur: Per dominum nostrum ihesum christum
filium tuum etc. in unitate eiusdem spiritus sancti deus. ut in ista: Deus
qui corda fidelium. Si vero ad filium
fiat oracio cum mencione de spiritu sancto
sic terminanda est: Qui cum patre et
eodem spiritu sancto vivis et regnas deus. ut in ista
Domine ihesu christe qui in [illegible]
Si autem ad patrem dirigatur oracio et
in ea fiat mencio de trinitate sic
terminanda est: Qui vivis et regnas
deus. ut in ista: Omnipotens sempiterne
deus qui dedisti famulis. Ille vero oraciones
que ad trinitatem diriguntur sic
finiuntur: Qui vivis et regnas deus.
ut in ista: Placeat tibi sancta
trinitas. In omnibus vero oracionibus
in quibus fit exorcismus dicitur:
Per eum qui venturus est iudi-
care etc. Versus de predictis termi-
nacionibus: Per dominum dicas patrem cum
verba rogas. Cum natum memores
per eundem dicere debes. Si circa
finem qui tecum dicere debes. Cum
memores flamen eiusdem dic ipse
fine. Qui vivis cum
sit trinitas. Expellas sathanam
dicas in fine per ignem. Septenarium
numerum oraciones excedere non debent

in missa. Ut [illegible] nos conformes
numero oracionum docuit a. petri
de numero [illegible] corporis quam [illegible]
tinente. ¶ Epistola que pre-
cedit evangelium signat legem
que gratiam precessit vel precursionem
predicacionem. Gradale signi-
ficat [illegible] penitencia que post predica-
cionem predicavit vel signat pro-
fessionem de virtute in virtutem.
Sequitur alleluia quod idem est lauda-
te dominum et signat ineffabile gau-
dium et angelorum et hominum in eterna
felicitate deum laudancium. ¶
Intermittitur alleluia illis temporibus quibus
intermittitur gloria in excelsis deo ut
supra dictum est capitulo [illegible] ut supradictum est
capitulo quando cantatur alleluia in adventu
domini. Cum non dicatur gloria in excel-
sis [illegible] quia [illegible]
[illegible] de adventu [illegible]
ignorancia significat gentes que
primo [illegible] erant a [illegible] dei
et postea magna exultacione
[illegible] ad gra-
ciam [illegible] evangelii sunt admis-
si. Tractus vero qui pro alleluia a se-
ptuagesima usque ad
pascha et in quibusdam aliis missis
ut [illegible] pro mortuis
[illegible] incolatus
insinuat. ¶ Diaconus evangelium
cantaturus suscipit codicem cum
benediccione a sacerdote postulata
[illegible] nullus predicatus
[illegible] Locat evangelium
predicacionem [illegible] signat. Legitur
in loco eminenciori quam epistola
significanda excellencia legis
evangelice super legem moysi
[illegible] evangelium ab eo [illegible]
et angelo nuncio. Evangelium
[illegible]
[illegible]
[illegible]
et auctores famosiores. ¶

cum dicit. Sequencia seu ewangelii
hic sequencia est adiectivum plura
lis numeri et subauditur sunt verba
legis sive ewangelium. Facies habet
versa ad aquilonem ad designan
dum verba dei esse predicanda
contra eum qui dixit Ponam se
dem meam ad aquilonem et ero
similis altissimo. Post ewan
gelium legitur simbolum fidei ad
designandum quod post verbum dei
fides ex verbis ewangelii accep
ta corde creditur sed ore libere
promulgatur unde Rom. x. corde
creditur ad iustitiam ore autem
etc. Sacerdos autem inchoat
simbolum ad designandum quod per
ore ipsius fides accepit principium
Finito simbolo vertit se sacer
dos ad populum dicens Dominus
vobiscum. subiungens oremus
ad innuendum quod in deo sunt
nobiscum fides spes et utilis ora
mus ad nostram salutem. ¶ Offer
torium signat Christum qui se op
tulit hostiam immaculatam deo
pro homine et nos offerre de
bemus hostias pacificas et mundas pro
peccatis. Silencium in quo sacer
dos dicit orationes secretas
signum mundi collectarum non quod
signat tempus quo
pro imminente passione non in
palam ambulavit sed secrete
oravit. Quod autem sacerdos in
secretis exclamat Per omnia se
cula seculorum signat quod Christus post
quam sic latuit in misterio penti
tens se tandem palam se ex
hibuit dicens Quem queritis
Jo. xviii. Secreta vero hoc quod dicit
sacerdos Per omnia secula seculorum
est finis orationis secrete pre
cedentis et principium prefacionis
in signum quod Christus est finis veteris
legis quod finita erat in se et

filiis abrahe data et principium no
ve legis quod undique apte
toti mundo predicatur. Sed
prefacio signat graciarum ac
tionem quam sed in celo exsolvunt
pro humana redempcione
cione vel signat illam laudem
quam Christus dabatur in domo Si
monis cum Magdalena unxit eum
unguento. Vel prefacio quia
preficitur canoni sacrificii principalis.
¶ Et notandum quod prefaciones
sunt x. Prima de trinitate. 2a
de nativitate Christi. 3a de epiphania
Christi. 4ta de quadragesima. 5ta de
cruce. 6ta de resurrectione. 7a
de ascensione. 8va de spiritu sancto
missione. 9a de beata virgine
10. de apostolis. Ex ordine xi.
prefaciones predictorum habetur de con
secratione dist. i. c. Invenimus. Decima de
de beata virgine addita est
per ecclesiam. Dicta prefacione ca
nitur a choro sanctus ad laudem
quam pueri hebreorum Christo dederunt
in die ramis palmarum insinuat
Et ter dicitur sanctus et semel dominus
deus tamen vera trinitas et simplex
unitas dicitur. Audiuntur Osan
na vel hebraice est sicut damasce
nus interpretatur obsecro salva
Obsecro salvifica hoc enim significat
osanna. ¶ Secreta autem quod sic vocat
tur quod clementissime et in secre
to dicitur et sub silencio propter tria pri
mo celebrans in canone despi
ciat. 2o ne vox deficiat impe
diret. 3o ne ex frequenti au
ditu vilesceret. Narratur enim
quod quidam pastores verba
canonis ex frequenti auditu
discentes ea per agros decan
tabant et in continenti celitus per
cussi igne celi divinitus sunt per
cussi propter quod ordinavit ecclesia per

p(er) de ceteris f(ra)c(t)i dicere(n)tur. In
elevac(i)o(n)e sacerdotis ad altare
d(ici)t canone(m) incipit signat inchi-
nac(i)o(n)em p(at)ris que p(ro) penitenc(ia) [illegible]
p(ro)p(ter) i(n) memoriam [illegible] et
cruces facit sacerdos sup(er) calic(em)
et hosti(am). p(ri)ma dicit h(ec) do-
na dicta q(uia) donatur a sup(er)i-
orib(us) cu(m) dicit h(ec) munera sic dic-
ta q(uia) offerunt(ur) ab inferio-
rib(us) cu(m) dicit h(ec) sacrificia illiba-
ta .i. incorrupta. In sig(num) illi(us) q(uia) Xp(istu)s
celestis tradidit se et donavit [illegible]
i(n) morte(m) cui(us) ex sua miseric(or)dia
et liberalitate iudeis p(ro) mundo a
Xp(ist)o [illegible] q(uasi) agnus immaculatus
tradidit ad mortem voluntarie.
Prima tradic(i)o fuit ex g(rati)a. 2a
ex avaricia. 3a ex caritate ma-
xima/ sc(ilicet) In primis .i. p(r)incipaliter que
tibi offerim(us) p(ro) tua s(an)c(t)a eccl(es)ia
catholica .i. universali. Quam paci-
ficare. sup(p)le a p(er)turbac(i)o(n)e i(n)de-
fesso custodire ab incursione de-
monu(m). adunare p(er) vera(m) cari-
tate(m) et regere dignaris p(er) iusti-
ciam. vna cu(m) famulo tuo papa n(ost)ro
N. et omnib(us) ortodoxis .i. recte
gloriantib(us) [illegible] fide(m) apl(ic)am
tenent et venerant(ur). Memen-
to d(omi)ne fa(m)ulo(rum) hic orat d(e) sacerdos
p(ro) vivis et hoc s(e)c(un)d(u)m ordine(m) cari-
tatis/ p(ri)mo p(ro) se ip(s)o 2o p(ro) p(ro)-
ximis carnali(bus) et sp(irit)uali(bus) et cete-
ris parentib(us) 3o p(ro) aliis amicis
sp(irit)ualib(us) p(ar)ochianis et aliis. 4o
p(ro) astantib(us) ex q(ui)b(us) p(ate)t q(uod) utile
est et salubre frequentare et
devote missis [illegible] i(n)-
teresse [illegible] reddunt vo-
ta sua [illegible] vivo et ve-
ro. Dicit ad excludendu(m) ho-
mines q(ui) [illegible] dicuntur dii
p(er) adopc(i)o(n)em [illegible]
sunt p(ar)ticipes [illegible]
[illegible] ad excludendum

ydola et mortua. 3o ad excludendu(m)
demones qui dicuntur dii
[illegible]. Sequitur Qua(m) obla-
cio(n)em benedicta(m) .i. p(er) qua(m) benedici-
mur ascripta(m) .i. p(er) qua(m) i(n) celis ascri-
bimur. ratam .i. p(er) qua(m) interiorib(us)
[illegible] rac(i)onabile(m) .i. p(er) qua(m)
a bestiali sensu exuimur. accepta-
bile(m) ut qui p(er) nos displicemus
p(er) hanc acceptabiles [illegible]
[illegible]
[illegible] cruces q(ue) fiunt
sup(er) pane(m) et calice(m) signant v
vulnera p(r)incipalia Xp(ist)i. Sequitur
Qui pridie q(uam) pateretur
ad hoc loco [illegible]
[illegible] sacerdos [illegible]
plicatis [illegible] ad attendendu(m) et
[illegible] ad distincte p(ro)ferendu(m)
nullo alteri [illegible] attendat nul-
la dicc(i)o evadat/ vel [illegible] de fa-
verbor(um) vel de signis [illegible]
tat. Sacerdos cu(m) dicit Accepit
[illegible] hostia(m) [illegible]
i(n) manib(us) et teneat [illegible]
[illegible] hostia(m) [illegible]
[illegible] adorandu(m) hostia(m) [illegible]
[illegible]
[illegible] ad [illegible]
[illegible] panis [illegible]
[illegible] hostie [illegible]
alias consecrando [illegible]
i(n) manib(us) teneat et benedicat
et illa(m) consecrando [illegible]
[illegible] consecrat [illegible]
[illegible] illas [illegible]
consecrandi [illegible]
[illegible] Et elevatis oculis
[illegible] Et elevatis oculis [illegible]
attollendi sunt oculi [illegible]
[illegible] oculi corporis [illegible]
q(ui) [illegible] amor et cognic(i)o [illegible]
[illegible] hic [illegible]
signu(m) fraccionis [illegible] hostia [illegible]
[illegible] fracturus [illegible]
[illegible]

cat ex serie verborum. Sed secunda pars
verborum tantum est dicta benedixit. i.
consecravit, fregit et dedit dis
cipulis suis dicens hec verba acci
pite et manducate etc. et sic
eisdem verbis consecravit et
formam aliis tradidit / secundum tho.
de utrisque formis intellectum et
exposui hec supra huius partis capitulo
7. d. ¶ Quia ergo verba sacramentalia
proferri sub uno spiritu et una
prolacione est forte illi qui sunt for
titudinis incautius velociter insu
rant et proferant hoc facere non
possunt sed sufficit quod continue sic pro
ferantur quod non fiat voluntaria
nimia pausacio vel impeditiva inter
valla. Consecrata hostia ele
vet eam sacerdos manibus et osten
dat populo adorandam, nec nimis diu
teneat elevatam nec osculetur
eam seu oculis suis apponat vel
alicui membro vel partes suas tan
gat quatenus poterit nisi cum di
gitis consecratis / Reposita vero
hostia reverenter statim incipiat
consecracionem calicis. Simili
modo et prolatis formis verborum sup
ra dictis et memoratis calicem
ut adoretur a sanguine qui ele
vet ut dictum est de hostia et
reponat consequenter cum dicit
Offerimus etc. hostiam puram. i.
que in qua fuit purus quantum ad co
gitaciones suas quantum ad locucionem
immaculatam quantum ad operacionem. Su
iube hec perferri. i. vota fideli
um per manus sancti angeli tui. i.
per ministerium angeli in sublime al
tare tuum dicit in conspectu di
vine maiestatis tue ¶ Sequi
tur memento etc. domine et hic
orandum est pro mortuis eo ordi
ne quo supra dictum est de orando pro
vivis in principio pacis in quo
dormiunt etc. / Reprobabant

in principio turbacionis locum refri
gerii contra ardorem penarum, lucis
contra obscuritatem tenebrarum et pacis
contra afflictionem hostium / Deinde
cum dicit Nobis quoque peccatoribus fa
mulis tuis tundens pectus excitat
devocionem boni latronis secundum suum
incorporantes etc. venia postula
cio et eorum qui cum centurione
revertebantur percucientes
pectora sua. Consequenter cum dicit
sanctificas etc. fiunt 3 cruces ad
designandum quod virtute sancte crucis
sanctificamur ab immundicia peccatorum
vivificamur efficacia sacramentorum
et benedicimur abundancia celesti
um donorum. Secundo cum dicit
per ipsum facit quinque cruces cum
hostia super calicem. Quarum prima
signat passionem quam ipse sustinuit in
corpore christi. 2a passionem quam sustinuit
in mente sic tamen quod eius iudicium
non turbavit. 3. compassionem
quam fuit in corde / due cruces
que fiunt a latere calicis sig
nificant sanguinem redempcionis
et aquam regeneracionis que de
eius latere manaverunt [illegible]
[illegible] ¶ Exclamacio sacerdotis
cum dicit per omnia s. s. signat
quod christus clamans in cruce voce
magna emisit spiritum dicens Pater
in manus tuas etc. Sequitur premium.
Oracio dominica dicitur quia a domino edi
ta fuit et edocta. [illegible] in qua
cum sit pater omnium per creacionem tem
poralem est pater iustorum per gratiam
et adopcionem et ideo dicimus pater noster
Sequitur qui es in celis. i. hi
tus spiritualiter in iustis per gratiam spe
cialissime in beatis per gloriam. Tamen
cum iusti in via quamvis boni in patria
dicuntur celi quod sunt habitacula
dei / Dominica continet 7
peticiones. 3. quarum 4 pro bonis optinendis
et 3 pro malis removendis. prima

cum dicitur sanctificetur nomen tuum non pe-
timus ut aliqua sanctitas ei ac-
crescat quia semper sanctus est sed ut
conformetur honor sancti nominis
eius in nobis et sicut beatur in
cordibus nostris per benivolenciam in ore
per confessionem in opere per efficaciam
et in comunidades per gloriam. Advenia-
at regnum tuum id est sic regnare
digneris in nobis hic per graciam
ut regnum mundi contempna-
mus et amorem regni celestis
efficaciter valeamus ideo et possi-
mus pervenire ad regnum glorie
de quo ipse primo ad nos veni-
at per graciam. Fiat voluntas tua
id est ipsos nobis virtutem et pro-
positum adimplendi tuum bene-
placitum. Sicut in celo id est sancti
conformant voluntati tue ita
et in terra id est nos in terra bene-
tis nos conformemus. Panem nos-
trum cotidianum da nobis ho-
die. Hoc uno modo intelligimus de pa-
ne spirituali qui est cibus ani-
me quem cotidie sumimus vel per
nos vel per ministros ecclesie qui
hoc sacramentum pro se et ceteris co-
tidie percipiunt. Alio modo intelligitur
de pane corporali qui est cibus
corporis quod est necessarium quia per
quod operatur opera meritoria et
sine victu cotidiano et aliis
necessariis non sufficiat ad corpus eius
ciminum. Propterea cum dicimus panem
nostrum cotidianum cum victu necessaria
postulamus. Quinto petimus venia-
le remissionem cum dicimus et
dimitte nobis debita nostra id est
mala peccata nostra quibus anima est
debitrix pene id est obligatur ad
penam. Sicut et nos dimittimus debitoribus id est
relaxamus iram et malivolenciam
in lesione eius propter quod iuxta duo
sunt scilicet iniuria contra proximum
et culpa contra deum. Primam remit-
tit homo, secundam deus non. Sequitur hic
de debito pene ut iuste
exhibende sed rancoris et ini-
micias rependende. Dimittere
eius rancorem et offensionem est necessitatis,
dimittere autem iniuriam sive emen-
dam opus est consilii sive superero-
gacionis perfectorum et ut petenti
veniam indulgere. Sequitur et
ne nos inducas in temptacionem
id est duci non permittas in tempta-
cionem. Ideo petimus ut non tempte-
mur quia ... dicitur. Beatus vir qui
suffert temptacionem. Temptati-
onem ergo non est malum sed ad victo-
riam exercicium. Sed petimus ne ab
temptacionibus devincamur. Quasi diceret
sed nos permittas per illius ducatum
ut excitemus non inducas pe-
mittas per consuetudinem ut succum-
bamus. Sed libera nos a malo
scilicet a malo mundi ne nos in-
flammet per cupiditatem, a malo carnis
ne nos absorbeat per voluptatem
et a malo diaboli ne nos prodat
per iniquitatem. Vel aliter petimus
liberari a malo ...
to quod contraximus, a malo
actu quod commisimus, et a malo
inflicto quod meruimus. Primum ma-
lum originale id est fomes pecca-
ti ab originali permanens. Secundum ma-
lum est actuale, tertium est penale.
Post hunc sequitur Amen per
quod affirmatur impleccio omnium peti-
cionum. Sequitur Libera nos quesumus
et cetera. Dicitur. Da propicius pacem
signat sicut sacerdos cum pa-
tenam osculatur eam in signum quod
Christus in passione sua suum
reconsiliavit. Patena que
ostium porte signat lapidem
a sepulcro qui in sua primo fui-
tus. Quod subiungitur per
dominum ... semper vobiscum signi-
ficat Christum resurgentem a mortuis

pacem suis discipulis commendavit
dicens: Pax vobis. Frangitur
hostia in tres partes quarum duae par-
tes extra calicem reservantur et tertia
illarum in calicem mittitur. Una
autem significat triumphantes in caelo,
altera expectantes in purga-
torio, et tertia quae in calicem mittitur
significat militantes in hoc mun-
do. Secundo agnus dei tertio et secunda
supplicatione petimus nos liberari
per a miseria poenis culpae et tandem
nobis dari pacem quietis eter-
nae. Postea pax a sacerdote mi-
nistris datur et consequenter omni-
bus presentibus communicatur in signum
quod omnes fideles cum eo debent habere [?]
cum pace inter se quod prius data
a Christo capite ecclesiae. In missis pro
mortuis non datur pax quia ibi non est
osculum quod signum pacificationis dis-
cordantium. Mortui autem discor-
dantes non sunt. ¶ Consequen-
ter sacerdos ad dignius sumendum
corpus domini se preparat per devotas me-
ditationes incarnationis passionis
et dirae mortis Ihesu Christi quas propter im-
mensam caritatem qua nos dilexit
voluntarie sustinuit et eum ad-
huc in unica [?] exponimus nos per se
consolidavit et sic cum timore
magno corpus Christi et sanguinem sumat
ac deinde calicis perfusionem in-
super [illegible] eum dicit [illegible] celebra-
tionis ut dictum est huius partis
ca(pitulo) [illegible]. Postea a choro can-
tata significat gaudium apostolorum
de Christi resurrectione quod gavisi
sunt discipuli viso domino. Reversio
sacerdotis ad dextrum cornu
altaris post communionem
misterio significat conversionem
iudeorum ad fidem Christi circa
finem mundi. Finita missa dicit
sacerdos vel diaconus alta
voce: Ite missa est, quod dicitur ite

ad patriam [?] missa est hostia pro nobis
ad deum. Chorus vero respondendo
Deo gratias. In missis pro mor-
tuis vivis optantibus requiem di-
cit: Requiescant in pace. Videtur enim
id est ita fiat. Postea quod sacerdos qui-
que in missa vertit se ad populum
in signum quod Christus in die ascensionis suae
quibus [?] apparuit suis discipulis
¶ Item prima statio sacerdotis
ad dextrum cornu altaris in pri-
mo missae officium representat
primum parentis Adae statum in
qua deus creavit eum et cunctis
creaturis preposuit. Transitus vero
a dextro cornu altaris ad si-
nistrum et secunda statio ibidem significat
deiectionem primorum parentum a de-
liciis paradisi ad huius mundi mi-
serias. Statio in medio altaris sig-
nat mortem salvatoris quam in
medio terrae sustinuit pro nobis
id est in Ierusalem. Reversio ad dex-
trum cornu prope finem missae sig-
nat humani generis restau-
rationem et de victo diabolo per passionem
Christi ad dexteram dei exaltationem. ¶ Item
altare significat crucem Christi in qua
ipse immolatus est pro nobis. Calix sepul-
chrum. Patena lapidem suppositum.
Corporale linteamina quibus involutum
est corpus Christi. Panis consecrandus
significat carnem Christi quae inde vul-
nerata fuit. Vinum significat sangui-
nem qui exivit de eius latere.
Aqua sudorem. Ablutio manuum
sacerdotis post communionem significat
ablutionem a malis per sacerdotem [illegible]

Tenentur generaliter omnes
clerici horas in sacris ordinibus
constituti ad horas canonicas
explendas illis exceptis
qui per infirmitatem id est infirmitate corporis
excusantur extra de cele(bratione) missarum c. [illegible]
de con. [illegible] [illegible] glo. et i. distinctio

Quintum est si ad titulum ecclesie vel primo-
rum seu aliorum ad sacros ordines
sint promoti. Sexta si fuerint
si fuerint in scolis seu alibi possiden-
tes secundum Goffredum et Hostiensem. ¶ Beneficia-
ti vero si adulti fuerint et in mi-
noribus ordinibus constituti ad eas
tenentur. Canonici et clerici simul ecclesie
deputati si de beneficiis ecclesiasticis
sustententur secundum Hostiensem in d. c. cum
sacerdos hoc est secundum aliquos qui dicunt si
redditus a laicis certa nomina specialiter
deputatis ecclesie ministris ut in sep-
tenario [illegible] eorum suppleat
et non ad horas canonicas non secundum
ex statuto ecclesie sed ex natura institu-
tionis beneficiati ipsos non excusat
[illegible] obligantur ecclesia eccle-
sia in titulando clericos ad benefi-
cia sacros ordines eis conferre
do intendit eos ad huiusmodi obli-
gationis [illegible] et in signum huius
subdiaconus [illegible] ordinis sacri
recipit in ordinatione sua sic dicit
[illegible] ad ecclesiam tardius
[illegible] velox [illegible]
[illegible] vigilans ¶ Clericus etiam degrada-
tus si recepit sacros ordines
tenetur ad horas canonicas
qui tenetur ad ea [illegible] non
honoris. ¶ Similiter beneficiatus
degradatus quamdiu tenet benefi-
cia si nunquam fuerit in sacris ordi-
nibus constitutus tenetur ad horas
canonicas. Item tamen degradatus
non suspensus officiatus in ecclesia
et plus dicat horas [illegible]
non dicere [illegible] vel alia
similia que ad dignitatem ordi-
nis pertinent. [illegible] Ray-
mundus [illegible] clericus [illegible]
in sacris ordinibus constituti
tenentur dicere [illegible] non [illegible]
horas canonicas [illegible] possunt ex
[illegible] infirmitate. Beneficia-
ti vero possunt [illegible] dicere in
multis casibus [illegible] consuetudine
[illegible] consuetudo talis est [illegible] ap-
pellacionem vel alia ardua causa
[illegible] studium vel ex alia causa ra-
tionabili [illegible] Hostiensis dicit
[illegible] beneficiatus tenetur
dicere vel audire divina hoc
puto [illegible] ¶ Clerici vero
minoribus ordinibus constituti non bene-
ficiati ad horas huiusmodi non te-
nentur secundum omnes. ¶ Horas
quidem canonicas quibus clerici in [illegible]
te dei assumpti regulariter
distinguuntur [illegible]
[illegible] in dei laude [illegible]
qui [illegible] a nobis imple-
tur scilicet matutinum primam terciam
sextam nonam vesperas et comple-
torium temporibus suis [illegible]
officia [illegible] [illegible] de [illegible]
[illegible] non [illegible] singulas horas
singulis temporibus dici conve-
nit dicere si [illegible]
simul dicuntur [illegible]
[illegible] occupacionibus aliquid [illegible]
tatur hoc [illegible] super
dictis [illegible] ¶ [illegible]
[illegible] clerici quos ad [illegible]
[illegible] suo loco et tempore
dicendo sunt singule [illegible]
[illegible] ad clericos [illegible]
[illegible] ecclesias possidentes [illegible]
ad alios non [illegible] forte [illegible]
[illegible] est tamen ut in ecclesia [illegible]
ta dicat sacerdos [illegible] horas
missas et vesperas horis debi-
[illegible] officium potest dici
sunt [illegible] consuetudo [illegible]
[illegible] de [illegible]
¶ [illegible] clerici [illegible] ad horas ca-
nonicas [illegible]
[illegible] dici [illegible]
[illegible] dici [illegible]
te licitam et honestam [illegible]

V[el] p[ro] melius e[st] utrumque r[e]dderet
d[e]o [et] debitas laudes [et] alia ho
nesta officia. q[ui]a q[ui]d p[ro] uno aliud i[m]
pediatur. Si v[ero] p[ro]pt[er] lascivia[m] vel
ut simp[h]onia[m] [et] cetera huiusmodi
cet hoc faciat non absq[ue] p[e]cc[at]o
evadet. s[ecundu]m tho. i[n] suo quolib[et]
Item [et] non e[st] aliquo modo sp[e]
cialis dicendi horas ad quas
omnes obligantur in illo q[ui] p[ro]p[ter]
defectum cursus vel alia impedi[men]t[a]
f[ac]t[a] p[ro]pt[er] paup[er]tate[m] librorum vel q[uia]
narratur non dicat s[ecundu]m sor[tem] [et] quere
recompensat tunc equivalens
p[ro] p[ecc]at[is] vel o[rati]o[n]e[m] dominica[m] non peccat
mortaliter ut credit. Si consu
etudo vero ecc[lesi]e i[n] divino offic[io]
sive modum quo optimum ecc[lesi]a me
tropolitana d[ic]z i[n] omnibus eccl[es]iis eius
dem provincie. exceptis monas
teriis observari [et] huius decreti
violator tribus mensibus a canonis
[et] iurati apud metropolitanum
sub penis censura maneat
corrigendus. et d[icitu]r de hiis
non obest s[ed] locum h[abet] consuetudo
contraria s[ecundu]m ar. i[n] rosar[io] super
eodem c[apitul]o. contrarium dicit host[iensis]
de offic[io] ar. q. ext[ra] a d[e]. offic[ium]
varium q[uia] q[ui]a subdita suffraga
neorum demant a consuetudine me
tropolitane ecc[lesi]e i[n] divino offic[io]
non h[ab]ent certam consuetudinem s[ed] tur
batam recurrendum e[st] ad consuetudinem
metropolitane ecc[lesi]e alioquin
non sunt consuetudines ut in ecc[lesi]e
aliarum contrarie consuetudini sub
iacendo. cum d[e]cus r[e]ceptat [et]
approbat ar. i[n] ar. de c. d[e] r.
eccl[es]ie [et] c[apitul]o altercatio. concor[dat] arc[hidiaconus]
de suppl[ementis] n[egligentie] p[re]l[atorum] romana l[ibro] vi
u[bi] dicit q[uia] suffraganei [et] eorum
subditi non debent discrepare
i[n] divino offic[io] dicendo a con
suetudine metropolitane ecc[lesi]e is d[e] q[uo] e[st]
ubi suffraganei non h[ab]ent de corpore c[anonis]

sue[tudinem] p[re]scripta[m]. nam tunc consuetudo
unius loci consuetudinem alterius non
subvertit. et d[icitu]r illud c[apitulum] sane. g[ene]ra[liter]
s[in]g[u]l[ari]s ec[clesi]e i[n] cl[ementinis] sup[er] ca. sup[er] ca. di[cu]n[tur]
u[bi] indulge[ntiam] dicit q[uia] i[n] singulis
ecc[lesi]is officia divina dicenda sunt
s[ecundu]m more[m] metropolitane ecc[lesi]e
deficientibus alia consuetudine hug[o]
vero sup[er] dictum c[apitul]um de hiis sic
ait dicunt quidam q[uia] hinc c[apitul]o
derogatum e[st] contrario usui lite
rarum i[n] q[ui]busdam eccl[es]iis [et] hinc
concor[dat] glo. jo. sup[er] ca. in editis
sequens ibidem. ut s[upra]. hug[o] ibidem
c[apitul]o d[icitu]r ecc[lesi]as s[ed] provinciales
debere eundem modum tenere quo
metropolitana non e[st] referendum
ad dispositionem [et] ordinem ~~et ordinem~~
p[re]latorum [et] cantum. s[ed] ad libros qui le
guntur i[n] ecc[lesi]a ut s[cilicet]. eosdem
libros eisdem temporibus legant
h[oc] i[d est] n[on] punitur q[uia] privatus a canonis
tribus mensibus [et] suspensio de qua
hic fit mentio sit canone late sen
tentie referendo. Si fuerint ec[clesi]e minist[ri]
ecc[lesi]e i[n] p[re]statutis constitutis et
ad dicendas divinum officium dicendo
vel psallendo non transgrediendo
non syncopando non extranea pro
phana seu inhonesta colloquia
miscendo non tardo ad chorum
veniunt non absq[ue] rationabili causa
ad finem officii. ecc[lesi]am exire
non aves predales seu por
tare seu facere portari non alios
venaticos adducere ut ep[iscop]i
de c[lericis] [et] m[onachis] q[ua]n[do] i[n] cl[ementinis]. [et] ad de
fect[um] huius reformandos debent
superiores ad quos p[er]tinet sua[m]
diligentiam exhibere nimis ut
cathedralibus regularibus [et] colle
giatis ecc[lesi]is horis debitis de
vote psallatur i[n] aliis vero ecc[lesi]is
convenientibus [et] debitis celebre
tur divinum officium nocturnum pari
[et] diurnum hoc ecc[lesi]a i[n] virtute obe[dientie]

pro^a art

h.

sicut scribitur. de ce. m. dolentes
[S]ed et modus iste dicendi solum ex
precepto ecclesie statutis et pre
cepta autem interiora postmodum non pre
cipiunt. et non ad ea que sub iudi
cio humano cadere possunt cum
sunt actus exteriores sed non inte
riores. Hore et devocioni et con
tinue attencioni non subest homo
pote sed ex dono gracie. Unde quamvis
dicens officium divinum sine devo
cione ex sua desidia peccat per ne
gligenciam non tamen mortaliter pec
cat nisi forte ex affectata ...
vel ex libidine mortali ... negli
gencia proveniret. De tali negligencia
vide supra parte huius ca. 30. [Q]ui
tercia si non ipsum tenetur divinum
officium dicens cum alio legens omnia
verba dicat sed quedam ipsum eva
dant non ob ipsum ...
pite de officium perturbando sed sit
contentus si ab alio audiuntur. Et
talis modus alternandi dicendi
seu cantandi est ordinatus ecclesie
ut patet in summa confessorum li. 3. ca. 4.
Insuper semper officiando in choro
cum aliis ex necessitate aliqua o
misit partem aliquam ut leccionem
vel aliud simile et non post omissio
suppleri non voce sua subtraheret
ab adiutorio chori in cantando me
lius et cantillare transire que officium
chori minus suas ... sub
trahendo magis cum ecclesia ...
... lectionum et huius non
precepit consuetudo eum dicendi
horas canonicas in variis locis
sit diversa sequens si solum dixit ut te
si commode poterit quod omissum non
necesse supplere te. Summa. Ve. Su.
... [Q]ui vero ex industria
non quod ad horas canonicas tenetur aliquid
omisit absque necessitate ...
vel aliquam sumit non aliquid in
... fuerit vel fide

committit mortale peccatum tamen contra
veniendo precepto ecclesie quod est i
mplendo proximo cum pro tempo
ralibus ... non respondit et quan
to plures horas sic omittit tan
to gravius peccat. Sed forte non
tot mortalia peccata distincta com
mittit quot horas omittit quod totum
officium i. horarum unius diei est unum
integratum ex suis partibus
quod cadit sub precepto et sic omit
tens officium integrum unius di
ei transgreditur unum pre
ceptum et unum peccatum com
mittit et quot officia huius dierum
omittit totiens peccat mor
taliter omittens unam horam ut pre
dictum est peccat mortaliter quod non
solvit officium integrum ut tene
tur. Summa confessorum li. 3. ti. 4. q. ...
Ex oblivione omittit non peccat
mortaliter excusatus est ignorancia
et si forte illa oblivio oritur ex
negligentia occupacione credo non
... peccatum sed quando illa omissio
reducitur ad memoriam tenetur
supplere omissum vel dicendo
id quod omisit vel aliquid equi
valens et hoc quidem credo esse
melius. Alias ... sine ...
tate sed ex negligencia sed ex impe
... omisit non tamen peccat si totum
officium divinum ab ipso omnino ... non
dicat sed confiteri debet et penitencia est
ei iniungenda de peccato omissionis
et congruum est quod confessor
eo puniat imponat ei in quo
... dicendo officium
et si non credit ei proficere
ad penitenciam committet. Summa. In
de ce. m. ca. primo. ...
... multi horas canonicas
... valde difficile esse dicere
ut ... devote ...
dicerent. Summa. Ve. in de c ...
q. ii. [C]onferrent ad hec ...

a dicendo et forte ab audiendo si for-
te talis sit infirmitas quod quia de-
recta vel occasionaliter non observasset
vel observare non posset celebracioni
divinorum interesset. Infirmis enim
non est lex imposita. Item dicunt quod simplices
non tenentur ad dicendum eas cum
convaluerint nec ad confitendum quod omi-
mittendo non peccaverint. Hostiensis. Item in
est e. ti. c. presbiter. ¶ Item queritur si episcopus
cum clericis qui tenentur horas canonicas
dicere dispensare ut non dicant
eas vel in aliud commutare. Et
est abbas cum monacho suo eadem
propter scolas vel studium. Hostiensis in summa eodem
titulo. Item qui ex malicia vel
accidia negligentia non advertit ad
ea que dicit quamvis omnia verba
complete proferat ut si det ex
industria suo distractioni voluntarie se po-
nendo vel fabulas aliorum tenen-
do ea proferendo. Si vero postea voluntarie
sua sine pretermissione rapitur ad
aliqua per cogitandum non tenetur Summa Ray.
supra eodem c. in glossa. ¶ Item precipue
tam devote dicens officium divinum
nunquam peccavit quamvis bene litteratus ut
dicit ibidem. Item propter crebras cogi-
taciones vanas distractiones confu-
siones et negligencias que in dic-
tis horis canonicis eveniunt ex-
pediens est quod ipse psalmo sub generali con-
fessione que cotidie fit in missa vel
in horis expressis materia vel alia petitur
remissionem. Raymundus ut supra. ¶ Item si clericus
non interfuit principio officii sed ma-
licia non oportet quod incipiat a capite et
idem de fine dicendum est si interesse
non poterit. Si tamen magnam partem
vel nocturnorum vel laudes omit-
tat bene faceret si illud diceret
secundum Hostiensem eas dolenter in fine.
¶ Item queritur de peccatis clericus qui in offi-
cio divino non intelligit omnia que
ibi dicit dicendum tamen cum sancta habeat in-
tencionem et devote psallat in choro in principio

¶ Item quero quod in ecclesia quod alibi officia
divina providerit dicere possunt tamen cle-
rici ... et eorum prelati ex causa ab offi-
cio quod in ecclesia dicuntur absolve-
re si oportuerit eos intendere circa
temporalium administrationem. Si tamen de-
bent alibi dicere ut quando occupati vadunt
vel studendo in domo vel in choro et sic
ministerium absentis prodest aliis
qui in ecclesia sunt tamen officium eorum quod
sunt in ecclesia prodest illis qui
sunt extra ecclesiam a ministracione ipsi
sunt quasi corpus unum. Item magis
... sensualitatibus semper deberet esse in
ecclesia ... Item quod
cum presbitero. ¶ Item nota quod habens
plura beneficia non tenetur dicere plura
officia divina quod hoc nullicubi pre-
ceptum reperitur. Tenetur tamen dicere
horas canonicas sicut et quilibet
beneficiatus ut dictum est et in beneficiis
quibus non residet per alios faciat
eas dici. Ulterius nota quod habens duo
beneficia curata dicat horas canonicas
secundum usum ecclesie in qua residet et si alternet
tempora residencia alternabit etiam
officium. Si autem in neutro residet dicat
secundum usum beneficii quod de illis prius
obtinuit. Si vero simul fuerunt ei col-
lata dicat secundum officium morem beneficii
dignioris si forte alterum dignius
fuerit. Si forte sint paris dignitatis
eligat cuius eorum modum voluerit ob-
servare. Si vero unum beneficiorum fuerit
curatum et non reliquum dicat secundum
morem beneficii curati. Si vero duas pre-
bendas quis habuerit vel alia beneficia
non curata faciat sicut de habente plu-
ra beneficia curata supra, quia est distinctio
de premissa collata sunt ex summa ... de
ce. m. g. in c. clo. tho. in quodam q. de
quolibet dicit quod beneficiatus in duabus
ecclesiis debet dicere officium secundum morem
illius ecclesie in qua maiorem dignitatem
habet. Utrum autem si in una ecclesia sit decanus

in alia simplex canonicus dz horas
officii secundum morem ecclesie in qua est ca
nonicus. Si in utraque simplex canonicus
dz horas officium secundum morem ecclesie
dignioris non illius in qua hz epi
scopus prebendam quia temporalia
nullius sunt momenti spiritualibus com
parata. Si autem ecclesie fuerint pares
dignitate et in neutra residz eligat
morem alterius ecclesie cuius magis pla
cuerit. Si autem in una est residens
sic personis illorum cum quibus versa
tur moribus se conformet. ¶ De
matutinis beate virginis suffragiis sanc
torum et vigiliis mortuorum credit
quod ubi in aliqua ecclesia omnes sancti
illius consueverunt omnia premissa pro
horis et loco horarum dicere quilibet
de officiantibus illam ecclesiam et de
residentibus ibidem ad illa obliga
tur secus autem in aliis quam cum studio
ut ait cum Ionali hostiensis extravaga
n. Si vero aliqui de sanctoribus illius ec
clesie ex pluribus dicere consuevis
sent premissa et non alii tunc sociis
nec officiantes nec in residentes
ad ea tanquam ad horas canonicas
tenerentur hec Io. in summa li. i. ti. de
c. ti. super verbo glorie ibidem unde
ego credo quod ad horas beate virginis
omnes beneficiati et in ordinibus constituti
secundum consuetudinem loci ubi degunt ecclesie
obligantur. Sed quo ad officium mor
officium mortuorum considerandum est
quod quoddam dicitur in ecclesia ordinatum tanquam
pertinens officium ecclesie sicut in die
animarum in tota dicta solet et in quibus
dam ecclesiis consuetudo est ut dicatur
illud officium ordinarie in qualibet ebdo
domoda semel ut in qualibet feria
vacante ut qualitercumque aliter secundum
certum tempus et illud officium tenetur
beneficiatus in ecclesiis illis et residens
in ea ut per hoc satisfaciat mortuis
quorum recepit bona. Aliud est
officium mortuorum extraordinarium quod
aliquam causam emergentem ut pro ista

ad sacros ordines promovebit alia
similia ad illa clericus in sacris non tene
tur tho. in scripto quolibet ¶ Item
clericus existens in peccato mortali sicut
sunt concubinarii predones simo
niaci et alii similes dicens horas
canonicas solvit quod debet non tamen
meritorie quod dicit quia non cum puritate con
scientie que requiritur ut in dicto c.
tractatum. ubi dicit etc. Si diceret officium
in peccato mortali ut ageret contra perso
tenderetur reddiceret quod esset nimis
onerosum quia tunc pauca liberarentur
a pluribus huius debiti et tamen sacer
dotes tales tenentur horas dicere
ne commodum de sua malitia repor
tarent. Talis enim non dicitur punitus offi
ciare ut dicit ne dicens horas ha
bitas cum plures dicunt officia sic
ne excommunicatus vel suspensus vel
superadditur est. Dicaque dicendo
collectas potest dicere de hoc (?)
secundum Innocentium. ¶ Item omnibus diebus
post matutinas et post vesperas a sacer
dote oratio dominica profertur de
con. di. v. Idem semper. ¶ Missa
non est de horis canonicis nec est
preceptum cotidie dicere missam
cotidie audire. quia non semper ac
est facultas tamen peccat sacer
dos quia nunquam vult celebrare
cum possit quia tunc gratiam dere
pit ut dicit in summa confessorum li. iii.
ti. A. ¶ Item qui celebrat non di
ctis matutinis peccat mortaliter
quia facit contra consuetudinem ecclesie gene
ralem et approbatam. Qui autem celebrare
antequam dicat primam non peccat mor
taliter nisi sit contra consuetudinem loci
aut contra statuta provincialia
vel synodalia. ~~[illegible] autem contra~~
~~[illegible] provincialia vel synodalia~~
Qui autem per negligentiam pretermisit
primam dixit terciam credo quod suf
ficit quia tantum suppleat quod omi
sum est et de negligentia peniteat. ¶ Item
quolibet die dominico tenetur quilibet

audiri missa et tota donec comple
atur ita .s. quod in fine accipiat sacer
dotis benedictionem. de con. di. i. c. missas
hoc vitetur de his qui non habent racioni
bile impedimentum. Item quod dic
plerumque post missam ecclesie commu
tus ad spectacula vadit et exco
municatur ibidem c. sequenti. Item inter
rogandus est in actu post dominicis di
ebus et festivis si parochia aliqua
vel sit qui ipso contempto presbitero et
velit missam audire et si invenitur
sit statim ab ecclesia abiciatur. ex. de
paroch. c. 2o. hec omnia notat Jo. in
summa confessorum li. 3o. ti. 24. q. c. xxix. Item
nota quod si missa peculiare id est specia
lis de trinitate vel de aliquo sancto aut
de defunctis aut aliis huiusmodi non de
bemus dimittere quin audiat missa
de die. hoc vitetur quod dies habet missa
propriam et de illis quod ea die tenentur
audire missa ut ex. de ce. mi. c. quidam
et de cetero qui voluerint ut quod missa
sacrificentur de eodem die omnes missas
audiant. Item nota quod pluribus super
accedentibus missarum pluralitas non
fuit ut propter eos inveniretur ad remis
sionem peccatorum ut ad augmentum
glorie sed ad inducendum plurimos ad bo
nitatem corporis et misteria pertinentia dei
ad mores exprimant, frustratur in illis
et in aliis ad obsequium pluralium bonis
sui et ad commendandum redemptio
nis misterium quod in huiusmodi sacris com
memoratur. Propter quod parvuli sunt in
istis ipsis vita consequentur eterna
secundum tho. di. 2. Item nota quod una
missa quo ad id quod est in ea ex parte
s. corporis christi non est alia melior quam alia
quod operatum est equaliter utrobique
tamen quo ad id quod est annexum sacro
et quod sequitur missa boni sacerdotis
est melior missa mali sacerdotis
ut non secundum hoc missa efficaciam ex
bonitate operis operati sed ex bonitate
et devocione operantis secundum tho. in 4

Item presbiter celebrans non ut
prosit sed ut obsit .s. ut deus ali
quem perdat de consensu sed peccat
mortaliter et deponendus est .J. q. i. de
tum et sequitur glo. 26. q. 6. quicumque.
Isto presumant sacerdotes annalia
celebranda suscipere vel pro defunc
to celebret cotidie vel procuret
specialiter celebrari. Item nullus missas
accipiat plura annalia celebran
da quam habeat pares sacerdotes
illo anno expleto in quo promiserunt suf
fragia fieri pro defuncto concedit
expresse defuncti memoria in mis
sa ita ut alios copulari non credit
sacerdos dicendo unam missam
se posse satisfacere pro duobus pro
quorum utroque specialiter et in solidum
promisit celebrare et quia huiusmodi an
nalia sunt stipendia pro annalibus
seu anniversariis receperunt ex ma
licia vel accidia non satisfecerunt vel
tenentur moneantur ut aut que
missa suppleant aut plenum aut
fructus taliter receptos pro animabus
illorum pro quibus vero illa receperunt
pauperibus erogarent alias si se fraude
tores fidelium ab ordinariis ex
se corrigantur. In const. lameth.
p. c. 20. Item Monachi vel religiosi
mendicantes cum cardinalibus aut
episcopis possunt se eis coaptare in
divinis officiis vel pro tunc in annis tene
buntur. de ce. missarum dignum in cle.
Explicit quarta pars de sacramento primo
et continet 21. capitula. Capitulum primum
de sacramento penitentie in generali et
de penitentia plerumque et in quibus illa
sit audienda. de pena penitentie et penitentia.
Capitulum 2m de contricione quid
sit et qualis debet esse contritio. Capitulum
3m de confessione et qualis debet esse
confessio et si circumstancias peccatorum sit
exprimendas. Capitulum 4m de satis
factione et eius partibus ut ieiunio oracione
et elemosina. Capitulum 5m de restitucione

in quo docetur quis debeat ad restitu-
tionem compelli et quid sit restituendum cui et quando ¶ Capitulum
6m cui sit confitendum et de con-
fessoribus ducum et aliorum inferiorum
et de confessione non celanda.
¶ Capitulum 7m de modo audiendi con-
fessiones et de modo confitendi
¶ Capitulum 8m de interrogationibus
in confessionibus simplicium faciendis
in generali ¶ Capitulum 9m de interro-
gationibus in speciali faciendis et de
dispositione personarum ¶ Capitulum 10m
quid faciat confessor audita con-
fessione ¶ Capitulum 11m de peniten-
ciis iniungendis et varietate earum-
dem ¶ Capitulum 12m de casibus dubiis
in confessione accidentibus ¶ Capitulum 13m
de penitenciis a iure statutis
que canonice appellantur ¶ Capitulum
14m de absolutione et modo et auctoritate
absolvendi a sententia excommunicationis ma-
ioris seu minoris ¶ Capitulum 15m in qui-
bus sacerdotes inferiores absolvere
non possunt ¶ Capitulum 16m in quibus
casibus penitentes episcoporum absolvi non pos-
sunt ¶ Capitulum 17m casus in quibus
penitens citra sedem apostoli-
cam non debet absolvi ¶ Capitulum 18m in
quibus casibus penitens citra non
est excommunicatus ¶ Capitulum 19m in qui-
bus casibus excommunicati mittendi sunt ad
sedem apostolicam ¶ Capitulum 20m in qui-
bus casibus excommunicati a suo episcopo pos-
sunt absolvi ¶ Capitulum 21m in qui-
bus casibus excommunicatio incurritur per
constitutiones legatorum et statuta provincialia
¶ Capitulum 22m de sententia lata super mag-
na carta et carta de foresta
¶ Capitulum 23m de participantibus cum
excommunicatis et de modo excommunicationis
et quando sententia excommunicationis nulla est ¶ Capitulum
24m quando penitens non debet absol-
vi ante satisfactionem ¶ Capitulum 25 de
voto ¶ Capitulum 26m de iuramento
¶ Capitulum 27 de de periurio mendaci-
o et scandalo

casibus

In hac parte quinta sub-
ordine quo fuit thema se-
cundum tractabo de primo sa-
cramento. Dicto enim primo de sacramento
baptismi per quod gratia inchoatur,
2o de confirmacione per quam
gratia roboratur, 3o de eucaristia
per quam gratia nutritur et con-
summatur congrue, 4to loco
subiungitur penitencia per quam dep-
ressa gratia restauratur. Primo ergo
notandum quod penitencia 4or modis sumi-
tur. Primo pro habitu habitante hominem ad pe-
nitendum sub debitis circumstanciis
et sic est virtus. 2o pro actu sic pe-
nitendi et sic est actus virtutis vel
virtutis. 3o pro dolore sensuali pro
peccatis commissis qui si precedat
actum penitendi ipsum promovet
seu intendit. Si autem sequatur
tanquam causatum ex illo intencionem
eius seu perfeccionem ostendit et sic est
passio quedam. 4to modo sumitur pro
remedio contra peccatum mortale
actuale per ministerium sacerdotis
collatum seu conferendum et sic est
sacramentum secundum Ric. q. di. 14
sicut eadem di. penitencia prout est sacra-
mentum est absolucio hominis peni-
tentis facta certis verbis dicta
intencione prolatis a sacerdote iu-
risdictionem habente ex institucione divina
efficaciter significantibus absolucionem
a peccato. Alie vero que ponun-
tur quasi diffiniciones a doctoribus
et sanctis, ut illa beati Ambrosii: Pe-
nitencia est mala preterita plangere
et plangenda iterum non committere,
et alia beati Augustini: Penitencia est quedam
dolentis vindicta puniens in se
quod dolet se commisisse, et huiusmodi non
sunt diffiniciones penitencie sacramentalis
i. exterioris sed potius quedam
notificaciones penitencie interioris que
est res huius sacramenti. Unde et peni-
tens quod a sacerdote iniungitur pe-

iniuncta in confessione et huiusmodi penitentie tres
sunt species, scilicet solempnis, publica
et privata. ¶ Solempnis penitentia est
que fit in capite quadragesime cum solempni-
tate pro peccato notorio et de hac
supra dicitur hoc eodem capitulo. Et penitentia non
imponitur nisi ab episcopo vel de eius man-
dato et dicitur imponi pro homicidio hoc
dicitur. Placuit pro filiorum oppressione
vel peccato quod notorium est. extra
de pen. et re. quesitum et pro omni
crimine horrendo et vulgatissimo quod
movet ipsam totam urbem villam et cas-
trum commovet. 26 q. 6 c. ultimo
secundum dicitur imponi clerico vel degradato quod
non licet nisi semel eam egerit dicitur
postea promoveri ad clerum postquam
eam egerit ministrare. Ubi dicitur con-
firmandum et c. 1 dist. et c. alienum
et c. ex penitentibus et iste hoc statu-
tum est propter clericatus dignitatem. Unde
posse concludi quod non laicis personis
insignibus vel palliosis propter dignitatis
statum dicitur imponi. Et addit ubi dicitur
q. in fine. ¶ Item non invenimus
quod solempnis penitentia [illegible] contin-
tenda propter etatis fragilitatem. l. di.
penitentes et ibidem dist. et de de ce-
pit. secundum glo. ibidem. Tamen vero quam
multorum solempnis penitentia ipsos
dicitur. Sed viri solempniter penitentes
debent coma deposita non mulie-
res ibidem in glo. ¶ Hec sunt obser-
vanda in solempni penitentia. Omnes qui
solempnem penitentiam debent subire in
capite quadragesime cum fores ecclesie catho-
dralis stent presentare episcopo civitatis sac-
co induti nudis pedibus vultibus
in terram demissis, reos se esse habi-
tu et vultu protestantes et adesse
debent ibidem decani et archipresbiteri parochia-
les et presbiteri penitentium qui eorum conver-
sationem inspicere debent et secundum modum
culpe per prefixos gradus iniungere
penitentiam. eos in ecclesiam introducat
episcopus ut eis vicarius et cum clero

et postea penitentes in terra prostratis cum
lacrimis pro eorum absolutione decantet
septem psalmos penitentiales. tunc resurgens ab oratione manus
eis imponat, aquam benedictam
super eos aspergat, cinerem primo
super eos mittat. Deinde cilicio ca-
pita eorum cooperiat et cum gemitu
denunciet eis quod sicut Adam proiec-
tus est de paradiso propter peccatum suum ita
et ipsi propter peccata sua abiciuntur ab
ecclesia. Postea iubeat ministris ec-
clesie ut ipsos extra ianuam emittant
clerus vero prosequatur eos cum
responsorio. In sudore vultus tui ves-
ceris pane tuo etc. ut videntes
sanctam ecclesiam pro facinoribus eorum
tremefactam atque commotam non parvi
pendant penitentiam. In sacra autem cena
domini rursus ab eorum decanis et pres-
biteris ecclesie liminibus presententur
l. dist. in capite. Quantitas vero tem-
poris dicitur solempnis penitentie est
extra ecclesiam dicitur esse arbitrio iudicis
penitentium. quod quandoque per annum, quandoque
per biennium, quandoque per triennium dif-
fertur solempnis reconciliatio
que fit per episcopum. Singulis tamen an-
nis quadragesime tempore debent solempniter
penitentes introduci in ecclesiam
diebus cene per presbiteros sacerdotes et ante
se ducere usque ad octavas pasche tunc
non tamen recipiant corpus Christi nisi hoc
fuerit eis concessum. Ut creatura se
ecclesie tempore differatur plus. Quandoque
usque quidem usque ad finem penitentie, quandoque
vero usque ad finem vite ad arbitrium
episcopi. 33 q. 2 admonere. 26 q. 6 Si quis
de corpore. de pe. di. 6 Si quis vero
ab octava vero pasche debet episcopus et
ecclesia extra usque ad diem cene sequen-
tis anni et sic quolibet anno donec
tempore penitentie usque ad solempnem reconci-
liationem que per episcopum est facienda vel
per alium de mandato eius speciali. Item
quod crimen magnis [illegible]
ad faciendam penitentiam solempnem pro

occulto non iterum penitens ea subiri volu-
erit. ut de con. di. iii. De peniten-
tibus. Solempnis penitentia non iteratur
nisi ubi consuetudo facit eam iterandam
et hoc propter tres rationes. Prima ne ex
iteratione vilescat. Secunda est significa-
tio expulsionis primi parentis de pa-
radiso que semel tantum facta est. Tertia est
presumptionis penitentis et quia quedam
professio perpetua penitentie suadenda
et ideo eius presumptio iterari non debet.
¶ Nota quod et solempnis penitentia secundum mag-
istrum. quando aliquis invitus mittitur ad
monasterium ad penitentiam agendam. de-
bet illos. ¶ Penitentia publica secundum Raymundum est
que fit in publico non tamen cum illa solemp-
nitate de qua habetur. l. di. in capite de
qua in cena domini et secundum eum innuitur
peregrinatio per mundum cum baculo cu-
bitali scapulari vel veste alia ad
hoc consueta. hanc possunt imponere
simplices sacerdotes potest et fieri pe-
nitentia episcoporum generaliter est non in
nemitur eis prohibitum nisi consuetudo
contraria sit in aliqua ecclesia. Penitentia
privata est cotidie que omne fiunt
nos et privatim secundum Thomam in scripto
de penitentia et remissione
sitiuum. continue
te de pe. et re.
est penitentia huiusmodi privata non est cotidie
imponenda. Item penitentiam privatam
dicit apostolica nona indicit agen-
dam in loco vel ecclesia romana
et tunc pro enormibus. Penitentiam et dum
facimus tales mandatos
duos aut plures vel unum mendere
per omnes ecclesias civitatis vel ecclesia
et postea remittunt ad suos episcopos
ut consideratis circumstantiis eis
indicant penitentiam salutarem licet quidam
ribaldi pro questu fingunt se tales
penitentes a sede apostolica missos fal-
sos peccatorum habent ...
in scripto. ¶ Ex ... ipsorum
... penitentia privata et ... peccatum

publicum privata habeat medicinam
2° est magna confusionis et de...
quia gravissimum scelus commisit. 3° ut
sit aliis ad terrorem. 4° ut sit
penitendi et non desperandi eis
... detinentur peccatis
¶ Nota quod penitentie private impositio
non arguit ... ut quod
mo sufficiat ... talis penitentiam
te enormis aliquod commiserit
eius culpa ... ex penitentia
est ... aliquis facit penitentiam pro
alio ... sua ut alios pro
nos ad penitentiam secundum Thomam. Dicit quod ¶ Th.
non ... peccato manifest-
penitentiam suam alteri ut aliis manife-
tam ... sacerdoti ... faciat
scandalum pro suo peccato ...
ad ostensionem boni exempli ... est
pro hoc ... videant homines bonum
exemplum eius de ... sit presumendum
bonum dicunt presumens de ... protestatur
penitentiam et remissionem secundum alii sup. 4.
¶ Penitentia privata dicitur illa que in se-
creto fit et in secreta confessione a sa-
cerdote imponitur secundum Hostiensem et Raymundum
¶ Nota quod penitentiam pro peccato exte-
riore non ... perpetua penitentia
interior. ... ad ...
... perpetua. non quo ad ...
... ¶ Item de
... peccato suo ... penitentiam
de ... post mortem ... non est
locus penitentie. ... actualis
... non
... ¶ Item 3. sunt ...
penitentie secundum Raymundum. ... fit ...
baptismum ... baptizandus sit adultus ...
nisi peniteat non potest ... novam
vitam inchoare. ... de
interiori est ... baptismum ad exteri-
orem non ... ab hac penitentia
... a peccato ... sit immunes.
... fit post baptismum de moralibus. De
3° quo fit de venialibus. De
3. sunt ... ¶ Nota quod autem

John Hurleston Not his Booke

Baptismus

baptismus non requiritur penitencia sacramentalis
quia baptismus est fundamentum omnium
sacramentorum. nec penitencia prout est virtus
formata .s. caritate quia in tali remit-
teretur culpa ante baptismum sed non virtute
baptismi quod non semper oportet sed requiritur penitencia
que est virtus informis .i. quedam
peccati detestacio que tamen non sufficiens
cum proposito emendandi quod requirit
et iterum non peccandi quia voluntate
remanente in proposito peccandi non
esset homo gracie susceptivus secundum petrum.
¶ Item quamvis penitencia tollat totum
reatum culpe non tamen totum reatum
pene .i. totam obligacionem ad penam
racio huius est quia qui offendit sive
in deum sive in hominem dupliciter peccat. quia
contra equalitatem amicicie .i. quantum de-
bitum effectum eius non impedit / 2o
contra equalitatem amicicie in quantum
debitum effectum eius honorem obsequii
vel aliam rem debitam subtrahit
quorum utrumque oportet restitui. sed quia
restituta amicicia non statim ex hoc
restituitur res ablata ergo post remis-
sionem culpe remanet reatus pene
secundum tho. et pe. 4. senten. ¶ Item de
peccato omisso ex negligencia si talis sit
negligencia que omnino excusat a peccato non
oportet agere penitenciam. et qualis penitencia sit in-
vendo supra pte 4 cao 11. Dicit autem esse
penitendum de peccato oblito de quo
licet homo nullo modo recordatur. non tamen
ad penitenciam nisi in generali sed tamen ad
habendos penitenciam ut recordetur et si
recordari valeat dicit penitere quod
si non poterit deleretur per confessionem
generalem. vide 3a cao 3o ex
¶ De peccato originali. quia non pro-
venit ex actu hominis proprio nec ex co-
missione propria nec est contra voluntatem
suam non oportet sicut de actuali peccato pe-
nitere. In adulto tamen requiritur
displicencia sive detestacio eius sicut
ut dicitur. Item omnes dicunt doctores
quod peccato dimisso per penitenciam redeunt

non est intelligendum quod redeunt in se
nec quantum ad maculam nec quantum ad reatum
sed in suo effectu. ex hoc enim quod homo
deum offendit post remissionem
peccatorum precedencium quandam
deformitatem ingratitudinis pro actu
sequentis peccati incurrit et hoc dicitur
aliquo modo quod peccata redeunt quantum ad in-
gratitudinem secundum tho. in 4. ¶ De con-
fessio penitentibus .s. in fine vite
notandum quod quamdiu homo habet usum liberi
arbitrii potest se ad graciam preparare dolen-
do de preteritis et proponendo cavere
de futuris. unde dicitur pe. di. 7. in pe nullum
tempus pene est usque ad ultimum
articulum vite sed tamen periculosum est
et dubium quod illud ultimum expectetur
cum magis. Sicut ponit in ultima
necessitate sue egritudinis accipit
penitenciam et. fateor vobis non illi non
negamus quod petit sed non presumimus
quod bene hinc exit. penitenciam dare pos-
sumus securitatem autem dare non
possumus. Numquid dico dampna-
bitur sed nec dico liberabitur. vis ergo
quod incertum est evadere. age pe-
nitenciam dum sanus es si sic agis dico
tibi quod securus es. pe. di. 7 nemo. &c.
¶ Quatuor sunt impedimenta confessionis primo
primum est pudor confitendi contra
quod 3m est remedium secundum Ray-
mundum est racio naturalis. Si autem non
erubuisti peccare quod inhonestum
et nocivum fuit non debes erubes-
cere confiteri quod honestum et uti-
le est. 2m est consideracio divine
[illegible] cuius [illegible] anima mea [illegible]
et [illegible]. Hec quatuor [illegible]
enim non [illegible] nec peccata [illegible]
nec peccandi [illegible] ut patet 20 [illegible]
[illegible]. 3m est consideracio [illegible]
confessionis [illegible] / [illegible]
[illegible] tua / 2m [illegible]
est timor [illegible]
sit [illegible] penitencia [illegible]
[illegible] consideratur .s. [illegible]

vite modicitas, longitas et brevitas
et econtra futuris penis immensitas,
acerbitas et eternitas. 3m impe-
dimentum est spes etc. Secundum 3 patet. Est enim spes
diu vivendi. Contra quod Thessalonicenses 4. Di-
es domini sicut fur de nocte veniet.
2a spes est temporales divicias
adquirendi. Hanc reprobat
dominus Luce xii in parabola de divite
qui voluit destruere sua orrea etc.
cui dixit dominus: stulte, hac nocte
animam tuam repetent et que parasti
cuius erunt. Et Job 27. Si dives dor-
mierit, nichil secum afferet. Item spes
venie consequende. Contra quod Ecclesiastici 5o
ne adicias peccatum super peccatum et
dicas miseratio Dei magna est etc.
4m impedimentum est desperatio et
hec 2x est alia est cum desperacio venie
tanta fuit in Cayn qui dixit
maior est iniquitas mea quam
ut veniam merear. Alia est despe-
ratio per contemptum venie in bonis pro-
sequendis. Contra quam est illud Roma.
2o dico tibi despicis ... de pe-
ni. 3. superius etc. ad hoc. ¶ Item
falsa penitentia est cum quis de pluribus
peccatis de uno solo penitentiam agit
aut econtra sic igitur de uno ut non
discedatur ab alio. Unde scriptum est
Jacobi 2o. Qui enim totam legem impleverit
offendit autem in uno factus est omnium reus.
Sicut enim si pectus omnibus fuit involu-
tus ita est si in uno tantum maneat
vite eterne ianuam non intrabit
de pe. di. 4. superius. ¶ Sacramentum penitentie
est sacramentum unum non unitate indivi-
sibilitatis aut continuitatis nec bonitate
causali sed unitate integra
ex pluribus relatis ad aliquid significandum
et aliquid unum efficiendum quod est remis-
sio actualium peccatorum secundum Ricardum di. 22.
In hoc sacramento exterior penitentia est sacramentum
et signum tantum. Sed interior penitentia
est et actus penitentis quasi materialis
actus vero sacerdotis i. absolucio quasi
formalis exterior penitentia est sacramentum

tantum. Interior penitentia est res et sacramentum
res in qua penitentie exterioris et sacra-
menti remissio actualium peccatorum
res est et non sacramentum est ipsa peccatorum
actualium remissio. Quod est res tantum
penitentie exterioris quam interioris
unde ut sic omnes supponunt
penitentiam exteriorem connexam interio-
ri. Ideo ut in proposito explicatur vel im-
plicite. Secundum Ricardum di. 22. Deprecatio
sumptis pro satisfactione iniuncta
sacerdoti in foro confessionis. Unde
infert articulos quo huius partis. ¶ Ulterius
advertendum est quod penitentia quam sumit
pro penitentia horum peccatorum quam pro peccatis
et sic contritio confessio et satisfactio sunt
partes subiective penitentie. Sed contritio
est penitentia i. pena peccatoris quam pro peccatis
confessio eadem est pena peccatoris pro peccatis
etc. et eciam satisfactio. Quamvis
non sumitur pro pena peccatoris
sufficiente quam pro peccatis secundum forum ecclesie
sed non absolute et sic contritio confessio
et satisfactio sunt partes penitentie in-
tegrales quia ad sufficienciam suam
perfectam penitentie horum trium exigitur
aggregacio non quod sunt simul
contritio sed in actu confessio et satis-
factio in proposito. Hanc partem sufficien-
ter ostendit quod tria omnia peccata committuntur
scilicet corde ore et opere instituta
est ut illa curentur per contrarium
ut peccatum per contrarium culpa Deo
tribuitur verbo actu et facto penitentia
ex posito quod tria per ordinem est dicta.

Oportet in contritione
aliquam displicentiam peccati precedere
sacramentalem absolucionem ut sit contritio
et sua habeat efficaciam. Non enim sacramentum
efficaciter absolvit nisi prius sit in
aliquo dispositio ut sit capax absolu-
cionis. Sacramentum exterius est signum interioris
non nisi coexistat sed de tali displi-
cencia interius absolvende ...

di. 18. Sed displicencia si sit informis
i. precedat infusionem gratie dicitur at-
tricio et si non convertitur gratia di-
citur contricio. ¶ Est enim contricio do-
lor voluntarie assumptus pro pec-
catis cum proposito confitendi et sa-
tisfaciendi non solum naturali-
bus aliquando contriti dicitur quod tota-
liter in membris peccatoris redigitur
ita cor hominis contriti dicitur quod af-
fectus peccati secundum omnes suas partes
in eo confringitur et totaliter a
peccato resilit et dicitur contricio do-
lor voluntarie assumptus ad dif-
ferenciam doloris naturalis qui
nec est meritorius nec demeritorius
pro peccatis. propterea ad differenciam quia
est dolor voluntarius de bono ali-
eno. Sed quia non sufficit dolor vo-
luntarie assumptus pro peccatis
sine confessione et satisfactione si assit
facultas. ideo additur cum proposito
confitendi et satisfaciendi. ¶ Item quia
attricio fit sepe contricio quia do-
lor voluntarie assumptus pro pec-
catis et cetera qui est imperfectus et informis
per adventum gratie gratum facientis
dicitur attricio sed tamen maneat huius-
modi doloris non interruptus quousque
infundatur gratia gratum facie-
ens et maneat cum illa tunc dicitur
contricio. secundum tho. ¶ Item quia
in omni peccato mortali est aversio volun-
tatis a deo per peccatum et contraria contra-
rijs sunt curanda ideo oportet quod in re-
missione peccati mortalis sit actualis
conversio a peccato ad deum. quod quidem
nisi si sit vera et perfecta contricio esse
secundum pe. di. 4. de peccatis vero mortalibus
oblitis sufficit contricio generalis cum
conatu ad recordandum et dolendum
non solum de peccato oblito sed etiam de
ipsa oblivione si ex culpabili negli-
gencia incurratur. ¶ Item de singulis
peccatis de quibus homo cogitat in speciali
dolendum est et si non dolere contri-

sulto dolore attricionis quantum vero ad
terminum contricionis quia dolor
cum gratia informatus sufficit
quod sit una contricio de omnibus
tunc cum illo motu diligit in vir-
tute omnium dispositionum precedencium
secundum tho. di. 14. ¶ Sex sunt que
inducunt contricionem secundum Ray. primum
est peccatorum recogitacio. secundum pu-
dor sequens ad illam cogitacionem
tercium est peccatorum vilitas. quartum est
timor extremi iudicij et intol-
lerabilis supplicij. quintum est dolor
de amissione celestis patrie. sextum est
spes et hec 2x. s. venie gratie et
glorie. ¶ Item nota secundum hug. de
sancto victore quod deus qui absolvit hominem
a vinculo peccati ligat eum vinculo
perpetue detestacionis. sed hec detestacio
2x est quedam in habitu ad quam
semper tenetur homo qui peccavit eciam
post factam peccati remissionem. unde
dicit augustinus. penitens semper do-
leat et de dolore semper gau-
deat et non sufficit doluisse do-
leat. alia est detestacio in actu
ad quam penitens non semper tene-
tur. ¶ Item cum quandoque per pec-
cata vastatur per eadem solvitur. exem-
plum de medicina. Respondeo sed peccatum per ac-
tum voluntatis. s. displicencie et doloris
voluntarium quantum est ex parte nostra
cum deo gratia tollitur et cum huius-
modi dolor semper sit in penitente habitus
vel dolor sensualis non ideo do-
lor sensualis non est de necessitate con-
tricionis sed de eius perfeccione. secundum pe.
di. 16. Item contricio quia est displicencia
peccati in quantum est offensa dei non potest
esse nimia. sicut nec amor caritatis
de quo utrumque et displicencia
peccati intenditur. ¶ Sed quantum ad do-
lorem sensualem potest esse nimia sicut exces-
sive corporis afflictio ut reum et
huius quod omnibus cum hyeme dicitur
per inconsideratam consuetudinem debitam
subtrahitur. Jo. 12. sensualis offensa unde secundum

tho. dicit ad questionem de maiori sic quando
de peccato maior debetur esse dolor in
contritione specialiter quod de minori quia
maioris peccati habet dolendi. Congru-
um est enim ut dolor sensibilis in
penalitas sit maior. Maiori
enim offense maior per se debetur
dolor et generaliter quia est de pec-
catis in contritione debet esse maior de ma-
iori enim peccato habitualiter sed actua-
liter non oportet. secundum petrum de ta. super questione con-
tritionis ex caritate tenetur plus
diligere deum quam seipsum. peccato
cum se facere contra deum suspende-
tur pena contra seipsum unde debet con-
tra peccata quaecumque pena pre-
eligere pati quam peccare sed tamen
descendendo in speciali ad hanc pe-
nam vel ad illam utrum esset in sup-
na vel ad illud utrum esse in ... sus-
no magis quam peccato vel aliud
simile non tenetur quia multi facilius facerent
specie seipsum vel aliud super hunc
particularibus penis splicaret quia
hoc esset inducere hominem in tempta-
tionem et provocare occasionem pec-
candi. Terribilia enim in particulari
considerata plus terrent secundum
tho. in quodlibeto. de quolibet.

Questio licet in contritione dimitta-
tur peccatum tamen sit cum proposito
confitendi et satisfaciendi. Si tamen
postea tempore debito non sequa-
tur confessio et satisfactio peccatum
4a quod dimissum erat non redit sed
de novo mortaliter peccat
si tunc confiteri et satisfacere
omittit sicut dicitur de pe. di. prima
magna. Questio utrum possit esse
contritio tam intensa quod totam tolleret cul-
pam sed etiam totum reatum pene sed
tho. potest esse magna sicut intensi-
tas ex parte caritatis quia causat dis-
plicentiam peccati vel ex causa doloris
quia in ... constituit causam et ex-
citatur et in utroque modo in tantum potest
intendi contritio quod totam penam re-
mittit. secundum hoc unumquodque tamen requiritur
confessio et pena. contritio completa
est quae proceptum ecclesiae et ...
quae ... magnitudinis quod non est
ita certa quod sola contritio fi-
at sufficiens ad totum reatum
tamen tollendum secundum tho. de sacramentis.

Questio in iustificatione impii
quattuor concurrunt quae simul
sunt tempore. scilicet gratiae infusio
motus liberi arbitrii contra peccatum
culpae remissio sed naturae ordine est prior-
itas et posterioritas secundum or-
dinem naturae ut motus liberi ar-
bitrii precedat actum contritionis
et sic de ordine naturae pre-
cedunt gratiae infusionem secundum
tho. Alii dicunt quod prius infun-
ditur gratia et remittitur culpa
et sequitur contritio.

Homo reconciliatus deo
per contritionem debet esse si facul-
tas adsit reconciliari ec-
clesiae per confessionem. Est autem confes-
sio secundum aug. per quam morbus latens
spe veniae aperitur. Vel secundum aug.
confessio est legitima coram sacer-
dote peccati declaratio. Multas
debet esse confessio proprie hic? conditiones
simplex humilis confessio pura fi-
delis atque frequens nuda
discreta libens verecunda
integra secreta lacrimabilis
accelerata fortis et accu-
sans et sit parere parata. Primo ...
tas ut sit simplex ut non
alteret in confessione quod ad
... peccati pertinet. humilis
ut peccator se miserum confitea-
tur. pura ut scilicet pura sit confessio in-
tentione / fidelis i. vera et nullo
falsitatis admixta / frequens
... oblivionis vitanda pro-
... et augmentum gratiae

tho.

inda. Ut non dissoluat obscuritate ver-
borum. Discreta, ut scilicet maiora peccata
cum maiori pondere confiteatur.
Libens vel spontanea, non coacta.
Verecunda, scilicet ut erubescat et
non se iactet de peccatis propter aliquam
speciem [illegible]. Integra, scilicet ut non
subtrahat aliquid de hiis que
dicenda sunt. Secreta, scilicet propter ad-
ditionem fori in quo de occultis
confessio agitur. Lacrimabilis, ut
doleat peccator de commissis. Accele-
rata, ut scilicet non differat de
die in diem, sed statim ut quam cito
commode poterit confiteatur. For-
tis, ut nec propter verecundiam dimit-
tat. Accusans, scilicet se ipsum et non ali-
um et sic per se peccata. Obediens
sacerdotis. ¶ Quarto queritur utrum confessio sine
caritate valeat non sit sine ca-
ritate. Respondeo [illegible] sed
confessio sine qua est pars sacramenti ordinat
confitentem ad sacerdotem ha-
bentem dispensationem vel claves ecclesie
cum per confessionem cognoscit conscientiam
confitentis. Et sic potest non contritus
confiteri quia potest peccata sua noti-
ficare sacerdoti et clavibus ecclesie
se subiacere. Et quamvis tunc non
recipiat absolutionis effectum, tamen
recedente fictione incipit opera-
ri sicut et alia sacramenta. Unde non
tenetur iterare confessionem quam
fictus fecit, sed fictionem tenetur
postea confiteri secundum Tho. et secundum
Petrum de [illegible] di. [illegible] non
ita [illegible] quod non est iterare ipse
semel sacerdoti confessus fuerit
[illegible] confitendum hostiensis
et Ray. tenent quod talis tenetur
confessionem iterare quia prior confessio
quia facta fuit extra caritatem non va-
luit. ¶ Primum dictum verius vide-
tur. Talis confessio admittenda est
[illegible] de pe. di. 5. [illegible] ¶ Quinto
[illegible] in sua confessione [illegible] potest

Sed alioquin peccata celare ac famam al-
terius illesam servare. Sed cum sine
confessione servare debet et [illegible] sed com-
municaret quod duceret in notitiam alterius per-
sonam de necessitate confessionis ut quia
duceret in aliam personam peccatum mortal-
e tunc debet confiteri semper tamen
occultando personam si potest. Si autem
non sit de necessitate confessionis debet
omnino dimittere ne peccatum al-
terius prodat. Si vero dubitet
confessionem suam illam circumstantiam
que duceret in notitiam personam esse
confitendam, confiteatur supra-
per ut petit [illegible] alterius cuius
personam ignoraret. Sed tamen exprimat
personam bona intentione ut non
prodat sed ut pro eius oret pro
ea vel se ipso emendet, non
peccabit secundum magistrum in questione 2 4.
[illegible] secundum Tho. di. 16. ¶ Pro
confessionem dividere licet sed integraliter
uni sacerdoti debet peccator omnia pec-
cata sua confiteri. De pe. di. 5.
c. 1. versus finem et di. 4. Sunt
plures [illegible] in medicina cor-
poris quod medicus non [illegible]
[illegible] quo medicus [illegible] debet
cognoscat sed [illegible] totum
[illegible] illius infirmi eo quod unus
morbus ex adiunctione alterius ag-
gravatur et forte medicina que
uni morbo competeret alteri
nocumentum prestaret simili-
ter in peccatis quia unum aggravatur
ex adiunctione alterius et illud quod
uni peccato est conveniens medicina
prestaret alteri nocumentum [illegible]
de necessitate confessionis est ut pec-
cator omnia peccata sua que in me-
moria habet confiteatur, aliquin non
est confessio sed confessionis simulatio. Si
vero post confessionem factam recordetur
[illegible] de peccato quod in confitendo
non habuit in memoria, sufficit quod
illud peccatum postea confiteatur

explicite et illa generali dicendo
quod omnia alia confiteretur si
oblitus fuit sm tho. di. 16. ¶ Sed
nunquid tenetur illud peccatum post oblitum
in confessione et postea rediit
tunc ad memoriam confiteri eidem
sacerdoti cui prius alia peccata sua
illo excepto confitebatur. hic videtur
distinguendum quod aut tempore
confessionis penitens adhibuit
diligentiam debitam ut omnia pec-
cata sua mortalia confite-
retur et tunc non tenetur illud pec-
catum oblitum eidem sacerdoti
confiteri sed sufficit quod hoc fiat
alteri potestatem habenti. Si autem
tempore confessionis propter igno-
rat illud peccatum ignorantia cras-
sa et affectata. ut ex negligentia
culpabili illius oblitus est ¶ Eidem
vel eidem sacerdoti si commode ha-
beri poterit et non sit ei propter tunc
absolvendi potestas interdic-
ta. Sed illud peccatum confiteri
saltem illud peccatum simul cum
aliis peccatis mortalibus de quibus
prius sacerdoti confessio est quia
tenetur ea recollere sufficienter
alteri confessori. sm Ric. di. 17.

¶ Item sacerdos facta sibi con-
fessione a subdito suo de peccato
de quo non potest eum absolvere
debet eum absolvere de aliis peccatis
de quibus potestatem habet et quo ad de-
peccatum ipsum mittere ad superio-
rem cum penitens illud peccatum
de quo non est absolutus a superiore
sacerdote confiteri debet et absol-
vi ab eodem non oportet confessionem priori sa-
cerdoti prius factam si forte in-
tegra fuerit iterare. nec ab-
solucionem proprii sacerdotis quam percepit
debet ad absolucionem superioris re-
quirentis una sufficit ad complete
absolucionem. sm Ric. vbi supra. Et
dicitur Ric. intelligere de subditis
non est exempcionis extra maiorem sen-
involutus quod excommunicatus cum absolu-
non est capax ullius sacramenti sm
Ab. in glo. extra de pe. et re. c. 10.
Sed quod absolvit ab excommunicatione
ab eo qui potestatem habet mittatur a su-
periore sacerdote ad penitentiam admittatur

¶ Item non sufficit ei qui loqui
potest et est notus lingue per media-
torem vel per scriptum confiteri quia
confessio cum est pars sacramenti habet
determinatum actum sicut alia
sacramenta habent determinatam mate-
riam ut sicut in baptismo accipitur
elementum in quo maxime est
expressio abluendi ita in confes-
sione ille actus quo maxime
solemus nostros conceptus mani-
festare. S. summa co. In ca-
sibus autem qui est mutus vel alie-
lingue vel ignarus instrumen-
sufficit quod per scriptum vel nu-
per interpretem fiat confessio. In absentia
vero proprii sacerdotis non oportet ei per
scriptum facere confessionem sed si non
inveniat sufficit alteri sacer-
doti si non possit habere sacerdos
laico confiteri debet sm tho. Bonav.
pro salute maiorum auctoritate
in articulo necessitatis vel deest sa-
cerdos non oportet laicis confiteri
eo casu sufficeret contritio sine
manifestatione confessio facta de ea
sideris sm Petrum ex casu confes-

¶ Item confessio facta per res-
ponsiones ad interrogata que
facit sacerdos sufficit nec facere
per titulos quod penitens describeret
confessor quod sua peccata ex
proprio detegere. hoc cum de sp-
ontaneitate. de pe. di. 5. c.
vel si fraus ¶ Item licet alias con-
teri peccata que non commisit quia
memorando peccatorum efficaciter
si ad confitendum vomens non

erat peccator .21. q. 2. cum humilis
Item ille qui dubitat de pec-
cato suo an sit mortale tene-
tur confiteri illud ut si neg-
ligit periculose committit et
forte peccat mortaliter non tamen
tamen talis dubitans exprimere
in sua confessione illud esse pec-
catum mortale sed factum narrare
et in iudicio sacerdotis relinquere
secundum Tho. di. 21. Item ille qui
in confessione generali confitetur
se commisisse omnia peccata ut
hoc dicere habet tanquam in pec-
cato secundum Ray. ut ex dno
patris secundum Aug. possunt nota-
ri plura peccata ut hoc intelli-
gitur de generibus singulorum non
de singulis generum .q. d. pec-
cata cogitationis omissionis lo-
cutionis operis. non tamen hoc suf-
ficeret ad confessionem de mortali-
bus peccatis nec quod requiritur con-
fessio specialis omnium eorum hoste
Item per confessionem generalem de-
lentur venialia et quidem non-
tamen etiam confessio generalis viz.
una specialis qua quis in se-
creto confitetur sacerdoti que
de peccatis quorum meminit in
speciali et alia de venialibus in gener-
ali et tunc illa generalis con-
fessio quia habet vim et valet
ad remissionem venialium in
toto vel in parte .s. ex contri-
tione confitentis ex humilitate
confessionis ex oratione sacerdotis
et ex vi clavium. Alia est confessio
generalis non specialis quae
fit publice coram multis
et hec habet efficaciam ad remissionem
venialium ex tribus primis et non
ex vi clavium secundum Tho. in 4.
di. 21. Item per generalem
confessionem dimittuntur mortalia
oblita etiam cum de eis non recordatur

ab homine non quod potest et non est in po-
testate hominis in speciali confiteri
peccata sua oblita sed generaliter
tantum sufficiat ad delendum
huiusmodi peccata oblita generalis
confessio cum generali contritione
secundum Ray. Sed cum postea re-
cordetur tenetur con-
fiteri in speciali ut predictum est.
Item de peccatis cum baptismum
dimissis requiritur confessio sed
non vocalis. Una non quod tem-
pore confessio peccatoris una
quod fit soli deo et deo mentalis
et hec requiritur in adulto bap-
tizando. Altera vocalis que fit
dei vicario .s. sacerdoti et hec
de peccatis cum baptismum dimissis
non requiritur ut cum non posset
esse quis fit hoc tanquam superero-
gationis ad utilitatem cum et
hoc requiritur ex congruo non ex
debito secundum pe. Item qui in-
pedimenta confessionis et remedia
contra illa vide supra primo ca-
pitulo huius partis. q. 120. q. sacerdos
qui non dedit licentiam dato
suo parochiano ut confiteatur
alteri nisi pro pecunia simoniam co-
mittit secundum Ric. Confessio de
aliis non est de iure naturali
sed ex nova lege. Nam in veteri
lege non tenebantur homines
ad confessionem distinctam et specialem
sed ad quam sacerdos faciebat
pro peccatis filiorum Israel. Confessio autem
mortalium est de iure naturali
sed non in lege nova. Confessio ut sit
est de necessitate salutis ei qui
habet peccatum mortale actuale co-
fiteri si adsit copia sacerdotis
tamen illa implicite pro eo cum nos-
tri quod leprosos dixit mundatos
vadite ostendite vos sacerdotibus
Mat. 8. tunc est contra eos apud praep

de confitendo promulgavit cum
dicat confitemini alterutrum
peccata vestra. Rc/ tu 3o q^r q^a
sz data est potestas iudicandi
de aliqua cum implicatur data
eius potestas cognoscendi
de illa. Cz xpc non solum apostolis
quorum epi sunt successores sed
aliis discipulis quorum succes
sores sunt inferiores sacer
dotes dedit potestatem
iudicandi in foro conscientie di
cens quorum remiseritis peccata
remittuntur eis. Rc/ quia
potestatis sacerdos est qua
non potest sufficienter in foro
ei per confessionem sua conscientia
aperiat, ideo ergo sacerdotes
instituit iudices aliorum
in foro conscientie tenentur
illi sua conscientiam revelare
sicut pro peccato ea suo iu
dici. apostolus secundum [illegible]. Rc/ Q. Est
omnis fidelis adultus sexus
sive mulier tenetur omnia
sua peccata saltem semel
in anno confiteri fideliter suo
proprio sacerdoti ex precepto ec
clesie et in pascha [illegible]
extra de pe et re. omnis. Q. Utrum
potest papa dispensare cum
aliquo ne confiteatur. Rc/
quia ipse sacramentorum veri
tatem non possit tollere sed
nec nova sacramenta instituere
cum sint ex institutione divina
sed possit dispensare quo tempore
... ut quis confiteatur diffe
rat et an sit [illegible] similiter si
non simpliciter secundum tho. Q. Est
quando crimen [illegible] peccata ipsa sit
sacerdoti manifesta. et cum
confiteri quod non sufficit quod ali
quid sit notum iudici de quo
iudicatur sed ut sit ei notum ut
foro iudicii secundum tho. et pet.

Q. Utrum ad confessionem statim actualiter
faciendam teneatur quilibet sic
sz timore eius qui sumere [illegible]
quia nullus post mortale
peccatum commissum non confes
sus sz accedere habita copia
sacerdotis et necessitate non ha
bente. Similiter si periculum
mortis immineat tenetur homo sta
tim confiteri. Item si contra
quod dicat statim est confiten
dum similiter si sunt dubium. et si
et in illo anno complexo copia
propria sacerdotis non acci
pere quia non. Sz ut est sz ca
de quo plus propter [illegible] absol
et sz non copia proprii [illegible]
papa ubi non tenetur statim con
fiteri quod preceptum de con
fessione quod sit affirmativum
obligat in pro loco et tempore
semel. vero in anno con
tinens de ecclesia determinatum
ut dictum est, quandocumque
actualiter cogitat quis de pec
cato suo mortali de quo non
erat confessio sed tenetur ha
bere [illegible] propositum confitendi.

Q. Iste circumstancie [illegible]
tenere quando confiteri [illegible]
necesse quod circumstancias [illegible]
da sunt [illegible]
genus peti sic [illegible]
[illegible] aliud genus
[illegible]
[illegible] adulterium et [illegible]
[illegible] simplex et ita de [illegible]
libus has circumstancias [illegible]
[illegible] confitere [illegible]
[illegible] in eadem [illegible]
peti et quod actum peti [illegible]
mortalis quod sine illis [illegible]
stancie mortale non est
aliquis actus illicitus [illegible]
tanta deliberatione quod [illegible]
petum qui est consimilis [illegible]

tunc ex circumstancia mortale non
esset, et de tali circumstancia confi-
teri. Similiter quedam circumstancie
aggravant peccatum in eadem specie pec-
cati notabiliter, et has eciam oportet confi-
teri, sed sufficit illi qui centum
marcas rapuit de aliis dicere
Ego cepi de aliis centum [illegible]
esset si unum denarium accepisset
sicut alios, videlicet centum, et non tantum [illegible]
nantes circumstancias tales
non oportet confiteri. Alie sunt circumstan-
cie que non aggravant peccatum in specie
aliter, videlicet quod sine illis actus contra
circumstanciam esset mortale quod non pro-
cederet propter mortale sed non esset
nisi peccatum veniale, non oportet confi-
teri nisi per accidens ut infra dice-
tur. Et non huius circumstancie in ad-
versis proferuntur sunt. Ric[ardus]. Sunt
autem circumstancie aggravan-
tes notabiliter in hiis versibus/ Aggra-
vat ordo locus mora scientia tempus/
Lucta pusilla modus culpe genus/
et gradus altus. Condicio numerus etas
et scandala sexus/ Ordo, ut si cle-
ricus et laicus eandem mulierem cogno-
scant, sed mulierem consimilis or-
dinis gravius peccatum indicatur in cle-
rico quam in laico in alia circumstancia
peccatum clerici attenuans in peccato
clerici, ut quia peccatum aggravatur in pec-
cato laici contingat. Extra de vi[ta] et
ho[nestate] cle[ricorum]. Cum clericorum mores/ Sacer-
dos eciam in eadem specie peccati gravius
peccat dyacono qui non est sacerdos
et diaconus subdiacono et ita gradatim, quia
ad sui excellenciam status vel offi-
cii pertinere/ Extra ne cle[rici] vel mona-
chi. Locus/ Sed peccatum commissum in
sacro loco, ut in ecclesia, gravius est cete-
ris paribus consimili peccato perpetrato in lo-
co non sacro. Multa enim in loco sa-
cro sunt peccata que si extra locum
sacrum fierent, peccata non essent.
Mora. Consuetudo vel perseverancia

in peccato est. Tanto graviora sunt peccata
quanto infelicius animam diucius deti-
nent alligatam. Extra de consue-
tudine ca[pitulo] Tanto. Consuetudinis quoque
tempus peccatum augmentat. Extra
de eo qui dux [illegible] ca[pitulo]
Here/ Scientia. Ut quis peccaret
tempore non vetito disciplina
sed ex verecundia, sicut cum quis pug-
nat non ex causa iusta, videlicet pro
defensione ecclesie, proximorum
vel rei sue, sed libidine dominandi
vel simili causa. Scientia, quia an sciens
ipse malum fecerit an sicut nescius,
sapiens aut stultus, quis bono tempore
faciens sint peccato non habita [illegible]
iudicio/ Et aliud tempus [illegible]
to quo ab imperatore [illegible] pontifex
tempus, quando an in die festo an in
alio, an in Quadragesima, Adventu, Vigiliis
sanctorum vel tempore orationis, et an
de die an de nocte. Hec enim aggra-
vant delicta. Extra de feriis [illegible]
Lucta pusilla, quando an multum resis-
tat temptacionum motibus an non
et an succumbat temptationi sed
voluptati hoc enim gravissimum est peccatum
an succumbat [illegible] ab ea [illegible]
motus non sunt in ipsa potestate. Modus
quando operis, videlicet si cum muliere
agit an ordinate an inordinate
et an naturaliter an contra naturam
cognoverit, et an sponte vel coacte
malum fecerit. Culpe genus, id est cum
sanctam rationem culpa ad aliud
genus aggravat ut prodesse
et status altus/ Sicut enim excellen-
cia gravius est peccatum eius, ceteris paribus,
non gravi dicitur quanto gradus alcior
tanto lapsus gravior. Condicio,
quando an sit dives aut pauper, domi-
nus aut servus, monachus aut miles
bone fame. Numerus, quando an pluribus
vicibus peccaverit an paucioribus
et cum pluribus personis et consitiones
cum pluribus fornicatus fuerit

es cum eadem mulieribus diversis sin-
gulas quater per annum oportet exprimere
quia non minus peccat ceteris paribus
iterando peccatum suum quam si noviter
fornicaretur cum altera. Item vide-
tur quod sit exprimenda pro singulis
vicibus quia si totiens fornica-
retur cum diversis. Ergo. q. i. mulieres
in gradu [illegible] grauius peccat quam
cum pauperibus ceteris paribus
quia maiora assuefactorum ad pec-
catum. Etas [illegible] grauius peccat quia
senex quam iuvenis in vicijs oppo-
sitis [illegible] mortalibus si ceteris sint
paria. Scandala grauius cum [illegible]
peccatum manifestum vel fuerit
aliis scandalum seu [illegible]
generare poterit quam huius peccatum
occultum. Locus quia magis est
peccatum imputandum uni quam alteri
[illegible] seu temporibus sic vocatur et
fortior quam mulier quia mol-
lior sic appellatur et debilior.
Item actus indifferentes
sunt boni de genere fiunt mali
et peccata per circumstancias sicut lar-
giri sua pauperibus non est de se ma-
lum sed largiri propter vanam gloriam ma-
lum est peccatum. Similiter circa [illegible]
[illegible] et huius non sunt mala secundum
genus. ut ad huius [illegible]
[illegible] malo et cetera. et de aliis circum-
stanciis vide plura infra
eadem parte c. 1. li. Item quia peccato
veniali non debetur aliqua pena de-
terminata et quolibet pena taxa-
ta [illegible] determinata. Pone de-
bere peccato mortali [illegible] a quolibet
peccato veniali infinitum distat ideo
pro ipsis [illegible] con-
fessione vocali satis remitti potest
peccatum veniale. Sed in casu quo quis
mortale peccatum non haberet sed solum
veniale teneretur ea semel
in anno confiteri per statutum ec-
clesie secundum [illegible] alii dicunt quod sufficit

tali [illegible] se sacerdoti et
se immunem a peccato mortali os-
tendere ut ad communionem possit
admitti, preceptum enim de con-
fitendo eos solos obligat qui
aliquod peccatum habent quod oportet confiteri
scilicet mortale secundum Thomam. Item difficile
est quibusdam cognoscere an sit ve-
niale aut mortale. ideo semper
est de huiusmodi venialibus confiteri.
Item nota quod in 4 casibus te-
netur confiteri iterato. Primo
est si confessus fuerit non habenti po-
testatem talibus peccatis absolvendi
quia non erat suus sacerdos. Secundo
si sacerdos [illegible] discretione.
3o si confessio prius facta non fuit inte-
gra quia si contempsit vel neglexit
satisfactionem et oblitus est satisfac-
tionem iniunctam [illegible] et imple-
re voluit non oportet confiteri iterato
secundum Thomam. Quartus confitens qui non
est contritus nec habet propositum desi-
stendi peccatum tenetur iterato confiteri
secundum quosdam. tenendo quod [illegible]
[illegible] tenetur ipsa [illegible]
confiteri non alia peccata prius
confessa. ut dictum est supra eodem.
Item nota secundum Thomam dist. [illegible]
quod quanto quis pluribus sacerdo-
tibus potestatem habentibus confi-
tetur tanto plus ei de pena
remittitur tum ex erubescen-
cia confessionis quae in pena sat-
isfactoria computatur tum ex
[illegible] clavium, vel totiens
si aliquis confiteri quod ab eo
liberaretur. Item si quis
confessus bona fide semel pecca-
ta iterum labitur ad mortale pec-
catum non oportet peccata prius con-
fessa iterato confiteri in spe-
cie secundum Thomam. supra dist. 21. Item
[illegible] confiteri illud sine quo
non possit supplere satisfaction-
em [illegible] si ipse [illegible]

lapsu carnis passione et ex aliqua
occasione illa occasio exprimen-
da est ut per primam persuadatur
et similiter de aliis peccatis et
si non sufficiat confessio peccatorum
dimissis prius in generali possit con-
fiteri ad specialia condescendendo
quot ut viderit expedire non enim
potest in hiis prescribi certa regula
et mensura. Unde quibusdam qui
recidivans sua magna ingra-
titudine qua contra deum ipso ita
peccata prius acta remisit et gratiam
contulit tam gravius recidivan-
do delinquit. ¶ Item nota quod con-
fessio non sacerdoti quem potest sa-
cerdos posuit in loco suo quoad
ipsum fuisse sacerdotem tenetur
illa eadem peccata si sint eorum in
memoria sacerdoti suo iterum con-
fiteri quia de illis non fuerat ab-
solutus et quamvis confessio illa fu-
erit eis meritoria non tamen tam
utilis ceteris paribus ac si fuis-
sent confessi proprio sacerdoti quia
non sacerdos talis vicem (?) qua-
lis instituat sacerdos ex vi cla-
vium confessoris non potuit pe-
nitenti ut potuit sunt tales
confitentes transgressores
precepti de confitendo semel
in anno proprio sacerdoti nisi eos
quia eos ignorantia invincibilis seu
probabilis excusaverit. Plura
de confessione quere infra in titulo de
huius partis

Ad complementum penitentie
requiritur satisfactio que
est pars 3a penitentie. Est
autem satisfactio secundum augustinum causas pec-
catorum excindere et earum sugges-
tionibus aditum non indulgere
secundum anselmum libro 1o capitulo [illegible] cur deus
homo satisfactio est deo honorem
debitum reddere. Satisfactio

enim curat peccata preterita recompen-
do et hoc vero unde diffinitio aureli-
et presumit a futuris cavendo
et hoc innuit diffinitio augustini. Secundum
petrum in [illegible] ¶ Item quod sacerdos quedam
iniungit penitenti ad satisfactionem
fundamentaliter sicut abstinentia a pec-
cato et restitutio ablati. Quedam
enim adiungit ad satisfactionem
sicut ieiunia vigilias et date
elemosine peregrinationes et huiusmodi opera pe-
nalia. Quedam vero iniungit ad
satisfactionis decentiam et per-
fectionem ut sunt opera supererogationis
secundum thomam. ¶ Tria sunt partes sa-
tisfactionis scilicet ieiunium oratio et elemosina
Oratio contra superbiam. ieiunium contra
carnis concupiscentiam et elemosina contra
avaritiam vide thomas. Et sub ora-
tione ieiunio et elemosina ad hec redu-
cuntur omnia alia opera satisfactoria
sicut vigilie peregrinationes discipline
abstinentia et omnia opera carnem affligen-
tia reducuntur ad ieiunium. Omnia
vero opera spiritualia ad orationem. Omnia vero
opera misericordie ad elemosinam. Hec sufficientia
patet sic accipitur / nam secundum philosophum
primo ethicorum capitulo xo triplex genera bonorum
hominis scilicet bona fortune que vocan-
tur bona exteriora. bona nature que
vocantur bona corporis et bona gratie
que vocantur bona anime. ¶ De
bonis exterioribus satisfacimus per
elemosinas sub qua comprehendi-
tur quod impenditur in proximorum
utilitatem. De bonis corporis sa-
tisfacimus per ieiunium sub quo
comprehenditur totum quod pertinet
ad corporis afflictionem. De bonis
anime satisfacimus per orationem. sub qua
comprehenditur quicquid deo
exhibetur per latriam seu cultum ¶ Et
nota quod elemosina duplex potest fieri
scilicet intentione sublevandi necessitatis
Christi et sic est opus misericordie ut item

recompensandi pro debito offense diuine et sic est opus iusticie et est satisfaccio / Secundo [illegible] plenius peccato ultra ¶ Tercio innocencie secundum quod in terno 2o sunt / [illegible] quod dicitur susten-tare aliud bonum quod dicitur edocere / Aliud quod contrarium quod non sper-nat et uiam edomat bonum est et proprium ad satisfaccionem aliud vo-nem / Tercio communius [illegible] plura pecca-ta cum quarto ¶ Tercio est duplicatur dicitur fieri. scilicet vel per [illegible] bonorum et sic est per contempla-cionis vel per [illegible] malorum et sic est per satisfaccionis. Summa Thome. Et quia secundum quod non sanat oculus quod sanat calcaneum communiter sanat contraria contraria opponendo sanantur postea [illegible] secundum dicit hec partes satisfaccionis in [illegible] [illegible]. scilicet quecumque illarum libi erit per quecumque peccato sed [illegible] im-gerenda est in remedium [illegible] superbie communiter in remedium car-nis concupiscencie / Elemosina in remedium cupiditatis / et auaricie [illegible] illa cum nullo [illegible] communis non est communis satisfaccionis / et ideo oracione / Elemosina / valet tunc ad [illegible] [illegible] scilicet ad uitam eternam si fiat in caritate et ad [illegible] peccata factura sed non ad remissionem pene debite pro culpa quia pena pro peccato recompensanda est secundum quosdam alij fauorabilius dicunt quod huius opera que sunt consuetudine penalia secundum [illegible] non secundum [illegible] huius [illegible] illius sed [illegible] nature [illegible] modo si habet non excellenter [illegible] [illegible] [illegible] sunt satisfac-toria pro peccato ¶ Tercio patet hoc de [illegible] peccato satisfacere alio [illegible] de quo non [illegible] contra satisfaccio est offense ablacio et est amicicie restitucio et ideo si aliquid obsistit quod

amicicie restitucionem impediat non est satisfaccio. Cum igitur quodlibet peccatum mortale impediat amiciciam ca-ritatis que est hominis ad deum impos-sibile est hominem satisfacere deo pro pec-cato mortali non penitente sic nec homo satisfaceret qui pro aliqua of-fensa ei prosterneret et aliam si-milem ei daret. Summa Thome ¶ Conuenit est quidem quod non potest fieri satis-faccio per opera [illegible] ex caritate remittente deo [illegible] prima cor. 13. Si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas etc. nichil mihi prodest et ideo dicunt quod pena [illegible] penitenti quod est in gracia si postea recidiuat et peccatum com-[illegible] in peccato mortali et [illegible] iterata [illegible]. Thome 4 [illegible] [illegible] [illegible] ex operibus satisfactorijs completis in peccato mortali non derelinquitur aliquis effectus manens in satisfaciente post transitum huius actus sed [illegible] sunt opera meditacionis et huius-modi autem manet aliquis effectus post transitum actus satisfactorij [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] substancias diminuit et ideo de aliis talia opera satisfactoria facta cum in peccato mortali non [illegible] [illegible] quod de facili recidiuantibus [illegible] opera satisfactoria et de hoc [illegible] [illegible] dicit [illegible] quod [illegible] fecerunt peccata in mortali sit de nouo imponenda satis-faccio non tamen tanta sed [illegible] quod presumendum est quod [illegible] illa que fecit [illegible] dedit ei maiorem contricionem [illegible] multa fecit ad pene re-missionem. Scotus autem dicit etc. probabile quod [illegible] penitet et voluntas recipit

penam sibi impositam ab ecclesia clavis
non exactius impleverit postea recor-
dinet ad completam penam
nunquam tenebitur illa completa
ad aliam penam iterandam pro illo
peccato. Nichilominus tamen esset ei im-
plere in caritate quia tunc solveret
penam debitam et mereretur gratiam. Sa-
tisfaciens vero deo in mortali gratiam
non meretur debitum tamen solvit / ex-
emplum patet in actibus humanis nam
si offendenti in regem secundum legem
statuta pena esset abscisio manus
legitimo ut non reconciliatio fi-
to ad gratiam regis satisfecit regalis
sanctatur manus in tantum quod pro illa
offensa nunquam alia pena secundum ius-
titiam exigeretur sic in proposito. Sa-
tisfactiones vero que secundum imponuntur
ut emenda offensis preteritis et
sic maiori culpe maior pena de-
betur et quanto peccantes pena
graviori vero sunt non secundum ipsorum cul-
pis preteritis sed etiam ad cautelam
pro futuris et tunc non semper ma-
iori culpe debetur pena maior. Nam
iuveni fornicanti quandoque maior pena
imponitur quam seni consimiliter forni-
canti quia licet senior magis peccet
ceteris paribus tamen iuvenis fortiori
remedio indiget correctionis secundum pe. di. x.

Item flagella que deus im-
mittit hominibus in hac vita si ho-
mines voluntarie acceptant ea ad pur-
gationem peccatorum pacienter tolerando eis
assumunt rationem satisfactionis et sunt
satisfactoria pro peccato. Si autem homo dis-
sentiat et invite patitur tunc non
habent rationem satisfactionis sed secundum vindicatio-
nis. secundum tho. di. xv. Item alia ad quas
homo alias tenetur quamvis ex iniunctione
sacerdotis non sunt per satisfac-
tionem secundum quosdam preambula ad
eam. Illa vero ad quas aliunde
non tenetur sunt satisfactoria et magis
quam ieiunium ut oratio quam elemosina ieiunium
et opera includit quam illud quod datur

constituunt debitorem ad reddendum pro illo
pro quo datur et est in se quasi quedam ob-
latio facta deo quia ut orans habetur. eccl.
xxi. Conclude elemosinam in sinu pauperis
et hec pro te orabit. Subtrahit etiam
bonorum exteriorum pro elemosina dicitur quia ad
corporis sustentationem ordinatur. Item vir-
tualiter continet ieiunium quia corpus
macerat. tho. ii. Corporalis exercitatio
ad modicum utilis est pietas ad
omnia valet et sic ulterius completior
sed huius satisfactionis quam oratio vel ie-
iunium et opus quam ieiunium quia per opus
mens in deum elevatur et corpus
debilitatur secundum tho. ubi supra. Item
Unus potest pro alio satisfacere pro peccato dummodo
sit impotens ad satisfaciendum per semet
ipsum et ille alius satisfacturus sit
in caritate non solum si ipse sufficiens
est satisfaciat per semetipsum et pena
facta per alium non habet completam rationem
satisfactionis licet ei sit solutio de-
biti pro peccatis preteritis non tamen est medi-
cina contra peccata futura secundum pet.
ubi supra. Solent quidam sacerdotes pro
iniuncta penitentia speciali sic dicere quicquid
quod boni feceris sit tibi in remissionem
peccatorum tuorum. Et laudabiliter nam illa
bona opera que penitentes ultra pe-
nitentiam specialem faciunt virtute cla-
vium eximunt culpe commisse expiationem
et habebunt vim satisfactionis sacramen-
talis quam talia ex libera voluntate
facta et non ex iniunctione in foro spirituali fac-
ta non haberent, nam si sacerdos ma-
iorem penam iniungat quam exigit culpa
nunquam tenetur penitens adim-
plere si commode posset. Si vero minorem
imponat residuum solvet peniten-
tie ut in purgatorio et non iniungunt
generaliter omnia bona que faciet pe-
nitens / ut quod minus sufficit pena
specialis iuncta virtute clavium sup-
pleatur generaliter. Hec colligi possunt ex dictis
tho. in quadam questione de quolibet

saciat

A. Non dimittitur peccatum donec restituatur ablatum si restitui potest. xiiij q. 6 Si res. Dicitur quod ut de omnibus impositis ad penitentiis fiat restitutio vel ad minus quod habeatur firmum propositum restituendi ab alio imposito ablatum cum ad integrum valeat satisfactio faciat non tantum de restitutione pecuniarie satisfactionis huius sed ad ea que de perambulatione sed in casu aliquo tenetur ad restitutionem quam de peccato satisfactio non tenetur. Ut patet de innocente cui devoluta est per mortem parentis res aliqua ipso inscientie a patre per rapinam vel usuram adquisita que illa de necessitate salutis restitutione exterret secundum

B. Ric. di. 15. ¶ Secundo tria sunt genera bonorum scilicet bona anime, bona corporis et bona extrinseca que bona fortune dicuntur et in singulis horum bonorum contingit hominem dampnificari. Videndum est quo ad singula quomodo restitutio fieri debeat. Primo quo ad bona anime cuius sunt virtutes et gratia quam maxima bona dicuntur ab Augustino 2° retractationum. Est notandum quod illa non committuntur nisi per vicia et peccata que cum voluntaria sunt eo ipso quod sunt vicia seu peccata secundum Augustinum de vera religione et ideo nullus dampnificatur in illis directe nisi propria voluntate. Sed indirecte contingit unum dampnificare alium scilicet inducendo eum ad actus viciosos quibus virtutes committuntur et talis inductio potest fieri consulendo suadendo precipiendo rogando et aliis modis. Sed eius restitutio sit tanto statui spoliatus in re sua possessionis secundum Tho. di. 15. talis dampnificatio illius non potest eius restitutio directe potest tamen indirecte et ad hoc tenetur scilicet inducendo eum efficaciter ad penitentiam et ad actus virtutis quod si non sufficit talis inductio quia facilius est pertrahere quam contrarium trahitur pro eo orans

V. et aliorum orationes pro eius conversione et peccandi pertinacia ac etiam alias persuasiones efficaces et dirigere si poterit. Dum tamen illis non prodat peccatum ipsius dampnificati si sit occultum. Ex hiis patet quod provocans aliquem ad peccandum sollicitans vel inducens eum sic inducens verbis restitutionem tenetur ad condignam secundum Scot. Similiter dampnificans alium in bonis corporis vel simpliciter occidendo vel mutilando vel alio modo corpus debilitando quamvis non poterit restitutionem directe ut vel membrum tenetur tamen ad refundendum alia bona pro illo dampno compensata qualitate lesi quantitati dampni et facultate dampnificantis et hec restitutio debet fieri ad arbitrium bonorum virorum non solum pro dampno de membro perdito sed similiter etiam de expensis oppositis circa curam lesionum et plus ponderanda est mutilacio vel lesio pauperis quam divitis secundum Scot. di. 15. ¶ Sed homicida voluntarius dicit quod non potest debitam restitutionem nisi subeundo penam talionis si infligatur ei a iudice vel exponendo vitam suam in eius vindicta iniuncta certis attenuis quia abstulit et alio modo mortis sustinendo dedit tam voluntarium nullatenus infigat cum ipsi. Sed hec sunt verba multis in modis dura et multos inducere possit in desperationem. Ideo addit alium modum restituendi scilicet quod homicida tenetur restitutionem ad equivalentiam vite ablate quatenus in talibus possibile est equivalentia scilicet per orationes et penas et elemosinas ad deprecandum vel alios propinquos interfecti si quos sustentabat interfectus si sufficiat alere et in sanctis vitam in ... permanendo respondit illos qui minus fi

aliter absolute voluit homicidio
voluntarios non infirmantes eos
sui facinoris gravitate et restitu-
tione de congruo minime videntur. C.
pena talionis. ¶ Item dampni-
ficans alium infamia iniuste tene-
tur ad restitutionem secundum auditores quia tripli-
citer contingit aliquem dampni-
ficare alium infamia. Primo modo
verum crimen imponendo sed ordi-
nem debitum non servando et talis
infamia tenetur dampnificatum
alienare [?] quantumcunque poterit verbo
scilicet ut puta fatendo se non de-
bito modo vel fatue dixisse. Se-
cundo mentiendo. C. verum sui retrac-
tando fatendo se dixisse fal-
sum alio modo dampnificat quia
alium falso crimine imponen-
do et talis tenetur quia de eo est fal-
sum restituendo fatendo se falsum
dixisse licet ex hoc incurreret red-
datur infamis quia magis alteri
tenetur famam suam restituere quam in-
tenere [?] propriam salvare in-
iuste et sic potius salvare alie-
nam quam famam tertio modo dampni-
ficat quando alium infamia [illegible]
[illegible] C. verum crimine sed occultum
vel incertum ab alio negando
ex qua negatione accusator in-
currit infamiam ille sic nega-
do verum dampnificans alium
primo peccat mentiendo et
talem tenetur negationem suam retrac-
tare vel crimine suum fateri te-
netur per quedam verba scilicet ambigua in-
famiam alterius alleviare ut
dicendo non reputatis eum ca-
lumpniatorem quia forsan habet bo-
nam intentionem vel credidit se
potuisse probare intentionem suam
et fuit deceptus vel aliter huiusmodi cautelis
[illegible] in proposito primo non ne-
cesse crimine impositum simpliciter
sed cum [illegible] [illegible]

verum negando contra [?] vel proponit [?]
et forte sic non mentiendo quia crimen
non proponitur ut puta et pro-
bandum quod tamen occultum est et pro-
batum non potest sed secundo. ¶ Circa resti-
tutionem faciendam de re [?] bonis
fortune ablatis. Primo quis tenetur
restitutioni. 2o cui debet restitutio.
3o cum facienda est restitutio.
4o quid est restituendum. Circa ad
primum predicta sunt observanda quia quicunque
abstulit vel detinet alienum iniuste
ad restitutionem tenetur sed multi-
pliciter contingit alienum auferre vel
detinere ut in hiis versibus continetur
Iussio consilium consensus palpo
recursus ¶ Participans mutus
non obstans non manifestans
Persone tales sunt. Iussio id est qui precipit
alicui iniuste alienum ca-
pere vel iniuste detinere sed ex tali
iussione secuta effectu tenetur ad resti-
tutionem. Consilium id est qui dat consilium
ex quo directe sequitur huiusmodi
iniusta ablatio rei aliene ut de-
tentio tenetur in solidum. Alias non. Con-
sensus id est consentiens expresse
se id est quod sine eius consensu non
[illegible] dampnificatio non fit
ipse [illegible] tenetur in solidum
[illegible] consentientes et agentes
per penam constringit. Et quod id est notandum
[illegible] vel sine eius consensu vel eo
[illegible] dampnum enorme tenetur
[illegible] restitutionem tenetur quod [illegible]
[illegible] ut [illegible] de bono
[illegible] ablatis habet vel appenderit
Palpo id est adulator qui [illegible] laudat
[illegible] ut [illegible] dat [illegible]
[illegible] alium dampnificantis [illegible]
[illegible] presumitur dampnifi-
cantis causa motiva ad dampnificandum
tenetur in solidum. Recursus id est
receptator [illegible] receptat latro-
nes [illegible] et eos tuetur [illegible]

R.

Vs.
E.

rapta dolo celat ita quod per ipsum res non
impediatur in solidum tenetur. Partici-
pans scilicet in crimine raptoris fauen-
do vel huiusmodi verbis sic sperando huiusmodi
malefactoribus cooperando tuendo
fortificando vel laudando vel audi-
ciam similiter prebendo tenetur in solidum. Sic-
ut secundum practicam in re rapta illud
secundum tenetur restitutores quod rapuit sic-
ut vel emit. De ignorantibus emen-
tibus vel recipientibus tamen dicetur
infra. Participans, id est videns furtum fieri
a doloso tamen cum possit impedire
si talis sit qui ex officio furtum non-
tificare tenetur et impedire tenetur
ad restitutionem aliter non. Non obstans
huiusmodi dampnificantibus cum posset
et deberet resistere ex officio vel impedi-
re tenetur ad restitutionem. Non mani-
festans, id est qui scit ubi res est
et non indicat cum interrogetur
si ex officio indicare tenetur vel
hoc facere posset absque periculo
status sui vel personae tenetur in solidum.
Et licet quilibet istorum teneatur
in solidum dampnificato tamen uno
restituente omnes liberantur
sed quilibet eorum tenetur ipsi restitu-
enti pro rata porcionis suae. Hec colli-
guntur ex dictis Thomae 2. 2ae q. [illegible]
et Scoti di. [illegible]. ¶ Quaeritur de [illegible]
quid debet restitui vel faciendo secundum
Scotum ubi supra quod non solum restitui debet
res ablata sed etiam fructus percepti de
re si res erat fructifera. ¶ Sed non
fructus provenientes solum ex industria
eius qui detinet illam rem. Unde
lucrum acquisitum ex pecunia de
feneratore non tenetur feneratori resti-
tuere. Aliquid illo qui recepit pos-
set licite etiam usurarius recipiendo
fructum de pecunia sua non ex
sua sed alterius provenientem industria
tenetur. Ergo usurarius restituere
quod alienum est non quod de suo
novo per suam industriam acquisitum
est. ¶ Item possessio empta cum tali

pecunia est res emptoris et non eius
cuius accepta fuit usura licet
ei sit obligata ad restitutionem usure.
Si vero accepit pro usura terram vel pecus
vel aliud simile quicquid de
fructibus eius percepit restituere tenetur
secundum Raymundum et glosam Raymundi. De usura
vide postea. ¶ Item quilibet malae
fidei possessor tenetur restituere rem
cum omnibus fructibus perceptis
quos dominus percepisset si possedisset
deductis expensis quas fecit
gratia fructuum quaerendorum con-
gregandorum et conservandorum quia tam
a possessore bonae fidei quam a pos-
sessore malae fidei deducuntur.
Sed bonae fidei possessor non tenetur
de fructibus quos percepit quamdiu
fuit bona fide si tamen consump-
ti sunt sed solum de extantibus secundum
Raymundum. ¶ Item ille qui solum usus pro re
furatus est non sufficit rem illam re-
stituere sed tenetur ad estimationem
et dampna si quae passus est dominus
ipsius rei propter eius absentiam [illegible]
secundum Raymundum. Item si fecerit
quas expensas quoad conservationem
rei furtivae sicut pascendo equum
vel morbum curando seu parie-
tem erigendo vel simile potest eas de-
ducere secundum quosdam. In foro autem
iudiciali fur et raptor non expen-
sas deducere possunt nec expen-
sas. Jo. in summa ti. de rest. q. [illegible]
¶ Item si res rapta reddatur
deterior quamvis restituatur ea res
tota non liberatur raptor nisi compen-
set dampnum secundum Raymundum. ¶ Item
si res furata est vel rapuit quando plus
valuit et restituit quando minus valet
non satisfacit nisi apponat lucrum
pro [illegible] quo plus valuit secundum [illegible]
[illegible]. ¶ Item si res rapta quando
[illegible] periit raptor tenetur ad restitutionem
si fuit in mora restituendi [illegible]
[illegible] illius rei estimationem secundum [illegible]

in quo plus valuit si vero non
fuit in mora, ex quo rem illam op-
tulit domino tempore debito et
dominus noluit accipere non tenetur
de casu. summa Ray. Et consule
de furto ... tamen raptor quam
fur facit restitucionem tenetur per se
vel per mediam personam cautio
veniam petere de iniuria. summa
Ray. hoc intelligo si veniam
peti possit sine scandalo. ¶ Est
iii quidam scienter emit de rapina
vel furto vel probabiliter cre-
dens rem esse de rapina vel fur-
to eam emit ex cupiditate vel
eam retinendi aut alteri ven-
dendi tenetur ad restitucionem nec libera-
tur alienando eam alteri et si
res pereat quocumque casu vel
ab alio quolibet auferatur et sic
emendo rem quam sciret
seu probabiliter crederet furti-
vam furtum committit contrectando in-
iuste rem alienam invito
domino. Item autem semper est in cul-
pa ... precium quod dedit de
illa re potest repetere ab eo cuius
est res et tenetur rem illam restituere
cum omnibus fructibus inde perceptis
deductis necessariis expensis ut
dictum est supra et si deterioretur
res ante restitucionem tenetur dampnum
compensare et si res interierit te-
netur ... meliorem quam
... satisfaccionem tenetur inde
restitucione ¶ Si vero aliquis
emerit bona fide rem ablatam
cum intencione restituendi eam
vero domino suo utiliter gerens
negocium illius non rem perdit
poterit a domino scilicet spoliato pe-
tere quod dedit pro re illa et
quicquid expendidit racionabiliter
circa eius conservacionem nec de re
illa fructus aliquid lucratus
... possit facere deductis ex-
pensis et breviter quicquid

... adest de illa re ut pensio fe-
nus merces vel similia tenetur
restituere et quod deest repe-
tere. etiam si res illa sine culpa
sua pereat vel perdatur et ideo est
quia utiliter gessit negocium spoli-
ati et si talis emptor fecerit do-
minum spoliatum certum non poterit
nihilominus ... re illa res vel ...
... emptori per dictum spoli-
atum exsolvetur. summa Ray. in glosa
Ray. ¶ Si quis emit rem ex fur-
to vel rapina ignorancia igno-
rancia crassa vel supina seu ex negligencia
vel fatua simplicitate non de
hoc cogitans et postea comperit
rem esse furtivam tenetur ad restitucionem.
Si autem emit eam bona fide quod
credebat probabiliter eam non esse furti-
vam postquam comperit eam esse
furtivam tenetur eam restituere
si habet expensas quando fecit
circa conservacionem seu melioracionem
non tenetur de fructibus tempore bone
fidei consumptis si tamen extabunt
tempore incipit habere mala fide
de ipsis fructibus tenetur et si
durante bona fide res illa per-
eat non tenetur quia non fuit in
mora. Secus si postquam incepit
habere mala fide. Similiter si
durante bona fide rem aliena-
verit non tenetur quia non dolo desiit
rem possidere et precium ex re fur-
tiva redactum non est furtum
tenetur tamen de lucro in quanto per eam
locupletior factus est. ¶ Iste emptor
mala fide facta restitucione spo-
liato non potest a venditore pete-
re precium solutum obstante sua tur-
pitudine nisi quando emit expresse
vel fecerit cautionem de empcione rei
non a domino rei precium potest exigere
sicut expresse habetur. C. de furtis, per
nulla. Emptor cum bona fide in
tali casu habet contra venditorem ...

de emptione ff. de emc. ii. tituli est
esse eadem quae de rapina. Ut si fur-
to aliquid ex dono receperint ig-
norantes tenentur ad restitutionem nisi
consumpserint illud praescriptione vol-
unt se esse ditiores tunc enim tene-
ntur. ¶ Item uxor et familia rapto-
ris quae sciente comedunt bibunt
vel aliunde vivunt ex rapina tene-
ntur ad restitutionem de omnibus quae
consumunt vel forte pro illa par-
te temporis quo agunt contra spo-
liatorem monendo etc. ac inducen-
do continue rogare et optime
raptorem ad restituendum non sed
ut per semel vel duabus monitionibus
vivant de rapina per unum annum
ut tempus longum sed quod dum effec-
tualiter instant bono optimo
et huius ratio est quia ipsi alternis
negotiis gerunt eo licite capiunt
expensas sed secuta fuerit
utilitas sed non. Si ergo raptor
habeat aliqua iuste adquesita
distincte a rapina vivant de
illis uxor et familia quia si non ha-
beant vel bona mixta cum rapi-
na dicunt quidam quod de illis vi-
vere non debent nec uxor nec familia
Alii dicunt quod talibus mixtis vi-
vere possunt dum tamen in mente habe-
ant vivere de licitis adquesitis
vel pro hoc raptor fieret non solue-
ndo quia restitutio sicut hoc non possit
Si autem raptor non habeat aliqua
bona nisi de rapina / adquirant
sibi uxor et familia victum aliun-
de ut ab amicis vel operando
manibus vel petendo elemosinam quia si
non nisi predicatorum victum habe-
re poterunt et sunt in arta neces-
sitate positi poterunt vivere
de rapina quia necessitas non habet
legem / de c. di. pri. sed / Quidam
quid autem sed expendunt dolo
[illegible] et ut autem [illegible] parag. ad
ple necessitate et [illegible] quia
ad restitutionem. Si tamen
[illegible] poterunt restitutionem. Si tamen
raptor venderet rapinam possit

ipsa ubi de re empta precio rapine
quia pretium rei furtive non est fur-
tivum nec pretium rapine est rapi-
na purgatum est enim vicium furti
sive rapine per hoc quod raptor
dando pretium emptori transfe-
rendo ... in omnibus autem ca-
sibus istis tenetur uxor reddere de-
bitum viro suo et vir converso
nisi aliud subsit impedimentum
Io. in sum. con. ti. de rest. q. 69.
¶ De adquisitis in bello
iusto / quod qui habet bellum iu-
stum faciat quicquid accipit ab ho-
stibus vel auxiliatoribus suo-
rum vel subditis seu aliis quousque
sit satisfactum de omni dampno
et labore et expensis tam suis quam
suorum et donec ipse hostis sa-
tisfaciat ad ius et velit satisfa-
cere. xxiii. q. ii. c. de rebus / sed ultra ho-
rum non debet vel esse talis ho-
rum quod habet rerum vel aliquod bo-
num bona sua essent per
crimen publicata / alii vero subdi-
tum qui non prestant dominis suis in
contra rebellantibus auxilium con-
tra ... non sunt spoliandi
vel famosi non sunt spoliandi
vel privandi bonis suis per
... cum sint suos tenendo
habent auctores. xxiv. q. iii. c. ...
nec sunt spoliandi clerici
peregrini conversi mercatores nec
euntes et redeuntes nec ...
et in agricultura exercentes
de animalibus quibus arant et se-
minant / extra de treugis et
pace. ¶ Item qui habet bel-
lum iustum non tenentur de dam-
nis vel vastationibus quae ipsi vel sui
fideles pugnando intulerunt
sed ad cessandum acta malicia
intulisset cum alia ... possit con-
lege tenebre et responsabuntur
illa dampna cum dampnis
datis et hominibus suis vel ...
convenientes quantitates
et de eo quod supra ponent ten-

satisfacere illis quos dampnificaverit
ut talis iniuste bellans tenetur ho-
minibus suis de dampnis que
passi sunt ab adversariis cum
ipsi et res et sua pro domino suo ex-
ponere tenebantur vel forte
dominus fecit in culpa eos negligenter
defendendo. Si vero autem iniuste mo-
vet bellum tenetur de omnibus ex-
pensis quas ipse vel sui intulerunt
adversario et hominibus suis tenetur
et hominibus propriis de dampnis
ab adversario illatis dum iuste
repellit ipsos adversarius nisi forte ipsi
mala fide moverunt cum domino
suo. Set in quo casu non haberet actionem
enim actorem cum nullus ex cul-
pa sua sequi debet actionem. Et hoc verum
in foro contentioso. Si autem ipsi in-
venerunt cum bona fide vel
inducti ad hoc eius timore
coacti consilio vel quocumque alio
modo tenetur eis ad restitutionem in foro
penitentiali quia qui occasionem dampni dat
dampnum dedisse videtur. Item si sub-
diti moventur pro domino suo mandato
et sit bellum esse iniustum non tenentur
ad restitutionem eorum que receperunt ab hos-
tibus nisi ... domini sui ... non
peccavit nisi haberet intentionem ...
... Si autem novit bellum esse
iniustum tenetur ad restitutionem quia plus
debuit timere deum quam hominem.
Si autem dubitet an bellum sit iustum
an non excusatur propter bonum obe-
dientie et non tenetur ad restitutionem et licet
forte dominus peccet male procedendo
hoc intelligo quando dubitet quod assit
conditiones requisite ad bellum
iustum. Item quando subditi bel-
lantes ad mandatum domini sui in tali
dubio excusantur non tamen amici
et cognati ... moventes bellum
quia non sunt subditi ideo non excusat
eos bonum obedientie sicut subditos
nec decet in dubio se committere dis-
crimini. Item clerici vadentes in guer-
ram cum domino suo si quid datum est
ei de rapina per eos quibus ... capsit
Item autem ipse aliquid rapuit cum ra-
piendo peccavit inducendus
est in foro penitentiali si potest quod restitu-
at ei a quo rapuit si novit eum
et sine periculo suo hoc facere pos-
sit sin autem det pauperibus cuius re-
est quia rapiendo res illas non fa-
ciat suas quia dominus eius non potuit
ei dare auctoritatem bellandi nec ut
rapiendi. Item consanguinei domini
sui dimicantes in guerra pro se sic
raptas potius quam timet prom-
dendi et acsi dominus res illas ei dedisset
... remanens re adquisita in bel-
lo quod novit esse iustum non tenetur
ad restitutionem et si credebat vel
existimabat esse de bello iusto
quia maior pars vicinorum vel magis
sapientes ita credebant vel
ei videbatur tunc non tenetur dum
rauctio bona fide. Si autem postea
sciat bellum esse iniustum restituere
tenetur et si per sententiam iudicis
restituerit potest a venditore
rei eius pretium repetere precium. Si
vero restituat ex officio iudicis tenetur
venditor ad interesse in foro
penitentiali non in foro iudiciali. Item
vero emunt de preda ignoran-
tes hoc esse illicitum ignorantia
iuris non excusantur aut igno-
rantia crassa seu supina et eadem
dicunt maiores partes doctorum
vel sapientiores dicto bello
illud esse iniustum et contra deum
vel contra prohibitionem ecclesie tenen-
tur ad restitutionem ad maiorem
notitiam premissorum. Item quod ad
bellum iustum tria requiruntur
scilicet principis auctoritas quia
in privata persona non sunt ... in modo
prosequi. Secundo requiritur iusta causa
ut scilicet illi qui impugnantur ex ali-
qua causa hoc mereantur. Tertio quod in-
tentio bellandi sit recta scilicet ut bo-

bonum promoueatur vel vt malum vitetur cum sermonis mouerit bellum de scienciis aliquarum istarum condicionum erit iniustum et tamen sic mouens bellum ex causa propria bona quod supponitur repetendis dicit tamen non amplius quam suum recepit uel aliunde dampnificatus est non tenetur ad restitutionem in foro penitencie si locum habet compensacio equalis pro equali cum ei ipsi constiterit secundum hugonem per furtum rem ab eo qui rem abstulerat ab eo furanda et compensacio non restitutio dicenda sit licet in foro iudiciali secus. causa de bello in summa. q. 7 c. de bello.

G ¶ Item predicatores indicantes raptores ad primum et restitui sic predicationes generales sine persuasione speciali possunt de raptoribus elemosinas recipere si tamen alias in loco illo non poterunt sustentacionem habere. ex. de sen. ex. cum voluntate.

¶ Item in eo qui impedivit aliquem a consecucione prebende vel alterius beneficii et vtilitatis ecclesie procurando. sicut vt dicit hostiensis dignior non tenetur ad restitutionem. Sin vero alium iniuste impedivit scilicet propter odium aut inuidiam aut aliquo modo intendens nocumentum per hostiensem saltem ad hoc ydoneus antequam conferatur ei beneficium tenetur eum ad aliqua recompensacionem secundum partis condiciones personarum et negocii non tamen ad equale beneficium quia illud non dum fuerat adeptus et poterat multipliciter impediri et

H ¶ Consimiliter dicendum est de illo qui effodit semina aliena sparsa in agro in quo messe non provenit et de illo qui detinet pecuniam debitam mercatori vel in mercaciones licitas non mediocres reportasset sicut habuisset in manibus et de consimilibus ut de illo qui fecit sit sermo in agro non dum habens messem in actu sed spem in conflicto vel illo qui habet pecuniam sed lucrum in actu sed spem quia in conflictu et vtrumque potest multipliciter impediri. iste non tenetur restitutionem totalis dampnum sed ad recompensacionem aliquam secundum dampnum condicionem personarum et negocii vt dictum est.

¶ Item iudex ex rapina dolo malo ferens iniquam sententiam sive timore sive necessitate sine dolo sine amore sive aliqua alia iniqua tenetur ad interesse illius quem ex tali sentencia leserit et in forte possit illum ducere pro quo tulit sententiam ad plenam restitucionem leso. extra xi. q. iii. quatuor. Et in nocumentum quos quod pervertunt humana iudicia et contra iusticiam in his conspiciunt quatuor ista timor cupiditas odium amor plent hominum sectos pervertere sensus

¶ Item iudex vero delegatus qui necessitate obediendi mandato sedis tulit iniquam sententiam consiliorum priorum non tenetur ad restitucionem. Si tamen in respondendo consilium priorum negligens aut culpabilis tenetur ad restitutionem iudex vero ordinarius per impericiam vel inprudentiam iniuste iudicans tenetur ad restitutionem in foro culpa enim fuit cum sentit per se debuit se insufficientem in tali ad iudicandum presumpsit vel si sufficiens fuit in tali causa fuit quia libros suos de illa non inspexit. Item si iudex acceptam pecuniam ab aliquo iudicavit iniuste vel

simpliciter non iudicaret tunc licet
sententiam iniustam tulerit sine ul-
la tamen indistincte pecuniam
sic acceptam restituere non ei
qui dedit cum turpiter dede-
rit sed ei qui passus est iniu-
riam / i. q. i. Non licet / Nam licet
iuste iudicaret turpiter acce-
pit et omnes concussiones
committit. Est autem crimen concus-
sionis cum quis in officio con-
stitutus extorquet aliquid
per metum vel minas a subdi-
tis aut ab eis non vult facere
quod tenetur nisi data sibi pecunia
et iudex officialis vel inferior
ultra statuta sibi stipendia
extorquet dicit Raymundus. Ex pe-
cunia quam accepit iudex ut
iudicaret vel ut non male
iudicaret restituenda est ei
qui dedit si bona intentione
dederit ut molestias et iniurias sibi
confinaret si autem dolose de-
derit non est restituenda sed
ei cuius iniuria data fuit vel
pauperibus iuxta arbitrium ecclesie
sed dicit Abbas Glosa quod illud quod hic
dicitur de restituenda pecunia
per iudicem hic accepta intelli-
gendum est si de hoc constet in fo-
ro causarum / In foro autem penitentiali
magis videtur esse consilium quam neces-
sitas / Alii dicunt quod de hoc di-
citur sicut de turpi lucro / Item
iudex qui vult facere suam [illegible]
hoc vel aliquis pauper et aliquando [illegible]
tenetur ad litis esti-
mationem restituere ei cuius [illegible]
negligentia lesus est / xi. q. iii. Non
est quem. Administratores Item
quod iudices ordinarii non debent
recipere aut petere a partibus expensas
cum [illegible] tenenda suas
habeant pensiones / Non credo
quod sponte oblata sint vitanda

suspectorum debent recipere. Ab aliis
autem moderata exennia spon-
te oblata recipere possunt de
eo. De eo Item iudex ex
delegatus non debet recipere a par-
tibus nisi forsan esculentum et
poculentum in modica liberali-
ter oblatum quod paucis diebus
consumi possit vel non modera-
tas expensas cum ipsum sibi
vero oblatas et commissa contigerit
extra suum domicilium proficisci
ita quod in ipsis expensis non ex-
cedat modum nec plus exi-
gat ab una parte quam ab alia et
quod sibi pertinendas expensas
earum prosequendo non assumat
nisi cause qualitas hoc requirat
et de notabilibus de pauperibus li-
tigantibus non exigat per expen-
sis extra de re statuimus. si. Vult
hoc quod dicit assessorum non assumat
nisi eos indigeat alioquin de suo
ipse tenebitur respondere et si in-
digeat assessorem iustis necessi-
tatibus suspectum provideat et ei
de competenti pensione per
ipsum moderate faciat a partibus
respondere / Notarius vero et ea
commissa ab immoderato salario
reservent nec eis aut asses-
sores lucrum percipiat et contra hoc
recipiet restitutionem tenetur non
prodest remissio / ut dicit cap. sta-
tutum et similiter de quosdam [illegible]
officiales suos seu inferiores
ministrare. Item si episcopi aut
aliqui visitatores preter procurationem
debitam aut pecuniam pro sumpti-
bus moderatis loco procurationis
a locis vel personis receperint
pecuniam vel alia munera tenentur
duplum restituere illi ecclesie
sua in eorum alioquin episcopi et sui
priores dispensatores sicut pre-
tiosa sunt interdicta ab ingressu.

ecclesie inferiores vero sunt suspensi ab officio et beneficio quousque plenarie restituerit et nulla remissio hoc valet extra de censibus exigit hoc 6

ad ¶ Item cum simoniace recepit beneficium tenetur renunciare beneficio et restituere omnes fructus perceptos et quos percipi potuisset congrue nisi illos expendisset in utilitatem ecclesie / Idem non tenetur ad restitucionem ille qui licet non commisit simoniam tamen aliquis pro eo sciente et consenciente commisit vel si primo ignoravit et postea quam scivit non renunciavit non tamen tenetur de fructibus perceptis quamdiu fuit bone fidei possessor si consumpti sunt tenetur tamen de extantibus et isti fructus restituendi sunt ecclesie. Item pecunia seu possessio simoniace accepta restituenda est illi ecclesie in cuius contumeliam data est extra de simonia de hoc. Hoc intelligo quando prelatus vel alia privata persona recepit pecuniam seu possessionem pro suscepcione alicuius in monasterium vel collegium sed ecclesiam non est in culpa et ille qui dedit pecuniam vel possessionem remanet in seculo tunc assignanda est pecunia sive possessio illi monasterio in cuius iniuriam suscepta fuit. Sic tamen illi qui in culpa fuerunt quamdiu fieri posset sint ab eius commodo alieni. Si vero ille qui dedit iam est persona religiosa et transeat ad aliud monasterium vel si fieri voluit religiosus in alio monasterio pecunia debet assignari ad illud aliud monasterium simpliciter et eciam possessio quo ad usumfructum nisi sit ordinis eiusdem monasterio 1 q. ij. c. de lapsis et postea restituatur monasterio priori ¶ Si

Xtb.

ecclesia vel collegium sive monasterium fuisset in culpa recipiendo vel dando est simoniace pecuniam vel possessionem illa pecunia pervenit illud monasterium remanebit non debet quia illa pecunia facit se indig[illegible] sed danda est pauperibus pro disposicione superioris et possessio sic data est auctoritate superioris alteri monasterio assignanda vel pecunia illius pauperibus eroganda. Et consimiliter dicendum est de pecunia data pro habenda prebenda in ecclesia seculari vel pro recepcione in aliud collegium. Similiter si vero ille qui dedit erravit nimis ignorans [illegible] subvenitur ei et restituatur extra de simonia cum in ecclesia ¶ Item si dedit et fuit in pauperes quando non habeat unde vivat de bonis tituli tradere ei illud quod dedit / Item qui dedit pecuniam pro habendo ordine si non fuit beneficiatus illa pena debet cedere ecclesie cathedrali ubi in cuius iniuriam data est / Si autem habeat beneficium ecclesiasticum ad cuius titulum debet gratis ordinari illi [illegible] fit iniuria et ideo illi restituenda est / dicit glossa et [illegible] quod pecunia ex pacto simoniaco accepta restitui non potest in foro penitentiali [illegible] si sit patronus fuit [illegible] de simonia et alibi sparsim ¶ Item qui male acceperunt bona ecclesie vel fecerunt [illegible] persone tenentur restituere si possunt ut forte fuerunt [illegible] collatum aliquando [illegible] ardua necessitate ecclesie

Similiter divites et potentes qui
rapiunt bona ecclesie per fraudes
et minas vel importunitatem in-
debitas restitucioni tenentur
illi a quibus receperunt vel illi ec-
clesie cuius bona fuerunt quilibet
quibus eciam bona ecclesie receptores de-
dit non ... successori suo vel
superiori suo restituere debent
vel in utilitatem ecclesie conver-
tere si indigeat aut illius loca-
pauperibus erogare secundum debitum
confessionis ibidem ti° 6 li° 2°
q. 4. Item dicit Ray. quod prela-
ti et alii qui monasteriis et
similibus temporibus pro suis res ecclesie
conferunt vel eciam consanguineis
nepotibus non propter necessitatem sustinenda
sed ut faciant eos divites de
primo crucifixi vel divitibus
et potentibus non propter aliqua
liberalitatem et honestatem sed propter fa-
vorem seculi raptores sunt rei
bonorum pauperum Christi alios ...
ferunt et ad restitucionem tenen-
tur. Et ut dicit Lamfrancus
quia bona ecclesie non sunt bona pau-
perum quo ad proprietatem ... aliter
non possunt pauperes committere
furtum in rebus ecclesie vel clerici da-
re pauperibus eciam furtive sed sunt pau-
peribus secundum indigenciam tribuenda
¶ Item ludus ad taxillos
est prohibitus quia incurrit ... et non
exercet humanum ingenium et non
... nec pronosticus tempo-
ris et ideo restituere secundum quosdam alios
... non ... illis qui subsunt le-
gibus imperialibus vel ... sit tale res-
titucio secundum consuetudinem approbatam
nam lex imperialis prohibet huiusmodi
ludum sed non ... canonica ... nisi
forte implicite approbando leges
imperiales canonibus non contrarias
... huius ... reperi in ...
secundum Ric. di. 14. ¶ Item si quis ...

... monetam re aliqua si sit aliqua
civitatis restituenda est civitati si
alicuius privato persone dampnum ei restituatur.
Si autem nescitur cuius sit faciat in-
ventarium quod poterit vel sciatur
si ... non poterit cuius sit ei est
... res ... tradatur
tur. Et si restitucio non potest fie-
ri ... quod novit sua non esse ...
14 q. 4. ¶ Siquid inveneris et non
reddidisti rapuisti secundum Ric. di. 15
Item domini impotentes et exigen-
tes a subditis suis qui non sunt
servilis condicionis tallia seu
exactiones novas preter debitas pre-
ter ea que ab antiquo debentur bona fi-
de et sine aliqua coaccione per antecessores
priores suos de consensu subdi-
torum suorum interposita fuerunt
... iusta ... tenentur
ad restitucionem ... iniuste sic
hec forma si exigat pro defen-
sione terre sue. 2a si vult ire
in exercitum inductum ab ecclesia
vel a principe contra hereticos
vel paganos nec sufficit ad ex-
pensas suas potest exigere a subditis
auxilium moderatum. 3o si in bel-
lo ex parte sua iusto captivus
fuit ab hostibus nec sufficiant
... redimere potest absque gravamine ...
Item si vult ire ad principem pro
optinendo privilegio protec-
cionis et non habet sumptus necessarios
Item cum maritat filiam suam et
cum facit filium suum militem aut
... quod erat feodum suum
vel novum feodum adquirit sic
ad ... ... vel ...
si aliqua causa similis cogat. Sic
cum suo culpa sua depauperatus
est vel ... aliqua ... dic-
tis ... moderate ex-
igat et non ad gravamen subditorum
... q. li° 2. ti° 4° q. 34. ¶ Item

[V]trum in emendo et vendendo lex humana
precepit ut ei fiat restitutio qui
deceptus est ultra dimidium iusti
precii et quod ultra sit non punit lex
vero dimidium illicitum reputat scilicet
in talibus contractibus non sit servata equalitas iusticie et tamen illorum
plus sed recompensatio dampnificatis si sit notabile dampnum
modica cum addicione ut minimis
non videtur tollere equalitatem iusticie in
talibus requisitam unde licet lex dicat
quod contrahentes licite possunt
se invicem decipere hoc tamen non permittitur in foro conscientie. Venditor
autem si ad instanciam emptoris vendat rem suam quam alias pro tunc non esset
venditurus et credit se in dampnum
istius rei carere potest eam vendere
carius quam valet cum foro. Si vero emptor
multum iuvatur et venditor non
dampnificatur ex eius carencia
non debet eam supervendere supplens nobilis
quia utilitas alteri accrescendo re illa non provenit ex vendicione sed ex condicione ementis. Nullus
autem debet vendere alteri quod non est
suum licet possit vendere dampnum
quod patitur. ¶ Item vendicio fit
contractus rei cum redditur iniusta
propter fraudem intervenientem
ut in substancia rei ut si vendat
auricalcum pro auro vel vinum mixtum cum aqua pro vino puro et
sic de aliis vel in quantitate
cum emens sciat aliud defraudat
in pondere vel mensura
vel 3o in qualitate ut si animal morbosum vel infirmum vendatur quasi
forte vel sanum. Cum in his tribus casibus
illicita est vendicio et qui fraudem
committit scilicet tenetur ad restitucionem et tamen
quod venditor rei vicium exponit vendicioni vicium notabile si sit occultum sed emptor ignoraret aliter
dolosa est vendicio et tenetur venditor ad dampni recompensacionem ut
puta si ipse huiusmodi vicium rei sit in
nocere parti ut minuit de precio
ut si equum vendidit alicui equum claudicantem pro veloci vel domum ruinosam pro firma vel cibum corruptum seu venenosum pro sano et
bono. Si autem vicium rei sit manifestum puta cum equus sit monoculus
vel cum usus rei sit competens
alii emens non competit alii
et venditor ipse huiusmodi vicium subtrahat aliquid de precio quod oportet
non rei manifestatus secundum Thomam
2. 2e q. 77. ¶ Item venditio rerum quoniam ad decipiendum
periculosum sunt aut movent
mortaliter peccat aut tenetur
ad restitucionem dampni. Si autem quis
emens se dicit verum ignorancia sua
vel plus vel si sciens dicat falsum non intendens proximum
decipere si sequitur indempnis fiat
non ipse hoc rem amplius debito
vendat tale mendacium fidei veniale secundum Raymundum. ¶ Item
si quis ipse tantum emat cum
alia vel alias res uno tempore
ut alias eas carius vendat
nulla alia necessitate aut utilitate
proposita aut congregat ut
caristiam inducat et homines cogantur ab eo emere et ipse possit
ad libitum vendere talis enormiter peccat et tenetur secundum Raymundum
pribus exponere quod sit licitum
est secundum glossam dicit hoc casu
non necessarius. ¶ Sequitur de
vim faciendum est restitucio
non regulariter quod ei vel res
lata vel subtracta restituenda
est ... si non sit dominus rei si fuerit
sit ex honesta causa si non causa
raptam utpote quod in ea habetur
ius pignoris vel ... licitum
Sic illo cum ... res ablata

eas fruatur fallit non ei si dando rem
restituenda est vel ei a quo furtum pro
surripuit eam si sua interesset vt
dampnum est ex eo honesta re istam
non surripuit tamen si surriperet ei cum
subtraxit licet numquam vtatur facit cum
sit ad quem de iure pertinet et
peccat non dando dominum rei istam
sum est vnde ergo liberatur eo quod non
tenetur ei nisi ratione rei non ratione alicuius
iniurie sibi illate et ideo deobligatur
transferendo rem in statum quo
eam recepit et cautius fiat restitucio
per mediam personam ita quod non prodatur
persona surripientis quando vero resti
tucio fienda est facienda est
vtrique restitucio spoliatis vt si mor
tui sunt heredibus eorum fallit tamen
in hiis qui dando turpitudinem
committunt vt in dante aliquid
symoniace de quo supra ab. Eciam
in eo dante turpiter hoc est eciam
et in de iudice accipiente pro sententia
ferenda de quo supra x et generaliter
aliter vbicumque tam dans quam acci
piens peccant contra legem
dei non est danti restitucio facienda
sed ecclesie vel pauperibus in cuius iniuriam
datur vel in pios vsus erogetur
Mortuo autem illo cui facienda est
restitucio fiat heredi suo si suc
cedat in totam hereditatem secundum totum
si fiat in parte secundum partem. Si autem ma
dauit in testamento distribui pro per
sonis ad ipsum spectat de mobi
libus et debitis tunc facienda
est restitucio executoribus eius pro rata
et liberis eius et vxori pro rata si
vsum habeat et vxor vt libera dantur
heres in rebus illis autem pro parte. Si
vero morte preoccupatus est et non po
tuit facere testamentum fiat dis
tribucio pauperibus pro anima eius vel
consilio ecclesie et secundum consuetudinem loci
alioquin totum heredi. Si autem ignoretur
vel non poterit inveniri cui debeat

fieri restitucio tunc auctoritate ecclesie vel
prelatis distribuatur in elemosinas
pauperum aut in redempcionem cap
tivorum vel in alios vsus. Si
vero queratur cui facienda est restitucio
et ipse sit multum distans et
si res sit magni valoris et commo
de transmitti poterit debet ei trans
mitti alioquin debet in loco tuto illi
conservari et ei de hoc certificari
Si autem res sit parui valoris et
dominus eius et multum distans
ad arbitrium boni viri recurrendum
est quid sit agendum. Ho. in sum.
q. li. ex. ti. hor. q. lxxxiiii. Dicit
scotus quod restitucio facienda est
pauperibus in omnibus casibus predictis
et consimilibus preter furem per ipsum qui
restitucionem tenetur consilio tamen
alicuius boni viri quod non inveniet
de hoc auctorem quid sit faciendum
per mediatorem et ratio magis dictat
oppositum quod mediator posset res
illas aliis vsibus quam debitis appli
care. Queritur si non is cui facien
da est restitucio remisit absolute et   Alb
ex corde dum tamen sit persona que donare
posset absolutus est debitor et hec re
missio sive donacio postquam facta
est ex parte non revocabitur. Secundum Tho.
ab. secundum host. de pe. et re. § sed
forma. Si is qui remisit coactus   Ays
fuerit ad hoc vel deceptus secundum eun
dem in quolibet. Scoti est. Item si quis
illicitis negociacionibus fecit vel
aliter iniuste aliquid ~~aliquid~~ acquisierat
sic calumpnia alicui facta sacerdos
debet ei iniungere vt in bonos vsus
expendat erogando pauperibus vel
ecclesiis vel aliis piis vsibus secundum innoc.
de immunitate ecclesie c. ad ap. plu
res. Queritur de quo tenetur cui facienda   Inn.
est restitucio et sic de est ex statu
debet restituere illi qui tenetur si assit
facultas vel petere dilacionem ab
eo quem potest visum rei concedere

q͂ sed re aliena accipere contra
iusticiam vel detinere eo iuito dno
et sic quilibet tenetur statim deserere
peccatum suum vel restituere
secundum tho. 2a 2e q. lxii. Si autem
detentor huius sive debitor sit
ad non solvendum dolat et pro
ponat satisfactionem quanto poterit
et petat remissionem. Creditor sit
talis qui restitutionem posset licet
non sine gravi dampno sui et fa
milie sue tunc consulendum est ei
quod petat dilationem ab eo cum resti
tutio facienda est vel assignet
ei certam partem redditum suorum
ad securitatem de qua ei fiat
satisfactio successive. Si autem de
neget dilationem et velit omnino quod e
dat bonis tunc credo quod sine
dilatione tenetur cedere. Et si opor
teret se et suos mendicare vel ex
trema tamen necessitate patitur se et
suos sic culpa accipere vitam necia

ap/ ¶ Item si plures sunt quibus de
beat fieri restitutio et non sufficiat
omnibus tunc res certa si rap
ta si extat restituenda est ei cuius
fuit, 2o restituet heredibus pigno
ra heredibus actiones personales
et si sunt plures et unus vult
dare dilationem alius non si credat
bonis tunc stabit voluntati
eius cui plus debetur vel ma
iori modo debitorum. Si multi sue
pares sive a. sit pietas eligendi
et sua clementia. ¶ Item sicut

ac/ ipsum restituere tenetur non potest induci
ut statim restituat nec is cui
restituendum est induci poterit
ut dilationem concedat credo quod
si sacerdos intendens virtu
gressum negocia creditorum pot
suscepto iuramento vel alia
sufficienti cautione ii debitore ei
dilationem concedere et sub hac con

dicione si hoc impleverit infra de
talia peccatorum absolvere vel
sic creditor quod ei debetur fa
lius recipiat et peccator non re
dat a prioribus dessituus et hoc [illegible]
vel creditor fiat ita egenus quod [illegible]
periculo dilationem pati non possit [illegible]
in sco. q. ti. de resti. ii. 8a. q. [illegible]
In hac materia tamen scotus di. [illegible]
ipse ponit voluntatis resti[illegible]
de non occurrunt circumst[illegible]
optimus licet restitutionem expe[illegible]
ad tempus differre. licet [illegible]
detinere alienam rem. quia il[illegible]
cui res restituenda est d[illegible]
nabiliter eam vellet detinere [illegible]
quilibet rationabiliter debet vel[illegible]
restitutionem vel non fieri quia [illegible]
in gravius preiudicium contra[illegible]
ut eo ipso restituentis [illegible]
vel modicum incommodum sui [illegible]
dilationem vellet dare vel sue[illegible]
magis bonum caritatis vel no[illegible]
minimum dampnificaret. Ex [illegible]
Sufficit ergo in tali casu volun[illegible]
restituendi quo tempore optimum [illegible]
ipse actu restituat cessantibus [illegible]
convenientibus huius modi [illegible]
tunc tenet rem non contra [illegible]
sed voluntas actu debito quando
non actu illicito et si do[illegible]
natis velit res illam stati re
stitui non tamen detinens [illegible]
ipse ad depositum de cuius [illegible]
tutione est lex strictissima [illegible]
potest dnus iusto voluntas [illegible]
vata sicut scotus ¶ Cautus [illegible]
bent esse homines confessores
circa fures raptores [illegible]
debita insolutos. vel [illegible]
ipse maior vel minor facta [illegible]
violencia. fiant vel [illegible]
eo quod maior vel minor sit [illegible]
tria vel maior pena et [illegible]
fere totus mundus inolevit [illegible]
rapina. et sic quo posse suo [illegible]

ad medium ne nimia severitas vel
nimia remissio peccatis faciat quos
discreta poterat equalitas
renovare. imponas autem et spoli
atores et complices eorum debit
humiliter veniam petere ab eis
quos offenderunt non gratis eos
in rancore vel mala volunta
te permaneant. secundum host. et ray.

¶ Restitucio rapina et furto et
huius maliciis quantumcumque
sit restitutus plene secundum ius con
sequitur plenitudinem penitentia iniungenda
pro transgressione divini pre
cepti. et in hoc multi errant
putantes satisfactionem sufficere
facere sibi consonum. secundum host.
plura de restitucione vide supra
cap. 24. huius partis.

1\. Nulla potest consuetudine
introduci quod aliquis presbiter
sine superioris licentia
confessorem sibi eligere valeat.
cum enim potest absolvere vel
ligare. extra de pe. et re. si episcopus
li. 6. licet enim sacerdotes
omnes in ordinacione sua potestatem
ligandi atque absolvendi re
cipiant tamen ligatam quo ad
execucionem in eis qui non habent
populum sibi subiectum nec fuit
data eis potestas exequen
di a superiore. unde improprie dicitur
potestas ligata sicut si dice
retur ligata potestas come
dendi in eo qui non habet quod comedat.
videndum est ergo cum regulariter
confessio sit facienda proprio sacerdoti
in quibus casibus superiore non habito in
terris potest quis eligere confes
sorem. sed presbiter existens in curia debet
confiteri pape vel eius penitentiario [illegible]
est quemcumque sacerdotem
voluerit. Cardinalis sed absque

absque

sed legatus potest sibi eligere confessorem
sicut presbiter existens in curia debet con
fiteri pape vel eius penitentiario tamen
eius tantum est quod habeat a papa licentiam
eligendi sibi confessorem. capel
lani vero et ceteri curiales sunt
de familia pape confiteantur
penitentiario suo et non alteri. si sunt
cum cardinalibus possunt de licentia
domini sui cum cuiusvis eorum habet alii
confiteri. ¶ Patriarche vero et
archiepiscopi episcopi et omnes inferiores
prelati exempti possunt sibi eligere
confessores. prout extra de
pe. et re. c. ne pro dilacione
tamen si electus non habet potestatem
absolvendi a maiori excommunica
cione. ut in casibus grandioribus. extra
de pe. et re. si episcopus li. 6. alii
dicunt contrarium. dicit glossa
[illegible] verba premissa sunt
late interpretanda pro confes
sore electo non potest absolvere de
peccatis sed excommunicationes ma
iores quas presbiteri non reservant sibi ab
solvere et in sentencia lata sit ab homine
ut in summa q. li. 3. ti. 34. q. 63.
Alii inferiores prelati non exemp
ti non possunt sibi eligere confes
sores nisi de licentia domini pape vel
sui episcopi. secundum petrum. sacerdotis vero
abbas et quilibet prelatus non exem
ptus confiteri debet episcopo suo vel
de eius licentia alteri ydoneo. ¶ Item
monachi debent confiteri suo
abbati vel abbate absente de
eius licentia secundum consuetudinem priori possu
nt quod confiteri episcopo si ei abbas
sunt vel alteri de eius licentia de
canonis apposita thesaurariis et
canonici. seculares simul
et sacerdotes parochiales et
alii de familia episcopi confiteri de
bent confiteri episcopo vel alteri de
eius licentia. unde patet quod unus sacer
dos parochialis non potest alium ab

plicis sacerdotis suo licentia generali vel speciali tacita vel expressa sed si episcopus sit contrarius sic secus et tolleat presumenda cum ipsum hoc tacite improbato. Doctor magister advocatus vel alij in ipsis partibus confiteri debent illi in cuius potestate morantur. Imperator vel imperatrix de antiquissima consuetudine curie possunt confiteri capellano suo tamen tamen cum importantia eligendi sibi confessorem.

¶ Rex vero si habeat domicilium principale in aliqua civitate episcopo ipsius civitatis vel presbitero parochiali confiteri debet non super hoc habeat privilegium et idem dicendum est de ducis marchionis et aliis habentibus terras iurisdictiones in diversis episcopatibus sed si habeant diversa domicilia in diversis locis et non appareat quid eorum sit principalius possunt confiteri ei in cuius potestate morantur vel tutius est de licentia episcopi in cuius dioc. morantur eligant confessorem.

¶ Nobiles simplices mercatores iusticiarii et alij inferiores et similes postquam ad annos discretionis pervenerint confiteri debent sacerdoti parochiali vel alteri de eius licentia extra de pe. et re. omnis et supra eodem. eo. ti. si. eorum. hoc intelligo non confessi sunt alicui signori eorum curam animarum ordinariam habenti cuius sunt proprie loquendo cuius infra terminos sive loquuntur et proprio episcopo vel alteri de licentia eorum aliquis vel curam vices suas commisit seu alias ex concessione ipsius potest extraordinariam habere vel sunt fratres predicatores et minores per dioc. admissi ut extra de sepult. cle. dudum in cle. Et non innueat articulus necessitatis vel dicere quibus istorum sed proprie loquendo episcopus proprius sacerdos parochialis vel ab aliquo istorum potestatem delegatam habens vel ipsis dicatur ad hoc quod ex concessione vel permissione ipsorum contineris ut dicta proprius sacerdos supra ver. dicitur.

¶ Episcopus potest eligere confessorem sibi non solum decanus vel alium eligat quem dominus potest habere copiam illius quem elegit sed eo mortuo vel si recessit ab eo tutius eligat alium. Et si episcopus habeat diversos confessores quibus singillatim omnia peccata sua vellet sed diversos confiteri commendandus esset supra eodem hostiensis in summa. Et consulo quod episcopus alicui confessori suo cum in confessorem eligit plus committit et intervenientis eligere quam dictus summa hostiensis.

¶ Item archiepiscopus sibi debet unum sit confessor episcopus suus suffraganeus velit nolit etiam eum compellere vel quando cum suspecta habet eius confessionem quam in ipso de causa episcopus se exigente supra hostiensis.

¶ Clericus vel alius nobilis habens in diversis castris seu locis domicilia potest sacerdoti confiteri in cuius parochia moratur quando diu ibi moratur sed de licentia eligat confessorem. Si autem in diversis episcopatibus habeat domicilia ab utroque episcopo licentiam impetret vel a metropolitano. Si vero sint in diversis provinciis recurrat ad primatem vel ad papam.

¶ Item ille qui per unam partem anni ma

nerit in vna postea et postea parte in alia
si transferauit se cum animo adhuc
di remanendi facti sunt paro-
chiani loci illius. Si autem non inten-
dunt derelinquere domicilium
antiquum debent confiteri pres-
biteris poli in qua postea est illud
domicilium vel privilegium seu licenciam
habeant alteri confitendi. Summa host.
¶ Item sacerdos proprius ordinarius
potest cuilibet sed non temporaliter
suo posse ex causa subditum su-
um audire et absoluere extra de-
bito loco ut exprimitur extra
de pe. et re. omnis et prima est
de iurisdictione voluntaria.
Summa host. ¶ Item quilibet con-
fessor ordinarius potest alteri sa-
cerdoti habenti executionem ordi-
nis committere potestatem audiendi
confessiones subditorum suorum. Si autem ex-
ecutionem ordinis sui non habeat
non poterit eis talem potestatem com-
mittere vel ab eo qui potest licet im-
pedimentum huiusmodi amouendi.
Summa tho. di. xvii. ex quo elicitur
quod sacerdoti non habenti iurisdic-
tionem super proprium subiectum potest sacer-
dos potest committere potestatem subdi-
tos suos audiendi. Potest etiam
sacerdos potest capellanos mo-
nachos et alios regulares
quibus nulla cura est ab episcopo
commissa licite vocare ad au-
diendum confessiones parochianorum suorum
maxime in quadragesima quando non sufficit
ad tantam multitudinem audiendam
et talis consuetudo est quamvis
quam sumunt et non reprobat quia
consuetudo quoque dat iurisdic-
cionem et quod ab eo non licet. Summa ab.
in glo. Ray. ¶ Item quod com-
mittitur alicui per superiorem quod
possit audire aliquos pro-

chianos non sit prouideri alteri sa-
cerdoti quia iurisdictionis potestas
non est commissa alicui in fauorem
suum sed in utilitatem plebis et ad ho-
norem dei promouendum. Summa tho. Item
di. xvii. Et confessio sacerdoti
habenti commissionem a superiore ut
dictum est non tenetur iterum confiteri
proprio sacerdoti ut in extravagante q. o. xxii.
que incipit vas electionis de
hoc sunt ca. in co. huius ptis ca. ¶ Item
in sacerdos potest credere subdito
suo dicenti se confessum alteri
et subdito suo eucharistiam ministrare
nisi impediat aliquid quod ad
forum iudiciale pertinet ut excom-
municatio. Non enim debet sacerdos
suo subdito quem nouit excommunicatum
dicenti se absolutum credere
nisi constet sibi de absolucione. Si vero
non sit impedimentum nisi quod per-
tinet ad forum penale ut peniten-
tie et credere dicenti se con-
fessum et iniuste agit si penam ei
denegeret. Quia in foro iudiciali
creditur homo contra se non pro se
in foro autem penali et pro se et con-
tra se. Summa tho. in quadragesimo quarto de
quolibet continua p. et ii. et host.
dicit in quodam quando ipse sacerdos
non debet credere eucharistiam subdito suo
nisi constet ei per testimonium litteras vel
aliud indicium fidedignum ipsum
esse confessum et absolutum vnde
sunt pars v. c. ca. viii. Dicit etiam
glo. ab. quod de peccato manifesto
et quo subditum suspendit non tenetur
ei sacerdos credere dicenti se
confessum et absolutum ab alio
qui potuit nisi per litteras eius
vel alio modo legittime doceatur
q. o. in sed. q. ho. xx. ti. xxx. ca. q. xl.
¶ In multis enim casibus licet subdi-
to alteri confiteri quam proprio sacer-
doti

vtpote si sciat primum sacerdotem
hereticum, hereticum aut simplici-
tatem ad malum aut fragilis-
ita quod ad peccatum quod quis ei con-
fitetur sit pronus. vel si probabiliter
estimetur quod est reuelator confes-
sionis vel si peccatum quod quis con-
tra illum commisit est in hijs
et similibus casibus in quibus proba-
biliter penitens ex confessione
facta vel sacerdoti periculum im-
mineret dampnum corporis ad superiorem
vel poterit licet alteri confiteri
quia si hereticus non possit idem est
iudicium quod de illo qui non habet
copiam confessoris vnde magister
dicit eligeret laico confiteri non
in hoc transgreditur preceptum
ecclesie quia precepta iuris positiui
non se extendunt vltra intencionem
precipientis scilicet vltra caritatem
quis est finis precepti secundum thomam
di. vi. qui[a] pe. quinto. et addunt
doctores quod si nullo modo possit haberi
aliquis sacerdos et necessitas im-
mineat confitendi penitens
peccatum suum in grauido si illa ecc-
lesia de cuius confessione posset
malum prouenire. ¶ Hostiensis autem
ponit expresse viii casus in quibus
quis potest licite audire confessionem
parrochiani alterius. Primus quando
proprius sacerdos est indiscretus
ita quod confitentem duceret ex
dissimulacione in errorem. de pe. di. vi.
placuit. secundus cum confessionem
ignorans sacerdote qui sciat
soluere et ligare. de pe. di. vi.
qui vult. Secundum hoc dicit secundum de li-
cencia sacerdotis proprii. extra de pe. et re.
c. omnis. et si ille nolit licen-
ciare potest ad alium recurrere. extra de
re. iuris quod non est licitum. vel
videat ad superiorem quod com-
pellat sacerdotem licenciare
vel vt ipse licenciet. 2° quando

parrochianus transtulit domicilium
suum de hoc tene quod dictum est su-
pra c. eodem. 3° cum quis est vagabun-
dus. 4° cum quis incurrit de-
lictum quod se transferat ad
et ibi sit domicilio reperiatur
extra. de immunitate ecclesie. c. licet. 4° quando
quis deliquit in alio eodem. de pe.
di. vi. c. placuit. Si sit excommunicatus
a prelato illius qui aliquod peccatum
fecit considerant seorsum in sacris
et hominum quorum ignorancia aut
torpor talis est mittendus
excommunicatori absoluendus ab
Si autem peccatum sit occultum et nul-
la excommunicacio aut alia sentencia
ecclesiastica sit secuta credo
quod proprius sacerdos possit eum
absoluere cum iacens studium vt
eciam alios subditorum suorum licet
morantur in studio nam tunc
efficiuntur de foro illius cuius
in eius potestate morantur. 7° pro pe-
nitentibus vt cum quis iudica-
tur ad mortem. vel dicit intraturus
in istud bellum vel mare et de-
fectu sacerdos proprius alteri confiteri
est laico si opus. de pe. di. i. c.
peniteat et quamuis laicus non pos-
sit absoluere tamen ex confessione
confitentis turpitudinis crim-
inis sui ex desiderio sacerdotis
consequitur veniam si non con-
temptus sed absoluetur a sacerdote
secundum thomam et hostiensis viii. cum aliquis sa-
cerdos potest esse et iam habet
sacerdotis. ¶ Sed quidam dicunt
et bene quod in talibus casibus iam
dictis non habet locum et si de facto
sic absoluat non dicit absoluere
sed erroris quod absolucio autem pertineat
ad proprium sacerdotem nisi alium
teneat eciam aut vicarium suum
ceteri fideles si erat excom-
municatus eciam si mortali

erat peccatum de quo confessio est
alicuius sacerdoti vo. i. sic q. li
3° ti° xxxiiij° q. xlviij. et in omnibus
istis casibus consulunt host. et ray.
ut sic confessus alteri sacerdoti
iniungatur ei ab eodem ut quanto
poterunt se proprio sacerdoti repre
sentent significantes ei quid
sit actum. dicit Ray. quod in hiis
casibus confiteri possunt subditi
alteri sacerdoti quam proprio non tamen
cuicumque sed illi qui habet iurisdictionem
sed extra articulum necessitatis. host. dicit
quod sufficit quod habeat licentiam sui iudicis
secundum alios. scilicet ut confiteatur
tali sacerdoti vel generales. scilicet
ut possunt confiteri alteri sa
cerdoti. Sacerdos potest per alium
iurisdictionem suam quo ad hoc dare
usque non habeat ut extra eodem c. habet
addit host. quod habeat huiusmodi licentiam
sive in generali sive in speciali. ut
dicitur si subditus recurrat ad
discretionem suam ad religiosos
sive extra ad non ita peritos dum
tamen sufficientes et honestos
[illegible] confiteatur et alius sacerdos
audit. Si vero subditus eam non
habet nec quia vult abscondere
peccatum suum a proprio sacerdote
vel quia primum contempnunt ipse
se proprium reducat et de hoc dicitur pe
nitentiis agere. Potest ergo tu quis
alienum parochianum audire pro
eam sine accessione ad te ut tibi
confiteatur iniungere ut sic
audias vel remittas di
[illegible] quod secundum episcopum [illegible]
non est sufficiens cum ut penitens
non confiteatur proprio sacerdoti
[illegible]. Item peregrini et vaga
bundi si acquirunt propria et vaca
bunt [illegible] propriis sacerdotibus sed at
de contra ut [illegible] per
sumendi et eis [illegible] licentia

confitendi. Si autem sit littera sua sacerdotis
peregrinantis non possunt ab eo ab
solui nisi in necessitate. et idem dicendum est
de negociatoribus et aliis victo
ribus secundum host. [illegible]. Item
peregrinus qui commisit cuius eius
absolucionem reservat sibi episcopus potest
in peregrinacione de illo eunti absolui
a simplici sacerdote. maxime
si instet tempus [illegible]
ut in pascha. sed [illegible] vel
eis habent copiam sui episcopi iterum con
fiteatur ei et recipiat ab ipso
primam salutare de illo peccato secundum Ray.
alii dicunt quod si talis sit neces
sitas in qua posset eciam laico con
fiteri. ut dicitur extra eodem c. omnis
utriusque cum. et absolutus sit ut dicitur
et a simplici sacerdote non oportet de
illo peccato iterum absolui. debet tamen
satisfaciat si quid faciendum est.
Si tu in tali casu simplex sacer
dos absolvat eum ab excommunicatione
maiore si postea eum facultas
offendit non [illegible] se episcopo presentare
cadet in eandem sententiam. ut extra de sententia excommunicationis
[illegible] eodem [illegible]. Item quod agenti
in extremis deficiente sacerdote
non oportet confiteri laico de precepto sed
consilium est [illegible] eodem
capitulo secundum pe. Item licet in aliqua
necessitate confiteri sacerdoti here
tico scismatico vel excommunicato vel simili
et hoc secundum [illegible] de pe. di. vi. c. i. sed
doleat de peccato et quod tantum dis
tulit confessionem et sufficit secundum tho.
host. et Ray. Item si sacerdos secundum dictos
vel minores licite confessiones
audire valeant in aliqua dioce
si debet [illegible] generales
predicatorum aut eorum generales
provinciales ministri
vel custodes minorum accedere
ad presentiam episcopi [illegible]
fratres ad hoc ydoneos [illegible]

et humiliter petant ut fratres quos elec-
tos presentant in eius civitate et
diocesi confessiones audire valeant
et penitentias imponere ac absolvere
penitentes ac postea prelati ydo-
neos eligant in certo numero prout
utilitati cleri et populi expedire
et eos episcopo presentent et de eius
licentia et gratia possint audire confessiones
Et si episcopus licentiam concederit tunc
dicti fratres sic admissi dictum officium
exequantur. Et si episcopus quemquam
ex dictis sic presentatis non admiserit
loco eius subroget alium. Vero abso-
lutio reconsiliat. episcopus licentiam dare
sic presentatis concedit eis licentiam
[illegible] apostolica dicit glossa si sic
eos repelleret. Secus si ex causa tamen
prelati hoc amplius potius habent quam sa-
cerdotes parochiales sunt a iure
non prelati ecclesiarum et amplius dare
voluerint ut possint sic admissi
ab episcopo fratres hoc audire confessiones
in alio spatio. h. t. cle. de sepulturis dudum
Potest etiam episcopus absque huiusmodi pre-
sentatione fratres ad audiendum [illegible]
confessiones in sua diocesi acceptare
committendo eis iurisdictionem et
habetur ut dicitur ex prologo clemen-
tinarum quarto. Et si prelati hoc conce-
dant concessio ipsa durat etiam post
mortem prelatorum donec revocetur per
[illegible] fuit de pastores. ¶ Item con-
fessores electi ex privilegio papali
[illegible] possunt absolvere in casi-
bus episcopalibus nisi censura ec-
clesiastica habent [illegible]
et videlicet hoc prologum seu premisso
tam exemptis quam non exemptis
scolasticis et aliis. Ray. ext. i. cle.
[illegible] dudum. ver. volentes
¶ Item si confessor absolvat
sub [illegible] de [illegible]
[illegible] quod non est absolutus
confitens si [illegible] sit excusat
[illegible] ignorantia sed non confessor et

non licet [illegible] ad hoc ignorat
Ray. tho. ¶ Quid faciet con-
fessor cum aliquis qui confitetur
se habere aliqua peccata de quibus
ille confessor non potest absolvere
et aliqua de quibus ipse potest
vide supra huius titulo ca. xxi.
¶ Item sacerdos nullus excommu-
nicatum potest absolvere nisi [illegible]
sit prius absolutus ab excommunicatione
quia excommunicatus non est particeps
sacramentorum ecclesie. Ray. tho.
de [illegible] quod si non stat per eum
quod non est absolutus non timetur in-
de quod negligentiam erat ad pe-
tendum [illegible] absolutionem poterit
eum absolvere a peccatis. ¶ Item sa-
cerdos non debet audire confessi-
ones eius cum qua peccavit
carnaliter quod [illegible]
[illegible] magna po-
nitentie et satisfactionis [illegible] debet re-
mittere ad alium sacerdotem
et [illegible] est de omni peccato in
quo sacerdos fuit consocius
et cooperator si tamen in huiusmodi casibus
absolvat valebit absolutio Ray.
tho. de eq. ¶ Archiepiscopus qui visitat
potest audire confessiones subdi-
torum suffraganeorum suorum pe-
nitentias imponere et absolvere ex
de ce. preterea li. vi. ¶ Item ille
cui episcopus committit vices suas ad
audiendum confessiones non potest in casibus
episcopalibus absolvere nisi specialiter ei
hoc committatur. ex. de pe. et re. [illegible] potest
de penitentia sicut episcopus li. vi. non potest
ille cui talis potestas committitur
ulterius committere. ex. de offic. de-
legatis. quam apostolica. [illegible]
firmatur [illegible] de offic. deleg. [illegible]
li. vi. [illegible] notat [illegible]
¶ Item officialis non habet auctoritatem
in casibus episcoporum nisi [illegible]
pateat quod hoc velit episcopus quia
sicut habet non est sacerdos [illegible]

[N]egatur. ex^a de pen. petitio/
¶ Item queritur ad quem vel
facta confessio illi qui credebatur
esse sacerdos et de facto
non fuit. vide sup^a hunc partem c^o
pri. ¶ Item in articulo mortis
omnibus sacerdotibus de omnibus pec-
catis et sententiis conceditur
absolucio. ut de pe. di. 1^a et quo
penitentiam. ex^a de sen. excomunicatio-
nis non dubium. ¶ Item licet confessor
credat confessionem non factam
privatum sed fictam. non tamen presumptive
ideo ab eo exigere de hoc
promissionem iuramentum seu ho-
tum si sufficit si dicat se hac
positionem facere et sic debet absol-
vere simpliciter et sub conditione
facta tamen ea in summa debet si sub-
pecti hoc quod si non restituat quod
abstulit et non faciat penitenciam sibi
iniunctam si poterit sine infamia confes-
sionem non celebrabit/ excommunicatio tamen
non absolucionis sua in habuit ut no.
est hunc partem c^o xiii. ¶ Item cum
sacerdos tenetur confitenti reducere
ad memoriam peccata que audivit
eum confessum fuisse si de confes-
sione habeat probabilem opinionem
ut si sciat illum illa fecisse tamen
in hoc casu timendum est quod confitens
non adhibuit curam ad recordandum de illis
ut quod laborat ignorantia crassa que non
excusat. ¶ Item sic con-
fitens non tenetur specificare nomen
personae cum qua peccavit vel statum
dignitatem confessori ut supra hac
partem c^o 3. d. Sicut sacerdos debet in-
terrogare secundum Ray. ¶ Sacerdos
suos parochianos publice notorios
famosos denunciare et habere tamen
sit in mortali peccato debet facere
quod potest ut inducat eos ad penitentiam
quod si non proficit oret deum et faciat
alios orare ut deus illustret
corda eorum. de consecr. di. 4. sollicite/

¶ Item confessor religiosus sive frater
debet facere consuetum confitenti de
debitis decimis/ vide sup^a partem c^o 2. t
Item non potest nimius sacerdos au-
dire confessionem penitentis et alium absol-
vere quod si eciam per modum dividi non potest
sicut nec data sacra dividi possunt
23. di. quoniam. ¶ Item per singu-
los archidiaconatus certi confessores
prudentes et discreti ab episcopo loci
statuantur qui confessores audiant
decanorum prelatorum personarum et presbiterorum
in ecclesiis cathedralibus confitentium
eciam canonici episcopo vel decano
vel certis personis ad hoc constitutis
per episcopum decanum et capellanum
qui eciam chorum et in q. de otho. et est
in con. lameth. pro casibus in
quibus sacerdotes simplices parochiales non
possunt absolvere/ vide sup^a hunc
partem ca^o 19. ¶ De celacione confes-
sionis dicendum quod in eo cam tenetur confessor
celare confessionem sed factum quod sic
deus tegit peccatum interius ita et debet
confessor et si temerarie violatur sa-
cramenti peccat quod confessor revelat
vero si aliquod grave periculum in-
minet ut de heretico qui corrum-
pit fidem vel de aliquo nimio
illicito quod aliquem voluit contra
hoc vel de alio magno dampno
temporali et hoc sub confessione per confes-
sionem debet confessor hoc revelare si po-
test debet monere eos qui constituti
sunt obviare vel ut desistant
a prelato potest dicere quod vigilet su-
per gregem suum et aliquid simile si
confessor nullo modo prodere licet
ex^a de pe. et re. omnis. Et in summa theo^a
non tenetur ad secretum propter prelati
revelacionem aliquod de confessione nec
excommunicatus quod hoc in eo latere tenetur
ut in teste adductus tenetur aliquid
de huius dicere secundum hostiensem supra c^o ar-
¶ Revelans confessor sed fratres debet

de antiquo more deponi et dari
omnibus diebus vite sue ignominiose
suo peregrinatur de pe. di. vi. c. Sacer-
dos secundum Io. dec. depo. debet et
ad penitentiam perpetuo agendam
in arto monasterio detrudi. extra
Ar de pe. omnis ¶ Si iudex in-
stet et inquirat a confessore
an aliquid sciat de hoc quod in
confessione audivit et confessor
non possit iudicem aliqua via
declinare respondere poterit dicens
nihil inde scio. quod subintelligitur ut
deo. vel ut inde scio tibi revelan-
dum sicut dicit christus xiii. q. de die illa
nemo scit nec filius. quod subintelligitur
scit inde filius revelandum vobis
secundum Rb. super Ray. [illegible] sacer-
dos interrogatus semper debet tacere
et veritatem potius dicere sic dicit
quidam quod possit contingere quod
ex sua taciturnitate vel fuga
a responsione mala suspicio in cor-
de iudicis generaretur secundum Ric. De
illo autem quod sacerdos alio modo scit
quam per confessionem potest idem dicere quod
confessionem per veritatem vel per maiorem
utilitatem non tamen debet dicere
quod audivit illud in confessione tun-
cum tamen est propter scandalum vitan-
dum vel nisi ponitur inde dicat
Ar secundum Tho. di. 21. ¶ 2o quod sigillum
confessionis non extendit se di-
recte nisi ad ea que audivit sub
confessione sacramentali unde sunt
que indirecte pertinent ad sigil-
lum confessionis sicut illa per que
posset peccator vel eius peccatum
deprehendi illa autem celari debent
similiter et ad quod intendit dicere in
confessione non pertinentia ad con-
fessionem summo studio sunt ce-
landa propter scandalum secundum Tho. ibidem
Ar di. 21. ¶ Abbas sciens per
confessionem subditi sui ipsum teneri

peioratum seu aliud beneficium quod
est ei occasio ruine potest sine reve-
latione confessionis illud petere ipsum
inducere relinquendum sive adhi-
bendo remedium in foro pe-
nitenciali monendo eum ut
resignet vel potest ex causa eum
absolvendo vel eum a cura ipsius
peioratus ut sic tollatur omnis
suspicio de confessione revela-
ta secundum Tho. di. 21. Item non sa-
cerdos institutus in confessione
interpres alicuius confiten-
tis confessionem illius celare tenetur
in hoc casu aliquid participat de
actu sigilli confessionis secundum Tho.
ubi supra et puniendus est si re-
velet non pena qua sacerdos
revelans de qua dictum est
secundum Host. sed aliqua pena arbi-
traria. Host. in glo. super can.
omnis ¶ Sacerdos de licentia
confitentis potest dicere illa que
audivit in confessione nisi [illegible] vel
probabiliter timeatur scandalum
non debet uti tali licentia Si tamen
aliquis causa de licentia confitentis
revelet illo qui revelatur te-
netur illud celare a confitente sive
te vel velit quod ille liberetur
absolute sciat secundum Tho. di. 21.
¶ Si quis confiteretur sacerdoti
se habere peculium ex furto ra-
pina vel aliunde [illegible] peccato debet
sacerdos illud omnino celare
Si vero quis revelet sacerdoti
de pecunia penes eum deposi-
ta ea que debet ut quod ei dicit
non debet tale dictum sub sigillo
sigillo confessionis Si autem per modum
[illegible] sic recepit non tenetur cela-
re nisi per modum confessionis vel sacra-
mentum sed auctoritate episcopi vel principis
vel iudicis potest huiusmodi compel-
leretur de huiusmodi revelatio

dicat veritatem quocumque modo per in
directum instet fiat suspicio vel quod
consistat vel ho^i ve[illegible] vel alio
modo te[illegible] fateri veritatem non ob
stante quod sub sigillo confessionis
talia suscepit indiscrete quia
de hoc ad^n non cogitaverit pu
suspicando et si [illegible] in hoc
ar^n [illegible] esse [illegible]
nec in [illegible] ipso aliquem ob
[illegible]. nec cetera in hoc ca^n pu
niendus sed revelator con
fessionis. quia pene ipsis con
fessionis extendunt ad revelatores
peccati. secundum hostiensem in glossa
super eodem et a. ub. in glossa h. vi.
di al per pot vel transmundem
requireret in isto super hoc
debito vel posito debet ta
cere vel transferret super eo
ad adh. et judicaret sophistice
secundum glo. ab. v. secundum tho. [illegible] di
di. xi. quod homo non debet suspicio
ho. [illegible] de facili aliquid sub
sigillo confessionis tamen si recognitat
tes ex confessione illud illo
modo observato desit in confessore habet

Est huius advertendum

quod sacerdos confessor alicuius
auditurus post confessionem
qui [illegible] s. parochianus suus sit et
tunc audiat ipsum si non remitt
tat eum proprio sacerdoti vel in casi
bus sibi notatis eo [illegible] n. o. p. t.
. vel si bis habeat sufficientem
ut possit alteri confiteri Ins
quirat itaque sacerdos peni
tentis confessionem humiliter et ma
ture vel suo gestu et ex con
fessione humiliter inducit et primo
si non habeat notitiam personae suae in
quirat modeste ab eo unde sit
vel fuit nutritus et cum quibus se

[illegible] cuius status conditionis pro
fessionis aut ordinis sit ex
hiis scire poterit quis et de qui
bus exprimit interrogationes ab eo
postmodum faciendas / [illegible] super de
ceat eum quod quociens confitebitur
sedeat humiliter ad pedes sacer
dotis et si fuerit [illegible] sustineat eum
ut sedeat ex transverso ne fa
ciem eius sacerdos inspiciat [illegible]
facies earum sunt [illegible] abbas
et si sacerdos videt penitentem
esse simplicem vel ydiotam
inquirat ab eo an sciat oratio
nem dominicam salutationem angelicam et si
nescit eum doceat
bonum et si nescit eum doceat
vel moneat ut addiscat [illegible]
monet eum ad compunctionem et
ad confitendum [illegible] dulcia
suavia eloquia et proponat ei be
neficia que contulit ei deus crea
do et redimendo. Omnibus vero
de [illegible] [illegible] stabilitatis et
brevitate mundi instabilitatis et
[illegible] vel prosperitatem [illegible]
peccatores et de pre
sumendo peccatores [illegible] et de [illegible]
sione illius et similia et ex
[illegible] patris receptus [illegible] gratia
sua peccatores [illegible] con
[illegible] et si non vult [illegible]
[illegible] proponat terrores [illegible] ex
[illegible] mundi penas inferni
et huiusmodi et confortetur de pec
catis non desperet per multitudine
peccatorum aut enormitate
[illegible] vel magnitudine
proponat ei exempla peccatorum de pec
[illegible] negando graviter pec
cavit et post amara [illegible]
factus est caput ecclesie et fre
[illegible] confortavit de paulo
[illegible] qui de peccatore
[illegible] et [illegible] factus
est vas electionis. De maria
magdalena [illegible] peccatrice
de matheo theolonario et aliis.

c alios exortet ad penitencie
ut integre confiteantur omnia pec
cata sua de quibus confiteri po
terit c recordari nullum celan
do vel excusando nam curari
non desiderat qui curanda
celat sed occultat nec prodest
apposito medicine qui dum
ferrum et in vulnus quod adhi
nct eis per rimas consulendo
leniendo c si expediat in
crepando c habeat confessor quan
potest conditiones quas in hoc
v. continentur / confessor dul
cis affabilis atque suavis sit
prius c prudens discretus atque
benignus. Caveat autem sa
cerdos vel quiuis confessor
audiens non confessos audi
at vel penitencias imponat aut
absoluat ea intentione ut ali
quod temporale a penitente
recipiat nam si hoc facit ap
districtum iudicem tunc dam
nocit grauiter se astringet / ex
de simo et cap tua nos
tri gratis oblatum
a penitente deuote
recipere dicit et quando
cumque poterit mo
dicum c non sordide ex contemp
tu sic magis prelati quidam
faciunt / et hoc sit eis dedi
cus non tamen ecclesia de elemosina
sustentatur. honestum est autem ut
confitens aliquid det in signum
deuocionis tempore confessionis et
ius de pecore ipso non tene
atur c laudabiles consue
tudo ho sunt seruande si tamen
subditi ut voluerit dare non
tamen vero hoc est penitencia vel ab
solucio denegandus sit hoc sit
de pe. di vi. Informat etiam
sacerdos si appetat penitente

quales debet esse confessio ut sit secun
dum ea de quibus supradictum est
hunc parte cap 3. b. Et dum peccator
confitetur peccata sua sit sacer
dos in silencio c audiat cum
vultu dimisso non aspiciens pe
nitentem eis prebeat ut mul
tiplicet interrogaciones in
pertinentes. Caveat etiam ne per
las penitens sit districtius
c diligenter aduertat qua
tum sufficiat ad singula pec
cata. in confessione dicta c
pro eorum exigencia qualiter
penitenda sunt diligat c
peccata congruentia. Effor
ma confessio potest esse talis
Confiteor deo celi c et qua
peccaui per superbiam interius
exterius per vanam gloriam c ex
cellencia oculorum ac de ve
stibus c alia ornamenta c de
c factis contemptuendo
precepta c ecclesie statuta c p
tum monita sepe non sol
ro ostendi in exteriore a
parentis quam veritate fui
verbis c factis ostendebam
frequenter me habere que non
habui sepius que non scium potuis
se que non potui. Fecisse que
se que non feci c etiam de aliis qui
malefice meis laudabam fui
sub specie bona sepe peccaui
bo operantes derisi grossa
superbe me sepius locutus sum
de subtilitate ingenii mei
gloriabar bona virtutis se
gessi in per meritis a deo
putaui de quamuis me prsumens
indicaui tamen gloriam cupid
fui conspiciens vim probos
c pauperes despexi ut de
superbium et de nobilitate generi

L.

diversis pulcritudinis et de aliis
speciebus superbie. De quibus in
capitulo primo d. ¶ Peccavi ego in
iram vindictam appetendo aut
mee voluntatis aut ~~mee bo~~
~~nitatis~~ ~~placabilitatem~~ impossibi-
litas per iram multos provocando
ut quarto capitulo primo e. ¶ Pecca-
f vi ego per invidiam de malis
et infortuniis proximorum gauden-
do et de bonis eorum tristando
ac ut capitulo primo f. ¶ Pecca-
vi ego per avariciam res alienas
iniuste capiendo prodigus
sum in dando per rem retinendo
ad usuram mutuando. furtum
rapinas et extorsiones commit-
tendo et ita de aliis ut c-
h primo g. ¶ Peccavi ego per gulam
in cibo et potu excessum facien-
do plus ieiunia precepta de ieiu-
nio ex solvendo per illos per quos
laborem vixi non pecit debui
oracionem statuta sumpta ego excep-
necessitatis articulum non servans
horam comedendi per communem
et ita de aliis ut capitulo primo h.
¶ Peccavi quoque per accidiam
verbum dei predicacionem et aliam mo-
nicionem salutarem spernendo au-
diendo ut audita negligen-
do bona opera in mentis con-
ceptu dimittendo tempus quo
spiritualiter laborasse debui per pro-
lixos et ocio vacando super
negligens sum in officio divino ec-
k ut capitulo primo i. ¶ Peccavi
insuper etc. in luxuria per aspectus in-
pudicos amplexus oscula
et tactus inmundos in feda cogi-
tacione in pleno consensu et vo-
luntatis actu venereum illicitum
exequendi et circa hoc diligenciam
adhibui et in huiusmodi cogitacionibus
morose delectatus sum fornicacionem
committendo incestum adulterium etc.

ut capitulo primo k. ¶ Item peccavi
in fide male credendo here-
sim docendo sortilegia ut
distribuendo. In spe presumendo
ut desperando caritatem deo
et proximum non habendo. Peccavi
in temperancia vivendo prudenter
eligendo debilitate et fragilitate
temptacionibus resistendo et iu-
sticiam operando in affectu pena
in intencione prava et in volunta-
te iniusta. ¶ Peccavi et aliena
concupiscendo. Opera virtutis
expendendo. Sensus in ad cus-
todia tradita fuerant ne-
gligenter custodiendo in ...
tibus ut non indulgendo ex
corde sed vindictam expectan-
do in susurrationibus et adulaci-
onibus in ocio et pigricia. ¶ Pec-
cavi ego aliud eligendo superfluis
do et pauperes expoliando proximos
seu propinquos meos deserendo.
Peccavi ego opera misericordie omitten-
do de quibus infra capitulo primo q. ih.
¶ Item in diebus dominicis et festi-
vitatibus sanctorum deo debitum hono-
rem et obsequium non impendendo
ut sobrie et caste in eis viven-
do ociose et vane tempus meum
consumendo suadentibus in ma-
la ceteros consenciendo. proximis
plus nocendo quam iuvando.
clamores pauperum non miseri-
cordiendo prelatis aut subditis
aut aliis proximis detrahendo
ut patri ut matri debitum de-
bitum honorem impendendo ut
mortuis de spiritualibus be-
neficiis subveniendo et amicis
aliis quibus debui fidem non ser-
vando ut eis debita obsequia
reddendo, legata et ultimas
voluntates mortuorum per
promissa tardando et sequitur exequendo

subditos meos male superbe
tractando et potius ad vindic-
tam quam ad medelam corripi-
endo. Instancius ab eis temporalia
exigendo. Statuta auctentica
vel processibus iudiciis seu aliis
ordinacionibus contempnendo
mea eciam non ut potui et de-
bui defendendo. In ecclesia
Dei superbe intrando. stando se-
dendo fabulando et vanis
colloquiis ibidem cum aliis insis-
tendo. Vasa sacra irreverenter con-
do inmundis suis manibus pollu-
tis contingendo. Corpus Christi et
sanguinem indignus sumendo
divinum officium diminute et dis-
solute et indevote dicendo psal-
lendo faciendo et audiendo
horas canonicas ex negligencia
vel negligendo sepius omittendo
alios a divino officio impediendo
Peccavi eciam in pravis cogi-
tacionibus et desideriis pravis
et suspicionibus falsis. In iudi-
ciis temerariis et maledictis
temptacionibus iniquis et in de-
lectacione mala et consensu non recto
et concupiscencia carnali et de-
lectacione mundana et timore
mundano servili et humano
et vana delectacione et dilec-
cione simulata et audacia
superbia etc. In impugnacione
veritatis agnite et appe-
titu et verbis ociosis superflu-
is et luxuriosis. In menda-
ciis et falsis iuramentis et
blasphemiis et aliis confes-
tis et transgressionibus Dei et hominibus
factis non servatis. Ingratitudine
et bonis . . . instabilitate et proposi-
ti et simulacione . . . et presumpcio-
nibus superbis et leticiis temporalibus
in ludis deceptoriis et amorosis

et ymaginacionibus vanis et osten-
tacionibus falsis. In pollucionibus
nocturnis et aliis inmundiciis
feditatis. In pravo exemplo
et defectu compunccionis et caritatis
spei et carencia contricionis in
inmundiciis confessionis et negligencia
confitendi. In omissione
et oblivione satisfaccionis
et obduracione cordis et de-
vocionis. In tedio boni et detrac-
cionibus iurgiis et seminacione dis-
cordie et prodicione acceptis
et donorum gratis acceptorum
vendicione et ad Dei glo-
rificandum non feci ut
potui et debui Deo insti-
debitas timui benignitatem
Dei et paciencia sua abusus sum
de morte non cogitavi assi-
due ut debui et carnales
fraternitates et amicicias
affectavi et proximo meo debi-
tum non paciencie sustinui
innumera grata Deo debita
pro beneficiis suis non exsolvi
celestia desideria non appe-
tivi tepide sancta bona deseru-
i et conscienciam propriam neglexi
angelum meum custodem et sanctos
Dei scelestis actibus meis
offendi temptaciones mala
voluntatis sepius sensui meo pe-
ccata mea preterita sepius
cum delectacione quam ad anime
mee memoriam reduxi
Peccavi in oppressionibus pro-
ximi et calumpniis iniuria-
rum et invasione bonorum alie-
narum potencium et avaricia
nacionis et deceptione simpli-
cium Dominus precepta non obe-
divi consilio non adimplevi
spiritui sancto et motu spi-
ritus non obtemperavi Dominus salutis

non timui. Item si per omnia et proximum
propter deum non dilexi. non debite
me ipsum gubernavi. Peccavi
etiam videndo audiendo gustando
odorando et tangendo
in cogitatione locutione volunta-te
et opere et in multis aliis que nunc
non occurrunt et ideo peto penitentiam
dignam etc. Hunc modum con-
fitendi hic inserui ut iterum di-
catur quod sequitur scilicet ut pec-
cator cum confessionem diligenter
aspiciat et consideret in quibus
peccatis ipse culpabilis fuerit
et illa plane dicat in confessione
sua et si scilicet nullum peccatum
sibi occurrit de occultando
in confessione id est nullum peccatum
de quo penitens non est cul-
pabilis ibi quomodo sibi est dic-
¶ Finita narratione sua con-
fessionis penitentis dicat
ei confessor modeste. habes
ne plura dicere et si peccator
dicat se velle investigare
si posset recolere expectet
sacerdos patienter quousque
omnia dixit que occurrerent
Si dicat non habeo talia de
quibus recolit poterit dicere
confessor fortasse non omnia que
egisti occurrunt memorie
tue ideo de aliquibus te interro-
gabo. tu igitur caveas ne dicas ista
gratia aliquid peccatorum tuorum oc-
cultare presumas

Sacerdos in interroga-
tionibus a confitente faci-
endis solers sit et prudens
ne ipse facere erat in promendum
faciendum in confessione culpas per
indiscretionem suam penitentia
occasio sit primo. Verbis igitur ve-
latis utatur maxime si utere-
tur de peccato carnis quousque

vel audivit a sacerdote penitente
ut tamen sit expertus. Interrogat
sacerdos penitentem si aliqua temp-
tatio et qua temptatione et qua-
liter restiterit et tunc cogitat vel
operatur. Item inquirat si aliquod
officium habeat scilicet artificium exerceat et
de pertinentibus ad hoc inquirat
¶ Generaliter inquiratur a sim-
plicibus an teneant rectam fidem
et an sciant saltem litteraliter arti-
culos contentos in simbolo fi-
dei. scilicet an credant patrem et filium
et spiritum sanctum esse 3 personas in uno
deo et unam trinitatem benedictam
creasse omnia creata visibilia et
invisibilia et filium fore incarnatum
fuisse ex maria virgine passum
et mortuum pro nobis in cruce et
sepultum descendisse ad infe-
ros 3a die resurrexisse a mortuis
ad celos ascendisse iterum esse
venturum ad iudicandum mortu-
os et vivos omnes quoque homines
tunc in corpore et anima resurrectu-
ros et bona vel mala secundum sua
merita recepturos et credat
remissionem peccatorum per sacramenta
ecclesie percipere. credant etiam sanctorum
communionem id est omnes homines in ca-
ritate existentes esse participes
omnium bonorum que fiunt in
ecclesia et quod credant eternam iustis
hic in gratia in celis conregnabunt cum
eo in gloria ¶ Cognoscendum est
etiam a simplicibus an sciunt 10
precepta decalogi que sunt hec
Non adorabis deum alienum Non
assumes nomen dei tui in vanum
Sanctifica sabbatum Honora patrem
et matrem Non furtum facies Non
mechaberis Non occides Non
dices contra proximum tuum falsum testimonium
Non concupisces rem proximi tui
Non concupisces uxorem proximi
tui Hec predicta de articulis fidei

et de preceptis decalogi. Quarta pars tertii
capituli primo et 2o diffusius decla-
Sup. ratur. ¶ Confitentis est deinde
ut fiat interrogatio de 7 peccatis
criminalibus. Primo de superbia.
Si unquam fuit superbus de pulchritudine
corporis de nobilitate generis vi-
goris fortitudinis sanitatis vo-
cis subtilitate ingenii scientia eloqu-
entia divitiis honoribus vestibus offi-
cia prelacia potestate familiaritate
alicuius potentis domini vel domine de
eo moribus bonis et humilitatis
pietatis pacientie paupertatis sponta-
nee largitatis honestatis seu sancta
conversatione seu aliis quibuscumque
donis gratie nature seu formositatis
aut fortune. Et si ista dona non
a deo collata per meritis crediderit
et non ex mera dei gratia. Si se iacta-
verit habere vel sibi que non habuit
nec sentit. Si de se presumens
alios iudicavit. Si aliis despe-
ctis singularis videri voluit.
Si eo vane laudis et vane glorie
cupidus fuit. Si per ypocrisim pec-
cavit. Si doctrina correctionem seu
correptionem sapientis despexerit.
Si inobediens ecclesie vel prelatis
dominis potestatibus vel paren-
tibus et mulier marito in hiis
que non sunt contra deum et iusti-
ciam extiterit. Si in prosperis pau-
peres aut minus peritos derisit
seu despexerit. Si adulatoribus
fuit crediderit aut eos ~~fuit~~
~~et aut~~ dilexerit. Si [illegible]
fatuis aut ociosis assuetus fuit.
Si excommunicatus iniuste aut iuste
communicaverit. Si cum excommunicatis
in casu a iure non concesso com-
municavit aut censuram ecclesiasti-
cam quomodolibet vilipenderit.
Ira ¶ De ira inquiratur et si quando
aliquo per iram nimis motus
fuit. Si aliquem proximum obprobriis

verbis contumeliosis lesit
aut ledi procuravit vel
offendit. Si iratus proximum ad
iracundiam provocavit. Si mor-
tem vel aliquod aliud dam-
num proximo desideravit. Si
operando vel consulendo vel
alio modo illud paravit. Si
propter odium incendium bonorum
proximi fecerit aut segetes vi-
neas aut arbores nascentes [illegible]
[illegible] extirpavit. Si detra-
xerit aut aliis detrahentibus
libenter audierit. Si maledi-
xit et [illegible] effectum maledic-
tionis subsequi. Si in proximum cum
malo manum misit vel deum
vel sanctos aliquos blasphemav-
it. Si in infirmitatibus et tribulationibus
impaciens fuit vel rei tem-
poralis amissione impaciens in-
iuravit. ¶ De invidia
~~inde~~ inquiratur. Si de malo
proximi gavisus fuerit aut
de bono eius doluit. Si super
alios [illegible] eo quod ei non
erat coequatus. Si pares quia
ei coequatus fuit. Si inferio-
res ne ei se [illegible] preficeretur. Si quo
consilio auxilio aut aliis quo-
modis bonum alterius per invidiam
diminuit aut minuere studu-
erit. Si discordias seminator fu-
erit. Si proximum in suis [illegible]
vel [illegible] de malo audito
vel bono consequendo mali-
tiose intellexerit aut ex invidia
subsannavit. ¶ De avari-
cia inquiratur. Si aliquid inde-
bite per vim per rapinam vel per fur-
tum cepit vel extorsit vel
rapuit. Si raptoribus assistebat
vel furibus consensit. Si fuit
cupidus in acquirendo bona
terrena. Si tenax in dando. Si
parcus in retinendo. Si in [illegible]

vel penes se deposita retinuit cela-
verit vel deposita in usus proprios
converterit, si mutuata vel conduc-
ta ultra terminum mutuacionis vel con-
duccionis invito domino occupaverit, si
mercedem laborancium retinuerit,
si ad usuras vel si non liberaliter com-
modavit vel alio modo commisit, si ne-
gociaciones illicitas vel aliquos contrac-
tus usurarios commiserit vel eciam frau-
dem fecerit, si falsum modium seu
trutinam aliquam vel ulnam [illegible] fecerit,
si iudex, testis, advocatus, assessor
vel arbiter vel alius legis minister ex-
istens prece vel precio corruptus fu-
erit, fidem leserit vel mercatus fue-
rit dato salario excessivo officium
suum exercere voluit, si super exegerit
vel alio modo premiavit, si falso tes-
timonio prohibuerit, si alios ad periuri-
um duxerit vel traxerit, si decimas obla-
ciones ecclesie debitas et alias obven-
ciones integras eis quibus debet non
solvit, si in dominando fraudem
fecerit vel minuendo vel mel-
iora retinendo, si legata pia ex-
ecutorum voluntatis impedierit,
si clericus negociator fuerit, si pro emo-
lumentum illicitum susceptis officiis ex-
ecutor fuerit vel minister, si pauperi-
bus tempore necessitatis non subvenerit,
si maxime si curatus hoc non fec-
it pro posse suo pauperibus, si missas numquam
non fecerit, si bona sua in superfluis
histrionibus et huiusmodi vilibus personis
extra necessitatis magnis vel utilitatis
articulo expenderit. ¶ De gula
inquiratur si ante horam debitam in
ieiunio ab ecclesia ordinatis come-
derit extra necessitatis articulum, si
necessitatis articulo ieiunia statu-
ta vel voto iniuncta non servavit, si
nimis in ciborum varietatibus vel in
sumptuositatibus delectatus fuit, si ni-
mis ardenter aut avide comederit

vel bibere consuevit, si mensuram
debitam in cibo et potu multum
et de consuetudine excessit, si
delicata et nimis cara quesi-
vit, si vomitum fecerit, si sepe
ebriosus fuit, si pro ingluviem
[illegible] vomuit, si ad nimium come-
dendi vel bibendi per malicias
vel eciam gloriatus aliquos provo-
cavit, si sumptum pro gulam in
cibo et in potu fecerit, si ad taber-
nas frequentaverit vel illuc ali-
os duxerit, si aliquos ad nimis
potandum induxerit, si tempore
non debito cenas comederit.
¶ De accidia inquiratur si negligen-
ter [illegible] aut oraciones divinas tacu-
erit audire vel addiscere vel
filios spirituales si quos habet
docere, si in divinis serviciis negligens
aut tepidus fuerit, si ad ecclesi-
am tempore debito aut oraciones non
exsolvit aut alios ne venirent im-
pedierit, si verbum dei predicatum
audire parvipenderit, si per suum
aliquem defectum in officio divino et
sacrorum administracione contigerit,
si miles sacros constitutus vel
ecclesie beneficiatus horas canonicas
non dixerit, si dies solempnes
aut dominicas aut festa sanctorum
debita reverencia non servavit, si in
hiis non castus et mundus exstiterit,
si verbum occiosum fecerit, expendit si que
dum sunt negligenter fecerit vel
dimisit, si tempus suum male
consumpsit, si penitens non bonus
[illegible] si vir uxori sua[m] fami-
liaritatem non debito exhibuerit, et
[illegible] quam oportuit aut instruxit,
si proles eius non debito affec-
tu educavit ~~instruxit vel eis~~
~~oportuit non corrupuerit~~ si aliqua
nimia tristicia absorptus fuerit et
[illegible] desperavit aut vitam suam parvipenderit

si extiterit alicuius legati uel legatorum
executor si domus vel familie
religiose dispensator extite-
rit si autem rector in docendo cor-
rigendo subditos monendo vel ora-
do remissus fuerit si in missa
aqua vinum ignem stola vel
aliquid huiusmodi sine aliquid de
canone omiserit si peccata sua cum
confessor per negligentiam obliuioni tradi-
derit ¶ De luxuria inquirat
si fornicatus fuerit si adulterium
commisit si incestum fecerit
videlicet coeundo cum consanguinea
vel affini vel commatre vel spirituali
sive filia carnali vel spirituali
si cum meretrice ignota se pol-
luerit ignorans an forte con-
iugata · monialis aut deo dedi-
cata fuerit et a suo pastore sen-
tentia excommunicata si signa de-
lectatione cognita si signis de
florauit si affectum libidinis in
se excitauit · si commixtus appo-
suerit delicias vel libidinem sum-
pserit aliter quam cum muliere sua
propria aliter quam modus non exti-
terit fecerit si modus non ex-
matrimonio plane si cum prae-
gnante vel menstruata se ha-
buerit vel in partibus vel aliquibus
mulierum esset purificata · si inpu-
dentius pudenda tractauerit
si in cogitationibus libidinosis mo-
rose delectatus fuerit si commixtio-
nis consilium fecerit cum libris ad
implendo seu huiusmodi fide ad
hibuerit · si aliquam per se vel per
mediam partem sollicitauerit si ob-
fornicationem cum se induxerit
fornicatoribus consilium
et quomodo si fornicatoribus consen-
sit · consilium vel auxilium impen-
dit · consilium vel auxilium imper-
dendo si alios ad peccatum ex-
citauit si in publica aliquid
sunt in lupanari gressus
si de opere libidinis se iactaui-
t cum dicendo vel fletus si
cantilenas luxuriosas fecit
et cantauit et libenter au-
diuit · si in somno pollutus fuerit
et tunc ex aliquo huiusmodi polluto ex-
cludit vel percepto sacramento aliquem
non credat fuit ceterum 8 capitulo
pars 11. Si pollutionem vigilando passus
fuerit et ex qua causa si aliquam con-
cupiuerit si concupiuerit aliquam
se cognouisti si aliquam per eum
impossibile sine rapuit aut in
uitam cognouerit si sanctimonia-
lem vel deo dedicatam vio-
lauit si clericus in sacris et sacerdos con-
tinencia ad quam tenetur vi-
olauit si cum bestia concu-
buit si cum viro sodomiticum commi-
sit ¶ De hoc autem inquirat
videlicet si coniugata sponte contra
alterum quam in vase muliebri et
misit contra si maritus sua uxo-
re abusus fuit ita quod modis
fieri solet · Item modum pecca-
ti vel ex nimia maritus abutitur
tempore mente loco condicio-
modo · De istis modis vide
infra parte vltima capitulo 30 · De
vero inter spiritualibus Item · Consi-
lio castiga committere solare fa-
cere ¶ De circumstanciis pec-
catorum aggrauantibus de quibus
si oportet fieri debet interroga-
cio · vide supra istius partis
capitulo 30 x · Circumstancie de-
de quibus in confessionibus spe-
ciale inquiri poterit · Hijs vero
confessor quomodo ut confessores per-
uenire cum quo quoque · Cum
loquor cum quo quoque · cum
obseruat circumstancia se-
de · Primo · Cum ordo stat
gradus vel condicio sal-
tem requisite ad cognoscen-
tem grauitatem peccati ¶ Peius est
quam fornicari et simplex
sacerdote / peius sacerdote
quam simplici clerico peius
clerico · quam laicum · Secundo

genere pecc[at]i. puta si cl[er]ic[us] vel religiosi
q[ui] simpliciori sacerdoti. Item
gravius peccat si fornicatur cum
sancti monialis vel deo dedicata
sua commatre. q[uia] cum s[er]vis
suis cetribus ... s[unt] de
... tunc conventio illius cum qua
peccatum commissum fuerat n[on]
est inquirendum. ut s[upr]a ca[pitulo]
2[o] ... Quid. i. qua sp[eci]e pecc[at]i.
[Cir]ca quam sufficit interrogari
a penitente utrum peccaverit
p[er] lapsum carnis [sic] [cum] soluto
[vel] t[em]p[or]e. s. an peccavit cum
soluta an cum coniugata an
cum moniali vel deo consecrata
an cum aliqua non consecrata
an sit occultum vel manifestum
et consimiliter de aliis
peccatis. Ubi. s. an in loco sacro
peccavit an in non sacro. ut
s[upr]a ca[pitulo] 2. v[ersu] Loca. P[er] quos. s.
mediatores. ut instrumenta
[quia] p[ro] omnibus talibus sunt
t[ur]pes omnes et dampna
... principali[ter] [et] ...
pecc[at]i ... quotiens. i. quot
vicibus fornicatus est vel aliud
peccatum iteravit. ut si peccatum
suum traxit in consuetudinem. ut
s[upr]a in v[ersu] ... ca[pitulo] 2[o] ... Cur.
i. qua temptacione hoc fecit
et an p[re]venit temptationem
an p[re]ventus fuit ab ea. et an
sponte peccavit an coactus
et qua coactione an condicionali
an absoluta. saltem
an paup[er]tate aut cupiditate
an iocando an ad nocendum
et ita de similibus. Quo[modo]. s. de
modo agendi. ut si occidens
aliquem dum t[ra]nsivit eum ad
mortem an cito decapitavit
et ita de modo committendi actum
luxurie. Multi enim sunt

i[n] actu illius pecc[at]i turpes adin-
ventiones et vix [com]mingatos et
usus indebiti quos scribere est
p[ro]hibere. Pro talibus autem inter-
rogent sacerdos et in generali non
minus illa m[ateria] explicando
ut d[ic]tum est in p[ro]ximo isti[us] ca[pitu]li. Quando
s. an peccavit in die solemp[n]i
aut festivo an alio tempore
ut dictum est s[upr]a 2[o] c[apitulo] v[ersu] t[em]p[u]s.
Item de cogitacione interrogatur
an alicui malo et turpi [con]-
sentiat et quo modo. i. quali-
ter. Nulla autem cogitacio lu-
xuria est in qua precedit aut
committatur consensus ... deli[beratus]
[consensus] ... quia ... turpe
sit malo affectu ... similiter
delectacio turpis sine mora
fuit peccatum et licet a[n]i[m]us
non sequatur. Consensus et
plenus et deliberatus faciendi
mortale peccatum. licet op[us] non se-
quatur mortale peccatum est.
Item interroget de pecc-
atis que p[er] sensus corporeos
commisit scilicet. s. videndo
vana et illicita faciendo audiendo
turpia et verba detractoria
de voluptate in tactu et ita
de aliis. Item interroget
de peccato lingue, uti in lingua
... commissa sunt
confert ... Proximo
ca[pitulo] ... 3[o] ca[pitulo]. Pro as...
de detraccione et mendacio
... m[od]o verba
... d[ic]tor[um] ... tene[tur]
... satisfacere
ei restituere. ut de s[upr]a ca[pitulo] 4[o]
... c. Item interroget
... penitens in peccato et male fa-
c[iend]o consensit vel ea ... alia
aliorum ... alterius ...
... consensit. ... in[de] ...
pabilis indicatur. P[ar]s 3 c.
... consentit. multiplicat[ur]

th.

s[unt]

P

et consentiunt quos in errore ali-
nos aut in hijs aliis peccatis. Consi-
liarii qui non reprimunt ut sacri-
legis annuunt hortantur iuben-
do iuvant ac incitantur, isti pec-
cant cum impedire possunt pec-
cata aliorum et negligunt, sed mul-
tum gravius peccant cum alios
ad peccatum incitant. Illi sunt
collaterales dominorum sive familia-
res, mali consiliarii eorum et
ad nutum eorum quicquid dixerit
affirmantes seu dicant ut faciant
eorum mala collaudantes parti-
cipes sunt et peccant per consen-
sum. ¶ Item interroget de omis-
sione bonorum operum misericordie que septem
sunt et in hoc versu continentur:
Visito poto cibo. redimo tego
colligo condo. Exponitur sic: visito
i. infirmum, poto i. sitientem, cibo
esurientem. redimo i. captivum,
tego i. nudum. colligo i. hospi-
tem. condo i. sepelio mortuum.
¶ Interroget etiam de vii operibus
misericordie spiritualibus que continentur
in hoc versu: Consule castiga so-
lare remitte fer ora. que sunt
peccatores corripiendo i. ignorantes
parve doctos refrigerando sa-
pientem potu spiritus revocando
errantem a via erroris. Quos
certe progressus presumunt. Si
de confirmando. tribulationibus
oppressos consolare et eis com-
pati et subvenire. Dum dilectus
adimpleo. orare? impia potenti
remittendo debita eis dimit-
tendo et hoc per malis tribuen-
do. Item interrogetur sacerdos si gratis
et domino a deo omnia datis abusi
fuit et ignorantia.

Debent etiam interrogari
quod expedit fieri in speciali
ut de regibus et principibus
si dominum iudicium et iustitiam non fe-
cerunt observari. Si aliquam supertra-
hendo in subditos exercu-
erunt sive iniustis exactionibus
vexaverunt aut vexari per-
miserunt aut de predationibus
hostium quas potuerunt non defende-
runt. Si leges iniquas fecerunt
observari. Si bellum iniustum con-
tra aliquem indixerunt et sic de
aliis. ¶ Milites interrogentur
de commissione et rapina
et concussione. Unde sunt con-
tenti x. Sz. Si calumpniati
erunt pauperes spoliaverunt
oppresserunt. Si suis stipendiis con-
tenti non fuerunt. Si aliquos con-
tra ipsi steterunt contra doctrinam
Luce 3o. Si prompti fuerunt ad bel-
la iniusta rapinas et hoc declaraverunt
miserunt. Si dominos proditores
fuerunt aut alios infideles si
minus faciliter bellum pugna
vel duellum vel consilio valu-
erunt. Si personas ecclesiasticas
contempserunt fuerunt subve-
nerunt non honoraverunt et
decimas vel sua impia eos sub-
traxerunt. Si pro falso in alie-
na sententia exposuerunt. Si per pre-
que oppresserunt extorserunt
aut per minas aliquid ex-
torserunt. ¶ Item misericordiam
iudices et advocati interro-
gentur ut si amore ad iniu-
riam processerunt. Si propter
divitibus et potentibus quam
pauperibus sententias tulerunt. Si
dilationes iniquas in dampnum
pauperum vel partis dederunt. Si
intra ignorantie officium iudicis
assumpserunt. Si ex odio rancore
vel alia causa maliciose iudica-
verunt. Si erronee sibi defen-
derunt ex parte sua iudica-
verunt. Si partibus vel parti sua

fraudem perpetrauerunt et postea decre-
uerunt si iudicauerunt aliquem in denarijs
pro minori ordine fraternitatis
Mercatores et alij diuites
interrogentur si decimas dede-
rint integraliter et de lucro locis
quibus debentur sine fraude per-
soluerunt et si aliquid subtraxe-
rint tunc quantum et a quo si sub specie
pietatis uel alio modo ad usuram
commodauerunt uel aliquo contra-
ctu pretium receperunt si falsos aut
dolosos contractus in emptione
uel venditione uel alio modo fece-
runt uel si nimis caras suas re-
vendiderunt. Moderate enim lu-
crum accipere uel oportet et sine pro-
videant licitum est si caras re-
diderunt peregrinantibus et tran-
seuntibus quod contra canonem con-
ceptum canonis. extra de
empt. et vend. ca. primo si cum
falsis ponderibus aut men-
suris vendiderunt aut emerunt
... si scienter et tenendo
hoc fecerunt contra tenorem
... magnus curtus sunt
exponendi. vide 1a causa 23. Item
si periurio et mendacio in ve-
dendo et emendo causa fuerit
Interrogentur artifices si qui
sua artificia gesserunt pulcra et
apparentia externo falsa et modi-
ci valoris interius sua lucra
querentes de dampnificatione
illorum quos deceperunt non cu-
rantes si pro laboribus suis aut
artificijs excessiua stipendia
ab hominibus voluerunt si contra
statuta regum de artificibus
edita delinquerunt et in pro-
curando si de lucro suo non fide-
liter decimauerunt tales enim
famuli et artifices contra in hoc
delinquunt credentes eis

sufficere ut tertio in anno offerant
cum tamen expresse dicatur in ca-
nonico hic. causa q. i. decimo. De
militia de negotio de arti-
ficio redde decimas si de te-
cimibus et turpiloquijs ex de-
liberacione se assuescant diu
operantium portant cum quid
laborum suum cum honore si ta-
men impleuerint si diebus festis ta-
bernas non cerciunt intrauerint
Rustici et similes interrogentur
si in decimis predialibus seu perso-
nalibus detrahendo uel dimi-
nuendo uel alio modo fraudem
fecerunt si dominos suos non rev-
erentur nec eis prouident in contrario
si iura dominorum suorum subtraxerunt si
manum tenentia aliorum poten-
cium contra dominos suos iniuste
procurauerunt uel contra eos quo-
cumque modo rebelles fuerunt
si diebus festiuis mercata fre-
quentauerunt uel aliquod opus
simile fecerunt contra preceptum
ecclesie. extra de feriis ca. 1o Si
de terris vicinorum per aratrum
uel per aliud aut de pratis
eorum aliquid occupauerunt.
Peccant et contra tertium preceptum
plures similes artifices in hoc quod
eandem horam frequenter labo-
rant cum absencia diuini tepide
et remisse et si compellantur non
veniant uel alibi pro se subtra-
hunt uel dominis operantur
Scolares iuuenes inter-
rogentur si suos magistros de-
bitores responderunt si eis in licitis
et honestis non obedierunt si otio
vagantes tempus suum et bo-
norum suorum consumunt si discipu-
li fuerunt discurrendo per vicos
plateas et tabernas aut in
ceteris collusionibus. puta spectacula

pompas cenas comessaciones
prandia cenas et alias vani
tates scola postposita sec
tantes sed turpibus et inhonestis
spinis se occupaverunt si luxu
riam vestitu incomposito vi
tu gulosi procedunt de pre
dictis defectibus nota Aliqui ob
sunt doctrine inductores atque tra
bens distinxisse ipsius ne sit
t' ad primis distincta non pudeat
vultum doctoris honora pro ma
lo tempus erat vigilando at
tentis labora ¶ Interrogentur
sacerdotes si indigne seu indebi
te gradum sacerdocii sumpserit in ordi
si per symoniacam pravitatem
seu ad beneficium promoti fuerint si
incontinentie vixerunt si liben
ac ioculatori vel meretrici pro qua
pauperi sua vel bona ecclesie tradi
derunt si venacionibus comuniter
intenderunt divina officia horas
canonicas negligunt aut insi
pide et indevote dicunt si vi
cia sub specie virtutis pallia
verunt ut cupidi cum sint avari pro
tendunt se bonos dispensa
tores et cum sint in correctione
tepidi et negligentes pretendunt se esse
pacientes si sacra ecclesie neg
ligenter ministrant vel administra
ri non curant si beneficia
eorum modo nesciunt si bene
ti curam dignorum fraudaverunt de
cima et comissa cura medici
nas animarum de hiis defectibus
ignorantes pretendunt de se
ipsis. Leges pretendunt de se
presbiterorum seu viris assen
dunt in dignitatibus honorum
et malos dispendunt pro
exempla malorum / scandala incu
riunt etc. mense dominum
¶ Peccata vero religiosorum continet
quedam in hiis casibus continet

Religiosorum sunt hec specialia vicia
proprietas et accidia murmur et in
media ¶ Et esse bonum velut speciali
retinere de se non licet prelatis
nolle parere ¶ Item circa religiosos
fiant interrogaciones de eorum
abusionibus claustri et sunt iste pre
lati negligentes disciplinis in
obedientes murmurantes negligentes
ociosi sine ex obstinata tamen
nachus sed eundem ipsius cano
nici monachus seu canonicus
irregularis sive proprius ab ex
sitis primos in claustro hic in ca
pitulo et in choro incedentes
alteris questu sequentes et si cum
ta substancia a religiosis deli
querunt. Si pro obedientia contempti
vel contumax et quis ¶ Item
tribus comenentibus ad confes
sionem sacerdos insinuare tempus
sancti ut cognoscant quam divi
nam offendunt cum corpus suum ad
obsequium venale tradunt
et per tot peccatis peccatorum maculant
et quot ad peccatum eliciunt
seu volentibus cum eis pec
care consenserunt. Sunt et alie
circumstancie que circa dictas
dignum peccatorum fiunt et que
sunt malorum in de illis in
quirendum et per istas interroga
ciones et alias optimas quas
diligentia confessoris eruere
debet et videre poterit specialiter
medicus agnoscere morbum
penitentis et cum diversitate cul
parum diversa remedia salubria
adhibere componat et ad
ad huius officium pertinent di
ligentissime et diligat

Expletis interrogacionibus

et confessionis plene audita consi-
deret confessor an occurrat ali-
quod peccatum de quo peni-
tens absolvi non debeat aut resti-
tutionem faciam vel saltem sine
firmo proposito restituendi cum
poterit et propter notitiam plenariam
talium peccatorum habenda te-
neat memoriter que dicta
sunt supra capitulo quarto per totum. ¶ In
hiis ita dispositis si habeat
non in desperationem penitens
inductus vel in sinu dicti ca-
dem est et facta responsione
vel sponsione quatenus non
eorum remanet de restitutione
facienda, iniuncta ei pena sa-
lutari iniungatur absolvat eum
si potestatem non habeat ad
superiorem remittat eum. Con-
sideret etiam si occurrat in con-
fessione aliquis casus res-
servatus maior sicut est casus excom-
municationis maioris, de quibus
habetur infra capitulo 18 et 19. sive propter
enormitatem vel alia causa re-
servatus de quibus habetur capitulo 19o et si
penitens excommunicatus fuerit re-
mittat eum ad illum qui potest eum
ab excommunicatione absolvere nec
tamen absolvat eum de hiis
peccatis. De hiis supra capitulo quarto ca.
In casibus autem aliis reservatis
de quibus habet potestatem absol-
vendi absolvat penitentem
ab ~~hiis de quibus potestatem habet~~
tamen ad superiorem pro aliis re-
mittendo. Pro hoc vide supra
capitulo 10 d. 87. ¶ Si autem occurrat
casus dubius et intricatus vi-
deat que dicuntur supra capitulo 11
et si occurrat aliquis casus diffi-
cultatis vel mortis articulus
immineat consulat super hoc
peritiores. ¶ Inquirat etiam sacer-

dos a penitente an doleat
de peccatis suis et sit in fir-
mo proposito deserendi peccatum
suum et non recidivandi si sic
iniungat ei penam et absolvat
ut supra. Si non dicat ei quod confes-
sio non est aliter fructuosa. Se-
cundum potest quoniam gratiam dei accipe-
re promeretur fuerit ab omni sordido
peccati de re. d. i. a. Non potest
confessor tamen illum qui dicit se non
posse abstinere a peccato mortali
admittenda est et penitentia est ei
iniungenda. Et quamvis non sit
fructuosa quo ad vitam eter-
nam valebit ei tamen forte
ad minus supplicium subeundum
vel ad bona temporalia optinen-
dum vel ad hoc ut deus gra-
cius cor suum illustret ad
penitendum. Ex de pe. et re.
capitulo quod quidam. ¶ Si autem talis
vere non penitens habeat postea
medium vera contritione tene-
atur postea totam illam confes-
sionem iterare. Vide supra capitulo 3. c.
¶ Inquirat etiam an penitens
velit dimittere eis qui in se
peccaverunt ut deus dimittat
ei peccata sua. Saltem an ve-
lit dimittere ei rancorem in af-
fectu et signum rancoris in ef-
fectu. Licet enim cogitur ex-
emplaris remittere non est
ut forte vicio proprio si dicat
se nolle tunc omnia faciendo
et de illo sed de eo quod non habet
deserere peccatum, ut supra
eo capitulo. ¶ Si dicat se velle re-
mittere tunc iniungat ei pe-
nitentiam salutarem quam
tempore disposicio consideratis
circumstantiis considerata
etc. cuius qualitate et quantitate

ctum personis · officio paupertate infir-
mitate debilitate complexi-
one · etate consuetudine societa-
tis scientia contricione et devocione
ctum sexus et temporis qualita-
tibus aliis circumstanciis que
ex precedentibus et subsequentibus
specierum colligi possunt / Ideo pe-
nitencie hodie sunt arbitrarie
cum leges prius canones ita scribit R. Ter-
ra plenitudo lata modera-
cio constituenda sunt tuis iudi-
ciis pro consiliorum tuos pro specie-
bus et devotos · 26 q. 7 tempora
Et hoc approbat etiam communis con-
suetudo et confirmari potest sic
nam pro homicidiis adulteriis for-
nicacionibus mandatur pena impo-
ni ad arbitrium sacerdotis extra
de pe. et re. deus qui · cum tu
et talibus sunt a canone ~~pro talibus~~
pene diffinite vel saltem patr-
ibus xij · Et si contra premissa in-
ducatur auctoritas que dicit
falsas dicimus penas que
non secundum auctoritates sanctorum patrum pro
qualitate criminis imponuntur
de pe. di. 5 · falsas · Dici potest
hoc esse verum id est ex eo pensatis
circumstanciis pena temperatur
et quod dicitur quod prolixior
debet esse pena quam fuit culpa intel-
ligendum est de pena interiori
que in doloris recordatur hoc
de peccato debet dolere quod commisit
de exteriori vero pena non oportet ut ha-
betur. Dist. ¶ Ut autem sciatis quia
per decreta dedit arbitrium sacer-
dotis nota quod pro quolibet peccato
mortali debet regulariter pe-
nitencia septennis imponi
24 q. 2 · hoc ipsum id est maior vel
minor innovatur in canone ex-
pressa et hoc intelligit quod pro crimine pu-
no communiter id est maior pena quam
in septo separatim imponenda id est

ex magna causa super hoc dispen-
setur · extra de pe. et re. quod
situm. Si autem sit occultum
tunc indistincte pena arbi-
traria est sicut dictum est. Et hostiensis
septennis pena magis vel
minus asperam debet imponi secundum
quod maioritas vel minoritas
criminis cum ceteris circumstan-
ciis exposcit quia sicut secundum Ieronimum
plus valet apud deum morti-
ficacio vitiorum quam abstinencia
ciborum. de pe. di. 1. mensu-
ram. ¶ Et bene faceret sa-
cerdos si diceret ita penitenti
tu commisisti tot et tanta peccata
mortalia pro quorum quolibet deberes
septennem penam sustinere. Sed quia
forte vita tua ad hoc non suffi-
ceret iungo tibi talem penam et
pro omnibus et concedo quod indulgen-
cias prelatorum quas tuis laboribus
seu aliis te invenire contigerit
tibi prosunt et omnia bona que feceris
et mala que tollerabis
iungo tibi pro pena · vide supra c.
4o. S. ¶ Item si penitens nolu-
erit subire dignas penas com-
positum inducat eum ad hoc
suasionibus et exemplis osten-
dens ei quantam penam sustinet
primi parentis cum tota posteritate
pro gustu pomi vetiti exprimat
horrorem penarum inferni acerbi-
tatem purgatorii quia incompara-
bilis quicquid non purgatur
hic plenius per penam. ¶ Et caveat
sacerdos ne unquam tam gravem
penam imponat quod eam penitens
non possit complere. Melius
est enim de minima reddere racionem
quam de nimia. Unde dicitur cum pater
familias largus est non debet dis-
pensator esse tenax. Et si deus
est largus cur servus vult esse tenax

hanc strenuus 26. q. 7. vers. alligat
famem et ex alio latere ne
per indiscretam protervitatem pe-
tenti noceat nam facilitas
venie incentivum tribuit de-
linquendi 23. q. 4. c. Iusta
nimia. Et sic nulli hominum clau-
denda est ianua. ita nulli peccatori
relaxanda est impunitas. ibidem
c. Duo ista. Sic ergo modera-
te se habeat sacerdos et pru-
denter ut nullum faciat pec-
catorem a se recedere des-
peratum propter gravitatem penitentie sed po-
cius ei imponat quod quolibet
die unum pater noster vel ut ano
mo vel quod qualibet septima-
na vadat ad ecclesiam vel aliud
longinquum iter subeat voluntarie.
Et est hic notandum quod si
confessor minister arbitretur
minorem penitentiam quam debuit
imponendo si sit simplex sacer-
dos parochialis et cum dispen-
sandi hoc faciat sufficit illa
pena licet modica pro compensa-
cione pene debite si integra
et devote perficiatur. Dum tamen
penitens maiorem penitentiam si ei
imponeretur facere sit paratus
et hoc est tenendum. Et si sacerdos
quamvis hoc faciat per errorem et imperi-
ciam [illegible] ab ipso penitente re-
debitur [illegible] peccata secundum quosdam
si tamen [illegible] dicit quod si sacer-
dos non augeat penitentiam condig-
nam vel si augeat dignam et peni-
tens eam non impleat non ab-
solvitur a tota pena debita sed
a tanta quanta penitentiam peccatori
vel forte per magnitudinem contricionis
pro residua dimittatur. Sic ergo
penitens faciat sacerdotem sine
[illegible] tunc in culpa fuit
nec per hoc relevabitur [illegible] impo[illegible]
si ad aliud sacerdotem iverit pro

confessio facienda est proprio simplici
sacerdoti de peccatis. Si autem simp-
licem [illegible] sacerdotis ad dispen-
sationem miserit habentem potes-
tatem et ipse minorem penitentiam
quam debuit imposuerit suffi-
cit illa pena dummodo maiorem
similiter subire vellet ut sup-
ra dictum est de proprio sacerdote. De
re [illegible] in glossa

Bene considerantis que
[illegible] sunt et memor
[illegible] augeat sacer-
dos confessi penitentiam peccato
[illegible] contrariam respondentem
[illegible] contra
superbiam et omnes species eius
humilitatis vel constitutas in
[illegible] secularis
[illegible] mortuos tractare et
diligenter [illegible] terra se-
pelire osculari [illegible]
[illegible] frequenter ad mo-
nasteria [illegible] ordinibus
devotis [illegible]
[illegible] opera [illegible]
et mansuetudinis ut sunt
vindictam non appetere sed
totaliter committere. Veni-
am petenti non negare sed
[illegible] remittere et
[illegible] veniam [illegible]
petere [illegible] affari ac [illegible]
[illegible] et gemina [illegible]
[illegible] opera ca-
ritatis ut diligere inimicos
orare pro persequentibus. [illegible]
[illegible] detrahebat
[illegible] mendacio. con-
[illegible] docere ignora-
ntes [illegible] opera mise-
ricordie et pietatis ut sunt [illegible]
[illegible] et sua largiri max-
ime pauperibus et quatenus con-
[illegible] poterit peccata sua [illegible]

redendo / Contra accidiam opera labo-
riosa bona ut sunt peregrinaciones
ad loca sancta / laborare pro paupe-
ribus et miserabilibus personis beneficiis
corporalibus occupari et similia ¶ Contra
gulam et luxuriam iniungenda
sunt opera carnis afflictiua ut
ieiunia vigilie disciplina
cilicium lecti durities fuga occa-
sionum et loci mutacio sicut lxxxi
di. ¶ Contra mendacium iniungen-
dum est silencium per aliquas horas
diei vel septimanas et si hoc
noluerit perpetuum et abstinencia
a multiloquio et garrulitate et
frequenter dicat oraciones dominicam
cum simbolo vel alias oraciones
et si aliquis lesit cum suo men-
dacio restitucio tenetur omne
dampnum vel si non poterit
et a leso veniam humiliter pe-
tere. Si autem mentitus fuerit
in hiis que dei sunt ut in doctri-
na sacre scripture quod valde
periculosum est nec de facili
dimittitur quia pro tanta mendacia
tot penas meretur quot
homines seducit mendacium
sunt exallacii iniungendum est
ut falsa dicta sua sine me-
diacia locis temporibus et per-
sonis hominum quibus exposuit
renunciet [illegible] et retrac-
tet et grauem penitenciam ei in-
ponat correspondentem eo
facto ad mendacium negetur si-
bi [illegible] diuinum et oraciones inter-
dum et si tanta pena non sufficiat / ca-
sus adiri ad arbitrium sacerdo-
tis / Consimiliter qui lesit ali-
quem per periurium tenetur lese re-
stitucionem omnia dampna que per-
tulit occasione illa et si fuit
nimium fiet penitens minus est

ad testificandum aliquid adiu-
tendum saltem si ei obiciatur
et grauiorem penitenciam ut iiii ca-
so quia imponenda est ut subse-
cunda penalibus mitigandis
bene eo in[illegible]talibus sic penali
causa et qui inducit assiduis
per mendaciis et hiis [illegible]
tenendum est silencium oraciones et hiis
ut dictum est et quod absti-
neat se a in[illegible] et quod
recordantur se fuisse per-
sonaliter grauia et per con-
sequens et dicat oraciones dominicam
vel alias si loca et tempus ad-
id conueniat et [illegible] in
iam centum et suspensionem
redimatur per silencium et oraciones
¶ Et qui in ecclesia vel loco
sacro turpia et inhonesta sine
vana loquitur iniungatur ei
silencium et oraciones vel grauiorem penitenciam
inueniat ut culpa requirit et
consimiliter eis qui per garru-
litatem diuinum officium impe-
diunt vel audiunt vel deuote
eum tenentur ¶ Item clerici
qui ad diuina officia tenentur
indeuote psallentibus et absentes
intendentes debita [illegible] peccat
mortaliter et qui non videtur
prout quarto cao 16 et est de om-
mittentibus horas canonicas
ibidem [illegible] fine et supra dicta
est pena in talibus iniungenda
¶ Contra grauiorem penitenciam est
iniungenda que pro peccatis
que occulte fuerit scandalum
que ex peccato pro communi
est cum scandalo dictum
vel factum in peccatum sed [illegible]
alios occasionem prebuit vnde
cao 26 R. 6 inquiratur

penitentia si peccatum fuit pu(bli)cum
(et) multos scandalizauit. (id est) ta
lib(us) peccandi occasionem de
dit (et) si sit publica penitentia in
iungenda vel maior vel
minor s(ecundu)m q(uod) plus vel min(us)
scandalizauit vel alias vi
cium est malum (et) moriatur
si in occulto factum est peccatum
extinguatur p(er) occultam pe
nitenciam si (autem) publicus p(er) ma
nifestam vt gaudeat ecclesia
de conuersione. ¶ Item mala
voluntas puniend(a) est
licet bonum non sequatur vt
si quis ponat terram al
terius ad suspendendum [illegible]
s(ecundu)m (et) sunt [illegible] asportandi
et [illegible] terra tam [illegible]
in isto exemplo iniungatur
ei pena congrua p(ro) volunta
te mala vt [illegible] suus [illegible] p(ro)
homicidio voluntario in
ponatur que pena [illegible]
vt [illegible] ca. po. b. Item que
pena iniungenda sit p(ro) homicidio
voluntario (et) quis p(ro) homicidio
casuali [illegible] ca. ¶ Item
[illegible] qui in furia occidit hominem
(et) postea sanus mentis efficitur
pena iniungenda (et) ad caute
lam licet non peccauerit vt [illegible]
[illegible] ¶ Item
qui illicitos concubitus inter
viros (et) feminas procurauerit
vt ad id consiluerit vel [illegible]
qui feminas ad h(uius)mo(d)i concubi
tus vendunt vel locant
et [illegible] [illegible] vel
modis quibus possunt in[illegible]
illas feminas ad p(ro) continua
cionem [illegible] (et) [illegible]
[illegible] (et) ad [illegible]
pena iniungatur. ¶ [illegible]
[illegible] ad [illegible] iniungatur

vt comedat in pane (et) aqua vel
aliis modis s(ecundu)m suas facultates
p(er)sonarum (et) circumstancias
(et) vt tantum cibi (et) potus
det pauperibus quantum s(ecundu)m
sumit vel [illegible] modum iungatur
quosdam talibus disciplinis vel
laneam vel aliam [illegible]
bili [illegible] vigilare aliqua
hora noctis in [illegible] (et) potis
sime qua instigat grauis
temptacio carnis (et) h(uius)mo(d)i con
tra peccata carnis [illegible] discre
tionis sacerdotis arbitrium iniungatur
clericis qui sunt ex [illegible]
vt ebrietatis vel [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] iniungatur vt [illegible]
[illegible] sit [illegible] [illegible]
[illegible] (et) [illegible] pena
[illegible] [illegible] gula vt
dictum est. ¶ Consuetis in
ebrietate iniungatur vt non [illegible]
sint potus potacionibus (et) ab
stineant ab excessu in potu
(et) alia pena [illegible] [illegible]
maxime [illegible] mala que ex
ebrietate sequuntur [illegible]
fornicaciones adulteria homicidia
[illegible] contenciones (et) omnium ma
[illegible] [illegible] oblivio [illegible]
[illegible] [illegible] in ebrietate [illegible]
[illegible] ignorauerit potus
fortitudinem vel [illegible]
[illegible] [illegible] vel [illegible]
[illegible] hospitum [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] bonis [illegible] pot
et pena [illegible] talis ebrietas
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ¶ [illegible] (et) alias
qui hominibus (et) aliis [illegible] crea
turis [illegible] maledicunt
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

tempus et si prorupperunt in
verba ebriosa sit continue
liosa per ea dampnificando
alios iniuste vel satisfaciat
lesis de dampnis melius si po-
terunt et si odium diu in cor-
de tenuerunt erga proximum vel eius
totaliter dimittant et vacent
orationibus certis horis in recom-
pensationem pro tempore quo fue-
runt extra caritatem propter odium
et quia tunc fructus sua opera
Christo exhibuerunt eidem non
deo placuit. ¶ Mulier pregnans
cognoscens potest iniungi vel ab
opere laborioso abstineat ne
periculum ex hoc fetui proveniat
mulieres etiam post partum fe-
minas lactare debent nisi
honorabilitas exemptionem ne-
cessitatis [illegible] de suo contulit eis
abundanter lactis propter
eas videatur [illegible] et
aliud lac est commune et
aliud pro materia pro
pedo [illegible] [illegible] sicut dicunt phisici quia
[illegible] caveat sacerdos ne exponat
mulieri adulterium commissum
que adulterium commisit unde
oriri possit periculum ex qua potest
[illegible] viro suo suspecta
dissimulet marito suo suspecta
cum quo sunt peregrinaciones vigilias
frequens et insolitas communiones
[illegible] et alia que suspicionem mali
verisimiliter inducerent nec
dz et iniungas largas elemosinas
que [illegible] de bonis [illegible]
nisi sua [illegible] animoto marito
si ipse [illegible] assiduam compunctionem
iniungat ei assiduam et ut abstineat se ab il-
licitis amplexibus providendo se
propter continenciam que [illegible] debitum
pro castitate ut exigat debitum
a marito diu antequam tempore pro
quanto sua pervenit flagellatio
et [illegible] necessitate gemina
[illegible] fluctuat peccatum timeat
tamen [illegible] et orationibus [illegible]

fornicantes vel adulterium
sea confessorio petito [illegible]
[illegible] amissa non sit [illegible]
marito [illegible] mariti [illegible] con-
fessori uxor sua [illegible] sunt [illegible]
fornicantes observanda [illegible] et [illegible]
et eorum uxoribus iniungenda est
pena que pro adulterio [illegible]
[illegible] fornicatione et quan-
tum [illegible] turpitudine libidinis
solet iniungi. ¶ Restituet
eum ad sacerdotes coniug-
[illegible] [illegible] ut con-
[illegible] [illegible] vero [illegible]
contrahebat in nephario ne
[illegible] et faciat eos ex
[illegible] ad continencia
[illegible] peccati sicut
dictum est supra c° 8. ¶ Con-
trahentibus [illegible] non est precipue
iniungenda. vel pena [illegible] de
gressionum commissorum ex [illegible]
voto [illegible] [illegible] [illegible]
alias [illegible] [illegible] iniun-
genda est eis [illegible] et con-
venit [illegible] [illegible]
laudent deum et quod dicant
salutationem angelicam et simbolum et
si nesciant vel ea addiscant
non postponant et quod quolibet
die faciant quas signa
[illegible] fronte et in pectore [illegible]
[illegible] ¶ [illegible]
moneat sacerdos penitentem
ne recidivet et ut vitet
occasiones peccandi ut [illegible]
est. Nepos [illegible] moneat [illegible]
[illegible] ne recidivet [illegible]
[illegible] confiteat [illegible]
[illegible] ad lapsum [illegible]
[illegible] ¶ Infirmis [illegible]
tis [illegible] non est [illegible]
iniungenda [illegible] [illegible]
sacerdos [illegible] [illegible]
infirmus si [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]

talis tempus. Sed quia infirmamus
eos non tangere eam vel consulo
ego vel quod si de confessio faciendo
talis eius dicitur ut tangat alios
ut pro eo faciant. Circa vero confessionalia
eius penitentiam quam vel notificamus
adimpleat sive hostie et sacramenta
et talibus penitentia innotescenda
per modum consolationis declaranda
de benignitate dei in misericordiam
dei penitentis potius quam per
modum dispensationis, vel horrorem
notificando horrorem peccati
ipsius misericordiam ¶ Caveat
autem sacerdos ne penitentia quam
iniungit penitenti sit nimis
rigida vel etiam sed quod sit in
dicialis ad delinquendum pe-
catum non mortalis ad desperati-
onem corporis sed spiritus nimis
sic attenuatus vel maceratus
per indiscretam penitentiam. Volu-
erit prohibeat sacerdos
ne hoc fiat quia in eum se in-
nimium affligit ita ut mors
inde sequatur. Homicida fui-
sset. Caveat ergo sacerdos
ne tempore huius gravia penitentia
iniungit qualis fuerit ut
mulier cognita a viro post
partum et ante purificationem
deportet domi corpus cum si-
bi liceat mulieri purificatam
in illa post oblationem suam ad
altare et si hereditat vel si
alterius mortuum procreando
et offerat cum quolibet mortuo
et eadem post mortem iniungit ex
corpore directe animalia cele-
branda vel femina alia vel
similia unde ipsa emolumen-
tum consequatur. Sed circa
habentur in confessione sinodali de
dotibus sacerdotum audivimus.

Uxor alicuius non habens
prolem de marito suo ex
alio viro concepit in adulterio
et peperit vel partum alienum
supposuit fictum simulando se
peperisse natum. ita quod legitimum
heredes sunt in tua parte
de hereditatem sed spurium
vel suppositum qui credetur
verus heres, mulier tamen
solum detegit confessori. Quid
hoc casu sacerdos consulat
mulieri quod episcopo suo confiteatur
hoc peccatum et tunc episcopus vel
aliquis sacerdos illo si tractis
dispositionis sit vel maturus
~~sit~~ vel utrumque et ambo sunt
inquirant diligenter et caute
de conditionibus spurii sive
suppositi et si inveniant quod sit
homo spiritualis et timens deum
tunc circa mulierem si videant
fuerit expediens post acceptam
in auctoritate ab ipsa quod non ca-
lumpniose procedat sibi ea
in spurio suo supposito quod se-
cretum tenebit possunt
revelare casum per ipsum et
et consulere et quod ingredi-
atur religionem vel transferat
se ad longinquam ita quod non
percipiat de bonis patris puta-
tivi et ipsa mulier sic non tenetur
periculum post revelare suo
marito suo. ¶ Si mulier ea aliquo
viro cum solummodo sustinuerit
adulterium uxor sua et quod
non sufficienter et filios spurios
generat et in tali casu tenetur post
sacerdos consulere quod revelet
hoc marito suo et si maritus
acceptaverit sine absoluta tamen mu-
lier in periculo exheredationis
Si vero ille spurio suo supposito
non potest revelare suo periculo
vel si post revelationem non
vult acquiescere consilio tunc
ingreditur mulier quod de rebus
si quas habet vel in posterum

hec contingeret satisfaciet vero
seu veris heredibus ingrediens posse
dolens semper de peccato et de
hoc etiam quod plenus non potest satis
facere et talis satisfactio fiat
per alium secrete et caute non
revelando ipsam vero si est he
redibus veris propria expensa
semper hostiensis et raymundus ¶ Satisfaciet et
mulier vero de consumptis
ab eo filio suo de hereditate a
lienis vero heredibus vel ab
intestato vel heredibus institutis
vel illis quibus cederet [illegible]
quod heredibus reliquisset vel si hoc
nescitur debet pauperibus dari sicut in
summa extra de pe. et re. officio
Si vero mulier non habeat unde
[illegible] et habeat probaciones per quas
[illegible] possit successores [illegible]
dictos a dampno quod sustinent
occasione sua debet eas addu
cere ad probandum veritatem nisi
[illegible] periculum inde foret
[illegible] [illegible]. tunc
[illegible] non debet hoc facere [illegible]
malum [illegible] dampnum [illegible]
dampnum corporum [illegible]
Si vero non habeat probaciones
[illegible] semper [illegible] hostiensis et raymundus
si dicat glo. ab. quod [illegible]
[illegible] non [illegible] hoc ca.
[illegible] mulierum [illegible]
sit [illegible] mulieris fallacia
et non [illegible] vana [illegible] non est
[illegible] [illegible] de [illegible]
dit [illegible] de [illegible]
[illegible] de [illegible]
fructibus [illegible] honestas [illegible]
et alias circumstancias faciat
[illegible] probabile [illegible] de hoc
[illegible] [illegible] tendo
[illegible] [illegible] de
[illegible] [illegible] consumptis
[illegible] bona fide non
[illegible] semper hostiensis et raymundus [illegible]
[illegible] ray. quod componat
vel restituat [illegible] ad res
titucionem non sit cogendus ¶ [illegible]

[illegible] heres legittimus de [illegible]
sua ipsa [illegible] ducat [illegible]
[illegible] ipse [illegible] ipsa superducta [illegible]
[illegible] impedimentum [illegible]
ea. [illegible] filios habeat tales
[illegible] adulterini sunt non
possunt legittime succedere
patri si tenentur restituere
filios [illegible] matrimonio [illegible]
hereditatis [illegible] fructibus mala
fide consumptis [illegible]
[illegible] [illegible] vel [illegible]
[illegible] bona fide [illegible]
sit legittima prescriptio [illegible]
[illegible] si post completam
prescriptionem legittimam [illegible]
si post completam prescriptionem
[illegible] bona fide [illegible]
[illegible] restituere non tene
tur semper glo. ab. [illegible]
¶ Mulier filios de adul
terio susceptos potest [illegible]
heredes substituere [illegible]
[illegible] potest [illegible] heredem [illegible]
[illegible] qui non prohibe
[illegible] bona [illegible]
[illegible] liberis suis [illegible]
tudo [illegible] legittima [illegible] ¶ [illegible]
[illegible] semper glo. ab.
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] bonorum [illegible]
ho [illegible] filios [illegible]
suis [illegible] exheredari [illegible]
possunt et [illegible]
[illegible] si sunt [illegible]
habent [illegible] partem [illegible]
[illegible] vel [illegible] habent [illegible]
[illegible] hereditatis [illegible]
[illegible] debitis si [illegible]
[illegible] legittima [illegible]
[illegible] quos [illegible]
institutis heredem [illegible]
[illegible] [illegible]

heres sit pauci sed non quarta
pars hereditatis est legittima
vel si hereditas est exhaus
ta per legata sit institutus he
res detrahere potest de lega
tis singulis ad pias causas
usque ad quartam hereditatis
que legittima sit dicta trebel
lianica ut quando extraneus in
stitutus heres rogatur ut
alii restituat hereditatem sit
quod retineat quartam hereditatis
totam secundum glo. abb. sed in pluribus regio
consuetudines regionum contra
derogatur vide plenius in
su. q. hos. ti. q. q. 94 et 94.
re ¶ Item ut mulier in
causa matrimoniali falsum per
hibuit testimonium sive asseren
do quod ignorauit vel dicendo quod
audiuit aliquid quod non au
diuit et vidisse quod non vi
dit et cum illa pendet adhuc
non fuerit iniungat ei sacer
dos quod vadat ad iudicem
et dicat in secretis quod ta
lis causa coram eo est male tes
tificatum rogando ut sic
attestationes sua non aliquas suf
ficientes probationes habuerit
non sententiet contra de iure
sit quando dicat ecclesia et quod le
sit satisfaciat antequam in mer
pressa ut dictum est supra a.
et idem quod primo iniungit o
mnia ut in ca. q. x. q. 4. Et
hec si primum sit … preces
si occultum fuerit tamen pec
catis circumstanciis fiat pro
arbitrio sacerdotis ut sic ca
xo. fi. Quod aut cum per sua sit fi
nita … reuelet media et
eo potest … sine … valere
potuerit et de reuelatione sua
non sit dissimulo … eneniunt.

satisfaciat et eo peniteat ut
supra dictum est ¶ Mulier
postquam vouit continenciam
perpetuam contrahit matrimonium non
dubium quin teneat matrimonium ex quo
votum non fuit sollempnizatum
per ingressum religionis aut
susceptionem sacri ordinis extra
de vot. quod votum li. 6o. Item
dicat sacerdos suadere quod non
exigat debitum ab eo quem
duxit eum quod si facit peccat
et quidem mortaliter. sed
debere tamen tenetur exactum siue
petitum expresse sed interpre
tatiue sed cum dolore et semper
de violacione voti peniteat
dicat et pro violacione voti est
grauis pena ei iniungenda
ut 6a. ca. quod quis et ff. nisi fiat
cum ex dispensatione huius matrimonium
sit contractum. extra qui cle
vel vo. rursus in glo. hosti.
et ca. meminimus et in glo. et
idem dic de eo post votum sim
plex contrahentem est dicendum
¶ Si quis adulterium commisit
cum filia uxoris sue ex alio
viro vel cum consanguinea
uxoris sue iniungat sacerdos
quod nunquam exigat debitum
ab uxore sua exactum tamen
sed expresse siue interpretatiue
reddere tenetur cum dolore
ut dictum est et si superuixerit
mortua uxore sua non debet cum
aliqua alia matrimonium contrahere
si tamen contrahat de facto non
tenebit et talis per incestum et per
adulterium est pena iniungenda
extra de eo qui cognouit consanguineam ux.
ca. 1o. et in glo. ¶ Et qui
cognouit carnaliter filias et
matrem eius vel duas sorores
aut duas mulieres con
sanguineas sibi dicat sacerdos

ungaris quia matrimonium de facto cum
contraxerat et penitentiam pro incestu
imponat. Si vero eas esse consan-
guineas seu proles ignoran-
ter unus contraheret potest. 35 q. xxxiiii
q. 2. Si quis cum duabus. vide in
eadem ca. q. l. Dicunt quidam quod
qui cum duabus sororibus ex parte
fornicatus est et condignam
egerit penitentiam si se continere
non potest ex dispensatione misericordie
contrahere matrimonium cum tali que sibi
affinitate non contraheret potest et in margine
dicunt contrarium magis rigore
canonis loquitur. ¶ Si quis con-
traxerit sponsalia cum quadam muli-
ere et antequam matrimonium consummatum
carnaliter cognovit matrem aliquam
mulieris vel sororem sponse sue sponsa
ipsa non dum ab eo cognita
iniungat sacerdos paulo maiorem
penitentiam quam pro adulterio scilicet in
gradu qua penitentia peracta vel pendente
cum potuerit ex dispensatione
cum alia muliere matrimonium contrahere.
Sponsam vero suam non potest in uxorem
ducere propter supervenientem affini-
tatem. Si autem carnaliter cognovit
sponsam suam antequam coierit cum
matre eiusdem est inter eos ma-
trimonium presumptum et illud non separabitur
sed ei sacerdos iniungat ut non
exigat debitum ab uxore sua
sed reddere debet cum dolore cordis.
extra de eo qui cognovit consanguineam uxoris sue c. 2
in glossa Hostiensis. ¶ Si quis duxerit
quandam in uxorem et facto eo
cum solempnitate requisita fa-
tetur se precontraxisse matrimonium cum
alia muliere que adhuc vivit
dicat sacerdos quod si ipse certus
sit se sic contraxisse cum alia ad
hunc conveniat licet hoc non pos-
sit probare nullo modo carnaliter
debitum exigat a muliere
quam habet licet non exigat reddat

quod peccavit mortaliter cognoscen-
do non suam. Et potius debet in ma-
ioris excommunicationis sustinere
quam eam cognoscendo mortaliter
peccare. Si constiterit sacerdoti quod
sic novit alio confitente aliquod
impedimentum vel ex parte
tertii sui vel ex parte mulieris
quod impedit matrimonium contrahen-
dum vel dirimit iam contrac-
tum de quibus impedimentis
dicitur prima parte 8. et 9. capitulo. Si
confitens sibi constanter dicat
impedimentum ex credulitate levi
et temeraria utputa quod audivit
de huiusmodi impedimento a quibus-
dam quibus non tenetur credere
talem constanter debet removere
sed potest et tenetur non solum reddere
sed et exigere licebit debitum
coniugale. Si vero constanter dicat
sed tamen certus ex credulitate
probabili et discreta quam movet
evidenter sed manifesta non
potest sequi tamen debet consultum
uxorem suam cum consilio
non sive in loco et hora suspec-
tis solum cum sit tamen vero in-
talis presumptio probabilis
babilis inducit credulitatem
vel si [illegible] parte q. ab hoc
bus tales constanter huius pro-
reddere sed non debet debitum
[illegible]. extra de sponsa
[illegible] in glossa. ¶ Si
[illegible] quis non habens
[illegible] de mortali pec-
cato [illegible] ad
[illegible] quid agere debet
[illegible] parte 8. ca. 15. et [illegible]
casus dubios in materia
de ipso matrimonio. ¶ Si aliquis
[illegible] in dubio casu sacerdoti
suo confitetur sacerdos
[illegible]. extra de excommunicatione

omnes huiusmodi eius consilio
i revelent ea non tamen pro
hoc debet sacerdos eius aliud
quod non sit iniustum debet in pro
confessionem contra secretum revelationis
quamvis aliqui dicant contrarium
tamen ut de pe. di. vi. sacerdos
quis ac. ¶ Si ex aliqua ignorantia
quem suscepit de sacro fonte le-
vavit vel coram episcopo tenuit
ad confirmandum homo pe-
nitencia iniungenda est. Potest
ipsam a merito petere de-
bitum et reddere tenetur.
Si autem scienter hoc fecit, te-
neatur reddere debitum non exigere
et est ei iniungenda penitentia
quamdiu vixerit duratura, quia
de cog. spi. si vir et femina ho-
alii dicunt quod etiam debitum
potest exigere in foro iudicii
potest hoc non quod non exigat et
idem dicendum est de eis qui ...
sum tenuit. Si ad hunc et in-
fantem suum baptizavit vel
tenuerit in ordine necessita-
tis non peccabit nec est eis
penitentia iniungenda. 30. q. i. vel
de ad limina. ¶ Et qui con-
fitetur se dimisisse vel uxore
propria sua separatam ...
cum qua pater suus vel
mater baptizavit aut le-
vavit de sacro fonte vel
tenuit in confirmatione di-
cit se hoc ignorasse tempore
solempnizationis et banno
editis nemo tunc contradicit
dicat ei sacerdos quod si iam
consummatum est quod propter hoc
de cetero eam non cognos-
cat, quia si fecerit peccabit
mortaliter cum non sit uxor
sua set soror spiritualis ex de
cog. spi. c. ult. Si autem
non sit certus de tali impedimento

si credit tunc distinguere quia
aut habet credulitatem probabilem
aut levem et procede ut
dictum est supra. ¶ Si in quibus-
dam monasteriis monialium
consuetudo est quod solo virgines
in solempnibus festis portent
coronas ... in mo-
nialis et occulte corrupta
que si portet coronam dam-
pnum incurrat de et pecca-
bit mortaliter quia si portet ex-
tunc timeret detegi crimen suum
et scandalizabit sorores suas
Tale quod consulendum est ut
admoneatur huiusmodi pro se ...
liberet se infirmam vel ...
... quia infirmitas ...
... a portanda corona ...
si probabiliter impedimenta
Item monialis corrupta electa
in abbatissam monasterii
et consecrata cum tamen solo
virgines debeant consecrari
consulendum est quod in confessione
statim abbatisse renunciat
... contra consciam ...
... consecrata ista non fuit
virgo. xx. q. i. c. quamvis
sacra ... glo.

Recitantur hic ca-
nones penitentiales sparsim
collecti sub summaria
brevitate. Si presbiter fornicationem
fecerit aut adulterium x. an-
nis peniteat, hoc modo inclusus
sacco indutus et humiliter prostratus
nocte dieque numquam ...
... imploret, tribus mensibus con-
tinuis de vespera ad vesperam
pane et aqua utatur exceptis
diebus dominicis et precipuis festi-
vitatibus in quibus modico vino
et pisciculis et leguminibus reficiatur

lapso 3bz mensibz exeat locum
in quo fuerat inclusus tunc in publico
non procedat. Post hec resumptis
aliquantulum viribz vno anno
in pane et aqua peniteat exceptis
dominicis diebz et festiuitatibz quibus
carnibus in quibz vino et sagimine
vtatur et extra in porta canonicarum
mensuram extra poterit et sic fi
nito vno anno et dimidio percipere
fiat corporis et sanguinis christi et ad
pacem et post in choro cantantibus
deo ... admittatur cum ad
cornu altaris non accedat nec
offi. ministret nec super in medium de
diuinis officiis / Secundo vero usque
ad completionem quartum annum 3o lo
co ... fiat quarta secunda
quadragesima feriam ... excepto die
feria in qualibet ebdomada et qualibet ...
bus pascalibz in pane et aqua ie
iunet / tunc 2a feria vno pro ...
vno denario poterit redimere
et sic completis annis septem
fiat ... ad gradum pristinum
sacerdos ... tamen ... tribus
... sequentibus quadragesimis ... ma
nus ... ... in pane
et aqua ... lxxxii. di. presbiter
... hec penitentia intelligitur hostiensis
... hanc penitentiam ... cum
integram ... pro peccato ... non ... cum
... sacerdos ... penitens ...
... pro peccato ... sic laicus. Item ...
dicta ... intelligunt de for
nicatione simplici ... de for

Si
... ... sacerdos carnaliter cognouit fi
liam spiritualem ... quam baptizauit
vel cuius confessionem audiuit xii. annis
peniteat et si hoc ... fuerit pu[bli]c[u]m
... ab ... officio deponendus
et ... peregrinando vii. annis po
... ad monaste
rium vadat ... diebus
vite sue deo seruiat / mulier
vero cum qua sic peccauit ... re
... eius pau
peribz erogatis / 30. q. 1a. Si quis

sacerdos / ... qui talia
commisit xv. annis ... pe
niteat / 30. q. 1a. non ... ¶ Si quis
coierit cum bruto vel alio
... peccauit si clericus
deponendus ... et ... si ... con
... tradendus ... ...
ad perpetuam continentiam ...
agendam ... si laicus ex
... et a cetu fidelium
... ad ... satisfac
tionem ... / ex. de ... ...
... / c. clerici hoc ... ...
... ... si quis ... suam
carnaliter cognoscerit ...
i. adulterium / dicit autem ...
... ... peccatum ... ...
... ... non ... hoc ...
... ... di. ... ...
... ...
38. di. ... ... accusauit
... apud ... ...
... ... peccato ... ... sa
cerdos ... ...
... ...
... ...
ab officio suspendatur et sic
pro qualitate ... exigit ...
... ...
... ...
... ... 8. ... / ... ¶ Si ...
adiectus ... ... / ¶ Si ...
... ... simplex ...
... 3bz annis peniten
... si ... ... fecerit ...
... ...
... ...
... 3bz annis peniteat
... ... si ... ... ¶
... ... celebrauit
... annis continuis ...
... ... a ...
... ...
... ... penitebit. ¶ Si quis ali
... ... accusauerit ad mor
tem / ... xl. dies in pane et

aqua peniteat et si accusatus sit in ministro occiso .x. annos peniteat. Si vero in medio prodiderit in ipso per .3. annos peniteat .vii. quolibet anno per .3. xl.as ieiunando quarum prima sit ante natale domini .2.a ante pascha .3.a ante festum natalis sancti Johannis baptiste. Hec sunt xl.e penitenciales quas beatus petrus instituit .22. q. 5. c. de hiis / et ibi glo. ¶ Qui per ingannum aut homicidium vel ad ulterius consensit .x. annos peniteat et similiter si forem cacem sic non eta alia. per ea dies viii / et que procurant per per catum suo voluerit regno ab ecclesia repellendus est et a communione fidelium vel in albis fidelium et in domo sua recipiat .22. q. 1. predicandum. ¶ Frunimus aut fiat sua filiola vel cum matre carnaliter cognoverit .x. annos peniteat et consuetudine recedat et separentur similiter / 30 q. 3. nos ex. ¶ Si quis mulierem alterius desponsatam integro et postea de proprium duxit dimittat eam que non potest uxor sua et vii diebus in pane et aqua et .x. annos peniteat / extra de sponsa duorum c. accepisti. ¶ Si pater et filius cum una muliere vel duo fratres cum una muliere aut siquis cum matre et filia vel cum duabus sororibus concubuerit .x. a. peniteat .32. q. 4. Siquis pater ¶ Siquis cum duabus sororibus fornicatus fuerit usque ad mortem a coniuge abstineat et si utraque sorore de facto alterius sponsa fuit

et postquam notatur cum eo dicatur et is absque spe coniugio manebit usque ad mortem sed nupta consumpta fuerit de peccato alterius facta pena .x. annorum perpetua sit utraque nuptio copulata. Si altera consummata fuit alteri ignoravit ita quod ignoravit post septennem penitentiam nubere poterit alteri usque ad mortem sine morte coniugio manere debet ille qui concubuit cum duabus sororibus quas nescivit esse sorores post penitentiam sorte nec poterit cum coniugem accipere 34. q. 2. Siquis cum duabus et de eo qui cum noverca et sua concubuit / et in eo ... presumit et consanguineos de aliquo proximo cum quibus committitur incestus 32. q. 1. Siquis videlicet / sed intelliguntur de propinquo de qua cum quo committit incestum vide supra eo c. xii. h. ¶ Homicidium voluntarium sed sine res tributione deponitur et .x. annos peniteat si fuit homicida casualis .v. annos peniteat / l. di. sicut et c. sequa ... c. eos h. nisi si culpa precessit cum at nulla imponitur pena nisi ad cautelam et eadem distinccio pro pter homicidio necessitatem cui culpa processit necessitatem vel non ita l. di. de hiis. ex. de homicidio interfecisti / cum autem accidit homicidium per necessitatem inevitabilem qui alter mortem sua cuilibet non posset nulla irregularitas incurrit sed nec in uno vel in suo proprio accidit / ex. de homicidio c. si suppositum / et c. ¶ Siquis vero incidit in irregularitatem homicidio aliquo accidit deponendus est ab officio

O. alterius / ext^a de ho(micidio) c^o presbiterum ¶ Si
quis uxorem suam interfecerit / x.
annis peniteat secundum formam tra
ditam 33 q. 2 si latrocinium vel de co
talis primo anno non ingredi
atur ecclesiam sed ante fores ecclesie
stans oret deum ut a periculo
se expiat / post annum intret
ecclesiam stans inter audientes
et non communicet usque ad completum 3
annum oblaciones non offerat
in aliis 4 annis completis
per hos x annos non comedet
carnes nec vinum bibat exceptis
festivitatibus et dominicis diebus a pas
cha usque ad pent(ecosten) et quocumque
loco ire voluerit absque vehiculo
pedibus proficiscatur arma non
sumat nisi contra paganos / 3bus
diebus in ebdomada ieiunet usque
ad vesperam. vz 2a 4ta et 6a
ferijs. ecclesia uxorem non superve
tur [illegible] fornicacionis
periculo et si moriatur ante ter
minum tantum annorum eorum non peni
[illegible] episcopus secundum disspe
racionem pensata penitentis devo
P ¶ Si quis uxorem suam occiderit
omnibus diebus vite sue quibus
[illegible] vinum et ceruisiam non
bibet / numquam carnes comedet
preter quam in pasca et in natali domini / ¶ In
pane et aqua et silencio communiter
et vigilijs et oracionibus et alijs pe
nitencijs agat arma non sumat
in quocumque loco litigare non
presumat uxorem non ducat bal
neis non lauetur convivium fide
lium non intret lectisternio vel cu
stodia sequestratis ab alijs pe
hostium et postea sic se ponat
in toto vita sua usque ad mor
tem non communicet sed in morte tan
tum hoc ex misericordia. ¶ Si si monasterium
ingredi voluerit ingressus
eius non vetetur sufficit quod pena
in quod non teneatur ad predicta
iam maior pena imponitur
uxoricide quam usurario quod
communiores sunt homines ad oc
cidendum uxores quam usuras
33. q. 2a admonere, iuncta glo(sa)
¶ Quicumque sicut primo pro?
uenit xl diebus in pane et aqua
et 4 sequentibus annis peni
teat et semper debet tendere priori
interiorem et magis quam in testi
monio 67 q. 1. quicumque
¶ Falsus mensura vel
tanus iniusta pondera. 30 di
ebus peniteat in pane et aqua /
de emptione et vendicione c^o ut
mensura ¶ Qui mensuram
sub denotatam deo dedicatam
cognoverit / x. annis peniteat
secundum formam traditam et ipsa similiter
et a convivio fidelium separentur
et non percipiant corpus sacrum
ante peractam penitentiam et si nondum
se contraxerunt sunt ipso facto
excommunicati / nisi ad finem contra
conveniunt 27. q. 1a c^o de filia
et c^o denotatam in glosa / ext^a
de consan. et affi. eos qui in glosa
¶ Qui celebrat missam et non com
municat uno anno peniteat
et tercium a missarum celebra
cione. de con. di. 2a re
latum ¶ Sacerdos qui lavat
mortuum involuit in palla al
taris peniteat x. annis et
mensibus. dicas 9 vero quin
fecerit tercium et 6. mensibus
peniteat / de con. di. 1a nemo
¶ Quicumque commisit sacrilegium
violenter auferendo res ecclesie
x annis peniteat hoc modo primo
anno extra ecclesiam quam violavit
insistat / 2o anno stet extra fo
res ecclesie et sic coronis contra
x / 3o vero anno ecclesiam ingredi
atur et stet inter audientes

vii die et hoc ieiunio ut carnes
comedat et vinum bibat
in pasch' et natal' domini. Quarto
anno continebit carnis [illegible] et a sep
tuagesima inchoabit se de certo
iudicio tertia feria et in isto
4o anno [illegible] et 21o in qualibet
ebdomada a carnibus et vino
se abstineat / 12 q. 2 de capo

¶ Qui autem deum vel aliquem
sanctorum et maxime beatam vir
ginem in ira aliquid pu
blicauerit in blasphemia per quem
dum dicitur penitencia imponi sub
hac forma vz ut 7 diebus dominicis
quibus stat pro foribus ecclesie in pu
dum agnuntur missarum solempnia
in ultimo illorum 7 dierum pallium et
calciamenta non habeat corrigia circa
collum suum ligatur et 7 feriis
dictos 7 dies dominicos prece
dentes ieiunet in pane et aqua
ecclesiam nullatenus ingressurus
et quolibet dictorum dierum 3 paupe
res pascat si poterit aut duos
sive unum secundum facultates et
si ad hoc non sufficiat alia in
ad penam iniungatur et si renuat
huiusmodi penitenciam peragere ingressus
ecclesie sibi interdicatur et in obi
tu suo ecclesiastica careat sepul
tura et blasphemus etc si dives
fuerit multandus est in xl sol
alioquin in xxx vel xx et si ad
id non sufficiat soluat 4 solid
usualis monete / nulla in hoc
mutata [illegible] / extra de maledic
cis c. 2o

¶ Sacerdos secularis contra
se aliquem abbatem vel suum vel ad
quemvis deponendum est et ad
agendum penitenciam in artius monaste
rium detrudendus est extra de
[illegible] c. [illegible] suis [illegible]

¶ Qui non compulsus a domino suo
sciens periurat se libere [illegible]
xl diebus in pane et aqua et
peniteat per 7 annos sequentes

si cum illis dominus fuerit 3 xlas et legit
timas ferias peniteat et si vero
ipse compulsus tamen sciens quadragesimas
xxii q. 5 c. si compulsus

¶ Qui
periurat se in manibus episcopi vel
in cruce consecrata 3 annos
peniteat qui autem in non consecra
ta uno anno. Si vero coactus
fuerit ignorans se periurauit
et postea illud agnouit 3 xl
peniteat / 22 q. 4 c. 2

¶ Qui
coactus pro vita redimenda vel
alia causa necessitatis se periurat
quia plus corpus quam animam dilexit
3 xl peniteat / sed alii dicunt quod
per 3 annos et [illegible] in
pane et aqua 22 q. 4 Qui sciens
coactus [illegible] qui [illegible] non fuit
pacem [illegible] proximo suo [illegible]
a [illegible] uno anno et [illegible]
[illegible] et [illegible] sum
absolutus [illegible] 22 q. 4 c. [illegible]

¶ Qui sciens periurat vel alium
periurare compulerit vel sciens
in periurium duxerit xl diebus pe
niteat in pane et aqua et 7 an
nis sequentibus peniteat et
[illegible] sit sua pena interior
et alii qui consencient similiter
peniteant. Et preterea huiusmodi contra
sunt infames / 22 q. 4 Qui
periurauit et c. Qui conuictus
fuerit eo q. [illegible] c. 26

¶ Qui
[illegible] xl diebus peniteat et
si fuerit clericus officio et bene
ficio privetur si laicus priuetur a
[illegible] extra de [illegible]
[illegible] c. 1 et in glossa [illegible] qui [illegible]
exierit aut [illegible] magnus
4 annos peniteat 26 q. 4
[illegible] et si clericus fuerit
ex officio et dignitate suspendatur
26 q. 4 Si quis

¶ Si
[illegible] non [illegible] vel [illegible]
[illegible] si per affectum
[illegible] curiosi [illegible]
[illegible] possit [illegible]

adiit per annum se abstineat debet
a ministratione altaris et amplius
si ex suo vicio fuit abstinendum
extra de presbitero non ordinato c. 2o / tertium autem pena
pendet in arbitrio ecclesie secundum glo.
ii ¶ Si quis domum aut aream
cuiuscumque incenderit volun-
tarie sublata et incensa ora
restituat et 3bus annis peni-
teat extra de iniuriis et dampno
c. si quis domum. ¶ Usurarius
debet restituere omnes usuras quas
recepit et antequam restituerit non debet ad-
mitti ad communionem nec in morte ad
ecclesiasticam sepulturam. Hoc habetur
in textu de usuris manifestis nisi
fuit non solvendo / extra de usuris
c. quia in omnibus et c. cum tu sic
c. quicumque / et ad iniunctam penam ar-
bitraria que est imponenda extra
de pe. et re. c. de hiis qui / et si-
cut notatur supra ¶ Raptor debet resti-
tuere et insuper puniendus est ad
penam et est de arbitrio sacerdotis
de hoc supra ca. supra ¶ Cum con-
[illegible] ecclesie debet [illegible] simplices
illos et eciam quousque restituat
suum cognoscens emendet
extra de foro compet. nullus
et in glo. [illegible] et si non sit
solvendo ad minus puniatur ad
arbitrium sacerdotis / ar. extra
de dolo et contu. finem litibus
extra de solu. c. odoardus
¶ Si quis ex necessitate famis
aut mediatione furatus fuerit
cibaria vel vestes vel pecus
peniteat 3bus ebdomadis
et si reddiderit non cogatur
ieiunare / extra de furtis c.
[illegible] hoc [illegible] glo. vel nisi
dicat [illegible] necessitas si autem
negligentia fuisset non imponendam
penam [illegible] necessitate
[illegible] [illegible] et non dicta [illegible]

uterque fuisse [illegible] in morte pena
fuit imposita secundum glo.
¶ Qui sciens rebaptizat et
voluntarius x annis peniteat / nona et 3a feria ieiunando
in pane et aqua et 3o [illegible]
si pro vicio heresis hoc fecerit
i. fovendo heresim. Si pro immun-
dicia aut aliud pro salute corpo-
ris optinenda 3 annis peni-
teat et si sit clericus et puer sit
voluntarius rebaptizatus non debet
accedere ad ordines superiores
non volvit ad [illegible] transferri
vero occultum fuit poterit pro-
moveri ad ordines superiores et
similiter si rebaptizatus fuit ig-
narus [illegible] ignoranti
sit probabilis. Impuberibus re-
baptizatis non est pena iniungenda
nec pena irregularitatis in-
volvitur secundum glo. de consec.
[illegible] c. de quibus et in glo. extra de apo-
stas. ex litteris ¶ Si in [illegible]
[illegible] fuit in morte [illegible]
[illegible] absque [illegible]
[illegible] mortuus [illegible] contra
[illegible] de [illegible] ¶
de [illegible] et in glo. [illegible]
[illegible] mortuus et [illegible]
[illegible] aliorum [illegible] ad
[illegible] et [illegible] ad ar-
bitrium sacerdotis [illegible]
[illegible] quia debet
[illegible] maxime [illegible]
expiatur [illegible] quos [illegible]
[illegible] in loco sacro [illegible]
[illegible] ex aliqua negligentia
[illegible] vel sufficeret / et si [illegible]
[illegible] fuisset [illegible] culpa [illegible]
fuisset pena et imponenda si
[illegible] sentencie sue [illegible]
vel acciderit tunc pena [illegible]

dz ei imponi aliquantulum maior
quam pro homicidio alias. Si solempnis
penitencia et simuliter si casualiter op-
pressit eum et hoc sit notorium
solempnis erit penitencia. Quod
si occulta fuerit huiusmodi oppres-
sio casualis secreta erit ei pe-
nitencia iniungenda. Si vero oppres-
sio casualiter acciderit gravi
culpa precedente tunc penitencia
.x. annorum vel .v. est ei ponenda
si culpa levis precesserit potest ei
iniungi penitencia .3. annorum quorum
unum annum in pane et in pane et
aqua .2. extra de ho. consuluisti et ex-
tra de his que fiunt a p[re]l[atis]. c. ultimo
et in glossa. Qui scienter orat
cum heretico .v. annis peniteat
si vero nesciat quod ecclesia catholica
contradicat et nesciat eum hereticum
etiam uno anno peniteat.

Qui permittit hereticorum
cantare missas in ecclesia et nes-
ciat .c. penitenciam hereticorum .xl.
diebus peniteat si pro reveren-
tia eius uno anno peniteat si
pro subversione fidei tamquam he-
reticus proiciatur ab ecclesia .x.
.x. annis peniteat. Siquis
autem recesserit ab ecclesia fugiens
ad hereticos et alios ad hoc
idem faciendum induxerit .xii.
annis peniteat extra .3. annos
extra ecclesiam et .x. annis inter au-
dientes et duobus septimanis
extra ecclesiam si duobus annis vel
tunc potest recipi ad ecclesiam .24.
q. 1a qui de dixit.

Siquis
interfecerit presbiterum vel latro-
nem non pariter qui comprehendi
poterat absque occasione .x.
vel duos non intret ecclesiam
illis duobus utatur veste
lanea. et 4 et 6a feria et
sabbato sine ... bona
ebs ... pomis et ... prius ...

si autem non ex odio sed ad defensionem
dum fecit et sua faciat ...
Si autem presbiter hoc fecerit pro
se ipso vel bonis suis observandis
non deponatur tamen quamdiu vi-
vet penitentiam agat. extra de homi-
cidio.

Qui interfecerit presbiterum
.12. annis peniteat et si confes-
sus fuerit super hoc usque ad ultimum
vite sue cingulo militie care-
at et absque spe coniugii ma-
neat. extra de pe. c. ...

Clerici in ... criminibus
deprehensi et convicti sunt de-
gradandi et in arto monasterio
ad agendam penitentiam detrudendi
extra de pe. c. tua. Clerici autem
contra suos episcopos conspiratores
sunt deponendi et tradendi
curie seculari. .c. q. ... communi-
cat ... sacerdos.

Qui sta-
tim episcopus ... potest vel dia-
conus ... episco-
pi vel ... falsaverit ... dig-
nitate ... deponendus et ab ho-
nore officii sui et in monasterio
detrudendus et quamdiu vixerit
laicalem accipiat communionem. di.
... et ... ...

Qui in de-
... annos vel alios divinis
officiis a canonibus interdictos
ecclesie ... hoc faciant
ex contemptu et ... vel
a ... ... de
his que ... parte ... ca. ...
... episcopi ... subditorum su-
orum ... et ... dissi-
mulans non corrigit eos duobus
subiaceat ... suspensionis.

Qui vero aut ... ...
... fidelibus
... gradum
... vel ... pena ...
voluntarie oblata ... huiusmodi
... si ... fuerit ...
... placuerit
si ... tamen ... ...

ro vel etiam hiis cupidibus sim-
onus pena congrua puniatur
j. q. j. quicquid invisibilis. ¶ Si
quis per simoniam obtinuit benefi-
cium ecclesiasticum post resignacionem
illius beneficii et restitucionem pecunie
date et fructum de beneficio
perceptos eo modo quo dictum
est supra eodem titulo ca. v plene
de hoc. ¶ Si autem fecit simonia-
cus in ordine dando vel aliquid
temporale pro ordine non recepit
execucionem illius ordinis sed est sus-
pensus quo ad se et quo ad
alios et ubi alia gravius est
ei pena imponenda pro arbitrio
sacerdotis qui potest licet in hiis ca-
sibus absolvendi. quod simplex sa-
cerdos non potest ut extra de elect.
dudum ij. extra de simo. tanta
et c. cum. ¶ Episcopus ordinans i-
nutiliter et reclamantem per unum
annum suspendatur a celebra-
tione misse lxxiiij. di. c. 2o. ¶ Eius
pena est augenda qui hostili-
ter [illegible] fecit et cardinalem
[illegible] percussit cepit vel socius fecit [illegible]
[illegible] aut [illegible] [illegible]
[illegible] extra de pe. felicis vi. li.
et ja. c. xvij. n. ¶ Cum quis per
[illegible] comprehenderit vel a se-
de expulerit [illegible] vel auctor
seu fautor fuit [illegible]
[illegible] eius [illegible] [illegible]
[illegible] erat [illegible] / [illegible]
vel in clerico [illegible]
peccavit deponendus est [illegible]
qui occiderit subdiaconum [illegible]
[illegible] dicto [illegible] qui diaconum
[illegible] qui presbiterum [illegible]
[illegible] x. qui monachum
[illegible] q. iiij. quis de [illegible]
et c. qui subdiaconum. ¶ Item
qui occiderit monachum vel
clericum arma relinquat et deo
in monasterio serviat omnibus diebus

vite sue nunquam ad seculum red-
iturus et x annos primum agat
ibidem eius qui occiderit mona-
chum. ¶ Item si patronus [illegible] ad
vocatus seu [illegible] [illegible] aut feo-
datarius vel aliquis per se vel per
alium rectorem vel clericum
occiderit vel mutilaverit [illegible]
[illegible] patronus [illegible]
amittat / advocatus advocatum
feodatarius feodum amittat [illegible]
[illegible] admitte [illegible]
clericos non in aliqua [illegible]
[illegible] ad honorem [illegible]
[illegible] dispensatione / extra de [illegible]
[illegible] quibusdam. [illegible]
pena arbitraria imponenda [illegible]
occidentibus vel [illegible] eo. c. [illegible] ¶ Qui
[illegible] per annum [illegible]
per annum continuaverit [illegible]
per excommunicationem [illegible]
beneficio suo / extra de [illegible]
[illegible] ordo c. [illegible] ¶ Siquis
et xj. q. 3. [illegible] ¶ Siquis [illegible]
celebrat missam in oratorio [illegible]
intra domum est sus- [illegible]
deponendus est de [illegible]
et c. [illegible] ¶ [illegible]
celebrans [illegible]
[illegible] / [illegible]
ultimum [illegible] suo. l. di. [illegible]
tes. ¶ Siquis etiam [illegible]
[illegible] annis [illegible]
restituat vel [illegible]
[illegible] 18. q. 4. siquis [illegible]
aliud [illegible]
[illegible] suspensus [illegible] aliquid
[illegible] si [illegible]
suo [illegible] superiori [illegible]
[illegible] / et [illegible]
[illegible] Cum [illegible]
[illegible] per [illegible]
ingressu [illegible]
[illegible] et si se suspensus
[illegible] officia vel [illegible]
presumpserit [illegible]

~~[illegible]~~ super qua certa pena debeat ad
dispensari non potuerit, extra
de sent. exc. cum medicinalis
li. vi. ¶ Si abbas vel prior seu
abbatissa vel priorissa non fecerit
monachum seu canonicum suum
constitutum expresse anno probacionis
elapso tunc debet in eodem capitulo
commorari et in pane et aqua debet
ieiunare vel ipsam fecerit profes-
sionem in constitutione Othonis de profes-
sionibus faciendis post professionem. Item et
si abbas vel prior debet aliquid mandare
monachis aliquod mandatum
contra possessionem vel alia beneficia
ad sanam et communes singulos
a sanctis per spacium unius anni
in constitutione Othonis ad firmam
archidiaconus vel eius officialis
vel aliter decanus priorat seu gra-
tiose [illegible] eorum sacerdotes vel alios
et statuta debet certa edita contra
concubinarios in quadam constitutione
generalibus districtio et arcius co-
ram toto capitulo exclusis laicis ad
sextam feriam in pane et aqua ieiunet
sub pena suspensionis officii etc.
[illegible] in presentacio impediat
dom. in spiritualibus causis pene fiet
et ieiunium ¶ In constitutione primo
redigat per eum continuam
[illegible] et [illegible] ultimo ¶ Item si
pena iniungenda a sacerdote pro
eius negligencia aliquid de sanguine
stillaverit in terra vel super tabu-
lam que sub pedibus sacerdotis ste-
terit vel super palla altaris et
quod in illis casibus sit agendum
vide supra parte 4 capitulo [illegible]
ubi textus positus sunt in canoni-
bus per quos vel [illegible] ma-
teria continetur. Prius consi-
deratis circumstanciis poterit de
pena addi vel diminui ad
arbitrium sacerdotis, tamen

tamen est ut pena ibi imposita ex-
plicetur. Item que pena sit in-
iungenda cum pro ebrietate eius
[illegible] vide ibidem et ipse
fiet de vomitu illo ibidem. Item
de pena illius qui non bene custo-
dit eucharistiam, vide supra eodem capitulo
[illegible] [illegible] et de [illegible] in
hoc casu iniungitur ieiunium vel ad
certum dierum vel anni posset
ieiunare vel cibis quadra-
gesimalibus non [illegible] minus expres-
sa de certa dieta vel de pane
et aqua vel huiusmodi ¶ Hec que pena
a canone constituitur que sunt
moderande seu minuende
ex levitate [illegible] que a sum-
mitigacione sunt imponende
de rigore iusticie vel si expedi-
ent aggravande videat con-
fessor discrecio super ea et de
[illegible] supra eodem capitulo ix, [illegible] si
penitens possit rationabiliter pe-
nam canone statutam implere
debet [illegible] [illegible] sacerdos penam
de [illegible] remittere.

Generaliter in foro confes-
sionis sacerdos primo est pena
imponenda et confessio
absolucio impendenda sub hac
forma ¶ Ego auctoritate dei patris
omnipotentis et apostolorum Petri
et Pauli et officii mei tradita et
in hac parte commissa absoluo te
ab hiis peccatis mihi per te confes-
sis et ab aliis de quibus non re-
cordaris vel in constitutione debet [illegible]
[illegible] quam certa. Si forma absolu-
cionis traditur. Ego auctoritate [illegible]
fungor absoluo te a peccatis tuis
de quibus es contritus et confes-
sus et do tibi absolucionem in nomine
patris et filii et spiritus sancti. Et penitenti
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible]

impediatur effectus sacramenti ex parte
penitentis et postquam absolucioni committitur
apponatur quia non. p. et fi. et ff. cum
.c. ad quinquinandum. Et sacerdos
non propria auctoritate absolvit sed ut mi-
nister sed hoc solum pertinet sacerdotis
arbitrio ut requiritur in absolu-
cione manus impositio quia hoc sacramen-
tum non ordinatur ad expe-
dium aliquam excellenciam gratie
sed ad remissionem culpe et ideo
magis competeret quam si sig-
natio sicut quinquennium de re-
dempcione per tho. Et dicit quod
hec verba: Ego absolvo te sunt
de forma absolucionis requisi-
ta. ¶ Absolucio a minori excom-
municacione impendenda est sub hac
forma / Excommunicatus minori abso-
lucione confiteatur sacerdoti
excommunicatum et cum speciale expri-
mat quod ipse excommunicatus est et pe-
tat se absolvi et hoc a proprio sacer-
dote sed potest extra de sen. exco.
nuper / Et dicit sacerdos hec verba
vel similia dicens / Auctoritate qua
fungor absolvo te ab omni vin-
culo excommunicacionis minoris et sic a
excommunicacionis qua ligatus
es quod tali sacramento et sacris ecclesie te
restituo. Et potest esse absolucio sit
impendenda cum verbo singulari
numeri quam plurali per theologos
quinque hostiensis alter dicit ¶ Cum ab-
solucione a maiori excommunicacione
sunt quatuor observanda primum est quod excommunica-
tus se sacris mandatis ecclesie / extra
de sen. exco. cum desideras. Cum
et si dimittatur quod tunc sed non ini-
tiis absolvitur per eo quod cum in
iure dicatur iudicio iudicis sali-
quatur / Unde sed 2º dubitatur
iuratus dicit / 2um est ut sit expectatum
est quod notoria offensa est aliquis
non absolvitur nisi per sufficiens

emenda prestetur / Pro occulta
vero offensa aut quod contumacia
sufficit iuratoria caucio / ut ss. ma-
le expensis promittit satis-
faccionem dampnum / Pro de sententia
absolvi ni satisfecerit si satis-
facere potest et peccatum pro
talem absolvit / si tunc de facto
absolvat absolutus est per absolucionem
si autem emendam prestare non
potest de absolui accepta iuratoria
et ydonea caucione .s. fideius-
soria vel pignoraticia de sa-
tisfaciendo cum ad pinguio-
rem fortunam venerit extra de
solucionibus odoardus quia si prestare
non poterit saltem prestita iuratoria
et absolvatur / xx s. quod si persona
talis que sit ad potentiam ad-
ferunt te et cedere bonis / et
dicit Rai. super 3um est quod
absolvatur per eum qui tulit
sententiam / vel per eius superiorem / licet
ab alio auctoritate alterius eam ha-
bente et per sacerdotem provincialem
non quamvis non sacerdos potest
sit excommunicatus et absolvit est
sed iudiciali tantum dicens de
absoluto vel audiat se sacerdotem
cum solus clavium ipsum absolvit
de ipsum ad plenum sacramen-
talem et ecclesie satisfaccionem
potest est absolucio excommunicacionis
requiritur extra de vi ... /
.c. quod / est sed est si invitus
excommunicacionem requirit ... vel
proprius sacerdotem quod absolvit
vel ... c. et si ...
hec requiritur in maiori ...
et consilio de et sicut ab-
solucio hominis Excommunicatus ...
sibi sine spoliatus ponat ...
ianuas ecclesie ... et ...
et ... coram illo quod debet
absolvi ¶ Cum absolucio ...
videtur ... in maiori ... ...

primum miserere mei Deus et
liberabit eum per penitenciam se-
mel. in quolibet casu vel
maius vel minus vel leuius vel
grauius secundum quantitatem cri-
minis. sicut dicto primo dist-
inctione pater vero [illegible] pater
noster. Et non nos solum
sed filius tuus vel ancilla
tua ut sperat unumquemque in eo
vel in ea spiritus eius vel eius
fortitudinis si pu-
nicio fuerit. Unde exau-
dies. [illegible] dominus
cum primum in miseri [illegible]
participes depre-
cacionis [illegible] sed ea
que [illegible] excom-
municatum [illegible] constitu-
cionis [illegible] pre
[illegible] absoluit per eum. Postea
dicat absolucionem [illegible]
[illegible] de patris [illegible]
et beatorum apostolorum petri et
pauli et eciam [illegible]
[illegible] absoluimus te et talem
[illegible] restituimus te com-
munioni et participacioni
omnium fidelium et ecclesiastico
sacramentis. ¶ [illegible]
[illegible] non fuerit de esse
absolucionis sed de bene esse
et ponitur hic ad cautelam
ut simplices sacerdotes
[illegible] absolucio
post absolucionem [illegible] ab
[illegible] mandata
[illegible]
[illegible] extra de [illegible]
[illegible] lxx [illegible]
[illegible] non [illegible] absol-
ucionis [illegible] communicare
cum excommunicato si hoc licito fa-

quod si ad salutem anime pertineret
et in hijs licitum est cum excommu-
nicatis communicare et participare nec
sententiam incurrit. extra de sen-
tentia excommunicationis capitulo voluntatis. ¶ Item
quod excommunicatus a canone in sua
absolucione principaliter in-
cendit et sub iuramento suo quod
contra canones illud nunquam
committet. videlicet incendiarius
quod nunquam incendiat nisi in bel-
lo iusto et percussor clerici
quod nunquam percuciat clericum nisi
in casu licito et ita de similibus
xxiij. q. ult. pessima. extra
de sententia excommunicationis. eos ex tenore
quibus autem requiritur cau-
tio quod de cetero talia non
faciant. extra de sententia excommunicationis.
gratum. ¶ Item qui excommunica-
tus habet iustum impedimentum
cum non possit accedere ad
eum a quo debet [illegible] ab-
solucionis ut propter prolixi-
tatem [illegible] absoluatur
ab eo qui alias absoluere non
potest. ingrediens [illegible] quod
cito poterit se presentet ei
qui absoluere debuit de iure
vel consuetudine recepturus
mandatum eius et satisfacturus
[illegible] non [illegible] in eo
[illegible] et [illegible]
[illegible] absoluti a sede apostolica
vel legatis eiusdem sedis
[illegible] absolucionem [illegible]
[illegible] vel alteri [illegible]
[illegible] predicta
[illegible] satisfaciat [illegible]
et hoc faciunt [illegible]
[illegible] poterunt. extra de sen-
tentia excommunicationis. eos qui [illegible]

Re

ff

Fin

super ca. 6o e. a nobis. ¶ Item
si quis absolvit aliquem de
facto ab excommunicatione a qua
de iure non potuit absolvere
cum hoc advertit tenetur
ad absolutum certificare de
errore suo et consulere ut
petat absolucionem ab eo qui
de iure ipsum absolvere potest
ut supra eodem. ¶ Item absolucio
illius qui solempniter est ana
thematizatus illa forma
fienda est que notatur xi. q. 3.
cum aliquis et hoc per episcopum cum
xii. presbiteris seu astantibus
sed hodie dicitur ut modus est
¶ Item non est qui gaudebat ab
ad sui excommunicacione lata a
iure potest excommunicatus absolui a
suo episcopo nisi conditor canonis
hoc est fulminatoris excepto de sua
excommunicatione / Item autem sunt ca
sus reservati pape vide infra
ca. 18o per totum et sunt excom
municacionis maioris inflicte a iure
potest quis sacerdos absolvere et
sunt quosdam quibus sacerdos
excommunicacionem sui ordinis huius
fuius curam tales habeat sui filii
sicut a pontifice romano libens
non excepto tamen nullus possit
alios licet indictos in ipsum
aliquam habeat iurisdictionem ordi
nariam vel delegatam vel
vel interpretativa, absolvere a
aliquis non indicto est / ut
extra de po. nullus episcopus / non
etiam potest sacerdos parochialis
absolvere a maiori excommunicatione
lata a iure. A sua vero excommunicatione
lata ab audito non potest quis
absolvi nisi ab excommunicatore vel
ab eius superiore si ad eum fu
erit appellatum vel si ipse
excommunicator negligit et malicie

se differat absolucionem ut in
aliis casibus in quibus excepte
potest indictus de subditis
suffraganeorum suorum qui
casus notantur extra de
officio or. c. pastoralis ¶ Item
gaudebat ille qui legitime
potest esse excommunicatus potest se
absolvere / fallit tamen in hiis
casibus, primo in legato pape
qui non obediente suo
sive potest excommunicatus sed post
[illegible] non potest eum absolvere
extra de officio iudicis de
ciuitatem / 2o si iudex
ipsum excommunicavit indicit
in excommunicacionem indictorem
quod tunc non excommunicatus potest
non absolvere, ut extra in
indumentis sacerdos si cau
sacerdos maiori excommunicacione
extra de sententia excommunicationis Duobus
et extra de cle. excom. ministrante
si celebrat / 3o ipse per
propterea excommunicatur in
candidatum quando possunt
sunt publicati non ab
solvuntur nisi a papa / extra de
sententia excommunicationis tua que de
clericis qui exhibent se
ecclesiastica sacra
ordinacionem potest
suos ... extra
de hereticis c. excommunicamus
... qui ... per consensum
... sue ...
... culpabilis
confitendo ...
... per ipsum ...
... confitendo ...
... nullus
...

principalibus patriarchis prout
et solapario / extra de privilegiis
grave / 5. q. 1. de degradato quis
et si episcopus degradatus possit
nullus tamen in titulo ut supra sit res
tituet / ar. extra de cle. non
resid. ex tuo / Item si episcopus
erat non fuit sacerdos tamen
non est dicendus absolutus ut
ostendat se sacerdotem tamen
ratione clavium tamen absol
vat quantum ad plenum so
cietatis ut supra eodem 5. fine.
1 Defuncto vel amoto episcopo
qui excommunicaverat vacante
sede capitulum seu ille ad
quem pertinet episcopatus iuris
dictio illius loci potest absolvere
ab excommunicatione sua sicut ipso
se hoc sed episcopus poterat in ea fu
it specialiter interdicta potestas extra
de maio. et obe. c. 1. li. 6. Item
successor absolvere potest a sententia quam
suus tulerat predecessor ar. 2. q.
3. si episcopus. Si aliquis absolvit
excommunicatus in causa ei commissa et
cuius ab episcopo non tamen absolvere
potest a non suo iudice / de offic.
ordinarii pastoralis sed si per appellationem
causa devolvitur ad eum qui poterit
absolvere si non in vocatis partibus
et cognito de appellatione / extra
de appell. romana li. 6. et ibi
casus notabilibus. Episcopus exiens
in alienam dioc. absolvere non potest
in hiis que requirunt cause cog
nitionem sed non penitentiam potest in pro tribuna
li / ff. de off. proc. l. 2. et capitulo / preterea si non
requirat cause cognitionem sed per
hoc pertinet ad voluntariam
iurisdictionem quod idem dico de le
gato misso a latere pape extra
terminos sue legationis / ar. extra
de offic. leg. excom. Item ad a
suo diocesanis ... minorem

expulsi et fratres minores fugitivi
cum in suis civitatibus vel
dioc. residere non audeant
possunt in alia dioc. alienam
iurisdictionem suam exercere et a
sua episcopus absolvere / extra
de foro compe. quam non de cle.
Item episcopus absolvere potest
a sua lata per suum archidi
aconum vel decanum vel alium
sub eo iurisdictionem habentem
et hoc non de iure sed consuetudine
et congrua satisfactione / extra
de offic. ord. cum ab ecclesiarum
et c. ad reprimendam sicut
tamen absolveret ar. / ar. xi. q. 3.
de persona. Item si de uno
episcopatu domicilium trans
fert ad alium potest prior episcopus
absolvere ab excommunicatione ipso quamvis
moram habeat in dioc. sua et
ei a papa in eo commissum
potuit ab. Item episcopus com
mittit potestatem alicui absolvendi
ab excommunicatione non tamen sed
hoc poterit ille absolvere excommunica
tum excommunicatum forte per dictum
illatam episcopo vel aliquid huius
modi absolutionem non commisisset
in speciali. extra de 1 ... in pro in
generali li. 6. ca. sicut eodem 9. ad. R.
Si per tamen mandavit alicui quod
aliquis excommunicet et mittat
ei causa cognitionem, tamen potest eum
absolvere. Si autem per ea ... dif
finierat negotium et mandavit
alicui ut excommunicet non potest eum
absolvere quia non est ei iurisdictio
commissa delegata sed purum minis
terium delegatum / extra de offic.
deleg. cum ... sed per [illegible] salutem aliquis
excommunicatus vel participans ei sa
cerdoti suo ignoranter non tamen
hoc est ille absolutus qui cle

de sen. exc. li. 6. ¶ Si per papam confirmata fuerit aliqua excommunicationis sententia ex certa scientia nullus inferior absolvere potest ab ea. extra de offic. legat. ex frequentibus et in glo. absolvere impetra ex falsa causa non tenet secundum quosdam et host. et in decr. non sic intendit absolvere ... sed ab ... pervenendo dicat se satisfecisse vel [illegible] se remissum esse et [illegible] fuerit excommunicatus vel aliquid tale quod non sit verum, et absolutionem suam impetravit fuerit sententia [illegible] ad ecclesiam [illegible] extra de po. et re. [illegible] [illegible] et [illegible] causa fuerit ad absolvendum [illegible] ad [illegible] l. di. po[illegible] ¶ Absolvi debet excommunicatus qui offert se ad iustitiam non obstante si adversarius appellet ne absolvatur extra de appel. cum [illegible] quod si excommunicatus impetrat [illegible] absolutionem sciente adversario et non contradicente vel aliquid [illegible] non potest ipse adversarius postea [illegible] [illegible] extra de sen. exc. [illegible] ¶ Quicunque potest quem ab excommunicatione absolvere sic et [illegible] excommunicatum [illegible] potest quos [illegible] excommunicatos [illegible] [illegible] [illegible] licet [illegible] ex [illegible] tho. di. [illegible] di. [illegible] ¶ [illegible] de exc. dubitat [illegible] debet peti absolutionem [illegible] [illegible] de [illegible]

[illegible] debet [illegible] respondeo ad consilium boni viri si poterit, quod si nolit vel non poterit et habeat de hoc opinionem probabilem faciat se absolvi ad cautelam, extra de sen. exc. per [illegible] ¶ Si excommunicatus dicat [illegible] se [illegible] nulla sit falsa competit ei absolvi per cautelam et absolvetur [illegible] [illegible] [illegible] excommunicator vel [illegible] [illegible] sit excommunicationis sententia [illegible] [illegible] extra de sen. exc. [illegible] ¶ Excommunicatus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] debet [illegible] vel absolvere non obstante appellatione adversarii et si de [illegible] dubitat potest absolvendo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] judex non [illegible] [illegible] in iudicium alterius partis, extra de sen. exc. [illegible] ¶ Ligatus pluribus sententiis vel una ex [illegible] [illegible] si [illegible] vult absolvi debet exprimere omnes [illegible] [illegible] et sic una absolutio sufficit non plures excommunicationes sic expressas tollendas et non valeret absolutio [illegible] [illegible] [illegible] extra de sent. ex off. ¶ [illegible] [illegible] absolutio [illegible] [illegible] ad forum contentiosum [illegible] [illegible] potest [illegible] non [illegible] [illegible] altera pertinet ad forum [illegible] [illegible] non potest [illegible] a sacerdote [illegible] non [illegible] sacerdotalem

In articulo mortis potest excom-
municatus maiori excommunicatione absolui
a simplici sacerdote, extra de
sententia excommunicationis non dubium. Et eo
casu. Et si non fuerit absolu-
tus in vita, si tamen fuerint in
eo signa contricionis poterit
absolui post mortem ut eo
c. a quo dicitur videtur esse ab-
soluendus, extra de sententia ex-
communicationis a nobis 2o. et talis absolutus
sine ab. est mortuus ut sepel-
liatur in loco sacro vel ut ibi
sepultus non exhumetur et ut
oretur et celebretur pro eo.
Absolucio non est impendenda sub
condicione utpote si peniteat vel
satisfecerit vel similis condicio
talis absolutus non est absolutus
si non absolui simpliciter secundum Ric.
de re in 4o dicto loco li. 4o.
Excommunicatus a pluribus iudicibus
non est absolutus nisi a singulis eorum
vel eorum superiore absoluatur.
Quando vero duo sacerdotes
tu excommunicatorum minori excom-
municatione potest alterum ab-
soluere, extra de sententia excommunicationis
duobus. Sacerdos penitentem
absoluens a peccato non solum
ipsum a peccato solutum ostendit
sed aliquid de pena debita
remittit, unde cum quolibet pec-
cato mortali duplex pena de-
beatur scilicet eterna et temporalis
de pe. di. pt supplicio de-
remittit penam eternam, hinc
per contricionem penitentis et
sacerdos potestate clauium remit-
tere potest partem pene temporalis debite
pro peccato non tamen illam quam pro
satisfactione imposuit sed illam
que in purgatorio esset exsoluenda.

et plus vel minus potest de huiusmodi pene
remittere secundum quod plus vel
minus fuerit penitens per veram
contricionem ad hoc dispositus. Sa-
cerdos ad huiusmodi remissionem
agit instrumentaliter, deus autem
principaliter effectiue secundum Ric.
di. 18. Sacerdos absoluens
aliquem ab illis peccatis de quibus
de iure non potest si hoc
faciat scienter et ex deliberacione
peccat mortaliter. Si autem hoc faciat
ex ignorancia iuris affectata
peccat eque mortaliter quamvis non
grauiter sicut ille qui scienter facit
ut videtur. Si autem hoc faciat
ex ignorancia crassa adhuc
credo quod peccat mortaliter
quamvis non ita grauiter sicut
ille qui hoc facit ex ignorancia
affectata secundum Ric. sup. eo. di. 18.
Ipse absoluens regulares
non vel irregulares si peniten-
tes regulares eiusdem claustri
a proprio abbate suo vel priore ubi
non est abbas sed huiusmodi potest
absolui. Sed alterius claustri nisi
per proprium abbatem vel eius pre-
latum qui passus est iniuriam
absoluatur, extra de sententia excom-
municationis illorum. Quando non fiat absolu-
cio dicetur. Sed ut fiat absolu-
cio possit etiam secularis absolui
per episcopum, extra de sententia excommunicationis reliquos
li. eo. et intelligenda sunt
ut excessus eorum fuerit difficilis
et enormis ut si ad mutilacionem
membri vel ad effusionem san-
guinis simplex et enormis in clerico
sit percussio vel in episcopum vel in
abbatem sit iniuria vel iniecta manus

que tamen ad sedem apostolicam sunt mitten-
di et eosdem non potest absolvere. Item
quamvis ante ingressum religionis talia
commisit ut in dictis casibus et aliis illorum
quia si ipsius non habet prelatum qui
sit sacerdos vel si defunctus
sit vel excommunicatus maiori excommunicatione
ad diocesanum recurrendum est
ut notat hostiensis extra de sententia
excommunicationis monachi. Hoc intellige
dumtaxat de dictis casibus et aliis nullis
quibus religiosi tam exempti quam
non exempti. Item vero duo abba-
tes dicit absolvere subditos suos
eorum ut dictum est supra. Sic si et
abbas percussionis recepit
in mandatum a percussione de
quo in dicto supra est et ¶ Et si
abbas percussus laborabit quo
verbera exiunt loco satisfac-
tionis quod monachus non habet ad
unde satisfaciat et demum abbas
ipsius absolvit eum ungentemque tamen
esse si [illegible] eorum tamen committat
alteri de officio [illegible] secundum hostiensem.
Sed prelati ipsi non possunt absol-
vere subditos suos in casibus quibus
fecerunt falsarium litterarum domini
pape nec in aliis casibus [illegible] ab-
solutionem reservat nec etiam si sub-
diti ligati essent pro aliqua sen-
tentia lata ab homine sed in genera-
li si expressa non secundum Ray. Religiosus
unius diocesis si peniteat [illegible] sed
religiosus alterius diocesis hoc a pro-
prio sacerdote eius potest absolvi nec
requiritur ad hoc diocesanus pro-
cessus sic quidam tenuerunt ut
de abbatibus dictum est extra de sententia
excommunicationis religiosis [illegible] dicit se
excommunicatum propter violentam manuum
iniectionem in clericum vel religiosum
vel propter alia casus secundum Ray. non debet
recipi ad religionem. Sed si receptus fuit
poterit a prelato suo absolvi ut dic-
tum est et [illegible] confessores secundum hostiensem.

sunt vitare in condicionibus ipsius inno-
centiis si in eadem religione permanserit
quod si non permanserit reducendus
est in eandem sententiam ab eo qui
eum absolvit. ¶ Religiosi ad-
missi ab episcopo ad audiendum
confessiones et volentium
confiteri absolventes a sen-
tentia excommunicationis maioris vel ab
aliis peccatis de [illegible] quibus
de iure absolvere non
possunt sunt excommunicati ut
[illegible] c. xix d. 7 de [illegible]
vide sunt c. [illegible] et supra
eodem [illegible] c. 16

Opiniones doctorum
varie fuerunt de ca-
sibus reservatis in quibus
sacerdotes parochiales non pos-
sunt absolvere nec erant deter-
minati usque ad tempus bene-
dicti pape undecimi qui in quadam
decretali extravaganti que
incipit inter cunctas decla-
ravit quod quatuor sunt casus pre-
cipue episcopales [illegible]
[illegible] de iure [illegible] petitum
pro quod incurrit irregularitatem
de quo vide supra parte
c. 8 et 20 de [illegible]
de quibus sunt [illegible]
[illegible] 30 qui de iure [illegible]
[illegible] de quo supra c. [illegible]
[illegible] c. 90 de excommunicatis [illegible]
aliqui casus ipsi reservantur
vel iura c. xix pro tamen
[illegible] ipse [illegible]
quod sunt casus episcopales [illegible]
reservati de consensu [illegible]
[illegible] de [illegible]
[illegible] 29 de falsariis 39 de
violatoribus ecclesiarum libertatis 49 de
violatoribus immunitatis ecclesie 59 de
sortilegiis et divinatoribus 69 de
[illegible] [illegible] [illegible]
sunt in casibus [illegible] quos ad

[illegible]

quod que in illa statuta fuerunt
quo ad religiosos mendicantes
usque quo ad predicaciones faciendas
ad confessiones audiendas et
sepulturas concedendas ut
patet de pe. c. dudum in cle. Sed de
predictorum casuum determinatione
non fuit innovatum sed remanse
runt ut illa constitutio Benedicti
fuit nova ordinatio de casibus
reservatis sed solum declaratio ut
patet in eadem decre. Et ideo quo ad
declarationem casuum predictorum ad
hunc locum sed et [illegible] non quo
[illegible] dicebat [illegible] ipso falsum
ordinavit quod in nullo modo [illegible]
possunt tamen [illegible] in suis
dioc. casus [illegible] rationabi
liter fuerit expediens re
servare sicut possunt confessores
facere et multo magis potest hoc
consilium synodale vel provincia
le et [illegible] post huiusmodi constitutionis pro
mulgationem non possunt religiosi
[illegible] admissi ad confessio
nes audiendas absolvere
extra de privile. religiosi in cle.
Et nota quod non fit hic mentio
de votis de quorum dispen
satione vide infra c. 14. nec
etiam de dispensatione irregularitatum
[illegible] de qua supra c. [illegible]
[illegible] quod non pertinent proprie ad
absolutionem sed potius ad dispen
28 sationem. Item de pe. et re. § [illegible] po
nit predictos casus [illegible] de
iure [illegible] reservatos et addit
quod si sit consuetudo in aliqua
episcopatu per certa [illegible]
ad quam reservantur etiam in
pluribus locis de homicidiis
publicis falsariis violatoribus
immunitatis ecclesiastice et aliquibus
enormibus. [illegible] quod omnibus
[illegible] potest sacerdos [illegible]

sedis. Ponunt quidam in speciali alios
casus reservatos et incipiunt ab
hostiensis de pe. et re. § cum confessio
[illegible] [illegible] contra deum
vel aliquem sanctum et maxime be
atam virginem mariam [illegible] dei
et blasphemia. extra de maledic.
c. 2. / 2o [illegible] votum frangere
vel votum mutare volunt
extra de voto c. 1o / 3o committens
enorme crimen corporale [illegible]
[illegible] [illegible] vel [illegible] ut [illegible] ut
in [illegible] homicidia [illegible] periuria
falsos testes falsarios falsificantes in
[illegible] sive [illegible] / [illegible]
contra [illegible] maxime [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
incestus corrumpens mona
les violans ecclesiasticam
libertatem seu immunitatem ecclesiasticam
[illegible] occupans bona aliena [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] contrahentes vel [illegible]
[illegible] [illegible] non [illegible] et
contrahentes contra interdictum
ecclesie. Et predicta notat ho.
in de pe. et re. § [illegible]
hoc [illegible]. Credunt quidam quod eos
[illegible] falso [illegible] [illegible]
ad aliquam [illegible] extra
de pe. et re. [illegible] [illegible]
in [illegible] [illegible] [illegible] sit
penitens ad [illegible] mittendus
[illegible] casus predictos et
alios plures et [illegible] tot
casus [illegible] non [illegible] sacerdo
tis potestatem restringere [illegible]
[illegible] [illegible] plenarie est
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] occulto
[illegible] quo ad forum [illegible]
non sit [illegible] [illegible]
[illegible] vel quo non sit [illegible]
[illegible] sacerdotibus [illegible] vel [illegible]

convenienciam interdicta ut de
privil. ex. in vi. de translat. et
capitula. Fateor tamen quod utrumque
grave delictum fuerit vel enor-
me superiores committuntur re-
servandum ex. eod. dispensat. exe-
cutio illorum. Et in multis casibus
superiorum et utrumque difficul-
tas vel ambiguitas inde-
erit superiori sacerdoti vel super
novitatem casus et in omnibus
casibus ubi sic fieri antiquitus
est consuetum ad superiorem. Unde
propter peccata occulta quamvis enor-
mia sufficit quod potest sacerdos absol-
vere. Item innoc. ex. de temp.
ordinat. ex tenore. Jo. in addic. eodem
hostiensis in lectura. Et Jo. in novel-
lis eodem. Et de maledic. c. 20
et speciale tit. de legatis §. qualiter.
Unde hoc ignorancia notandum videt-
ur quod casus reservati epis-
copo confessores communiter. Primo
incendiarius a hostiarum be-
nedicentem sive publicus sive
occultus. Quia constitutio lameth [?]
cum peccata sua in ix. Item sus-
pensio ab ingressu ecclesie et
excommunicati a sacerdote pro-
prio ubi non possunt intendere
et ad ordinarium loci qui con-
tra apud iustum quod incipit
quod in decisione. Item parvulus
qui occiderit de constitutione dicti Stephani
cantuariensis qui dicit quod sacerdos
parochialis non potest absolvere
sed debet mittere ad superiorem pu-
blice fornicatores incendi-
arios domorum falsos testes
ubi iuratores super sacramento per
lucrum vel dampnum aliorum
sacrilegos sortilegos falsarios
sigillorum cartarum et huiusmodi to-
sores monete et impeditores
testamentorum et eos qui in

cedunt in summis lectos et alios
ac perversores clericorum prodito-
res hereticos symoniacos
et eos qui parvulos supponunt
ad aliena exheredacionem et
eos qui partus opprimunt ut fit
propter potaciones sive conceptu
postea matrimonii fidelis suffo-
cantur per enormitatem deli-
cti non occultum fuerit. Et et
eos parentes negligentes et defa-
custodia parvuli sui in igne
vel in aqua cadunt vel alio
modo perclitantur. Similiter in
iniectores manuum violentas
in presbiteros vel in clericos sive publicus sive
occultus fuerit. Item mastu-
bus qui cum bruto coierit
vel peccat quod bruto se supposuit
quamvis sit occultum propter enormitatem
delicti. Item omnes qui dominum suum
prodiderit usque ad mortem vel
committens sacrilegium sive per
moveris in ecclesia sive sacrum de
ecclesia auferendo. Item publice
adulteros quorum adulterium
manifestum est et eos per confes-
sionem fidem manifesta. Item
si post sive excommunicatus fuit
ab alio quam a se debet eum ad
excommunicatorem remittere vel
ab excommunicante seu a superiore
suo vel sic excommunicatum absol-
vere possit licet poterit [illegible]

Restant videre in quibus
casibus gradatim pontifex
reservat absolvere non potest
sed remittit in alium plus inferior-
em legitimus potest tenere quod
dispensatione retinere. ex. de ju-
dicis nemo potest. Quod de in casibus
in quibus non potest episcopus absolvere
de quibus in prima causa in foro
non est remittenda. Item in potest

penitentiarius absolvere in casibus quos
episcopus sibi specialiter reservat. ¶ Item
absolutiones excommunicationum suspensionum
que fiunt a sacerdotibus parochialibus sunt in aliquibus profectus
et dampnis quorum ignorantia auctores cum tamen non
sunt prelati ad forum penitentiale
ad quod spectant ad forum contentiosum non intelligitur
tamen commissio penitentiario episcopi neque
in eorum commissionibus fiat de hoc
mentio specialis. Et ideo episcopi neque
penitentiarii neque sacerdotes qui sententiam
tulit sed suffraganei eum debent illos absolvere
contra voluntatem eius ad cuius
instantiam sententia lata est et illius est
factum et dampnum, ut puta in illo
qui dampnum intulit pro quo
excommunicatus sit. Item non solvendo
et paratus sit satisfacere quantum arbitro
poterit, tunc eum absolvendum
est ab episcopo vel sacerdote qui excommunicavit
eum eo invito qui dampnum
passus est et talis excommunicatus
non audiatur confiteri. Item penitentiarius quod
nullo modo est solvendus. Si contrario
petat se absolvi et confiteri
a denunciatione excommunicationis credo quod episcopus
vel sacerdos qui eum excommunicavit
debet eum absolvere et a denunciatione
cessare et si dampnum passus
sit, sic fiat monacus sui vel
denunciando debet eius instantiam postea
denuncians quis poterit et sit scandalo
repelleret et pro quadam fraude
deluderet autem quod forte sit eius
potentia aliter evadere non potest.
Verba sophistica vel equivoca
dicendo [illegible] videntur tamen
[illegible] si non intendat quomodo
propter hoc verba ligitur tamen
et tu vel mendax non [illegible]
hoc intelligit glossa extra [illegible]
de pe. et re. ergo. ¶ Item non potest pe-

nitentiarius committere officium absolvendi
excommunicatos in forma iuris pro
contumacia offensa, ut [illegible]
extra de offic. iudic. ordinarii.
ad reprimendam. ¶ Item per generalem
commissionem episcopi vel sedis
non debet penitentiarius sed specialiter mandato
mutare vota vel relaxare
in quibus dico quibus certum vel
etiam si sit dubium an posset licite
observari. Item de transgressione
voti facti poterunt absolvi
sed hoc quod dubio non perdat
penitentiarius nisi certificatus et specialiter
in quibusdam casibus quos voluerit episcopus
committere potest eum in generali
commissione non veniunt ea
que non esset quis verisimiliter
in specie extra de pe. et re. si episcopus
et de re. iu. cum in generali
libro de offic. vica. c. fi.

Excommunicatus propter iniectionem
manuum violentam
in clericum vel religiosum personam
a iure non permisso et propter enorme
delicto a papa potest absolvi in c.
q. sequens sua dominatio vel a
legato misso a latere pape, extra
de offic. le. c. translatum de
sen. ex. ad eminentiam et potest
legatus hoc facere extra terminos
sue legationis dummodo sint in via
et etiam si tales excommunicati aliunde
advenerint, extra de offic.
le. excommunicatis in glossa. Legati
vero qui non mittuntur de latere
pape dicit sit infra terminos
legationis sue tales excommunicatos
possunt absolvere si tamen [illegible]
de provincia sua commissa
non aliunde advenientes

possunt ultra terminum suo legatus
aliquem huius absolvere. Alii vero
legati locales qui ex privilegio
sue ecclesie sunt legati, ut archi-
episcopus Cantuariensis et similes hoc non pos-
sunt, ut in dicto capitulo excommunicatus.
Legati a latere pape missi sunt
cardinales qui assistunt la-
teri pape in consiliis et iudiciis
secundum Jo. ¶ Item nota de secundo quod
percussione clerici excommunicatus
est non intelligas de aliquo litte-
rato qui habeat ordinem clericalem
vel primam tonsuram ad minus vel
aliquem ordinem superiorem secundum glossam
ad. ¶ Item de enormi lesione
si mors fuit secuta vel mem-
bri mutilatio seu alia minus
gravis lesio ex quo sit illa com-
mittitur dispositioni boni iudicis
extra de sententia excommunicationis cum illorum secundum
Innocentium et Hostiensem, vel minor iniuria
sive lesio quo modica percussio
aut impulsione pugnis manus
pedis digiti aut ex baculo
vel lapidis in contumeliam mu-
tilatio aut membri vel fractio
dentis depilatio capillorum non
modica vel effusio sanguinis
transit in atrocem iniuriam non
tamen in levissima percussione alicuius
aut exigua sanguinis exeunte tamen
[illegible] in atrocem iniuriam cum facto
non secundum factum sed ex facti qualitate
et percussionis modus et circum-
stancias facti loci aut persone con-
siderandum sunt, ut quando sit enor-
mis lesio ex quo modica in-
iuria cognoscitur loci quidem, ut
si in theatro aut in foro aut co-
ram iudice vel prelato in ecclesia
coram multis vel in loco privato
alicuius iniuria inferatur, persone
quidem ut si magister iudex aut ma-
gistratus dominus aut prelatus pater,

aut patronus aut alia excellens
persona cuius reverencia minor ab
inferiori paciatur. Per has et
alias circumstancias cognosci
potest que sunt graves
lesiones et que leves. Et hoc
committitur iudicio episcopi qui [illegible]
tempus et que leves aut magna
sit censenda secundum Tho. et hoc
extra de sententia excommunicationis cum pervenit.
¶ Possunt tamen quidam percus-
sores propter enormem lesionem ex-
communicati a suo episcopo vel ab alio
citra sedem apostolicam absolvi in
casibus infrascriptis. Primo in mortis
articulo xvij. q. iiij. Si quis suadente.
¶ Secundo cum quis habet inimi-
citias capitales vel insidias exqui-
sitas alias propter quas non po-
test se apostolice sedi presentare
extra de sententia excommunicationis De cetero.
Et de ista excusacione an sit cer-
ta statuitur arbitrio boni viri
id est consideratis de eo qui
in periculo constitutus sive in
periculo gravis infirmitatis
sit vel timet hostes vel pre-
dones vel crudelitatem alicuius
potentis vel si navigatio
sit periculosa vel transitus
per loca insidiosa vel si sit ob-
sessus vel obsidetur in loco
vel iacuerit in [illegible] vel le-
sus secundum Host. ¶ 3o de infirmis
qui perpetuam habent infirmitatem vel
[illegible] ut tempus
[illegible] pro labore ad sedem
apostolicam accedere non pos-
sunt extra eodem de hijs.
¶ 4o de pauperibus qui coguntur
mendicare ut in dicto capitulo
De hijs et extra in hijs predictis
casibus facta per satisfactionem
lesis secundum facultates delinquentis
et iuramento prestito absolvi possunt.

et p[er] tunc i[n]iu[n]gendu[m] absoluto ex
causa te[m]p[or]e impedito si temporale
fuerit se p[re]sentet sedi ap[osto]lice
vel eius legato mandatu[m] illius
subit[ur]us suscepturus q[uo]d si no[n] fe
cerit i[n] eande[m] se[n]te[n]tia[m] incidit ext[ra]
n[ost]ros ext[ra] de se[n]t[entia] exco[mmunicationis] eu[m] qui
mo et c[apitulo] eos qui li[bro] vi[o] ¶ Item
hospitarius q[ui] p[ro]pt[er] t[ri]a offic[iu]m suu[m]
cl[er]icu[m] p[er]cusserit ad i[m]pugnandu[m]
si no[n] grav[ite]r lesit p[otes]t absolvi
a suo ep[iscop]o. Si v[er]o grav[ite]r lesit
tunc a papa vel eius legato. Sic
officialis vel iudex appit[ur]or vel
illius ministri si cl[er]icu[m] fortuito p[er]cus
serit mittetur ad sedem ap[osto]lica[m]
ext[ra] de sen[tentia] ex[communicationis] si vero. q[ui]a c[apitul]o d[e]
glo[sa] Item si cl[er]icus venit ad
bellu[m] armatus vel facit insul
tum alicui et no[n] co[n]t[r]a que[m] ve
nit quia capit si laic[us] hoc facit
excom[municatus] est sed ad papa[m] no[n] mitte[tur]
simi[liter] [illegible] ipse occidit si ho[c]
facit ad defensione[m] sui vel ali
o[rum] no[n] est excommunicatus dum
tamen cessante causa defensionis
ipsu[m] libere abire p[er]mittat. Si cle[ricus]
offic[ialis] [illegible] talem capiat aucto
ritate q[uia] alit[er] no[n] potuit com
pesci ab iniuria alterius no[n] ex
[illegible] forte incurratur
xi. q. iii. Fortitudo. et i[n] seque[n]
tib[us] capitulis. Et hoc dico si p[re]
latus suus no[n] e[st] i[n] [illegible] hoc
faceret et ipse illu[m] p[re]lato suo
q[uam] cito p[otes]t restituat. Alioquin i[n]
cidit i[n] exco[mmunicationis] se[n]tentia[m]. Possunt
ex[tra] [illegible] ad [illegible]
[illegible] cl[er]icos de ma[n]dato su
orum p[re]latoru[m] du[m] ta[men] no[n] i[n]
ferant maiore[m] violentia[m] q[uam] ex
igit h[uius]modi cl[er]icor[um] rebellio no[n]
incurrunt maiore[m] exco[mmunicationis] se[n]te[n]tiam
ext[ra] de se[n]t[entia] ex[communicationis] ut famae. ¶ Se[d]
si p[er]cussor cl[er]ici sit debilis paup[er]

valetudinarius aut membris
destitutus it[a] q[uo]d ad sedem ap[osto]lica[m]
accedere no[n] possit, ext[ra] de
se[n]t[entia] exco[mmunicationis] mulieres. ¶ Item mu
lieres p[er]cussores cl[er]icos
sive sint debiles sive fortes
indistincte sine extra sede[m] ap[osto]lica[m]
absolvu[n]tur, ex[tra] eo[dem] c[apitulo] mulieres
dicit glo[sa] et ar[chidiaconus] q[uo]d e[st] i[n] pot[estate]
ep[iscop]i mitte[n]di vel no[n] mittend[i]
eas quia no[n] distinguu[n]tur
c[ontr]a eas inter atrocem iniuria[m]
et no[n] atrocem. Et subditur credo
tamen q[uo]d expedit tales mulie
res mittere ad curia[m] si forte
iniuria magna sit atrocitas et
eius missio no[n] sit alteri p[re]iu
dicialis, Similiter v[er]o mendi
ca[n]tes sic loci vel falsarii litt[er]
as d[omi]ni pape mittendi s[unt] ad
curiam q[uia] iura no[n] [illegible]
parcere mulierib[us] i[n] ca[pitulo] p[re]d[ict]o et
forte ca[usa] e[st] q[ui]a h[uius]modi [illegible] no[n]
mittu[n]tur n[isi] ex malicia excogita
ta manus i[n]iectio mulieris [illegible]
sit ex impetu subitaneo. ¶ Ite[m]
si p[er]cussio sit [illegible] ext[ra]
de sen[tentia] exco[mmunicationis] monachi. et c[apitulo] [illegible]
illorum et c[apitulo] si p[er]cussit [illegible]
[illegible] eo ti[tulo] religiosi. li[bro]
vi[o]. tamen si p[er]cussit enorme le
sione[m] vel si ad mutilatione[m] vel
atrocem sanguinis effusione[m]
sit processum p[ro] absolucione ad sede[m]
ap[osto]licam e[st] mittendus ut i[n] c[apitulo]
c[apitulo] illor[um] et de hoc vide su[pr]a
ca[pitulo] iiii[o] ar. ¶ Item ille q[ui] no[n] sit
sui iuris vel filii familias et
sui ext[ra] de se[n]t[entia] ex[communicationis] mulieres
tales no[n] debet ~~ad~~mitti ad
curiam [illegible]
vel [illegible] enormis esset
lesio vel excessus [illegible]
dalum [illegible] esset ad

h

k

l

m

i

curiam mittendi / extra de sententia ex-
communicationis relatum / hoc intelligas de servis
qui sunt servilis condicionis non
de aliis famulis aut servien-
tibus / de filiis autem familias
intelligitur similiter si sunt impu-
beres alias si fuerint pube-
res et sunt in paterna potestate non
tenendi sunt ad curiam. extra eodem titulo hoc
sunt impuberes sunt et possunt ire quo-
cumque voluerint ¶ Item hii qui no-
biles et magne potentie sunt
et ita delicati sunt quod laborem
eundi ad curiam non sustinerent
possunt absolvi a suo episcopo
tamen de hoc esset prius romanus
pontifex consulendus et postea
si episcopo tale absolutionis acceptat
primus canones sufficit ab eo ut
patebit responsio pape / quia
ita delicati sunt et censendi quod
non sustinerent huius laborem
et qui non pendebunt in arbitrio
episcopi extra de sententia excommunicationis mulieres
et in glossa ¶ Item impuberes
percussores sine ante pubertatem
percusserunt se absolvi sunt post
extra de sententia excommunicationis capitulo ultimo / hoc
intelligas de hiis qui sunt doli
capaces / alias cum impuberes fa-
cere de talibus non possunt / licet
peccata possunt ut quia in c° illa. si
vero sunt doli capaces et intra
annos pubertatis possunt ab
episcopo absolvi si postquam pervene-
runt ad pubertatem vel in exerci-
tio vel 16 annis si adhuc tales
sunt quod sine periculo ad sedem
apostolicam venire possunt propter imbecil-
litatem corporis vel defectum dis-
positionis ab episcopo absolvi possunt
recepta ab eo iuramento quod
subducto impedimento sedem apostolicam
se presentabunt ut notatur extra de

sententia excommunicationis capitulo preterea ¶ Item de clericis
qui coniunctim vivunt et sub uno tec-
to dormiunt et eadem domo
vestiuntur si quis in eorum sim-
ilem manus iniecerit / violentas si
non magna atrocitas est potest
a suo superiore absolvi / extra de
vita et honestate clericorum cum / hoc autem
exponitur de coniunctim viventibus
in collegio quod puto verum. Hostien-
sis vero intelligit solum de regula-
ribus et dicit quod prelati seculares
ecclesie hoc privilegium non habent
littera tamen magis videtur pertinere
de collegio secularium cum de
clericis mansionem faciat in com-
munitatibus et non de religiosis ¶ Item
monachos excommunicatos propter viola-
tam manuum iniectionem in clericum
vel personam religiosam a suo episcopo absolvi
non possunt / extra de sententia excommunicationis cum
multis / hospitalarii et fratres
sancti Johannis Jerusalem a suo priore si
clericos fuerit poterunt absolvi
si enormem faciant lesionem
¶ Item ideo hii qui clericis non
enormem lesionem fecerunt si
modicam tamen iniuriam intulerunt
possunt de iure communi a suis
episcopis absolvi / extra de sententia
excommunicationis pervenit et capitulo relatum / hoc autem
in omnibus casibus predictis dicitur
preter extra de sententia excommunicationis impu-
beres quod dicit quod excommunicati absolvi debent
episcopo suo vel ab illo responsum(?)
habere poterunt cum si non potest
a proprio sacerdote potest absolvi

Casus in quibus
percussores clericorum non
indiget in summa excommunicatione
... excommunicatione percussores clericorum
... percussores clericorum
cum interprint / extra de sententia excommunicationis

cap. si vero 2o. ¶ 2o in clericis qui non
ferunt habitum nec tonsuram nec
aliquid de clericatu ostendunt
et si arma militaria gestant si
3o moniti non destiterint, extra de
vita et honestate clericorum et si [illegible]
se tyrannidi [illegible] sic [illegible]
nec percussione eorum non incidit
in sententiam, extra eodem [illegible]
non ab homine. ¶ Tercio in cle-
rico executo negocio secularia
et admonitus fuerit et dimittere
noluerit, extra de vita et ho-
nestate cle. c. ultimo. ¶ Quarto de
clerico coniugato qui non fert
habitum clericalem, extra de cle-
ricis coniugatis li. 6. Et similiter de clericis
qui se faciunt ioculatores
aut goliardos si hoc per annum
egerint vel minori tempore
et admoniti non destiterint, extra
de vi. et ho. cle. clerici li. 6.
¶ Quinto de hiis qui non ex ira
sed ioco percusserint, extra eodem
cap. 1. Similiter si magister scho-
larem suum percusserit leviter
et causa correctionis secundum [illegible]
[illegible] ut in dicto cap. et extra
de eo ut voluntatis. ¶ Sexto in eo
qui in continenti vim vi re-
pellit moderate, extra eodem si vero
et non solum si hoc faciat ob
defensionem sui set et ob tuicionem
patris aut matris aut ux-
oris aut fratris aut filii aut
familie sue aut etiam extra-
neorum dummodo fiat temperate
quod dicit ut hoc est intelli-
gendum [illegible]
[illegible]
[illegible] sui [illegible]
[illegible] patitur. ¶ [illegible] in eo
qui [illegible] clericum cum ux-
ore [illegible] vel sorore vel filia
turpiter [illegible] vel [illegible]

te ad opus carnale in loco pri-
vato vel suspecto per oscula et am-
plexus vel si per alia signa ap-
ta opus carnis turpitudinis
constiterit eum complere ver-
berans eum non incidit in canonem
immo parcitur ei si ex impetu
et incontinenti occiderit eum
vel mutilet cum aliis non
tamen canon non distinguit de
hoc casu nec [illegible] turpia
et non atrocem, extra eo. c. si vero
et in glo. [illegible] super verbo hostiarius dicit
quod non licet talem percutere si-
ne [illegible] extra de penis cap. 20
[illegible] quod si mutilans
vel occidens incidit in canonem
ut addit [illegible] in glo. super eo
[illegible] postquam aut clericus [illegible]
se dimittit et a loco recesserit ver-
berans eum incidit in canonem
[illegible] et maritus clericum et uxorem
sic inventos [illegible]
[illegible] testes
extra eo. si [illegible] ultimo [illegible]
[illegible] qui [illegible] vel clericus
vocatus ad talem turpitudinem
cum [illegible] sua et talis [illegible]
[illegible] incidit in canonem et
[illegible] multorum [illegible]
[illegible] vel clericum [illegible]
[illegible] ad turpitudinem [illegible]
percussione moderata [illegible]
[illegible] a turpitudine defendendo [illegible]
[illegible] quod non incidit in canonem
[illegible] faciat [illegible]
[illegible] ¶ Si autem [illegible]
[illegible] [illegible] percusserit
[illegible] incidit in canonem [illegible]
¶ [illegible] laicus vel alius [illegible]
clericum de mandato prelati sui [illegible]
[illegible] ad [illegible]
[illegible] vel ad [illegible]
[illegible] non [illegible] maiore
violencia quam exigit clerici rebellio

extra de sent. exc. ut famae et
cum si clericus lib. vi. ¶ Si autem hoc
fiat ex odio et non causa correc-
tionis tunc sic habens ut capi-
tur percipiens incidit in canonem
si vero laicus percussit clericum cum
de mandato prelati incidit
uterque in canonem extra eo. [illegible]
uersitatis [illegible] clericus esset idem
quod alter capi et corrigi non pos-
sit extra eo. ut famae ¶ Quod in
perturbatione divina officia quod presbiter
vel alius ad quos hoc per-
tinet sit circa de eccl. extra
eo. veniens et de cum voluntate
si. si alio. Similiter cum quis sed
officii quod in ecclesia optinet per
cutit clericum vel alium sine
ex causa donacionis hoc faciat
aut prelatus qui licite percussos
corrigit subditos aut dominus [illegible]
in [illegible] aut alios quoscumque non
incidunt in canonem, et causa
in ista causa quod posita intelligenda sunt
de clericis in minoribus constitutis
ut in ca. eo. cum voluntate et
si procedit sic congruenter et per
cuciendo modum excedunt dicit
hostiensis in glo. [illegible] quod in facto cum
hoc faciunt et a [illegible] non incidit
in canonem quia solummodo dolo per
sequitur. Item et prelatus sic magis
percussionis clericum subditum in sa-
cris ordinibus constitutum leviter
et cum correctione et non in contemp-
tum canonis non incidit in sententiam
si vero hoc faciat ex impetuosa
malicia secus non evadit secundum hostiensem
in summa dicit ext. in glo. Ray.
Et licet prelatus vel magister [illegible] per
cuciat suum subditum ex causa
correctionis hoc faciat et si eos
cogit actum de correctione [illegible]
tur [illegible] [illegible] intendit non inci-
dit in canonem nec [illegible] distinguendo

dicit sic percussio in facto vel non
ex causa cum voluntate in hoc
causa locorum distinctio et si magis
principalis prohibeat magis
inferiorem non percussit si tamen
percussit moderate disciplina
non incidit quia non sit magis
principalis auferre a [illegible] bu
secundum [illegible] quo conceditur quod
corrigere possit quos [illegible]
¶ Item si clericus sit depositus sive
degradatus percussiens eum non
incidit extra de iudic. cum non
ab homine et extra de pe. degra
datio lib. vi. sed in [illegible] dicendum
de clericis in minoribus constitutis
transeuntibus ad actum contra[illegible]
clericatum ut quia factus est mi-
les vel bigamus vel [illegible]
de quibus supra. ¶ Item si quis ali-
quam domum alicuius occupet non
vult expelli sine violencia
percuciens eum non incidit
in canonem quod colligitur extra
de resti. spol. olim causa secundum [illegible]
¶ Item si graviter iocose per
cussio a clerico graviter repercu-
titur si iocosa levitate et sine
dolo non incidit, secus si ex
libidine [illegible] repercussit ¶ Si
cognoscat clericum asportantem
res quas ei furatus fuerat
et per violenciam aufert illas
ab eo non incidit in canonem si
illas ei auferret dum cum illis
portando fugeret si factum
nullo quia non licet. aliter
[illegible] non [illegible] ¶ Item
si quis [illegible] videt [illegible]
clericum [illegible] [illegible] non [illegible]
vel hasta qui [illegible] percussit eum
ut [illegible] non incidit in ca-
et quia prosequitur clericum [illegible]
[illegible] ut [illegible] si clericus [illegible]
[illegible] cadit a [illegible]

credit; secus si ipse fugiens et quasi
coactus se precipitet sive in aquam vel
in aliud periculum se mergat vel
incidat, quia tunc ipse se [illegible] in
cadit in canonem. Et qui accipiens
clericum per capillos vel per pannos
pertrahit, dicit si non causa iniurie sed
attrahens eum sed causa impediendi ho-
micidium incidit. alii non, sed vide in
glossa [illegible] c. [illegible]
v. ¶ Si quis furtive aufert a
clerico [illegible] tunicam cuius erat
vel vestem quam induebat
non videtur esse excommunicatus, quia in modica
vel nulla videtur esse violentia,
presertim cum non sentiat, secundum quosdam.
casu nuper a nobis. ¶ Item si ego
gaudeo verberato clerico vel ver-
berat laicus non incidit, quia
non iniecit manus violentas
in clericum, secundum Ray(mundum). ¶ Item si ali-
quis volens percutere per-
laicum percutit unum clericum, quem
opinabatur esse laicum, et hunc esse
laicum et hunc esse clericum tamen qui
percutit errauit secundum [illegible] tamen
sua et quia incidit in canonem
secundum quosdam; si autem errauit in
qualitate ut de isto quem clericum
putauit esse laicum, pro eo quia
videt eum in habitu laicali et non
[illegible], si vero clericus non in-
cidit, ut [illegible] si vero 2a [illegible] si vi-
deat eum in habitu clericali et
pro clerico reputatur, tunc cum
incidit in excommunicacionem. ¶ Item
detinet clericum patrem [illegible]
aliquod flagicium et hoc facit
non violenter sed zelo dei, non
tales plagas facit in modico
tempore tenet eum [illegible] et peni-
tentem tamen contristiua[?] percus-
sionis non incidit secundum quosdam
ut [illegible] si quis tenet clericum non
incideret in manus iniiciens[?]

[illegible] quod talis non procuratus in
[illegible] se [illegible] salvo eius [illegible]
[illegible] c. ad beatus. ¶ Si quis
mandauit verberari clericum
sed reuocauit mandatum suum
antequam mandatarius verberet
eum, non incidit in canonem.
Si autem non reuocauit vel si
reuocauit sed antequam peruenisset
reuocacio ad noticiam mandatarii
ipse illud [illegible] mandatarius ver-
berauit clericum tamen ipse man-
dans quam [illegible] verberans est excommunicatus
et [illegible] de illo qui dedit
consilium ut clericus verberetur
[illegible] c. mulieres. extra. de sen-
tentia. ex presumpcione et c.
in [illegible]. ¶ Item si iniecta sit ma-
nus in clericum non tuis licet sed
tuo mandato et tu factum ra-
tum habes, excommunicatus es
quoniam non fuit factum nomine tuo
[illegible] ratum habendo. extra. de
re. iu. quis. lib. vi. ¶ Item
dicit suus quod vellet vindica-
re de tali clerico, sed hoc dicit
ad vindicandum et [illegible]
suos et ipsi ob hoc [illegible] verbe-
rant eum licet non nomine illius sed
[illegible] illos sic dicens
incidit in canonem secundum [illegible]. ¶ Si
mandauit verberari clericum
decedat[?] [illegible] verberetur
et notorium sit quod ad mandatum
eius clericus non fuit verberatus et
quod non fuit [illegible] absolutus ut
signa [illegible] apparuit pro
excommunicato est [illegible] ut sepelliri
[illegible] in cimiterio secundum [illegible]

Tangendi sunt hic casus
in quibus a excommunicatus absolvendi ad
sedem apostolicam sunt mittendi
primus casus est de illo qui excommunicatus

Tercius violenta manuum iniectio in clericum. xvii. q. iiii. Siquis suadente et c. contra solitum per primam sive sit notorius sive alias quocumque sive vel secularis dum talis sit quod gaudeat de privilegio clericali de quibus extra de sent. exc. et penultima xi. q. i. c. et loquitur sed iste casus multas habet exceptiones quas vide supra ca. xi. pro toto.

¶ 29 casus de falsariis litterarum domini pape. Quicumque autem per se vel per alios falsat litteras domini pape cum fautoribus et defensoribus suis et qui scienter utitur eis excommunicatus est, extra de crimine fal. Ad falsariorum et qui recipit bullas ab alio quam a papa vel ab illo qui ad illud officium deputatur nec etiam siquis huiusmodi falsas litteras se habere cognoscit infra xx. dies aut destruat easdem aut resignet sententiam excommunicationis similiter habebit eadem, extra de crimine fal. Dura quod utitur quod littere fuerunt ab alio falsate ipso non consentiente sed post ad eius manus pervenerunt, nam si fidat consequi indistincte est excommunicatus. Et qui utitur talibus litteris et ignoranter non excusatur quod per alios investigare debuit, extra eodem di. sed. Sed hostiensis sicut supra dixi intelligitur de ignorantia culpabili si tamen falsitas sunt in litteris quas non bene percipere potuit et ipse adhibuit diligentiam qua debuit excusatur, extra de homicid. Johannes, vide in litteris papalibus ut in modico audeat quis manum apponere et unde litteras vel eius punctum corrigere illis quibus commissa est alioquin si manum apponendo sententiam excommunicationis incurrisset quod non potest nisi a sede apostolica relaxari. Et hoc per sententiam incurrisset lata.

¶ Tricesimus casus est de illo qui incendit vel frangit ecclesiam vel locum religiosum vel cimiterium aut specialiter privilegiatum in cuius occasione talis ipso iure excommunicatus est sed antequam sit denunciatus potest absolvi a suo episcopo, postquam vero denunciatus est sive nominatus sive in generali, simplex sub tali forma denunciamus omnes illos excommunicatos qui talia incendia fecerunt et tales ecclesias fregerunt etc. extunc non nisi a sede apostolica possunt absolvi, extra de sen. ex. tua nos et ca. conquesti. Et dicunt quidam quod qui per violentiam in ecclesia multa enormia committit ut diffringendo altaria frangendo cruces vel similia possunt absolvi nisi a suo episcopo.

¶ Tricesimus casus ubi papa aliquos nominatim excommunicat tales solus papa absolvit, et omnes qui scienter vel voluntarie communicant cum tali excommunicato in eodem crimine per quod fuit a papa excommunicatus excommunicationem incurrunt et ipsa solus papa absolvit, extra de sen. exc. significavit ca. idem est de illis qui participant scienter in divinis cum excommunicatis recipiendo eum scienter ad divina officia vel ad ecclesiastica sufragia sive ad sepulturam ut quidam dicunt per dictum ca. significavit. Alii intelligunt quod primus casus excommunicatus a papa cum participantibus vel quod dictum ca. solum loquitur de participantibus in crimine de participantibus autem cum excommunicatis incidunt in sententiam et quod non dicunt qui ca. 2o. a.

¶ Tricesimus [illegible] casus eligentes nominatos [illegible] tes in tempore vel in [illegible]

i senatorem aut rectorem ad urbis
Rome regimine imperatorem seu
regem marchionem ducem comi-
tem aut baronem vel aliquem ali-
um qui notabilis sit preeminencie
dignitatis potestatis aut excellencie
preterea si fuerit nepos vel filius ali-
cuius predictorum seu quorumcumque ali-
um vel etiam cardinalis sancte Romane ecclesie absque
licentia sedis apostolice speciali et omnes ad
huiusmodi scelus dantes auxilium
consilium vel favorem publice vel
occulte cuiuscumque fuerint dig-
nitatis preeminencie condicionis
aut status sunt excommunicati nec nisi in mor-
tis articulo preterquam absolui ab alio
quam a papa vel alio de eius licentia
speciali / extra de electione fundamenta
in li. 6. ¶ Item quicumque
cardinalem Romane ecclesie hostiliter
fuerit insecutus vel percusserit aut
ceperit vel socius fuerit facientis
aut fieri mandaverit seu con-
silium dederit vel favorem aut
postea receptaverit vel de-
fensaverit sicut etiam ¶ Item
principes rector civitatis vel
potestas non puniens tales de-
linquentes excommunicati et non ab-
soluendi nisi a papa nisi in mortis articulo
absolvendus et preter hoc multis
aliis penis horribilibus tales
delinquentibus sunt adiecte
extra de penis felicis li. 6. Si
quis ad consilio
silio vel simplici permissione inducto
culpabilis simplici favore fuerit
culpabilis ad arbitrium iudicis puni-
atur ibidem. Sed caue ut bene
intelligas quid sit medium
consilium nudo glo. i. si ubi
inde ¶ Item quicumque pro
manifesto in sua ecclesia
duorum mensium per spacium
licet aliquem pro eo quod dederit
precium occidendi seu ca-
pellam grandinem in bonis suis

vel suorum pro eo quod intulerint siue
excommunicationis suspensionis seu interdicti in regem
principem nobiles aut ballivos
seu ministros eorum seu quoscumque
alios vel qui de eorum mandato de-
derunt licentiam gravandi eos quorum
occasione huiusmodi sententie late fuerint
vel alios huiusmodi sententias observan-
tes et ad excommunicandos illos con-
cedunt volentes excommunicatus est
eo ipso nisi beneficio capta infra 8
dies non restituerint et eo ipso
illi qui predictam licentiam gravandi dede-
runt fuerint contra et horum absolutio
sedi apostolice reservatur extra de sen.
excom. quicumque li. 6. ¶ Item
excommunicati sunt quicumque glosant
constitutionem domini Benedicti pape xii. editam
super regula fratrum minorum in for-
mam vel sensum seu huiusmodi constitutionis
grammaticaliter intelligibilis ex-
ponantur nisi lectores seu doc-
tores qui docent in publico extra
ta sua vel deliberationes intel-
lectum illius constitutionis declara-
nantes / extra de verborum significatione
exiit qui seminat li. 6. ¶ Item quicumque
dederit vel promiserit seu aliquid
magnum vel parvum receperit ex
pacto vel promissione occulta vel
manifesta pro aliqua iustitia seu
gratia pro se aut pro alio obtinenda mediante
seu alias per litteras apostolicas aut
quibuscumque modis a sede apostolica
optinendis / ¶ Item quicumque
fuerit aliquis culpabilis in promis-
sione dicto pape nisi tradita
restituerit vel alteri pro quo vobis
illud dicto pape fideliter reservatum
et quicumque scienter utitur huiusmodi bre-
ve impetratis excommunicati et reser-
vatur absolutio pape in extravagante
extravaganti Bonifacii domini que incipit
Excommunicamus / si consilio non [illegible]
[illegible] et [illegible] abigit [illegible]

in odium ponderatur quando
dicitur quod renouata c. ¶ X^o
cum casus / excommunicati sunt
omnes illi cuiuscumque ordinis
fuerint status vel gradus etiam
si pontificali fulgeant dignitate
qui corpus alicuius defuncti exhu-
-mauerint seu exhumari fecerint
vel diuiserint et talium absolucio
reseruatur pape. In extra. Boni-
facii viii. c. detestande.
¶ xi^us casus. Quicumque inqui-
sitores heretice prauitatis ipsi
vel eorum commissarii et contra
conscientiam dimiserit procedere contra
aliquem vel amore gratia vel com-
modi temporalis aliquo dif-
famatum / vel suspectum de he-
resi et procedendum fuerit vel si
racione officii sui crimen heresis
alicui falso imponunt excommunicati
sunt nec possunt absolui nisi a papa / excepto
mortis articulo et hoc satisfaccione
premissa. extra de here. multorum in
cle. ¶ xii^us casus Religiosus quilibet
seu habens statum quemlibet sacerdotibus aut
clericis ministrauit vel sacramenta eucha-
ristie vel vnctionis extreme aut ma-
trimonio aliquos solempnizauit vel
tam excommunicatos a canone vel
a iure vel statuta prouincialia vel
sinodalia absoluit preterquam in
casibus a iure permissis seu
priuilegiis a sede apostolica concess-
sis vel tam de facto non pena et
a culpa absoluendi ipso facto
excommunicacionem incurrunt nec ab alio
quam a papa possunt absolui excepto
de priuil. Religiosi. in cle. ¶ xiii^us
casus quicumque cupiditate inpulsi
vel timore pecuniam seu bona
rei vel res sunt mandauerit
vel ab alio seu recepta habuerit vel
eorum fuerit sic facientibus vel eos
scienter defenderit aut fauorem
seu consilium dispensauerit excommunicati in

incurrit ipso facto nec absolui potest cum
recedere nisi in excepto mortis articulo
et nisi sic absolutus postquam fuerit
restitutus fuerit premissis satis-
facturus quamcito commode poterit conspec-
tui romani pontificis se
presentauerit eius mandatum
humiliter suscepturus in eandem
sentenciam recidit ipso facto ex-
de penis. Si quis suadente
in cle. ¶ xiiii^us casus. quicumque
qui duxit aliquos ad conuen-
iendum seu per fidem interpo-
sitam alios permittendum vel se
publice ad eorum electionem eli-
gant vel iam electum obli-
gant excommunicacionem incurrunt
nec ab eo nisi a papa possunt absolui
excepto mortis articulo non obstan-
tibus quibuscumque statutis aut
priuilegiis etc. extra de pe. Si
plures in cle. ¶ xv^us casus
quicumque in loco supposito seu
interdicto quomodolibet ecclesias-
tici diuina officia celebrari fecerint
vel in tempore interdicti per se pul-
sacionem campanarum et alios pulsos
excommunicatos seu interdictos
conuocauerit ad missas audi-
endas seu fecerint conueni-
unt tamen suis subditis pre-
cepit seu interdicti per papam
non exeant de ecclesia dum
missarum sollempnia celebran-
tur in celebrantibus monitis
exierit vel expediuit ne aliqua
pericula interdicti tamen vicissim
clerico necessaria celebrantibus
moniti vel exeant remanent
presumpserint excommunicacionis sunt late
sunt nec quia per sedem directo
ipso facto absoluuntur / extra de se.
exc. Grauis in cle. ¶ xvi^us casus
sed impres si admittat ali-
quid vel aliquos seruum vel
sacerdotem de 3° ordine quos ha-

franciscis instituit ad diuina officia
in suis ecclesiis tempore inter-
dicti, eo ipso sententiam excommunicationis
incurrunt a qua non possunt
absolui nisi per summum pontificem
vel satisfactione premissa per eos
locorum, extra de sent. exc. cum
ex eo in cle. ¶ Item casus est
cuiusque posteriorum contra bullam
apostolicam absque dispensacione
sibi receperit vel usurpauerit be-
neficium, eo ipso priuatus omnibus
beneficiis suis sit et sententiam
ipso facto excommunicationis incur-
rit a qua non potest absolui nisi
a sede apostolica, extra de illis de
quibus cautum, qui ab archiepiscopo aut
absolui potest in hoc casu, ut patet
in constitucione Bonifacii VIII. Item
quorum in predictis tamen casibus
preterquam quicumque absolutus
in mortis articulo, per quem alium
longum impeditum esse, et tunc si euaserit
absolutus quod prius erat per se compareat
summi pontificis conspectui quamdiu
poterit cessante huiusmodi impedimento
eius mandatum humiliter suscepturus,
quod si non fecerit in eadem
excommunicationis sententiam incidat ipso facto,
extra de pe. et re. sententiam sancimus
in cle. ¶ Item casus quicumque reli-
giosus cuiuscumque professionis religiosa
uniuersitatem aut aliam com-
munitatem ad loca predicationum
ad eorum vtilitatem deferre vel
mittere presumpserit, siue de
suis partibus vel eis deferatur
exhibere vel exhiberi permiserit aut
eis alios aliquem vel fauore
prestare sunt excommunicati ipso facto,
et absolucio talium summo ponti-
fici reseruatur et alio per mille statu-
eis compellendo qui quadam extra
cle. Item viris religiosis inhibent. multa inter
¶ Item excommunicationem incurrunt

ipso facto fratres minores et fratres
predicatores professi, sine li-
centia vel mandato ordinis predica-
torum obligatos post lapsum
anni probationis ad ordinem
suum receperint, et papa talium
absolucio reseruatur per bullam
Alexandri pape singulariter predi-
catores suscipientes professos
minorum ad ordinem suum
contra religiosos ordinis Benedicti Cister-
ciensis Augustini premonstratensis Camaldulensis
et Vallis Umbrose recipientes
minores professos ad ordines
suos excommunicantur, contra fratres
heremitas sancti Augustini et ordinis
sancti Al. recipientes minores
professos excommunicantur, et in his
omnibus absolucio summo pontifici re-
seruatur. Hoc in priuilegio Alexandri pape
concesso fratribus minoribus pluries cauetur
extra autem absolucio est reseruata non
minus si aliqui ordinis conuersauerit addatur
quis voluerit, et multa et sit casu
in quibus solus papa dispensat
vel per ipsum vel voto. Et alii de
quibus vide prima parte d. ca. q.

Quinimmo excommunicatus per maiorem
excommunicationem a canone vel aliquo
vel a iudice ipso pape vel dele-
gato eius modicum fiebat ... sic in apo-
stolica auctoritate apostolica potest quis ab-
solui vel a suo episcopo vel aliis eius
auctoritate vel a prelato suo absoluendi
sunt a quibus sit casus huiusmodi sedi apostolice
reseruatus, vide ca. proximo sic et glo.
et d. ca. q. ¶ Item excommunicationem
sit quicumque incidit in heresim
ad dampnationem. in q. i. ca. ... rco
vel nouam heresim confinxerit extra
de hereticis ad abolendam. Item
credentes hereticorum aut fautores aut re-
ceptores eorum et hiis similes sic aut ¶ Item
quicumque asserendo dicit contra eam

nes ad caput eorum aliarum ecclesiarum uel
ei tanquam capiti obediendum. extra
di. nulli fas. ¶ Item rectores ecclesiarum
tatum qui faciunt exactiones
indebitas in clericos et in ecclesias
extra de immunitate ecclesie c. non minus. ¶ Item
electus in summum nisi canonice concorditer
non a duabus partibus eligentium pa-
patum usurpans. Item huius electum
eum consecrantes uel recipientes et
qui taliter electum consensit in summum
extra de elect. licet. ¶ Item magistratus
siue potestas tractans cum aliquo
de aliquibus cum bonis de sua
[illegible]
sunt uel tempore conductionis
fuit elapsum. extra de loc. ex
rescripto. ¶ Item monachi et canonici
regulares [illegible] positi
positi plebani cantores et alii
clerici personatus habentes aut ecclesias
quicumque presbiteri audiunt leges
uel phisicam. extra ne clerici uel
monachi. super specula. Idem de illis
qui ecclesias parochiales et non sunt
presbiteri. extra c. statutum. lib. vi
¶ Item capellanus cum excommunicato
[illegible] excommunicatus est
[illegible]
[illegible] extra de sen. exc. cum
[illegible]. ¶ Item facientes sta-
tuta edita uel consueta contra
libertatem ecclesiasticam necnon
scriptores huius statutorum et sta-
[illegible] huius statuta uel
[illegible] fecerunt [illegible]
infra duos menses post publicationem
huius statuta de libris suis fecerunt
amoueri. Item potestates consules
rectores et consiliarii locorum ubi
talia statuta et consuetudines edite
fuerint uel seruate et qui secundum ea iu-
dicauerint et in publicam formam redigi
[illegible] iudicata. extra c. nouerit et c.
grauem. ¶ Item [illegible]

[illegible] res ecclesie [illegible]
per laicos alienatas uel eas
restituunt ecclesiis absque onere
extra de [illegible] ¶ Item
facientes statuta contra laicum
detinens clericum [illegible]
[illegible]
[illegible]
pena extra [illegible]
[illegible] corporalis lesio non fu-
erit secuta. extra c. [illegible] ¶ Item
[illegible]
[illegible] cum illis [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] extra de
officio iudicis [illegible] qui potest
tamen [illegible]
[illegible]
admittere. ¶ Item quicumque
sine assensu episcopi diocesani [illegible]
[illegible] aut alios qui hoc
de iure poterant [illegible]
recipiunt [illegible]
[illegible] extra de [illegible]
ex frequentibus. ¶ Item [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] extra ne cle.
[illegible] in glo. ¶ Item
[illegible]
[illegible]
[illegible] galeas [illegible]
[illegible] saracenis [illegible]
[illegible] galeas [illegible]
[illegible]
et qui eis aliquod auxilium
uel consilium impendunt [illegible]
[illegible]
[illegible] extra de iudeis
et saracenis [illegible]
[illegible] ad liberandum [illegible]

cas 3 hos nec casus reservatos
papa vel sui casus extra. ¶ Item
excommunicati sunt qui christianos pro
negociacione et aliis causis hon(estis)
navigio vectos capiunt aut
rebus suis spoliare presumunt
aut eos naufragium pacientes
spoliant et rebus suis n(on) integre
ablata reddiderint post dictam
absolucionem n(on) restituant si pot-
erunt extra de rapt. excommunicamus
hic dicit h(ostiensis) quod qui spoliant
navigantes non corpore inc-
urrunt excommunicacionem sed excommunicandi
sunt nisi moniti satisfaciant
et dicit licet excommunicacioni sub-
dantur qui etc. sed hos(tiensis) in sum-
ma rem de penis in fine contrarium
sic exponens ibidem ex-
communicacioni subdantur i(d est) subditi sunt
sed hos(tiensis) in glo(sa) super illud capitulum
excommunicacioni dicit quod predicta excom-
municacio ab ore summi pontificis
processit in anno. ut dicit in sic con-
tra qui autem spoliant naufragos
non restituant excommunicati sunt
per omnes ¶ Item non solum
excommunicati sunt qui manus vi-
olentas iniciunt in clericum sed
etiam qui manus temerarias vel
iniuriosas iniciunt ut in clericum
qui alteri iniuriam fecerit voluntarie
se subiciat percussionibus propter aliquas
iniurias. ut casus illo. Si quis
suadente. non in falsis clericis or-
dinatis sed in falso ordine cle-
ricis sicut promulgatum. extra de
sent. exco. Contingit et c. Contin-
git. vero qui se sponte subiecit
post prohibicionem excommunicacionis ¶ Item
qui clericis manus violentas in
clericum concesserunt et qui poterant
defendere clerum et impedire
non manus violentas in ipsum in-
mittantur excommunicati sunt extra
eo. Quantum presumpsit hoc inter

de ipsis temporibus ex officio incumbit
defendere et auctoritatem habent coer-
cendi. Item dicit hos(tiensis) in summa pag.
et inimicos. quod qui spuit super clericum
vel qui infundit super eum aquam
calidam vel aliud liquorem scindit
vel rumpit vestes suas vel si
ipsum capiat per habenas aut
teneat currum aut currum deponi
deorsum ut cadere faciat. similiter
minis vel terroribus absque manuum
iniectione fuere compellat vel fo-
cum suum tenere. extra. in glo(sa)
rem discordiarum b. 7 ut patet supra
eo. c. O. hic prout dicit summa hic
dicitur quod nunquam tenuit hanc summam
excommunicacionis per violentam manuum iniec-
cionem vel temerariam vel iniuriosam
in clericum n(on) in sic incurrendo penam
mortalem cum sit iniuria. percipiat
vel a iudice non infligatur ex-
communicacio n(on) sic petenda moralis. vo-
luit eam infligere. Item cum ali-
quis non ex deliberacione sed motu
supra potentis clericum levavit vel
sit quamvis ad turbatus vestem
scindit aut aquam fundit vel
huiusmodi non incidit n(on) hoc
faciat ex deliberacione vel
post tempus sufficiens habitum
spacium ad deliberandum. ex. a. lo. c.
¶ Item excommunicati incurrunt qui
circa alios cardinalium molestiam
inferunt per eleccionem summi pontificis
incorum mittit extra vel sicut
aut sequentes loco n(on) de assensu
omnium cardinalium vocent extra de
elec. c. s. [illegible] li. c. Ubi maius
dolus [illegible] offic. co. omnium vel
eleccio papa fuit celebranda
n(on) fraudet vel fraudem fecerit ea quod
in constitucione ut maius periculum ut continetur
excommunicacionem incurrunt. ¶ Item
qui committit graviter presumpserit in
aliquas personas ecclesiasticas ad eos
in modo ecclesia collegii vel aliis

Vocis petitos spectat electio per eos
qui rogatte vel ab inducte eum pro
quo rogatte fuerint vel inducte
voluerint eligere vel si ad electionem
consanguineos eorum aut ipsa mona
vel loca eorum bona sua spoli
ando aut dampna inferendo per
se vel alios damnis fuit moles
tare, extra de elec. scriptum est auctoritate
ho ti. / ¶ Item excommunicati sunt omnes
x. quantecumque dignitatis ho
nore refulgeant qui custodia
gardia advocatiez aut alium pro
teccionis titulo in ecclesias mona.
aut alios pios locis de novo
usurpare conantes vel hominibus
locorum bannorum occupare qui re
siniunt et clericis et aliis personis ec
clesiasticis predictis perpetrant extra de e
e. gencibus ho ti. / ¶ Item vocati
et monialibus vel interesse elec
tioni earum monialium per electione
diriguendo ut ab hiis abstineat
per quos dissimulatur poterit vel a
capitulo per electione facienda distur
berentur vel exortari inutiliter excom
municatur. extra de elec. indem
nitatibus li. posthemo ho ti. / ¶ Item
i. qui procurant consumatores privi
legiorum a sede apostolica deputa
tos se intromittere de aliis quam
manifestis iniuriis et violenciis
ut possint absolvi in primo et
quod sic indebite fatigaverunt sa
tisfactionem integre de expensis co
servatores vero qui in hoc deliquerint
per annum ab officio sunt sus
pensi extra de offi. deleg. hac q.
ul. li. ho ti. / ¶ Extorquentes per
viam vel metum absolucionem sive revo
cacionem sententiarum excommunicationis suspensionis sive in
terdicti incurrunt excommunicationem de novo et
prima absolucio sive revocacio sic extor
ta est vacua. extra de hiis que vi metu
lxx. vel causa absolucio ho ti. / ¶ Item
qui fecerit fraudulenter causa

aliquis in quo oporteat ut iudex
accedat vel mulieres clausu
rarum non possit recipi ea tes
tium per alium vel si iudex fuerit
hinc mulieres non dare intersit
vel ad illa poterit facultatem per
venire extra de iud. mulieres
ho ti. / ¶ Item quicumque com
pellunt prelatos aut eorum capi
tula ad personas ecclesiasticas
submittendas laicis vel ad alie
nandum ecclesias suas aut bona
ecclesiastica mobilia et immobilia
vel una ecclesiae et simul alia
ei quam talia alienata aut usurpata
in modo desistant excommunicatus. Item
prelati vero qui sic assenserint sive capi
tula sedis apostolice speciale privilegium
consensu sive aut pulveri in ipsius
sio ab officio et administracione per
petuo sit suspensus. Clerici vero
illic tam a proventibus beneficiorum quos
optinuerint in eadem ecclesia dictis con
tractibus super hoc intervenerint u
mans. Item vero ex contractu
huiusmodi de licet nichil aliquid ex
pauit velit id quod ex ut actu
tiui ipsorum permittitur in modum de
sisterint restituendo quod talis
usurpaverint sive excommunicatione incurrunt
extra de rebus ecclesie non alienandis
hoc consultissimus ho ti. / ¶ Item excommunicati
sunt omnes qui quorumdam impetrant
predecessorum contra receptio privilegiis
vendiderunt / extra de re iudicata
in apostolice ho ti. / ¶ Item excommunicati
tur frater religiosus capitulo
sio lugdunensis recipientes
quod ad professionem suam sub loca
nova adquirenda vel alie
nantes adquisita sine sedis
speciali licentia / extra de religiosis do
morum ho ti. / ¶ Item quicumque
terre sive ecclesiastice personis
se vel pro rebus suis quas

nis causa negociandi deferunt
vel deferri faciunt aut trans-
mittunt sive pedagia vel
guidagia exigunt aut ab eis
ea extorquent per se vel per
alios si fuerint singulares
persone [illegible] fuerit dig-
nitatis seu condicionis existunt
ut exa[illegible] incurrunt si vero
collegium aut universitas e-
ciam sunt ipso facto inter-
[illegible] possunt absolvi ab
excommunicacione aut interdictum
relaxari donec exacta resti-
tuerint et de transgressione
satisfecerint competenter. Extra
de censibus quamquam libro 6. Item

excommunicantur ecclesiastici qui
tallias aut collectas a laicis
exigunt aut aliquid quod ra-
[illegible] de bonis suorum reddunt vel sol-
vere promiserint quocumque
colore quesito et qui
talias collectas sive tallias
exigerint, vel
eos qui ab ipsis exigerint aut bona personarum
ecclesiasticarum apud ecclesias
que deposita existunt
occupaverint vel talia fieri
mandaverint cuiuscumque fu-
erit status vel dignitatis
excommunicacionis incurrit a qua nisi
[illegible] absolvendus / extra de
immunitate ecclesiarum clericis libro 6. Et
sunt revocata in eodem titulo quoniam
in clementinis reduntur ad terminos
iuris ca. nos [illegible] eo. ti. in
[illegible] et tales exactores
excommunicantur in clementinis de-
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
reservatur. Item excommuni-
cantur qui impediunt impe-
ratores reges [illegible] seu
alios quoscumque ad forum
ecclesiasticum recurrentes quod ad

dictum forum de [illegible] vel consilio
[illegible] [illegible] ad desi-
stendum [illegible] eos litigare vel
ad litigandum in foro laicali
de rebus huiusmodi per se vel per alios
compellunt sive compelli fa-
ciunt vel procurant et qui quod
cumque impedimentum in foro
ecclesiastico litigandum sive per se
[illegible] vel per suam [illegible]
modis vel aliis quibuscumque
[illegible] [illegible] iudicibus huiusmodi ec-
clesiasticis ordinariis aut dele-
gatis [illegible] valeant exercendo
vel qui ad premissa facienda con-
silium dederint auxilium vel favo-
rem ipso facto excommunicati nec absolvi
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] impedita vel
[illegible] [illegible] [illegible] de [illegible]
et expensis fuerit integre satis-
factum. Extra de immunitate ecclesiarum
que vel intelleximus libro 6. Item

excommunicantur domini temporales qui
[illegible] subditis suis ne pre-
latis aut clericis seu personis ecclesiasticis
[illegible] vendant aut aliquid
[illegible] ab eisdem in illo [illegible]
[illegible] molant panem quoquam
aut ad obsequia eis faciant
extra de immunitate ecclesiarum eos qui
libro 6. Item religiosi tacite

vel expresse professi qui
tamen [illegible] religionis de-
misit vel ad quevis litteras
studia accedit nisi primo ha-
buerit licenciam a suo prelato seu
conventu [illegible] vel ma-
iori parte [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] vel magistro qui legentes
vel legere [illegible] vel [illegible]
aliquem religiosum habitum suo de-
[illegible] aut in scolis sive secu-
lari extra [illegible] / extra
ne clerici vel monachi vel per libro 6.

xl Item qui hereticos aut cre-
dentes erroribus eorum aut re-
ceptores defensores eorum
presumpserint ecclesiastice tradere
sepulture excommunicati sunt nec
possunt absolvi nisi propriis ma-
nibus publice extumulent et
proiciant huiusmodi corpora dampna-
torum et locus ille perpetua ca-
reat sepultura. extra de he-
reticis quicumque li. vi. Item omnes
xli seculares potestates et
dominos temporales seu eorum offi-
ciales vel rectores civitatum
aut aliorum locorum seu ballivos qui
de [illegible] heresis introduxit
cognoscendo iudicando. cap-
tos pro heresi a carcere liberando
absque diocesani seu inquisitoris
licentia seu mandato. vel exe-
cutionem vel punitionem hereticorum
seu fautorum eorum impedierint
aut quominus predicti con-
silium dederint auxilium vel favo-
rem excommunicati sunt et si per an-
num animo pertinaci sustinuerint
extunc velud heretici repu-
tentur. extra de hereticis ut inquisitionis li. vi.
Item cum episcopi vel inquisi-
xlii tores heretice pravitatis
[illegible] seu professis aliquibus
sub secreto patefecerint si ipsi
sine eorum licentia alicui illa re-
velaverint extra secretum [illegible]
[illegible] excommunicati sunt extra
de hereticis statuta li. vi. Item
excommunicati sunt qui per assisinos
aliquos interfici fecerint et
mandaverint licet ex hoc mors
non sit subsecuta et qui ta-
les receptaverint defenderint
vel occultaverint extra de homicidio
pro humani li. vi. Item qui
xliii omnes [illegible] ecclesiastica inferiore
episcopo locanti [illegible] alicui alienum
[illegible] vel [illegible] quocumque

titulo concedere vel [illegible]
[illegible] ad sensum excom-
municati sunt [illegible] et alii
[illegible] superiores in hoc delin-
quentes per [illegible] suspensi
sunt. collegium vero seu
conventus [illegible] sunt
[illegible] ordinarios ab hoc
excommunicati sunt per [illegible]
ecclesiasticam compescendi
extra de rebus ecclesie [illegible]
li. vi. Item concedentes
aut extendentes represalias
contra ecclesiasticas personas si-
gulares sive spirituales si sine
persona hoc faciunt excommunicati. Si col-
legium vel universitas inter-
dicti sunt [illegible] si [illegible]
[illegible] inspiritualis [illegible]
represalias concedi [illegible]
[illegible] regionis spoliatur [illegible]
debitum [illegible] detinetur
ab uno alterius regionis et
[illegible] spoliatis potestas sibi
faciendi [illegible] recuperandi quod
[illegible] debitum vel spoliatum
contra [illegible] de terra illa
[illegible] debitor vel spoliator [illegible]
[illegible] sunt naturali equi-
tati contrarie et [illegible] legibus
sunt prohibite extra de iniuriis et
[illegible] Item tam
[illegible] rectores civitatum
vel eorum officiales qui non fece-
runt observari ea que statuta
tur contra consuetudines [illegible]
rectores vel [illegible]
[illegible] vel alicuius de famu-
[illegible] vel alicuius cardinalis
[illegible] [illegible] hom-
[illegible] ad eorum [illegible]
[illegible] extra de pe. felicis li. vi.
de hoc [illegible] Item
quicumque dat [illegible]
[illegible] persona vel bona [illegible]
vel suorum gravandi eos [illegible]

reges barones nobiles aut
quoscumque alios tulerint excommunicationis
suspensionis vel interdicti sententias
seu illi quorum ordines sunt lata
vel eos qui eas observant aut
eos qui tulerit excommunicatus contra
re volunt vel fecerint illa irrite
renunciaverint et si qua sunt ab
lata restituerint seu per eos sa-
tisfecerint | Item qui de licen-
tia fuerint vel eorum sive licentia sive
mandato hoc facient excommunicationem incurrunt
ipso facto / extra de sententia excommunicationis quia-
cumque libro sexto / et si in hac excommunicatione
permanserint per duos menses
non nisi per papam absolvuntur.
unde supra eodem libro sexto | Item eo
quod ab excommunicatione absolutus sit vel
mortuo auctoritate legitime ad impedimentum
si non presentaverit sed quantum alio
modo potuerit et a quo de iure
absolutionem debet recipere in eandem
sententiam excommunicationis | Similiter qui aliquem ab
solventur a sede apostolica vel a
legatis et negatur eos qui sunt per
sententiam ordinariorum vel alios
sumptibus, penis et passione
iniuria seu eis quibus obligati
sunt satisfactione si hoc non fecerint
aut eius commoda potestate
remiserint in eandem sententiam excommunicationis
de sententia excommunicationis eos qui libro sexto ca.
de sententia eodem 2o si | Item si
in clementinis. Cum secundum si sententia dif-
finitiva sit contra aliquem lata
ad sedem apostolicam super beneficiis eccle-
siasticis vel possessionibus beneficiorum i-
ta sequestrari apud aliquem per
vindicta de tamen ab ipso posses-
sore ipsius beneficii tenendi circa
pacifice possessione non fuerit et
quicumque sequestrationem sic fac-
tam impedierit vel fructus sequestra-
tos quoquo modo occupaverit excommunicationem
incurrit / a qua nisi impetrato primo

canonico et fructibus restitutis per
eum occupatis nullatenus ab-
solvatur / extra de sequestratione fructuum
ad compescendas in clementinis. |
Item quicumque in cimiterio
vel loco sacro sepelliunt sal-
tem tempore interdicti corpora defunc-
torum in casibus a iure non con-
cessis vel excommunicatos publice
aut nominatim interdictos aut
usurarios manifestos scienter
sepellierunt, ipso facto excommunicationem
incurrunt a qua non debent ab-
solvi nisi prius ad arbitrium dioce-
sani satisfaciant eis quibus
per premissa fuerit iniuria ir-
rogata non obstantibus privilegiis
exemptionis quibuscumque. extra de
sepulturis eos qui in clementinis. | Item
religiosi qui decimas aliis ecclesiis
debitas occupant vel usur-
pant seu qui non permittunt sol-
vi eas de animalibus familiarum
suorum et pastorum eorum seu aliorum in
ministerio sua custodia gregibus
ipsorum seu qui de animalibus que
in fraudem decimarum parrochialibus
locis emunt et empta tradunt
venditoribus vel aliis ab ipsis
tenenda vel qui non permit-
tunt seu qui prohibent solvi
decimas ecclesiis de terris quas
tradunt aliis excolendas
nisi requisiti infra mensem a premis-
sis destiterint aut si de anno
que usurpaverint non satisfe-
cerint dampnificatis ecclesiis
per duos menses sunt suspensi
ab administrationibus et beneficiis
si vero non habeant administra-
tiones beneficia ipso facto excommunicationem
incurrunt et ad satisfactionem con-
dignam non absolvuntur. extra
de decimis cum religiosi in clementinis. | Item

monachi vel regulares ca-
nonici qui non habent aliquam
administrationem, si conferentes
ad curias procurandum causa
gaudendo vel dampnum infe-
rendo suo monasterio vel ec-
clesie prelatis excommunicantur extra
de statu monachorum ne in agro
in cle. ¶ Item monachi
ay seu canonici qui tenent
claves infra monasterii ex-
tra suo licentia seu abbatis vel
in eo. ca. / ¶ Item quoscumque
az· impedientes sive visitatio-
nes monialium vel canonicorum
regularium ab eis quibus de iure
visitatio debetur in monasterio de-
sistere excommunicantur extra
de sta. mo. c. attendentes
zba in cle. / ¶ Item status mulierum
quas beginas vocant / re-
probatur et statutum illarum prius re-
probatas [illegible] vel de no-
vo in postea assumentes [illegible]
religiosi eas in eodem statu fovent
tes vel qui de cetero aliquas
induxerit ad eandem excommunicantur
omnes extra de re. do. c. de
zbb· quibusdam ¶ Item quod scienter
contrahunt matrimonium in gra-
dibus consanguinitatis vel affinitatis
prohibitis vel cum monialibus con-
trahentes et religiosi sive
moniales et clerici in sacris or-
dinibus constituti in contrahen-
do excommunicantur et reperire [illegible]
diocesanis prelatis vel quos dio-
cesani sic contrahentes [illegible]
dum excommunicatos denunciare
debent sine hora cognoscentes
eorum separentur [illegible]
a [illegible] absolucione [illegible]
[illegible] extra de con-
sanguinitate et affinitate eos ij
zbc in cle. ¶ Item inquisitores
heretice pravitatis qui [illegible]

textu officii sive quibuscumque mo-
dis illicitas pecunias extor-
quent vel scienter bona ecclesiarum ob
delictum clericorum fisco camere at-
temptant applicare / ut quod
absolui excommunicationis mortis articulo
donec illis de pecunia satisfe-
cerit a quibus illicite fuit ex-
torta nullis privilegiis pa-
tis aut remissionibus super hoc
valituris / ex. de here. Multo-
rum in cle. / ¶ Item potestates
capitanei rectores consules
iudices consiliarii aut alii
officiales qui statuta fa-
ciunt scribunt aut dictant per
que quis compellatur solvere
usuras vel solutas non repe-
tere et qui secundum ea iudicant
et qui super hoc potestatem habent [illegible]
nisi statuta illa deleverint
aut qui ea presumpserint ob-
servare / extra de usuris ex gravi
in cle. ¶ Item religiosi mendi-
cantes post consilium [illegible]
confirmati de novo recipi-
entes domos vel loca habitandi
vel loca sua alio loco permu-
tantes aut illa loca transfe-
rentes in alios quoscumque titulos
alienationis excommunicantur
extra de re. religiosi domibus in cle.
¶ Item religiosi qui aliquam
[illegible] dicunt in sermonibus suis
[illegible] ut retrahant audito-
res ut [illegible] plures pecunias [illegible]
[illegible] ut in eo. c. Item re-
ligiosi qui non faciunt [illegible]
[illegible] confessionis [illegible]
[illegible] solvendis sunt [illegible]
[illegible] officio [illegible]
[illegible] potuerunt [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] ¶ Item [illegible]
[illegible]

Item seculares inducentes
inducentes aliquos ad be-
nendum [illegible] vel promitten-
dum de eligendo apud eos
sepulturam aut ut iam electam
non mutent excommunicationem incurrunt
ab aliis quam a papa excommunicationis nisi in mor-
tis articulo nullatenus
absoluendi de eodem capitulo cupi-
entes ¶ Item religiosi quicumque
non seruantes interdictum quod
cumque postquam ductum tempus
apostolica vel ordinariorum quod fe-
cerint et seruent matrice lo-
ca eorum seruatis ad modera-
tionem decretalis excommunicationis de verborum si-
gnificatione libro 6 / Excommunicationem
incurrunt non obstantibus
appellationibus ad sedem apostolicam
vel aliud seu alios interpre-
tis et de intelligendum et de
interdictis excommunicationibus ge-
neralibus a diocesis ciuitatum te-
rrarum et aliorum locorum [illegible]
quos de Benedicti ex-
stitutione collatam vel co-
nuerit seculari vel regu-
larium personarum quia imposito pro-
pellendis excommunicationis de sua ex-
ex frequenciis in clementinis. unde
quod pertinet [illegible] ¶ Item fra-
tres mendicantes tempore inter-
dicti recipiunt ad diuina fra-
tres et sorores de tertio ordine
de hoc sententia [illegible] ¶ Item
qui bona ecclesiastica capi-
unt vel captos donec sua
bona restituerint ac citatos
ad sedem apostolicam quod in ea
eo tempore valerent deti-
nere presumpserint excommunicationem incur-
runt [illegible] notorum in
clementinis ¶ Item quicumque appella-
cionis summo pontifici [illegible]
[illegible] sua de nullo [illegible]
[illegible] in [illegible]

episcopus simpliciter sed etiam episco-
pis [illegible] ut vtitur bulla in cena domini
[illegible] excommunicationem incurrunt in
quadam extrauaganti Benedicti xii quae
incipit Ex nonnullis ¶ Item si
fratres minores sunt excommunicati ipso
iure non simpliciter sed cum [illegible]
tria quod non debent recipi ad
[illegible] altaris ut debent re-
cipi eorum oblaciones ut debent
admitti ad ecclesiasticam sepul-
turam sed hoc [illegible] sunt
excommunicatione de [illegible] ut in clementinis
¶ Pro sacrilegio dicit Raymundus
et alii quod sunt excommunicati glossa [illegible]
26 q. 4 dicit quod sunt excommunicati [illegible]
[illegible] Raymundus hostiensis Goffredus et alii.
¶ Item dicit [illegible] quod qui im-
ponunt noua thelonia [illegible]
[illegible] et peregrinis sunt excommunicati
[illegible] 24 q. 3 [illegible] Johannes
[illegible] dicit quod debent tales
[illegible] et hoc tenent Raymundus
Goffredus et hostiensis.

Restat inserere casus in
quibus ipso iure incurrit [illegible]
[illegible] ex constitutionibus legatorum pro-
uincialibus. Primo quicumque
scienter tenuerit defenderit
vel protexerit publicum latronem
in domo sua vel in villa sua [illegible]
monitus fuerit per ordinarium suum
[illegible] a sede non absoluerit
excommunicatum et sufficiat [illegible]
[illegible]
[illegible] constitutionem [illegible] 18. contra
latrones ¶ Item quicumque
in ordine clericali constitutus [illegible] arma
[illegible] presumpserit et [illegible]
[illegible] vel latrocinio [illegible]
[illegible] constitutione [illegible]
[illegible] ¶ Item abstrahens vi
clericum de ecclesia cimiterio vel
claustro aliquem ad ea con-
fugientem et [illegible] in talibus

dictum prohibens excommunicationis sententiam incurrit.
Similiter qui res alias quam huius-
modi locis sacris depositas violenter
seu hostiliter asportaverit seu as-
portari fecerit seu asportationem
factam nomine suo vel a familiari-
bus suis vel res abstractas ab
ecclesia vel prohibitas victualium
res sacras huiusmodi sic asportan-
tibus receperit palam vel occultos
aut eorum consilium vel assensum
ipso facto excommunicationem incurrit necnon
non absolvatur nisi primo ecclesie
quam tantam iniuriam intulit et damp-
num passis satisfaciat competen-
ter eisdem constitutio concilii ad tute-
lam. Et si res in aliquo consump-
ta sit etiam non satisfecerit
infra terminum sibi a suo prelato
prefixum inhabilitatur ad beneficium suum
ecclesiasticum obtinendum in regno isto
deliquit idem si non habeat bene-
ficium sit per quinquennium in illo
regno beneficium ecclesiasticum obti-
nere. ¶ Item si quis de domi-
bus maneriis grangiis vel
aliis huiusmodi locis ad archiepiscopos
episcopos et alias personas ecclesias-
ticas seu ad illas ecclesias per-
tinentibus accedens quicquid
preter dominorum voluntatem vel custodum
rerum huiusmodi consumpserit
vel asportare aut tractare pre-
sumpserit necnon in eorum extra excommunicationem
incidit a qua donec satisfece-
rit non absolvetur. constitutio eadem
ad tutelam. ¶ Item excommunica-
ti sunt omnes qui pro impedito
patrono seu capellano litigante
vel non pro litigantes vel
si concordes fuerint quietis re-
sistere conantur ut de absolu-
tione quod receptio et restitu-
tur donatorum et tandem pauper-
ibus ab ipsis fuerit ingestio
consilio dicto. de pena ¶ Item

ex concilio Oxon. excommunicati sunt omnes
qui ecclesias suo iure malitiose
privare presumunt aut per
malitiam libertates ecclesie confrin-
gere aut turbare contendunt
quo hoc articulo excommunicati videntur
omnes infringentes ab ecclesiis
malitiose sua iura et infrin-
gentes libertates ecclesiasti-
cas non solum generales sed spe-
ciales privilegiis ecclesie concessas, et qui impetrant litteras
in quocumque curia laicali ad
impediendum processum iudicis
ecclesiastici in causis mere spiritu-
alibus ad forum ecclesiasticum que
non de iure pertinent nec per iudicem secularem
poterunt terminari. ¶ Item
excommunicati sunt omnes qui pacem
et tranquillitatem domini regis et
regni iniuriose perturbare presumunt
et qui iura domini regis iniuste
detinere contendunt et intel-
liguntur excommunicati non solum qui
regnum infestantes exercitum
regium vel latrones predones
et quoscumque iniusti-
tiam regni pacem impugnantes. ¶ Item
excommunicati sunt omnes sacrilegi
et eis consentientes et fa-
ventes incendiarii ecclesiarum
et domorum sacrilegi heretici et
omnes eis consentientes falsa-
rii monete domini regis sive
Ponderum ulnarum et mensurarum
ponderaverint contra statuta
posuerint. ¶ Item omnes qui scienter
et prudenter falsa testimonia
habeant vel prohibere procurant
vel qui scienter tales producant
ad impediendum iustum matrimonium
ad alicuius exheredationem procu-
rando. ¶ Item advocati qui
in causis matrimonialibus exceptiones
malitiose apponunt vel opponi
procurant ne matrimonium via debita

sacrant et offerant vel ut exerc[eant]
sunt armis instructi dimicant suffic[ienter]
batur. ¶ Item omnes qui gra
tia odii vel favoris vel ali
cuius lucri maliciose
crimen imponunt alicui ex quo infama
tus non sit apud bonos et gra
ves ut sic saltem purgacio indi
catur vel alias gravetur. ¶ Item
omnes illi qui scienter contra
opponunt vel appon. procurant
contra ius patronatus quorum
cumque ut sic eorum patronis illius ecclesie
saltem a collacione hac vice
defraudentur. ¶ Item omnes
qui odii vel favoris aut
maliciose contempnunt
regium mandatum domini regis
contra excommunicatos editum
clamore contempnentes.
¶ Item omnes manifesti
usurarii symoniaci hoc est contra
constitucionem Oxon. que incipit Item quoniam
omnes ... receperint
et plura beneficia curata sine
dispensacione sedis apostolice sine
[illegible] fuerint per modum insti
tucionis commendacionis seu
custodie vel per modum aliud
quod constitucio Gregorii edita in con
cilio Lugdunensi exprimit et
prohibet de qua habetur extra de
elect. c. Nemo libro 6 ipso iure
privatus est omnibus beneficiis
sic optentis et excommunicatus
est a qua non potest absolvi nisi
per summum vel per archiepiscopum
per constitucionem [illegible] cap. 10 vel
sunt casus ibi. ¶ Item qui scienter
impediunt maliciose statuta
bone memorie domini Ottoboni contra
concubinarios clericos edita
in concilio maliciose excommunicatos
et declaratos ut eos vitare
tenent quin illud fecerint

[illegible] erit et ... fecerit in parochiis ali
enis vel decimas ... sequentis
cuius ipsum recipiendi faciat in pre
iudicium rectoris alicuius impedia
... cap. 10 in concilio
¶ O
¶ Item omnes advocati patro
natus vel alii sive coniugati
sive beneficiati qui vel prelato
seu alteri possessionem ec
clesiastici beneficii absente in iu
dicio vocari fecerit per falsos pro
curatores vel falsa procuratoria
per sigilla ... vel subreptione
fraudulenter confecta ut vero
prelatus seu possessor possessionem
beneficii amittat in constitucione Lamhethe
per cap. exhorrende. ¶ Item ex
communicati sunt omnes ... qui
laica violantes immunitates
et eorum complices consultantes
et talium absoluciones episcopo reservat
in constitucione Lamhethe per cap. tanto
invaluit. ¶ Item qui maliciose im
pediunt seu impedire pro P
curant ultimas voluntates defunc
torum presertim in hiis que de rebus
tot possunt in his ... de ipso
vel consuetudine legitima possint et
consueverint laici que de testatio
ne laici quam ... approbatio ex
consuetudine ordinarios approbatio ex
igitur probaciones et qui im
licitas ... vel coniugatas
pro ... vel alterius instans et
libere faciendi impedit seu para
liberam impedit seu voluntatis
exsecucionem impediunt qui consuetudo bo
na facit aut aliqua quorum si. ¶ Item
testamentum et si ¶ Item statuimus
¶ Item in constitucione domini Simonis Q
Mepham Cantuariensis edita in
ecclesia sancti Pauli London excommunicati
sunt omnes qui in iniquum
spoliacionibus mulierum pupillis
mortuorum exequiis ... denarios
... denariis vel modicas
quantitates oblacionum perstringere nol

nitur sepedictum oblacionum
vel offerri impedientes
vel usibus indebitis appli-
B cantes. ¶ Item qui mali-
ciose impediunt impediri
ve faciunt aut parant
viros ecclesiasticos ad quos
spectat decimarum percepcio
seu eorum firmarios quominus
liberum ingressum ad predia
et de prediis de quibus huiusmodi
decimas provenire habeant
possint pro ipsis decimis
colligendis custodiendis
vel eas voluerint abducere.
G ¶ Illi eciam qui decimas huiusmodi
asportant et aut consumunt
asportatas consumive vel fa-
ciunt seu aliquid dampnum
inferunt vel inferri faciunt
eisdem in primo colligenda
votas vel aliquid huiusmodi eis
detrahentes vel prohibentes.
H ¶ Item qui viros ecclesiasticos
eo occasione qua ipsa eccl[esi]a
in foro ecclesiastico prosequi-
tur vel eam prosequebatur
maliciose attachiat vel in
dictavit attachiari fecerit
terra aut eis alia gravamina
inferri fecerint et pro
curant et omnes sicut dioce-
sanis loci resignatur absolu-
ciones de quibus excessi-
bus plenarie satisfacere
D fecerint. Hoc in eis ex iudicio ¶ Item
in constitucione domini Johannis de Stratford
episcopi sit eo malefacto
pro et pace sive eccl[esi]e atque
regni perturbatores et vio-
latores felones vero fe-
lonias manutentores aut
fautores conspiratores sive
inquisitores in assisis et iuratis
eorum inficiatores regni de-
cimantes sive falsarii ...
lacium assumptores pro quibus pacis
perturbacio et libertatis eccl[esi]e
violacio non ambigitur pro-
veniat. Item Stratford ca-
pitulum excommunicati sunt qui
de bladis suis decima-
libus garbarum dantes messo-
ribus pro autumpnali labore
suo garbarum pro decima detra-
here exponunt connumeran-
tes se aut decimantes
de singulis illis pro suis
messionis pondo mercede.
¶ Item qui firmarios vir[orum]
ecclesiasticorum detentes attachi-
ari aut suos vel latrones
aut felones proclamari fe-
cerint aut ipsos ecclesiasticos
infestant aut inquietant
pro eo quod huiusmodi decimantes
incurrerunt garbas decimales
in suo terreno dimiserunt
sed decimas signatas
aut vel asportaverit impu-
tantes eis quod ipsos alio-
rum decimas abduxerunt.
Qui viros ecclesiasticos aut
eorum firmarios in foro secu-
lari ac laboribus fatigant et
expensis pro eo quod de fructuum
decimarum garbarum et feni pro-
pterea eorum diripuit frumentum
pro eas et cetera pro quibus
consuerunt abduci in
et a prediis impediuntur
viros ecclesiasticos et firma-
rios eorum suis vehiculis de-
cimas paracialibus transire
et per longos eorum
tres extra prosternentes
qui garbas supportantes
decimas et signatas non
tunc a suo terreno abduc-
ere per se in illis recepit de

gladiis remanet corporis. Si ipsos
garbas fecerit tollere aut a suis
et suorum animalibus consumi fecerit
seu consumi, et omnium predictorum
absolucio diocesanis locorum obser-
vatur. hoc in ca. Eterne damp-
nat. ¶ Item laici quicumque oc-
cupantes aut in usus suos seu
aliorum convertentes oblaciones
qualescumque factas seu facien-
das in ecclesiis capellis aut ci-
miteriis eorum porticulis vel in cimi-
teriis aut ad altaria crucis ym-
agines seu reliquias existen-
tes in eis vel in quibuscumque aliis
locis dum eciam intuitu et causa
appositas seu dictis eis quibuslibet
deputatas pretextu cuiusque
cuius consuetudinis aut alio
colore nisi de consensu ecclesiarum
rectorum ad quas oblaciones huius-
modi pertinent et excepta le-
gittima prescripcione locorum communis
approbanda excommunicantur
ibidem in ca. Immoderate. ¶ Item
domini feodorum et alii impedientes
suo non permittentes defunctorum
debita solui de bonis mobilibus
eorum seu in usus ~~seu in usus~~
uxorum suarum liberorum suorum et alio-
rum vel aliter pro voluntate defunc-
torum ipsorum per execucionem quos
per constitucionem prius defunctos
contingit contribui per eosdem.
Item qui ascriptitiorum vel aliorum
servilis condicionis hominum vel
eciam servorum aut coniugatarum
mulierum aut filiarum familias
uxorum seu aliarum faciendi libere
testamenta et quominus execucionem seu
ipsorum testamentorum impediunt
seu impedire faciunt et pro-
curant contra voluntatem [illegible]
statutum. ¶ Item laici requiren-
tes clericos testamentorum per-
cipere ordinatas prelatorum nisi

racione laicalis feodi seu illud
in testamento aliquis legari contigerit
[illegible] suos clericos suos laicos
aut quomodolibet fuerint impedientes
vel impediri procurantes quo-
minus testamenta et ultime voluntates
defunctorum procedant secundum
dispositive exposicionem in hiis que de
iure vel consuetudine legari poterunt
in eo ca. ¶ Item excommunicati sunt
omnes tam clerici quam laici dolose
alienantes seu donantes in ex-
cogitata [illegible] credunt mortem
imminere universa bona sua seu quo-
tam eorum tam notabilem inter vivos
quod de residuo suo creditoribus
uxoribus liberis et aliis quibus
de iure vel consuetudine tenentur
persolui aut satisfieri non poterit
competenter vel qui huius alie-
naciones seu donaciones faciunt
in fraudem ecclesiarum quarum [illegible] ca-
tellorum librorum vel ornamentorum earum
reparacionibus obligata fuerant dum vi-
vebant seu ad excludendum credi-
tores aut alios procurantes
vel remedium sua recomperandi vel
non languentes in extremis huius
alienaciones seu donaciones
fieri procurantes aut consilio
et suasionibus prestantes nequiter in-
ducentes ac ea huius donata
seu alienata sic recipientes et
retinentes bona sua taliter alienata
in fraudem non obstante quacumque
absolucione impensa ecclesiastica careant
sepultura. ibidem ca. Cordis dolo-
¶ Item omnes ille persone quas
cumque consanguinitas vel affinitas
vel alia impetuosa nota in parochiis
quibus degunt non de iure non
possunt contrahere ad loca remota maxime
ad civitates et municipia se
transferentes sua impetra non
sint nota et in ecclesiis capellis
vel oratoriis [illegible]

perjurant vivos sive hujusmodi compedita
ut si sint heretici aut suspecti
impediti tales heretici carceri
qui ut si non [illegible] contrahunt et
aliud per compurgacionem faciunt ut
sacerdotes hujusmodi [illegible] pur
gatos seu eorum licenciam ut alias
[illegible] parochianos suos sint non [illegible]
[illegible] super hoc licet diocesanum seu
[illegible] ipsorum contrahencium
[illegible] clandestinum [illegible]
non [illegible] vel appellatione [illegible] metu
[illegible] purgacionem faciunt et matrimonia
hujusmodi interessentes constringunt
[illegible] sit ipso facto [illegible] eos
[illegible] constituta. ¶ Item quod
illi domini seu alii [illegible] prohibent ne
[illegible] suos vel tenentes suos
aut alios ne ad ordinarios suos
[illegible] pro criminibus vel excessibus eorum
[illegible] subeundo [illegible]
[illegible] et [illegible] ipsos ordinarios
de [illegible] vel consilio [illegible]
probacione vel pro testatorum probacio
nibus [illegible] aut calcu
lis de bonis defunctorum administ
[illegible] procuratores [illegible]
[illegible] coram eis [illegible] laicum de
[illegible] suos prelatos [illegible]
[illegible] impediunt vel [illegible]
[illegible] ¶ Item quod
[illegible] ecclesiasticos suos subdi
tos pro suis culpis et excessibus
penas corporales aut pecu
niarias imponentes et ipsos eas
[illegible] cogentes [illegible] ordi
[illegible] ipsos licet vel [illegible]
[illegible] excessibus [illegible]
[illegible] pecuniarias [illegible]
[illegible] potestatem [illegible] super
extorsionibus et excessibus [illegible]
et [illegible] attachiari [illegible]
[illegible] et eos in foro seculari [illegible]
[illegible] faciunt et [illegible]
pecuniarias ea occasione [illegible] ipsos
[illegible] et [illegible] faciunt [illegible]

[illegible] ¶ Item quod cum terminos et [illegible]
[illegible] ad certam [illegible]
[illegible] judices et litigantes [illegible]
[illegible] eos suos heredes [illegible] aliquando
expedire [illegible] ita
[illegible] judicia sed prelatorum [illegible]
[illegible] impediantur. ¶ Item quod
[illegible] aliquis pro eo quod monent
[illegible] administratores suos [illegible]
[illegible] et negocia [illegible] de [illegible]
[illegible] tractanda sint [illegible]
[illegible] eorum [illegible]
[illegible] ecclesiasticos [illegible]
[illegible] super hijs cognoscentes [illegible]
[illegible] attachiari [illegible]
[illegible]
[illegible] suos [illegible]
[illegible] alios ad [illegible]
[illegible] ecclesiastica [illegible] et negocia
[illegible]
[illegible]
[illegible] ¶ Item quod
[illegible] sua jurisdictione [illegible]
[illegible] subditos debite in hijs que
ad eos pertinent exercere [illegible]
tes ut mandata sua [illegible]
[illegible] hujusmodi jurisdictionis
debitam execucionem [illegible]
pediunt seu impediri [illegible]
[illegible] eorum hujusmodi man
data [illegible]
[illegible] de facto [illegible]
[illegible] malo [illegible]
[illegible] ¶ Item domini tempo
[illegible] ballivi [illegible] bonorum [illegible]
[illegible] districtibus
[illegible]
[illegible] ordi
[illegible] pertinet disposicionem et de
[illegible] debita defunctorum [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] sic delinquentes [illegible]
[illegible] dantes [illegible]
[illegible]
[illegible] suos [illegible]

vel nobilibus corporaliter rapta fuerint et ab-
stracta sint excommunicati ipso facto et ab-
solucio talium diocesanis locorum ob-
servatur ibidem casu antedicto nominata.
Item excommunicati sunt quicumque ad sig-
nificacionem prelatorum per constitucionem regni
Anglie capti et carceri mancipati
qui ad ipsos prelatos tunc spectat vel de-
bita satisfactione per vicecomites
virtute brevis regii liberati vel
de novo absque mandato prelatorum ad
quorum significacionem capti fuerant
excommunicacionis vinculo astricti existunt
aut eciam liberacionis dederint ad eorum
maiorem contemptum et rubore in locis
insignibus pulsatis campanis et can-
delis accensis excommunicati denunciari
fuerint ad ipsos ad eorum quod
fidelium atque cum eis liberari et com-
municantes cum eis per censuram ec-
clesiasticam puniendi. Ibidem casu scilicet
principes. Item quicumque pro-
arbores in cimiteriis ecclesiarum et
capellarum consistentes prostrauerint
vel herbas in ipsis
consistentes metere presumpserint
preter consensum rectorum vicariorum
ecclesiarum et capellarum huiusmodi seu
custodum ab ipsis deputatorum
aut arbores vel herbas huiusmodi
ecclesiarum vel capellarum suis aut
aliorum usibus usu sacrilego appli-
cantes sunt excommunicati
et rectores et alii qui suas
ecclesias seu capellas fuerint
sic offensas decet vel per ... clericos
in comune fidelium sepulturas
incorporantes puniendi mora.
Ibidem casu scilicet principes.
Item violatores sequestrorum
per episcopos vicarios suos ge-
nerales seu officiales prin-
cipales legatis iniunctum et con-
tra bona ecclesiastica vel aliis a
nobis permissis interpositorum post
publicacionem eorum in locis quibus

bona sequestrata consistunt fuerit ex-
communicati sunt ipso facto sequestro.
Item quicumque clerici vel laici
fraudulenter et maliciose contra
quoscumque brevia regum de
computo vel transgressione ad
communitatem episcopos vel tales ad
instanciam ... cum eos eorum
vel bona eorum iniustam aliis
delinquunt impetrare presumunt
vel ad barones seu vel legatum
presumpti contra tales ignorantes
excommunicati esse non presumpti
fraudantes ... seu vel non
suo facto iustificantes. Ibidem casu
dicetur malefactores. Item omnes
malos solo aut cum fautoribus ap-
prehendentes ... vel afferen-
tes extraneos apud quoscumque
communiter eminenter famosos vel re-
ligiosos existunt perhendinatos
eos cum receptatoribus vel commo-
rari permittentes sine supra-
positis vel evagantes ex
causa sunt et constituto abba-
tisse et alie prelate earum qui
contra hoc eisdem licenciam dederunt
indiscreta excommunicati incurrunt
in constitucione Symonis Exoniensis
episcopi vel reddituum casu rectores.
Item quicumque sacer-
dotes pro animabus defunctorum annalia ce-
lebrantes vltra 4 marcas
sterlingorum aut 3 marcas cum ca-
bariis pro anno ex pacto recep-
erint predicto salario non contenti
aut alii sacerdotes qui curam
animarum desinunt non contenti
cum 6 marcis vel 4 marcis cum
cibariis pro anno si vltra id ex
pacto receperint aut receperint
ab locorum diocesanis eciam huius qui
curas animarum desinunt percepturi de-
cernunt facere excommunicati sunt ...
sunt ipso facto et que non per diocesanum

Pt h sa in 2

loca in quibus deliquerunt nullatenus absolvantur. Hic constitucio sequens Oxoniensis ... edita.

Excommunicacionis sentencia lata exstitit solempniter contra transgressores cartarum libertatum que continentur in magna carta et in carta de foresta per bone memorie dominum Bonifacium Cantuariensem archiepiscopum et quamplures episcopos suffraganeos suos iij idus maii anno domini millesimo CC° liij° in aula Westmonasterii sub hac forma. Auctoritate dei patris omnipotentis et filii et spiritus sancti et gloriose dei genitricis semperque virginis Marie et beatorum apostolorum Petri et Pauli omnium apostolorum et beati Thome archiepiscopi et martiris omnium martirum et beati Edwardi regis Anglie omnium confessorum atque virginum omnium sanctorum, excommunicamus anathematizamus et a liminibus sancte matris ecclesie sequestramus omnes illos qui amodo scienter et maliciose ecclesias privaverint aut spoliaverint iure suo. Item omnes illi qui ecclesiasticas libertates et omnes antiquas regni consuetudines approbatas que in carta communium libertatum regni et de foresta continentur quacumque arte vel ingenio violaverint infregerint diminuerint seu mutaverint clam vel palam facto verbo vel consilio contra illas vel illarum aliquam temere veniendo. Item omnes qui contra easdem articulos vel eorum aliquem statuta ediderint vel edita servaverint vel consuetudines introduxerint introductas servaverint, scriptores statutorum necnon consiliarios et executores qui secundum ea presumpserint iudicare. Et singuli supradicti memoratam sententiam se noverint incursuros qui scienter aliquid commiserint de premissis. Qui vero ignoranter commiserint moniti infra quindecim dies a tempore monicionis se correxerint et arbitrio ordinariorum plenarie satisfecerint de commissis, extunc sint hac sentencia involuti. Eadem sentencia innodamus omnes illos qui pacem regis et regni presumpserint perturbare. Cuius sentencie sunt plures ut dicitur per sedem apostolicam confirmate. Articuli vero in dicta carta contenti sunt hic breviter inserti.

In magna carta sunt xxx capitula.

Primum quod ecclesia anglicana libera sit et habeat omnia iura et libertates suas illesas, et omnes liberi homines habeant libertates subscriptas. Item si quis eorum tenencium de rege in capite decesserit, heres eius habeat hereditatem per antiquum relevium, scilicet heres comitis de comitatu integro per c libras, heres baronis de baronia integra per c libras, et qui minus habuerit minus det secundum antiquam consuetudinem feodorum.

Item quod nullus dominus habeat custodiam terre vel heredis antequam ceperit eius homagium, et cum fuerit in custodia heres quousque pervenerit ad xxj annos habeat hereditatem suam sine relevio et sine fine. Et si infra etatem fiat miles, nichilominus remaneat terra in custodia dominorum usque ad terminum predictum. Item non capiat custos de terra heredis nisi racionabiles exitus et consuetudines et servicia racionabilia, et hoc sine destruccione et vasto.

Item si rex commiserit custodiam terre alicuius alicui vicecomiti vel alii qui regi de exitibus respondere debeat, et ille de custodia destruccionem fecerit, ab eo per regem capiatur emenda et committatur terra duobus legalibus hominibus de feodo illo qui regi de exitibus respondeant. Et si dederit rex vel vendiderit alicui custodiam et ille destruccionem faciat vel vastum, amittat custodiam

tradita. Et tradatur duobus legalibus hominibus de feodo illo qui de
exitibus respondeant sicut predictum est.

Item quod custos sustineat domos, parcos, vivaria, stagna, molendina et cetera ad terram pertinencia de exitibus terre eiusdem et reddat heredi cum ad etatem pervenerit terram suam cum carucis et aliis rebus instauratam ad minus sicut illam recepit. Et eodem modo fiet de custodiis archiepiscopatuum, episcopatuum, abbatiarum, prioratuum, ecclesiarum vacancium que ad regem pertinent, excepto quod vendi non debent. Et maritentur heredes sine disparagacione et satisfactione pro maritagio.

Item vidua post mortem mariti sui habeat maritagium et hereditatem suam nec aliquid det pro hereditate maritagio et dote, quam hereditatem vir suus et ipsa tenuerunt die obitus sui mariti, et maneat in capitali mesuagio mariti sui per xl dies post obitum mariti infra quos assignetur ei dos sua, et tercia pars terre que fuit mariti sui nisi prius de minori dotata fuerit, vel domus illa capitalis sit castrum, et si de castro recesserit statim provideatur ei domus competens in qua possit morari honeste donec dos sua ei assignetur sicut dictum est, et interim habeat rationabile estoverium suum de communi. Et distringatur vidua nunquam ad maritandum se dum vivere voluerit sine marito, ita tamen quod securitatem faciat quod se non maritabit sine consensu regis si de rege tenuerit, vel sine assensu domini sui si de alio tenuerit.

Item quod nec nos nec ballivi nostri aut alii non seisiemus terram aliquam nec redditum pro debito aliquo quamdiu catalla debitoris presentia sufficiant ad debitum reddendum,

et ipse debitor paratus sit inde satisfacere; nec plegii distringantur quamdiu principalis sufficit ad solucionem. Et si defecerit principalis non habens unde solvat aut reddere noluerit cum possit, plegii respondeant de debito et habeant si voluerint terras et redditus debitoris quousque sit eis satisfactum de debito quod pro eo solverunt, nisi debitor principalis monstraverit se inde esse quietum versus eosdem plegios. h.

Nullus distringatur ad faciendum majus servicium pro feodo militis vel pro alio libero tenemento quam inde debetur. Communia placita non sequantur curiam nostram sed teneantur in aliquo loco certo. f.

Recogniciones nove disseisine et de morte antecessoris non teneantur nisi in suis comitatibus de quorum processu et ordine plenius tractatur in secundo statuto Westmonasterii xxx capitulo.

Assisa ultime presentacionis semper capiatur coram justiciariis de banco et ibi terminetur.

Civitas London et alie civitates, burgi et ville, barones de quinque portubus et omnes portus habeant libertates et liberas consuetudines. k

Si heres infra etatem non debebit usuras de debito patris sui quod debetur Judeis; et si capiat rex pro eo debitum super se inciderit in manus suas, debitum defuncti dos sua nichil ad uxorem defuncti dos sua nec aliquid reddet de debito; et liberi infra etatem habeant victum et vestitum de tenemento defuncti et de residuo solvatur debitum salvo servicio dominorum. Eodem modo fiat de debitis que debentur aliis quam Judeis. d

Liber homo non amercietur nisi secundum modum delicti, et homo salvo contenemento suo, mercator eodem modo salva mercandisa sua, villanus alterius quam noster salvo wainagio suo, nec ponantur huiusmodi amerciamenta th.

nisi per sacramentum proborum et lega-
lium hominum de visneto illo. Comi-
tes et barones non amercientur
nisi per pares suos et secundum modum de-
licti. Nulla ecclesiastica per-
sona amercietur nisi secundum quantitatem bene-
ficii sui et laici secundum tenementum
suum et secundum quantitatem delicti. ¶ Nec
villanus nec liber homo distringatur
facere pontes ripariis nisi qui
de iure facere debent ab antiquo
nec defendantur riparie nisi ille que
fuerunt in defenso tempore
Henrici regis avi nostri et per eadem
loca et eosdem terminos. ¶ Nul-
lus vicecomes constabula-
rius coronator vel alii ballivi nostri te-
neant placita corone nostre. ¶ Si
quis tenens de nobis laicum
feodum moriatur et vicecomes
vel alius ballivus noster ostendat
litteras nostras de summonicione
debiti liceat vicecomiti vel
ballivo attachiare catalla de-
functi inventa in laico feodo
ad valenciam illius debiti per visum le-
galium hominum. Ita tamen quod nichil inde
amoveatur donec nobis plena-
rie debitum quod clarum fuerit et re-
siduum executoribus dimittatur
et si nichil debetur ab ipso omnia ca-
talla cedant defuncto salvis
uxori et pueris suis racionabilibus
partibus suis. ¶ Nullus constabu-
larius vel ballivus capiat blada
vel catalla alicuius
qui non sit de villa ubi castrum
situatum est nisi statim reddat de-
narios aut de voluntate
venditoris inde respectum ha-
bere possit. Si autem de villa
ipsa fuerit infra xl dies pre-
cium reddat. Nec distringat ali-
quem militem ad dandum dena-
rios pro custodia castri si ipse
facere voluerit per se vel per
alium probum hominem et si nos dux-
imus eum vel duximus in exercitum
erit quietus pro tanto tempore
de custodia. ¶ Nullus vice-
comes vel ballivus noster capiat
equos vel carectas pro cari-
agio faciendo nisi reddat libe-
racionem antiquitus statutam. Vide-
licet pro carecta ad duos equos x
denarios per diem. ¶ Nulla care-
ta persone ecclesiastice vel militis vel alicuius
domine capiatur per ballivos pre-
dictos nec capiemus boscum ali-
enum ad castra vel ad alia agen-
da nostra nisi per voluntatem illius cuius
fuerit ille boscus. ¶ Nos non
tenebimus terras eorum qui convicti
fuerint de felonia nisi per unum
annum et unum diem et postea
reddantur terre ille dominis feo-
dorum. ¶ Omnes kidelli deponan-
tur per Thamisiam et Medeweyam
et per totam Angliam nisi per costeram ma-
ris. ¶ Breve quod vocatur
precipe in capite de cetero non
fiat de aliquo tenemento unde li-
ber homo amittat curiam suam.
¶ Una mensura vini et cervisie
sit per totum regnum et una men-
sura bladi scilicet quarterium London
et una latitudo pannorum tinc-
torum russetorum et haubergetto-
rum scilicet due ulne infra listas. Sic
de ponderibus sicut de mensuris.
¶ Nichil de cetero detur
pro brevi inquisicionis de vita et
membris sed gratis concedatur.
¶ Si quis teneat de nobis
in capite per firmam feodi
vel per burgagium et de alio
teneat terram per servicium
militare nos non habebimus cu-
stodiam heredis aut terre que
est in feudo alterius occasione illi-
us feudi firme sokagii vel bur-
gagii nec habebimus custodiam alicuius
feodi firme nisi ipsa feudi firma

nobis debeat servicium militare
nec habemus custodiam heredis
vel terre alicuius quam tenet
de alio per servicium militare occasione
alicuius parve serjantie quam tenet
de nobis per servicium reddendi
nobis cultellos vel sagitt-
ab as ¶ Nullus ballivus ponat
de cetero aliquem ad legem ma-
nifestam nec ad iuramentum sim-
plici loquela sua sine testibus
fidelibus ad hoc inductis. ¶ Nul-
ac lus liber homo capiatur aut impriso-
netur aut disseisietur de
libero tenemento suo vel liberis con-
suetudinibus nec exuletur nec utla-
getur nec aliquo modo destrua-
tur nec super eum ibimus aut mit-
temus nisi per legale iudicium suorum
parium vel per legem terre / Nulli
vendemus nulli negabimus
nulli differemus rectum aut iu-
ad sticiam ¶ Omnes mercatores nisi
publice prohibiti fuerint salvus exeat red-
eant morentur & eant per An-
gliam per aquam & terram ad eme-
ndum & vendendum sine male-
toltis vel collatis per anti-
quas consuetudines preterquam in tem-
pore guerre nisi sint de terra que
nos guerrina & si tales sint
in terra illa salvi sint sic & lice-
at unicuique exire de regno nisi
tempore guerre exceptis prisonis et
legittimis & gentibus de terra
contra nos guerrina & mercato-
ae ribus de quibus dictum est ¶ Siquis
tenens de aliqua escaeta vel
de honore Walingford Notyngham
Loncastre vel de aliis escaetis
que sint in manu nostra obierit he-
res eius non det aliud relevi-
um nec faciet nobis aliud
servicium quam faceret baroni si terra
illa esset in manu baronis
& nos eodem modo eam tenebimus

quo baro illam tenuit nec habebimus
occasione talis escaete vel ba-
ronie custodiam aliquorum heredum nisi ali-
bi tenuerunt de nobis in capi-
te ¶ Nullus liber homo de cetero aff
det ultra vel vendat amplius de ter-
ra sua quam de residuo possit sufficien-
ter fieri servicium debitum domino feodi
¶ Omnes patroni abbathiarum qui
habent cartas regis de advoca-
cione vel antiquam tenuram vel
possessionem earum habeant custodi-
as cum vacaverint ¶ Nullus ag
capiatur aut imprisonetur propter ap-
pellum femine de morte alterius quam
viri sui ¶ Nullus comitatus de ce-
tero teneatur nisi de mense in men-
sem & ubi maior terminus esse sole-
bat maior sit ¶ Nec aliquis ah
vicecomes aut ballivus faciat
turnum suum per hundredum nisi bis
in anno scilicet semel post pascha
& iterum post festum sancti Michaelis in loco debito
& consueto ¶ Et visus de franco ai
plegio tunc fiat ad illum terminum sancti Mi-
chaelis sine occasione ita scilicet quod quilibet
habeat libertates suas quas
habuit et habere consuevit tempore
Henrici avi nostri vel quas postea
perquisivit visus autem de fran-
co plegio sic fiat scilicet quod pax
nostra teneatur & quod tethinga in-
tegra sit sicut esse consuevit &
quod vicecomes non querat occasiones
& quod contentus sit eo quod vicecomes
habere consuevit de visu suo fa-
ciendo tempore regis Henrici avi nostri //
¶ Non liceat alicui de cetero terram ak
dare alicui domui religiose ut
eam postea resumat nec liceat
domui religiose terram alicuius sic
accipere & si quis terram suam sic det domui
predicte cassetur & terra illa domino feo-
di incurratur vel adiciatur ¶ Scu- al
tagium de cetero capiatur sicut
capi consuevit tempore Henrici

tam nos salvis archiepiscopis episcopis abbatibus
prioribus hospitalariis templariis
et omnibus aliis tam personis ecclesiasticis quam
secularibus libertatibus suis et
liberis consuetudinibus quas prius
habuerunt. ¶ Sequitur carta de
foresta et sic incipit. ¶ Henricus
Dei gracia etc. In primis conce-
dimus quod omnes foreste quas H.
avus noster afforestavit videantur
per bonos et legales homines et si
boscum aliquem alium quam dominicum suum
afforestavit ad dampnum illius
cuius boscus ille fuerit deafforestetur.
Et si proprium boscum suum afforestavit re-
maneat foresta salva communa de her-
bagio et aliis in eadem illis qui illam
prius habere consueverunt. Homines qui
manent extra forestam non ve-
niant de cetero coram justiciariis
nostris de foresta per communes summoni-
ciones nisi sint in placito vel plegii
alicuius vel aliquorum qui attachia-
ti sunt propter forestam. ¶ Omnes bos-
ci qui fuerunt afforestati per
regem Ricardum avunculum nostrum vel per
regem Johannem patrem nostrum usque ad primam co-
ronacionem nostram statim deafforestentur
nisi sit dominicus boscus noster. ¶ Archiepiscopi episcopi
abbates vel priores comites
vel barones milites et liberi
tenentes qui boscos suos ha-
buerunt tempore coronacionis
primi H. regis avi nostri ita quod quie-
ti sint imperpetuum de omnibus
purpresturis vastis et assartis fac-
tis in illis boscis post illud tempus
usque ad principium secundi anni coronacionis
nostre et qui de cetero purpresturam
vastum assartum fecerint sine licencia
nostra de purpresturis vastis et
assartis nobis respondeant. ¶ Re-
gardatores eant per
forestas nostras ad faciendum re-
gardum sicut fieri consuevit tempore
prime coronacionis regis H. avi nostri.

¶ Inquisicio vel visus de ex-
peditacione canum existencium
in foresta de cetero fiat quando
fit regardum scilicet de tercio an-
no in tercium annum et tunc fi-
at per visum et testimonium legalium
hominum et non aliter. Et ille cuius ca-
nis non expeditatus inventus fu-
erit pro misericordia det tres solidos et de
cetero nullus bos capiatur pro
expeditacione talis. Fiat expe-
ditacio canum per communem assensum
quod tres ortelli abscidantur
de pede anteriori sine pelo-
ne. Expeditentur canes de
cetero nisi in illis boscis in quibus
expeditari consueverunt tempore
prime coronacionis H. avi nostri.
¶ Nullus forestarius vel bedellus
de cetero faciat scotallas vel
colligat garbas vel aliquam
collectam faciat. Et per visum et sacra-
mentum xii regardatorum tot
forestarii ponantur ad fores-
tas custodiendas quot ad
illas custodiendas racionabiliter
viderint sufficere et expedire.
¶ Nullum swanimotum de ce-
tero teneatur in regno nostro ni-
si ter in anno, videlicet in principio quin-
decim dierum ante festum sancti Michaelis quando
agistatores nostri conveniunt ad
agistandum dominicos boscos nos-
tros. Et ad festum sancti Marti-
ni quando agistatores nostri debent
recipere pannagium nostrum. Et ad
ista duo swanimota conveniant
agistatores nostri et nullus alius
per districcionem. Et tercium swanimotum
teneatur in inicio xv dierum ante
festum sancti Johannis Baptiste pro fao-
nacione bestiarum nostrarum. Et ad illud
swanimotum tenendum conveniant fo-
restarii et viridarii et nulli alii ad facienda
attachiamenta de foresta tam de
viridi quam de venacione per

presentacionem ipsorum forestariorum coram eis
attachientur. Predicta attachiamenta
vero per viridarios non tenentur nisi in tali
tenere consueverunt ¶ Unusquisque
liber homo agistet boscum suum in fores-
ta pro voluntate sua et habeat inde
pannagium suum. Concedimus etiam
quod unusquisque liber homo possit du-
cere porcos suos per dominicum
boscum nostrum libere et sine impedimento
ad agistandum eos in propriis boscis
suis vel alibi ubi voluerit. Et si porci
alicuius liberi hominis pernoctaverint
una nocte in foresta nostra non in-
de occasionetur ita quod aliquid de
suo perdat ¶ Nullus de cetero
amittat vitam vel membra pro
venacione nostra sed si aliquis captus
fuerit vel convictus fuerit de cap-
cione venacionis graviter redima-
tur si habeat unde redimi possit
et si non habeat iaceat in prisona
nostra per unum annum et unum diem
et tunc si plegios invenire possit
exeat de prisona sin autem abiuret
regnum nostrum Anglie ¶ Quicumque
archiepiscopus episcopus comes vel baro
veniens ad mandatum nostrum ad
nos transiens per forestam nostram
liceat ei capere unam bestiam vel
duas per visum forestariorum
si presentes fuerint sin autem fa-
ciat cornare ne videatur hoc
furtive facere et illud faciat
in redeundo sicut predictum est ¶ Unus-
quisque liber homo faciat de cetero
in bosco suo sine occasione vel in terra
sua quam habet in foresta molendinum
vivarium stagnum marleram fossa-
tum vel terram arabilem extra coop-
ertum in terra arabili ita quod non sit
ad nocumentum alicuius vicini. Unus-
quisque liber homo habeat in boscis suis ae-
reas ancipitrum spervariorum fal-
conum aquilarum et heyronum et habeat
similiter mel quod inventum fuerit in boscis
suis ¶ Nullus forestarius de
cetero de feudo nobis firmam
reddens pro balliva sua capiat
chiminagium aliquod in balliva
sua. Forestarius autem de feudo
nobis firmam reddens de balliva
sua capiat chiminagium scilicet
pro una carecta per dimidium annum
ii d. et pro uno equo portante
summagium per dimidium annum obolum
et sic per alium dimidium annum et non
nisi de illis qui de extra ballivam
suam veniunt tanquam mercatores
ad boscum meremium et alibi duc-
endum vendendum voluerint et de nul-
la alia carecta vel equo portante
summagium aliquod capiatur chimi-
nagium nisi in illis locis ubi
solebat et debuit capi antiquitus.
Illi autem qui super dorsum suum bus-
cam arborem corticem vel carbones
portant ad vendendum et inde
vivant nullum de cetero dent chimina-
gium forestariis nostris preterquam de
dominicis boscis nostris. Omnes utla-
gati pro foresta nostra tantum a tempore
H. avi nostri usque ad primam coro-
nacionem nostram veniant ad pacem
nostram sine impedimento et salvos
plegios inveniant quod de cetero
non forisfaciant nobis de foresta
nostra ¶ Nullus constabularius
vel alius ballivus teneat placita
de foresta nostra de viridi et vena-
cione sed quilibet forestarius de feu-
do attachiet de foresta et ea
presentet coram viridariis et pro-
vincie et cum irrotulata fuerint et
sub sigillis viridariorum inclusa
presententur iusticiario principali
seu capitalibus cum in partes illas
venerint ad tenendum placita
de foresta et coram eis termi-
nentur. Hos articulos ignorare
non debent quibus incumbit custodes audire
qui promovere et intimare eis

Hugh Roberts

Communicatio cum excommunicato illicita quadruplex est. Primo cum quis communicat sive participat cum excommunicato in crimine excommunicato eodem crimine propter quod est excommunicatus, dando ei consilium auxilium vel favorem. talis incurrit eandem sententiam. extra eo. c. [illegible] et c. nuper et c. consilium. sine quo non [illegible] extra de sen. [illegible] sicut dignum est. facturus extra de ho. [illegible]. Secundo [illegible] simul ut qui sine medio [illegible] participat cum excommunicato latae sententiae non incurrit in participando cum excommunicato non tamen in crimine, sed in loquendo osculando salutando vel mensa vel oratione promissa sine monitione canonica vel una pro tribus et notorium excommunicatum illis tamen monitus aliter non ligaretur. ut hic sicut extra eo. statuimus. Sed hoc incidere ad maiorem excommunicationem communicando et participando illicite cum excommunicatis vel in praesumptionem [illegible] absolutionem excommunicationis, ut in [illegible] quis fuerit excommunicatus.

¶ Tertio cum quis participat in crimine mortali sed non in eodem propter quod excommunicatus est, et talis non incurrit in eandem sententiam, sed minorem excommunicationem et peccat mortaliter.

¶ Quarto ut cum quis participat cum excommunicato in divinis, sicut recipiendo eum ad officia divina et ad ecclesiastica sacramenta vel ad sepulturam ecclesiasticam et talis licet non sit ipso iure excommunicatus, tamen hoc peccat tamen mortaliter, et [illegible] irregularitatem incurrit et ei ingressus ecclesiae est interdictus, et sic incurrit excommunicationem hoc casu. Et si celebrare praesumit et sic divinis immiscendo se irregularitatem incurrit sed dimissis officiis suis sic [illegible] ipso effectu et si decedit sic interdictus non debet in cimiterio sepeliri. extra eo. c. [illegible] hoc c. [illegible]. Clerici autem qui scienter et sponte praesumunt excommunicatos ad hoc non [illegible] et si sint sepeliendi tamen in ecclesiastica sepultura, sunt [illegible] eo. c. [illegible]. Sed non sepeliat nisi excommunicatus aut notorie interdictum aut manifeste usurarium sicut probatur ut sicut eo. c. [illegible] Si vero talis participans in divinis fiat per metum vel timorem cogit metum mortis vel sacerdotem celebrare. Verbi gratia sacerdos ille [illegible] hostis si se per non maiorem praecedat timore cum et si culpam attenuat non tamen simpliciter excusat. 22. q. [illegible] et [illegible] ut [illegible] qui participat cum [illegible] vel construendo cum excommunicato sit in hoc casu.

¶ Et caveto quod si quis participat cum excommunicato non in crimine sed secus orando vel loquendo aut salutando vel comedendo et dicunt quidam quod si participando peccat mortaliter sed hoc [illegible] grave [illegible] hoc per [illegible] loquitur excommunicatio et [illegible] excommunicati multos laqueos [illegible] quomodo dicerent quod excommunicati in [illegible] alios probabilius quod non peccant mortaliter nisi in crimine vel in divinis vel in contemptum vel [illegible] disciplinae [illegible] 18. [illegible] per Tho. in 4. di. 18. [illegible] aliquos participantes [illegible] communicatur [illegible] excommunicatione maior. extra eo. c. [illegible]

¶ [illegible] excommunicatione [illegible] casibus licitum est communicare cum excommunicato primo [illegible] in hoc [illegible] salubriter vel aliis non [illegible] ut licet ad [illegible] possit ut magis proficiat [illegible] et praedicatores [illegible] excommunicatis participare et [illegible] et in casu necessitatis [illegible] extra eo. c. [illegible] Secundo [illegible]

¶ [illegible] excusantur ab excommunicatione cum [illegible] in divinis vel [illegible] in hiis casibus [illegible] [illegible] ignorantia [illegible] facit non possit

humile. v. pp utilitatem licitum est con-
uersari cum excommunicato et hoc vel pp
utilitatem excommunicati vnde qui cum eo
loquitur ei ad utilitatem de hiis
que ptinent ad eius salutem vt
predicando vel pp utilitatem excommunicantis
excommunicati vt qui petit ab eo quod
sibi debet excommunicatus. si vero dicit si noluit
plures pt i modico conueniens quod
sit ei licite loqui ei de salute
anime sue pp quod si est ardua necessitas
et non potest hec facere sit ad
aliud quod consulat vt de se et suis
aliquem vel. ¶ Lex. o. matrimonii
vxorem excusat ab excommunicatione contami-
nationis cum viro suo excommunicato
si iuste eos constet. vnde ad mulierem
si suus vir sit mulier excom-
municata pp non illicitum non licet
alteri participare cum excommunica-
to si non alter eorum sit excommunicatus
pp aliud delictum tunc vxor
excusatur communicando cum viro suo
excommunicato vt dictum est. vir autem ex
cusatur communicando cum vxore sua
excommunicata quo ad reddendum de-
bitum sed in aliis non quia possit eam
cogere vt faciat se absolui
et licet vxor licite possit conuersari
cum marito excommunicato non tamen licet
ei cum alio excommunicato comedere
quod forte maritus suus inuitat vel
sedet in mensa sua comedit sed
in mensa remota et eadem do-
mo comedere potest. ¶ Sed. o. vtrum
humile. v. filii seu ancille mancipia
rustici seruientes et alii familia-
res et subiecti qui non adeo fa-
miliares sunt vt eorum consilio
scelera perficiantur. xi. q. iii. quoniam
multos. dicit ideo dictum est intelligendum de fi-
liis qui sunt in patria potestate vt
emancipatos pro sed emancipa-
ti isti excusantur communicando cum
excommunicatis alii non quia sunt in eo
alio iusti seruientes et nullo scelere

ti vt sunt excusantur communicando
cum dominis et superioribus suis. Sed clerici
excommunicatorum astricti essent ad fa-
miliare obsequium eorum vt si
ipsi autem excommunicatorum dominis obliga-
uerunt se ei seruire et seruitium necessaria
negant vt si post excommunicationem obli-
gauerint se ignorantes de excommunicatione
non tenentur tales ab excommunicatis
discedere et idem intelligendum de mercen-
ariis et similibus quia si a dominis suis
discederent non haberent vnde vi-
uerent si post excommunicationem eos. Si vero sit
sic inferiores tenentur ad obse-
quium superiorum. ita superiores ad pro-
uidendum inferioribus et ideo possunt pa-
tres suos filios dominos suos seruos
et alios suos mercenarios quos si
magnos suo incommodo vitare non
possunt excommunicatos conuersari i
hiis in quibus obligati sunt eis secundum
tho. 4. di. 18. Similiter dicunt quod
non excusantur communicando cum ta-
libus qui tenebantur corrigere si eos
non iuuaret i alia anathemata
24. q. 1. de filia. Item possunt ei
communicare quando excommunicato cum
quo habet aliquid commune si ipse non val-
det dampnosum est conuersari secundum hostiensem.
et abbatem. Sed si de facto contra erroris vt
servientes multis pt communicare cum eo
excommunicato sed non illis excommunicatis cum quibus
multos iste conuertit secundum eundem. Vasal-
li tenentur ubi sunt a dominis suis ex-
communicatis tenentur tamen eis soluere
tributa et pensiones ut petunt
sic communicando eis licet soluat i propria
persona. Et similiter si quis cum ma-
iorito pmisit aliquid dare ei qui
postea excommunicatus est debet dare non pro-
misit. xi. q. iii. quoniam multos. Respon-
dit quia non debet ei soluere si deponat
in ede sacra et sic agitur tunc eius
negocium vt per se tamen venit ad sa-
tisfaciendum. ¶ Item si posset locare
opus suum domino tunc excommunicato non

Vuluit locatus si deres postea fu-
erit excommunicatus timeat ne eos per-
mittat i diuinis / extra eo. significauit
Item si missa iam incepta excom-
municatus intrat ecclesiam et occulte
tunc non debet sacerdos dimittere
officium inceptum. de con. d. i. c. nihil /
si vero sit manifestum moneat pri-
us ut exeat et si quidem non vult
ut exeat et sacerdos non dicit misse
excommunicato et sacerdos debet dimittere. 24.
q. i. c. omnes christiani / si autem cano-
nem iam inchoauit debet procede-
re ... officia sunt cum eo ... assistit
... ...
... ...
moneat eum ut exeat ... si non
vult exire potest sacerdos ...
... ... si sit clericus et si potest
... recedat sacerdos et comple-
at ... ... secundum Ray. //

Item aliqui tenentur excommunicati abscedere
... ... excommunicatio ...
... ... ingrediatur ... ...
... excommunicato nolente ... ...
diatur ... alio ... non ...
excommunicato si autem occultum sit tene-
tur ... ... occulte
... ... ut exeat ... ...
sequatur manifestum si pos-
... ... d. q. 2. si tue secundum Ray.
et Gaufr. / Item excusantur
qui necessario sunt coram iudicibus
excommunicatis et compellit eos sed
sunt de iurisdictione illorum secundum lib.
... ... et
simpliciter coram eis conueniunt
imperatores sunt ... ...
libertatis ... secundum ... / Item
clerici qui sunt de familia episcopi
... ... excusantur
... ... secundum
... ... non excusantur secundum
... ... co-
... q. iii. di. ... ...
... ... abbate
excommunicato ... ... sit

q. de ... ... secundum ... / Item de
... ... res ignorata
... ... excommunicato
qui ignorat eum excommunicatum
excusatur hoc ... ... pro-
babilis ignorantia ...
crassa aut supina / ext. de
cler. excom. ministrante. / ... ...
ignorantia ... ... excusat
in illos quibus ... ... ignorantia
... ... doli capa-
ces / ... ... igno-
... ... non constat
... ...
... ...
... ...
fama ... ...
credi ... ab aduersario audeat
... ... fama non debet de hoc
... ... constitu... secundum ...
... ... ignorantia ...
... ...
bat ... ... hoc
... ... ignorantia ... ...
... ... est / ...
... aliquem ... excommunicatum et
... ...
... ...
... forte peccat / Si audiuit
... aliquem ... confessione ...
... ...
... ...
... ...
... / Et nota ... ...
... ... excommunicatio ...
excommunicato ... non potest ... ...
... / ... ...
... ...
... ...
tenetur ... ...
occulto ... sit ... excommunicatus
... ...
... ...
... dispensationis ... ...
talis sit excommunicatus et ... talis

de quo solummodo sciat excommunicato tenere
nullus enim scienter si dicat michi ho
~~[struck]~~ in confessione quod timent
teneor communicare cum tali
Similiter si prelatus vel sacerdos
parochialis dicat michi vidi
parochianum meum aliquid fa-
cere propter quod incidit in excommunica-
tionem tamen ea propter hoc sine communicare
publice sive non non teneor eum vi-
tare in publico nisi in occulto propter
periculum maioris excommunicationis vitandum
et nichil nisi si dicat michi talis inpo-
nere tunc communicare illud ut
non dem eis ingerens conscientiam
aliquam possum sine scandalo et
hoc ne dem ei materiam pec-
candi in illicitis in contrarium
¶ Si publica fama est de aliquo
quod sit excommunicatus vel notorium est quod
fecit aliquid propter quod incidit in
maiorem excommunicationem. Similiter si audivi
a fidedignis quod ipsi audierunt eum
denunciari pro excommunicato vel quod ipsi
viderunt eum notorie aliquid
fecisse propter quod incidit in excommunicationem
teneor inquirere veritatem et
interim eum vitare tam in occulto
quam in publico donec certificatus
fuerim contrarium. ¶ Si audivi London
aliquem publicari et postea in-
venio eum Eborac ubi nullus de hoc
scit non teneor eum vitare in
illa diocesi ubi fuit publice excommunicatus
nisi habeam sufficientia vel testes
per que possum excommunicationem facere
publicare alibi quam in loco ac
tum in tua. ¶ Similiter si novi
aliquem excommunicatum et postea
non vidi eum usque post annum
elapsum et credatur quod ille sit
homo timoratus et quod tunc se
gerebat tamquam excommunicatum
et modo non sic se gerit possum
credere ipsum absolutum et ei
communicare. Si autem iste homo credat

esse primo et dyabolus non fuit excommunicatus
credo eum esse vitandum sicut ante. Si
sit primus in publico in occulto et in publico primo
in occulto in occulto donec
probabiliter presumatur de eius ab-
solucione per glossam. ¶ Sequitur
in verbis utile i.e. in necessitate licet com-
municare cum excommunicato ut nota et
cum eis in peregrinatione vel alio
viatore pergentes ob honorabilem
causam in terra excommunicatorum vel peregrinus
si non possit ab aliis emere vel ha-
bere victum necessaria petit ab excommunicatis
emere vel per modum elemosine recipere. Sed
humanitas non est quando indigent ex-
communicati sed tunc assumatur indigentes
licite possit ei necessaria dando subve-
nire non credo expectando alterius
necessitate. Sed sufficit quod credatur
indigens et possit talia alimenta
vestimenta et hospitium si indigeat li-
cite exhibere non oportet de hoc quousque
tunc ab aliis repellatur vel non ad
inopiam facit expectare qualiter
ad que non sunt contra necessaria ut
si petat a me res propria vel aliud
utensile quo indiget ex accomo-
dato non est facile accommodandum
nisi magna videatur necessitas
et hoc ad arbitrium boni viri relinquen-
dum est per glossam. ¶ Thomas in scriptis
dicit quod in tali casu in quo homo te-
netur proximus ex precepto caritatis
non prohibetur communicare cum excommunicato.
Cum tamen suus excommunicatus veni-
ens ad domum suam comedere
dimittit ei clavem vel permit-
tit ei comedere separatim tunc
eius necessitate illorum infirmitat
et vel rebus suis si non est rectus
non incurrit excommunicationem etiam nisi vel
si putaret eum indigens alimentis
vel hospicio per eum in humanitate
recepit super de hoc contestationis
si autem hoc faciat in scandalo non
offendat excommunicatum a re

sic ad

ringat favore eius intelligo
dico de participatione cum eo et
incurrit excommunicationem minorem
secundum Ray. ¶ Si receptus sit in ali-
qua domo ad mensam et super-
veniat et intrat ibi aliquis
publice excommunicatus tenetur fu-
gere et recedere non obstantibus
quocumque scandalo, non tamen
tenetur extra domum si fuerit
in hospitatus tali publice excom-
municato superveniente prius licet
sed aliquando publice excommunica-
tum receptum esse in aliqua domo si
domus tante capacitatis sit quod
possit vitare eius communionem possit
hospitari non licet tamen cum excommunicato
in eadem camera comedere sed non in ea-
dem mensa vel in eodem lecto iacere.
Si autem quis invitatus ad aliquod fe-
stum invenit ibi aliquem publice excommunicatum
tenetur recedere vel [illegible] in [illegible]
[illegible] licet sedeat in alia mensa [illegible]
omnes tales convenientes ad fes-
tum vel comedunt simul cum eo
[illegible]. Si autem in aliquo casu
in predictorum ipse sit excommunicatus
occultus et non possit sine eius no-
ta fugere vel recedere te-
netur non fugere secundum Ray. ¶ Si
[illegible] vel [illegible]
[illegible] excommunicatum aut [illegible]
[illegible] salutanti se ei aut [illegible]
[illegible] resalutans
[illegible] dicat non incurrit
excommunicationem [illegible] restringende sunt
[illegible] possunt recipere litteras
excommunicati vel ei mittere litteras vel
[illegible] vel [illegible] in [illegible]
licet ei loqui vel est salutandus
excommunicatus [illegible] ex aliqua cau-
sa [illegible] loco salutationis solet
[illegible] consilium [illegible]
in [illegible] salutationis ab excommunicato non
debet eum resalutare sed potest dicere
deus emendet vos vel aliud

[illegible] excommunicato
recepit [illegible] non licet [illegible]
tamen tenetur ei reddere si in
[illegible] quod in [illegible]
[illegible] si tamen [illegible]
[illegible] remittere excommunicato ad
inducendum eum ad [illegible]
faciat secundum Ray. ¶ Si mutuum
accepit ab excommunicato vel
[illegible] aliquid ab eo [illegible]
[illegible] tenetur ei reddere
terminum suo et durante adhuc
excommunicatione et hoc quia ad na-
turalis obligationem et si [illegible]
ita sit non potest repeti [illegible]
ad civilem obligationem ex qua
nascitur actio non debet ei reddi
[illegible] absolutionem secundum
Ray. ¶ [illegible] contrahendo in emp-
tione vel venditione cum [illegible]
[illegible] excommunicati si emat vel
[illegible] excommunicati sit vel cum
excommunicato [illegible] si [illegible]
[illegible] aliquid tale faciat [illegible]
[illegible] scandalum secundum Ray.
licet [illegible] contrahens cum
excommunicato tamen contractus
vel [illegible] tradit se sua
[illegible] continuo accipit
precium. Si vero quis obligat
se iuramento vel alio modo ad
contrahendum cum excommunicato
[illegible] vendet ei vel [illegible]
[illegible] aliquid non tenet [illegible]
secundum Ray. Si [illegible]
secundum [illegible] contra-
[illegible] excommunicatus sit [illegible]
ignorant tamen [illegible]
[illegible] excommunicatus [illegible]
durante excommunicatione [illegible]
non [illegible] absolutionem [illegible]
[illegible] contractum [illegible]
excommunicatum. ¶ Si illi [illegible]
[illegible] composuit
cum eo vel [illegible] vel [illegible]

absque vel quamvis non dicatur sed de
incantus teneor eum vitare
cum non dicitur sit absolutus. extra de
eo. non desideres. Cum talis tamen
cum et absolucione post excom-
municando vel vendendo nota
vitare dicitur si excommunicatus intrat
suo mandato episcopi episcopus com-
municando cum eo non incurrit eam
absolucionis in nos incidit in non
pro excommunicacionem si consciat in il-
licitis sed ab excommunicatis extra
eo. cum desideres. Et hoc intellige
quando episcopus ipse ipsum excommunica-
verit non enim potest contrarius esse
talis ut alios liceat dare contra
dicunt qui mandavit et in excom-
municacione. extra eo. cum. ¶ Excommunicatus
minori excommunicacione peccat
si sciendo communicat aliorum
xi. q. iii. sicut tuam. Et excommunicatus
dicitur alios excommunicatos vi-
tare sine ratione. Et nota quod ex-
communicacio non transit in terciam
personam. cum contrarius est ex-
communicato in maiori. Preterea quod com-
municant cum excommunicato maiori ex-
communicacione nulla incurrit ex-
communicacionem sed minorem quia licet contrahat
a principio sumitur ea [illegible] in [illegible]
ho. 30. iio. 2o. a. q. 12. b. contrarium
¶ Item nota quod in quatuor casibus
sine sua excommunicacione nulla
in ipsum. Primus si ille qui alia
quia excommunicavit non erat suus
iudex. xi. q. iii. Quia. vel si ex-
communicans prius erat excommunicatus
[illegible] audivimus. 2o quando sine
lata est post appellacionem legittimam.
3o quando continet intollerabilem
errorem extra eo. per tuas. 4o si aliquis
simpliciter excommunicatur in alios excommunicatos
illos quos participaret non in communi
sublevacione vel quia ipsi tempore
iniqui excommunicatus nota talis sententia non est
in principali tua monicione vel

vna et tribus cum competenter nota-
tum ipse est admonendus. extra
eo. consistit li. 6o. Item si pre-
latus interdiceret suis subditis
ne exponant suis superioribus at
legatis vel inquisitoribus sta-
tus sui monasterii et super hoc fer-
ret sententiam excommunicationis. Extra de offic.
or. quia plerumque li. 6o. Et si
nondum excommunicatio incurritur sed
quando ex eodem cum excommunicato sit
in illum lata. in videndo est
quomodo sit efficax eius et quibus modis
incurritur ¶ Notandum quod per
nomen excommunicationis intelligitur ipsa de-
tentio quia ad diem tamen quod
contingit quando peccatum mortale
est committitur. xi. q. iii. Audi.
cum quilibet in peccato mortali
existens separatur a sacramentis
ecclesie non per modum sententie sed per modum
simplicis prohibicionis quia ecclesia instru-
itur non excommunicatus quos ecclesia
censeat ipsius et hoc in multis
casibus ¶ Primus cum quis co-
municat excommunicato maiori excommunicatione
si non in crimine consilio vel auxilio
vel favore sed in aliis prohibitis a
iure et patet in hijs versibus
Os orare vale communio mensa negatur.
[illegible] delictis [illegible] quis est
sociatus. Os orare vale com-
munio mensa negatur. Horum sensum satis
habes potest sibi in textu precedente
b. t. d. ¶ 2o cum quis
sacrilegium committit in rebus tamen
ecclesie auferendo. Sacrilegium
de sacro non sacrum de sacro sa-
crum de non sacro. ia. q. i. quisquis
inventus est in maiori. Si autem quis
auferret de loco sacro aliquid
non sacrum sit non sacrilegium cum ta-
men alienam auferret incurrit
in excommunicationem. per constitutionem del. ott. de
tutela dei hec sunt etc. xx. b.
¶ 3o cum quis est notorius

fornicator ex^a de cohi. cle. c. inin Vbi
xg ¶ Denatio cu[m] q[ui]s c[ommi]t simoniam
ex^a de simo^a / ¶ Cu[m] sacto cu[m] q[ui]s
recepit eccl[es]iaz de manu laica s[ine]
eo assensu ep[iscop]i ut ex p[ar]te sz col
laicez o[mn]i p[ar]tez a laico eccl[es]iaz tenet
et optinet. 16. q. 7. c. Quicu[m]q[ue] deinde
ex^a / Quidam dicunt q[uod] talis no[n]
capi / Quida[m] dicunt q[uod] talis no[n]
e[st] ipso iure excom[municatu]s s[ed] excom[municand]us
ut ex^a de iure patronatus preterea
xh. ¶ Ito cu[m] q[ui]s i[n] bello iniusto c[ontra]
xp[ist]ianos exercet artem balistarii
or / vel sagittator[is] ex^a de sagitt.
ariis / Sz[?] c[on]tra dicit o[mn]is q[uod] no[n]
e[st] casus late su[n]t s[ed] c[om]minatoris //
xi. ¶ Ito principes oppressores manifesti
raptores pu[er]i vsurarii et incest
eos q[u]i largos d[ic]it excom[municati] i[n] tm[?]
q[uod] oblaciones eor[um] ad altaris no[n]
xk ¶ recipiu[n]t[ur] ¶ Quos illis q[ui]bus
negatur eccl[es]ia sepultura et de eo
q[ui] moritur i[n] torneamentis no[n] s[ed]
pellit i[n] cimiterio eccl[es]ie s[ed] peni
tuerit et c[etera] vi^o d[ic]it de eo q[ui] no[n]
confitetur semel i[n] anno ex^a
de pe. o[mn]is / ¶ Ito q[ui]cu[m]q[ue] notori[us]
peccator di. 81. neq[ue]. et di. 99.
illud / hoc cas[us] ponu[n]t Ray. et
host. et i[n] his o[mn]ibus q[ui]bus ab
solui p[o]t[est] a q[u]o[cumque] sacerdote nisi ab
solu[tio] sit reservata si ipse sacerdos sit excom[municatu]s
si ad ipse sacerdos sit excom[municatu]s
mi[n]ori excom[municatione] ex^a eo. Nuobis[?] s[ed] p[e]r
aliu[m] p[o]t[est] q[ui]s sic excom[municatu]s ab
alio sacerdote absolui ex^a eod.
nup[er] / Ad cl[er]icum p[o]t[est] mi[n]or ex
com[municatu]s ab ep[iscop]o et a q[ui]b[us] infe
rioribus m[in]ori excom[municatione] ex^a de off.
iudi. ordi. eccl[es]ia / Et h[oc] s[ed] pro
ut ab eccl[es]ia / Et h[oc] s[ed] pro
co[n]tumacia et q. q. i[n] p[re]senti s[ed]
eo[rum] q[ui] alios culpis s[un]t si[m]plices et
de pe. di. 1. c. accedens ad te
xlh. p[ro]p[ter] se. di. cautu / ¶ Quoniam
minori excom[municato] s[ed] s[ed] ci[r]c[um]spectat p[re]c[ep]to
q[uo]d ea p[e]cc[at] mort[aliter] no[n] t[ame]n tenetur
ne[c] eccl[es]ie s[ed] celebrat. peccat et
confitendo sac[ra]m[en]to s[ed] collata ab eo

no[n] caret v[ir]tutis effectu n[ec] pro
hibetur eligi n[ec] eo q[uo]d solu[m]
iurisdictionis competu[n]t ex
eccl[es]ie / s[ed] tam[en] talis sacerdos si
eius erat elect[us] c[ontra]d[icen]da
ex^a de cle. ex. mi[n]. s[ed] celebrat
q[uo]n[iam] talis no[n] peccat intra[n]do
eccl[es]iam q[ui]a no[n] remot[us] est a p[ar]ti
cipantibus et p[o]t[est] dicere horas
cu[m] aliis s[ed] no[n] d[icitu]r ad missam
recepi n[ec] ad osculu[m] pacis s[ed]
d[icitu]r i[n] loco co[m]munis ut qua[m]
diu sep[ar]atus e[st] et i[n] deo cu[m]
s[ed] celebrat / Item excom[municatu]s
d[icitu]r aliud no[n] obstat pot[est]
conferre benef[ici]um et constitui
no[n] t[ame]n benef[ici]um electiu[m] et ipse
licite p[o]t[est] retinere q[uo]d no[n] ina
ty[?] prohibitur i[n] iure. Item
prosunt ei suffragia et o[ra]tiones
eccl[es]ie d[ic]it t[ame]n no[n] h[ab]ent in
ius excom[municatio] maiori excom[municati]
¶ iniusta e[st] s[ed] aliud no[n] obst[at]
est et c[etera] s[ed] pro eo iusta
vero penitet et sua absolu
cio[n]e ponit p[er]iculo facere
i[n] s[ed] c[um] vt excom[municatu]s relaps[us]
sit ut q[ui] no[n] penitet s[ed] p[er]
i[n] sua c[on]tumacia no[n] prosunt s[ed]
h[ic] d[icitu]r tradi sathane q[uo]d
h[oc] a[d] i[n] cor. h[oc] q[uo]d p[er] d[ic]it
¶ Ex postscemo no[tandu]m q[uo]d c[ir]c[um]c[is]i[?]
co[n]tra[riu]m ho[min]is ad d[ict]um mort[is]
ex^a de sepul. ex p[ar]te et n[on]
morte appareat q[uo]d est i[n] vita
aliud no[n] erat corpus s[ed]
tam de heresi co[m]missa
q. q. i. sane et p[re]t[er] casus d[ic]tos
s[ed] i[n] torneamento de q[ui]b[us] s[ed]
d[ic]it et co[n]tra cu[m] no[n] co[n]tumax
n[ec] mortuis co[n]tracto d[icitu]r
de sepul. sacris / Item excom[municatu]s
maiori excom[municatione] no[n] sit i[n] loco
sacro sepeliendus et s[ed] fuerit
sepulta d[ebe]t eici ex^a de sepul.

quod dicit glossa et hoc ex c. Sicut ex de
sepulturis. ubi ossa fidelium cum ossibus
infidelium discerni possunt
alias autem non secus contra. Si autem
excommunicato apparuerint signa
penitentie ante mortem et ab
aliquo petierit ut ipsum absolveret po-
terit post absolutionem post mortem
ecclesiastice tradi sepulture

Casus in quibus non est
absolvendus penitens
ante satisfactionem in terra sancta
primo mittens manus vio-
lentas in clericum religiosum ante
concessum non debet absolvi antequam
leso satisfecerit competenter
extra de sen. ex. perveniens et
ca. ij. ¶ Item capiens
et spolians peregrinos mercato-
res pro negociando et alios
honeste euntes seu eorum mercato-
res vide supra ca. xvij ij.
¶ Item qui defert arma
vel alia merca sarracenis vel
fiunt prolongatio xxij et xxx
non debet absolvi donec totum quod
ex commercio tam dampnato percepit
tantum debet et subsidio terre sancte transmittens et si fe-
cerit non absolvendus debet in corpore
castigari extra de iudeis ad li-
berandam et ca. quod olim. ¶ Im-
petrans sub per se vel per alium
falsas litteras papales et huius-
modi litteris utens scienter si clericus sit
privari debet omnibus beneficiis suis
si laicus tam diu excommunicatus subia-
ceat donec satisfecerit compe-
tenter extra de crimine falsi
falsidici et ca. dura vide supra
ca. xvj b. ¶ Item faciens
statuta vel tallias seu col-
lectas indebitas de ecclesiis
vel de viris ecclesiasticis non ab-
solvatur donec satisfecerit compe-

intelligere si moniti a talibus
non destiterint extra de immu. ec-
clesiarum non minus et c. adversus ¶ Si
episcopus vel quicumque alius prelatus
inferior ordinarius visitans seu ar-
chiepiscopus illorum tempore visitatio-
nis aliquid munus acceperit in-
debitum dicitur incurrit non potest ab-
solvi nisi duplum reddat ecclesie
a qua receperit extra de cen-
sibus c. exigit li. vj. ¶ Pro-
ponians conspiratores punit vel
sedes apostolica dampnatum vel se
intromittat de aliis quam de
iniuriis et violentiis manifes-
tis non debet absolvi nisi ea que sic fa-
tigatus indebite pro satisfactione
integraliter de expensis extra
de offic. deleg. hac consultatione
c. parte vero li. vj. supra ca.
xxo. ¶ Item compellens
per se vel per alium eos qui prop
[illegible] predicta vel vide supra
ca. xx. ut ¶ Item excommunicatos
scienter receptores fautores et
clericos receptores eorum defuncto-
rum aut defensores ecclesiastice
tradiderint sepulture vide supra
ca. xxo. ut ¶ Item quicumque
dederit aliquid vel commiserit aut
peccatum fecerit pro aliqua iusti-
tia vel gratia per litteras apostolicas a sede
apostolica optinenda ut vide supra
ca. ij. ¶ Item usurarius ma-
nifestus non debet absolvi nisi prius
de usuris receptis satisfaciat
competenter extra de usur. li.
vj. quamquam. Si autem usurarius fu-
erit non absolvendus debet absolvi quo-
tiens proponat satisfacere quam
cito poterit et consilium et ei
in remissione petiit ab eo cum
quibus fecit. Et si habeat posses-
siones emptas de usura de-
bent vendere et satisfacere
emptas vero illas cum debet

f

g

h

i

k

l

restitutionis usure sit absolvendus, cum absolutionis mittendus usurarius non sup-
tum illius est mittendus sunt et
si sumptus itineris excederent
summam usurarum, et si nescit re-
stituenda usuraria debet usuras paupe-
ribus erogari. extra de usuris cum
tu et in glosa. vide supra cap. quo-
modo et al. ¶ Excommunicatus pro manifesta
offensa non debet absolvi ante satis-
factionem. extra de appel. quamvis sicut
et in glosa. extra de sen. exc. sol-
licitudo ¶ Similiter excommunicatus de sola con-
tumacia de qua constat non ab-
solvetur nisi refusis expensis et
alio interesse parti innocenti in glosa. extra
de v. sig. ex parte. ¶ Item qui scienter
impedierit impetratores litte-
rarum apostolicarum vel alios litigatores
volentes coram iudicibus ecclesiasticis
in causis quarum cognitio ad eos
pertinet de iure etc. vide supra
plene cap. xxo et. ¶ Item vio-
lantes sequestra legittime
interposita per superiores illius capituli
ad compescendas in de. supra fi-
nis sequestratas occupantes
etc. vide supra cap. 28 et ult. Item
qui scienter tempore interdicti cor-
pora defunctorum in casibus a iure
non concessis vel prohibitis excommunicatos
nominatim interdictos etc. supra cap.
xxo et. ¶ Item religiosi qui se appro-
priant iniuste decimas noua-
lium aut usurpant sibi decimas
alterius ecclesie debitas etc. vide
supra cap. xxo ab. ¶ Item sequa-
ces hereticorum receptatores defen-
sores qui contra consilium domini se pro
episcopo contra hereticos gradu-
alia, vel fautores etc. ut supra
cap. 19o ¶ Item fratres minores
admittentes aliquos de terra ad
se fugientes ad diuina officia in ec-
clesia tempore interdicti generalis
etc. ut supra cap. xxio. ¶ Item

quicumque extraxerit violenter de
domibus maliciose graves vel ad a-
lia loca priuata ecclesiastica
etc. ut supra cap. 21. ¶ Item qui-
cumque extraxerit violenter
ad ecclesiam clausuram vel cimi-
terium confugientem ad ibi
de. ¶ Item quicumque ecclesie
euidenter vel maliciose fregit
ad ibidem ¶ Item quicumque
impediens patris per appellationem
gerentem quibus recepit ad ibi-
dem. Item etiam deferens arma
a se finibus vel predonibus sa-
racenis ibidem. ¶ Excommunicatus
publice incendia domorum fe-
cit vel fieri iussit non absolue-
tur nisi passis satisfactum competenter
23. q. ult. pessimus incendiarius
et cap. pessimam. ¶ Item cum
quis raptor incendiarius cum
illis quibus satisfacere tenetur
et non vult set de aliis peccatis
confitetur et penitentiam suscipit
de qua penitentia imponenda
licet non sit fructuosa ad vi-
tam eternam valebit tamen
in ea supplementum habendum. extra de
raptoribus super eo. et in glosa. et de pe-
di q. falsas ¶ Quicumque
simul tenuerit plura bene-
ficia curata sine licentia sedis apostolice
tenetur restituere omnes fructus
quos concepit badum ps cotra
c. non. et supra extra de pre-
ca° v° rector ecclesie
alii quicumque faciens impe-
rium seculares recepientes
ut fiat iusticiam vel impe-
dimentum prelatis ipsos ab
officio et beneficio sit suspensi et for-
te non debet eis relaxari de
hoc emendauerit collatione de
concessione et impedimentum prestiterit
et de certis talia non contulit
priuilegiis de regula in hac parte sed

salius que de const. octob. ca. hone-
tum. Multa de restitucione co-
tinentur ista de voto & voti dis-
pensacione & iuramento

Licet inserere aliqua pro
simplicibus hic de voto. Est
autem votum quedam
testificacio promissionis spontanee que
deo & hijs que dei sunt fieri debet. secundum tho.
de & hijs que dei sunt fieri debet secundum thomam
quod sunt de 28. vnde licet aliud votum
fiat sanctis tamen principaliter deo fit eo et
fiat sanctis. Et ideo quis bo-
nu. fit deo. Et cum quis vo-
uet visitare ecclesiam sancti Jacobi pro-
missio talis operis vocaliter vel ex-
talis fit sancto iacobo sed obligacio ad expletionem
eius promissum fit deo. Et sic
quo ad materiale id est voto fit
sanctis quo ad formale fit soli deo secundum
Ric. de. 38. secundum alios. votum est con-
cepcio melioris propositi cum delibe-
racione firmata. vnde ad votum
tria requiruntur secundum tho. 2. 2. q.
88. vnde deliberacio propositum vo-
luntatis & promissio in qua perficitur
racio voti. Superadduntur autem
quandoque alia duo ad confirmacionem
voti scilicet oris pronunciacio testificatio
aliorum sed ergo propositum non obligat.

Votorum aliud solempne
est quod fit per susceptionem sacri
ordinis aut per professionem ta-
citam vel expressam factam alicui
de religionibus approbatis.
aliud simplex vt votum peregrina-
cionis & alia quecumque sunt.

Item votum aliud est purum
& absolutum vt cum quis sic
dicit. preterea aliquis vouet condicio-
natum vero quando additur condicio
vt puta cum aliquis taliter vouet
si talis quid euenerit vel semper
caste viuam vouens absolute
tenetur statim implere si potest vel ad
habuerit in mente vouendo
tunc dictum ex tempore indeterminati
vero cum vt votum suum impleat
secundum Ric. Vouens sub condicione
siue sit generalis sicut si
si deus voluerit si vixero si po-
tero & similia quia in voto subintel-
liguntur licet non exprimantur
21. q. 2. beata maria. siue sit con-
dicio specialis vt puta si filius meus
conualuerit visitabo limina apostolorum
vel similis si condicio non extiterit
non obligatur aut sic vouens
ex voto si condicio extiterit te-
netur de condicionibus apposi. Dum. Ex rescripto.
ff. o. olim ca. Intellige tamen vo-
uentem non obligari quando totum depen-
debat in euentum condicionis
& si vouens non fuit in culpa quod
condicio non euenit quia si sic tenetur
& iterum vel propter vitandum scandalum
votum fuit adimplendum extra de
magne. extra de cond. appositis.
ex parte. et finem secundum Ray. Jn-
noc. & host. Votum licitum ab
solutum semper obligat vel illud
quod fuit licitum postea deue-
nit illicitum vel secundum Ric. vel
illud quod fuit possibile quando vouebatur
postea deuenit impossibile vt si quis
duceret vouerit continenciam
et postea paupertate superue-
niente continentes non possit deob-
ligatur. Et ideo vnde quod si fiat est omnino
impotens absolutus a toto si tamen
in parte sit potens a toto penitus
non potest sed remanet ad illud
quod potuit obligatus secundum thomam
supra q. de. 38. Juniores in pueri-
labores & alij in eius iustis
constituti vouentes si habuit de-
liberatam condicionem obligandi se
obligati sunt extra de regulis. 18. ca. mu-
lier qui apposuit. sed si subito &
indeliberate secundum Ric. Votum non
potest fieri de malo vel de indif-
ferenti sed tamen de bono. & de tali
bono non quod quis alias non tenebatur

Item illud autem quod est aliquo modo
et bonum et aliquo malum non ob
ligat nisi pro eventu bono sicut fuit
de voto Iepte iudicum xi^o et secundum
Tho. ubi supra. Vota stulta utpote
de non pectinando caput in
sabbato et huiusmodi deridenda
sunt et non servanda et si que
bonorum sanctorum sunt et habent
quasi quandam superstitionem non [illegible]
[illegible] secundum Tho. et ar. Item
vota implenda sunt probabiliter
ut non minime gravetur et
quia [illegible] in hiis que non reperi
erint de facili fallitur [illegible]
vota de minima circumstantia [illegible]
[illegible] servanda sunt ad
permittenda redimendo cum superiori
arbitrium sed tamen [illegible] servacionis
voti magnum gravamen inve
niret nec esset facultas re
currendi ad superiorem non de
beret votum huiusmodi observare
secundum Tho. ubi supra. Item si
vovens aliquid pro 2° casu defi
ciente una illarum non sit ab
solutus utpote vovebam ire ad
sanctum Iacobum quia credebam in memoria
germanum meum [illegible]
cum meis redimendis [illegible]
sic autem non acceptum germanum
meum esse mortuum nichilominus te
netur quia aliud [illegible] secundum Ray. hoc
est verum si utrumque intendisset in
obligacione. Aliquis emisit duo
vota non sibi impossibilia utrumque
servanda et non auctoritate superioris
alterum in melius commutatur si
sint ex compassione [illegible] servare
quod maius est et de reliquo satis
faciat ad prelati arbitrium secundum Th.
ubi supra. Item est dicendum quod de
bono necessario ad salutem est quod
de bono ad quod quis alias te
nebatur non potest fieri votum intel
ligendo de voto proprie dicto
quod est de quodam voluntario pro

[illegible] in quo procedit [illegible]
quod vovetur et tale votum vocat
Ray. et dicitur votum singulare
votum enim large sumptum quod
iste appellat votum commune potest
fieri de necessario ad salutem qua
le votum omnes faciunt in bap
tismo spondent renunciare diabolo
et omnibus pompis eius secundum
Ric. Item cum dicitur quod [illegible]
[illegible] promissio [illegible] voti
simplex non [illegible] obligat quantum
[illegible] exponendo [illegible]
[illegible] transgressus mortaliter
peccaret secundum Tho. ubi supra [illegible]
non potest cogitatus fieri [illegible]
[illegible] non salute est de obliga
[illegible] promissionis quod est
ad honorem dei nec ad utili
tatem proximi [illegible] non [illegible]
[illegible] obligat
forte ad huiusmodi promissiones
servandas ita quod contrafaciens
peccaret mortaliter [illegible] talis
[illegible] tamen ille [illegible]
[illegible] secundum consilium boni viri [illegible]
obligans [illegible]
[illegible] non acceptat secundum Ric.
Item [illegible] promissio quando est
[illegible] facta [illegible]
iuramento obligat quia promitte
[illegible] intendat se obliga
re ad implendum promissum et
aliter non obligat de necessitate
salutis sicut qui contrahendo
peccaret mortaliter secundum [illegible]
[illegible] peccaret venialiter [illegible]
[illegible] quia [illegible] ex li
beralitate aliqua bona [illegible]
se facturos quod [illegible] non [illegible]
per hoc se crederent ad illud im
plendum se obligatos [illegible]
[illegible] ad salutem [illegible]
[illegible] obliganda de necessitate
salutis [illegible] secundum [illegible]
et honestatis secundum Ric. ubi supra

Aly ditt

Alii dicunt quod nuda promissio
de libertate facta obligat de ne
cessitate salutis. ¶ Virgo que
vovit virginitatem et postea corrupta
fuit quamvis virginitatem servare
non poterit ut promisit tenetur
tamen ad illud quod potest. s. ut
servet continentiam et recompensa
re debet de hoc quod fecit se impo
tentem ad servandum quod promisit secundum
Ric. ¶ Item vovens aliquod bonum
quod non est proporcionatum secundum pro
babilem estimacionem suis viribus vel
quod non expedit ei non licet vinculis
magis videtur illaqueare se quam an
gere servicium dei sua salute quia
tale votum non habet discrecionem
consilii secundum Ric. ¶ Item episcopus
non potest sine licencia pape votum emittere
per quod dissolvatur spiritualis vin
culum quod est inter ipsum et ecclesiam
extra de regula. et transit ad re
ligionem lib. nec eciam ex quo aliud
gravius periculum fieret ecclesie
sue ut de longa peregrinacione
vel huiusmodi. extra eo. magnum. ¶ Vo
tum abstinencie vel alia emittere potest
clericus et prelatus beneficiatus subdi
tus episcopo et obligatus ad reside
ciam non potest sine licencia episcopi vel sui
superioris votum longe peregri
nacionis emittere ut in decre
tali magnum. non ad votum per
quod relinquere debet ecclesiam suam
votum tamen intrandi religionem
sine licencia emittere potest. xix. q. ii. duo
et votum ad terram sanctam extra eo.
ex multa. intelligo si ad ipsam
profectus sit utilis. tales enim
a iure potius videntur licenciati
secundum Ric. Votum tamen castitatis
abstinencie vel oracionis facere potest.
¶ Religiosus enim non sit sui iuris
sed voluntati alterius subiectus nec est
aliquod tempus acceptum in
quo prelatus non poterit eum circa

aliquid occupare non potest vovere
sine licencia sui prelati secundum Tho. 2^a 2^e
q. lxxxviii. Unde si voverit de
facto non debet illud exequi sine licencia
sui prelati secundum Ray. Si tamen
dicat quod si voluerit dicere unum
psalterium vel aliud de quo nullum
lo preiudicium domus poterit si
net illud de quo licitum est
simpliciter votum transferendi ad
arciorem religionem si hoc ex divina
inspiracione et non ex levitate vel
iactura sui ordinis fecerit pe
tita licencia sui prelati licet non opte
ta licenciatus est extra de re
lig. licet. Filius familias qui subest
patri in hiis que ad regimen
domus vel familie pertinent
non potest de illis sed de hiis que
ad illa dicte pertinent votum
emittere sine patris auctorita
te eciam postquam ad puberta
tem pervenerit de filiis qui post pu
bertatem contrahunt vel prius
intrandi religionem contrahendi
matrimonium et huiusmodi vovere potest
et idem de filia que est in domo patris
ut dicit secundum Tho. ¶ Servus eciam
non potest votum facere de aliquo
illorum que ipsum impedirent a ser
vicio domini sui sine ipsius domini sui
licencia ut sunt votum religionis et
huiusmodi quia dicitur ex antiquis et
alibi. ¶ Item uxor ali
cuius si emiserit votum abstinencie
vel peregrinacionis sive quodcumque
simile non debet ante consensum contra
nominis sed vir eius potest talia
vota irritare si eciam ante nupcias fu
erint emissa. xxxiii. q. v. noluit.
Aliis videtur probabilius quod vir illa
sola vota uxoris revocaret
que ipsa sic servando eum non
implevet ut de vigiliis de
surgendo ad matutinas et huiusmodi
alia vero non potest ut de voto fa

aliter si haberet bona propria · i · bona que
mulier habet extra dotem vel dicat
dones et huius quo sine standa
lo fieri possunt secundum Ray. ¶ Item al
ter coniugum potest vovere sine con
sensu alterius quod non redderet
debitum sed peteret taliter vovens
non distinguit quod hoc esset offerre sa
crificium de alieno. potest tamen ut
quidam dicunt sine alterius licentia vovere quod
non exigat quia ad hoc uterque
est astrictus. alij dicunt proba
bilius quod non · quia nimis onerosum
sed esset ... alteri quod semper
oporteret subire verecundiam
petendo. ¶ Item quoad vo
tum continentie maritus et
uxor ad paria iudicantur. Et
quod neuter sine consensu alterius
vovere potest. 32. q. 1. Sequitur ubi ...
nec est votum peregrinationis potest
alter coniugum altero invito emit
tere 33. q. 5. quod deo. Excepto
voto extra voto ierosolimitano quod
in favorem terre sancte et fidei fa
ne potest vir sine consensu uxoris
adimplere. uxor tamen est atten
tius admonenda ut consentiat
extra eo. ex multa. vel si non vult
remaneat sequatur virum ut
extra eo. quod super potest etiam vir mo
peregrinationem sine licentia uxoris facere
vel etiam alias transire pro dispositione
domus sue. et ea de dispositione domus
et regimine ... mulier est subiecta
viro et non econtra. in talibus
potest vir sine licentia uxoris vovere
et non econtra. votum est continen
tie potest vir sine consensu uxoris
facere et implere in foro exteriori
iudiciali quo ad debitum red
dendum secundum Ray. Innocentius et Hostiensis
¶ Maritus timens de uxoris
incontinentia melius faceret si non
peregrinaretur etiam ad terram sanctam
nisi uxor eum sequi vellet vel ipsa

voluntarie continentiam promitteret secundum Tho
mam de ... et secundum Alanum. Uxor etiam
invito viro potest votum ierosolimitanum emit
tere secundum Host. Si tamen fuerit suspe
cta vel nimis iuvenis non expe
ditur personaliter sed redimat si vir
processerit de diebus suis non est sus
pecta maxime si talis sit quod secum
duceret possit bellatores
vadat et votum non redimat
¶ Maritus si expresse dedit licentiam uxori
sue vovendi castitatem non potest votum
eius emissum revocare. Si autem
dissimulavit et postea deliberatio
ne votum uxoris revocavit
mulier non tenetur votum im
plere. Alia vero uxoris vota in
quibus requiritur viri consensus
vir etiam postquam consensit revoca
re potest et uxor tenetur ei obedire et ...
...us coniuges causa ... peccat ...
vir sic revocando quod consensit
¶ Item quod si alter coniugum de
alterius licentia vovendi continentiam
et ipse iterat non voveat similiter
non impeditur exigere debitum
Si autem ambo coniuges pariter con
votum simplex continentie emiserint
et maritus velit ab uxore debi
tum petere et votum frangere
uxor non tenetur obedire sed in voto per
severare instantius persuadere secundum Inn.
et tamen ... huiusmodi vota ... consen
su neutrius ... poterit sine licentia alterius
... religionem intrare secundum Host.
¶ Item alter coniugum post
intervenientem carnalem copulam
non volens religionem intrare
invito. extra de conv. coniugatorum
et causa ex parte si etiam intervenerit in
copula et vir volens religionem in
trare uxor intret similiter ... illa
... sit et non suspecta de continentia
quia tunc si ipsa promittat ...
continentiam et det viro licentiam ...
seculo manente potest vir religionem

intrare et non alter. Idem erit si vir
vellet transire ad religionem vxore ma-
nente in seculo. extra de conversione coniuga-
torum sicut prudentiam et extra de conversione coniugatorum
ex parte. Et si alter coniugum transi-
re ad heremum vel reclusorium
vel vovere continentiam perpetuam
in domo cum carnalem copulam
non possit observare regularem
vel professionem facere voluit
in aliqua religione approbata
secundum Ray. Sed si alter coniugum
cum carnale copula dicit se velle
ingredi religionem sed procrastinat
ingressum suum debet ei episcopus statue-
re tempus infra quod ingre-
diatur. Quo lapso si non fuerit in-
gressus cogetur per excommunicationem satis-
facere coniugi. Sed si lapso tempore
cum carnale copula ingressus
fuit valebit ingressus secundum
Ray. et debet coniux relictus in seculo ex-
pectare per annum post ingressum
alterius in religionem antequam nubat.
Sed lapso anno potest nubere alteri vt
in dicto capitulo ex parte. et secundum Host.
Si vero vxorem cum sit per eum cum
carnalem copulam statutum est tempus
intrandi religionem maritus violato
recognoscitur si fuerit inter eos
primo contractum nec de pro-
ximo non potest intrare contradicen-
te marito quod consummatum est in-
secundum Ab. et idem dicendum est quicumque cum
religionem voluntarie cognoscitur
a marito secundum Host. ¶ Item si am-
bo coniuges intrent religionem et al-
terum vel ambos peccat ante pro-
fessionem non aliud obstet quam probatio (?)
votum expressum votum perpetue con-
tinentie potest exire ad professi-
onem et sanam conscientiam redire
propter amplexus secundum Ab. ¶ Item
si alter coniugum sit licet alterius
intrandi religionem et alter recipit
eam tamen redire post professionem

A d

nisi in duobus casibus. Primo cum si illa que
recepit fornicata fuerit cum illo qui
ingressus est religionem castus vixit
quia tunc non est mulierum locus excusationi.
Alia est si lata fuisset inter eos sententia
divortii quo ad separationem thori. 27. q.
2. agathosa. extra de divortiis signi-
ficasti. vel si restitutus vxori
eam tenetur reddere debitum sed non
poterit exigere propter promissionem
extra de conversione coniugatorum quidam intra-
vit. Mortua vero vxore cum vir
sit a monasterio tractus restitutus
erat. monendus est ipse ad mo-
nasterium et si hoc non faciat pec-
cat non tamen cogendus est ad pro-
positum monasterii quia professio quam
fecit non solempnizavit votum
quia fuit impeditus vxore. Non
tamen potest licite contrahere cum ali-
qua alia impetrata professi-
one et si contrahat peccat et
debet agere penitentiam tamen non tenebitur
ut ab illa cum qua sic contrahit
potest exigere debitum sicut nec a prima
potest [illegible] antequam contra-
hat cum 2a cogere tamen ad mo-
nasterium redire secundum Ray. ¶ Si
vero viro sciente et consentiente
quod vxor intret religionem et faciat profes-
sionem postea illa invitus et sus-
pecta recepit eam debet restitui post
mortem vxoris sue tenetur redire
ad religionem et si de facto contraxit
cum alia debet ab ea separari et mo-
nasterio restitui vt de conversione con-
iugatorum ex parte secundum Ray. Alii dicunt
quod ex hoc quod vxor dedit marito
licentiam intrandi religionem emisit votum
continentie et si in manu eius sus-
cepit potest cogi intrare religionem monas-
terium et vivere sub proprio et sub obe-
dientia. Varias opiniones in hac
materia poteris videre in [illegible] q. [illegible]
tertio [illegible]. ¶ Si vxor coacta
vi vel metu qui potest cadere
in constantem virum dedit marito

red
a

A B

A C

sio licet irritandi relinquo non nocet ei
ut postea licet ratificet ex. qui clerici.
vel vero insinuante. ¶ Si utrique con-
iugum non petita licentia ab altero religionem
xxv intraverunt non poterunt postea se
divertere propter eos qui non articulariter se dicunt
ab altero spoliatum cum uterque
intrando religionem renunciavit iuri quod
habuit debitum exigendi, secundum Raymundum
et dicit innocentius super capitulo quidam
intraverunt, qui coniunges sic fecerunt
alterum unde sit ignorantes sic
cederent alteri mortuum, si nunc
dicantur ambo religionem voti in
ratificationem per professionem volun-
tariam subsecutam. ¶ Si con-
xxvi iugatus accepit sacrum ordinem uxore con-
tradicente vel ignorante non
sit per hoc exceptio proinde non po-
terit exigere debitum et illo
tenebitur reddere sed non poterit
exigere. 28. di. diaconus teneantur
utique reddere eo si fecerit fuerit
exceptus vel si petitur illa possit indu-
ci ad continentiam et sic accipiens
ordinem peccat mortaliter et si mor-
tua uxore contraxit cum alia non tenet
matrimonium sed perpetuam continentiam tenebitur sed
non tenetur secundum innocentium super capitulo placet
et de eo quod dicitur infra pars 8. capitulo 6.
6. ¶ Si vero maritus ante carnalem
copulam invita uxore et ea ignorante
(?) sacrum ordinem accepit compel-
lendus est religionem intrare secundum quosdam
alii dicunt quod non, sed compellitur sed sic
ordinatus tenetur matrimonium consummare
hostiensis dicit dubitatur in hoc casu et peritiorum
xxvii consilium. ¶ Circa dispensationem
in votis notandum quod votum debet esse
promissio melioris boni, ut dictum est
supra. vo. i. quod quod ponitur ut ma-
lum vel inutile vel melioris impe-
dimentum quod est contrarium, potius ei quod
cadit sub voto. ideo non est quod in ta-
li casu determinatur votum non
esse servandum, unde ea absolutio de

terminatur ab eo quod auctoritatem habet non
non esse servandum dicitur dispensatio
voti. Sed ut potest eo quod servandum erat
ex voto aliquid aliud imponatur
dicitur commutatio. ingredi votis in voto vel
commutatio quantum in voto dispensatio
committitur tamen in certis personis consi-
stit secundum tho. 2. 2. q. x lxxxviiᵃ
¶ Episcopus in omnibus potest dispen-
sare cum suo subdito in votis (?)
ea commutare illius extra de voto
commutatio vel dispensatio (?)
pro ei (?) extra eo. capitulo pro. i. voto
continentie excepit nisi vel (?)
sit aliquod melius in quo (?)
fieret commutatio ut extra de
(?) eo. ad monasterium (?)
quis per votum simplex contra-
xit. in ii tamen sed peccat mortaliter
contrahendo similiter prohibi-
tum et dispensatio episcopus in voto sic
sic extra eo. ex multa, et in
construendi licet (?) potest et (?)
(?) et in voto ad (?) in quo
plus propter dispensat (?) (?)
nat eius ¶ (?) non (?) secundum
vel dispensatio prelati in (?)
festis non excusat a culpa (?)
(?) si dispensaret cum aliquo
de ingressu religionis vel (?)
nulla causa apparente obstante (?)
(?) (?) causa apparens propter quod (?)
te videretur in divinis (?)
ffayot (?) possit (?) in (?) (?)
dispensatio vel commutatio
non indigere (?) aliquo
magistro (?) aut (?)
sit quod facile ad (?)
ipso ¶ Circa suffragia vel (?)
(?) in votis vel (?)
(?) committitur et paupertas (?)
(?) vovet (?) et (?)
(?) ut (?) causa (?)
(?) sufficiat (?) et infirmitas (?)
vovet abstinentiam a vino et carnibus

et per hoc incurrit languorem et huius-
modi in commutacione vero voti debet supe-
rior habere consideracionem ad facultatem
vovientis et ad expensas quas
racionabiliter facturus esset si vo-
tum explesset et ad laborem et similia
Et si votum erat ierosolimitanum vel ad
contra hereticos et infideles oportet
quod dummodo tunc esset. ex[tra] eo. ma-
gnus et ca[pitulum] super hijs. ¶ In alijs per-
egrinacionibus. scilicet sancti iacobi et similium
expense et alia predicta consideran-
da sunt et in pios usus converten-
da ex[tra] eo. c[apitulo] 10 et c[apitulo] scriptum.
Et honestum est ad locum peregri-
nacionis per alium mittere oblacionem
quam ipse fecisset si illuc personaliter
accessisset quamvis non sit necessitas
In voto autem abstinencie habenda est
consideracio aspectacionis et aliorum
que in voto comprehensa fu-
erunt et in vovientis affluencia
ex[tra] eo. ca[pitulo] 10 sed in eadem specie
voti potest aliquis pauper racionabiliter
redimere pro c. solidis vel uno
denario vel nullo si nullum ha-
beat aut habere possit pro c marcas
secundum Ray. ¶ Item sapitor vel ha-
bitans qui multa de alienis iniu-
ste habet et nescit cui facien-
da sit restitucio vovit illa expendere
in subsidio terre sancte non potest sine
licencia domini pape in alios usus ea
convertere et si religionem ingredia-
tur absolutus est a labore peregri-
nacionis ipse non sed illa bona ibidem
transmittere. Sed ad non voverit
potest episcopus dicens religionem de ipsis
bonis disponere et in pios usus
erogare cum consilio episcopi vel eius
penitenciarii et idem dicendum est de eo qui vo-
vit magnam summam pecunie de
de suo iuste adquisito in sub-
sidio terre sancte ipse per ingressum re-
ligionis absolutus est a labore
eundi et alium mittendi. notandum

ad summam pecunie quam vovit non
per alium quod potest absolvi non votum
quo ad pecuniam commutari secundum
eum. Ille autem qui suscepit votum
adimplendum pro patre vel matre
per ingressum religionis liberatus
est quamvis non de hoc ingressu
intendebat secundum Tho. in scripto quodlibet.
¶ Item si quis vovit in ge-
nerali multam pecuniam dare
pauperibus vel construere monas-
terium vel ad similia. liberatus
erit a voto per ingressum religionis
non per huiusmodi votum alicui persone vel col-
legio fuerit vel aliter ad-
quesita. ut si forte alicui vel
aliquibus determinatis per votum
se obligavit tunc cum sine con-
sensu eorum non liberatur per ingres-
sum et si nulli se obligavit deter-
minate sed simpliciter deo non sufficit auc-
toritas propria ut liberetur per in-
gressum religionis sed debet fieri auctoritate
episcopi vel sufficit auctoritas prelati
monasterii ad quod transit secundum
eundem. vnde omnia vota personalia facta
ante ingressum religionis. in quibus
labore possit expleri in profes-
sione ipsa religionis absolvit si ipse
profitens sic intendebat ea com-
mutare secundum Ray. Cum enim obediencia
sit maxima votorum que omnia vota votum obediencie est maximum omnium votorum
sufficientissime compensat tenendum
debet votum illud prelato monasterii
ostendere et se in hoc eius submit-
tere voluntati secundum Tho. in scripto
quodlibet. De eo dispensacione vide
infra parte 1ª ca[pitulo] q[uarto] et de impeditis
voti parte 8. ca[pitulo] 8[u]no

Que causa dupliciter fuit
introducta in ieiunio. Primo
propter infirmitatem nec quo-
dammodo corpus esset aliquis sua
devocione aliquod bonum et non credit
licitum est inferre 22. q. 1. non est qui

al.

et cum sit peccatum contra primum vitanda
ydolatria et sic fuit promissum unde
si iurans per deum non iurando per cre-
aturas in ydolatriam incideret. 22.
q. i. considera. Est ergo iuramentum
licitum in certo casu quando per ipsum proximo
subvenitur cum in ps. Domine quis
habitabit etc. Qui iurat proximo
suo et non decipit. Secundo tamen est assi-
stendum ad iuramentum [illegible]
liter principaliter iurandum est non [illegible] ne-
cessitatis et utilitatis. 22. q. i. ex
ita ergo est sic intelligendum et quia
dicuntur iuramentum [illegible]
B ¶ Secundo quod aliud est iuramentum asser-
torium ut cum iuratur aliquid de
preterito ut sic est sic non est vel
de presenti ut sic fuit sic non
fuit. Aliud promissorium et hoc est
tempore de futuris. ut cum quis in
dicit se aliquid daturum vel fac-
turum et hoc aliud fit simpliciter
ut cum dicit testis est mihi deus
vel per deum vel coram deo loquor et
q. id imprecatur. aliud vero per execra-
tionem ut cum quis se obligat ad
aliquam penam sic dicendo si hoc
non fecero hoc accidat mihi vel hoc
accidat filiis meis et tunc secundum
Aug. illa pena qua sic iurat obligat
deo vel quod illis enormat si secus
C est quod dicit. ¶ Forma iuramenti
varia invenitur in veteri lege
sic iurabat. vivit deus. vivit ani-
ma mea. hoc faciat mihi deus et hoc ad-
dat. i. Re. q. c. 24. In primitiva ecclesia
sic iurabant. testis est mihi deus
Jo. io. testis est mihi anima mea. Jo.
io. coram deo loquor et huiusmodi. hodie
sic iuratur. per deum vel sic deus
me adiuvet. vel per ista sancta
reliquias vel per sancta dei evangelia
et huiusmodi secundum Ray. nec est magis
si quis iurat in suo pectore ut
si quis dicit promitto in fide mea
vel dicit sub periculo anime mee
utrumque est iuramentum et si ergo

magis peccatum est fallere per iuramentum
falsum per deum quam per creaturas
et per superiores creaturas quam infe-
riores secundum quosdam. ¶ Item qui po-
deferit preter iurationem iurandum est eo
vel quo placet ambobus. Qui iura-
vero quo a iure precipitur ut [illegible]
iuramentum testium et huiusmodi iura-
mentum de calumpnia iurandum est
super sancta dei evangelia. extra de iura-
mento calumpnie. Et idem dicendum est de eo qui
promisit aliquid iurare ut dicit h.
¶ In eo iuratione tria adhibenda [illegible]
requiruntur tria. s. veritas iudi-
cium et iusticia Jer. iiij. Iurabis vi-
vit dominus in veritate iudicio et iusticia
veritas semper est adesse. ut s. quod
iurans sciat vel firmiter cre-
dat verum esse quod iurat. si sic tamen
credat iurabit de credulitate
[illegible] in iurato [illegible] iudicium. i. dis-
cretio et bona deliberatio [illegible]
ut non iuret quod cum [illegible]
tatis vel utilitatis. Iustitia vero
ut illud de quo iuratur sit li-
citum et honestum. 22. q. i. [illegible]
secundum tho. 2. 2. q. lxxxix. ¶ Item
illo cum iuratur alia intencio-
habetur de iuramento quam habet ille
cui iurat et hic provenit ex dolo
[illegible] erit iuramentum
ad sanum intellectum illius cui iura-
tur. Si autem iuranti non adhibetur dolus
[illegible] tenetur secundum [illegible]
tenetur secundum tho. [illegible] ¶ [illegible]
iuramentis quantumcumque [illegible]
cibus multis conditionibus intelligi-
tur secundum quosdam etc. si [illegible]
sed cum [illegible] hoc [illegible]
subintelligenda si deo placuerit [illegible]
[illegible] semper [illegible] excep-
tio. q. i. si. vel [illegible] ¶ Item si dolose
statim penitueris. vel si quis [illegible]
dum suum apud me deposuit
et post furiosus non repetit non
teneor reddere ei si iuravi

xx q. v. c. non quis / Item intellige
si aliquis cui iuravi fidem non serva-
verit, nec non servanti fidem non ob-
fidem servatam / Item si non facias
tu quod promisisti non teneor et ego
de promisso meo. extra de iureiu-
rando. pervenit et c. sicut / Item
si iuro solvere tibi pecuniam ad cer-
tum tempus sub certis usuris remu-
neracionis vel mutuacionis intellige
si pecunia non petatur mutuandi et
mutuando / ut c. de usuris
pecc. indubitanter. Item si iuro tibi
solvere in induciis ad certum diem intellige
nisi iudex contrarium preceperit / nam in-
ferior superiori habet exceptum extra
de iureiurando / venientes / sicut in c. de
fide absolutus ut in c. sicut / Item
si iuro dare tibi dotem intellige si nuptie
fuerint secute ff. de iure dotis
c. stipulacionis / Item si iuro tibi tra-
dere rem ut ego tibi deposito non
obligor et idem contra si tu extra
quos in iuras in reddere tibi
eam quam mutuavi tibi ad uti-
litatem eius et pecunia ita in utili-
tatem eius est et depositum non tene-
beris. xxii. q. v. c. alius / Item si iu-
ro stare mandatis tuis per dies
tibi vel tuis illicito intellige ut pre-
cipias vel cogas ad inhone-
stum constituat illicitum. extra de
iureiurando / veniens. Item intellige
in iurato si facultas sit pos-
sibilitas si contulerit alii non
imputabitur / extra de iureiurando
querela et c. brevem. Si iu-
ravit pecuniam solvere ad cer-
tum tempus et non potest consulit
Raymundus quod ante illud terminum vadat
eius coram iudice cedat bonis
extra de solucionibus odoardus / Item
si iuras in persolvendo bladum et
vinum subveniatur emptorum bonitate / Item
si iuro tibi dare filiam vel sororem
meam in uxorem intellige quod bona fide

liberabo vel eam in uxorem habeas
nec ad aliud obligor quam servare alicui
quod promittere non possum. Item si iuro
alicui fidelitatem quod non ero contra eum
intellige quod non perdam vel consentiam
quod vitam membrum vel res suas per-
dat sed si me offendat vel contra
eos in posterum me tueri. extra de
iureiurando petitio. Quia in hiis casibus obli-
gata condicio intelligitur si iuravi sim-
pliciter non potuit simpliciter iura-
mentum impleri petere dicitur auctoritas ab eo
non det in ea periurandi secundum Raymundum.

¶ Debitor iuravit solvere creditori h
certo termino et impeditus non potuit. si quando
iuravit credebat se non posse sol-
vere vel non habebat causam probabilem quod
posset solvere ut ipse casus declarabat
quod in primo casu declarat contractus in secundo
videtur. Si vero ab initio credebat pro-
babiliter se posse solvere non deie-
rabat. Et si postea fecit posse suum
non est periurus et multo magis ex-
cusatur si misit pecuniam tempore
debito et casu perdita est. extra de
iureiurando querela. ¶ Si vero post
eam lapso termino non persolvit et pos-
set, periurus est. extra de dolo
et contumacia. cum dilectus secundum Hostiensem. ¶ Item
quando iuravit tenere obstagia in i
certo loco non habens quod comedat
vel unde solvat si tempore quo se ob-
ligavit erat non solvendo tenetur
observare obstagia servare / victum querere
de manibus vel mendicando. si
vero tempore obligacionis erat solvendo et
modo devenit ad paupertatem si-
cut et cum sit verecundia mendi-
care potest. ¶ Idem dicendum k
est ut plerumque videtur si sit nobilis et dig-
nitate aliqua constitutus subvenien-
dum est ei in isto casu / extra de
iureiurando querela et c. brevem
secundum Hostiensem. ¶ Si quis iuravit l
ex impetu aliquid quod deli-
beratus non iurasset tenetur si licitum

contra summam eodem. Si autem iurauit sub gravi dubitatione et credit eam opinatiue de quo si co-
gitasset nullo modo iurasset, summa Ray. eodem.

m ¶ Uxor rea adulterii postquam de hoc confessa est suo sacerdoti non debet iura-
re suo marito quod non habet culpam, sed non
nec quod de adulterio culpabilis ipsius
potest etiam caute quod huius culpa sit ei di-
missa, extra de purgatione canonica, inter cetera. nos
summa eodem. et Hostiensis. ¶ Quod licet sacerdoti
habet iurare ubi pro magna necessitate et uti-
litate. 2. q. 4. Si quis presbiter. Hostiensis ponit

n Ray. 4. casus in quibus iurare potest presbiter. Decimo
primo non pro defectu probationis aliquis
laedatur vel ius suum amittat. Item pro
fide, item pro obedientia, pro pace, pro depositi-
one et absolutione ab excommunicatione
et cum infamatus debet se purgare. Que
sunt notantur extra de clerico, Si quis
28. di. Si sacerdos, de officio ordina-
rii, ad nostram. 2. q. 4. presbiter. Item adde 8
casus si sacerdos litiget super re sua spi-
rituali super quam debet iurare de calumpnia
et de veritate dicenda, extra de iuramento ca-
lumpnie, de calumpnia, licet.

o ¶ Item puer
qui non debet admitti ad iurandum
ante annos pubertatis. 22. q. 5. pueri.
nec puelle. 22. q. 5. puelle. Debent
etiam homines attendere ad iurandum
si oporteat super sedente sacramento. ¶ Item

p quod iurare per creaturas sic intelligitur
prohibetur, ut 4. q. Si enim exhiberet
divina reverentia sicut indicit per illos
et creaturas iurabat ut aut eos
et eo. non puniuntur etiam iurans per crea-
turas 22. q. 1. clericum et ca. si quis
capillum. Iurans autem per creaturas
in quantum ad divina veritas manifes-
tatur sic iurans per evangelium, i. per
deum cuius veritas in eis manifestatur.
et per sanctos suos quibus hanc veritatem revelauit
deum tamen iurantem principaliter refe-
ratur, ad deum non [illegible] extra
alius modus iurandi per excepta-
tionem quando in iurando inducuntur crea-
tura in qua divinum officium
exercetur, sicut solent homines

iurare per caput suum, per filium suum, sed per
aliquam rem quam diligunt. ¶ Item alius
species iuramenti per salutem principis, unde
potest vel per salutem principis obligari
non debet, vel per modum testationis
quod testando veritatem divino iustitio
ad cuius executionem principes terre
constituuntur, summa Tho. 22. q. 89.
¶ Item aliquis impeditur a iura-
mento prestando ut nobiles propter quod sunt
maioris auctoritatis quam ut eos iurare
deceat. Aliqui vero non admittuntur
quod sunt minoris auctoritatis quam
ut iuramento eorum stetur, ibidem. ¶ Item q
quis iurat se aliquid facturum
et potius in malo, peccat venialiter
illud implendo, summa eodem. Dicit hug.
quod sic iurans peccat mortaliter et ipsa
promissio et quam sceleste adimple-
tur. 22. q. 2. Inter. ¶ Item quis iurat
per membra dei simpliciter eo modo
vel blasphemiam debet deponi. laicus
anathematizari. 22. q. 2. Si quis
per capillum. Secus si eo sententia
per suum caput dei iurat vel sim-
iliter per suum caput. ¶ Paganus iurans per falsos
deos vel per creaturas non credens
sed peccat sic iurando, sed si non se-
cuat tali iurato fidem nihil peccat
cum eo peto. 22. q. 2. Mouet te. et summa
Hostiensis licitum est iuramentum eius
recipere vel quod quis peccatum est per falsos
deos iurare, non licet tamen aliquem
ad iurandum per falsos deos inducere.

r ¶ Item quod compulsio per metum
iurauit se aliquid facturum, ut in
pecuniam vel huiusmodi quod timuit
facit metu dei, tunc sed licitum
illud facere obligatur et spesse
illicitum. eo illo quod sic iurauit
eo deposita potest petere ab episcopo ut
cogat illum quod iurare compulit ab-
solvi a iuramento, extra de iureiurando
ex administratione. Si homo impetens
non potest solvere et postea reperit
quod licet iurauit solvere non iuravit

non poteris. extra eodem. debitores. Et si iuravit non procurare ad audiendum quod si iuravit non proterius demittet causas secundum Goffredum compellere ut causa compellat eum ad restituendum si vero iuravit quod non denunciabit talis iuramentum est illicitum et ideo non est servandum. extra eodem. quemadmodum. ¶ Dicit hic Thomas 2.2. q. 89 quod obligatio facta sub iuramento promissionis tollitur per coactionem quod ille qui vim intulit indebite ut ei promissio non servetur sed non tollitur in foro conscientie quod magis debet damnum temporale sustinere quam iuramentum violare. potest tamen prelato denunciare etiam si contra iuravit quod tale iuramentum est contra publicam iustitiam. Dicit alibi quod si metu compulsus iuravit solvere et postea ipsum iuramentum violavit tamen tenetur ad penitentiam non est cogendus ad solvendum si tamen ad servandum iuramentum cum eodem. ¶ Compulsus ab alio ad periurium ambo peccant mortaliter secundum Raymundum. ¶ Item cum exigit iuramentum ab alio tamquam privata persona et hoc quod non sit vel quod dubitat de veritate non peccat. Si autem scit eum falsum iuraturum vel credit dissimulat et cogit iurare homicida est. Cum vero exigit iuramentum tamquam publica persona secundum ordinem iuris ad petitionem alterius non videtur peccare sed peccat eum iuraturum vero vel falsum quod non videtur exigere sed ille ad cuius instantiam exigitur secundum Raymundum eodem titulo §. xi.

¶ Si dominus fecit aliquem de familia sua iurare quod revelabit ei si cognoverit vel audierit sinistrum aliquid de bonis suis vel adulterasse cum uxore sua vel filia si sic iurans credit probabiliter quod dominus suus est crudelis et ferox et si super hoc aliquo suspectus sit non tenetur iuramentum servare quia illicitum erat quod iuravit et absconsione debent omnia mala fugari potissime per hoc iuramentum fuit ... ¶ Si autem dominus crediturus

mansuetus et non in istis perversus tamen fecit eum probare potest per alios poterit ei revelare. talia vero que probare non potest non poterit revelare in talibus quod prodesse possunt non obesse. Et si iurando se obligare intendebat non revelandi occulta que probare non posset non fuit licitum iuramentum nec obligatorium. Item subditus qui iuravit denunciare episcopo crimina non debet dicere crimina nisi illa possit probare si tale debet non sit proditor criminis vel nisi hoc faciat sic correctionem debet hinc criminosi. Sic notavit Hugo. 22. q. 5. episcopus secundum Raymundum. d

¶ Item qui inducit aliquem iurare aliquid quod scit esse falsum tenetur dictis illi quod magis prodesse possit quam obesse primo sed correpiendo sed pro eo orando. 22. q. 5. hoc eodem. i

¶ Si clericus iuravit se servaturum statuta sue ecclesie et postea fit novum statutum in eadem non tenetur ex iuramento illud servare nisi intenderit se obligare ad omnia presentia et futura secundum Thomam 2.2. q. 89. et idem dicendum est de eo qui de novo fit civis alicuius civitatis et iurat statuta servare simpliciter sicut clericus vel civis qui iuravit quod statuta servanda. permittit per idem iuramentum quod statutum postmodum secutum servabit licet transgredi non debeat quod promisit non tenetur ad illius observantiam ex debito prestiti iuramenti. extra eodem. clerici. aa

¶ Item iurata sub gravitate prestita ut prima non servandi statuta aliqua vel consuetudines sed extendendum sunt ad licita possibilia et libertatem ecclesiasticam non obviantia. Et qui servavit illicita vel impossibilia aut libertati ecclesiastice non consonantia statutis aliquibus continentur non debet ad ea iurare ecclesiastica gravitate et si iuraverit non debet quo ad illa iuramentum servare. extra eodem. non debet. Contingit hoc eodem. ab

¶ Item si promitto alicui sub iuramento quod permittam ad utilitatem suam ut promitto quod servabo ei vel dabo pecuniam vel aliquod simile. ipse non potest a tali promissione absolvere et videtur ac

solidos promisso quod facit quo ad ho-
norem eius votum. Si vero in manu alic-
uius factum est ad quod pertinet ad
honorem dei vel ad utilitatem aliorum, et
puta mutare [illegible] vel facere opus
pro te illo cuius in manu non potest me
absolvi si non fecerit [illegible]
conditiones si ei fuerit expediens
vel si ei placuerit vel [illegible] secundum Thomam.
22. quaestio contra Hostiensem et Raymundum. ¶ Si
venditor inter quod non valeat quod
vendidit et postea peperit quod dece-
pit vel alteri dedit in ista processione
et non debet audire si petit sup-
plementum iusti pretii a venditore
emendi per [illegible] vero si inter quod talis
innovatio non [illegible] in-
ter [illegible] sed solum excluditur beneficium eta-
tis secundum [illegible] extra de vendi et
emptione [illegible] ¶ Item vir non
potest irritare iuramenta uxoris suae
ubi sunt talia quae vir sine scanda-
lo et incommodo viri implere non
potest secundum [illegible] ¶ Si tenetur iura-
mento alicui [illegible] certo loco
[illegible] et illo interim excommunicatur consulit
[illegible] quod debet [illegible] et [illegible]
[illegible] secundum [illegible] Raymundum. [illegible]
quod non debet ei solvere si debet [illegible]
[illegible] et sic [illegible]
[illegible] in vel [illegible]
[illegible] Raymundus
col. de dolo et contu. [illegible]
¶ Item ipsa communitas [illegible]
civitatis vel collegium [illegible]
se obligavit et iuramentum [illegible]
sed successores [illegible] facultates
sed successores [illegible] obligatione iura-
menti et non transit ad successo-
res. Tenentur tamen ex quadam fide-
litate implere quod iuratum fuit secundum [illegible]
extra eo. [illegible] ¶ Item si plures
[illegible] alicuius [illegible] iuraverunt [illegible]
sunt [illegible] ad quod pertinet ad [illegible]
[illegible] vel pro te utpote si duo
[illegible] invicem iuraverunt quod [illegible]

ad terram sanctam sunt dicta [illegible]
sunt dubitet etiam [illegible] possunt quando
se invicem remittere non sunt
vadant aut [illegible] dicta [illegible] si
non possunt remittere quin vadant.
Si vero aliquis invicem iuraverunt de eo quod
spectat ad commodum aliorum vel
puta si mercatores iuraverunt inter se
quod in nundinis [illegible] non accipient
de lucro ultra unum solidum vel
quod non vendent res artificiales
nisi de bono [illegible] et bene parata vel
ad [illegible] pro te [illegible] remit-
tere. Si vero [illegible] iuraverint
[illegible] de aliquo quod erit aliis
dampnosum, ut si sutores invicem
iuraverint quod pro certo tempore
laborabunt vel alius vendat
[illegible] pietatis vel
[illegible] quod non [illegible]
tali operentur vel aliquod si-
huiusmodi iuramentum illicitum non facit
obligationem nec debet servari, ex-
pedit tamen ut remittatur huius-
modi iuramenta illicita [illegible]
secundum [illegible]. Alii dicunt quod sufficit
auctoritas [illegible] iuramentum fit
de eo quod est manifeste [illegible]
vel maioris boni impeditivum
secundum [illegible]. ¶ Item si multitudo
iuravit aliquid facere et hoc abstine-
[illegible] illud observa-
[illegible] sub conditione vel ob termina-
tam causam utpote si aliqui fecerint iura-
mentum illud vel [illegible] non tene-
[illegible] non extante conditione
[illegible] eo [illegible] si omnes
vel plures non servant [illegible]
absolvi videntur. Si vero pauci
sunt qui non servant [illegible]
et ad intentionem iurantium [illegible]
tendant quantumcumque non servantes
alii non tenentur [illegible] secundum [illegible]
[illegible] non servaverint secundum [illegible]
[illegible] servandum est secundum [illegible]
¶ Item non [illegible]

iurat se aliquid facturum obligatur
ad illud faciendum nisi vergat in
ipsius exitum, ut qui iurat ad
se facturum aliquid quod de se
est malum, ut facere homicidium
aut adulterium et huiusmodi, et
talis cum peccat iurando contra
servando iuramentum, ut dictum
est. Similiter si vergit in detrimentum
spirituale maioris boni impeditivum,
ut si quis iurat quod numquam fiet
clericus aut quod numquam intrabit religionem
vel similia, et talis cum peccat
iurando, tamen potest obviare servando
et multo melius facit talia iura-
menta non servando quam servando.
Tertio vergit in iuramentum in
detrimentum alicuius de novo et
maxime sicut Herodes iuravit
puelle saltanti se daturum
quod peteret. Tale iuramentum ab
eo potuit esse licitum intel-
ligendo condicionem debitam. Sed si pe-
tierit quod licet dare, sed simpliciter
iurata fuit illicita. 22. q. 4. Quaeritur
secundum Tho. 2a 2e [?] ad 3 glo. Raymundi.
Hostiensis dicit sic: Credo quod iura-
mentum vergit in deterius sex modis.
Primo cum iuratur ad quod est mortale.
Secundo cum iuratur quod est venia-
le. Tertio cum iuratur aliquid indif-
ferens quod ex circumstantia efficitur
veniale vel mortale. Quarto cum ex-
cludit opus perfectius ex caritate faciendum,
ut cum quis iurat quod non dabit
pauperi ex caritate. Quinto cum exclu-
dit opus de genere bonorum, ut cum
quis iurat quod numquam erit episcopus sa-
cerdos monachus vel huiusmodi, vel
quod non celebrabit usque ad mensem
vel quod non ieiunabit pascha et numquam
in quadragesima vel similia. Sexto cum ex-
cludit opus indifferens praeter necessitatem
quod de [?] ex loquendi facultate [?]
sicut iurat quod non loquatur ma-

tri propriae suo vel quod intrabit domum
suam vel quod non comedet ad ea-
dem mensam cum eo, et huiusmodi. Credo quod propter
huiusmodi iuramentum non debet illos qui sic iurant
desolare [?] a talibus si ea velit facere
praeterire [?] et propter dictum et propter scandalum
proximi vitandum. Contra qui sic iurant
in tribus modis [?] forte [?]. Credo quod possit
quilibet sic iurans auctoritate propria contra
venire, sed imponenda est ei poena
pro tenditione [?] iuramenti. In reliquis
tribus casibus huiusmodi iuramenta non sunt
obligatoria nec imponenda est pro eorum
transgressione poena tamquam pro mortali.
Non tamen expedit auctoritate propria contra-
venire nisi propter evidentem necessitatem et
hoc tamen propter reverentiam [?] facere tamen propter scan-
dalum simplicium qui repugnant
se sic iurando in superius [?] propriam
et devotionem, unde petenda est
absolutio a superiori ipsum huiusmodi iuramenta
de relaxatione. Vel praecipiat [?] ordinet [?]
ipsos sic iurantes non esse obligatos
et imponendo poenam de tenditione [?]
iuramenti. ¶ Sexto [?] quod obligatio voti
ex suo genere maior est quam ob-
ligatio iuramenti. Nam obligatio voti ex-
igit ex fidelitate qua Deo tene-
mur, cuius transgressio infidelitas
et proditio reddenda contra [?]. Obligatio
iuramenti oritur ex reverentia quam
debemus ei ex qua tenemur verificare
illud quod per eius nomen promittimus,
cuius transgressio continet irreveren-
tiam secundum Tho. 2a 2e q. 89. ¶ Prom-
missorii nota quod illud quod cadit
sub iuramento promissorio aliquid est manifeste
peccatum vel maioris boni impeditivum,
et tale non indiget dispensatione.
Aliud est dubium utrum sit licitum vel
illicitum, proficuum vel nocivum, aut
simpliciter aut in aliquo casu, et in tali
iuramento potest quilibet episcopus dispensare.
Tertio vero permittitur quod sub iuramento
est manifeste licitum et utile,
et tale iuramentum non videtur habere locum [?]

At. [?]

Arch [?]

dispensatio vel commutatio .n. ad melius
occurrat faciendum ad eorum utilitatem
et hoc maxime cum pertinet ad potes
tatem pape qui habet curam universalis
ecclesie vel etiam fieri debet absoluta re
laxatio ad quecumque pertinet
relaxatio et remissio iuramenti quod
a subditis suis factum est sicut potest habet
remissio iuramenti filius suus et
vir uxoris sicut dictum est nu. 24. secundum tho.
ubi supra / dicit etiam in glossa Ray. eo. ti.
no. / Ergo credo quod non solum per se
episcopus potest in iuramentis sicut et in votis dis
pensatio et licita iurata potest commuta
re cum non magis obliget iuramentum
quam votum / Supra quam videtur contra
de contrario solvit idem ubi et in simili
consuetudine li. io ti. q. q. i. sed ecce obstat
decisio Ray. li. eo. / ti. 24. de dispen
sationis officiorum / ubi dicit quod solus papa
potest concedere quod remissio remittat
quantum iuramentum licitum vel de quo
dubitatur an sit licitum an illicitum
restringendum et ad casus maiores
ubi solus papa propter scandalum habet in
terpositionem partes suas vel locum de
dicto de prestanda penitentia quam
iuramentum licitum vel de quo du
bitatur an sit licitum. Ita communiter
eo. ti. in glossa super verbo debitores /
Item secundum Ray. eo. ti. § 4. cum iu
rat per deum non tamen obligatur quam per
deum et ecclesiam magis obligetur / quia
ista adiungit sanctorum reliquias magis
obligatur et sic crescentibus so
lempnitatibus crescit obligatio secundum thomam
2a 2e q. 89. quod gravius peccat qui
solempnius periurat per ecclesiam quam qui
per deum simpliciter periuret per deum tamen per se
ratione simplicis periurii per deum tamen per se
scandalum tamen per maiorem deliberati
onem et quibus circumstantiis equalibus quam
si quis per deum iurans periuret quam
per creaturam

Sicut dicit magister in 4. senten
tiarum di. 39. periurium est me
dacium iuramento firmatum. Item secundum tho.
2a 2e q. 89. omnis iuramentum quod
fecit aliquod illorum trium comitatorum
iustitia iudicium periurium est. Sed puta
quando deest veritas ex primo cum iurata est
quod deus iurans omnino firmet esse verum
cum quando deest iustitia non quomodocumque
iurat illicitum ex hoc falsitatem incurrit
quia obligatur et ad contrarium faciendum
3o quando deest iudicium quia ex indiscre
tione quis iurat / eo ipso committit
se periculo falsitatis incurrendi. Item
secundum tho. ibidem. periurium de suo
genere mortale est peccatum quia importat
contemptum dei. Principium autem de
sui ratione importat contemptum
dei est peccatum mortale / unde excusatur
a peccato mortali non implens id
quod iuravit faciendum esse coactus
potest tamen per papam quando a tali iuramento
obligationis absolvendo. Deo tamen
extortum fuit per talem metum qui
cadere posset in constantem vi
rum dicit tamen penitentia imponenda et tali
vir de sua causa extra de v. Item non
excusatur a peccato mortali quando
se periurat quod non cavetur circa
reverentiam divino magis ad cavendum
est sicut illo qui ex lapsu lin
gue periurat sicut adiecit se
iurare et plus esse quod iurat non
excusatur a peccato mortali sicut nec
a contemptu dei sicut vero hoc non
adiecit non videtur habere intentionem
iurandi et ideo a crimine periurii ex
cusatur secundum tho. ubi supra. Item
quando plus iuratur iuramento assertionis
et iurans credit verum esse quod iu
rat sed tamen adhibuit debitam di
ligentiam non est peccatum mortale. Item qua
fit iuramentum promissionis sed postea legitime
impeditus omittitur implere
excusatur saltem a mortali secundum
pe. / Item non quod 3. modis co
mittitur periurium in iuramento assertionis

primo cum quis iurando loquitur falsum sed sine
intentione fallendi ut cum quis fal
litur et credit se verum dicere. 2° cum
quis loquitur falsum cum intentione fallendi
di. 3° cum dicit vel putat illud
esse falsum quod iurat licet sit verum
2° cum loquitur verum cum intentione fallendi
di et iurat esse verum quod tamen putat
esse falsum. 22. q. 2. homines. Qui iurato
et promisso committitur periurium
tribus modis. primo cum quis iurat se dic-
turum vel facturum ad illicitum et illo
nestum. 2° cum iurat licitum aliquid
et honestum cum solum impunitatis ut
sic cum iuret servare religionis vel hu
iusmodi districtio et sui utilitatis. 3° in
iuramento cum deliberatione quis fuit
sine solum impunitatis ex quadam le
vitate et magis consuetudine. De
primo tamen licet ut per duo quae i
bo ad ecclesiam vel cum nabo vel
comedam carnes vel huiusmodi vel
cum fidelit iurata vetu sunt qui huiusmodi
tribus statim cum iurat periurat.
22 q. 4. quod sacro sed intelligo
secundum glo. periurat idest male et in
districto iurat. Largo est appel
latur periurium pena iurato quod
non semper est mortale peccatum quod male
le iuratur. Utrum autem cum iuratur
verum sed cum secundum tho. in scripto
complete quod iuratur licitum ex
quadam levitate vel sic in iurat
cum diamus sicut dicunt de venialis
extra 24. di. h. est. Sed non iura
licitum sed sic cum et cum solo impunitatis
mortale peccatum est secundum Raymundum. Ut
dicit sed ad hoc pro tamen quod. 4. 22. Item
secundum tho. in quolibet quod periurium est gravi
us peccatum ceteris paribus quam homi
cidium primo quod maximo peccato dicitur
hic quod periurio non dicitur vero quo
do quam nos domine gratias. Dicitur
locum primus ydolatrie peccatum periuri
tenet ut ex ordine preceptorum patet

apud gentiles iurando erat ho
noratissimum ut in primo metha quod
tamen hoc tamen gravius peccatum in quantum
hoc est nocumentum hominibus immediate
cecidit ex iurata culpa cum secundum
in districtum dicitur magis peccatum gravius pu-
De illis qui exigunt iurata
vel credunt falsum iurari vide supra
eo 1.° x. et y. Item solo impunitas
aggravat periurium idest quare de
eo qui audivit et fit aliud periurium
idest. Periurus secundum canones gravis
pena debet imponi cum nescio unde sta
tus magis esset vel nunquam assa im
poneret de quo vide supra eo ca
q. 2. ab. et quia. Item periurus fuit in-
famis secundum iura canonica sed de
secreto sed de facto sed de facto
iurat et si fuit conpendium falsum
asserit sub iuramento. Si iurat ur ipse
te promittit de dando vel de faciendo
aliquid volens violet. 6 q. 1. in
famis secundum host. lib. 2° de testi-
bus §. 20 v° et dicit quod periurus quamdiu
cum quam penitentiam agit testificari non potest
Ex. de testibus testium. Ut qualis
cum quam contra de periuris inferius po-
mauet secundum canones in districtio
Item dicit h. alto quod cum periurio com
parat adulterio et homicidio sponte
commissa quod si fecerit agere penitentiam
ex parte illa ut in d° alicui proximus
in 22 q. 1. et ultimo hoc intelligendum de illo qui
statim deierauit in posito falsum fuit verum
celando cum aut vendendo contra
illud quod iuratum firmavit in quod ex
quasi aliqua de condicionibus quibus posita
ex parte 24° q. 7. 2. hoc quod iurato fit licitum
ad fraudem non si iurato fuit tendit
a simplex pena. Unde tamen imposita
22 q. 4. cum sacro. Sed ad reconciliandum
iuramentum colligatum fit ut in coniura
tionibus vel conspirationibus alicui si clerici vel
monasterii committunt degradandi sunt
si laici excommunicandi secundum canones sunt

fiunt infames. xi q. i. conspiratio-
num et ca. coniuratione. ¶ Item men-
dacium non est nisi falsa vocis significatio
cum intentione fallendi. 22. q. 2. §
illo igitur. Et nota quod inter omne
signum vel factum scriptum nutum vel
equale peccatum quia eadem est intentio
fallendi cum mentitur sive verbo sive
signo sive nutu sive scripto vel facto quia
cuiusque meritum sicut non refert quantum
ad homicidium utrum quis gladio
interficiat vel veneno secundum Tho. 2a 2e.
¶ Item mentitur qui dicit plura quam scit vel
non plura dicit quam novit aliter quantum
dicit sed cum loquitur plura et credit verum
dicere si de hoc causam probabilem habet non
peccat saltem nec mentitur. 22.
q. 2a. Beatus. Similiter qui credit di-
cere falsum et sic dicit contra mentem
illo mentitur. Similiter qui dicit ve-
ritatem si contra mentem suam. vel quando
dicit dicens falsitatem. et sic decipere
vult mendacium et mentitur quia quantum in
eo est significavit falsum. ergo qui men-
titur semper fallit voluntate quantum
in eo quamvis fallat vel sit verum et ideo
semper peccat quamvis lingua non
fallat vel etiam verum sit ut in dicto
ca. Beatus. Et hoc est in summa Ray. ti.
de menda. in principio. vel tamen omne me-
dacium est peccatum. 22. q. 4. Quicumque autem.
¶ Ad secundum utrum omne mendacium
sit peccatum mortale et quod non, pro non
quod in sexto non angeli. ponat 8. genera men-
daciorum. ut 22. q. 1. Sufficit. tria primo
sunt quantum~~prodo~~ vel membra distincta
de mendacio. vel perniciosum officiosum
et iocosum. Perniciosum est quod nocet vel est
nocivum ex se illi cui mentitur et si non
est vel quantum ad religionem pertinet quantum ad
fidem vel mores et est peccatum mortale
ut tenet Gratianus. si vero nocet ei quantum ad vi-
tam corporalem vel ad fidem temporalem
vel non secundum vel alio modo quantum ad
possessionem suam vel per aliquas vel conventas aliquos
auferendas vel quo ad aliqua bona tem-
poralia auferenda sit de certas vel
factis hoc mendacium etiam est mortale
peccatum et similiter quod plus vel magis
est quam proximum dampnum ex bono temporali
ablatum et similiter hoc est gravius vel
magis gravius. Quodcumque tale
mendacium ex deliberatione certum est
peccatum mortale cum sit pluries illo
precepto non facere dicens contra proximum
tuum falsum testimonium quod non intel-
ligitur testis existens in iudicio sed quis-
cumque quod ex aliqua deliberatione
asserit quod ignorat vel cuiusque
oppositum. Si vero sine deliberatione
hoc fiat non est peccatum mortale. Of-
ficiosum mendacium est quod alicui uti-
le est et nulli nocet ut si quis
scivit pecuniam alicuius tollendam
a predone. Si nescire se dicit mon-
strare vel si quis mentiatur
pro vero homine quesito ad occi-
dendum, vel similia. Iocosum men-
dacium est narrare fabula de quo ho-
mines audientes sciunt quod non est
verum vel narrat tamquam verum veri ne
auditores decipiuntur quamvis non
tamen intendit decipere, vel est
iocosum mendacium est quod aliquis ioco-
se intendit decipere id est quando
vero intendit et tamen in aliquo
quo est magnum detrimentum infer-
tur sicut forte fuit de mendacio
Ioseph qui dixit fratribus suis ex-
ploratores estis vos. Genesis 42.
Et de istis duobus dicitur quod neutrum
est peccatum mortale et forte eius
perfecto qui de de mendaciis et perfe-
ctus sicut contraxerit sed homo
mendacia est pro hoc proicit aucto-
ritatem doctorum eorum, ita cum dicitur
ad mortem est ista Simulata si ad
scripturas sacras recepta fi-
erunt iocosa mendacia ut patet in
venit et eius similis. Consilium.

Quando plato sive dictus mendacia
huius ministeria putat in doctrina sua
maxime pro defensione veritatis. Quandoque etiam aliquis
in retibus sive plateis sive aliorum impe
rorum in statu perfeccionis existens
non debet huiusmodi mendacium officiosum ut
iocosum more loquendi proferre, sed propter scandalum
quod circa eius imperfeccionem possent scandali
zari de tali mendacio talis persone
quam aliquis simplex secundum scotum super 3. di. 39. de
scandalo vide in l. v. Certum non
licet mentiri propter liberacionem hominis a
quocumque periculo sed tamen licet veritatem
occultare prudenter sub aliqua dis
simulacione ut dicit augustinus contra menda
cium. sicut et abraham fecit, et
non mentiebatur tamen secundum augustinum.
Ubicumque in sacra scriptura inveniun
tur aliquorum gesta que videntur ex alia
perfeccione virtutis de quibus non
est estimandum eos fuisse men
titos. Circa tamen dicta eorum dubitacio
apparet. quod mendacia videan
tur intellige ea figuraliter et prophetice
dicta ut abraham cum ut dixit
angelis de quibusdam gravidis dixit sarram
esse sororem suam. Iste voluit ce
lare non mendacium dicere. Dicitur enim
quod filia patris eius fuit. Iacob mistice
se dixit esse esau primogenitum ysa
ac quia primogenita illius de iu
re debebantur. Quia hoc dicto pro
phetico designavit mistice ut
quod minor populus scilicet gentilium substi
tuendus erat in locum primoge
niti scilicet iudeorum. Et iudith non
propter virtutem perfectam sed propter quandam
virtutis indolem commendatur, non
scilicet quia mentita est olofernii sed propter af
fectum quem habuit ad salutem populi.
Quod quia periculosum est exponere verba
… eius veritate homo procedat secundum
misticum intellectum secundum tho. 2. 2.
q. 110 sicut dicit … aliqui
… salvare iacob et alios

patres veteris testamenti non fuisse
mentitos cum tamen concedant
eos habuisse legem imperfectam et gratiam
ad modicam de istis alii qui ha
bemus legem perfectam et gratiam abun
dantem non negamus semper pe
trum et alios mentitos fuisse
non videtur valde racionabile nega
re illos mentitos fuisse vel
mentiri potuisse quod si ita est
laudemus bona facta eorum et
illa in exemplum capiamus ut non
peccata defendamus. Secundum ro
Quod mendacio obstetricum dicit
tho. ubi supra quod potest dupliciter considerari
primo non quantum ad effectum benevolencie
in iudeos et reverencie divine ti
moris et sic dicuntur eis remunerata
ad eterna et sic exponit glosa
alios non secundum actum exteriorem menda
cium secundum quem non potuerunt et
non remuneracionem meruerunt sed for
te temporalem cuius merito non re
pugnat deformitas menda
cii illius sic repugnabit meri
to remuneracionis eterne
sic intelligunt verba
gregorii dicentis quod benignitatis
earum merces que potuit eis in
eterna vita tribui premissa
culpa mendacii in terrenam remune
racionem est declinata, non tamen in
telligitur quod illo mendacio mere
rentur amittere remuneracionem
eternam quam iam ex precedenti
affectu meruerant. Certum illo
qui promittit aliquid facere si ad
hoc habet propositum faciendi quod promittit
non mentitur quia non facit contra
illud quod habet in mente si vero non
facit quod promisit tunc videtur infidelis
agere per hoc quod animum mutat. potest
tamen dupliciter excusari primo non
si promisit illud quod est manifeste
illicitum quia promittendo pec
cavit. mutando vero propositum bene

fecit. Alio modo si inuitatus fuit contractus
pacti ad hoc eo quod homo teneatur facere
quod promisit nisi quod causa iusta promissa
uenerit. vt dicit Seneca de beneficiis. Vnde
non est mentitus apostolus non vadens Co-
rinthum vt promiserat. cor. 1°. propter impe-
dimenta superuenientia secundum Tho. eo si. [illegible]
vel. Et quod ex nuda promissione oritur
actio et peccat mortaliter recedens a pac-
to. extra de pactis ca. 1°. qui alterca-
tur promissionibus et debitis clericorum
et debitoris et sufficit alterutra de
plorans. extra de iureiurando c. alteratum(?)
ſᶻ tibi [illegible]. Item accusatus in iudicio
et requisitus a iudice de veritate peccati
et de forte nimis in dictis negans sen-
tentiam talem peccat mortaliter. Si autem
exprimat de eo quod non potest sine [illegible]
dicere nisi non tenetur accusatus respon-
N. dere. secundum Tho. 2. 2. q. 68. Item est
iactantia quando homo mentitur de se
ipso addendo id quod fuit sed est secundum
[illegible] si sit contra gloriam dei mortale
peccatum est vel etiam si sit contra caritatem
proximi sicut cum quis se iactando pro-
rumpit contumelias alterius sicut fe-
cerat phariseus luc. 18. mortale est.
Si vero non contra gloriam dei sit nec contra
caritatem proximi veniale est et forte pro-
cedat ex superbia vel inani gloria
que sit mortale peccatum tunc est mor-
tale et aliter veniale vt dictum est.
Si vero iactantia procedat ex appeti-
tu lucri tunc videtur tendere ad decep-
tionem proximi vel dampnum et tunc mor-
tale est peccatum. vel si proximus per hoc
dampnificatur. Si vero nullus dap-
nificatur veniale est veniale. potest
esse quod homo dicere de seipso ad non
quod fuit id quod homo de se opi-
natur et talis iactantia non est mor-
tale nisi aliud sit peccatum. secundum est
D sicut scribit Tho. 2. 2. q. 112. Item yro-
nia est quando aliquis dicit de se
detestando ad veritatem. puta cum asse-
rit de se aliqua vilia que in se non
recognoscit vel cum negat aliqua

magna que in se esse percipit. et uer-
bis mentitur peccatum est. non tamen
mendacium [illegible]. 22. q. 2. [illegible]
licet mentiens sit non tamen peccat
mentiendo effectus.
Item quandoque in eodem contingit iac-
tantia et yronia. cum enim aliquis sit
excellens yronia in spiritualibus et
in temporalibus. contingit quandoque
quod aliqui per signa exteriora osten-
dunt defectum in exterioribus
rebus puta per vestes abiectas vel
simules et per hoc ipsum intendunt
ostendere aliquam excellentiam
spiritualem. tales incidunt in vi-
tium yronie et iactantie. secundum Tho.
2. 2. q. 23. Item yronia dicitur esse
quod mandatum officiosum mendacium
locorum in virtute peccato quandoque est
mortale propter scandalum. videndum
est quid sit scandalum et quale
scandalum sit vitandum. sicut
quod sicut dicit glossa super 10. c. 18. ve
mundo ab scandalis. Scandalum
est scandalum vel dicitur impedimentum per
beneficium alterius oculi(?) ruina vel sim-
pliciter scandalum est dictum vel fac-
tum vel aliquid signum cum occa-
sione trahit quis in consensum
peccati mortalis. Et dicitur a scandalis
grece quod nos offendiculum vel
impactionem pedis dicere possumus
secundum glossam super c. eo. ubi dicit
obex positus in via corporali con-
pingenti in ipsum occasio lapsus cor-
poralis. ita per dictum vel factum
alicuius obiectum alterius datur
spirituali. disponitur ille cum dicitur
re ad ruinam spiritualem. aliud autem
mitur scandalum largo per quolibet
impedimento sicut c. 16. dicit petro
tu scandalum mihi es. Item
quod 2 est scandalum. scilicet passiuum
cum scandalizatur et homo semper
est peccatum quod sic scandalizatus ruit
spiritualem ruinam. quia tunc est peccatum

veniale. Primum est quando ex verbo
dicto vel facto alterius commone-
tur motus venialis peccati; quemadmodum
mortale est quando ex verbo dic-
to vel facto alterius procedit
consensus ad peccatum mortale. Aliud
est scandalum activum. Et est eius qui
scandalizat et hoc est semper peccatum
quia opus quod facit vel est peccatum
vel habet speciem mali sine peccato et tunc dimit-
tendum est propter proximi caritatem ex quo unus-
quisque tenetur saluti proximi providere
et sic quando non dimittit contra caritatem
agit et peccat. Item scandalum
activum aliud per se, aliud per accidens.
Per se primum est quando intendit
ex dicto vel facto inducere alium ad
peccandum ~~...~~ et inducere
ad peccandum mortaliter est mortale.
Et similiter qui intendit indu-
cere aliquem ad peccandum mortaliter
per actum peccati venialis mortale
est. Si vero intendit inducere proximum
ad peccandum venialiter per actum
peccati venialis veniale est. Scan-
dalum activum per accidens est cum quis
dat proximo suo occasionem peccandi absque
scilicet intentione inducendi eum
ad peccandum et hoc quandoque est ve-
niale, primum est quando vel ac-
tu venialis peccati committit
vel actum qui non fuit peccatum sed pec-
catum, sed aliquam speciem habet mali ac
quamdam levem indiscretionem. Quando-
que est peccatum mortale, sic quando commit-
tit actum peccati mortalis sic quod con-
tempnit salutem proximi ut pro ea ser-
vanda non dimittit facere quod sibi
libuerit. ¶ Item scandalum passivum
patientis est sine peccato agentis,
primum est quando quis scandalizatur
de hiis que alius bene facit
quia speciem mali non habent. Item
scandalum agentis primum est sine pec-
cato patientis ut cum quis in-
ducit alium verbo vel facto ad pecca-
dum et ille tamen non assentit. Item
quorumdam est solum scandalum sed aliis nunquam
est a peccato. Haec collecta sunt ex dictis
2. 2e. q. 43. ¶ Item ad scandalum quod sit
vitandum propter scandalum proximi nota quod
scandalum proximi passivum aliud oritur ex
malicia, aliud ex infirmitate, aliud ex ig-
norantia. Opera etiam humana quedam sunt
necessaria ad salutem ut opera preceptorum,
quedam sunt supererogationis ut opera
consiliorum, quedam sunt indifferentia ex
genere ut comedere carnes,
bibere vinum et huiusmodi. Opera que
sunt necessaria ad salutem non sunt om-
mittenda ad vitandum scandalum
proximi vel damnationem. Opera vero
supererogationis quamvis non sint
simpliciter et ex toto dimittenda
quandocumque scandalum proximi, tamen
quandoque sunt ad tempus intermitten-
da ad evitandum scandalum proximi
proveniens ex infirmitate vel igno-
rantia quod dicitur scandalum pusillorum, quous-
que scilicet adhibeatur sufficiens diligentia ut
hic vel ignorans instruatur et in-
firmus aliquis non confortetur facta
sibi suasione ut non sumat scan-
dalum de bono opere. Ita sic omittens
ad tempus aliquid perdit de pre-
mio debito operi supererogationis
huiusmodi sed magis meretur. Si vero post
talem suasionem et instructionem
adhuc scandalizatur, tunc posset
videretur tale scandalum provenire
ex malicia quam ex infirmitate
vel ignorantia et propter tale scandalum
phariseorum qui de doctrina Christi
scandalizabantur non est aliquid
bonum opus omittendum ne
per hoc maliciosis opera bona im-
pedire conantibus detur occa-
sio maligniandi. Huiusmodi enim scan-
dalum contempnendum est ut dicitur
... 14. Opera vero indifferentia ex genere

[struck: illegible] quorum omissio nulli al-
teri sunt de temporalibus
sed de spiritualibus omittenda sunt
ad vitandum scandalum proximi tamen
quando proximus ex infirmitate vel ignorantia
quod probabiliter apparet quia talis
opus omittitur proximus scanda-
lizabitur. Et si probabile est quod scan-
dalizaretur mortaliter tunc omis-
sio illius operis est sub precepto si
scandalizetur secundum venialiter tunc
omissio illius operis est in consilio
non in precepto et secundum sufficienter suasio
proximus quod sinnett oportet scandalum
de illo opere quod non sit malum
non oportet ex precepto propter hoc omittere
sed scandalum eius vitandum quia
esset scandalum phariseorum ex malitia
radicis procedens ut dictum est
[illegible] sup. 4. di. 38. scandalum. Circa
primum peccatorum est quod sunt scan-
dala omittenda et hoc ut sit
manifestum plura vel maiora possunt
consequi ex huiusmodi penarum in-
flictione secundum tho. ubi supra. Circa
sed nullum scandalum quod sequi
potest de illo cum incumbit officium
suum docendi pretermissa veritate
docere falsitatem. hoc est de non
necessitate salutis ut non doceat
salutem [illegible] actus
ergo docendi sicut alia opera mi-
sericordie que non sunt de necessitate salutis licet
sed scandalum non sit pretermit-
tenda sunt tamen veritas [illegible]
occultanda vel differenda propter
scandalum pusillorum quousque
reddita ratione scandalum ces-
set ut probabiliter creditur dicit
ut dictum est supra. Et si ad
impleo huius operis sit de non
necessitate salutis ut in hiis que
ex debito iniungit de fratribus
aliorum sublevamus ut [illegible] in tem-
poralibus pascendo esurientes vel

in spiritualibus docendo ignorantes
et hoc sed huius fiat debita sub-
iunctio officium ut patet in prelatis
sed propter necessitatem indigentis
non sunt huiusmodi actus sine opera
propter scandalum omittenda sim-
pliciter. Correptio fraterna omit-
tenda est si ex correptione [illegible]
scandalizaretur et per ipsius ad
emendationem [illegible] correptio [illegible]
ordinatur secundum tho. ubi supra. Circa
peccatum veniale numquam est facien-
dum evitandum scandalum [illegible]
si [illegible] est quod non esset peccatum
[illegible] tamen aliquid propter aliqua
circumstantia non esset peccatum quod
ista circumstantia sublata esset
peccatum veniale sicut [illegible]
sed est peccatum veniale [illegible]
absque utilitate [illegible] Circa actus ex
[illegible] rationabili operatur [illegible]
propter scandalum vitandum vel [illegible]
[illegible] non est [illegible] in peccatum [illegible]
secundum tho. ubi supra. Temporalia [illegible]
[illegible] sunt omittenda propter scan-
dalum pusillorum [illegible] non [illegible]
temporalia sunt nobis commissa ad
conservationem sicut bona ecclesie
committuntur prelatis et bona rei-
publice regibus [illegible] talium
[illegible] sicut et depositorum [illegible]
[illegible] hiis quibus commissa sunt
ex necessitate. unde non sunt scan-
dala omittenda sicut et [illegible]
si auferantur unde beatus thomas
Cantuariensis laudabiliter repetiit
[illegible] cum scandalo regis [illegible]
[illegible] huius bona pro custodi-
endo repetenda sunt alterius
bona non potuerunt sicut vero sunt
temporalia quorum nos sumus
domini [illegible] ea quidem dimittere
tribuendo si penes nos ha-
beamus vel non repetendo si apud

alios sunt etc. et in medio pro scandalo
pusillorum de quo supra t(ertio) sed si scan-
dalum eorum per exortacionem vel ad-
monicionem sedari possit / pro scan-
dalo autem phariseorum quod provenit
ex malicia eorum qui sic scanda-
lizari conantur non sunt temporalia
dimittenda. Quia hoc noceret bo-
nis eo quod daretur malis occa-
sio rapiendi et noceret ipsis rapientibus
quia rapiendo aliena in peccato re-
manerent. Unde quod dicitur Math. v. qui
volenti tecum in iudicio conten-
dere et tunicam tuam tollere
dimitte ei et pallium. ¶ Intel-
ligendum est ut dicit Augustinus in
preparatione animi. ut scilicet homo sit paratus animo
pati iniuriam vel fraudem quando indi-
cat si hoc expediat / quia
quandoque tamen hoc non expedit ut
hic [illegible] est tunc non est sic
faciendum. Et sic [illegible] sunt au-
ctoritates hoc attendentes
ut istud habet [illegible] delic-
tum est nobis ut [illegible]
inter vos etc. / Quod autem alii dicunt
[illegible] in medio bona rapta
ab eo. Vide in [illegible] c. 8. [illegible]
Exactio etc. [illegible] aliquantum
pro scandalo pusillorum quandoque
est differenda ad tempus [illegible]
[illegible] quibus non est consuetu-
do [illegible]
[illegible] aliis quibuscumque causis ut
[illegible] possit exortari ut scan-
dalo dimittantur. pro scandalo
vero phariseorum non est exactio dif-
ferenda. ¶ [illegible] autem non est
[illegible] dimittendis pro scanda-
lo aliquid cum sit [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] posset equiparari.

est bonum pro scandalo dimittendis
Hec predicta colliguntur ex dictis
sancti Thome. ut supra. ¶ Istud primo di-
cit apostolus eorum primo. ¶ Gloria nostra hec
est testimonium conscientie nostre / non tamen suf-
ficit nobis nostra conscientia bona
[illegible] saltem pusilli de ac-
tibus nostris scandalizentur / unde quod
[illegible] satisfaciens aliis [illegible]
dendo [illegible] intencionem suam aut [illegible]
[illegible] mali removendo / nobis
conscientia est bona contra alios fa-
ma. xi. q. iii. non sunt. ¶ Si autem illi re-
cte noluerint satisfactionem nostram [illegible]
[illegible] reprehendendo nos. non dimi-
[illegible] dolemus quod illi sic
peccant et sufficit nobis. xi. q.
iii. inter verba. secundum Raymundum. ti. de scan-
dalo et exemplo. [illegible] Explicit capitulum
[illegible] Incipit capitulum quod continet
duodecim articulos. primus de sacro extreme
unctionis. xiii de effectu extre-
me unctionis.

Institutum fuit sacramentum
sacramentum extreme unctionis
immediate a Christo ut dicunt
[illegible] prima [illegible]
[illegible] promulgatum fuit post pas-
sionem Christi a beato Iacobo de
quo habetur Iac. [illegible] infirma-
tur quis [illegible] inter vos etc. Et cum
magister sententiarum et Hugo de sancto victore
dicant hoc sacramentum institutum
a beato Iacobo. intelligendum est
secundum Scotum in iiii quod Christus fuit primus
institutor. Iacobus vero [illegible]
promulgator institutum. ¶ Est
autem extrema unctio quoddam sacra-
mentum est unctio hominis infirmi
penitentis peracta in certis
partibus corporis eius cum oleo con-
secrato ab episcopo. instituta [illegible]

sacerdotes sunt verba certa ad hoc
instituta et intencio proferentis
secundum Scotum vel sicut dictum est de ista huius
sacramenti sunt cetera requisita. Et ministri conve-
niens debita intencio, ministri congrua
congrua forma instituta et locorum
ungendorum secundum Thomam in dictis

¶ Minister quomodo huius sacramenti est
sacerdos non secundum Thomam quia licet execucio
huius sacramenti ministerium sit quia solus
ministrare potest, ideo quod si aliquis non
sacerdos attemptaret, non fa-
ceret sic. si non sacerdos atte-
ptaret conficere non faceret sacramentum
Jacobi quinto, inducant sacerdotes
ecclesie. vel potest ministri determinacio
secundum Scotum, vel quod legitur de sancta Ge-
novefa quod ungebat oleo infir-
mos et sanabantur, ad miracula
pertinet non ad sacramentum secundum Ric-
dum 23. Idem eciam presbiteris concessum
est ungere infirmos oleo sa-
cto quia episcopi aliis occupacionibus
impediti ad omnes languidos
ire non possunt. 95 di. illud. ¶ Re-
quiritur eciam intencio debita minis-
tri conferentis. Et generaliter sicut in a-
liis, ut dictum est supra parte prima capitulo
quarto. a. ¶ Materia congrua et substancia-
lis huius sacramenti est oleum de olivis
ab episcopo consecratum quod dicitur oleum
infirmorum non crisma id est aliquid
confectum ex oleo et balsamo sicut est in
in confirmacione, quia confirmacio
datur ad confessionem fidei ad quam
requiritur non tamen puritas con-
sciencie designata per oleum sed eciam
odor bone fame signatus per bal-
samum. sed exeuntibus de via ad tan-
sufficit consciencie puritas. Consecracio
autem illa specialis necessaria est ad hoc
ut sit materia apta, quia vocatur in sacramentis
consistentibus in solo usu de qui-
bus dictum est supra parte 4 capitulo primo.
Solus baptismus non requirit ma-
terialiter consecratam et hoc quia

propter tactum mundissime carnis
sue quia baptizandus voluit a Iohanne
tactis aquis ad usum baptismi de-
dicavit. ¶ Forma determina-
ta huius sacramenti est oracio depre-
cativa. secundum Scotum. Et est ista: Per istam unc-
cionem et suam piissimam misericordiam parcat
tibi deus quicquid oculorum vicio
deliquisti. Et dicitur oculorum hoc
quia oculi unguntur. Aurium
quia aures. ut patebit inferius.
Requiritur eciam sanctitas quia ba-
ptismus forma et unctionis non sunt
data sed equalis requiritur solempnitas
actibus humanis [illegible] ut facit
hodie et sicut eundem modum
sanctitas sufficit quod unum in-
cipit aliquis aliud finiatur. Non
ergo dicitur unctio facta antequam forma
inciperetur. Nec si forma finita an-
tequam unctio inciperetur, sicut
dicit dominus Scotus super quarto distinctione 23.

¶ Loca ungenda sunt organa
potenciarum per quarum actus sunt
peccatum venialia. videlicet
oculi qui sunt organa virtutis
visive. Due aures organa vir-
tutis auditive. nares organa
virtutis olfactive. Et in hiis ge-
nerantur concupiscencie. organum gus-
tus est lingua et quia non fit
unccio propter abhominacionem tollenda
sed extra super os quod fit quia peccatum
venialis quod per linguam
frequenter committitur. Et gus-
tando loquendo per organa virtutis
generative fit unccio ad lumba-
nam secundum Thomam. Circa lumbos
libido est. Organa virtutis
tactus principaliter sunt digiti
et ibi generatur. Organa potencie
progressive sunt pedes et ideo
est unctio generative secundum Scotum distinctione
23. In mutulatis autem [illegible]
ungi loco magis propinquo ¶

sacramentum non est conferendum nisi adul
tis infirmis in periculo mortis con
stitutis ex ipsa infirmitate et
hiis qui senio deficiunt, et non sanis
in infirmitate actuali. Unde non danda
euntibus ad bellum sive ad duel
lum, peregrinis sive navigaturis
bus et hiis qui mox occiden
di sunt, quia talis mors non im
minet ex defectu nature sed eventu
fortuito. Pueris autem non datur quia
non habent spiritualem infirmitatem contrac
tam ex peccato actuali, ut dispo
nentis hec pertinet ad hoc sa
cramentum. Freneticis autem et amentibus
qui in sana mente constituti hoc sa
cramentum peciverint dari debet. Si vero
non peciverint in tali statu in amen
tia durantes non debet conferri. Secundum
petrum et tho. Fatuis et vinge
dus finaliter morte proximis dr
mors a morte. Et in eo intelligi
intellectus. Sed hic addendum est secundum tho.
quod illi furiosi proximi non debent in
ungi qui dissimulati fuerint sa
cramentum recipiendum per aliquam dum
diu et non habuerint lucida inter
valla in quibus recognoscere possent
sacramentum. Cum igitur laudabiliter crastino usitate
dicitur si contingat infirmos
fieri vel mentis alienationem
laborare, si ante alienationem erat
eis sacramentum sua solicitu consulere
ut ipsis hoc sacramentum fiducialiter
ministrari. ¶ Extremam non debet confer
re nullus in digno capax ipsius
nisi sit in gratia non enim constitutum
est hoc sacramentum quod sit in remedium
originale. Sicut baptismus et penitencia. Sed in re
media venialium peccatorum. Et ex proprio
non excluditur sed vel perterres
suis status si vide ab hoc sacro
b. ¶ Extremum hoc sacramentum iterari sed
aliquod sit causa quia non habet effectum

peccatum. Eo quod sanitas mentis
et eciam corporis quam facit effectus eius
ut dicitur in proximo continuatur
prout. Unde in diversis infirmitatibus
et secundum tempus distinctis potest idem
homo pluries ungi. In eadem
autem infirmitate hoc sacramentum iterari potest
si postquam quis sit in periculo mortis et
evadat et postea recidivam
patiatur quia erit quasi alia infirmitas.
Scilicet si sit egritudo diuturna ut
ydropisis quia tunc debet fieri quando venit de
durabili ad periculum mortis et
si illud evadat aliquo eadem infir
mitate durante et postea ad statum illum
reducatur, iterum potest inungi quia alius
infirmitatis status et quasi sit eadem
infirmitas secundum tho. super 4. ¶ Sacer D
dos potest uno oleo pluries infirmos
inungere. Et sed oleo in necessitate
addi licet secundum bo. et hostiensis. Item si sacer
dos in aliquibus partibus unxit et
aliis restantibus ad inungendum
defecit, partes uncte non debent
iterato inungi sed que restant unc
tiones sacramentum complebitur.

¶ Effectus principalis unctionis I
extreme est quedam sanitas
spiritualis, qua datur gratia
debilitatis quandam vel sic fortitudinis
debita quia qua debilitatis homo roborat
in hoc sacramento. Et quia hoc robur gratie fiat
quod secum non compatitur peccatum, ideo
ex consequenti si invenitur peccatum aliquod sive
veniale sive mortale quoad cul
pam tollit ipsum dummodo non ponat
obicem ex parte recipientis. Unde est
sacramentum conditionatum si in peccato fuit
dimittitur ei secundum hoc Et quamvis
non semper remittit peccatum quoad
culpam quia forte quis in culpa non
inest, semper tamen remittit quoad
debitum peccatorum quia quandam vocant
reliquias peccati. Secundus eius effectus
est sanitas corporalis sed hunc effectum

B

us inducat id qd expedit ad sa
nitate spiritualem quae est effectus prin
huius sacramenti et licet in eius collatione
uerba fiunt communes. tamen a
tus sic formatur per omnibus precedenti
a agit in uirtute eius et id in colla
ronatione gratia infundentis quae prae
bet effectum sacramenti. sicut Tho. li. 4. d. 23
ad ad deuotionem excitandam et
ad uelocem transitum in celum. ut
dicit ibidem Tho. ¶ Tertius ef
fectus huius sacramenti dicit armacanus
in q. Armen. lib. 9. c. 24. quod ef
fectus principalis huius sacramenti est salus spi
ritualis in anima quia quando iste
fortis ab infirmitate corporali si infirmus
sit in peccatis mortalibus aut minus
per contingens quod non adiuuetur aliorum
suffragiis ut eius damnatione
quibus tunc adhibitio dei cum finali
dignus est premiis et ideo mitte
et consequenter saluaret et
id per hanc eam possibile expet
super infirmos presbiteros sacramenta
sanctificantes orans et quod ipsum eum
ad ut possit saluari. quia for
te sed super presbiteros multitudinis
saluaretur. ¶ in ca. 18. ¶ Ne
quod lateat sacerdotes pro quo
quod id eius instat aut quoniam ma^i
per de hoc sunt incerti ad infi
cantantur ex eius qua fiunt
per illius sacramenti remedium infirmi sunt
cum ipso / alioquin non uides quam
etiam illius infirmi de uitalibus
eorum deus respiciat. eo quod
id est digna sit ueritas hoc sacra
mentum singulis saltem admine
te infamantibus. Quartus effectus
huius sacramenti est peccatorum uenialium et
...o debite remissio. Secundum autem
...o effectus est alleuiatio corporalis
ut quod infirmus alleuietur per hoc
ab egritudine corporali et eo ...g. in fine
subdit. omnis qui sacramentum extreme
unctionis confessio remittit

uiti negligunt ad quos ex cu
ra quam gerunt illud pertinet dispen
satione ut non eorum adquirunt
Sed quod sic infirmi non curant de
confitendo prius hoc sacramentum
sunt negligentes ¶ Ista tempo
intendant uos ut confessio cum
extrema non ad sacramentum. extrema uncti
confirmare prima et ultime
decedentibus tua confessio
esse de peccato et quod ymo uitam
eius responsio. exemplum de sicut ex
¶ In hoc sacramento sicut in ceteris
tria sunt. unum sacramentum tantum
exterius unctio. aliud res
tantum sed effectus ultimus sanctitatis
et deum et tertium sacramentum
res. i. quedam unctio spiritualis
interior. ut in in satisfactione
tamen plane secundum Tho. ¶ Tales
infirmis languentibus in extre
mis aliqui dicunt et quod recitat
sicut sacerdos interrogatus /ff
lectans quod in fide et sana ma
neo. respondeat infirmus cre
ffatur tu non ita bene uixisti
sicut debuisti. respondeat ec.
Penitet te de hoc quod hec
uotum emendandi te si spatium
habeas uiuendi respondeat
Credis quod Ihesus Christus filius dei
natus sit ex Maria uirgine. re
spondeat ec. Credis te
posse saluari nisi per mortem eius
respondeat. Age ergo eam gratias
toto corde tuo per ita se
respondeat. Dicat sacerdos ago
de super in te aia tua sua
morte sola totam fiduciam tuam
statues. huic morti te totum in
uestio. hac te totum contegere te
totum inuolue. sed dominus te uoluerit
iudicare dic. pro peccato tua dic

morte domini nostri ihesu christi obicias contra
mortem et mala merita mea / ipsa
que morte offero pro bonis meritis
que habere debuissem. ipsam quoque
mortis [illegible] merito meo et ira tua
¶ Exortetur eciam sacerdos infirmum
ut pacienter et benigniter susti-
neat et suscipiat infirmitatem quam
immissa a deo. nam infirmitas
corporis sed bona et sanus [illegible]
[illegible] tollerantur propter [illegible] salu-
tatis. flagellum enim dei non est con-
tempnendum a quo solo est [illegible]
salus sed magis agere gracias deo
flagellanti ut correpti-
[illegible] flagellat enim deus omnem filium quem
recipit he. 12. ¶ Item contemp-
tum vite presentis et mortis ap-
petitum. sacerdos [illegible] tali in-
potest suadere [illegible] de [illegible]
infirmus [illegible] cogita-
re [illegible] mori in domino [illegible]
[illegible] cristi cum morte
qui in domino moriuntur. consi-
deret vitam presentem cum [illegible]
doloris plenam. [illegible] in [illegible]
mis et peccatis [illegible]. [illegible] peccata
et multiplicat [illegible] et [illegible]
an pocius sit appetendum bonum mo-
ri cum malo vivere. [illegible] est
[illegible]. [illegible] satis ad
[illegible] apostolus. cum dicit cupio
dissolvi et esse cum christo. Multo
melius [illegible] presentis vite [illegible]
[illegible] quas sufficit [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] fugar
[illegible] [illegible]. et [illegible] [illegible]
ex [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] longo
[illegible] vel [illegible] adul
[illegible] [illegible] [illegible] et
[illegible]. [illegible] [illegible] et [illegible]
et [illegible] plura [illegible] [illegible]
quibus omnibus liberari per mortem [illegible]
[illegible] non potest quis [illegible]
non desideraret. hinc est quod [illegible]

morte sic allocutus O mors desiderat
finis omnium malorum presencium la-
boris clausula. quis cum [illegible]
[illegible]. quis excogitare potest utilitates
tuam beatitudinem. Secun-
dum exortacio de fide. ¶ Carissi-
me [illegible] in [illegible]
[illegible] esto fidelis. nam sine fide
impossibile est deo placere et omne quod
non est ex fide peccatum est ut ait
apostolus ipsa enim fides est deo agere
[illegible] quam post subiungit [illegible] de
[illegible] ad precepta [illegible]. qui-
bus [illegible] [illegible] formatur et
[illegible] [illegible] [illegible]
quod [illegible] credebat fidei
succedit [illegible]. sed [illegible] domino [illegible]
[illegible] sic fuimus in fide. [illegible]
debemus deum sicuti est. ait [illegible]
apostolus. magna promissio est sic vi-
dere deum. sed fide [illegible] est [illegible]
aug. Et propterea. [illegible]
infirmis [illegible] fide. de quibus [illegible]
quod patet dicere [illegible]. Si forte [illegible]
in [illegible] articulorum credidit titubavit
vel dubius fuit ante mortem ad
fidem [illegible] deducatur. ¶ Opor-
tet eciam ut fiat caritatis hortatur ut
[illegible] diligat deum super omnia. et proximum
propter deum. quia sine caritate nec [illegible]
[illegible] vel fides. dicit apostolus si
[illegible] omnem fidem ut montes tran-
sferam. caritatem autem non [illegible] nichil sum.
[illegible] caritatis opera [illegible] valent
[illegible] magna [illegible] et si [illegible]
[illegible] caritas non est / magnum est
quod ex [illegible] et bona [illegible]
[illegible] exterius opera. si [illegible]
[illegible] abundanter [illegible]
si exiguum [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] si quis [illegible] [illegible]
[illegible] si possis si non / [illegible]
ab eo veniam postulare. [illegible]
[illegible] debitoribus tuis ut deus tibi

dimittat peccata tua peccantibus in te. Di-
centes te diligas, et pro malis bona
retribuas. Dimittite inquit salvator
et dimittetur vobis. ¶ Respice te
ergo heres bonorum et flentem in deum et si
occurrat cogitationi tue multitudo
peccatorum tuorum dolens si nullo modo
desperes. Cogita quod scriptum est miseracio-
nes eius super omnia opera eius et ei proprium mi-
sereri et semper et parcere. Dicit creator
tuus. In te domine sperantes non
confunduntur in eternum. Spera ergo in do-
mino et fac bonitatem quod sperantem in
deo misericordia circumdabit. Hic a tribu-
lacionibus liberat. Modo confortat
et coronat. Dicit propheta Qui sperant
in deo mutabunt fortitudinem assu-
ment pennas volabunt et non de-
ficient. Ysaie xl. Volabunt inquam a
tenebris ad lumen a carcere ad
regnum a miseria spiritus ad glo-
riam sempiternam. ¶ Primus fratres si vis
ad visionem dei pervenire, oportet te
ut sis mundus in mente. Beati
mundo corde quoniam ipsi deum vide-
bunt ait Christus. Si vis ergo mundari cor
et prima confitearis heres peccata tua
omnia. Confitendo enim ore ad confes-
sionem fit ad salutem ait apostolus. Et si an-
no preteritis [illegible] confessus
aliqua peccata vel circumstancias
aggravantes omisisti, truncasti, ab-
scondisti, vel nunc plene dispo-
ti rememorans et confitearis quod in
ipso est ut amplius confiteri non
possis. Hic enim peccata tua et
dei cura velet multitudinem in inde
ea teget. Si tu hic tegis et ab-
scondis in omnibus confessionem ad tunc
confusionem nudabuntur. Recogita
ergo omnes annos tuos in amaritu-
dine tua et si forte primo gravamina
confessionis eos non saltem si suf-
ficit reliquias confiteri. Non
sit tua salus de deo, verbo de lib-
ro de rebus mundialibus si omnes su-
pplica tua primo in deo ut hortatur

Beatus petrus non sis immemor tue
salutis. Multa tempora in vanum
transegisti ut una hora forte
tibi superest in hac vita vel forte
lo plures hanc vel illas tote
expende in commodum vel utilit-
atem tuam. Surge et comede. Gran-
dis enim restat tibi via. Surge
de lacu miserie et de luto fec-
is i. peccati per confessionem et lotus
lacrimis contricionis comede corpus
Christi sacramentum et hoc erit tibi viaticum
i. in via hac qua gradieris robur
et fulcimentum. Et ambulabis
per dei gratiam in fortitudine cibi illius
usque ad montem dei. Quod tibi conce-
dat omnibus fidelibus redemptor no-
ster ihesus christus. Et non fuit de sola
sacramenti extreme unctionis sed quia
ad hoc est plenius ad instruccionem
sacerdotum simpliciorum hic sunt inser-
ta. ¶ Quod infirmus debeat
inungi. Afferenda est ymago
crucis ad confessionem suam statim
ut redemptorem suum in ymagine
adoret et passionem eius quam pro
peccatorum salute sustinuit recordet.
Premittat sacerdos devotas
oraciones ad hoc faciendas ab ecclesia
ordinatas et cum unctionem infir-
mus [illegible] interrogatur [illegible]
bis inducat preces ceteros et co-
ram super eum ungentes eum oleo
in nomine domini et oracio fidei salvabit
infirmum. ¶ Ungendo autem sic oportet
et sacerdos tangat oculos
infirmi et dicendo simpliciter faciendo
super utrumque signaculum crucis cum oleo
et dicat hanc formam
verborum Per istam sanctam unctionem et suam
piissimam misericordiam indulgeat tibi deus
quicquid oculorum visu deliquisti
aliter dicit quicquid peccasti per visum
[illegible] oracionibus [illegible]
tuo. Unguat aures ut [illegible]
et dicat. Per istam sanctam unctionem et

indulgeat tibi dominus quicquid deliquis-
ti visu. Ad aures ut supra alios quic-
quid peccasti per auditum. Ad nares per
nares odoratum per istam etc. quicquid
deliquisti ante narem vel alte-
quicquid peccasti per odoratum. Ad os
coniunctim os. Per quicquid deliquis-
ti circa linguis vel oris. Alter
quicquid peccasti per gustum et illi-
cita verba. Ad manus inungitur manus
Per quicquid deliquisti circa
tactum sive quicquid peccasti per tac-
tum et opera. Ad pedes ungan-
tur. Per quicquid deliquisti in-
cessibus sive per incessum pe-
dum. Ad umbilicum quicquid
deliquisti vicio ardoris sive quic-
quid peccasti per illicitas cogitationes
et per ardorem libidinis. Et secundum vi-
sum expediens est ut sacra-
mentum ab infirmo aliqua ante
petat vel accipiat. De quibus
non erat confessio nec possibile est
ut dicit dominus cardinalis. Sed per preces
et devotiones orationes sacerdotis sed
aliorum devote circa infirmum assistencium et
dicat psalterium plenum et vitas confes-
tas cantetur infirmus si de-
votus est ad respondendum verba
timeatur quod animo ... habet
illud verbum Augustini. Quicquid pa-
ras dentes et ventrem crede
et manducasti. Hec subscripta
ut dicit ... convenient dici po-
terunt ab infirmo existente in extre-
mis. Suscipe me domine secundum eloquium tuum
et vivam et non confundas me
ab expectatione mea et que est ex-
pectacio mea nisi dominus etc. Con-
fer domine Ihesu Christe suscipe spiritum
meum. In manus tuas
domine etc. Item delicta iuventu-
tis mee etc. Item ab occultis
meis munda me etc. Explicit
sexta pars. Incipit septima continens x capitula.
Capitulum primum de sacramento ordinis

in generali. Capitulum 2m quibus personis ordines
conferendi et de modo conferendi ordines.
Capitulum 3m quibus temporibus conferendi
sunt ordines et de scrutinio ante collationem
faciendo. Capitulum 4m de etate et qualitate
ordinandorum. Capitulum 5m de criminosis non
ordinandis et de aliis illegittime
ordinatis. Capitulum 6m de suspensione
ab executione ordinis et casibus quibus
suspensus est a iure. Capitulum 7m de inter-
dicto et aliis ad interdictum pertinen-
tibus. Capitulum 8m de irregularitate et qui incurrunt.
Capitulum 9m de dispensatione et auctoritate
dispensandi. Capitulum 10m de vita et
honestate clericorum et de privilegiis clericalibus.

De sacramento ordinis

sciendum est quod ipsum est sa-
cramentum unum non tamen
indivisibile sicut punctus
sed unum continuum sicut linea vel perfec-
tum sicut corpus civitatis est unum
perfectione unum sic ordo constituitur
ex multis ordinibus spiritualibus qui omnes
ordinantur ad unum finem scilicet ad unum
actum consecrationis eucharistie.
Ordo potest sic describi: est signaculum
quoddam in quo spiritualis potestas traditur
ordinato ad officium secundum magistrum 4 sententiarum distinctione
24. Secundum distinctionem hanc episcopatus non
est ordo indistinctus ab aliis quia
in eius collatione traditur ordinato specialis
potestas. Sed communiter negatur episcopatus
esse ordo distinctus ab
aliis. Unde dicit Scotus quod ordo non dicitur
proprie sacramentum sed ordinatio est sacramentum
quod sic describitur. Ordinatio est insti-
tucio alicuius in gradu sacro per cere-
monias convenientes aliquod ministe-
rium circa eukaristiam exhibendum facta a
ministro ydoneo certa verba cum in-
tencione debita proferente. Septem
sunt ordines sive gradus secundum usum
ecclesie videlicet quatuor minores ut hos-
tiarius lector exorcista et acolitus et tres sacri
scilicet subdiaconus diaconus et sacerdos

et sic loquendo de ordine ut est
sacramentum et caracterem imprimit prima
tonsura non est ordo sed quedam dis-
positio ad ordinem secundum Ric. magistrum
et inde est quod quibus innodantur ordines
tonsuram non posuerunt. 32. di. pre-
latum. Al. di. 1. 93 di. a. sub-
diaconus sic notat Innocentius extra de
etate et qualitate cum contingat. Set
reperitur gradus eo. ti. c. nullus epis-
copus etc. Cum prima tonsura est annexa
a ordine lectoris secundum Tho. et Ric.
di. 24. et vide super decretali cum
contingat. Videretur tamen
quod sit psalmista et prima ton-
sura et fit a presbitero conferri
per quos sacros videretur quod de-
23. di. psalmista ubi sic psalmista
i. cantor potest absque scientia episcopi sola
iussione presbiteri officium suscipere
cantandi. Dicente sibi presbitero
Vide ut quod ore cantas
corde credas et quod corde cre-
dis operibus comprobes. glo. et
super ca. cleros. di. 21. dicit
quod prima tonsura fit ad psal-
mistatum et illa tonsura est sacra-
le signum et sic in eadem glo. dicitur
quod psalmista hostiarius et lector
sic clerici et clericus potest sic [illegible]
et quam dicit manus insolitus
D in illos exercitus. ¶ Episcopatum
autem non est proprie ordo sed dignitas
sive excellentia in ordinatum quia
non imprimit caracterem cum om-
nis ordo ordinatur ad sacramentum
E eucharistie ut infra dicetur. ¶ Et e-
piscopus a quo ad eucharistiam non
habet potestatem superiorem sacerdote nisi
quoniam velit officia pro eo compo-
lez accidentia large loquendo
vocatur ordo et sic loquitur
Inno. cum dicit quod episcopus non est
ca quia sunt spiritualis ordines cum
tempore ut eius secundum Tho. ubi supra quod
aut etc. a ordine predicto

primum conveniunt ad ministerium ordi-
natum ad sacramentum eucharistie secun-
dum suum. Sic declaratur. Primus gra-
dus i. subdiaconus disponit
ad consecrationem eucharistie et est sacer-
dotium. 2us disponit ad dispensa-
tionem saltem ad dispensationem
sanguinis i. diaconatus. 3us
disponit ad oblationem materie
eucharistie consecrande i. subdi-
aconatus. Subdiaconatus
autem materiam quam sacerdos eucharistie capit
a presbitero et offert illam diacono et
illam offert diaconus sacerdoti. Pro-
pter 3. dicti sunt ordines qui im-
mediate disponuntur ad ac-
tum aliquem circa ministerium
eucharistie consecrandum
dispensandum vel eius materiam
exhibendam. Alii 4 ordines
non disponuntur ad aliquos
actus remotos sed habentes
ad eucharistiam a quo vel attenden-
dum demonstrat officium quod 1us
acolitus cereos illuminandos et
portandos vel ad instruendum
intellectum ad cognitionem ad quod
ordinatur lector vel 3o ad re-
movendum hostes indignos i.
ad custodiendum locum consecratum de-
putatum et ad sacramentum i. eccle-
ab hiis que immundi indicati
sunt ab exercitu et hoc ad hoc
sunt hostiarius. Vel 4o ad
dum demones non approximent
ad nocendum et hoc pertinet ad
officium exorciste. Ex dictis [illegible]
quod officium diaconi non est proprie lege
[illegible] et subdiaconus [illegible] sunt
sunt remoti et non [illegible] proprie dictis
[illegible] ad actum illorum [illegible]
[illegible] quibus [illegible] supradictum
¶ Dicitur [illegible] quod licet ita ordines
sunt [illegible]
secundum [illegible] ordinem incipiendo

v. ab inferiori et ascendendo ad
superiorem. non tamen liceret nisi de licen-
tia sedis apostolice. quia de sedis sus-
cepti potest superior inferiori non
suscepto. ut ex. de cle. per saltum
promoto. c. tue. mandatur quod ordinatus
in presbiterum diaconatus ordine preter-
misso ordinetur in diaconum. Si ordo
presbiteratus non est quodammodo concludens
peccat tamen graviter ordinatus per
saltum et ordinis suscepti execucione
debet non habet auctoritatem secundum dispensa-
cionem secundum Ric. Et in quolibet ordine
suscepto confertur suscipienti dignitas
et non habenti obicem gratia gratum fa-
ciens vel augetur primo habita. arg. ex.
de sacramentis non iterandis. c. ij. et in fine
secundum Ric. ¶ Prima tonsura non
est ordo sed quoddam ut dicunt est
sed dicitur preparatio ordinum. Est enim transi-
tus de statu ad statum conveniunt
fieri aliqua dispositiones media ut in
transitu a statu laicali ad sta-
tum ministrorum dei congruo interpo-
nitur tonsura. Est autem tonsura in ca-
pite ad modum corone. Est tonsura
in illius ministerium statuitur cum fer-
mis rasura in secundum Tho. in 4. quod
significat puluerem rasura. quod
designat rotunditas videatur 4. sen.
di. 24. ar. 20. ¶ Ista non est ton-
sura de necessitate ordinis sed de con-
gruitate. quod si non tonsuratus ordi-
naretur non repetatur ordinis sacramentum
quamvis ipse et talis sacerdos ordo
suscipiunt peccaret quod ordinari non
debet nisi clericus et sic tonsura clericus
non est. di. 23. de psalmistis. sc. clericus
¶ Secundo quod clerici non beneficiati non
in sacris constituti qui primo exercent
actus repugnantes statui cleri-
calis communiter peccant huiusmodi actus ex
ercendo tamen propter hoc non ex hoc
peccant quod non portant tonsuram

clericalem tamen magis peccaret
si tonsuram portaret. Tales tamen
secundo mortaliter ab eis cum monuerit
superiores emendare contempserint
privilegium clericale efficiuntur ex
certo ex. de sent. ex. c. con-
tingit. qui vero non exercent actus
huiusmodi repugnantes sed tamquam
clerici utuntur et gaudent pri-
vilegio clericali peccant si tonsu-
ram non deferant tempore et loco
congruo. vel si ex causa rationabili
id omiserint. primo debent
compelli ad tonsuram portandam
.23. di. clerici. ex. de vita et ho.
cle. clerici. Secundo possunt clerici
pro libito suo renunciare privilegio
clericali ut faciat aliquid pro
quo huiusmodi privilegio sit privati et
non sit personale privilegium sed toto
clericorum collegio sit indultum ex.
de foro compe. si diligenti. ¶ Clerici
eciam uxorati si utantur et gau-
deant privilegio clericali debent ton-
suram deferre. ex. de vi. et ho.
cleri. Si vero non utantur privilegio
clericali quod volunt fieri milites
aut ad negocia secularia exerce-
ant tunc non tenentur tonsuram de-
ferre. Si autem clericus uxoratus ad tem-
pus dimittat tonsuram vt in
diversis causis declinat quod periculo de-
lictum suum formidat estimans fa-
cilius evadere in curia laicali
potest dici ut videtur secundum Hostiensem sub eat
et tonsuram deferat sic primo
¶ Bigamus vero tamen ut primo vi-
detur 2. dupliciter dixe. quod si sub
anathemate non tonsuram vel
habitum deferat clericalem. 84. di.
si quis. et ex. de bigamis. alter-
catio. Bigamus non ad privilegium
clericalem potest tonsuram de-

deserio secundum Ric. Item de subdiacono sacer-
dote et primum et potestas ordinantis
est ordinis quod sit episcopus. Solus autem episcopus
auctoritate propria quantum ad ordines con-
ferre potest ut in Extra. de ... dicetur. Secundum est
verborum forma quam, ut Hugo dicit
in libro suo. ¶ Cum sacerdos tamen duo
quod dicit ad duas formas pertinens
in quarum altera confertur potestas
consecrandi eucharistiam, in altera po-
testas absolvendi penitentem,
et in istis formis utuntur diversa
signa visibilia tanquam duae materie.
Primum signum correspondens prime forme est
traditio calicis et patene cum hos-
tia dicente episcopo: Accipe potestatem cele-
brare. Secundum signum correspondens secunde forme
est impositio manuum episcopi super caput ordinati
dicente episcopo: Accipe spiritum sanctum etc.
secundum Scotum vel sic. Tertium est intentio de-
bita tam conferentis quam suscipientis,
et sufficit intentio virtualis, ut supra
patet 2 ca. 4. b. Quartum est materia, sed de ea
in sacerdotibus ut supra et in aliis ordinibus
tacta sunt ea que tangenda sunt. Quintum
est sexus, unde mulier non est sus-
ceptiva caracteris alicuius ordinis
ut infra dicetur ca. q. aa. Sextum quod
ille qui ordines suscipit prius fuerit
baptizatus, quia alias non reciperet caracte-
rem ordinis eo quod baptismus est ianua om-
nium sacramentorum et eius caracter est quasi dispo-
sitio ad caracteres aliorum sacramentorum. Hec
predicta colliguntur ex dictis sancti Tho.
et Scoti super 4. Ric. Item in hoc sa-
cramento quoddam est sacramentum tantum, scilicet illud
visibile signum quod prius traditur ordi-
nato, quoddam res tantum, scilicet gratia
digne suscipienti sacramentum collata, quod-
dam res et sacramentum, ut caracter secundum
Tho. de v.

Episcopus et nullus infe-
rior eo potest ordines conferre
auctoritate propria et ordinaria, po-
test aliquis vero non episcopus ut abbates ex privilegio
nullos ut spirituali commissione potest mi-
nores ordines conferre. Item eius sa-
cras solus episcopus, ut Extra de ordi-
ab episcopo qui renunciavit ca. 1.
¶ Episcopus non baptizatus non potest confe-
re ordines, sed baptizetur et de
novo singulatim ordinetur secundum Tho.
Qui enim non baptizatus nullum ordinem
habere quod quis non habet dare non potest,
i. q. a. Daybertus. ¶ Episcopus rite or-
dinatus et consecratus in forma ecclesie
et postea lapsus in heresim et scisma
propter quod excommunicatus et suspensus a
iure ab omnibus actibus legitimis
ordinans aliquem in forma ecclesie
et cum debita intentione ordinem
confert, sed non executionem ordinis, ut
i. q. 1. secundum Ric. Si vero formam ecclesie non
servaverit aut debitam intentionem
non confert ordinem. Et idem est si episcopus
rite ordinatus et consecratus in forma
ecclesie secundum Ric. di. 24. ¶ Episcopus con-
secratus degradatus, ut dicunt aliqui,
nullum ordinem conferre potest, quia si
conferat de facto, ut agit contra
potestatem episcopalem, ab eo per degradationem
auferatur. Sed bene auferri potest
cum non imprimat caracterem. Alii
dicunt contrarium, quia sicut altare, calix
et huiusmodi semel consecrata nunquam
possunt amittere suam consecra-
tionem nisi fracta, ita episcopus cum sua conse-
cratio sit a Deo ab homine ... magis
et magis capax consecrationis est
homo quam lapis. Unde dicunt quod episcopus
degradatus potest ordines conferre
de facto non de iure. Et si consecra-
tus in forma ecclesie et cum debita in-
tentione ordinem quem confert et
non executionem, id est talis ordinatus non
potest exequi actum sui ordinis sine
dispensatione sui superioris secundum Ric.
¶ Episcopus sciens ordinans indignum
peccat mortaliter, quia iniuste et divino cultui
iniuste indignos committens secundum Tho.
di. 24. Et si non possunt ...

tot bñ iuste forte vt expediret eccl[es]ie q[uam] h[ab]ere paucos iustos [illegible] q[uam] multos malos. xx. di. tales aut[em]. De etate et qualitate [illegible]. Episcopus non d[ebet] ordinare clericum alterius dioc[esis] p[re]ter l[icen]tiam sui superioris i. ep[iscop]i i[n] cuius dioc[esi] ille q[ui] ordinari vult sit oriu[n]dus vel cuius dioc. beneficium ecclesiasticum optinet vel domicilium h[abe]t. Cum sequens de vna dioc. fuit ratione orig[inis] de alia dioc. ratione beneficii de tercia ratione domicilii a quocumque illarum dioc. ep[iscop]o licite p[otes]t ordinari. Et quilibet illorum ep[iscop]orum p[otes]t dare l[itte]ras dimissorias. Et licet q[uod] ab alio ep[iscop]o quocumque ordinetur sed nullus p[otes]t licite inferiores ep[iscop]o sed religiosi sed alii p[ossun]t huiusmodi l[itte]ras dare nisi hoc a sede ap[osto]lica h[ab]uerint ex priuilegio sp[eci]ali vel ex officio ep[iscop]orum hoc p[ossun]t facere sed vicarius ep[iscop]i generalis i[n] sp[irit]ualibus ipso i[n] remotis agente vel sede vacante capitulum seu ille ad quem tunc temporis p[er]tinet administratio sp[irit]ualium dare p[ossun]t l[itte]ras dimissorias i. l[icenti]am ab alio suscipiendi ordines. Religiosi q[ui] q[uam] suis prelatis sunt i[n] pontificalibus non exempti deputati possunt et eorum p[ro]prii p[ossun]t a locorum diocesanis quamdiu morantur vel licite ordinari licet non sint de eorum dioc. ordinarii. extra de temp. ord. cum nullus li. vi. Quicumque ad aliquem suum subditum seu affectatum ignorans ordinauit per annum a collatione huiusmodi ordinum e[st] suspensus et iterum clericus sui absque eius licentia p[otes]t a diocesano ep[iscop]o licite ordinari. Vt ibidem c. q[uod] eos. Et per idem [illegible] regularibus [illegible] ep[iscop]o dicendum q[uod] ordinare potest alienum sub suo [illegible] habitu. Episcopus ytalus non d[ebet] ordinare vltramontanum sed licentia ipsius vel eius ep[iscop]i. Ratione

orig[inis] beneficii vel domicilii vel [illegible] e[ss]e sufficiens. Et qui q[uam] sic ordinati sunt sunt suspensi sunt absque spe dispensationis et ordinantes debent condigne puniri. extra de temp. ep[iscop]o li. vi. Nullus ep[iscop]us vel alius d[ebet] conferre tonsuram clericalem infanti vel forte seniori [illegible] vel illiterato vel h[ab]et dioc. alienus [illegible] vel coniugato [illegible] seniori [illegible] ad sacros ordines promouendo [illegible] et qui contrafecerit per annum e[st] suspensus a collatione tonsure [illegible] extra de temp. ord. [illegible] li. vi. Episcopus ordinans aliquem infra etatem d[ebet] suspendi a collatione ordinum et puniri [illegible] talis ordinatus de beneficio [illegible] extra de etate et q[ualitate] vel [illegible]. Episcopus conferens alicui eodem die minores ord. sub diaconatu vel duos sacros ordines sit [illegible] eodem die extra [illegible] debet deponi vel forte dispensabit cum tali [illegible] concessum [illegible] nec [illegible] q[uod] non examinauit et debuit d[ebet] p[ri]uari potestate conferendi tales ordines [illegible] et allegat iura infra. Glosa tamen [illegible] dicit q[uod] hoc [illegible] extra de p[re]bend. [illegible]. Episcopus conferens alicui sacrum ordinem in sabbato et [illegible] dominica sequenti alium sacrum ordinem [illegible] suspensus e[st] a collatione vel [illegible] extra de eta. et qua. [illegible] et a fortiori qui confert alicui duos sacros ordines i[n] eodem [illegible] Episcopus q[ui] [illegible] ep[iscop]atum [illegible] loco ep[iscop]atus [illegible] statuta [illegible] ordines [illegible]

cura si rogetur a proprio loco epo. Si
ad reclamavit loco et dignitatem
fuit usque conferas omnes minores or-
dines si sacros non fuit. Et tamen
quicumque receperit ab eo mino-
res ordines sine licentia sui epi de
iure debet deponi. 9. q. 1. Epus qui
in dioc. et 9. q. 2. quam diffe-
rentia tamen est eo fuit per epm. Et ut
in superioribus ordinibus desinat
si vero a tali scienter receperit sacros
ordines non recepit eorum ordinum
executionem si vero ignoranter fuit epus
est eo dispensare ut ignorantia
cassa et suspensa fuit. Ex. de
or. ab epo qui renunciavit c. 1.

¶ Abbas in suo monasterio con-
ferre potest suis subditis primam
tonsuram et duos ordines mi-
nores dum ipse sit sacerdos et
minores dum ipse sit sacerdos et
manus imposita sit ei per ...
ordinandorum. ex. de etate et qua-
litate ordinandorum. Quod dicitur quia di-
cit continget. Item dicit quia di-
cit abbas eligatur vero non possit eligi abbas
nisi epus differatur ex. de supp.
si epus differat. Alias aut
prelatorum statuimus alias aut
conferre non potest. ex. de prima
ecclesia non potest. abbas hodie sponsus
potest clericos in archidiaconatum ...
abbatem suppositum ut ad eius be-
neficium seu dignitatem cura animarum
sit ordo sacerdotalis compellere ut se
faciat promoveri per subtractionem illius be-
neficii. di. cc. Innovamus. ex. de e-
lec. cum in cunctis. de etate et qua-
litate. cum ex eo. Si clericus ad regimen
eorum que ... non fiat sacerdos
post annum a tempore primo in-
stituti ... privatur ipsa. ex. de
elec. licet canon. Possunt tamen
epi et eorum superiores cum talibus
dispensare quod usque ad septennium
litterarum studio insistentes non
ad ordinem subdiaconatus minime

teneantur ut ibidem c. cum ex eo.
¶ Fallet tamen quod primo dicitur
in c. ut ... si postquam de dicta
abbas aliquis huius confirmatus
ad ordinationem fuerit ...
sed culpa sua ut quod perdidit ...
... occultum. Quod ut in dicto
c. ... cum in cunctis ... glossa super
... si canones non obsistunt
secus si contraxerit impedimentum
culpa sua ut quo casu privatus
est et sic loquitur dictum capitulum prima de etate
et qua. or. si hostiensis. Sed vero quod
... est ad dignitatem ut be-
neficium quodcumque cui non sit
ordo annexus non debet epus
... ad ordinem cogere
si faciat ... ut 14. q.
di. ... 1. et 2. ... hoc exigat
necessitas ut utilitas ecclesie ut
ex ... et nulli alii
... sufficit ... tunc eius
... sit et si excuset se solo
... quod dicit se ...
epus alios ... et ... re-
pellere a ... quod expediret ... ut non
esset valde utile et ... ex-
tra. de etate et qua. or. quanto et
... fuit ... 14. di. consuluit. Sed vero
excusat se solo alterius impedimento
non ... ex delicto suo ut in
... et hic non debet cogi ... ac
... appellatio posset sicut et
tutor datus. ff. quis appellandum
sit l. 1. §. si quis tutor. Sed vero ex-
cusat se sola voluntate absque causa
compelli debet per subtractionem beneficii et
officii ut di. c. 3. et 90 ... et in predicto
c. quanto. si hostiensis. Et in tali casu
quis ... ut ...
si epus non ex hac causa sed ex odio
cogit eum ad ordines. quando
epus peccaret ... tamen ...
ex quo non est malum quod ...
si ... et utile ecclesie ...

2. q. 3. quod si. 23. q. 1. quid culpatur
et s. Host. ¶ Si clericus vult promo-
veri ad ordines et licet non possit recipi
a suo ordinario propter vicium et ordo
animo suo et non potest eum episcopus pro-
hibere si omnis statim petitur eius
occultum tamen ita potest intelligi quod dicitur
extra de tempore ordinationum ex tenore. Si
vero non licet non potest etiam non tenetur episcopus
eum ordinare pro eo tamen non
debet ordinari quam voluntas sui pre-
lati extra de temp. or. ad aures
secundum Host. ¶ Si autem episcopus meus
hereticus vel scismaticus occul-
tum et vult cogere me ad
ordines non debeo ei obedire quia
potius permittere me excommunicari
quam ab eo ordines recipere extra
de sen. ex. inquisitioni et idem si
autem prelatus meus suspensus
interdictus vel excommunicatus ma-
iori sententia. secus de minori sententia
quia licet sit suspensus a perceptione
sacramentorum non tamen a collatione
extra de scismaticis ca. 10. in glo. In-
nocentii iii. Si autem episcopus meus
est simoniacus in ordinibus suscipiendis po-
tius debeo sustinere me excommunicari
quam ab eo ordinari arg. illius
ca. inquisitioni et quando cri-
men suum sit occultum et ego
ignorem eum esse simoniacum si ordinatus
fuero ab eo non recipio ordinis
executionem ab eo sed indigeo dis-
pensatione et hoc in detestationem cri-
minis. 1. q. 1. si quis a simoniacis
Si autem episcopus simoniacus est ex quo tamen
possum ab eo recipere ordines
si sit occultus quia non est
suspensus quo ad alios sed tamen
quo ad se secundum Tho. et Host. sed ad-
dit Host. quod si possum continere
quod non ordinari ab eo hoc debeo facere
¶ Episcopus qui aliquem ordinavit

nec non potest postea ei obicere ipsum
vel aliquod crimen extra de etate
et qua. or. nec pernicio in glo. quid
contra episcopus ordinem sacrum alieno
conferens. extra tempora statuta
debet privari auctoritate ordinandi extra
de tempor. or. c. 20. ¶ Si episcopus
in collatione ordinum aliquid omittat
quod est de substantia ordinis vel aliquid
tale de quo dubitatur an
sit de substantia ordinis. totus ordi-
natus debet iterari quia ut actio
sit. non enim intelligitur iteratum quod
non scitur esse factum. de q. di. 3.
solicitudo. Si autem omisit aliquid
quod scitur non esse de substantia sacramenti
non debet ordinatio iterari sed quod o-
missum est caute debet suppleri extra
de sac. non iterand. presbiter et c. 1. et c.
ca. omnes. Item si episcopus in or-
dinando ex infirmitate deficit per
eum vel postea per alium inchoatur
vel quod omisit non sunt coherencia
vel sunt omnia et eo tempore
aliud quod pertinet ad unitatem
actus cuius pars sit iam incepta
et non completa totum debet resu-
mi. Ray. ¶ Pro alio quod tempus
ordinacionum non est de substantia
ordinis. extra de temp. or. sic
ut etas ordinandi ut. di. si sub
diaconus ut vivat. extra de sa-
cramentis ca. 10. non quod ordinandus
in diaconum vel presbiterum recepit
ad manus impositionem episcopi extra
de sac. non it. ca. ult. ut quod
requiratur ordo a ipso episcopo vel
quod servetur debita interstitia
in suscipiendis ordinibus et non omnes
sunt observant extra de temp.
or. quod translatum et ca. hoc. Sic
non est de substantia ordinis quod ordi-
nans et ordinatus sint ieiuni
secundum Al. et Host. de missa. dicens
an sit de substantia sacramenti ordinis

+

et cum missa non sit de substancia
non ordo non est dicendum sed hostiarius. ¶ Item
per ordinem sacerdotii conferetur caracter
sacerdotalis ei promittitur quod traditur ei
ab episcopo calix cum vino et patena sub
debita forma verborum ut extra de presbitero non bap-
tizato et tunc datur ei potestas consecran-
di corpus et sanguinem Christi. Diacono impri-
mitur caracter in tradicione libri evangeliorum
et tunc datur ei potestas legendi e-
vangeliorum plenarie in ecclesia. Unde
est eius actus communis in quo includitur actus
privatus scilicet dispensacio eucaristie vel ca-
licis et sanguinis ut de mandato episcopi
seu presbiteri aut in ardua necessitate
presbitero longe posito tunc cum quod
sanguinis pertinet ei dispensacio
ut supra parte quarta capitulo 8. ¶ Subdiacono
imprimitur caracter in porrectione
calicis vacui ab episcopo quia ad ipsum
pertinet portare vasa divini corporis
et sanguinis. Accolito imprimitur ca-
racter in susceptione urceoli et can-
delabri et suscepcione urceoli quia ac-
tus eius est preparare vinum et aquam
ad ministerium divini sacrificii et actus
pertinet hoc ab accolito non quia accolitus
hunc ordinem consecrat sed confert
in virtute verborum que dicit episcopus. Exor-
cisto imprimitur caracter cum recepto
libro exorcismorum. Eius enim officium est
exorcismos inmundos commendare
manus super catechuminos et energuminos
ponere. Lectori caracter imprimitur
cum datur ei liber propheciarum quia eius of-
ficium est prophetias legere et cathecu-
minos fidei docere. Hostiario im-
primitur caracter cum offero[?] imitur
ei claves hostiorum ecclesie quia
eius officium est dignos ad sacra
suscipere et indignos excludere. Et
sumpta sunt predicta a Thoma. Suprad. 4. di.
24. predicta a canone 23. di. presbiter
et cetera pertinet. Ex premissis patet quod in quo-
libet ordine caracter imprimitur

sed non quilibet confert potestatem spe-
cialem caracter unius ordinis caracter
eciam alterius presupponit. Ut supra eo
...Et nunc caracter confirmacionis ca-
racteri ordinis presupponitur de congruitate
sed de necessitate, tamen de necessitate
caracter baptismalis prexigitur caracteri
ordinis ut supra b. ¶ Tactus instru-
mentorum que porriguntur in colla-
cione ordinum non est de necessitate ordinum
sacri ut dicunt quidam sed forma per-
fecta illorum sed tamen ipsa forma ver-
borum cum pretendere quod tactus
non sit de necessitate sacramenti. Et de
decreto hoc et cetera. Cum presbiter benedicitur
episcopo eum benedicente et manus super caput
eius imponente tamen omnes presbiteri
qui presentes sunt manus super ca-
put eius teneant. Imponatur manus
episcopi ut 23. di. presbiter. ¶ Diaconus cum
ordinatur solus episcopus qui eum be-
nedicit manus super caput eius ponat
quia non ad sacerdocium sed ad mini-
sterium consecratur ut ibi eodem diaconus. ¶ Si e-
piscopus ordinaverit aliquem ad sa-
cros ordines sine titulo tenetur ei vite
necessaria ministrare nisi de sua vel pa-
terna hereditate vel aliunde habeat
sustentacionem. Extra de prebendis
episcopus et si episcopus contulerit
alicui sacros ordines ad titulum
certum quem postea amittit ab
eo ut carens aliquo ipse episcopus tenetur
ei providere vite necessaria quia generali
obligacione tenetur episcopus clericis propter
indigencia maxime ne in obprobrium
ordinis clericalis cogantur mendicare.
Multas autem ad hoc posset ad hoc pot-
test tamen de prebendis quas tunc
eo. ¶ Item si ordinator renunciaverit
spatium suo vel depositus
est et de suo proprio habeat unde pos-
sit talibus providere tenetur eius
et ad hoc cogendus est si non suc-
cessor omnino et heredes eius

si quos. hec videntur ad hoc esse obli-
gati ex hoc contractu. arg. quasi contra-
ctu oritur obligatio inter ordinantem
et ordinatum et ius transit active contra
heredes. Et si ordinatus negligit
petere ab ordinatore dum est sol-
vendo et postea fit non solven-
do tunc non potest ordinatus contra
successores ordinatoris heredes re-
currere. extra de pre. c. cum secundum apostolum
in glo. et si episcopus. Innocentius glossa
Innocentius et Host. Et si quis presenta-
verit aliquem episcopo si talis presentator
sit cuius pertinet ex officio examinare
ordinandos ut archidiaconus cui de
iure spectat examinatio tunc ille
presentator tenetur ei providere et
non episcopus. Si vero talis sit qui ex spe-
ciali mandato episcopi examinat
et non ex officio tunc non tenetur exa-
minator ei providere sed episcopus. extra de
etate et qualitate ordinandorum. si episcopus. et accepimus
in glo. Innocentius et cum sit ... in
glo. et extra de pre. c. cum secundum
apostolum in c. nullo presentante.

Si episcopus committit in gene-
re clericos suos ordinandos
alteri episcopo nullius expresso no-
mine et ipse alter episcopus ordinat
aliquem illorum sed tunc committens ordinan-
tem ei victum necessaria ministrare do-
nec ei de beneficio competenti fuerit
provisum quia in culpa fuit enim
sed culpa ordinando. Si vero episcopus
committat alteri certas personas ex-
presso nomine tunc committens
ei tenetur non ordinans. Et episcopus
qui licentiam dedit subdito suo per
literas dimissorias ut a quocumque
episcopo ordinari possit et subditus
ille ordinatus fuit sed tunc non
qui ordinavit sed qui ei licentiam dedit
tenetur ei victum necessaria providere. extra
de pre. si episcopus. li. vi°.

Celebrari potest sacri

ordines generaliter in sabbato quatuor tem-
porum et in sabbato ante dominicam in
passione et in sabbato sancto pasche.
di. lxxv. c. ult. extra de tempore or.
de eo. In aliis temporibus non licet
ordines conferre nisi summo pape
soli. Et si aliis temporibus ordina-
tur ordinati recipiunt ordinem
sed non ordinis executionem ut in dicto
ca° de eo et ca° cum [illegible]
[illegible] Et pla[illegible] non [illegible]
hoc notat Jo. monac[illegible] Extra
extra de tempore or. in [illegible]
lib. vi° vide quia dicit. Minores autem
ordines licite conferuntur ab episcopo
in diebus dominicis et in aliis diebus
solempnibus ac festis aliquibus
sed non valde mane ne videatur
generales ordinationes facere. ut in dicto
ca° de eo. secundum Host. Et potest
quis omnes minores ordines eo-
dem tempore recipere sed consuetudo est contra.
Cum quis quinque festos (?) ordinandus gradatim
debet ut in dicto ca° de eo et in glo.
Sed una ordo sacer cum minoribus vel
duo sacri non in una eadem die
conferantur. Al. di. c. sollicitudo
et c. quicumque. extra de eo qui fur-
tive or. suscepit. Et qui contra hec
sacros furtive ordines recipit
est deponendus. Al. di. subdiaconus potest
tamen recipiens subdiaconatum
tamen cum quatuor minoribus furtive eadem
die promotus in superabit in minoribus
tamen ordinibus ministrare et si vita
nequit scilicet vita mores eius
exegerunt abbas si voluit in aliquo
post ordinibus dispensare ut in dicto
ca° cum H. et ibi secundum Host. Sed cum
sacros ordines per saltum recipit si-
ve per saltum fuit sive episcopus ab episcopo
ordinatus in omnibus sic recipie-
tur et ubique recipiunt non potest
cum eis dispensari nisi per papam
extra de eo qui furtive or. promotum

Et addit Host(iensis) quod papa in hoc ca(pitul)o
non de facili dispensat de
prima ep(iscop)us cum susceperitis eod(em)
~~die consecrationis eod(em) die~~
quod minores ordines et cum sa-
cris vel duos sacros. Ut de eo(dem)
eod(em) ex(tra) c(apitulo) ... ¶ Item in die
dominica possit ep(iscop)us conferre or-
dines sacros ut si
in sabbato non po-
tuit plene per-
ficere ordinationes

Et tunc dic[illegible]
naug[illegible]
et exact[illegible]

sequenti die dominica
continuatis ieiunio tamen ab ordina-
tis quam ab ordinatore post eos per-
ficere et unus dies intelligitur et
ordines collati superiori modo
extra de tempo(ribus) or(dinationum) Ex eo. Et in
eo ca(pitul)o mane diei dominice se-
quentis trahitur ad vesperas sab-
bati. Et sic potest in sabbato quam
in dominica illi ordines conferri
consecratur s(ecundu)m Ray(mundum). Ratio
non expedit sic continuare ie-
iunium et in dominica conferre ordines
nisi assit necessitas ut quod impe-
diment superveniat vel alia cau-
sa legitima quod eos in sabbato con-
ferre non potuit. Et dicit Innocen(tius)
super de eo ca(pitul)o Licet quod in nocte pas-
chali potest ordines conferre
non in aliis noctibus sed non missa
sa celebrare. ¶ Item qui extra
statuta tempora sacros ordines
receperunt non debent admitti in
susceptis ordinibus ministrare. ex(tra)
de tem(poribus) or(dinationum) c(apitulo) 2. Sed tamen ep(iscop)us
imposita eis penitentia primo con-
petenti ut in susceptis ordinibus
ministrare sustinere. ex(tra) de
tempo(ribus) ord(inationum) consultationi. Summo
secus tamen de ordinibus susceptis
non dispensatur adhuc poterit
ep(iscop)us simul secum dispensare
ut 9 q. 2 lugdunen(sis) et in dicto

ca(pitul)o consultationi. nisi forte suscepit
a superiore interdicta expresse
et postea ministrasset. ¶ Duplex
scrutinium fieri debet ante ordinis
collationem. primum fit debet per archidiaconum de
quo ex(tra) eod(em) ex(tra) de offi(cio) archid(iaconi) ad
hec. Et hoc est ut per alios
sacerdotes et viros prudentes
quos a latere suo mittet ep(iscop)us
ad locum ubi celebrandi sunt ordi-
nes qui habent diligenter inqui-
rere de vita ordinandorum de
genere de patria de etate et titulo
ad quem ordinantur de loco
quo educati sunt de scientia de fi-
de et aliis que in regula apostolica
continentur de quibus hec 1a
ca(pitul)o ex(tra) per totum et debet inchoari
hoc scrutinium feria 4a precedente
sabbatum ordinationis et durabit
usque ad ipsum sabbatum et in sab-
bato qui probati sunt et accepta-
ti ut digni ep(iscop)o presententur
de hoc plene 23 di. Qui ep(iscop)us. Et sic
20 c(apitul)o. Et hoc scrutinium dicitur fieri
in ex(tra) de elec(tione) ut circa ep(iscop)i
et ne approbatio illorum qui re-
probati fuerunt clanculo se in-
serant [illegible] reprobatio no-
probatorum in examinatione et ordi-
nationis [illegible] scriptura qui
in scripti erunt [illegible]
[illegible] scriptura [illegible]
[illegible] consuetudine [illegible]
sacer ordo. Aliud scrutinium fit in or-
dinatione ipsa cum ordinandi pre-
sentantur ep(iscop)o ante altare cum
archidiaconus dicit Postulat sancta mater
ecclesia etc. et interrogantur ordi-
natores [illegible] ep(iscop)o. Scis illos esse
dignos. Respondit archidiaconus Quantum
tamen humana fragilitas sinit scio
et testificor illos ad hoc onus officii

e dignos. Et quid si presentator in tali presentatione non peccat dicit tamen contra conscientiam non loquatur ut extra de scrutinio in ordine ca. [...] vnico. Non quidem nescit indignum sed estimat dignum credit si archidiaconus aliquem talem indignum ut conscientia sua dicit presentaverit de tali remordeat tunc cum quis vocatur ad ordinationem secreto studeat episcopo intimare et si episcopus nolit desistere archidiaconus se subtrahat. Et si hoc non possit sine scandalo dicat illa verba diaconus tamquam inscius ecclesie quod non iudicat de occultis sed nec non dicit crimen fratris publice extra de sen. ex. c. si vero. Et hoc

¶ Cum sit examinator ordinatus et sit notus et dignus non peccat in presentando quia talis non sit examinandus. xxiiij. di. nullus. Si vero sit ignotus quia nescit an sit dignus deponendus est xxiiij. di. c. ult. Et a fortiori si sit ignotus et indignus deponendus est l. di. ex penitentibus. Si vero sit notus et indignus deponendus est quia crimina sua non prodidit. extra de eo qui exposuisti si sit crimina grave secus de levi. lxxxi. di. c. e tenetur enim ordinandus in examinatione sua fateri crimina seu et impedimenta sua notoria nisi post facta sit cum eo de eis fuit dispensatio. l. di. de penitentibus. Crimina tamen [illegible] enormia et enormia que eos post facta [illegible] execucionem impediunt ut homicidium symonia in ordine. alia non tamen manifesta que non impediunt ordinis execucionem nec debent proponere. extra de tempore ordinationis c. si. Si vero scandalum defectu huius obstat non habet execucionem ordinis suscepti extra de renunciatione nisi cum pridem. §. preterea. Si vero constiterit et dispensatur cum eo secundum eos secundum hostiensem et quosdam ut alterius nisi accusetur. ar. xxiij. di. c. ult. Si vero non dispensatur cum eo et nec eciam ordinatur postmodum impetrato detecto non admittetur sic dicitur in isto ordine lxxxi. di. de signis sic examinatione. Ordinandi non sunt repente examinandi sed statuto ordine tempore et non requiritur nimia perfectio.

¶ Circa vero ordinandos potissimum requiruntur tria. scilicet litteratura sufficiens etas legitima morum honestas. Et si non fuerint in hiis tribus examinati et fuerint postea non deponendi d. xxiiij. di. quando in glo. Investigare debent examinatores an ordinandi fidem catholicam teneant et verbis simplicibus exprimere sciant queant et caveant ipsi examinatores non odio favore gratia aut munere quod nimis cupiditatis illecti a vero devient et indignum seu minus ydoneum ad sacros ordines suscipiendum episcopo presentent quia si aliter fecerint et ille qui indigne accessit ab altari removebitur et illi qui donum spiritus sancti vendere conati sunt coram deo a condempnati ecclesiastica dignitate careant. ut in de eo c. quod.

¶ Nichil est petendum vel exigendum ab eo qui debet ordinari nec debet notarius calamum suum vendere sed si ordinatus voluerit voluntarie dare licite potest illud recipi. Cum huius spontanea oblacio nullam maculam ingerat ut i. q. i. sicut episcopum extra de symonia c. e. Inquirant examinatores de titulo admittendi saltem in ordinacione ad subdiaconatum et si habeat patrimonium unde valeat sustentari poterit ordinari ut ad illius titulum presentari et ordinari. Si vero non habeat

tur ordinat licet de ipso alterius ad
quem ordinari debet ex quo ordinetur sed
tantum tunc episcopus seu presentator ei ne
cessaria providere. de hoc no. in c° ex
x. quinimmo ad eo de ordinibus si quos
ipsum ordinem primo invenit nec qui
per saltum promoveatur et de hoc licet
videant ut sufficit ordinato in presbiterum
ordinem licet ordine diaconatus tamen
si excluderis debet licet de quolibet or
dine. Item et sacerdos impetratus de
ordine suo de quolibet ordine licet
exhiberi debet in episcopus qui ordinavit
eum in sacerdotem tacite dispensationem
fecit ut probabiliter presumatur eum
non ordinasse talem in sacerdotem
nisi licet ordinem suorum precedentium
[illegible]. extra de cleri. pereg. c° 10.
glo. [illegible]. Si tamen contingeret
clericum aliquem licet ordinem suorum
[illegible] a quo non habeat potest licet probare
ordines suos per duos testes. ex
magis credendum cum [illegible] quod
mortuus. ibidem c° tua 98. di. c°
10 in glo. ¶ Item si quis sed licet
commendatitias a non suo episcopo fu
erit ordinatus ipso iure suspensus
est ab executione. Si sic suspensus
celebrans non incurrit irregularitatem
si vero postea a suo episcopo ei fuerit
administratio interdicta in ordine
si postea celebret efficitur irregularis
ex de tempo. or. c. eos qui [illegible]
et glo. Jo. an.

¶ Ordinandus in choralem
lectorem seu hostiarium debet
esse maior infante. i. ma
ior septennio. Et sic ille qui post tonsu
ram recepit. Ordinandus in acolitum
debet esse maior 14 annis. 28. di. de
his. Item maior 14 annis potest ordi
nari in subdiaconum. Maior esse 19 annis
potest ordinari in diaconum et maior
24 annis potest ordinari in sacerdo
tem si non nominatum extra de etat.
et qua. or. generaliter in cle. / Secus

si antiqua [illegible]. ut 29. di. de his
[illegible] di. in singulis et maior xxx
annis potest esse episcopus ut ex. [illegible] de
elect. cum in cunctis. ¶ Item sacer
dos [illegible] gravius
peccavit et est suspendendus ab execu
tione ordinis sic suscepti non tamen est
suspensus a iure [illegible] di. displi
cuit et [illegible]. Et episcopus talem
ordinans est suspendendus [illegible]
[illegible] c° 20 q. [illegible]
non impedit eum susceptionem sac
ordinis quominus impediat execu
tionem si de facto consecratur [illegible]
[illegible]
[illegible] ordo sac imprimit ei carac
terem non eum [illegible]
[illegible] ad hoc [illegible]
[illegible] imprimatur si est ad susceptionem
sac ordinis [illegible]
[illegible] solo non tamen de honestate
et ob reverentiam [illegible]
[illegible] voto con
tinentie [illegible]
[illegible] potest non debet impedi
ri devote et reverenter suscipere eum
[illegible] ordines [illegible]
[illegible] confessio [illegible] ab ecclesia
[illegible] di. 23. et [illegible]
et [illegible]. ¶ Debet ordinandus quemadmodum
qui statum clericalem decet habere
esse [illegible] moribus [illegible]
[illegible] moribus debet esse pudicus. 41.
di. c° 10. in statu honestus. 24.
q. 4 [illegible] cibo et potu tempera
tus extra de vi. et ho. c. [illegible]
[illegible] sit [illegible] non [illegible]
[illegible] extra de elec. cum [illegible]
[illegible] mansuetus et modestus. 41 di.
c° [illegible] hospitalis [illegible]
[illegible] clericorum debet esse [illegible]
[illegible] debet esse doctor [illegible]
[illegible] 43. di. c° [illegible] corrector [illegible]
[illegible] di. c° [illegible]
[illegible] non sit percussor non litigiosus
46 di. [illegible] non sit cupidus

eo di. decr. io ... Item luxuriosi scurriles inse-
rvientes et ludis inhonestis manci-
pati ad taxillos. extra de vi. et ho. cle.
clerici non negociatores. extra de cle.
vel mo. c. i. ne clerici vel monachi se
negociis secularibus immisceant. Item
sit [illegible] aut cum mulieribus
cohabitet. extra de co. cle. et mu-
lie. a nobis. Item si sit neophitus. et nu-
per ad fidem conversus tales
enim non debent ad maiores ordi-
nes assumi ymmo nec tonsu-
ram. 48 di. c. ij. Neophitus. et
ideo tum quia non sit expertus statum
ecclesie et [illegible] ecclesiasticos tum quia
forte inciderent ad superbiam si
promoverentur putantes ecclesiam eis
indigere. 48 di. c. quam sit di. sta-
tuimus. Item solempniter peniten-
tes non sunt ordinandi. 50 di. ex
penitentibus. Item et qui primo se
pertinaciter. Licet enim in talibus
pena pro prima sit [illegible] a
[illegible] adhuc remanet. i.
q. i. Vocatis secundum Ray. quia constat
solempnis penitentia et impedit unde
[illegible] pt q. ca. io b. Item non debet
ordinari curialis. et dicitur unus non
curialis ille qui quacumque condi-
cione obligatus est curie alicuius preterquam potestatis
ut milites iudex officialis advocatus
[illegible] sive aliquis quicumque huius
officium honestum sive inhonestum
dummodo sit curie obligatus et curialis
non dicitur a curia illa non dicitur curi-
alis quia in eo sanguinis officio fiunt
et sic dicitur curialis a curiosis qui
officialis sunt illi qui honesta officia
exercuerunt ut iudices advoca-
ti tabelliones et huius et hoc cau-
sa non pecuniaria sed absque fu-
erunt a curia possunt ad ordines
admitti alias non. 51 di. c. [illegible]
Sed qui exercuerunt ut officia vel
milites qui sanguinem humanum
fuderunt et iudices et alii
qui in eo sanguinis ministerium

expediunt vel qui officia turpia et
[illegible] penitus exercuerunt non sunt
ad ordines admittendi postquam
deseruerunt officia illa. 51 di. alienatores
Item obligatus ad rationem non est
ordinandus sicut sunt tutores pro-
curatores curatores et huius
hoc intelligendum est si exercuit huius administra-
tionem per quam rationem non reddiderit tunc non
debet ordinari donec administrationis
huius. Qui vero exercuerunt per quam causa
vel eo rationem reddidit ut sicut ecce
pauper pupillus vidua si adhuc non
expediat eum dimittere administra-
tionem possunt promoveri. 82 di. c. generali-
ter illi enim qui exercuerunt huius administrationem
per quam rationem si officium est factum
et utique manent ad rationem obligati si
non sit mota eos quo super hoc in mo-
neant et ad ordines possunt promoveri
non manifestum sit aliquem talem tam-
de dolo tunc ei episcopus ex officio suo
debet eum repellere sic quilibet
[illegible] sua [illegible] . 2. q. 1. alios. Si
vero in ipsa promotione non admonetur
vel causa mota est distinguo quia si
tunc admonetur de dolo non debet
promoveri ante decisionem litis. extra de di.
tantum et in glo. et dicit tempus tam
[illegible] quod decidatur. extra de eo qui
furtive?ordinem? Lator. Si vero quis monetur
de culpa tunc tamen potest promoveri non
obstantibus auctoris reclamacio-
ne licet postea procederet sic primo
et contra eodem iudicis secundum Ray. Item
obligati reddere pecuniam ex administratione quam
gesserunt non debet ordinari ad red-
ditionem. 54 di. Preterea et glo.
sed si alii sunt reddituri debitores
obligati vero per infamiam vel eo non
ad [illegible] ut plures aliter possunt
ordinari secundum Romanum obligati sicut ante
et possunt solvendo vel alia honesta facere
satisfacere. nec obstat 54 di. Legi. et
quicumque quarta di. Quicumque. ij. ta

ala loquitur gerald' de ppetuis oblig'
put de pns cumulatis et hmoi.
¶ Item ordinandus non debet
esse corpore viciatus, vel mutilatus
frontis sit insta eo ut ex supra
dignacione inpatata sit a scripto
sit ab eo in quocumque membro fu-
erit. Et si excedebant obsequium
non sunt pfectus de ut quod se cast-
rauerint pro continencia servandam
eiciuntur a pmocione et deinde
de sunt pmoti. extra de cor. vi.
significavit. Et idem est si non amit-
tit eius membrum integrum sed ta-
lis pte nobilis quod deformitatem
generaret vel scandalum etc.
ut e. ti. c. i. vel debilis redde-
ret ad officium illius exequendum
ut eo. ti. eo. thomas. Si vero
ex insta causa propter lepram vel alia
aliquis cui fecerit aliquod
membrum abscidi sed qui pro-
met amputandi non aliquo
membra putrescant talis
si membrum fuerit occultum vel
eciam manifestum sed parvum. puta breve
digitus. dicendus est de illis eciam
quibus sit signum quia non repel-
lantur nec deiciuntur. Et si taliter
sunt nati vel inviti sic sunt mu-
tilati aut casu fortuito dicitur
non decent apud fere illicitus. lvi.
di. si quis absciderit et c. quod parte
et c. eos si quis, si quis a medi-
cis et multis aliis locis. et extra
de cor. vi. significavit et c. extra
tu. Si eo ex culpa sua absciderit
sit quis in modo insistit ex dis-
pensatione episcopi sui tollerari pot-
est in suscepto sed non promoveri et ibi.
Si vero membrum magnum et manifestum
et sine culpa quis amisit impe-
ditur ab ordinacione propter deformitatem
et scandalum et si ordinatus est deposit
cessabit a missa et aliis solempnibus

officiis propter eandem causam quamvis beneficium
tamen non removebitur quia non
debet afflicto addi afflictio. lv. di.
si evangelica. & c. quod ia. ex parte
habet tamen coadiutorem si
talis beneficium sibi cum ipse desservire
non possit. extra de cler. egro-
tis c. ii. Item si presbiter par-
te digiti sui amisit in aliquo
conflictu pro defensione
ipsius sui non tamen tanta par-
te quia sine scandalo celebrare possit
potest et ex illo conflictu non
fuit secutus homicidium sine
mutilacio membri ex dis-
pensacione sui episcopi poterit
celebrare. extra de cor. vi. c.
i. in glo. ¶ Item claudus
admittitur ad ordines vel tale
sit quod sine baculo ad altare ac-
cedere non possit. eo. ti. c. de
cetero. c. i. non. Item ut sunt
in oculo macula quae deformitatem
generat et scandalum in-
ducit non admittitur. extra de cor. vi. de tua. Le-
prosi eciam expelluntur et cum
obstaculo nec forcius ab ordinibus
sed tamen si cum presbiter de novo
leprosus cessabit a missis
quos ad sanos sed leprosos ce-
teros poterit et iniungere dei-
nceps. ut propter se privato potest
celebrare. si ab. Gibbosus non
repellitur ab ordinibus nisi sit nimia
deformitas aut debilitas. Item
sed plures digitos in pede aut
confuso vel pauciores non
repellitur. Item quia habet paucio-
res vel digitos in manu
vel duos digitos coniunctos
dicendum ex hoc non sit impeditus
in usu membri non repellitur
sed hostis et offic. ¶ Item
super lunaticus admittit.

renunciata non debent ordinari etc.
si ex toto sunt liberati fuerunt. Si
si postquam ordinati fuerint et postea huius
morbos incurrant abstinebunt
a celebratione officii sui quousque omnino
ipsis totaliter fuerint liberati. Et hoc
sexta parte 4 ca° 2 .f. ¶ Item quod non
potest bigamus etiam non est ordinan
dus ad sacros. nec quilibet cele
brare contra de his de conse. di. 2°
compriminar. ¶ Item filii presbiterorum
quos et alii illegitime nati non
sunt ad ordines sacros admit
tendi nisi monachi fiant aut
in congregatione canonica regu
lariter vivant. extra de filiis presb.
ca. 1° cum ea triplici assignata
prima et dignitates ordinis etc.
alios quos huiusmodi nullibi tradi in
dicit extra de excessibus prelatorum inter
dilectos. 2a de detestabilis patere
omnes extra de heret. Vergentis 3a
quod tales filii pleno et cuncta
torem patrum scelestos. hoc de
se genus. Filii vero sacerdotum qui
susceperunt de legitima uxore
non sacris ordinibus de iure communi pro
moveri possunt ad omnes ordi
nes et dignitates non in illa
ecclesia in qua patres eorum immedia
te fuerunt prelati ut cano
nici nec eis non possunt succedere. 8.
q. 1 Apostolica extra de filiis pres. Ad ex
tirpandas. Item si per hunc per
sonatus aliquis eorum filius non pos
set vicarius eiusdem ecclesie. extra
de fil. p. Michael. Item filius
illegitimus non potest in ecclesia illa
habere canonicatum in qua pater
suus fuit canonicus institutus
extra eo. ad abolendam. sed hec pro
hibitio non extenditur ad nepo
tes secundum Ray. ¶ Item si illegiti
mi ex ignorantia probabili fuerint ex
vel promoti de suis defecti
blandes exceperit. Et vero

veritate noverunt et sine dispensatione
se fecerunt ordinari aut conscientia
se rediderunt quantumcumque
sit occultus secundum host. extra eodem
ca. 10 et dicit ibidem quod filius non debet co
dere inquisitionem suam dicenti eum esse
illegitimum tamen si habeat legitimam
conscientiam impetret dispensationem
Et hoc casu satis facilius optinebit
Sicut quod habens uxorem ea ignorante
... ut dicta ordinatur in
sacerdotem. postea generat filium
ex ea. filius potest promoveri sine dis
pensatione secundum si illa conservatione
vel si servit et non contra adivit
quia tunc indigeret dispensatione
secundum Host. et Gof. contrarium viden
tur quod talis destinctus egerat
dispensatione. filius autem potest ad sa
cros ordines promoveri et optinere
beneficium in ecclesia qua pater suus presidet
si ex legitimo matrimonio ante vel quando
fuit eius natus fuerit ut aliud
obsistat extra de filiis presbiterorum
ad hec. ¶ Item natus de illegi
timo coitu cum postea pater contraxit
cum matre eius si tempore coitus
nihil obstiterit quin tunc ipsam in uxorem
habere potuerit filius ille per matrimonium sub
sequens illegitimatur et ad ordines
actus legitimos admittitur
Sed si postquam natus fuit illegitime mater
nupsit alteri quo mortuo con
traxit cum patre eius filius vel econtra
Si pater duxit aliam qua mortua
duxit ipsam matrem filii secundum si te
pore contractus non poterat esse ma
trimonium quod tunc lege sublato im
pedimento duceret eam non legiti
matur filius. extra qui filii sint legi
timi. ¶ Sed quero quis dispen
sare potest cum filiis sacerdotum et
cum spuriis adulterinis et aliis
quibuscumque illegitime natis ut
promoveri possint ad ordines in

Iuniores sine ad sacros et ad beneficia sed
curam sine ad curata vel ad dig-
nitates vel ad personatus et hunc ii. q. extra
de fil. presbiterorum is qui de co. et
si talis a papa dispensationem optinuit
et impetravit postea duo vel plura
beneficia cum cura poterit optinere
sed in impetracione tacuerit defec-
tum suum propterea non valet impetracio
ut vel in de eo c. is qui. Item si papa
dispensaverit cum huius illegitimo
ad beneficium cum cura poterit tamen
[illegible] alia dispensatione promoveri
ad plura eciam si non personatus vel
prebenda ad quam per electionem procedi
consueverit. ut extra de presbit.
c. ult. Item illegitimi infantes
[illegible] de iure [illegible] possunt
promoveri ad sacros ordines non
tamen ad plura sine dispensatione
sedis apostolice ut extra de fil. pres.
c. i. et ii. in glo. Ratione et quomodo
dicitur illegitime nata non [illegible]
qui natus est de scorto dicitur manzer
qui de adultera nothus et [illegible]
spurius appellatur. Spurius est de
illo qui natus est ex concubina vel
[illegible] adulterio nothus. manzer
ex meretrice. De concubina spurius
est plus. Natus vero de concubina
quam in domo tenet quasi loco uxoris
dicitur naturalis tamen et omnes [illegible] ab or-
dinibus repelluntur. ¶ Item ad
ultimum sanus qui distulit baptismum et
postea egritudine urgente se fecit
baptizari timore mortis promoveri
non debet nisi in duobus casibus. primo si post bap-
tismum fides et vita eius probabiles appa-
ruerint. 2o si raritas clericorum hoc ex-
igerit. ut di. [illegible] de bap-
tismo sit petitus et eo sequitur [illegible]
regularitas penitus tollitur per baptismum
sequente si non [illegible] ex quo baptismus
[illegible] et [illegible] sunt et
[illegible] eiusdem [illegible] duos effectus [illegible]
[illegible] ut in glo. super de eo c. [illegible]
[illegible] est repellendus quia baptizatus

distulit eciam si suppetat. ¶ Item clericus
peregrinus sive laicus in illa dioc. de-
peregrinus est non est ad aliquem ordinem
admittendus sine litteris dimissoriis sui
proprii episcopi vel alterius qui litteras huius
confessus possit de iure. ut de con-
secratione di. c. ii. ¶ Et dicitur pe-
regrinus sive clericus sive laicus omnis qui
non sunt de [illegible] ordinacionis
in illis talis post ab huius episcopo ad-
mitti legitime ad dignitatem vel ad
ordines vel ad [illegible] ecclesiastica sacra. [illegible]
di. [illegible] extra de preb. c. [illegible]
[illegible] tamen huius extranei in [illegible]
[illegible] et per abbates et alios pre-
inferiores non tamen sed consensu
dispensationis episcopi loci ubi instituitur
extra de instit. ad decorem. Et
[illegible] tales clericos peregrinos admit-
ti ad [illegible] sigillis
[illegible] episcoporum ignotorum [illegible] di. [illegible]
sufficit eius sigillum episcopi sui proprii
si sit notum. ar. di. [illegible] et [illegible]
[illegible] sedis apostolice mandatum extra
de cler. non resid. tua. [illegible]
[illegible] in [illegible] celebrata [illegible]
[illegible] sine huius litteris [illegible]
[illegible] litteras de ordinibus suis
[illegible] potuit tollerari [illegible]
extra eo. tua. Et tales ad hoc
[illegible] admittuntur ad execucionem
ordinum suorum [illegible] litteras ordina-
torum suorum habere contenta hanc
clausulam vel [illegible] gradatim
ad tales ordines promovimus [illegible]
[illegible] Et hoc [illegible]
[illegible] sine [illegible]
[illegible] extra eo. tua. [illegible]
[illegible] ¶ Item nec servus [illegible]
[illegible] sed [illegible] ordinatur [illegible]
[illegible] manumissus [illegible]
[illegible] donatus [illegible] di. [illegible]
de servis non or. de servorum. Et [illegible]
servus [illegible] sine [illegible]
[illegible] per [illegible] ordinatur

dupplum dz et dno suo tradi. Ut dicto
c. de servorum sed de servo ordinato suo
ad capta libertatis distinguendum
est. quod aut fuit ordinatus dno suo sciente
et non contradicente et ordinatus eo ipso fuit
liberatus. di. liiii. Si servus sciente eo
et hoc idem est ad quosdam minores ordines
promotus fuit per summam et glo. Si
vero dno ignorante ordinatur vel
eo dno sciente et contradicente tunc si
ordinatus est in sacerdotio ~~tunc~~
remanebit in eodem ordine et peculium
suum si quod habet dno suo restituatur
quod si non habeat peculium vel sit qui
eum redimat dz dno suo reddi ad
serviendum ei in servitiis que decent
ordinem suum ut in horis canonicis
missa et huiusmodi. liiii. di. frequens
et si contumax hoc remanet deponi
dz extra eo. ut in servo licito et ordinatus
in diaconum tunc pro se dabit vicarium
et ipse remanebit in ordine suscepto. aut revocatur in servitutem nisi sit qui
velit eum redimere et idem intellige
de subdiacono extra eo. mi[illegible]
In aliis ordinibus absolute talis
est in servitutem revocandus. liiii. di.
nullus. et eius de[illegible] ff. Ray.
cum summa et Go. Si autem servus
dno nesciente a episcopo seu presen
tatoris sciente eum servum ordinatur in
presbiterum vel diaconum ille efficitur
liber et episcopus seu presentator dz dare
dno duos servos equivalentes. liiii.
di. si servus absente. Si vero vel episcopus
vel presentator sciverit eum esse servum
nisi fiat de eo sicut [illegible] dictum in tercia
parte distinctionis. Quero quid de eo qui infra
annum a tempore quo sciverit servum
suum ordinatum petit eum revo
care et non ultra monachum vero
servum infra triennium et quidem plus
temporis datur ad revocandum mo
nachum quam clericum et quam clericus prius
[illegible]. monachus autem [illegible]

liiii. di. Si servus sciente et in glo. et in summa
[illegible]. Quid de servo ordinato in sacris
ordinibus et dno suo postea restituto
non licet ei contrahere. extra de conversione
coniugatorum. quidam et concordat cum capitulo
xxvii. di. sed imperator. Quid si
dominus servum suum ordinatum ma[illegible]
diocesi violentia maledicit in
canonem. xi. di. q. iiii. Si quis suadente
sed summa et alias [illegible] clericus ta
lis in servitutem revocatur non gaude
bit. extra de clericis coniugatis. Johannes
et in glo. ca. Quid nota quod servus est
et manumissus tenetur ut non in
impone illi actum vel accusat eam
vel testificetur contra illam et si con
fecit potest in servitutem revocari. xii.
q. ii. diaconi. et c. episcopus qui mancipia et
c. octavum. extra eo. de famulis
tenetur eos ad eos opere non tamen
tenetur proprius servus in officio clericali
nisi hoc expresse dictum sit in manu
missione et ordinatione. ar. extra
e. eo libere et quamvis sic fuit ex
presse non revocabitur in servitutem si
non velit in ecclesia servire in divinis
officiis nisi mortis in contumacia
perseveret. extra eo. ut potest eos dominus
in manumittendo servum suum reser
vare ad opera spiritualia et tunc dor
[illegible] defecit hic summa omnium
potius declaravero sed hostiensis eo. ti.
Bigamus non debet ad ordines
admitti. xxvi. di. acutius. ut et a. iiii
contraxit bigamiam. primo cum quis suc
cessive et diversis temporibus duas habet
uxores legitimas et utramque cognos
cit. xxxi. q. i. apud. secundo cum diversis
temporibus habet plures una de quibus
alterius de facto et utramque cognovit
extra de biga. non ordi. nuper. hic
reputatur bigamus non propter factum de
facto sed propter intentionem affectum cum opere
subsecuto ut dicitur ibidem. tertio cum quis
habet plures eodem tempore una de

inp' alteri de facto vel ambo de fac
to et cognouit vtramque vel in
dicto ca. inp' vel si vnam corruptam
duxit de facto quia .r. obstan
te impedimento de iure non potuit
3a q. i. quia extra de bigamis ca.
nobis. Secus quia quis contrahit cum vidua
ab alio marito cognita .32. di.
preterea 33. di. maritum. Secus si vir
illo tempore 2a contraxit fuerit virgo.
34. di. cum filii. Item qui cum eo con
traxit legittime cum corrupta
vel vtrumque et hoc solummodo ipsam
esse corruptam sed non 34. di. curan
dum et c. precipimus. Item si quis
propriam uxorem cognouit postquam
cognita sit ab alio sed hoc non est sed
non .34. di. si cuius et c. sequenti. Item cum
quis in sacris ordinibus constitutus sponsus
quam in religionem professor fecit con
traxit non de facto cum corrupta
licet non possit de iure. extra eo. a
nobis 2a. q. i. quotiens et sed pe
nitus contrahit vel cum pluribus bigamia
aliquis vel modo solum contrahit
interpretatione .r. interpretatione eo
casus de duobus modis. Si ducat
viduam vel quam corrupit alter sub
pro ante suas uxor sit tua quamuis
cognita si fuit bigamus licet
tenens. Et si polluta dis
lapsu cognitis. ¶ Item si tho.
in sponsis si quis ducat aliquam
per verba de presenti et ante carnalem
copulam ducat aliam de facto si virgo
non efficitur irregularis. Si autem compelli
de iure per ecclesiam redire ad pri
stinam cui reddidit debitum irregularis
efficitur. ¶ Item quia virginem deflo
rauit et postea eam duxit in uxore
non est irregularis vel bigamus quia non
dissit carnem suam in plures. ixa
diuisit carnem suam in plures. extra
eo. debitum 26. di. acutius. extra
quia fuit sunt homines tanta et hoc
tenet tho. pe. go. b. go. in glo.

26. q. q. quia. hostiensis dicit quod est irregularis
et non debet recipi ad ordines
quia coniugatus fidem in sola virgine
duxisset vel in dicto ca. quia et
per hanc opinionem facit argumentum
extra de clericis con. clericis
prima opus celebrantes et consti
vel b. Ray. extra cum olim possidentes
legittime vt propter secundo nuptiis sunt
virgo in hoc casu accepit in cognitus
est desponsata. Jo. in summa. ¶ Item si
quis duxit uxorem quam non cogno
uit et ea mortua duxit aliam vir
ginem quam cognouit et eo cognouit
priorem .r. virginem non vt non est ab
dum vt repellendus. extra eo.
debitum et in decretis et decretalibus quod duxit
in uxorem alteram utique mortuum [illegible]
esse si non cognita. Si maritus
accusans uxorem suam de adul
terio et pendente lite adul
terio ad hoc per ecclesiam reddit eidem de
bitum irregularis est et bigamus contra
b. Ray. tho. et ho. hoc puto verum
nisi ipsa accusata de adulte
rio se purgauit. ¶ Item cum
baptizatus uxorem vnam habuit aliam
autem post vel quia diffusa cum baptizatus
fuit fornicationem post baptismum vel an
recepit irregularis est quia in vnoa
bigamia tollitur per baptismum in
quo plurimum peccata dimittuntur
¶ Item qui coniugem precum non est in
di. vna tua. preterea si
simul habeas plures concubinas non
efficitur irregularis. extra eo. ca. Item bigamo
non est concedenda dispensatio
nisi si de positiva est de essen
cialibus ordinis quod ordinatus non sit
bigamus. nam bigamus si de
facto ordinatur caracterem re
cipit et non potest tamen de iure
illa cum bigamis dispensare
quamuis de facto ratio vel numquam
dispensauit in subsidio ad missam
cum

in hijs que sunt de iure naturali vel
de necessitate sacramentorum vel fidei non
potest quia doctrina apostoli cum bigamo
dispensare tamen potest in alijs secundum
dictum est notatur secundum Tho. in scripto
Episcopus autem nullo modo potest cum biga-
mo dispensare ut colligitur quod
de ijs casibus altercationis eo. ti. li. 6
¶ Questio 20a Utrum bigamus de iure communi gaudeat
privilegio clericali et addit
sit privilegio clericali non obstante consue-
tudine sub pena excommunicationis et de
facto tonsura vel habitu clericali
extra eo. altercationis li. 6o quando si
bigamus promotus fuit ad sacros
ordines in ipso tollerari potest ex dis-
pensatione pape ut notatur Gui-
do super dicto c. altercationis ¶ Item
sexus muliebris impedit suscep-
tionem ordinis de iure quia mulieres
ordinari prohibentur xxiii. di. sacra-
tas. vel prohibentur mulieres
sacra vasa contingere et quibus
prohibetur quod nunquam conferre quod ma-
ius est. impedit etiam de facto quia si
mulieres reciperent exterius
omnia que ad ordinatos spectant
locum ordinis non susciperent quia
per hoc signum solus masculus et
non mulieribus competit
dum solus. tamen quia ordo competit
officium doctrine in quo ordo
alius ordinatus ad presbyteratum et
hoc officium predicatio competit. 16
q. 1a adijcimus mulier autem docere
non permittitur. unde 1. ad Thi. 2o
docere autem mulierem non permitto
tamen quia ordo constituit or-
dinatum in aliquo gradu eminen-
tie non ordinatos. Thi. 2a. 1a
dicit statum subiectionis habet. Ideo
ea subdit ibi apostolus cum dixit do-
cere mulierem non permitto ne-
que dominari in virum sed esse. ¶ Item
monstruositas et quanto magis de-
fectus vix ipsa quam muliebris in re

concessio possit ordinari vel dicit quod
¶ Item queritur de uxore vel ancil-
le mulieris. Ancilla ioculat-
rix vel aliqua ex illis que publice
spectant mancipantur licet virginem
ipsa mortua et ab ordinibus repellit
Dist. 34 de seculo vidua ¶
¶ Item maritus vivente uxore
uxore ordinari non debet et si accipit
sacrum ordinem peccat mortaliter secundum Go.
Sed pro hoc non fit impedimentum uxori quam
debet ei postulare et tenebitur ei debitum
reddere sed non potest exigere. 28. di.
diaconi. 27. q. 2. unde cum ipse dico sed
Go. si sacros fuit episcopus vel religiosus
vel illa possit vidua ad continendum
et sic professus non debet deserere
sed in habitu clericali vel hoc facere
poterit sed secundum dominum vxoris tunc
eo tempore ad. [illegible] et sed quomodo in glo.
extra de conversione coniugatorum placu-
it. talis si post mortem uxoris
contrahat cum alia non non tenebit
sive maritus alicuius ipsa consentit
vel sciverit et non contradixit quia
dominus sine fuit in clericis ecclesie oc-
cidit vel duplex impedimentum. unde
non optabit cum de certo contineret
aliud quia matrimonio eo non poterit
cum alia contrahere et si contraxerit
non tenebit et hoc per constitutionem
ecclesie que dixit non contra ecclesiam ad
dandum contractum. 28. di. quia sicut cum
pre. et in glo. et in duobus ca. supra
de secundis clericis orientales
sit cum Graecis vxoris expresso ordinari
non debet promoveri ~~non debet~~ secundum Ray. Si
maritus qui cum alio coniuge ignoran-
te et ad vxorem iusta fecit si ad sa-
cros ordines promoveri recepit carac-
terem sed non executionem sed non per hoc
dissolvitur matrimonium prius contractum sed ma-
ritus sic recipiens ordines aliquid
sacros communiter ordinatur et conce-
dit dissolutum matrimonium. supplicem
ordinem vxoris vel alias non potest

Pt a lii e

i illo ordine ministraret aut asscendere ad
ad ut aliquod officium vel beneficium ec
cesiasticum aut ad aliquam religionem approbatam
professionem faciat ad quam diocesanus
si eam induceret tunc idem diaconus po
terit eam ad hoc compellere singulis
dispensare quia si religionem intrare no
luerit et castitatem si mulier uxor fuerit
compellendus erit per censuram
ecclesiasticam post contractum matrimonium consummatum
qui nullo eam carnaliter sacro ordine post non
accepto ipsum dimittit sed tamen nupe
dit contrahendum et dimittit post con
tractum sed in contrahendum extra de ago. 22.
quia incipit antiquam consuetudinem
medica et chirurgica si in arte sua
experti ut dimiserunt in usu artis suo
de contingentibus eam et hoc hic
possibile consanguineis et fratribus pariter ad or
dines promoveri aliter non. extra de e
et qualiter et ad aures secundum Ray. h
non quia operari de physica non licet
clericis in sacris vel etiam in minoribus or
dinibus constitutis dummodo sit sufficienter
beneficiati vel gratis et pro miserabilibus
personis et similiter quoniam vel etiam timor si pos
set inde provenire vi si conveniens quod
longe secularis et in claustralibus observ
andum. Officium ad carnagium quod
admissionem vel ministrationem inducat
est sic omnino exceptis talibus extra
de iure. extra de homine tua nos ex
extra de postulando c. 1. et extra
ne clerici vel mon. sententiam sanguinis et
uit. Sed consulit hostiensis quia ordi
natus ab ordine practicali magis
consiliis quod admissionem vel ministrationem
sequatur abstineant etiam in vacil
latione debeat consilia promovendi.
Laicus qui odio nescit litteras non est
ordinandus. tamen si ordinatus erat
et recepit. ille ex quo baptismus et lit
non erat constitutus efficacius caracter
habet alterius sacros susceptus ordo
baptismus sit ianua omnium sacramentorum,

pr. di. si. eum et sus. fiat ad h
1. q. 1 veniens h tamen non di. s
28. di omnes. Sed quid si dicitur quia de sola
sacerdotum sunt alia divina iure
quo ad executionem non quo ad ordinis
susceptionem secundum Ray. Item quaero quid de
coactis ad ordinis susceptionem si sit
coactus condicionaliter sed per coactionem
vel coactus et quoniam fugiendo subiret
sed ordinatorem utrumque recipit carac
terem. ut d. 4. di. c. ista. 74. di. de
inductione. 1. q. 1. quia quidam nec illud
caracterem voluntatis et conditionis iudicio
ita ut si coactus sit absoluta vel for
ma dicitur teneatur sub manu
ordinatoris non recipit caracterem
sic de baptismo dicimus et patre 2a co
ar. L. secundum Ray. et sic coactus ordinatur
non tamen ad castitatem suadeat quia non
ordinatus. Item de ordinato ad per metum
distinguo utrum si tali sit metus
quia cadere potuit in constantem virum
non tamen ex quod metus est prelatum et
eis cum dilatio. hoc nec si tempore
ordinationis per metum fuit coactus
haec poterit illa vita sic pro se
non habet contra tamen si vero non fuit
metus talis tamen continere secundum Ray. et
host. et sic ordinatus per metum vel
simile cleri si velit canonice
provata vel transierit ad actum pertinet
quoniam secundum Ray. Item quaero quia venit
celestis quoniam non sit tenentur
magis ordine sacro vel contra fratribus
eorum sacerdotibus quoniam non tenentur
ad continentiam vel apud nos
quando tantum uxoribus ordinantur
sed propter honestatem ex constitutione
ecclesie antique in sacro ordinatio
castitatis secundum tho. 2. 2. q. 88. unde subdi
aconus et diaconus in sua ordinatione
promittere debet sic castitatem ut
tangimus. 23. di. diaconi et c. presbyteri
28. di. nullus et c. seq.

Licet in peccato mortali
sit existens ordinatus ea-
tamen recipiat et si occul-
tum fuit petitum amouendus non debeat ut
ex. de eo qui fur. ord. c. i. et glo. Tamen sit re-
cipiens ordinem vel sacramentum incurrit
mortale peccatum. 44. di. in nostris. 99. di. i. et
secundum tho. di. 24. nam cum ordines suscepit
[illegible] se spiritus de per confessionem. 44. di. c. vlt.
Item si in peccato mortali accederet ut sic
accedens recipit gratiam non recipit
Caueat eciam non excommunicatus accedat
ad ordines. Item sciens se excommunicatum re-
cepit ordines vel susceptis ordinibus est
[illegible] deponendus. si uero non recolens fac-
tum per quod excommunicationem incidit vel fam...
quando scit se ignorans ignorancia necessaria
se excommunicatum cum tamen si clericus fuit non
possunt ... vel eciam absque ...
sedis apostolice dispensatione. si uero re-
gularis fuit tunc abbas eius
post iniunctam penitentiam et peractam cum eo
potest dispensare. Si fuit secularis ...
non et nobilis per quos excommunicatus erat
vel ad adultus fuit aut distre-
tus aut violentus contra oblomi-
nus aut ignorancia presumatur
probant ut ex. de sen. ex. c. cum
illorum. Item suspensus simpliciter
non ordinatur ut tamen ... suspe-
sus et interdictus ordinatus et si ordines
recepit non tamen executus et si ministrauit
in illo ordine ante dispensationem deponendus
est ex. de cle. ex. ... vel nec. c. 4. la-
tores. Item omnis homicida siue
fuit homicidium iustum siue iniustum ...
ut ... fiat. vt si quis ... amiserit
sanguinis dictat ... aut cam-
pana exciderit aut ... sanguis ...
... et ... sibi si ... membri
fuit secuta vel mutilacio membri siue
hoc publicum fuit siue occultum eciam post
peractam penitentiam est ab ordinibus amouendus
cum quilibet tamen sit ... di. ...
ex. de tempore or. questum. ex.
de hom. ... c. ... Item simo-

in ordine. 1. q. 1. sicut simoniace ordinati
ad quos sunt non est ad ulteriores
ordines promouendus nec cum
tali nisi per papam potest dispensari
ex. de simo. tanta. de hoc vide
q. ca. 8. ... Item clericus ...
cum laicis dedit mortem ... quod
... eius accideret non ascendet ad
superiores ordines nec in ordine suo
ministrabit sine dispensatione episcopi in or-
dine inferiori. vtputa si diaconus
fuit in ordine subdiaconatus potest
ministrare ex. de hom. continebatur.
Item dans pecuniam pro religionis
ingressu ad sacros ordines non as-
cendat ex. de sta. mo. ... Item
qui habet simpliciter ... de symo-
niacis ... non ascendit ad superio-
res ordines quod constitutum ... edifi-
cat ad gehennam ex. de simo. per
tuas ... Item suspectus de heresi
nisi ... se purget non est ad ordinem
admittendus. ut ex. de purga.
cano. c. ut ... Item publice
concubinarius de ... est ...
... ex. de coha. cle.
et mulierum. c. vlt. Item
rebaptizatus siue reconfirmatus sit
non debet ad ordines promoueri. ... ut
di. de consecratione ... de con. di. 4. c. qui
bis et c. rebaptizare et de con. di. ... di-
gnum c. ... Item ... infa-
mis sit infamia iuris siue facti est ab
ordinibus repellendus ut post ...
dignitates ... non debet
... di. ... ex. de re iuris
infamibus ... hec ... intellecta
sunt ... pro ...
non ... infamia ... et secundum
infamis infamia iuris est ... aliquid
... publice commisit propter quod ...
... eius infamia. vel
si a iudice ... se probatum ...
eius ... infamia ... item
... publice ... in ...
... et non est ...

[illegible]

de hoc coram iudice et infamis infamia iuris tunc. Si autem de huiusmodi crimine sit convictus coram iudice et punitus, tunc utroque modo est infamis. Unde a iure et a iudice et quocumque modorum istorum aliquis fuerit infamis, quamdiu perstat non potest promoveri nec ad actus legitimos admitti, nisi restituatur in integrum ab eo qui potest de iure sic restituere. Infamiam facti, quam magis pro discretione infamati incurrit aliquis apud bonos et graves generata in opinione super aliquo crimine infamantibus, fuerit huiusmodi infamatio isto modo non sunt actus legitimi interdicti ipso iure, licet quamdiu ista maneat aliquis infamia facti sine culpa sua, sed sunt interdicendi quousque ipsam infamiam suam compescuerint per canonicam purgationem, ut extra de purgatione canonica ex tenore. Et post talem purgationem non sunt repellendi ab ordinum susceptione, quamvis frequenter non obstante canonica purgatione remanserit fama talis laesa in opinione hominum, sed facto. Et vide supra quaestio. Est et infamia canonica, quam quis contrahit ex facto excommunicationis maioris, et hanc tollit per absolutionem, sed nunquam propter quam contrahitur ex quocumque peccato mortali. Et hanc tollit si occultus fuerit per actionem poenitentiae, ut [illegible] omnes in glossa.

¶ Item nota hic quod secundum canones infames sunt homicidae, fures, sacrilegi, raptores, adulteri, incestuosi, venefici, suspecti in fide, criminosi, periuri, et qui falsum testimonium dixerint, sortilegi et eorum fautores, et qui Romanae legis normam abiciunt, et statuta ecclesiastica contemnunt, et omnes capitalibus criminibus irretiti, sepulcrorum violatores, et omnes qui adversus patres armantur, qui in omni mundo infamia notantur, de his [illegible]

fugientes et qui indigna contra patres tiunt loca tenere aut facultates ecclesiae diripiunt iniuste, qui fratres calumpniantur et accusant et non probant, aut qui contra principes concitantes cum principibus ad iracundiam provocant, et omnes anathematizati vel pro suis excessibus ab ecclesia repulsi, et omnes quos ecclesiasticae leges vel saeculi infames pronuntiant, et hi omnes non debent promoveri ad gradus sacros. Qui autem sunt infames per leges saeculi, patet hic expressatum ff. de his qui notantur infamia per totum. ¶ Multi sunt etiam casus in iure in quibus dicuntur incurri infamiam, quos non credo necessario gratis dimissi. Ex praemissis colligo quod omnes criminosi crimine enormi quod inducit infamiam vel depositionem, si crimen suum sit publicum et notorium, facto per opinionem evidentia facti, per iudicis sententiam seu et propria tandem confessione in iudicio facta, et etiam a susceptione ordinis repellendus, nec cum talibus consuevit summus pontifex dispensare, de quibus vide supra eodem c. x. Si autem esset enorme et occultum, monendus est talis abstinere ab ordine suscepto, sed non cogendus per eundem dominum licet [illegible], et talis peracta poenitentia potest officio suo in ordine suscepto et ad maiores ordines, si aliud non obstat, ascendere [illegible] et summus supple in ordine per verbum [illegible] de accusationibus, inquisitionis, in glossa [illegible]. Qui criminibus autem mediocribus distinguo: quia aut sunt manifesta aut occulta. Si sunt manifesta [illegible] per sententiam vel confessionem in iudicio vel per evidentiam facti repellantur ordinandi et deiciunt ordinati.

ex(tra) de temp. or. quesitum. Si a(utem)
sunt maculati s(ecundu)m p(ro)p(ter) facinus indi-
catur infamatio purgatione q(ua)
p(re)stita absolutione et si n(on) ea de-
fecit deponentur. ex(tra) de
adult(eriis) de sig(nificasti). ex(tra)
de purg(atione) ca(nonica) ex tuarum. Si v(er)o
c(ri)mina hui(us)mo(d)i fuerint occulta
p(os)t tales c(ri)minosi p(os)t peracta(m)
p(eniten)tiam vel ei(us) p(ar)te(m) remanendo
i(n) susceptis et ad superiores or-
dines p(ro)moveri. ex(tra) de temp.
or. ex tenore et c(apitulo) quesitum.

¶ Item minuti et histriones an
sunt ad ordines p(ro)movendi
n(on) ex dispensatione p(ro)pt(er) q(uo)d sunt
infames. h(oc) intell(ige) de his q(ui)
p(re)tio cora(m) ho(mini)b(us) faciunt assp(er)am(?)
sui ludibrium sui corporis exer-
cendo. q(ui)a(?) si illud si eum i(n) occul-
to s(e)mel saltarent vel hui(us)
q(ui)d facerent possi(bi)l(e) ei(us) post
p(eniten)tiam facta(m) ordinari. Vel talis
aut p(ro)p(ter) [illegible] ... tales
ab ordinib(us) repelluntur. ex(tra)
de or. et ho(norum) cle. c(apitulo) de decimis.

i(n) glo. p(ri)mo. ¶ Item clericus
p(er) saltum p(ro)motus. i(d est) p(re)missis
ad inferiorem ordinem ad su-
periores ascendit. recepit quod
caractere(m) sed de rigore iuris
e(st) deponendus. Si tamen n(on)
ex malitia sed ex negligentia p(re)termi-
sit aliquem ordinem p(otes)t ex dis-
pensatione ep(iscop)i vel p(re)termissu(m)
ordine(m) p(ro)movendi et intera ab ex-
ecutione superioris ordinis [illegible] sus-
pensio. 28. di. sollicitudo. et.
de soluto. ex(tra) de cle. per sal-
tu(m) p(ro)mo. c(apitulo) tua(m) nos. et si interea
ministraverit i(n) illo ordine q(ue)
d(omi)no q(ui)b(us) fuis(set) gradatim p(ro)mot(us)
potest ep(iscop)us cu(m) eo dispensare
ut i(n) dec(retali) de v(er)ino. ¶ Cle-
ricus quis fuerit sic p(er) saltum
p(ro)motus fuit et i(n)terim ministra-

verit sic dispensatio(n)is ordinis sic sus-
cepto n(on) p(otes)t cu(m) eo dispensari
q(ui) ulterius ascendat n(on) p(er) s(e) sed
q(uo)d i(n) ordine p(er) saltu(m) h(abi)to ministret
potest cu(m) eo ep(iscop)us dispensare. s(ecundu)m
Host(iensem) Ray(mundum) et c(apitulo) eo. tit(ulo) c(apitulo) tua. et
c(apitulo) 8o di. ¶ Item q(ui) furtive rece-
p(er)it ordines. i(d est) c(ontra) interdictu(m) vel
absq(ue) illo cu(m) subdiac(onatu) vel 2o
sacros ordines eodem die n(on) cu(m) eo dis-
pensatio fuit ab eo q(ui) potuit
deponi. lxx. di. Subdiaconus.
ex(tra) de eo qui furtive or. suscepit.
vide plenius de h(oc) su(pra) c(apitulo) 3o b.
p(ar)te in(veniet) Et nota q(uo)d s(ecundu)m Host(iensem) 3o di.
q(ui) suos ordines furtive recepit, cui
n(on) cu(m) eis sic constituit(?) [illegible] ep(iscop)o
et sic examinatus eos p(ri)mo
ex(tra) de ep(iscop)o consecrat(ione), 24. di. q(uo)d ep(iscop)us
vel alique ordine de minoribus
cu(m) sacris vel 2os sacros eodem
die recepit p(otes)t constitut(us) ep(iscop)o vel
i(n) dec(reto) c(apitulo) c(on)tinetur vel qui
p(er) saltum p(ro)motus e(st) vel c(on)tra p(re)..
¶ Item n(on) ordinati vel laici qui
nullum h(abe)ntes ordinem officia ex-
ercent indebite n(on) cessarie r(e)petit
exp(ri)mitur dicit. p(ro)ut tu exerc(ent)
officiu(m) maioris ordinis q(ua)ndo ad
hoc n(on) h(abe)nt ordinem auctoritatem
sic i(n) domo n(on) consecrata p(otes)t
dic(i) missa l(ice)t consecrat(ur) domus
ad h(oc) ordinat(ur) vel i(n) ea missa
dicatur. Clerici vero q(ui) exercent officia
illius ordinis que(m) n(on) h(abe)nt sunt
deponendi vel p(ro)pri(us) suspen(den)di
ab ordine que(m) habent n(on) postea
maiores p(ro)missos ep(iscop)i b(e)n(e)ficiis vel
d(omi)nus fecerint dispensationes
fiet tollerantur p(ro)p(ter) iniquitatem
p(ro)ut ulterius p(ro)movendi. ex(tra) de
cle. n(on) or. mi. c(apitulo) 1o. n(on) p(otes)t p(re)m
cu(m) eis fieri dispensatio
s(ecundu)m Ray. Host(iensis) tamen i(n) om(n)ib(us) sta-
tuunt q(uo)d ep(iscop)us p(otes)t cu(m) talis

dispensatio sed in secunda habes supra
cavet. De licencia autem sed quod
sed ministri et agere nolunt cum eorum
sufficientiam privatim ad sua negotia
[illegible] salubriter et sibi sed ad
religionem intraverint ut extra eo. ca.
[illegible] et illo tempore exercent tale officium
non ex contemptu sed ex lucro pec-
cat tamen ut lectionis [illegible] et
ca. q. i. § illud. Credo tamen quod
incurrit penas suspensionis et
voluntarie et professorum distinguit
malleficia. extra de sen. ex. cum illorum

¶ Item compluratur et clericus in mi-
noribus ordinibus tamen legere epistolam
in missa si non sit ibi subdiaconus
dum tamen non legat plenam cum
ornatis subdiaconi. xx. di. subdiaconum
xxiii. di. sicut clerici et supra hoc est.
Item ordinati ab hereticis scisma-
ticis excommunicatis depositis et huiusmodi
tamen suscipiunt alterius manus impositio-
nem secundum catholicos et si ordinati
fuerint episcopo catholico et non fuerint
heretici et scismatici et huiusmodi sed ipsi
ordinati sciebant eos esse tales
sed ignorabant eos ordinantes
et dispensationis ministrare in sus-
ceptis ordinibus tollerantur
ad superiores vero non debent ascen-
dere nisi esset ardua necessitas
[illegible] q. i. ca.
et considerata eorum [illegible]. Si vero ordinati fuerint scien-
tes [illegible]. Si vero ordinati fuerint [illegible]
in talibus [illegible] episcopo [illegible] recepit
alterius manus impositionem [illegible]
tollerantur. q. i. ordinationes
et solus papa dispensat cum ta-
libus scienter ordinatis sed vero ignorantes
si non ignorantia crassa et supina po-
terit dispensari prelatus cum talibus
dispensatio extra de or. ab episcopo
qui re. ca. quod [illegible] qui recepit
ab episcopo qui renunciavit episcopatui
[illegible] loco qui dignitati [illegible]
ordinis. De [illegible] eodem [illegible] depositionis
si [illegible] non recepit executionem consequ-
tur [illegible] extra [illegible].

¶ Item recipiens ordinem a non suo episcopo sine licentia
dispensationis sui episcopi ordinem recepit
[illegible] sicut ordinis executione [illegible]
tamen episcopus suus quoad hoc po-
terit secum dispensare. q. q. z.
lugdunensis. extra de or. ab episcopo
[illegible] et glo. [illegible]
ca. z. j.

¶ Item recipiens sacros ordines extra tempora
statuta non recepit ordinis ex-
ecutionem. [illegible] ca. z. d.

Impedimenta que pro-
hibent ordinatum ab ex-
ecutione sui ordinis in generali
notantur parte 4a capitulo pri-
mo sed de quibusdam eo-
rum in speciali restat [illegible] simpli-
citer [illegible] de suspensione
et est [illegible] suspensio pe-
na [illegible] qua interdicitur [illegible]
spiritualis [illegible] suspensus [illegible]
ad tempus vel [illegible]
[illegible] competeret sed [illegible]
et multiplex suspensio. quia
[illegible] officio quidem [illegible] beneficio quidem
ab ingressu ecclesie quidem [illegible]
iurisdictione et quidem infli-
gitur suspensio ab homine propter contu-
maciam culpa [illegible] infli-
gitur [illegible] extra
de sent. et re. iud. [illegible]
et de sent. excom. [illegible]
[illegible] aliis locis in [illegible]
[illegible] patebit.

¶ Item [illegible]
quo suspensus [illegible]
[illegible] episcopus in [illegible]
[illegible]. extra de cohi. cle. [illegible]
[illegible] abstinere a celebra-
tione non [illegible] per
[illegible] hoc sed per
simplicem [illegible] ab [illegible]
[illegible] et tales si celebrent [illegible]

te eis subditis vel nisi sciens pec-
caturus eius vitaret alias non dicitur ipso
suspensus secundum Innocentium quo ad alios non quo
ad se sic etiam peregrinus et igno-
tus extra de cle. pe. c. i. et ta-
les non promittuntur celebrare nisi
sit litteris testimonialibus vide supra
ca. xxi. th. ¶ Tercio ipso iure dicitur ipso
suspensus quo ad se et quo ad
alios ut quia per sententiam canonis vel hominis
suspensus est et tunc tenetur ab officio
suo abstinere et si officiet alias
irregularis fiet cum suspensio tenetur
eum evitare officiantem. Suspensio
tamen per sententiam canonis tamen si occul-
ta fuerit et eo hominis scia si non propter
scandalum evitare sed scandalum tenetur
secundum Ray. in glo. Ray. ¶ Suspensio
ab ordine vel officio tamen non prohibet ex-
ercere ea quae sunt iurisdictionis
spiritualis sed sunt eligere excommunicare
conferre beneficia et similia quae sunt
iurisdictionis sunt ut notatur extra de el.
transumpsisse extra de cle. ex mi-
si celest. ipse tamen vel aliud
divinum officium celebrare non possit et
dicitur ut ibi a iurisdictione tamen
sit suspensus tunc ea quae sunt ordinis
vel officii exercere potest quae sunt ea
quae sunt iurisdictionis. Si vero
ab utroque sit suspensus neutrum
possit exercere ut est si fuit sus-
pensus simul. ut extra de cle. ex
mi. latores et in glo. ibi. in fine.
¶ Item suspensus ab officio est
suspensus a beneficio ut dicit glo. in
summa de cle. ex latores et secundum Innocentium
extra de appella. pastoralis. Sed hic in-
tellige hoc quando est ex gravi causa
suspensus et extra de purg. ca-
non. per literas. Et sic suspensio
non dicitur proprie quando beneficiorum fructus
non restituuntur ex post facto si
eciam contingit ut pertinent
ex sua vel possessio beneficiorum fructus

sua notavit Innocentius extra de cohab. cle.
et mulie. sicut. Sed ad extra de com. prae.
ob scandalum pro vel infamiam
plurimum ne dum fuerit contumax
sufficit ipsum cessare ab officio et quod fruc-
tus beneficii sui percipere sic intelli-
gitur. q. presbiter (underlined) extra de purga.
ca. pluraliter (underlined). Sed si quis
ut canonis sit ab officio suspensus
non ex hoc suspenditur a beneficio
ipso cum tali iniquitas quia suis sus-
pensus ab hoc. Sic intelligitur extra de
sen. et re. iudic. cum eterni (underlined) extra de
sen. exc. cum medicinalis (underlined) lib. vi.
secundum Innocentium de hoc notavit Innocentius
de cohab. cle. sicut secundum ab in ea.
¶ Secundo ipso suspensus ab officio
dicitur et suspensus a beneficio non
non ius territorium suspendentis
et poterit extra territorium eius non
obstante suspensione beneficium
non adipiscere et utriusque ius
ab in ea. ¶ Item suspensus
a beneficio potest eligi et in ecclesia illa
in qua suspensus sed prius canonicus
expectans prebendam et adhuc
non habet ex sua officio eligitur vel
probatur extra de elect. in genesi (underlined).
Durante tamen suspensione non potest
in illa ecclesia eligi in alia vero bene
potest secundum ab in ea. et extra ca. de elect.
si compromissarius (underlined). Suspensus vero
ab officio nec eligi potest nec eligere
vel extra de elect. cum nobis (underlined) extra
de consuetu. ad dilectos (underlined) et hic idem
de excommunicatis et interdictis intelligitur.
¶ Item suspensus a percep-
tione collationis sacrorum si preci-
pit ut conferat illa quae non
requirunt ordinem non est ipse. non
lavat et participat sacra et con-
ferunt sacra ut patet in baptismo et si
quaedam sacra sint plurimam itaque
officii proprius conferuntur sicut

secundum Innocentium et Hostiensem. Ad tamen dicit in summa
quod suspensus propter contumaciam in qua
perseverat nec participare poterunt
socios nec consortes. Item suspensio
interdictum et excommunicatio ferri potest
in aliquos tamquam pena pro culpa
probata seu notoria sine monicione
previa et licet fuerint penitentes
sed pro contumacia ferri non debet
nisi contra incorrigibiles monitos
et contumaces secundum Hostiensem. Item si
episcopus suspensus a pontificalibus
et celebrans in pontificalibus non est
irregularis quia pontificalia non sunt
de sollempnitate celebracionis secundum Hostiensem nec
incurrit in iure expresso talis cele-
brans irregularitatem. Item
sententia suspensionis ab officio et ab in-
gressu ecclesie lata sed eo sententia expres-
se appellacione sequente nemo sus-
penditur. extra de sententia excommunicationis
li. 6o. Item episcopus sus-
pensus per annum a collacione ordinis
acolitatus qui ordinavit cle-
ricos aliorum in acolitatum sed licet
post alios ordines ab acolitatu
sacros et non sacros iterum
conferre quia suspensio cum sit
pena non debet extendere casum suum
maxime in separatis ab invicem sicut
sunt ordines. extra de ele. vi. si sig-
nificavit licet aliqui contrarium dixe-
runt quia non decet fungi maiori-
bus qui minoribus carent secundum Hostiensem. extra
de temporibus ordinationum. litteras. Item suspensio
ab ordine inferiori propter culpam
in qua perseverat non potest ministrare
in ordine superiori sequitur secundum
... si penitenti tamquam pena
... infligatur suspensio ...
... ad ... restringenda
ut dicit Innocentius secundum Hostiensem in summa. Item
quod si suspensio sit lata usque ad
certum tempus per lapsum temporis
ipso iure tollitur absque alia dispensacione

extra de sen. ex. c. pernicioso. Item suspensio
lata propter aliquod impedimentum
extrinsecum utputa propter pluralitatem bene-
ficiorum sublato impedimento cessat
ipso facto suspensio ut notat Innocentius
extra de cle. coniu. dudum. et illa in-
terpretatur suspensio. Si vero ipsa
suspensio fuerit simpliciter vel us-
que ad satisfactionem si sit suspen-
sio ab homine tunc ea tollet qui sus-
pendit si sit suspensio a iure tunc
episcopus ea tollet nisi certum tempus
dispensationis huiusmodi suspensionis sit limi-
tatum a iure ut extra de cle.
excommunicato. li. cetera. ut sit ergo
certa satisfactio. extra eodem titulo. li.
si quis. li. 6o. ut nisi superior absque
conniveat resignavit. Item illic
interdicitur ingressus ecclesie et ce-
lebrandi officium divinum et eciam si
suspensus ab officio suo potest tamen
interesse et divinum officium cantan-
do tamen caveat quia non officiat
si tamen alias suspensus est sit
a divinis nec officiare possit nec
cum aliis audire possit secundum Innocentium
extra de ... si. vel. ... Item
sunt casus in quibus alius est suspensus
ipso iure quorum aliqui hic inseruntur
episcopus ad concilium provinciale vocatus
a suo archiepiscopo non veniens nisi assig-
net causam iustam impedimenti suspensus
est ipso iure. 18. di. placuit. et ibi glossa.
Item christianus ... sit
... non ... ad ...
... Item episcopus
non ... suos subditos
... ea ... fue-
runt in ... 18. di. ... vel
Item ... suspen-
sus et ab ... actu legitimo extra
de ... Item clericus ex-
... iudicium sanguinis ...
... vel ... aut quibus
... non ... sententia

Item qui hereticis scismaticis seu a-
postatis. 3. q. 4. alienus. Item
clericus accusans aliquem pro
crimine seu infamie et sic sus-
pensus 3. q. 4. clericus. Item cle-
ricus clericos alterius episcopi qui sine
licentia coram quo litigetur et
3. q. 6. non licet. Item qui ex-
communicatus suspensus est 6. q. 1. ille-
gitime et c. ho... Item consecra-
tus in episcopum sine consensu sui me-
tropolitani suspensus est et
non habet officii episcopalis executionem
lxii. di. illud et c. sequentibus.
Item presbiter cui duo digiti
abscisi sunt ad medietatem
palam propter enormitatem leprosi
extra de cle. egro. presbiterum et
c. de rectoribus. 1. q. 1. pro tem-
Item qui vendit eucharistiam in presentia
quia excommunicatus cum excom-
municatis non potest. 1. q. 2. si tamen
et c. placuit. Item patronus
ecclesie capiens auctoritate res ec-
si laicus est per annum suspensus
est a sacris ecclesie si clericus de-
ponatur. 16. q. 1. filiis. 12. q.
1. episcopus. Item ordinatus
scienter ab episcopo qui renunciavit
suo episcopatui vel ab alieno episcopo
sine licentia sui extra de or. ab e. qui
se c. c. quod si ult. 9. q. 2. lugdunensis.
extra de offic. archid. significasti.
vide supra c. x. th. Item episcopus
vel abbas suscipiens episcopatum vel
abbatiam de manu laicorum
suspensus est ab ingressu ecclesie
16. q. 7. si quis. extra de elec.
quisquis. Item alienus contra
statuta concilii lateranensis. extra de et.
ad ... Item inparans se-
natus consilio aliquid contra
canones. extra de hiis que fiunt
ma. pte ca. c. 10. Item electus
vel ordinatus scienter ab hereticis

vel scismaticis c. 10. Et cum tali solo
papa dispensat. Item symoniaci
et concubinarii publici pro suam vel
eorundem sententiam. extra de co. cle. et
mu. vestra. 81. di. eos et c. presbiter.
Item episcopus cognoscens eum quem
presbiter tenuit in concubinam et quamvis
non sit notorium. 32. di. c. ult.
Item ille qui cum ordinatis ali-
quid est commisit propter quod est ecclesiastico
ordine suspensus est ab executione
eiusdem ordinis donec quod commis-
sit fuerit supplicatum. extra de
se. re. c. ult. Item pecuniam
dans pro religionis ingressu non
ascendat ad sacros ordines
recepisse vero officii suspensus ut
tenetur. extra de statu mo. monachi.
Item episcopus relaxans contra
incendiarios sententiam statutum non prius
satisfecerint pro facultatibus suas
dampna tenetur restituere et per annum ab
officio abstinere. 23. q. ult. pessimam.
Item obligans ecclesiam sibi commissam
pro alienis debitis ab administratione
tam temporalium et spiritualium est
suspensus. extra de pign. c. 20.
Item ordinatus ad grandiores apostolos
apostolicos i. non antea electus est sic
compertum est a papa suspensus est
ab executione ordinis illius. 1. q. 1.
si quis apostolicus. Item clericus pro sal-
te promotus suspensus est donec
at recipiat ordinem pretermissum
ut c. ult. ex. de cle. per saltum
promo. c. unico. Item symoniace
ordinatus suspensus est. 1. q. 1. gratia
et c. reperiuntur. Item heredes
applicat licet non peccet. 16. q. 1. c.
c. ult. extra de homi. tua nos
et c. significasti. Item hereticus
ad fidem reversus suspensus est
donec cum eo dispensetur. 1. q. 1.
c. 1. 2. et 3. Item iniuste excom-
municans aliquem sit monitus

pena. p 20 dies e suspensus 23
q. 3. de illicita ex de pena exp
secto. Item sacerdos non secus
tota sacra certo temporis celebrat
suspensus e p annum de q. di.
2. Relatum. Item secus duos sa
cros ordines eodem die vel subdi
aconatus etc. cum minoribus etc. qui
maioribus ordinibus ex de eo. qui furti
fuit se. or. c. 1o et 2o. Item sacer
dotes et alii non per electos est
ex de eo. non p. c. 1o li. 6 tn
pt. cum eo p eum dispensari.
Item presentans ordinandum pro
receptione ab ipso ordinando in
iuramento seu promissione et non i
mutabit ipsum presentatorem
de promissione sua suspensus
e p triennium ab executione ordi
presentati. vel sic ordinatus sus
pensus e ab ordine sic suscep
to quousque p papam secum fuit
dispensatum. Ordinator vero si re
cepit huius promissionem vel ma
nifeste a clerico ordinato non
habente talem a collatione ordinum
p triennium e suspensus ex
de si. p totum 3. c. et penultima
Item ministrans scienter hereti
co ubi certa denotatis ecclesiastica sa
cra suspensus e ut dispen
satur cum eo nisi p sedem apostolicam ex
de here. excommunicamus 5. sane.
Item consumator praelegiorum
ad ea quae notoria sunt sua ex
tendens post p unum annum sus
pensus e ab officio suo. ex de
officio dele. hac constitutione li. 6o
Item epus scienter vel ex affectata
ignorancia ordinans alterius
dioc. clericum sine li. sui epi suspen
sus e p annum a collatione ordi
ex de temp. or. eos qui li. 6o
Item locans et concedens
domos usurariis ad fenus
exercendum suspensus e si est vi
sitacio li. fecerit vel collegium seu
universitas li. sustinuit per
mansionem extra terras eorum suspen
sus est ecclesiastico interdicto. ex de usuris
usurarum li. 6o. Item suscipiens
publicos usurarios ad sepulturam
vel eorum oblaciones. ex de usuris
quia in omnibus et c. quamquam li. 6to
Item obiciens contra electum
ipsum et non probans suspensus e
p triennium a beneficio ecclesiastico ex
de elect. statuimus li. 6o. Item
fratres predicatores et minores
si eis non probantes recepitos presbyteros
alicuius sunt suspensi ipso iure a re
cepcione quorumcumque aliorum
ad professionem ex de rebus non
li. 6o. Item clericus de matrimonio
monialium dampnato. 27. q. 1.
si qua monachat. Item advocati
et tabelliones scienter prestantes
auxilium consilium et favorem hereticis
ex de hereticis ad abolendam et c.
excommunicamus. Item epus ex
cer... e suspensus ipso facto a
gubernatione ex de supplem. negl.
cum Romana li. 6o. Item qui
cognoscit de iusta excommunicatione
dicens excommunicationem nullam quia lata
erat post legittimam appellacionem
vel cuitinens intollerabilem
errorem etc. suspensus e a cer
tis fidelium quo ad acta iudi
cialia ex de sen. exc. solet
6o. Item iudex ad faciendum
constituit et contra iustitiam gravami
ne alterum partem in iudicio pe
gravat vel p sordes suspensus
e p annum ab execucione officii sui
et nisi si egressit se dunt est
ipso. ex de re iudic. cum aeterni
li. 6o. Item epus vel sacerdos
absque urgente necessitate dimit

missas incompletas. de con. di. i. c.
nullus episcopus / d. q. i. c. ¶ Item
archiepiscopus utens pallio al
terius si presbyter est x annis et v me
sibus peniteat, si diaconus tribus annis
et 6 mensibus erit suspensus. de
con. di. i. nemo. ¶ Item prestans
iuramentum de manendo in resigna
tione a sacris ordinibus et dignitatibus
est suspensus. extra de renunciatione
c. i. ¶ Item prelati ecclesiarum recog
noscentes se ecclesias suas tenere
a quocumque domino temporali vel
ecclesias eis commissas seu bona
immobilia vel iura ipsarum ecclesiarum
laicis submittentes absque consen
su capituli et absque licentia sedis aposto
lice ipso facto ab officio et admini
stratione sunt suspensi, clerici vero [illegible]
spectantes et superiores non denuncia
tes tamen sunt suspensi a bene
ficiis que obtinent in ecclesia sic
gravata. extra de rebus ecclesie non
alienandis c. consultius lib. 6.
¶ Item prelati inferiores episcopis
ut archidiaconi decani et similes vel
alii per quos competit ex officio
visitare recipientes procurationes
visitationis exigentes seu a sponte
volentibus munera recipientes pro
se vel pro familias suos visitationis
officio non impenso vel iustam [illegible]
se restituerint ecclesie a qua re
ceptum fuerit. officio et beneficio sint sus
pensi quousque duplo huiusmodi gra
vatis ecclesiis plenariam satisfac
tionem impendant non obstante
quacumque remissione eis facta
Patriarche vero archiepiscopi et episcopi contra
premissa facientes et quod duplum
ultra predictum restituere differ
entes ingressum ecclesie sibi noverint
interdictum. extra de censibus exactionibus ex
igit lib. 6. ¶ Item universitates et
collegia represalias in quibus
vis [illegible] pragmatica contra

personas vel res ecclesiasticas est
ipso facto interdicta. extra de iniuriis
c. si pignorationes lib. 6. ¶ Item
compromissarius habens potestatem eli
gendi aliquem in prelatum ecclesie et sciens
eligit indignum ipso iure suspe
sus est a beneficiis que obtinet
in illa ecclesia ad quam eligit. extra
de electione c. si compromissarius lib. 6.
¶ Item occupans bona a prelato
dimissa per vacationem ecclesie cathedralis
aut collegiate in illa bona con
servet futuro successori suspensus
est ab officiis quibuscumque donec
plene restituat quicquid de
bonis recepit supradictis, non ob
stantibus quibuscumque privilegiis
aut contrariis consuetudinibus
vel statutis. extra de electione c. quia
sepe lib. 6. hoc idem intelligitur est
de quibuscumque dignitatibus
ecclesiasticis personatibus seu quibuscumque
eorum vacantibus. extra de of
ficio vicarii lib. 6. ¶ Item archiepiscopus confirmans
electum vel eius electionem
postquam fuerit appellatum ad
summum pontificem vel extra [illegible]
electionem suspensus est ipso iure
per annum a confirmatione et
consecratione episcoporum. extra de electione
c. [illegible] lib. 6. ¶ Item ordinatus
ab alieno episcopo sine licentia [illegible]
datis litteris sui episcopi suspensus est
quousque non per sedem apostolicam fuerit
dispensatus. extra de tempore or
dinationum c. eos qui lib. 6.
¶ Item episcopus conferens clericalem
tonsuram infanti vel illiterato [illegible]
[illegible] vel illiterato seu
coniugato suspensus est per annum
a collatione clericalis tonsure. extra
de tempore or. c. nullus episcopus lib. 6. ¶ Item
compositores summarum extravagantium seu repertoriorum
et omnes [illegible]
seu volentes tradere exemplar

recepturus huiusmodi excedat infra mensem
si sedit sequestris suspensio est ergo
per unum mensem ab ingressu ec[clesie]
et divinis officiis et si durante
suspensione divina officia exercuit per
sumpserit sed divinis officiis ipsis se
qua ipse non poterit etiam se
de ap[osto]lica dispensatione extra de
[illegible] exc. cum medicinalis sit et
aff ¶ Item clerici beneficiati utentes
publice veste virgata vel partita sine
[illegible] per 6 menses a
perceptione fructuum beneficiorum suorum
sunt suspensi. Alii vero clerici non
sacerdotes et sacris constituti
in hoc delinquentes per idem tempus
redduntur inhabiles ad beneficium
ecclesiasticum optinendum. Sacerdotes vero
et alii in dignitatibus constituti
vel beneficia optinentes quibus
cura animarum incumbit et religiosi
si publice quam ex causa rationabili vestes
ferant huiusmodi aut infula i. al
ba fasciola seu pilleum lineum
publice portent in capite beneficiati
a perceptione fructuum beneficiorum
suorum per annum sint suspensi.
Reliqui vero per idem redduntur
inhabiles ad beneficium ecclesiasticum
optinendum. Quicumque et clerici
utentes epitogiis vel tabar
dis fixatis usque ad [illegible] et ita
brevibus quod vestes inferiores
notabiliter videantur si beneficiati
fuerint vel administrationem haben
tes teneantur infra mensem
illud dare pauperibus si religiosi
administratione non habentes infra
idem tempus tenentur suis
superioribus assignare in pios usus
convertendum. Alioquin vero beneficiati
suspensionis [illegible] vero [illegible]
penas predictas per idem tempus
incurrunt. extra de vi. et ho.
ab clericorum in cle. ¶ Item religiosi

presidens monasterio prioratui seu
[illegible] administrationis [illegible]
eius infra redditus aut posses
siones cuiusque alicui ad vitam
eius vel diuturnum tempus
nisi necessitas aut utilitas [illegible]
prioratus vel monasterii admini
strationis huiusmodi hoc expostulat et con
ventus sui si conventum habeat vel
alias prelati [illegible] assensu ad hoc
accedente [illegible] est ab officio su
spensus. extra de rebus eccle
non alie. Monasterii in cle. ¶ Item al[ii]
religiosi administrationes habentes
decimas alias census debitos
que apparent aut usurpant
de animalibus fructuum suorum aut
aliorum quorumcumque [illegible]
gibus eorum administratis ecclesias
[illegible] quibus debentur solvi
permittunt aut [illegible] ecclesias
a decimis eis debitis defrau
dant [illegible] vel modis de
quibus fit mentio [illegible]
[illegible] administratis
ab administrationibus et beneficiis
sint suspensi. extra de decimis
Religiosi in cle. ¶ Item abbates
et priores [illegible] abbates non ha
bentes [illegible] violantes [illegible]
que continentur in constitutione
pape [illegible] que incipit ne in agro
[illegible]
[illegible] a collatione beneficiorum
per annum. Alii habentes administrationem
[illegible] ab administratione per annum
sint suspensi. Ceteri administrationem
non habentes ad beneficium vel ad
ministeria [illegible] sint inhabiles
per annum. Alii vero si qui eorum
[illegible] aut [illegible] clamose
aut [illegible] vel ambus ex
[illegible] intercesserit [illegible] suspensi
[illegible] dispensationem dictam suspen
et alias penas per annum [illegible]

ex[tra] de stat[u] mona[chorum] ne i[n] agro
i[n] cle. ¶ Item suspensus est qui se
p[ro]curavit honore decorari
seu magistri tradens aliqui[d]
ne suscepto p[ri]mo ab ipso iu
ramento ne ult[ra] t[ri]a milia
turon[ensium] argenteorum i[n] solempnita[te]
ac[tu] doctoratus vel magiste
rii assumend[i] expendat p[er]
iii menses sequentes et
collationi magisterii seu docto
ratus noverit se suspensum
ex[tra] de magistris cum sit i[n] cle.
¶ Item ep[iscop]us contra formam
eius forma[m] constitucionis pape
clementis h[uius] de procede[n]
do c[ontra] hereticos ab officio
per triennium est suspensus. In
quisitores v[er]o non ep[iscop]i sunt
excomunicati ex[tra] de heret[icis] multorum
i[n] cle. vide s[upra] p[ar]te h[uius] ca[pitulo] ii
¶ Item p[re]lati religiosorum p[ro]
ecclesiasticis dampnificantes
per religiosos subditos eorum
prelatorum administrantes
sacra ecclesiastica contra tenore[m]
ca. de p[ri]vi[legiis] et ex[cessibus] pri[vilegiatorum] c. reli[giosi]
i[n] cle. seu a[liquid] illud eis p[ro]hibi
ta exercentes nisi i[n]fra mensem
post q[uam] de hoc requisiti per
eos satisfacere noluerint
eorum usq[ue] ad satisfactione[m]
debitam sunt suspensi. i[n] dicto
ca[pitulo] Religiosi vide s[upra] p[ar]te h[uius]
ca[pitulo] ix. ¶ Item permittentes
capi vinos ecclesiasticos ut
sicut remaneant barbarorum ut
ciati non vadant ad curia[m]
romana[m]. post sententia[m] excomunicac[ionis]
quia per canones antiquos
incurrunt si sunt p[re]lati a per
cepcione fructuum ecclesiarum
suarum per triennium sunt suspe[n]
si inferiores vero si beneficiati
fuerint a suis beneficiis sunt

p[ri]vati ex[tra] de pe[nis] multorum i[n] cle.
¶ Item religiosi mendicantes q[ui]
stat[ut]a postposuerint confitentibus
consti[tutionis] facte de decimis
solvend[is] ab officio p[re]dicacionis
sint suspensi donec etc. vt s[upra]
p[ar]te h[uius] ca[pitulo] xv. ¶ Sequitur
de casibus suspensionis positis in
const[itucionibus] p[ro]vincialibus. Guberna
tor sive rector ecclesie non consecra
te vel cuius ecclesia i[n]fra an[num]
non p[ost] eciam huius constitucionis
ep[iscop]um suum si commode fieri pot[est]
ut se consecraret eundem eccl[esi]am
requisierit, vel non requirat ar[chi]
diaconum suum vel de hoc ep[iscop]us p[er]
archidiaconum suum requirat[ur] infra
annum suspensus est ab officio
donec p[re]dictam requisicionem fac[iat]
archidiaconus v[er]o sic requisitus et non
requirens ep[iscop]um se consecrand[am]
hu[ius]modi facta infra tempus p[re]
dictum suspensus est ab officio do[nec]
ep[iscop]um requirat. Ep[iscop]us v[er]o legi[tim]e
sup[er] hoc requisitus et non consecrans
infra biennium vel consecrari fac[iens]
nisi legitimum habuerit impedimentum
ex tunc a tunica dalmatica et
sandaliis usu donec eam conse
craverit est suspensus. et qui
i[n] ipso consecracionis actu remi
nant in const[itucione] octo[boni] c[apitulo] de eo
de ¶ Item curati et monachi
qui non alibi admittere volunt
penitentes ad p[ri]mam ut p[ro]ui
cie ab ipsis confiteri volen
tibus aliquid confessionis seu
eum ad sacra volunt sed p[re]
nunciaverunt sunt a beneficio et ab
officio q[ui] p[er] p[re]ciam gesserunt per
p[re]diciam remouendi in const[itucione] octo
c[apitulo] hoc audito. Item ep[iscop]us
et eius archidiaconus non inquirentes d[e]
p[er] loca sua in predictione de

sacerdotibus aut aliis creatis per
sacerdotes administrandis quicquid ex-
egerint & si quos tales inveni-
at tanquam symoniacos iuxta sanc-
tiones canonicas non punierit et
presbyteros et parochialibus. archid.
ab officio sunt suspensi quousque
emendaverint. quod sumpsit de constit.
ott. que incipit Cum. ¶ Item quicumque
beneficium ulterius absque dolose se-
gendo usque ad mortem vel usque
beneficium suum resignasse pacta-
verit usque beneficium ei conferret
se de usque beneficium [illegible] officio se
ab officio et beneficio est suspensus et
est intelligendum de eis qui bene-
ficium ecclesiasticum alteri possidet aut
possidere auctoritate propria vel potius
temeritate vi impressa vel clam
occupatas possint vel postquam
declaratum fuerit, id est ad alterum
pertinere contra defendere se in-
tendit et eadem. In con. oct. ad
cludendum ¶ Item clerici in sacris
ordinibus constituti qui in domi-
bus suis vel alienis detinent
publice concubinas nisi eas a se
infra mensem removerint ita
vel aliter de cetero nullatenus
detinerint ab officio et beneficio sunt
suspensi. Ita quod quousque digne
satisfecerint de beneficio ecclesiastico
se nullatenus intromittant
alioquin ipsis beneficiis ipso iure
sunt privati. de const. oct.
ca. licet ad profligandum. archid.
vero statuto illud exequi neglexerint
et de talibus concubinariis non
inquisierint singulis annis
vel quos deprehenderint reos non
renunciaverint episcopo denunciantes
suspensi sunt ab ingressu ecclesie
donec denunciaverint episcopo quod quam
huiusmodi concubinas sic [illegible]
[illegible] exercent non facientes
et tunica dalmatica et sandaliis
usi sunt suspensi donec forma
superadicta statuta quod huiusmodi con-
cubinas expellant. Item clerici
qui statuta receptantes huiusmodi clericorum
predictas vel eis domos
ad talia turpia perpetranda
locantes aut concedentes
statuti sunt suspensi. laici ad
arbitrium episcopi puniendi. huiusmodi
vero concubine de quibus con-
stiterit per sententiam eandem ab in-
gressu ecclesie donec dimiserint
[illegible] parochie [illegible]
nec eis paschali tempore [illegible]
[illegible] In const. oct.
quoniam mediatorum. ¶ Item omnes
advocati qui per se vel per alios
testes subornant vel procuratores
instruunt falsum deponere
suggerendo [illegible] ipso facto ab officio
et beneficio sunt suspensi quousque
super hoc satisfecerint competenter
In const. oct. et oth. Item de-
cani archid. et alii ecclesiastici
in dignitatibus constituti nec non
curam habentes animarum seu ca-
thedralium ecclesiarum canonici
et sacerdotes qui vestes compe-
tentes clericales et tonsuram
non deferunt congruentem aut
infulas quas vulgo [illegible]
[illegible] vocant presumpserint portare
aut in statu nimia brevitate
periculose seu alias indecen-
ter incesserint si moniti non emen-
daverint ipso facto ab officio sus-
pensi remaneant quam suspen-
si si per tres menses per-
stiterint extunc a beneficio sunt
suspensi nec percipiant a suis [illegible]
ab huiusmodi suspensione absolvantur
quamdiu [illegible] redditum suorum
[illegible] pro [illegible]
[illegible] sic pauperibus erogandis

In const. oth. c° ult°. cum sac̄r can̄
postea vero in const. Lameth.
pec. ca. cum quorum relatione statuimus
ut quicumque tales pn̄ce ca
sc̄a ipsis ut eos a platis suis
infusos portaverit et forte i
utilis nulla mediante pena q̄ p̄ce
dentes incurrit supradictas.
¶ Item clericus exercens advocati
officium in foro seculari pro causa sangui
nis ut a° quacumque causa
a iure non concessa ipso facto ab of
ficio est suspensus. Et sic clericus
assistens iudici ut assessor
in causa sanguinis viz de morte
vel mutilacione membrorum in
dicium agitur ipso facto est suspen
sus nec admittitur sic delinquens
nec iudex nec assessor restitui pot
nisi prius satisfecerint compet
In const. oth. c° [illegible] sa
gorum ¶ Item quicumque recto
res vel vicarii seculares iurisdictiones
a laicis recipientes ut [illegible]
sunt iusticiarii vicecomites
vel huiusmodi iurisdictionis secula
res aut ipsarum exercicio presumentes
et si ea receperint ultra
duos menses eas dimit
tunt eas nullatenus de ce
tero recepturi ipso facto ab
officio et beneficio sunt suspensi.
ingesserint se divino ordinato
dioc̄ graviter puniantur. In
const. oth. c° [illegible] cum honestatis
¶ Item prelati recipientes fruc
tus ecclesiarum vacantium sub se
agencium per annum vel aliqua
to ad tempus et ipsos fructus
et proventus facientes suos
nisi hoc ex speciali privilegio
vel antiqua consuetudine valeat
vendicare donec totum res
tituant ab officio sunt suspensi.
In const. oth. c° ix. vacan̄
¶ Item episcopus faciens se

sequestrare fructus beneficiorum ec
clesiarum in diocesibus a iure permissos. Deinde
huiusmodi sequestraciones renovant
a tunicis dalmaticis et sandaliis
usu ipso facto sit suspensus. In predicto
dicto ca. eccl̄ alit. Item recipientes
oblaciones capellis privatis aut
alia que ad matricem ecclesiam
pertinere debuissent in capella
huiusmodi recepta fuissent et ea resti
tuere post matrices ecclesias sine dif
ficultate aliqua contempserint
ipso facto sint suspensi. In const.
oth. ca. vi. gra ¶ Item abbates ix
et priores qui priores abbates non ha
bent nisi bis in anno super prio
ratus computacionem faciant diligenter
et puniant si quos tales invenerint
aut per sententiam iusta tam suspensi sint
a suis administracionibus donec prius
si dicto fuerint executum. In const.
oth. c° [illegible] ¶ Item abbates et
priores huiusmodi qui monachos
suos sub canonicos solos [illegible]
sine consilio in maneriis vel ecclesiis
morari permittunt et ad conven
tum non revocant vel si [illegible] de ec
clesiis que consueverant ab officio donec
illud adimpleverint suspensi
sunt. In c° [illegible] monachos. Item
abbates et priores abbates proprios
non habentes nec abbatisse et
priorisse ordinis sancti benedicti
inquirant diligenter circa subditos
suos de esu carnium contra regulam
facta et puniant delinquentes
et corpora subiecta sint in infirmaria
visitant de hoc se inquirant
diligenter et quos reos invenerint
puniant alioquin donec illud
fecerint sint suspensi. Tamen
quod quidam prosidentes ut
glo. atton in const. oth. c° [illegible]
ad hoc quod ¶ Item abbas vel x
prior non faciens emendari
defectus domus de pro

curaci[onibus]

spiritum inferiorum ipso facto donec
illud fecerit ab officio sit suspe-
nsus. In const. Oct. ca° 29 De in-
firmis. Item abbates et priores
rectores ecclesiarum et custodes
hospitalium vendentes aliquibus
per liberaciones ad terminum vi-
te, vel ad tempus ipso facto
donec eas revocaverint ab officio
et administracione sunt suspensi.
In const. Oct. ca° 14° [illegible] Vo-
lentes. ¶ Item abbates et
priores. Item abbates non ha-
bentes et alii administratores
monasteriorum atque officiales semel
in anno presente toto conventu
aut aliquibus de sapientioribus
et prudencioribus ad hoc a con-
ventu deputatis reddant de sta-
tu monasterii et administracione
sua plenariam racionem. Et si quis
abbas vel prior hoc statutum
neglexerit observare ipso facto a sui-
is administracionibus sit suspe-
nsus. Ibidem ca° 42 De prelatis.
Item inhibentur monachi mo-
niales et quilibet alii religiosi eo-
rumque religionis expresse ne
mercaciones que in emendo et
vendendo consistunt in nundi-
nis vel aliis locis
audeant in quibuscumque lo-
cis aliquatenus exercere
aliquam in facientes et man-
dantes aliud fieri ipso facto ab
officio et ministracione sunt suspensi
si quis suspensio antequam satisfe-
cerint nullatenus relaxetur.
Ibidem ca° 43. Venalium. ¶ Item
nulla ecclesia commendetur et
tradatur ad firmam nisi ex
iusta et legittima causa expres-
sa et in ecclesie utilitatem vel [illegible]
[illegible] eo circa curam be-
neficiorum committenda ecclesie commen-

detur ut per hoc res ecclesie alie-
nari valeant quomodolibet et
si quando hoc factum fuerit ipsa com-
menda et quicquid ex ea
secutum fuerit ipso iure non
valebit. Episcopus vero commen-
dans huiusmodi contra premissa faciens
ipso facto a commendacione seu col-
lacione beneficiorum quorumlibet donec
ea revocaverit sit suspe-
nsus. Ibidem ca° 41. Inhibet.
¶ Item si quis huius pluralita-
tem vacantes in spatium ex-
pectans eligi ad ipsum pre-
signavit beneficia sua sup-
erius vel eos ad quos vel
ad quos spectat eorum col-
lacio quod patronus dis-
ponit vel si non contigerit
ipsum alibi in episcopum eadem benef-
icia deposita postmodum re-
assumat. illi nullatenus dicta
beneficia restituantur seu de
novo aliqualiter concedantur
aut restituantur vel de novo con-
cedatur aliquod eorundem sua
lege pro ydoneis canonice
fecerunt quod si secus actum fuerit
reddicio seu concessio et sic
facta erit invalida et qui benef-
icia manibus suis sic resignata
fuerit que premissa contulerit
aut ipsum resignantem resti-
tuerit in eisdem ac eos con-
stitutos fuerit a pontificalium
indumentorum usu aliquo re-
prelati inferiorum ab officio sit
suspensus donec aliud duxerit
revocandum. In const. Oct.
ca° 44. Ambiciosi. ¶ Item re-
ctores ecclesiarum seu vicarii
capellani de annuo quod redditus
ex tenore constitucionis [illegible]
per solvendum apud [illegible]

de quo vide p(ar)te q(uin)ta c(apitulo) 2o p(er) t(otum)
Fornicatores ho(min)u(m) seu famose dec(i)-
mas postposito effectualiter
no(n) p(er)cipiunt pena suspensionis
incurrentur donec reddiderint mar-
cam argenti. Et si(mil)iter n(on) h(ab)ent ar(chi)dia(con)o(s)
loci p(er)soluant in const(itutione) d(omi)ni O(tho)-
nis cu(m) ult(er)ius statuit archidiacon(us)
quicu(m)q(ue) const(itutione) d(omi)ni Oct(oboni) q(ua)m
sacerdotes concubinarios de-
tectos no(n) fac(it) p(ro) se vel p(er) alios seu
alium i(n)f(ra) annu(m) a suis p(ri)ncipali-
bus [illegible] districte (et) ap-
te [illegible] exclusione ta(m)
laicis secutura ab off(ici)o (et) b(e)n(e)-
fi(cio) e(st) suspensus in const(itutione) Re-
dyng(ensi) de continentia. ¶ Item
No(ta) decanus archidiaconi offi-
cialis vel ep(iscop)i sigillum suum ali-
cui procuratorio apponens ubi
h(oc) p(ro)hibetur ab eo p(ro)cu(rato)re i(n) iudi-
cio vel ep(iscop)o iudicu(m) ab eo qui pro-
curatorem constituet [illegible]
[illegible] d(omi)n(u)m d(omi)ni qui p(re)sens [illegible]
h(oc) sequeretur eo ip(s)o p(er) triennium ab
off(ici)o (et) b(e)n(e)fi(cio) e(st) suspensus ad
[illegible] eo qui huiusmodi facinus p(ro)-
curavit suspensus (et) p(er) triennium
ab off(ici)o advocandi (et) [illegible]
b(e)n(e)fic(i)u(m) eorum consequendi (et) s(i)
uxoratus fuit excommunicatus [illegible]
facto in const(itutione) Lameth p(ro)p(ter) eo(rum)
No(ta) exhorbitancia. ¶ Item quicumq(ue)
facto procurauit inquisiciones
de [illegible] sup(er) negocio p(re)sentacionis
ad eccl(es)iam ab eo possessam ut ea
mediante possessor spoliatur
(et) ipse i(n) possessione(m) mittatur ab
ip(s)o b(e)n(e)fi(cio) ip(s)o f(a)c(t)o sit exclusus et
ab optinendo alterius b(e)n(e)fic(i)u(m) eccl(es)ie
p(er) triennium sit suspensus ib(idem)
ca(pitulo) p(ro) [illegible] cum eius
suffraganei [illegible] caute [illegible] de
[illegible] cautele [illegible] teneret
p(er) eos solempnius fac(ere) officia de-
functorum no(n) sunt [illegible]

sine singulis s(cilicet) eo c(asu) p(ro) decess(u)
sum alicuius vel aliquorum i(n) c(on)suetudine
vel al(ias) p(ro) utilitate p(ro)p(ri)a congre-
gantur consuetudine [illegible] vt singuli
sacerdotes tu(n)c p(rese)ntes q(ui) p(re)sentes
singulas missas dicent et de
diocesanum si(bi) mortuus est fuit
utilis intimata p(er) [illegible]
p(ar)ochiis expianda (et) [illegible]
ordo p(er) mensem contemptor ex-
titerit ex tunc a celebrac(i)o(n)e sus-
penditur. Ita in const(itutione) edita
apud Redyng(es) [illegible]
No(ta) ¶ Item sacerdos quicumq(ue) sine
l(icenti)a sed alia [illegible] in contractibus
matrimonialibus aut sollempnizac(i)o(n)ibus
bannorum [illegible] presumpserit inte-
resse p(er) trienniu(m) ab off(ici)o sit sus-
pensus. Quicumq(ue) eciam sacerdos
secularis sive regularis qui solem-
pnizauerit matrimonium extra eccl(es)iam p(ar)o-
chialem [illegible] habente [illegible]
ca ab antiquo absq(ue) diocesani
ep(iscop)i l(icenti)a speciali presumpserit cele-
brare aut celebracio(n)i interesse p(er) annum
integrum ab officio sit suspensus
in const(itutione) synodus [illegible]
[illegible] vide [illegible] p(ar)te [illegible]
No(ta) ¶ Item [illegible] b(e)n(e)ficiati i(n) s(acris)
ordinibus constituti qui [illegible]
excedunt i(n) veste superiori brevi
vel stricta notabiliter excessive
latis aut longis manicis cu-
bitos non tegentibus ad superiora
vel sotularis [illegible] (et) capucio
ad [illegible] nimie longitudinis
cum [illegible] intonsa barba pro-
lixa annulos portantes [illegible]
[illegible] quibus h(oc) congruit [illegible]
vel honoris [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
cum [illegible] [illegible] [illegible]
patenter [illegible] [illegible]
cum cultellis ad [illegible] [illegible]
gladiorum pendentibus [illegible]

caligis etiam rubeis scaccatis et ad
cellas cornutis ad colla pende-
ntibus epitogiis ac clochiis sicu-
latis ad oram patentibus utentes
nisi infra spacium sex mensium moniti
se correxerint et excessus huiusmodi
specialiter dimiserint post lapsum
dictorum sex mensium ipso facto ab officio
sint suspensi. In qua suspensione
si steterint per sex menses
extunc a suis beneficiis sint ipso
facto suspensi. nulla monitione prima re-
quisita nec ab huiusmodi sententiis per suos
diocesanos vel superiores absque eorum re-
formatione debeant absolvi donec quintam
partem proventuum beneficiorum suorum unius
anni diocesano suo persolverint
pauperibus in locis beneficiorum suorum de-
gentibus erogandam. Et si durante
suspensione huiusmodi se ingesserint
sed ipso tunc dictis beneficiis
suis eo ipso sint privati. Clerici
vero non beneficiati in premissis ag-
delinquentes nisi moniti infra
spacium sex mensium cum effectu se
correxerint extunc inhabiles sint per
quinquennium ad beneficium ecclesiasticum
optinendum. Clerici vero in dignitatibus
degentes nisi a premissis se absti-
neant ad gradus et honores
ecclesiasticos donec se correxerint red-
dantur inhabiles ipso facto. Clerici tamen
quicumque itinerantes per patriam
pro tempore quo iter faciunt vesti-
bus brevibus et strictis si voluerint
uti possint, in constitutione sic ad defor-
mis exteriori habitu. ¶ Item ex-
ecutores testamentorum quicumque appli-
cantes vel appropriantes aliquid de
bonis defuncti cuius testamentum
exequuntur tacite
[illegible] ut alii in quod
[illegible] a testatore sibi dona-
[illegible] tum fuerit vel lega-
[illegible] tum aut pro labore suo
[illegible] ordinariorum arbitrio assig-

2bh.

tum ut sibi debita a defuncto sit
et moderatis expensis suis ad-
ministrationis ab ingressu ecclesie sint
suspensi nec absolvantur donec
sic usurpata restituant et du-
plum eius inde ecclesie restituant
cuius defunctus erat subditus
de bonis propriis persolvant. ¶ Item
episcopi et alii inferiores iudices
ecclesiastici quicumque non permittentes
executores testamentorum clericorum bene-
ficiatorum et aliorum quorumcumque sub-
ditorum suorum decedentium de bonis
ad huiusmodi testamenta spectanti-
bus iuxta testatorum debitum libere
disponere et ab intestato dece-
dentium bona mobilia que post
solutionem debitorum et funeris expen-
sas iuste debentur sibi ipsis
debita usurpantes aut ex
aliis debitoribus ea pro libito suo
aliis distribuentes seu quicquam
de huiusmodi bonis retinentes nisi
forsan quod pro labore eorum ordina-
verit retinendum ipso facto pena
suspensionis ab ingressu ecclesie
incurrant donec satisfecerint
competenter. ibimus circa ista quorundam
¶ Item capellani quicumque non sub-
sunt prestita ydonea cautione curatis
curatorum et ecclesiis seu capellis parochi-
anorum moderatis salariis constitutis
salariis de quibus supra ponitur ca.
u. a. ch. postpositis parochialibus ecclesiis
annalibus obsequiis quorumcumque
et officia curam intendere permit-
tens nec postquam requisiti fuer-
int per loci diocesanum seu ordinarium
et hac parte competente
curam ad effectum quasi xx dierum
spacium contemptu impedi-
entes nondum se suspendant
in const. c. de officio
ecclesie iuncta. ¶ Item in constitu-
tionibus recepitur ex parte consultis

Pars ... col ...

confitentur de anno in annum agatur
et quolibet anno fidelibus tradatur
dicta excommunicationis sententia seu quod sepe de hoc
tenore in ecclesiis congruentur. Item
quedam que possunt episcopi aut pres
biteri vel per diaconos aut subdiaconos
a locorum episcopis suis singulis annis in
pascha vel quatenus commode fieri
poterit sacre crisma pro suis ec
clesiis petere teneantur. Et supra
de ac... ex de [illegible] nono quod pro
pria episcopi legationis precepit bap
i. baptismi ... urgente in periculo
pato mortis temptauerit ... dampnationis
nationis manifestatur sine periculis
... qui ... crisma probavit
vel ... sumpserit et eo damp
...plo crismando abstineatis a suo
episcopo novum crisma vel accipientes
vel petentes percipitur eis sub
pena suspensionis quam ex certa
contumacia non de certo talia
faciant aut attemptent. Plures
sunt casus in quibus suspensio de
cernitur infligenda quos causa
prolixitatis vitando hic non
inscribam vel forte casus omnes in quibus
suspensio incurritur ipso fac
to quam liceret transgrediendo pre
termitto non ...

Nunc de interdicto qualiter
impediat executionem ordinis
dicendum est. Et interdictum personale
est quo sunt ministeria sacramentorum per inter
dictas personas vel in locis interdicto
suppositis exerceri prohibentur. extra
de postu. p. ca. ... et sic ... in sacramentis
interdictum ad ... quod ... fertur
... novalium expressum. Et sic inter
dicuntur per ... a divinis vel interdi
ctis ingressu ecclesie vel quod in
fertur generaliter in clericos collegiis vel
... quod est ... interdicte
sunt. ad locale quod quibusdam infe
tur ob inferendum loca sed quod est

est polluta. ... sanguinis vel semine
homo vel ex excommunicatus est in ea
sepultus et hoc non est proprie inter
dictum sed quedam suspensio organ
orum ... celebrans in ecclesia sic
interdicta non est ipso iure ... Sic altare
in quo celebrant episcopi potest dici
interdictum sacerdoti inferiori ne
celebret in eo ... in
fert in loco certo pro certa causa
... sed propter culpas hominum vel ex
de sent. exc. alma ... pro
... Item interdictum locale
aliud est in interdicens homines ibi
habitantes a certis sacris et
accipiendis vel ex certa prohibetur
ibi precum celebratio sed ...
vel est ferenda sententia interdicti in locum
in propter culpam commissit non pro cul
pa singularis persone vel talis qui
facit dominus loci. ex de offi. lega
torum ... sed ... sed ... locum
interdicti auctoritate ordinaria vel de
legata pro pecuniario debito vel
aliqua pecunie quantitate in
hoc facit de ... apostolica licet specialis
expressa. Sic vult bonifacius
... quod magis ... quod ... impru
dentis attendentes. Item inter
dictum quandoque imponitur pro culpa non
tanta vel probabili tamquam pena
... et sic potest imponi sine ulla
monitione premissa ad penitentiam
... si quando propter contumaciam in
fertur non debet inferri nisi ... monitionibus
contumacia ... modo sententia
... ex de ap. reprehensibile
Item interdictum generale dicitur
quo generaliter interdicitur regnum
vel provincia civitas villa vel cas
trum vel ... terra alicuius ... quod
licet ... villa integra
si ... per partes ... interdictum par
tis ... interdictum
... vel par... interdicitur

ext^a de v. sig. sic. cum in partibus
de ab. et monach. ¶ Quibus pre
lati huius iurisdictionem ordinariam
et quibus huius iurisdictionem de
legatam pot interdicere ecclesiam
suam vel per contumaciam
sive iurisdictionis. ext^a de of.
deleg. sane. Pot etiam inter
dicere electus confirmatus vel
non dum confirmatus quia hoc est
iurisdictionis. ext^a de elect. trans
missa et etiam sede vacante capitulum
pot interdicere vt ext^a de
maiore et obe. super quo. Abba
tisse non interdicere non pot. ext^a
de maio. et obe. dilecta. secundum hostiensis.
¶ Item quibus subditis et cuius
tiam sic ecclesia pot interdici a pre
lato suo. Exempti vero a prelatis
non possunt ab eis interdici. sed tamen
ille qui est exemptus ex vna
parte habet aliquid beneficium et
ratione non est exemptus quia
ad hoc sui diocesani iurisdictioni sub
iacet. ext^a de priuil. cum capel
la. Prelati etiam ne in odium ex
emptorum vel in fraudem priuilegiorum
excommunicent vel interdicant
vendentes illis vel ab eis e
mentes seu alias contrahentes
et contrafacientes puniendi sunt
ext^a de priuil. quanto. Ille etiam
qui per priuilegia sunt suscepti
in speciales seu speciales ecclesie ro
mane filios licet ex hoc non sint ex
empti tamen interdici non possunt
sed nec excommunicari nec suspendi
ab aliquo nisi a romano pontifice
vel a legato de latere. ext^a
de v. sig. romana. hoc eodem.
¶ Item priuilegiati quod aliqui
non possunt excommunicari vel ecclesie eorum
interdici concessa quibusdam
per sedem apostolicam seu ecclesias [illegible]
non exten-
ditur ad

suas capellas. Ipse enim non possunt
tales excommunicare vel inter
dicere nisi fuerint concessa re
gibus, reginis, vel eorum filiis
seu relatis non solum per [illegible]
solum ordinem vel locorum. ext^a de
priuil. ne aliqui. hoc eodem. Inter
dum etiam sub hac forma [illegible]
per tales etiam ecclesias sic [illegible]
lorum ecclesias supponimus inter
dicto. ext^a de v. sig. cum in partibus
et pot sententia interdicti ad voluntatem
iudicis indifferenter deter
minare vel interdicat ipsos
a cantu vel vesperas vel se
pulturam et huiusmodi. ext^a de spon.
non est a nobis. ¶ Ad hoc quod sen
tentia interdicti obliget sufficit
quod publice promulgetur nec post
ea necesse est eam singulorum auri
bus inculcari sufficit enim
ad quos fuit ventura. Sed [illegible] ma
metropolitana ecclesia recepit
[illegible] ext^a de post
ca. ro. [illegible] omnes religiosi tam
exempti quam non exempti qui
viderint vel senserint cathe
dralem vel matricem ecclesiam suam
predictam interdictam [illegible]
[illegible]
[illegible] aliquin non [illegible]
incurrunt excommunicationem ipso facto
vocat [illegible] matricem ecclesiam
sic per viciniorem regatur [illegible]
de a. cle. de sen. ex. cum a
quibusdam et non [illegible]
dicta et cessationes a diuinis
indicta per consuetudinem [illegible] vel
eorum auctoritate et [illegible]
[illegible] cessationes a diuinis
[illegible] vel locorum
quas alii ex consuetudine vel
[illegible] canonica collegia vel
communitatibus prelatum [illegible] regu
laris

ecclesiarum que vendicant non obstan-
tibus quibuscumque appellationibus contra
ad sedem apostolicam vel ad alium iudi-
cem interiectis et aliis obiectioni-
bus quibuscumque. extra de sen-
tentia excommunicationis ex frequentibus in clementinis. pre-
terea pro qua causa [illegible] ¶ Item
si sententia interdicti feratur in cleri-
cos propter hoc [illegible] interdicti
non [illegible] interdic-
to ad licite admittitur ad divina
[illegible] vero alicuius terre propter
interdictum singulares [illegible]
interdicto intelligitur. extra de sen-
tentia excommunicationis. si sententia libro vi. Si generali-
ter interdicta alicuius terre licet
contra tenerentur aliud obser-
vare [illegible] quod non sunt et
[illegible] non fuerint culpabiles
dolo propter quod [illegible] in-
terdictum [illegible] possit aliquis divina
celebrare vel in loco non inter-
dicto. Item si terra interdicta est
[illegible] propter culpam domini illius terre
aut [illegible] propter delictum rectoris
tunc hoc [illegible] illius terre et post
illa [illegible] qui non sunt culpa-
biles quo ad interdictum pos-
sunt extra [illegible] audire divina
[illegible] interdicto ad
[illegible]
[illegible] licet eis audi-
re divina. extra de sententia excommunicationis
[illegible] libro vi. ¶ Item si civi-
tas castrum aut villa sunt
interdicta eorum suburbia [illegible]
[illegible] intelliguntur interdicta
[illegible] si civitas ¶ Item
si ecclesia interdicta [illegible] in capella
eius celebrare licet [illegible] in cimiterio
aliquem sepelire si capella [illegible]
cimiterium ipsi ecclesie sunt contigu-
a secus si non fuerint contigua
[illegible] si ecclesia. Item
si dicatur [illegible] sententia interdicti

iurisdictionis terra talis regis sive
talis domini interdicitur omnis terra que
iurisdictioni sue subest tempo-
rali sue. Et si quis [illegible]
[illegible] si vero post sententiam terra emit
non est interdicta [illegible] sue ex-
[illegible] vel intenderit tantum [illegible]
[illegible] extra de verborum significatione. si vero terra
sua interdicta vendiderit re-
manet illi terra cum interdicto donec
relaxetur ut [illegible] sententia constitutione
[illegible] vi. q. iii. [illegible] extra de pos-
tulatione prelatorum [illegible] Item si terra alicuius tota
[illegible] ipsius sua et sit interdicta terra
[illegible] dotalis si qua habet interdicta
[illegible] dotis. Si
terra sit pignorata non dicatur in-
terdicta [illegible] si tota terra quam tenet
supponatur interdicto tunc [illegible]
terra impignorata interdicta
[illegible] si interdicatur tota
terra sua. Item propter contumaciam [illegible]
delicto episcopi non totus episcopatus
poterit subici interdicto [illegible]
[illegible] aliqui tamen dixerunt quod
[illegible] totus episcopatus etc. hoc [illegible]
[illegible] q. i. [illegible]
[illegible] ¶ Item quod tempore
interdicti [illegible] temperamentum [illegible]
[illegible] alma [illegible] libro vi.
licet [illegible] singulis diebus in
ecclesiis et monasteriis missas
celebrare et alia officia divina di-
cere [illegible] submissa tamen
voce ianuis clausis excommunica-
tis et interdictis exclusis cam-
panis non pulsatis [illegible]
[illegible]
super hoc privilegiati fuerint ad
[illegible] extra de privilegiis licet
libro vi. Et tamen [illegible] que
[illegible] in quibus [illegible] dis-
tributiones cotidianas [illegible] quod hoc
[illegible] fuerint [illegible]
mitterent distributiones suas [illegible]
[illegible] si non [illegible] interdictum

Item in festiuitatibus natalis domini pasche
penthecostes et assumpcionis beate
marie campane pulsantur et
ianuis apertis alta voce diuina
officia celebrentur excommunicatis exclusis
sed interdictis admissis ita tamen quod
illi propter quos prolatum est interdic-
tum altari non appropinquent
ut in eodem capitulo alma. ¶ Item tempore
generalis interdicti potest fieri confessio
in diuersis causis. ut extra de sententia ex-
communicationis quod in te. Item tempore gene-
ralis interdicti potest conferri baptismus
et confirmacio tam adultis quam
paruulis ut in eodem capitulo quoniam autem
penitencia non solum morientibus sed etiam
sanis et viuentibus et sanis, exceptis
excommunicatis qui non admittuntur in
in mortis articulo et exceptis illis propter
quorum culpam vel dolum lata est
sententia interdicti vel qui ad huius
delictum perpetrandum prebuerunt
consilium auxilium vel fauorem
qui non sunt ad penitenciam admit-
tendi nisi prius satisfecerint vel
de satisfaciendo ydoneam dederint
caucionem aut si necessaria poterit
ii mandent quod cum potuerint
satisfacient et alios qui satis-
tenentur dabunt consilium sa-
tisfaciendi aut auxilium aut
ad hoc pro posse laborabunt nec
est aliquis sic admissus ad penitenciam
nisi culpabilis sit ut predictum est
si non fuerit interdicti relax-
acio sed et eis solummodo iniungen-
da penitencia salutaris ut in eodem
capitulo alma. Eucaristia eciam decedentibus
tempore interdicti potest dari ut in
extra de penitencia quod in
te. Clericis autem non potest laicis
a interdicto indulto durante
penitencia secundum illud de hiis quod fit
extra a non interdicto. Matrimonia
vero si iniuncta fuerint apud inter-
dictos sicut apud infideles contra-
huntur xxvi. di. deinde non tamen est

post sententiam inpetratam sed hoc sit
quia aliqua terra interdicta est cari-
tas vel communitas nec laicis
eorum sepultura et si penitenciam
acceperint extra de penitencia quod in
te interdicti sunt eos si peccato-
res non sunt xxiiii. q. iii. si habes
Sic illi qui vel interdictus
excommunicantur eos si ab ipsa ex-
communicacione absoluantur re-
manent interdicti donec sol-
uatur interdictum. Si tamen talibus
morientibus appareant signa
penitencie et postea solutum fuerit
interdictum tunc corpora talium
ad sepulturam ecclesiasticam transferantur
ut de sententia excommunicationis cum illorum et
si apud ecclesiam stante
huius interdicto sepulta fuerint
non erunt exhumanda sed
ad eandem sententiam prouidit
pro a quo negocio potuit re-
pro huius interdicto penitencie
tuis licet corpus mortua-
rum et eis ordinatum est. Si vero non
et pro eis ordinatum est ut
sepeliantur non mortuarium
ut ii. tit. quoniamque. lxxxviii. di-
cas si. Clerici vero qui in tali
ciuitate non sunt interdicti non
negent ecclesiasticam sepulturam
sine cessacione tamen campanarum pul-
sacionis et cessante omni
sollempnitate. ut in eodem capitulo
quod in te. Exequias tamen
fieri pro eis permitti possunt
vnde ex nouo iure. de eodem
capitulo alma. ¶ Clericis pro non sepul-
turis interdictis ad ecclesiam
sepultura vnde fuerit potest
c. xxiii. q. i. ¶ Item si ecclesia
interdicta est in plebe hii . . . post
eos si nunquam non deliquerint
sed est magna pro delicto vel
est fortis dicto deliquerit

et in subditos suos puniatur. Item
pro non potuerunt in ecclesia alia
eo si in ea ex eis non deliquerunt
sed maior pars deliquerit
vel etiam forte duo deliquerint et
in subditos suos puniatur tunc
pro non potuerunt in alia ecclesia non
interdicta vel eligere sepulturam
ut forte ex premissis. Si vero
interdicta ecclesia est propter delictum
clericorum vel propter hoc quod violata est
tunc pro possunt in alia ecclesia non
interdicta vel eligere sepul-
turam et audire divina sed primus
extra de privilegiis quod non multum
ffi li. Item quod contra
alios singulari privilegio ut tempore
interdicti possit celebrare
vel audire divina voce submissa
eius familiares domestica ad audi-
endum eos et celebrandum vel divinum officium
licite admittuntur. Sed ideo ipsa
multitudine aliorum convenientium vel extol-
lendi quod illi non privilegiati sedent
non admittantur huiusmodi ad concessi-
onis gaudia non potest et cuius culpa
culpa seu dolo vel fraude fuit
sententia interdicti prolata vel qui ad
perpetrandum delictum angustiorem
lata extitit prebuit auxilium
vel favorem. extra de privilegiis licet
his eo. Item privilegiati possunt fer-
re secum altare portatile et sacra
celebrare dummodo fuerint non ob-
stante interdicto. extra de privilegiis
quia his eo. Item episcopi et eorum su-
periores nullam sententiam suspensionis
aut interdicti incurrunt ipso iure
nisi de eis expresse dicatur. extra
de sententia excommunicationis quia periculosum libro vi.
Item non licet excommunicatis vel inter-
dictis extra ecclesiam assistentibus divinum
officium ita quod sit in ecclesia ita clausa ita
altare celebrare quod de foris au-
dire potuerunt nisi sit sub hostiis eorum
propter primam vel fenestram
aspiciendi ad videndum
corpus christi vel ad offerendum pro eis excepto
quod colligitur extra de pe-
nitentiis et remissionibus quod. Ray. eodem titulo quod non pro-
hibentur laici interdicti audire
horas canonicas extra ecclesiam vel pro valde
dicantur. Item si propter favorem vel in-
stantiam aliquorum sit positum interdictum
et ipsi non servant sed tenendo violant
ipsum interdictum in hoc libro vi. super
interdicto tenentur non de eorum presumptione
ipso iure videantur extra de privilegiis
libro vi. Item quod in di-
vinis officiis vitandi sunt omnes
nominatim interdicti. Item quod nomi-
natim ad certa locutione per singulos de-
signantur. Item omnes illi de quibus
constat quod sunt interdicti quod eam de-
derunt interdicto. Ut si civitas vil-
la vel castrum interdicitur intelli-
guntur pro eorum interdicti. Si vero
interdicuntur fautores in omne
vel participantes non sunt nominatim
interdicti sed tamen in genere ut sunt vi-
tandi tales quousque per iudicium
certificetur denuncietur nisi forte
eorum participatio est tam notoria quod
tergiversatione non celari possit. extra de excom-
municatione cum non. tua nos. per quamdam ho-
et cetera. Item tempore interdicti non de-
bent introduci in ecclesiam nullo
pro posse sed ipsorum quod in ecclesia tamen per
sunt laici tempore interdicti orare
et de illo tamen expresso interdicto
in ingressu ecclesie. Item et sacer-
dos tempore interdicti benedicere
peram et baculum peregrinorum sine
quod non vero prohibetur. Item sacerdos
aquam benedicere potest non solum
vel diebus dominicis sed aliis. Item si
sacerdos tamen officiis tenere prohibetur
quod dicit quod aliqui interdicti sunt
in ecclesia quando officiaturus dicit
monitio in generali quod exeant alias
non tenere eos vitare potest dum
constet ei de sententia sed. Item
si sacerdos sciens recipiat hominem
interdictum ad divina ecclesia non

interdictus grauiter peccat si non est
irregularis. Vnde alij non interdicti
tenentur expresse cum viderint ta-
lem interdictum sic admissum. Nec
peccant audiendo diuina cum eo.
Ber. Gof. et Thomas. Hostiensis. Est sciendum
quod quicunque regularis vel secula-
ris quantumcunque exemptus scienter
celebrauerit vel celebrari fecerit
diuina in ciuitatibus villis vel aliis
locis interdictis non quatenus eis
a iure conceditur sed loca illa sint
interdicta ab ordinariis siue a dele-
gatis iudicibus vel a iure et eciam
quicumque excommunicatos publice vel
interdictos ad diuina officia seu ecclesiastica
sacramenta vel ad sepulturam ecclesiasticam ad-
miserit ingressum ecclesie eo ipso nouerit
interdictum donec ad arbitrium eius cuius
sententiam contempserit [illegible] satis
fecerit competenter. extra de
priuilegiis Episcoporum li. vi. [illegible] intellige
hoc de [illegible] de excommunicatis vel interdictis
ab homine vel iure vel [illegible] in [illegible]
cum. Est si talis id est vt dictum est
interdicti ingressus ecclesie scienter in-
gerat se diuinis in suo officio minis-
trans seu officians in ecclesia vel per
hoc efficitur irregularis. Ceterum in-
terdicti ingressus ecclesie per quos
celebratio diuinorum in ecclesia est in-
dicta et si in huiusmodi interdicto deci-
dat non debet in ecclesia sed cimiterio
eorum non pertinet sepeliri. extra de
sententia excommunicationis. Is cui li. vi. Si autem
[illegible] tale interdictum extra ecclesiam
celebrauerit non est de hoc irregularis
vt notat Johannes et Archidiaconus
qui ait dic quod agere in officio suo
sicut prius [illegible] incurrit irregularitatem
vnde in [illegible] extra de [illegible]
nouitate interdicti sunt irregulares per-
petuo deponendi. Si autem non est
tamen publice sunt deponendi
vel per [illegible] super irregularitate potest
dispensari secundum Johannem. Hostiensis

Celebrans diuina in ecclesia pollu-
ta sanguine vel semine et ob hoc in-
terdicta quousque reconcilietur non sit irregu-
laris tamen grauiter peccat si hec
violatio per pollutionem sit notoria.
De hoc dixi supra parte [illegible] capitulo [illegible]
Quid qui violat interdictum
celebrando in loco supposito interdic-
to sed super hoc priuilegiatus exsti-
tit vel a iure sit concessum ce-
lebrare [illegible] per temporalium
[illegible] Alma [illegible] incurrit
in [illegible] liber-
[illegible] non potest eligi nec eligere
vel extra de sententia excommunicationis. Is qui [illegible]
[illegible] non postulari. extra
de postulatione [illegible] nec beneficia con-
ferre extra de concessione [illegible]
[illegible] Item si laicus viola-
uit interdictum non incurrit irregularitatem
[illegible] suspensionem [illegible] ordine [illegible]
non officium ecclesiasticum. grauiter
tamen puniendus est secundum Johannem [illegible]
[illegible] officia que non sunt
ordinis vt officium tabelliona-
tus et sic [illegible] ex hoc peccat
[illegible] ille qui tempore interdicti
excommunicat aliquem vel absoluit
ab excommunicatione cum ista non sunt ordinis
sed iurisdictionis vt est [illegible]
[illegible] exhibere [illegible]
[illegible] stola dicit [illegible]
[illegible] consuetus [illegible]
[illegible] in ecclesiis et ordinis et
officii. extra de [illegible]
[illegible] hoc faciens tempore inter-
dicti efficitur irregularis. secundum Johannem.
[illegible] violat
interdictum [illegible] officio suo vel
ordinis [illegible] non
[illegible] celebrando vel sacer-
dos calicem offerendo vel
subdiaconus vel [illegible] vel
acolitus [illegible] qui
[illegible] celebrat [illegible]
[illegible] horas [illegible]

Tertium quod ecclesia interdicta spectat propter
culpam rectoris quia non soluit decimas
vel pensionem non potest, et debitor quod est rector
in illis que fiunt de quibus fit mentio
extra eodem alma. ut dicitur supra in ipsa
ecclesia celebrare nec alius qui est sine
culpa cum tale interdictum non est
generale in quo casu extra eodem alma habet
locum secundum Raymundum in summa. Item in ecclesia inter
dicta propter honorem non licet cum sollempni
solempnitate officia divina dicenda sed nec
missa celebranda nec campane pul
sande secundum Raymundum in summa de hoc dicitur
quia casus [?] et clericus illius ecclesie in
aliquo loco honesto non contiguo il
li ecclesie possunt se congregare et
officia divina sunt dicere et si opor
teat alta voce et si campane
sunt in loco separato ab ecclesia pos
sunt ad se congregandos eas
pulsare ut dicit Goffredus. Item
dd. excommunicati minori excommunicatione vel suspensi
vel interdicti ab ingressu ecclesie
nullo tempore debent ingredi ecclesiam
quod dum sunt in summa secundum Raymundum. ut
recitat archidiaconus. xi. q. iii. Item ne
tamen si contrarium faciat et ipso facto
non anathematizatur expresse in iure. Habet
Goffredus quod excommunicatus minori excommunicatione
potest intrare ecclesiam et audire divina
et missam dum tamen non celebret
sed tamen faciat si ab ingressu ec
se abstineat ut dicitur extra eodem [?]
Item cum interdictum civitatis
seu loci aliud interdictum universitatis
seu collegii. ita licet universitas
alicuius loci sit interdicta. ubi clerici
alta voce campanis pulsatis ia
nuis apertis possunt in ecclesia celebra
re. nullatenus tamen admissis excommunicatis
vel interdictis. Sed cum certus vel aliquis
locus subiacet interdicto non potest ce
lebrari ibidem nisi prout indulgetur
in eodem alma. secundum Goffredum. extra de sententia
excommunicationis si sententia. libro vi. Per universitatem
intelligitur clericos qui non sunt
dd. per universitatem interdicta. Item nota
quod interdictum ad tempus per [?] amitti

non eget dispensatione. Interdictum autem
quousque satisfecerit eget dispensatione
seu iudicis secundum Raymundum in glossa de penitentia et remissione [?]
Item dum temporales cogentes
sacerdotes celebrare in loco interdicto
sunt excommunicati. ut dicitur supra. Item quod casus
[?] Item quid si peregrinus in una constitutus
ecclesia fecit interdictum sed alibi interdictum
generale possunt intrare ecclesiam et in
ea orare simul et offerre nisi sunt
interdicti expresse ab ingressu ecclesie
secundum Raymundum in glossa [?] Possunt tamen
audire divina in tempore interdicti
generalis qui de hoc non sunt in
culpa secundum Innocentium. Legere vero et cum
docere vel alia que sunt scripturis
sacris in ecclesia interdicta similibus
potest fieri predicare possunt hiis quibus
conveniunt. extra de sententia excommunicationis ex parte. Item
quod cantat vel legit cum aliis in
officiis divinis in ecclesia interdicta qua
vis peccat non tamen irregularis dum tamen
non celebret nec agit in officio suo
ut prius nisi hoc fecit contemptu
secundum Hostiensem. extra de excessibus prela
torum. Item per biduum mensis te
pore interdicti non minus irregularis
secundum Raymundum. Item de relaxatione interdicti
nota quod potestas sententia interdicti [?] ali
quos inferiores prelatos sententia
lata et non debent maiores prelati
eam relaxare absque congrua satis
factione eius qui tulit eam extra de
officio ordinarii cum ab ecclesiarum. Si vero sententia
lata sit de iure qui eam tulit sine
difficultatibus aliqua relaxatio
eius gravamen. Licet de superior si ad eum
recurratur extra de sententia excommunicationis. Cum me
dicinalis libro vi. Verum archiepiscopus non potest
relaxare interdictum excommunicationis nec
suspensionem latam ab officialibus archidiaconorum
seu ab aliis iurisdictionem habentibus
subditis suffraganeorum suorum quod
tamen [?] consuevit in eis contra
consuetudo. extra de sententia excommunicationis add.
Romana libro vi. Item quoniam inter
dictum vel excommunicationis afflictus offert
se ad iustitiam et per quibus tamen
in sententiam. iudex eam non solum debet
relaxare

potest absolvi eos si peto ab eo
si instet nec absolvat. Et tunc cum
absolutus recepto ab eo sufficienti
cautione quod in presentia Romani pontificis
ad quem appellatur se mittet ad diversas
vel coram iudice cui causam delegaverit in
re probet se non sine et suos quod appel
laverint sed et suos qui dicunt se in
iustos excommunicatos et suspendendos extra de
appel. quia frequenter. Nota quod si ille pro
cuius culpa latum est interdictum satis
facere velit tolletur interdictum. Si
vero ille cuius consiliarius fuit vel aux
iliator culpam suam cognoscit et
penitet non est interdictum propter hoc
relaxandum sed accepta cautione de
satisfaciendo augetur ex pena salu
taris sed Jo. an. extra de sen. exc.
si sententia et c. alma. li. vi. ut dicit
L. Item sicut interdicti et cetera sus
pensionis sententie nunc dicto ubi potuerint
fieri ita modo ubi poterunt relaxari
per eum immunitate et cautione prout
non accepto vel dono et recon
de exc. ut dixi supra par. q. cas. x
G. Item nota quod eius loci vel ecclesia
interdicti propter honorem vel infectionem
loci polluti sanguine vel semine
vel propter corpora excommunicatorum vel infi
delium ibi sepulta vel quia fuit ab
episcopo excommunicato consecrata non est
relaxanda sententia vel suspendenda
donec fuerit reconsecrata. extra
de con. ec. in c. quia ut in suis cap.
alma sunt vero loci inter
dicti propter delictum persone. vel persone talis
sententia suspendi potest et ita licite ce
lebrari. ut auctoritate ... vel
extra de sen. exc. cum pridem. vel
auctoritate li. vi. vel extra de appella.
dilecti filii. Sed contra se causam ut pri
mo. Si vero persona sit interdicta vel
suspensa propter culpam suam tunc non
poterit ante satisfactionem sententia sus
pendi nec talis persona ex aliquo licite
celebrare. Sed si interdicta vel sus
pensa fuit ecclesia persona propter delictum
alterius ut illi de familia frequenter
affliguntur propter delictum domini sui
vel in simili casu tunc talis sententia sus

pendi potest pro eius loci sicut et tolli sed
primo et hoc est de dictis casibus ut patet per inde
Nota quod suspendere sententiam non est eam
tollere sed impedire eius effectum
ad tempus ne noceat. Relaxatio
vero est totaliter aufferre sed ab illis si
Nota quod sic excommunicato pro sequente
appellationes non suspendenda ita ne ab
sensu cum ecclesia lata suspensa extra de
sen. exc. per an. li. vi. C. Quid cum
in speciali sunt casus in quibus lata
est sententia interdicti a iure. Primus
casus Clementis in qua celebrantes
Romanorum pontificis electo domino sub
tores et officiales obpo
nerint que in illa constitutione continentur
precipit. de elec. li. vi. c. ubi periculum
suspensa a dignitate pontificali priva
ta omnibus fructibus relatio
sit per constitutionem lugdu
nensis in dicto c. consulto cassata
interdictum in officium predicationis
faciendo quo ad extraneos et
eorum confessiones audiende. extra
de relig. do. li. vi. consultissimo li.
vi. Item universitas collegii
vel sed ecclesia solvendo quodcumque
pedagia pro rebus suis quas non
ad negociacionem emunt vel ali
cubi transmittunt. interdictum
sententiam incurrit. extra de par. q.
cas. xx a. C. Item ecclesia sunt ad
loca in quibus corpora hereticorum
seu receptatorum eorum fautorum at
defensorum scienter traduntur sepul
ture sunt a sepultura interdicta
ut hic supra par. q. cas. xx de
collegium sive universitas aliqua
dominum aliquem aliquod adversus
dictam ut supra par. q. c.
xx. a. xxi. interdictum sententiam incurrunt
Item collegium et universitas eo
repressalias contra eos
interdictam sententiam incurrit. ubi
libro Item cum causa quorum
alia pro Romani quod hos
ticis insequentibus cardinale

percussoribus aut captoribus aut per
se talia facientibus consilium auxilium
dederint aut favorem vel in [illegible] mo
pro talibus delinquentibus puniantur
si eis assistit facultas privata sit
pontificali dignitate et ipsa civitas
illa remaneat interdicta extra
de pe. Felicis li. 6o contra siquis
tonsus percusserit capit vel banniet
pontifices etc. vel contra pt q. cas
in [illegible] terra ipsius [illegible] ultra
unam dioc. contineat unus locus
sit locus in quo vel quibus captivus
episcopus fuerit detentus ecclesiastico sub
iaceat interdicto. Si vero terra illius
duas dioc. vel ultra contineat
dioc. domicilii principalis ipsius et illa in
qua fuerat delictum commissum si sua
sit et due alie que sub ipso fuerint eadem
loco magis interdicto [illegible] sub
iaceat supradicto. extra de pe.
civitas et que [illegible] in episcopum
suum commiserit donec satisfecerit sit
subiaceat interdicto. extra de pe.
Si quis suadente in cle. Item omnibus
[illegible] ecclesia interdicti se
pultura sit in hoc pecto decesserint
extra de usur. ex in omnibus li. 6o
contra eam quecumque cathedralis
[illegible] post quam dedicata
non fuerit [illegible] a tempore sue
[illegible] episcopi ad quem pertinet
[illegible] ad consecrationem a missarum sollemniis
[illegible] maneat interdicta [illegible]
[illegible] executioni et ecclesia ab aliis of
ficiis divinis [illegible] de atton
consuetudine [illegible] bene
[illegible] et [illegible] solueo
[illegible] non [illegible] super
[illegible] castigandi

Generaliter tenendum est quod nullus
[illegible] incurrit in ca. ex
[illegible] extra de [illegible] ex
[illegible] li. 6o [illegible] irregularitatis
[illegible] impedimentum ex stando
culpa seu defectu [illegible] quam
[illegible] dispensatio prohibi

[illegible] ordinis suscepto et suscepto mi
nistrans vel colligi potest ex dictis et
in suo [illegible] irregularitas super
[illegible] fundata est impeditur seu
non [illegible] ex homicidio infamia
[illegible] seu a corporis deformi
vel extra de [illegible] de
[illegible] de cler. [illegible] extra de
homi. ex litt. et q. [illegible] Ex cul
pa oritur irregularitas [illegible]
[illegible] vel [illegible]
[illegible] ab homine seu interdicto vel ex
[illegible] ingerit se divinis extra
de [illegible]
ex defectu vel in bigamus et cler.
a non suo episcopo sed [illegible] promotus aut
a suo [illegible] excommunicatis vel [illegible]
[illegible] promotus per saltum seu [illegible]
tivus et aliis [illegible]
[illegible] contracta [illegible]
[illegible] precepto. vel [illegible] iudex or
dinarius committit alteri [illegible]
[illegible] potentes et [illegible] committitur [illegible]
[illegible] committit [illegible] ex qua [illegible]
homicidium. ex tali commissione iudex ordi
narius sic committens efficitur irregularis sed
[illegible] in culpa. ex potuit hoc [illegible]
[illegible] in prelatis qui [illegible]
committunt aliis executionem officii
sui [illegible] prelati offi
[illegible] vel [illegible] tali vel tali malefi
[illegible] exequatur debi
[illegible] si mors inde sequatur
non est irregularis [illegible] exequen
[illegible] extra ne cle. vel mo. [illegible] li. 6o
[illegible] hanc penam
[illegible] sit [illegible]
[illegible] pricata [illegible]
[illegible] si talis preceptio
aliqualiter fuerit causa mortis eius efficitur
irregularis. extra de homi. [illegible]
li. 6o et [illegible] ubi [illegible]
[illegible] adducit. [illegible]
[illegible] est prelatus ecclesiasticus ob [illegible]

fensione rei eorum vel fidei in-
vocauit brachium seculare contra
violentos et hortatur tales in-
quantum ut occidant indulgent
vel mutilent quia hoc esset dare
ad homicidium incitaret. sed ut contra
fidem vel terram liberent et terram
ab infidelibus occupatam reducant
ad fidem. Sed si hoc ecclesia facit ex ea in-
dulgencias magnas et licet hinc
inde aliqui occidunt non erit pre-
lato imputandum. Summus prelatus
non quia tales se exponere debet. extra
de homicidio postulasti, et c. tua
nos. Ad clericos autem hoc pertinet
dissuadere et inducere alios ad bel-
la iusta et licet non debeant expo-
nere bella nisi tamen contra tales. Item
ut iustis pugnantibus spiritualiter
subveniant suis exhortationibus
absolucionibus et aliis spiritualibus
adminiculis ut dicit Tho. 2. 2. q.
Questio mouetur ab aliquibus
si ut si iudex impetit compareat
se a suo parte quatenus tales ma-
leficos ut certos causa puniendos esse
sciens et in suo spiritu stat ut gerat in
illo inspectis super hoc de quo alius
mentis caste huius de quo si
petit consilium innocens de seruo si le-
gitime consilium et secundum illa ut ipse
deberet consilium et inde sequatur homicidium de quo ipsi
sequatur homicidium et se non continet aliquid
ipsius. Sed si non contineat aliquid
talis causa puniendi. Iudex ea
causa fecit dicit ius ... ut quia
scripsit ut consiliorem et ea sanguis
non si archidiaconus et soft. 2. dicit omnis
non si ... et quamvis sic. sicut iniure
suo. vnde ut tantum sic sit si inter ... ea
non extra de excessibus prelatorum. ex litteris
Et hoc est tenendum de quolibet
suo ut primo sive si ... date
consilium, vnde sed hac dignitate homicidii. si dicit
Et cum sedem extra de clerico pugnante
in duello, vnde signis ... bellare
etc, et ... ac licet iam occidere paganos
a clerico ...

aut iudex an sit licitum occidere
malefactorem et inducat quod si
non homicidium esse ... probabiliter
cederet quod iudex velit sine consilio
sui agere quod si hoc cederet et
mors sequatur erit irregularis si
alio in glosa Ray. Item si aduo-
catus in ea defensione det con-
silium pro illo qui accusatur in ea suo
genere et accusator dicitur in pro-
bationibus quod eo quia mortis periculum
talionis puniatur aduocatus. et hoc
non sit irregularis secundum Bartho. brix. et
recitatur in glosa. gl. de. c. ... i
ponitur in notis sua. Glosa dicit
quod circa dicendum tale esse ipsum
quia stans fugiens suasit iacere machi-
nam balistas vel ut eatur ad capi-
endum castrum quod non fieri capi-
tibus sine morte hominum vel aliud
sic vnde dixisset contraria potuit
morte secuta. ipsius et si vero
suasit aliquid de quo non erat verisimile
ipse quod mors inde sequeretur
tunc quando si consulit vel suasit
non licita non est ipsius et si mors
inde fuit secuta. si consulit
se illicita ipsius et si consulit. dicitur ex
de homicidio continebatur et dicit iniure
de mandatis extra eo. vel quod
sunt. Et eodem modo distinguitur de
consultum suasit vel manda-
tum et non occideret si ipse occi-
dere an consulit se licita etc. ut
et 2 si hostiensis. Item si quis
solus intra inducit homicidium
et aliquis sequeretur et non
se sequeretur consilium sive non
dans huiusmodi et si factum sit
non est ipsius. ac extra de ... extra ius
tunc consulens si non cederet fi-
nis quia ... consilium suum pro-
hibere vnde habet sit sufficiat tenetur
indicare illi qui ... dedit

vt q[ui] caueat alt[er] eet i culpa. ma
dati v[er]o suffic[i]at expressa p[ro]hibi
cio et lz no[n] indicaret ei de h[oc]
mandaui[t] vt caueat. no[n] e[st] irr[egula]
ris s[ecundu]m q[uo]sd[am]. It[e]m mandauit
aliq[uem] verberari inhibens exp[re]s
se ne occideret[ur] et ille c[ui] mandauit
n[ihi]l[omin]us occidit vt mutulat, mandia
tor eff[icitu]r irregularis ex[tra] eo. ti[tulo] c[um]
q[ui]a b[ene] ec[clesie]. ¶ Ite[m] q[ui] suadz ali
cui vt exponat se i p[er]iculo p[ro]
patria vt iure suo et ille cui sic su
asit est i tali p[er]iculo mortuus con
silians no[n] e[st] irr[egularis] 24. q. 3. p[ro] me
bris. n[on] sup[er] h[oc] aut dissimulet q[uo]d
debet eu[m] i tali p[er]iculo morituru[m]
tunc eu[m] eet irr[egularis] s[ecundu]m eos. ¶ Ite[m]
q[ui] consulit alicui bo[n]i fu
gere inimicos q[ui] remaneat vt
ipse inter eos pace reformet et illi
remanens occidi[tu]r. Si ta[m]en consu[l]e[ns]
bo[na] fide h[ab]uit p[ro]bab[i]l[ite]r cau[sa]m q[ue]
q[ui] no[n] euenirret p[er]iculu[m] de mo[rte]
et distinc[ti]o credidit q[uod] potuit i
inimicos illos cohibere ne eum
lederent et forte fecit consan
g[ui]nei sui vt amici no[n] e[st] irr[egularis]
alias sic. Vt p[ate]t s[ecundu]m fidei c[um] culpa vel
negl[igenti]a q[ui] p[ro] dolo e[st] s[ecundu]m sb. i glo.
Ray. ¶ Ite[m] consulens egroti
q[uod] vteret se sup[er] aliud latu[m] vel
ex d[i]sp[o]s[iti]one cui[us] moreretur. si ex
tali cui[us] moritur irr[egularis] e[st] ut p[ate]t
p[er] cap[itulu]m sicut dispensati quidam
q[ui] potest eu[m] absolui de p[ec]
catis s[ecundu]m eu[n]de[m]. Ite[m] q[ui] dissuadz
homicidiu[m] tu[m] asp[er]s[er]at se alic[ui]
perrato ad occidendu[m] vt se de
fenderet s[ecundu]m ex deffensione sua
sequitur homic[idiu]m irregularis
e[st] et ille s[imilite]r q[ui] dedit pugi
lem p[er] eo ad pugnandu[m] si oc
cidit sit occidatur duo effi[ciu]ntur
irr[egulares]. ex[tra] de cle. pug[nante]. h[ic] e[tiam]
si aut[em] vadat cu[m] suis ad de
fendendu[m] eu[m] i bello iusto q[ui]
n[on] faciat inuadendo q[uo]d n[on] possit

imputari s[ecundu]m eu[n]d[em] defendit se et suos
p[er]sonas. quando aliquis morit[ur]
ex p[ar]te altera tra no[n] sit eo irr[egularis]
ex[tra] de cle. p[er]c. eo p[er]mitt[itu]r s[ecundu]m
host[iensem]. lz glo. alit[er] s[e]ntiat et s[ecundu]m eos
i s[imi]l[i]. ¶ Ite[m] q[ui] dissuadendo
alic[ui] retrahit eu[m] a bono p[ro]p[osi]to
quo volu[i]t ho[m]i[ne]m occidendu[m] a
morte liberare s[i] mors ex hoc
sequitur et hoc facit corrupta
intencione irr[egularis] e[st] alit[er] no[n] na[m]
s[ecundu]m mat[er] s[ecundu]m volunt[at]e retrahere
aliq[ue]m a morte retrahit eu[m]
q[ui] timet ne filij occidatur
pat[er] vt ut peccat s[ecundu]m Ray. et
h[ab]eremit[ur] n[on] aliq[uis] retrahendo a
ad suu[m] vt consanguine[u]m suu[m]
i s[imi]li ca[s]u no[n] intencione corrup
ta s[ed] ob timore[m] no[n] occidat[ur] nul
la irr[egularitas] incurrit. ¶ Ite[m] s[ecundu]m q[ue]sta
gerere vt p[ro]uocati aliq[ue]m cont[ra]
me vt cont[ra] aliquo et inde se
quatur mors vt membri mu
tilacio irregularitat[em] incurro. q[uod] q[ui]
d[icitu]r s[ecundu]m eu[n]dem. ¶ Ite[m] p[re]lati eccl[es]ie
p[re]t[er] ministeriis militibz expensas
p[ro] defensione sex eccl[es]iasticarum et
cuncta negocia bellica disponens
et interesse h[uius]m[od]i bello iusto et
hortans pugnantes dicendo
pugnate viriliter et capite ad
versarios vide[tu]r irregularis
Non tam[en] dicit occidite q[ui]a te
eet homicida precepto et irr[egularis] 23. q.
8. maximinus et q. 8. hortatu
s[ecundu]m sb. i s[imi]l[i] vide sup[er]a b. ¶ Ite[m]
c[er]to q[ui] ex culpa mea p[er]p[etra]ta hiu
eo aliquis et sequa[tur] mors i de
irr[egularis] sum. vt ex[tra] eo. petitio
Dicas si culpa mea. h[ic] euenit
et petunt amici mei s[ecundu]m velim
vindicari vel ex turbacione ill[orum]
iudic[i]o. s[ed] ille intulerunt q[ui] mor
te aut membri mutilacio[nem] irr[egularis]
sit ex[tra] de s[ententia]. mathe. s[ecundu]m sb. i e[ade]m
et idem e[st] d[icendu]m s[i] homicidiu[m] q[uo]d p[re]c[e]p[tu]m

potuit et ad officium meum spectat im-
pedire. puta quod prelatus sit iudex
vel officialis aliquis impedio ipsum
sed. extra de eo qui ex. quante.
Item esto quod clericus legit iudi-
cias causam sanguinis committentes vel
scribit dicta testium in causa sangui-
nis vel sententiam aut processit ali-
quem ea dicta continentem. si
mors inde secuta fuerit irregularis
est. extra de cle. vel mo. sententiam.
Secus autem si mors non sit secuta
licet alias puniendus sit. ut quod di.
cap. 10. Sed breviter quicumque
in causa sanguinis fuerit iudex vel
advocatus sive pro actore sive pro
reo. Vel etiam assessor officialis quicumque
testis notarius sententiam scribens vel
proferens. Vel etiam qui scribit attestationes
vel legit eas dum publicantur.
Quicumque in dictavit eas quorum
hominis vindicte sanguinis fiunt ir-
regulares. di. 1. aliquantos.
extra ne clerici vel mo. sententiam. Et
hec vera sunt si mors secuta fuerit
et quamvis non sequatur mors iu-
dex et officialis qui ex officio ad ho-
micidium dederunt operam egent
dispensatione episcopi. Vel etiam ille qui ex odio
vel rancore fecit quod potuit ut
occideretur aliquis secundum Ab. in glo.
Item qui ex levitate vel pro-
prio voto interest in aliqua causa
sanguinis non prestando ibi aliquod
ministerium non est ipso iure in dolo
eo sententiam. Item quid si faciet cle-
ricus adductus in testimonium veritatis
quod vidit sive coram iudice secula-
ri et interrogatus per iuramentum de
veritate dicenda non si negat de-
ierat vitium quod est peccatum mortale
extra de testi. dilecti. si dicat ve-
ritatem fit irregularis est. quod di. cap. 10
in glo. et q. 1 testimonium. Dic
quod licet testificabit vel negabit
deitz [?] coram ipso iudice seculari sed de-
clarabit factum suum et confessio ad
suum episcopum quid dicat inde sed
non interrogabit et sic iurabit et se
periculo evitabit. 12. q. 2. quinquam
vel si declarare non poterit per
equivocationes evadat. 22. q. 2
ne quis arbitretur. Item si pre-
latus aut clericus de suis male-
factoribus querelam deponat coram
iudice seculari petens sibi emen-
dam fieri de bonis suis surreptis
dum tamen expresse protestetur
quod penam sanguinis non intendit
quamvis iudex ex officio penam mortis
infligat iustitia exigente non
efficitur ille prelatus aut clericus ipso
extra eo. ti. de prelatis. hoc est
hoc intellige si intentio sua non sit cor-
rupta nec animo [?] potuit res su-
as rehabere [?] hoc autem si sunt
capto et tradere ipsum seculari sed est
in glo. Item si clericus scribat quod
capiatur non tamen propter res suas re-
cuperandas vel in cap. primo sed
alicuius mortem vel rogatus est
quatenus inde mors vel membri
mutilatio sequitur tamen ignorantia est
vel sicut in tunc irregularitatem incurrisse
quod debuit suspicari hoc inde po-
tuisse evenire secundum hostiensem. Item si
videns latrones clericus sive vel per-
sonas vel existimans ipsos esse cla-
mat latrones propter salvationem
rerum suarum sive aliquid aliud agat
ex quo visus intelligens [?]
homicidium secutum est [?]
et hoc faceret propter timorem [?]
suum vel si timeret quod [?] vellet
eum occidere [?] possit clamare
propter auxilium quod non intenderet mor-
tem alicuius sed suam liberationem sed [?]
et hostiensis extra de homicidio significasti
secus tamen si propter res salvandas
secundum hostiensem. Item clericus gubernando

Zaues ab [?]

absque peccato mortali secundum modicum ex
cusare potest absque bone fidei detinen-
to secundum tho. in quadra. q. De quolibet
ter etc. clericus sit prelatus de bonis ec-
clesie amissis sua illicita dolo seu culpa
lata sit levi ut notatur extra de offic. deleg.
ca. quoniam et secundum host. de cler. male dis-
pensantibus bona ecclesie et quid de eis
faciendum vide infra eadem parte q. ca. 40
a d. Item clericus habens sufficiens patri- 6
monium potest licite divinis deserviret ecclesie
ecclesie de bonis ecclesie vivere. Si autem
ei non deserviat sed in malos usus ex-
pendit mortaliter peccat. 16 q. 1. clericos et
secundum ho. Item clerici de bonis que paterno
successionis vel cognationis intuitu aut
artificio suo seu dono amicorum non pro
ecclesie ad ipsos pervenerunt libere dispo-
nere valent. de bonis vero ecclesie et immo-
bilibus nullo modo possunt facere testamentum
extra de testa. c. ut nos. Possunt tamen
committere et sui compotes modera-
te aliquid de ipsis bonis non pro
testamenti sed clerice intuitu pauperibus
et religiosis locis et piis personis seu
suis si fuerint consanguinei sive affines
sive intuitu erogare ut in ca. ad hec
et ca. Relatum ij. De consuetudine tamen
hodie et in multis locis ubi clerici de bonis
ecclesie mobilibus faciunt testamenta de pro-
videntia clericorum in suis beneficiis facta de
vide q. parte in ... ca. 40 a b. c. de
salario sacerdotum parochialium et ali-
orum vide infra parte q. ca. ...
Clerici goliardi aut bufones
seu ioculatores et qui per tres annos fue-
runt spectaculum sui corporis seu
gestis aliorum sui corporis ludibrio
manifestant si hoc per annum exer-
cuit vel si minori tempore et admoniti
non desistant perdunt privilegium
clericale. extra de vi. et ho. ca.
clerici. Item clericus coniugatus
et contraxit cum vidua et virgine
et deferat tonsuram et vestes cle-
ricales retinet privilegium clerica-
le in duobus casibus ubi persona eius est

lexa

et quod non debet distingui seu condempna-
ri per iudicem secularem seu civiliter seu cri-
minaliter. In ceteris vero non retinet
nec in premissis non deferat tonsuram
et habitum eo. ti. ca. 20. Item clericus
in minoribus constitutus perdit privilegium
clericale si transfert se ad actionem
ordinis contrarium puta quia fit bigamus
vel miles vel exercet se
officium ... mutilandi aut
advocandi in causis criminalibus vel
exerceat quaestum. Item perdit quando
non vult vivere clericaliter. quod ex
tribus patet primo si sic consuevit
et sic communicat se laicis et va-
dit in exercitu talliat et si sustinet
tamen omnia laicalia 2o si 3o admonitus
noluit ad statum clericalem redire
3o si convictus coram ecclesie iudice
excepit de iure foro seculari vel
alias in iure confitetur quod non vult vivere
clericaliter retinendo privilegium clericale
ut in o. com. li. ti. 1. q. 8. plura de
hoste clericorum vide infra ca. 30 per totum
Explicit pars 4. Incipit pars 8a quae con-
tinens 18. ca. Capitulum primum de sac-
ramento matrimonii in generali. Capitulum 2um de
sponsalibus et sponsalibus duorum. Capitulum 3um de
iis contrahendi matrimonium et qui possunt licite
contrahere. Capitulum 4um de clandestinis
et conditionibus appositis. Capitulum 5um de
mutua redditione debiti coniugalis
Capitulum 6. de impedimentis matrimonii in com-
Capitulum 7. de impedimento erroris
persone conditionis et de impedimento furore
Capitulum 8. de impedimentis voti et ordinis
Capitulum 9um de cognatione carnali
que dicitur consanguinitas et de spiritu-
ali et legali. Capitulum 10um de affinitate
Capitulum 11um de disparitate et de impedimento
criminis. Capitulum 12. de impedimento impotentie
coeundi et ligationis. Capitulum 13um de
impedimentis accidentibus matrimonio. Capitulum
14um ... accusatio possit. Capitulum
15um de divortio et de dote post divortium
restituenda. Capitulum 16um qualiter agendum
est in causa matrimoniali. Capitulum 17um ...
fieri sunt legitimi. Capitulum 18um de 2is
nuptiis et ...

P 8 a i

Matrimonium est viri et mulieris
coniunctio legittima individuam
vite consuetudinem retinens. 27
q. 2. § 1o, extra de presumptionibus.
Et bene dicitur viri et mulieris non virorum
et mulierum nec mulierum et viri. Et nec
unius viri plures uxores nec una
mulier plures viros habere potest. Addit
[illegible] [illegible] d. add. per consequens. In-
dividuam vite q. re. appositum ad designandum
quia neuter coniugum absque consensu alterius
potest continentiam profiteri vel opera caritatis
nec se copulare alteri sed etiam mutuam
fidem id est debiti redditionem et mutua
ut poterunt subventionem exhibere debent.
Et ideo additur individuam etc. Nota
secundum Hostiensem de matrimonio consummato per car-
nalem copulam quod non separari possunt
ut in decretali c. 3o, Intellecto etc. Tamen
de matrimonio fidelium est non infidelium
non est ratum eo quod sacramentum fidei et baptismus
est fundamentum omnium sacramentorum aliorum. Unde
inter infideles separari potest ut dicitur
in c. ¶ Matrimonium dicitur quasi matris mu-
nium quia pro munio mulieris fuit datum ma-
trimonium et potius denominatur a matre
quam a patre quia in partu et [illegible] prolis
magis requiritur matris officium quam patris
et plura matrimonii onera tollerat etc.
¶ Matrimonium fuit [illegible] pater secundum pe. ¶ Matri-
monium secundum quod ordinatur ad procre-
ationem prolis et sic consuetudinem officii
institutum fuit ante peccatum primorum parentum
in paradiso quando mulierem adiu-
torium viri scilicet ad speciem humanam mul-
tiplicandam de costa dormientis do-
minus formavit et dixit eis crescite et multiplicamini
etc. Gen. 2o. Adam autem dixit hoc nunc os
etc. Que verba protulit a deo inspiratus
etc. quod intelligitur a deo institutum sed
matrimonium secundum quod prebet remedium contra vul-
nus peccati institutum fuit post pec-
catum tempore legis nature. Quantum ad
determinationem personarum institutum fuit in le-
ge Moysi sed secundum quod est sacramentum
sacre significans coniunctionem Christi et ecclesie
institutum fuit a Christo tempore legis
nove secundum Tho. Sup. 4. di. 26. De
hoc habes extra de divortiis, Gaudemus,
extra de bigamis, Debitum. De refe-

ar. (?)

ut d. (?)

B.

C.

q

rendo tradas. De institutione autem huius sacramenti
a Christo habes extra q. ¶ Quamvis sacramentum
matrimonii in paradiso fuerit institutum. Quia
deus coniunxit homo non separet. ¶ Institutum
sacramentum nove legis importat remedium
satisfactionis contra peccatum et signa causam
exhibitum et hoc in matrimonio inveniatur
unde sacramentum meritorium computatur et
etiam in ipso confertur gratia. Et quanto
in fide Christi et ecclesie ad ministrando ad illa
operanda que in matrimonio requiruntur
secundum Tho. vi d. [illegible] infundit etiam
gratiam animabus contrahentium
ut sit in obex peccati mortalis secundum Scotum
materia huius sacramenti secundum quosdam
est ipse persone contrahentes. Forma
sunt ipsa verba mutuum consensum contra-
hentium exprimentia, utpote cum
dicit vir mulieri accipio te in uxo-
rem meam et mulier respondeat Et
ego te accipio in maritum seu consen-
tiendo. Vel forte aliqua verba equi-
valentia mutuum consensum exprimentia
de presenti. Alii dicunt quod mutuus con-
sensus eorum est materia et verba de
presenti ad quem consensum exprimenda
se habent tamquam forma et non extra
de sponsalibus in fine. Tertii dicunt
quod verba prima exprimentia consensum
sunt ponentia pro materia. Verba vero al-
terius exprimentis consensum se
habent per modum forme. Ut refert Ri-
cardus ut non prius proferat verba hec consen-
sum exprimentia secundum ultima est opinio [illegible]
Sup. 4. ¶ De ministro huius sacra-
menti quod non requiritur aliquis minister dis-
tinctus ab ipsis contrahentibus. Sed ministrat
ea ut plurimum ipsi ministrant hoc
sacramentum mutuo ut vere sunt
in eo vero contractu minister sacramenti
pater hoc sacramentum ab aliquo conferri
quamvis plures contrahunt per [illegible]
presentibus non exprimentibus [illegible]
sponsio. Ex quo autem quod quilibet
talis potest tradere eam minister huius sacra-
menti est minister ydoneus. Contra-
tum matrimonium secundum Scotum di. 26. Patet
etiam quod ad collationem huius sacramenti non re-
quiritur ministerium sacerdotis et quod a benedictio

sacerdotalis quam solet presbiter super con-
iuges proferre sicut alios ordines ab ipso
completa non sunt forte huius sacramenti licet de
eius essentia sed quasi sacramentale ad ornamen-
tum pertinens sacramenti. ¶ Item ad verum matrimonium re-
quiritur intencio specialis dicit generaliter
ut scilicet vir intendat tradere mulieri
potestatem corporis sui et econverso ipsa corporis
sui potestatem viro quo ad carnalem copulam sal-
tem sub condicione implicita. unde si petitur
utrum inter beatam virginem et Ioseph fuit
perfectum matrimonium perfectione qua fit consensus
per verba de presenti expressio. sed non
perfectione qua fit carnalis copula
que est actus proprius matrimonii in qua
numquam consenserit explicite sed impli-
cite solum ut dicit Tho. di. 28. Sub
condicione implicita scilicet si peteretur ab eo
in nullo preiudicaret voto suo de
virginitate sua servanda. quia sufficienter
certificata fuit a deo quod actus huius num-
quam a suo coniuge peteretur. Contra-
tulit [illegible] in virum suam potestatem sui corporis
sed non usum secundum di. 27 c. 1. hic
dicit Aug. in glossa. quod quamvis alter con-
iugum ut uterque mandat in qua
reddere debitum alteri ut eciam negaret
petitum tamen est matrimonium / ut concedit dictum
et non deducatur in pactum. Item
firma intencio evitandi prolem
si deducatur in pactum excludit
matrimonium sed non intencio firma non educandi
prolem vel desperacio de prole sicut in
senibus quia hoc non obstante potest matrimonium esse
simplex in senibus vitande fornicacionis pre-
textu. vel qui in contrahendo matrimonium cum aliqua
mulierum intendit eam dimissa contra-
here cum alia non fiat matrimonium. Item si quis
vir contrahens solum ad tempus quod est contra
bonum matrimonii 32 q. 2 solet queri. Si vero
intendat retentata ista contrahere
cum altera nichilominus cum ista tamen matrimonium secundum Ber.
vel secundum Ray. et secundum pe. in glossa. Item esto quod aliquis con-
trahat matrimonium non habens propositum servandi
fidem sed adulterandi nichilominus tamen matrimonium du-
cit hoc non deducatur in pactum ut
puta quod liceat adulterari et quod [illegible]
constituatur vel quod si sic fiat pactum
non tamen matrimonium. extra de condicionibus appositis si

¶ Tercius causas assignat circa istud matrimonium
una primaria seu principalis scilicet susceptio sobolis
educande ad cultum dei iuxta illud
Gen. 2 Crescite et multiplicamini et cetera. Et vitacio
fornicacionis unde 1 Cor. 7 propter fornicacionem unus-
quisque uxorem suam habeat et unaqueque
virum suum et sic non solum institutum
fuit in officium sed in remedium. Hoc idem
pro peccato ut dicunt doctores. Secundarie
cause multe sunt ut pacis reformacio
uxoris pulcritudo divicie potentia
amicorum et huiusmodi secundum Ray. Et si quis
intendat principaliter contrahere cum aliqua
propter aliquam causam huiusmodi secundariam et non propter
causas primarias licet male faciat tenet
tamen matrimonium. Sufficit enim quod contrahere
intendant et consenciant per verba
de presenti ut 32 q. 2 solet queri. Et
dicitur 21 di. Si videris mulierem
pulcram in medio captivorum et amaveris
eam habebis eam in uxorem
introduces eam in domum tuam et cetera
secundum Tho. et pe. ¶ Tria sunt bona
matrimonii. scilicet fides proles et sacramentum
27 q. 2 Omne. In fide attenditur
ne cum alio vel cum alia commisceatur
in prole ut amanter suscipiatur delecta-
biliter educetur et religiose instituatur. In sa-
cramento ut matrimonium non separetur usque
ad mortem et indissolubiliter observetur.
Licet enim possit propter adulterium
facere divorcium numquam tamen potest fieri
ut quod licite celebratum est dissolvatur
quia quos deus coniunxit homo non separet
primus et fiat divorcium separacio corporis ut propter
fornicacionem ut extra de divor-
ciis tamen matrimonium inter fideles perfecte con-
tractum fuit et consummatum usque ad mortem
inseparabile permanet secundum Tho. et Ray.
Item quod [illegible] adeo sit essen-
cialia coniugio quod condicio contra ea
apposita viciat contractum matrimonii ut extra
de condicionibus appositis. si de hiis quere vide
[illegible] ¶ Item adulterium quod matrimonium contractum
legitime [illegible] et non separatur. unde
[illegible] ut puta moribus et infideles
in baptismo [illegible] Et non dicitur separacio quia sine
fide fit [illegible] non est separacio [illegible]

qd sit fide sit ratum vero non legitimum ac
quod inter fideles contrahitur legitime quod per
se sine plenitudine completum est hec notantur 28.
q. 1. §. item illud ex de divortiis quanto
te c. gaudemus. Item tertium ad consummatum
quod per intervenit carnalis copula. aliud non
consummatum ut ex de trans. c. ex pu.
Item quibus est in verbis de presenti nullum
ex de con. appo. c. 1o. quibus etc.
ex de quibus dicitur ut ex de spon. in
te c. quibus dicitur ... de spo. ...
nemo de spo. et ma. scitis ... Item
aliud ad clandestinum aliud solempniter
celebratum ex de clan. desponsa.
cum inhibitio. De quo inferius dicetur. Similiter
triplex est effectus matrimonii. Primus ex quo
sit est coniugium inter alios fideles in
quo deficit ... utroque vinculo et sacramentum
... ex de here. quanto
... mariti dimittere uxorem suam
... ut ad ... eius
... vir ... 32. q. 4. Si uxor
non tam fornicata ... si dimittatur
maneat sine coniugio ut reconcilietur
viro 32. q. 1. dixit dominus. alius effectus ex
mulier potestatem sui corporis non habet sed vir
et vir potestatem sui corporis non habet sed uxor et
... carnalis copula non potest alter con
iugum eligere ut continentiam profiteatur al
tero invito 33. q. 5. ca. 1o et deinceps
... et alius effectus quod ... compelle
... reddere debitum uxori et
... affinitate
non obstante superveniente affini
ex de eo qui cog. con. ux. sue discretionem
et ca. tue ... tamen coniugium sit sit
... in culpa de affini
... vir cum marito
superveniente ... consanguinea
... filia aut consanguinea
... uxoris ut ...
... quod si noluit ille qui sit sine
... debitum alteri reddere si ex
culpa ... potest ... effectus
... non potest ... alterius non potest
... longa
... debitum
... ut ... commissa
... ut ... temporibus a canone
... ex de ... 33. q. 4. et ca.
... Item promissio legis
... coniugio ...

34. q. 1. §. Item quibus ... ut
ex de big. c. 1. quibus ... hu
... ut ex de frigidis
consultationi. quibus ... ut ex de spo. commissum. Postremo
notandum quod est sacramentum ... quod est sacram
tum ... verba contrahentium ... per
... exprimentia ...
sacramentum ... dilectionis
... non ... et ...
... dile
... fidelis quod ...
... dilectionis
... contrahentium ...
... sacramentum

Quia frequenter sponsalia
... precedunt matrimonium ... de
ipsis ad ... ante tracta
tum de matrimonio in speciali. Sunt itaque
sponsalia conventio et promissio futurarum
nuptiarum. 30. q. 5. ... matrimonium. ff. de spo.
l. 1a et 2a. dicuntur sponsalia a spondendo
id est a promittendo. Sponsalia ... de
futuro ...
... contracta ...
... matrimonium ...
... ex ...
ad ... ex ... i. sac. Contra
... ad sponsalia 3. modis ... quibus
... verba dicitur mulier
... accipiam te in uxorem meam ...
... accipiam te in ... meum ...
verba equivalentia de futuro ut ...
... te in uxorem et similia. ... quod
... per verba de presenti ... quod
... accipio te in uxorem et ...
... ut dicetur ...
Secundo contrahuntur sponsalia ...
... sponsalicium ...
... ut ... ex ...
... subarrationis ...
... anuli ...
... si fiat ... subarratio
... sponsalia ...
... de subarratione ...
... contrahendi ...
... quam ...
... et etas de qua ...
... ut ex de spo. ... tue et

glo. ex ut intere au feo au cobo qo
declaret voluntatem suam. q. di. e. 10.
Qui vero fiat subarratio hoc sponsa a parente te-
nus sola sponsa contrahitur. dicuntur autem spo-
sa sponsalia contrahitur per parentes vi. qui ta. al. 10 c.
contrahitur per parentes vi. qui ta. al. 10 c.
sed sic in subarratione annuli sicut alia adiun-
gatur consensus expressus de presenti
secundum communem. ¶ Et nota quod arre spon-
salicie non secuto matrimonio restituun-
tur. hoc non. verum si non fuit secutum mi
non ob alicuius culpam sed casu ut propter
mortem supervenientem vel religionis in-
gressum ut casu filii restituendi dicit arras
suntque si vero non fuit secutum matrimonium propter cul-
pam dantis ipse perdit arras sed si propter culpam
recipientis restituet eas in duplum. C.
de spon. l. arras et l. fi. 2o contrahun-
tur sponsalia non solum nuda promissi-
one vel pro non dato et si per interventum ad
illud vel fide data ut extra eo. de
illis 2o preterea. ¶ Item sponsalia
non possunt contrahi ex alia parte
tamen in clandestina puta sub sigillo
accepta manu mulieris dicat do
tibi fidem de accipiendo te in uxorem et
illa non iudicium in contrahuntur spon-
salia. illis tamen qui tantum dedit fi-
dem tenetur eam ducere si illa voluerit
si illa noluerit non est compellenda quia
ipso non conduxisse sed acceptasse quod
agebatur puta si eam fidem sic dat
tractabatur inter eos de sponsalibus et
de matrimonio et illa requisita de consensu spon-
te dedit manum ad fidem recipien-
dam vel sola dare eam contracta est
ravit sponsa sed ab. in glo. Item
ille qui cum duabus contraxit sponsalia
et non cognovit alteram ad illam redire
tenetur tenetur ad horem ei cum qua prius
contraxit. extra de spo. sicut ex
litteris in glo. commune. ¶ Item ex
post septennium in pubes fuit cum hiis spon-
sa extra eo. litteras 2 et de dis. impu. si
infantes hoc dicit. Si vero ambo vel alter sint
minores septennio contrahunt sponsalia
vel pretio et cum ut aliquis in postea

ratificent ut quia ca. xo k. Item si
non compleant septennium sed prope appro-
pinquat septennio dicit tho. 2a. di. q. te-
net sponsalia sed hoc approximatio de-
terminanda est secundum conditiones contrahentium
et in quibus etiam est quibus da-
tur discretionem venerat intelligi sit com-
placentia impari quod hoc. sed de p
necesse septem non habet ius expressum in
dictis pe. ex t° septem in prout pronunci-
ans pro et cetera ergo si alter contrahentium sit maior
septennio alter minor licet sponsalia non
teneantur ex parte maioris ex
clandestinitate in dicit ut dicam est
tamen quod iste maior ex parte sua fidem
dedit tenetur expectare minorem si for-
te velit in eodem statu perdicare
et cetera quod iste et si non expectet tenetur agere
primam de fide mentita. ¶ Item spo-
salia possunt contrahi inter absentes
per nuncium vel per literas si absente ho-
stiat ut ex nuncio per se vel de q.
sponsa sua missus ad hoc fuit vel si
postea ratum habet. ff. de spo. l. sufficit
32. q. 2. honorabantur extra de ma-
tri. inter eos ex literis. Et si procurator im-
sit procuratore sed nuncium ad contrahendum
sponsalia nomine suo si postea revocat
mandatum suum si revocatio pervenerit
ad notitiam procuratoris antequam pu-
ella consentiat extunc non agere. ibi
extra de procura. in ca. 2o mandato
summos si revocatio pervenit ad no-
titiam procuratoris postquam puella
consensit si tamen procuratoris totum
eam quem iam eius revocatio est non at-
tendit sed hoc. Impuberes cum pubertati
contrahit in non in si sponsalia tamen
intelligunt ut ut quia ca. ex° k. ¶ Item
illi qui debito contrahunt sponsalia itaque
te debita tenentur q° [illegible] et
sed non potest alter cum alia per [illegible]
si si contrahunt tamen 2 in ut extra eo. sicut
si sic contrahens agere debet primam de fide
mentita et non magis tenetur primam agere
sed per super sponsalibus contendit in[illegible]

sidoq tz 2m ui ex eo. ex litteris sicut 2c sic
2 ca si uero ille cui sponsa sic contraxit
2 iuit pfectionem uult quod dicitur in nota
ad hoc ut ex eo. requisiuit et sic
intelligit communiter doctores. sed ca la
dit tho. di 2a. q. i. sponsalibus non
solutis promissio peccat mortaliter
in legittimis eteruenit impedimentum ad
iungenda q prima ff. pacto lig. i. fo
accessio ad implendum promissum in
appellatur. Item et si iurasti in
dare una de filiabus tuis in dotem
iuratione dando quam dare quod dua
tenebis si quadrientis dederis libra
bene et promissionis... [illegible]

[illegible]

Responsio illi ut 1a pro ut prima no
stetit primo nubere pro isti altera dic
dicitur prima de fide mentita. ex
eo. sic. Item sponsalia quandoque
pure et absolute contrahuntur quandoque
sub conditione apposita aliqua non
dictorum contrahuntur. ut extra.
Si autem sub conditione contrahuntur
tunc aut honesta conditio ut
si dicat ego accipiam te in meam
si placuerit parentibus meis vel si
dederis mihi centum. ut aa. eo. sic
et tunc existente conditione tenent
sponsalia aliter non extra de con. i. de sponsa
appositione. De illis autem conditionibus
et talium quae sunt mala ut si dicat
vel accipiam te in meam si feceris
meis consensum... [illegible]

[illegible]

et necessitate cecilia in 2 quod ad carnalem
sed permissio personarum contra quam non ad
principis probare sed non quod ad dimittere
sed 2us in contrahatur tenebit de quo
secundum hostiensem dicto capitulo secundum Gaufredum et sic.
a. Tertio dissolvuntur sponsalia in tantum. po-
stquam alter sponsorum ingreditur religionem quod
si licitum facere potest etiam contracto matrimonio
non 2 alteri invito. dicunt autem cecilia cete-
ri 2 quod remanet in seculo absol-
vitur a sponsalibus et etiam a matrimonio extra de
conversione coniugatorum. verum 2o extra de prim.
et extra eodem
commissum ut per Zachariam quam de-
illas quam dux accepit resti-
tuere in simplici c. de eo qui duxit
b. de matrimonio. Quarto dissolvuntur quum sponsus
non invenitur quum transtulit se
ad aliam regionem. si tamen hoc fuit
ex aliqua culpa alterius sponsorum
quum sponsum est dicitur recipere primam
de premisso non servata et de
premisso si fortiori contractum in-
iunctum. extra eodem de illis. Item si non
fuit terminus appositus in sponsalibus
ecce quam contrahere etiam nisi
tunc primo tempore expectare
absente per biennium secundum legem c. de
sponsalibus l. ii. tamen secundum hostiensem. index
inspecta qualitate personarum poterit
abbreviare 2 si expectet per lon-
c. gatum. Quinto dissolvuntur si post contra-
cta sponsalia alter eorum incurrat
lepram vel paralisim seu amit-
tat oculos vel nasum vel aliquid
quod ei turpius deformat extra
de coniugio leprosorum de infirmis.
quemadmodum et unum verum quod ecclesia
magnam per quam non teneretur eam ducere. dum
tamen dimittere non potest. Sexto
d. si supervenit affinitas per quam
sponsis coguntur consanguinea
sponsorum vel ecclesia extra de eo qui cognovit
con. vel sponsam eius 20 2 ca. fraternitatis
2 ad hoc probandum sufficit sola fama
extra de consanguinitate et affinitate super eo. et
sufficit unus testis secundum hostiensem extra de
testibus super eo. secus tamen si fuissent
matrimonium consummatum vel in dicto. Septimo
e. dissolvuntur sponsalia si mutuo se

absolvant sicut illi qui sponte fidem ad-
hibita contrahunt et postea omnino
etiam remittunt extra eodem. preterea
si quid sic prout si mutuo absolvendo
2 quod non domine c. l. in fi. dicunt
quidam in distincte quod sponsi possunt se
invicem remittere secundum dominum compostellanum
contra a pila unum si et Octavo si f.
alter eorum fornicatus fuerit in ipso casu
licet alteri recipere se fornicante
extra de iureiurando quemadmodum 2a
si sponsa fuerit violenta ab alio
cognita non compelletur sponsus
ducere eam secundum hostiensem et licet ipsa
nescit sic eam ducturus sed tamen du-
cere dicitur secundum fornicationem eo quod ipsa non fu-
erit in culpa. Certe si fornicatio
alteri quam processit sponsalia non potest
apponere in dicto eo quemadmodum
addit hugo. ne sponsus tempore desponsationis
quod debebat eam esse virginem et autem cognovit
secum et consisteret esse corruptam
ipse tunc potest dimittere eam. et sic pro-
pter fornicationem carnalem sponsa dimitti potest
g. fortiori causa et multo magis quam spiritualem. c.
ut heresis et infidelitatis ut per dictum
certum casum 19. quo. Nono dissolvuntur
sponsalia quum sponsus contrahit cum alia vel
sponsa cum alio per verba de presenti vel
etiam per verba de futuro subsecuta carnali
copula. Sed si 2o contraxerit de
alio 1o primam de premisso seu fi-
de mentita. extra eodem. si inter virum extra
de sponsalibus. dicto capitulo duorum. 10 Et si contrahit
cum prima sponsa per verba de futuro se-
cundo iurato vel fide interposita et si cum
2a de presenti tunc secundum eam iurato secundum Raymundum.
dicitur contrahere cum prima 2 agere primam
de perniurio quod sed si cum 2a consummato
h. cum non potest esse vinculum relinquitur
extra de iniuriis quemadmodum et de sponsalibus. sicut
ex litteris. xx. q. v. in mat. quod hostiensis
Decimo quum impubes qui contraxit
sponsalia factus pubes petit absolvi a
vinculo sponsalium et dare vel licet
nubendi alteri extra de desponsatione impuberum
de illis et c. a nobis hoc casu prodest
post Raymundum et etiam hostiensis quod potest nomina-
tum si habeatur fama ipsum inter contracto
sit impetratum audiendum et de facto decreta

extra eo. cum in tua. de con. ca. 20. De testibus extra eo. Et nota quod in omnibus casibus predictis solvuntur sponsalia ipso iure. c. in presentia. Tertius ad scelus [illegible] ff. fornicationem si fornicatio sit notoria ut dicit hostiensis. et in casu quo contrahit matrimonium cum altero quia in ceteris casibus solvenda sunt auctoritate episcopi sicut dictum est ut extra de desponsatione impuberum. accessit et eo continebatur. Item nota quod licet sponsalia contrahi possint sub conditione promisse pecunie non tamen potest pecunia promitti in modum pene et si promissa fuit non tenetur promissor nec potest peti ut si dicatur nisi tecum contraxero dabo tibi c. marcas. nam coniugia debent esse libera extra eo. requisivit et c. gemma. secundum Ray. et tho. di. 22. tamen si quis vellet sponsalia firmius alligare potest se ho. arras magne quantitatis quas arras et stipulari eas in quadruplum quod tamen potest stipulari et non plus et tunc si steterit per recipientem quominus matrimonium sequatur reddet quadruplum. c. de spon. l. fi. §. quoniam. cessat tamen pena arrarum in quibusdam casibus ut si terminus appositus fuerat et sit elapsus tunc non per quem stetit quominus nubat alteri ut c. [illegible] cessat etiam si impedimentum superveniat tunc non qui recepit arras sub pena impetii non dedit cessat et si religionem intrat dicunt utriusque si de imperio [illegible] c. de spon. l. ult. §. ff. Item nota quod sponsalia contracta si metu cadente in constantem virum ipso iure nulla sunt nec quo ad forum exterius nec quo ad conscientiam. extra eo. cum locum. Et nec votum per huiusmodi metum extortum.

Verum matrimonium non fit sine consensu animorum verbis vel aliis signis pertinentibus expressis [illegible] verba de presenti exprimat consensum suum in mulierem dicendo accipio te in meam etc. vel aliud equivalens consensum sufficienter exprimentia. et ita econverso dicit accipio te in meum vel aliud similia statim [illegible] quia si loqui non possunt nec audire sufficiunt nutus et signa consensum suum exprimentia sicut etiam [illegible] verba dicunt vel signa fiunt nec est matrimonium extra de sponsalibus duorum per totum diudum. extra de spon. si inter virum et eos cum apud. et nota [illegible] Item potest matrimonium contrahi per alium modum quam per verba vel signa mutuo et expressa expressa. utputa per procuratores sicut contraxit Ysaac cum Rebecca. 27 q. 2. §. cum dicit. sed nullus ad hoc constitui procurator nisi hoc habeat speciale mandatum nec potest talis procurator alium substituere nisi sit ei specialiter commissum et si fuit revocata potestas sua antequam contraxit et licet tamen ignoret ille cum quo contraxit non sunt de revocatione sed tamen non tenet matrimonium postea contractum. extra de procuratoribus l. vi. potest etiam per litteras contrahi matrimonium inter absentes tamen sic ut ita est in matrimonia non exprimat consensum suum [illegible] quam [illegible] consentiat nec est matrimonium si tamen postea consensum notificat audit vel [illegible] alteri dicendo secundum Ray. Ex premissis patet quod non solum consensus interior facit matrimonium sed requiritur [illegible] ad expressionem signa exteriora aliquo modo [illegible]. Et quid si vir dicat mulieri volo te habere de cetero in uxorem vel sic volo quod tu sis in uxorem vel volo te esse uxorem meam [illegible] contrahi matrimonium [illegible] in glo. [illegible] in talibus [illegible] intentio contrahentium et si eam [illegible] de [illegible] non possit [illegible] presumptio [illegible] volo [illegible] verba substantia [illegible] vel alterius non significantis actum vel [illegible] ut habeo [illegible] per hoc verbum volo scilicet exprimi voluntatis [illegible] actum [illegible] voluntas [illegible] per hec verba [illegible] [illegible] actum. extra de spo. [illegible] [illegible] ut si dicat [illegible] volo te habere et [illegible] et ad [illegible] volo te habere volo [illegible] adhuc [illegible] si diceret volo [illegible] habere [illegible] volo [illegible] actum ut [illegible] de volo [illegible] actum ut [illegible]

comedere volo bibere et huiusmodi ex
quibus precedente actu talem
precepi qui continuatur .xxi. ff dicto
volo te accipio vt volo te esse
tum tamquam meam absque aliis verbis
non est matrimonium. ¶ Si autem dicat vir mulieri
ego promitto quod semper providebo tibi
sicut vxori et consimilia non videatur quod
contrahentium per matrimonium iudicabitur sed in
ho. ut ex. de spon. ex litteris ex. de iureiurando
quemadmodum. Et idem iudicandum est
secundum ho. si dicat vir. Promitto quod non
dimittam te pro meliori vel peiori
et alterutrum dicat. Tamen in talibus dicunt quidam
esse matrimonium iudicandum. ex. de spon. et ho.
indicavimus si. ex. de testibus licet ex quadam
Et hoc quantum ad forum exteriorem tamen secundum
conscientiam intencionem eorum standum est.
Sed quid de illis qui post dictam fidem
de contrahendo invicem dicunt bibamus
sicut vel osculemur invicem nomine matrimonii
quod est. Respondeo credo quod non in hoc agere
dicitur voluerit procedere a sponsalibus de futuro
et contrahendo de presenti. nam quidam dicunt
nomine matrimonii intendunt contrahere precedentis
que contracta sunt autem non sunt actu
de matrimonio sed de sponsalibus tamen. Sed
quidem est super actu de sponsalibus sed vtrum
dicat sicut et osculemur sic bibamus
invicem nomine matrimonii et postea osculum vel et
bibere de eorum consensu credit. Respondeo ipsi
tantum dicentes et facientes intendunt
per hoc ~~tendunt~~ contrahere non est contractum.
Ad iudicandum autem de intentione
recurrendum est ad communem stilum verborum
precedentium et sequentium et hiis et si
indicia vlla appareant credo quod sit non
iudicandum. Presertim si vterque vel alter
eorum negat se habere intentionem contrahendi
aut si alter ad alterum dotat tunc secus. sicut
de ho. sed. ¶ Quero pro secundum quod secundum non in
matrimonium intendit presumatur de consensu constituendo
cum constituto et precedens quod consensu
in carnalem copulam est in non. Ex de consensu
et Ioseph. utrumque fuit et virginem mariam
fuisse et vel constat suis dicto in casu
in ff. sed intendo

de consensu in specie matrimoniali. quia
non est consensus in carnalem copulam
explicite sed implicite vel in secundo casu
ff. deum est coniunctum in specie coniugali non
sed implicatur mutua potestas
excludere ieiunium sed etc. consensus ¶ Quidam
in presentia plurium personarum constituta di-
cat eis et hiis. Promitto vobis quod
vnam ex vobis ducam in vxorem et iudicet
omnes. placet. et postea cognoscit
vnam illarum. in tali casu est dicendum secundum hostiensem
quod ipso facto consensit vel vnam in eam. ar.
ex. de appel. dilecti et contra vt nuper. Si
quis dicat mulieri promitto tibi quod du-
cam te in meam vxorem et de cetero tenebo
te in vxorem. Postea contrahit cum alia
muliere per verba de presenti. illa et
vxor quod in contractu illa clausula
scilicet de cetero tenebo te in vxorem
et intentio sed significat presentis clausule
qua verbum futuri temporis secundum facit
sponsalia vt scilicet dicens ducam te in vxorem
et nunc postea dicens de cetero tenebo te
vxorem meam. Si autem vir dicat mulieri
ab isto tempore de cetero vel in antea tene-
bo te in vxorem et fidem servabo vel vxori
et illa similia videatur quod sit matrimonium et iudicandum
¶ Item si quis dicat mulieri tene-
bo te pro vxore mea. iurans sine potestate
in terra super oculos intendens fal-
lere mulierem. sic etiam cognovit eam dicit
hostiensis quod tamen non est quo ad forum contentiosum
sed non in foro anime. Nec enim fuit verba
sed in eam nec tunc nec postea consen-
sit nec adhuc consentit non est matrimonium
inducendus est tamen ad consentiendum
non habeat iustum impedimentum quod non aliter agere
potest penitentiam fructuosam. non autem ipsam ducat
in vxorem aut competenter eam dotet. ex. de
spon. ex parte in glo. hostiensis. Si quis dicat
sic iurans per deum vel alia quod ducam vnam
de mulieribus huius ville in vxorem et post-
ea deflorat vnam virginem quam forte deam
manentem sibi credidit credere de-
bet in parte intendisse. non est et hoc
compellendus cum ea habere matrimonium

q(ui)a pt cu aa contrahere n deciperet q
inacto suam satisf implet aliam ducere
de. equus tam faceret si ea q
haberet qua corrupit ex de spo ex litis
i i glo. host. Itm si aliqui inuicem
contraherent p vba de pnti (con)sueta
(con)ferre i (con)tu in(ten)c(i)o s vtiq f alt
eo d(e)ficit no e veru m. ¶ Si
tam de vbis constitit eccl(es)ia (com)pellit
eos sm [illegible] de [illegible] constat
no possit tam n crederet eis s dicat
se n [illegible] contrahere q sic
posset quilibet [illegible] et sic legitime
iuncta separarent. Si tn seq(ua)tur cum
[illegible] appareat de s(ponsali)bus/ecclia
n iudicabit m(atrimonium) [illegible] ab vbis sta
[illegible] [illegible] fu(er)it
s ab. ¶ Si aliquis contrahat cu aliq
m sctam sponsam p vba de pnti n
[illegible] contra(ct)u s sm extor
[illegible] carnalis copula et deinde
ea cognoscat carnaliter [illegible]
[illegible] vt ex de spo. tua. et i
[illegible] foro iudiciali s i foro pe
[illegible] s [illegible] ducere nec
[illegible] consenserit i ea n [illegible] ex
illo fco m iudicatur q ex altera pte
dolus fuit et deficit eius consensus
sic q(uo)d [illegible] sequitur federis effe
[illegible] vt i de eo ca tua. et [illegible]
tho. et pe. Et addunt q illa ex
[illegible] pte n e dolus excusat a pc
cato s deceptor s [illegible] velit agere
[illegible] n e [illegible] vt [illegible]
ea [illegible] q(ua)ntu a alit satisfa
cere et addit tho. ip [illegible] ad ho
si sit equalis condicionis cu illa. n si
[illegible] melioris condicionis [illegible] s ad
[illegible] fraudem [illegible] q(ua) pro
bat [illegible] pt q n fuit decep
ta s decepta s [illegible]
[illegible] s [illegible] s [illegible]
melioris condicionis [illegible] aliqu
[illegible] et [illegible]
[illegible] satisfaciat vt [illegible]
cu ea ¶ [illegible] s [illegible] protestetur
[illegible] faciet cu aliqua [illegible]
[illegible] n faciet eo contrahendi.

postea contraxit cu ea p vba de
pnti et q(uo)d cognouit carnaliter [illegible]
iudicabit m. dic s ab. q sic ip [illegible]
[illegible] e ad [illegible] [illegible]
et q [illegible] facienda e qua [illegible]
q dolus adhibuit [illegible] e [illegible]
[illegible] suam potuit tam postea
ab ea [illegible] et [illegible] [illegible]
host. [illegible] de [illegible] ¶ [illegible]
[illegible] [illegible] impedit m
et [illegible] ¶ [illegible]
e q pot lere i [illegible] [illegible]
[illegible] e q etas apta i masculo
ad contrahendum e xiiii. annorum i puel
la vo xii. ex de spo. [illegible]
[illegible] [illegible] s cu illa etate
contrahat n e m vt dicitur [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] pubertatis [illegible]
[illegible] suppleret etate. vt de spo.
[illegible] de illis ¶ [illegible]
vt ab [illegible] [illegible]
q [illegible] m contrahere s [illegible]
[illegible] n tam contrahit m
q [illegible] n pt [illegible] consentire de
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
contrahere pt et m tenere. [illegible]
q. iudicas. A. q. i. q(ua)ndo [illegible]
¶ [illegible] ebrius s ita sit ebrius [illegible]
[illegible] q(ui)d agit [illegible] pt [illegible] tunc contrahe
[illegible] s [illegible] est n postea [illegible]
[illegible] ebrietate [illegible] Et s
ebrius cognoscat eam qua [illegible]
[illegible] ebrietate p vba de pnti n
[illegible] m s de [illegible] ebrietatis
[illegible] n p ebrietatem [illegible]
Si a n fuisset tanta ebrietas [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] sponsa [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
q [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] signa [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
ab de [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ex de spo. [illegible]
[illegible] glo. host. ¶ [illegible]
pt m contrahere [illegible] [illegible]

h

i

k

h

per quem ipso contrahere debet. extra de
con. le. capitulo 2o. Et quoniam leprosa secundum
neminem perluat sponsalia de futuro
non tamen soluit matrimonium quod contra leprosum
contractum ut in decretali capitulo. Et
tertio utrusque coniugum alteri debitum
reddere non tamen cohabitare tenetur nisi circa
ta contrahentes infecto ex cohabitatione
ca leprosi sic ex subiecto habetur communi
tate. secundum Tho. di. 32. questio 2 ho. dicitur
sufficit leproso quod uxor sua propter
non propter loci distantiam suo debito
defraudetur non tamen oportet quod in eadem
domo sed in eodem loco commoretur et
si alter coniugum alteri leproso debi
tum carnale reddere recusaret
ad hoc per excommunicationem si ipsa petat de
bitum extra de coniugio leprosorum capitulo
1o 2o. Si tamen propter horrorem infirmitatis
ut casus cum sit in carne debitum red
dere non potest tamen non licet eum propter
ad aliam convertere in perpetuum licita
ut in tali casu contra eum excommuni
catur sed propter licita debet relaxari
sententia si de vita constaret. non
ad hoc impedimento debet constringi
peccatum mortaliter si possit & ex
acta reddere nollet. extra de coniugio
le. capitulo 2o in glossa. Si quis scit
contraxit matrimonium cum leprosa tenetur
cum ea consumare non velit relin
quere. extra de eo qui cognovit
2a scito sequitur quod contraxit sponsam
leprosam scito tenetur sponsam & cupel
lendo eam ad eam matrimonium contrahendo extra
de eo. le. c. ultimo in glossa. ho. iste
vero dicit sequi ipse sua leprosa ut an
absit cum ex infirmitate ad gradu
te ut sequi virum. Ante sed
debito tamen nunquam sit per carnalem
copulam consummatum licet alteri coniuge
ro consulto ad religionem transire
et quod religio ex tunc liceat potest
et alteri copulari. extra de conversione coniugatorum
ex parte 1. Ut ille quod non potest contrahere
matrimonium propter impotentiam vide supra capitulo A. 6. c. 2. in 7

Inhibitum est contrahere
matrimonium occulte sed publice coram
sacerdote & duobus sunt in matrimonio celebrando
30. q. 4. nulla prohibitione ecclesia
destinata matrimonia dicitur per verba non
sub specie matrimonij fornicacio committitur &
ne insaniores committitur iustis separaret
sepe eo in matrimonia occulte contracto alter co
niugum mutat propositum & dimittat re
lictam probationibus destitutam & secundum
personas 30 q. 4. c. ubi. Item matrimonia
clandestina sunt occulte commissa sed
coniunctio non proferetur coniugium sed adul
terium sive fornicacio. v. 30 q. 4. aliter conso
tum nota quod matrimonium sic contractum quamvis
occultum sit verum matrimonium sed causa loci sed pec
de tali matrimonio possunt. Item non est secundum per
quidam potest dici clandestinum consensum vero
matrimonio quod sit contractum in presentia
testium tamen sit solempnitatibus ecclesie
& tale consensum fit verum matrimonium & ecclesia
presumptionem. alio modo quod sit sine solempnitatibus
& absque presentia testium
& tale fit verum matrimonium sed non presumptione ecclesia
verum consensus de talibus quod de novo per
contrahant & agant penitentiam quod
scandalizaverunt ecclesiam secundum Hostiensem & Raymundum.
Item parentes ex matrimonio clandestino
contracto in gradu prohibito sunt illegitimi
quamvis sic contrahentes impedimentum
parentes ignorabant cum videatur
esse affectatores ignorancie ex hoc
quod clam contraxerunt. Et si sacerdos
post tales contractus prohibitos
tempore ab officio per triennium debet suspendi
& gravius puniendus secundum culpe
qualitatem hoc dicit extra de clandestina
desponsatione cum inhibicio & hanc decretalem te
net ostenditur parrochialis sacerdos
pro ecclesia multa addit facere
penitencia & expositio at eo fuerit sibi ob
servanda sacerdotibus quibus sunt contractibus
matrimonialibus presentes cedunt ballarum
aliquando presumpsisset ideo peccati suspensi
ab officio per triennium consulto & gravius
ulterius ecclesie si nullum subsit impedimentum
per dicta perficiendo. quinta ...

sed sequitur

sacerdos sit sic clandestinis extiterit qui se
coniunxerit matrimonialiter absque prohibicione ecclesie ab ipsis
diocesanis loci illicite celebrari presumpserit ac
celebracioni interesse ipso facto per annum a
tergo ab officio sit suspensus. extra de clan. desp.
c. inhibicio. circa quod ex contractibus hec
predicta ipsius quibusdam sacerdotibus et ceteris
solempnius matrimonia vel interdictis ex causis
parochialibus. huic matrimonio potest opponi ex parte
tercia sine quod declaratur in constitucione
stratfordensi circa finem. ¶ Banna autem sunt
publice proponenda in ecclesiis per presbiteros ante
solempnizacionem matrimonii et debent sic probari
per eos proferre terminum competentem
infra quem qui voluerit et valuerit legitimum
impedimentum apponat et etiam presbiter de-
bet impedimenta inquirere diligenter et cum
apparuerit coniectura probabilis quod contra-
hendo contractus interdicitur ex
presbiter donec quid sit de eo fieri debeat super eo manifestis
instrumentis constiterit docuerit. Et si quis contra
huiusmodi interdictum eorum presumpserit
eos in gradu consanguinitatis debita pena puniantur.
ut in decretali eadem circa cum inhibicio. ex
predictis patet quod banna tribus diebus
vel duobus interpolatis festivis ad
minus proponi debent unus videlicet ipso die festo
altero in quo habita inter deliberacione
opponantur si voluerint. Item si
aliquis voluit contrahere matrimonium sed
iterato postea fiant banna ... ut
in eodem casu. Si autem fuerit de bi-
gamia tunc debent in eadem solempnizacione
banna edici et sic ad impedimentum legi-
timum malicia partium obiectum causa
non effugiet ulterius. ut in decretali eadem cum
inhibicio. ¶ Nunc vero ad condiciones appositas
in contractu matrimonii notandum quod quedam sunt con-
diciones graduales quas sine ... debent tenere
ut si dicat volo te si virgo es hoc et
hec nullum contractum suspendunt.
Sunt etiam alie que eos impediunt
quia non extantibus matrimonium nullum est ut si
esses pariter vel si non es affinis et
consanguinea et hoc et hec condiciones
tenent tacite apponentes vitiant
contractum. Item si apponatur condicio turpis
de futuro ut si dicat accipio te in
uxorem si possis (?) ... tantum ... si tho. dicitur
potest esse apposita condicio contra sui honesta
ut si separatim non voluit ut si dede-
ris in centum. Et talis condicio suspendit
matrimonium usque ad eventum condicionis ut extra
eodem titulo de puero pupillo advenit ut
non carnalis copula fuerit subsecuta quia tunc vi-
detur a condicione fuisse apposita recessum
fuisse extra de condi. ap. de illis et ca. si
eo. et ca. per tuas. Si vero apponatur
condicio inhonesta non tamen contra substan-
ciam matrimonii ut si dicat accipio
te si furtum facias vel si hominem
interfeceris dicitur hec pro non adiec-
ta et tenebit matrimonium extra de condi. ap.
ca. ult. Et idem intelligendum de condicione
impossibili qualis est hec si celum digito
tetigeris et hec pro non adiecta. Si
vero sit condicio et inhonesta et contra substan-
ciam matrimonii ut si dicat accipio te
in meam si generacionem prolis evites vel
donec aliam dignitate vel opibus invenero
separaberis vel si pro quaestu te adul-
terandam tradas quia est contra bonum fidei
talis condicio apposita facit contractum
invalidum et non tenebit matrimonium. 22. q. 4.
vel cetera. 32. q. 2. aliud. 20. q. ... quia
extra de condi. ap. ca. ult. Si tamen
talis condicio postea contemptatur et
sequatur carnalis copula iudicabitur pro
matrimonio. Et si contrahentes coniugium
matrimonio apponant tales condiciones et
contradictio vel tamen indicatur pro ma-
trimonio ut in decretali aliquid. Si predicta assumpta
sunt de Ray. tho. summa ¶ Item
quero si significat per absentem quis contra-
here contraxit matrimonium sub condicione si ipsi
placuerit si amicus per ... consensu eius
sed per ... consensum matrimonium
fuit ... quia non ... postea quod debuit
de consensu non decret quomodo
tunc consensiat tamen ... tractat
ad ea vota dicitur ... sub appella-
cione ut eam recipiat ex sic ... consensu
sensit sub condicione tamen extat ...
extra de despons. impub. de illis. et ... hoc
¶ Quid si sub hac condicione contraxit illa
si primus coitus et si condicio illa
intelligitur de coitu fornicario
non admissa dicitur habere eam sicut tempus

extra de con. ap. ca. fi. Et prima indica
tur. Et iiii fortius si intelligatur de condi
tionalis 2 ultimo. Et eodem modo si dixit
tecum contraho tecum si vis contraho
si promissio mea [illegible] tecum si ibi.
¶ Item si dicat ego mulier accipio
te in meum ut sic accipio te in me
a si [illegible] virginis postea se contra
in [illegible] virgo. indicatur non pro
missio sed [illegible] h. 2 ho. Et addit
ho. quod licet sic indicatur apteatur in foro
[illegible] hoc quod non potest [illegible] probare
tamen in foro [illegible] ut eo te
ca. de illis. Et ca. super eo. 2 ca. per tu
as. Tamen certum est quod mulier que in stan
te inventa et decepta remane
at 2 [illegible] tum forsan
intendit bigamiam vitare. ¶ Item
quod contractus qui non fit absolute 2 li
bere [illegible] fit sub conditione ut de
do si do tibi hoc si hoc feceris. [illegible] fit
sub modo ut si dicatur do tibi vendo
tibi hanc rem ut facias talem [illegible]
aliquando [illegible] donam ut
vendi quandoque cum appositione cause ut si
dicas do tibi hoc quod sic fecisti 2 fit
[illegible] ut ca. per [illegible]
¶ [illegible] quod ut modus [illegible]
[illegible] contractus sub condi
tione non tenetur nisi existente conditione
ut dicit [illegible] de con. ap. c. fi. Si vero fi
at sub modo statim tenetur sed si non [illegible]
modus statim potest renovari [illegible]
sponsalia [illegible] non potest contrahi sub
modo [illegible] quod illo modo non [illegible]
dissolvatur [illegible] sicut fit in aliis con
tractibus [illegible] non dissolvun
tur vero ex ea [illegible] sed causa sit [illegible]
sine [illegible] ut contraho te
cum quod [illegible] ut quod sic fecisti
ut sic [illegible] ad
[illegible] ut [illegible] ho [illegible] co 2
[illegible] fuit ancilla [illegible]. ¶ Si quando dicat
mulier accipio te in uxorem ut dabo
[illegible] carnalis copula non [illegible]
[illegible] quod [illegible] liberam
[illegible] possit [illegible]
[illegible] ut [illegible]
[illegible] recessisse [illegible]. ¶ Si dicat
[illegible] promitto quod nunquam desistam

[D]e vita mea et sequatur carnalis copula non dicitur presumere pro
missio cum non [illegible] sponsalia contrahi sol
leant per promissionem negativam
nisi forte constaret quod per hoc intenderet
[illegible] sponsalia. Si vero quando dicat. Du
cam te post annum 2 sequatur carnalis copula ergo
do quod presumendum est pro matrimonio quia per
carnalem copulam [illegible] videtur dilationi
temporis renunciasse [illegible]. Sed si quis
contrahit cum aliqua sub conditione 2
[illegible] contrahit cum alia
[illegible] 2 sic conditione remanebit cum
[illegible] consanguinea [illegible]

Vir non habet potestatem sui corpo
ris sed uxor sua. ut dicit [illegible]
sed utrique tenetur alteri [illegible] reddere
debitum [illegible] quod non [illegible] con
tracto matrimonio tenentur coniuges mu
tuo reddere debitum [illegible] si dantur
[illegible] duorum mensium [illegible]
[illegible] possit [illegible] velut trans
[illegible] ad religionem. 2o ut [illegible] pos
sint [illegible] ad [illegible]
[illegible] 3o ne [illegible] habeat maritatum
[illegible] non [illegible] dilata sed tho.
[illegible] tempus
statim arbitrio iudicis [illegible] alter
[illegible] ad religionem transferat [illegible] coniugi
adhereat [illegible]. Et [illegible] quod mortaliter pe
ccat qui [illegible] benedictionem nuptialem
uxorem cognoscit saltem in loco [illegible]
[illegible] benedictio. ¶ Item [illegible]
quod uxor non habet potestatem [illegible] non salva
consistentia 2 [illegible] si vult
[illegible] petat non est petitio debiti [illegible]
[illegible]
[illegible] reddendum debitum [illegible]
[illegible]
[illegible] ex [illegible] sunt
[illegible]
[illegible] si ex [illegible] petat [illegible]
[illegible] si in fornicationem [illegible]
[illegible] ut [illegible]
[illegible] sed tho. [illegible] ¶ Utrum potest
tenere debitum reddere [illegible] ex
[illegible] petitur [illegible]
exigere. non [illegible] ex
[illegible] magis [illegible]
[illegible] ad petendum debitum quam vir.

nec [illegible] vir autem uxorem non petat debitum nisi ex aliqua causa rationabili et tunc non est rigidus vel cum magnam [illegible] audiri [illegible] quam modo possit timidus. Questio. Utrum vir teneatur reddere debitum uxori petenti in loco sacro. Resp. sic loca polluta possint [illegible] quosdam [illegible] Si tamen essent vir et uxor per longum tempus violenter retenti in loco sacro [illegible] tunc eis liceret exigere et reddere. In tali casu prohibeo contra non est locum. quia [illegible] labores [illegible] Sed subducto casu necessitatis huius non est in loco sacro debitum reddendum quia salva honestate debitum reddi debet cum vir statim in primo exactus reddere non teneatur nec etiam uxor secundum Tho. Questio. Utrum in festivis et temporibus [illegible] processio num quando non debeat coniuges [illegible] ut in hiis solempnitatibus [illegible] exhibere [illegible] abstinent ut facilius [illegible] possit quod postulant. xxxiii. q. iiii. quocienscumque. et c. q. 4. decano [illegible] exactus reddere debet non tamen [illegible] exigere [illegible] possit [illegible] exigere [illegible] temporibus. i. [illegible] non debet in predictis temporibus [illegible] fraudare [illegible] ut vacatis oratione ad tempus ut [illegible] quod reddit illis temporibus exactus [illegible] non peccat sed qui exigit [illegible] nisi continentia temporis vel [illegible] exhortationis peccat venialiter secundum Ray.

Questio. Utrum tempore [illegible] [illegible] ab [illegible] petit debeat reddi debitum [illegible] [illegible] exigi [illegible] [illegible] mortalissima [illegible] [illegible] vir [illegible] ut [illegible] [illegible] [illegible] tamen reddere [illegible] de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] abortum vel de [illegible] non [illegible] exigere reddere [illegible] [illegible] institutum [illegible] [illegible] Questio. Utrum vir [illegible] [illegible] uxore sua [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] mortale [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] facere [illegible] [illegible] ut [illegible] dicit. ad eius. xxxii. q. 4. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] loquitur de [illegible] [illegible] et [illegible] loquitur de [illegible] debitum reddere [illegible] [illegible] [illegible] potentia illis temporibus non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

reddat non timeatur de fornicatione [illegible] ad eius. [illegible] mulier [illegible] [illegible] [illegible] valuit [illegible] ad agendum gratias deo non peccavit nec [illegible] [illegible] tamen ex [illegible] velut [illegible] abstinendo non est [illegible] reprobanda. [illegible] [illegible] [illegible] Questio. [illegible] tempore menstruorum non debet exigi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] fluxum menstruorum [illegible] [illegible] [illegible] ambo. Sed distinguo [illegible] fluxus huius menstruorum [illegible] sanguinis [illegible] [illegible] [illegible] mulieribus [illegible] [illegible] [illegible] reddere [illegible] exigere [illegible] oporteret [illegible] [illegible] abstinere. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] mulier [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dicunt [illegible] [illegible] sit [illegible] [illegible] semel [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] debitum petere. Si [illegible] vir petit [illegible] [illegible] uxor [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] tamen [illegible] efficaciter [illegible] ex hoc possit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dampnabiliter [illegible] [illegible] Si autem ignorante [illegible] [illegible] [illegible] mulier [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] allegatione [illegible] [illegible] debet petat. Si [illegible] desistere noluerit [illegible] [illegible] reddat debitum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] semper [illegible] mulier [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] reddere [illegible] [illegible] reddere [illegible] necessitatis [illegible] [illegible] [illegible] non peccat [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] mortaliter [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] nolit [illegible] [illegible] [illegible] abstinere [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] reddere debitum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Questio. [illegible] [illegible] uxore sua [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Vir impingens ut dicitur ab. in glo. ipse peccat mortaliter
si admittit eam [?] consuetudinem ipse vetus contra
canonem propter quod incurrat [?] pertinaciam ut ait
[?] personale potest tamen hoc aliud fieri sine pec-
cato si longe tempore erat ipse vir habens
uxorem suam tamquam sororem cum hoc casu
quia sic eam cognosceret. Si autem vir ab
intercessit [?] uxorem suam post admissum [?]
debitum commisso patet. Si vir ac-
cusans uxorem suam de adulterio si ad-
ulterium sit notorium non debet ei debitum
uxorem reddere nec ab ea exigere
et si faciat mortaliter peccat secundum
Ray. nisi forte ipsa velit a peccato ad-
ulterii abstinere et penitentiam agere
tunc potest eam sibi reconciliare. ut 32. q.
1. c. 10. et hoc. Sequitur extra de divor-
tiis extra de adulter. Si vero sed
non sit notorium debet reddere petenti
secundum tho. di. 34 [?] ubi [?] vir cum
fatetur de fornicatione uxoris non
debet debitum reddere aliter non [?]
[?] videatur [?] secundum
[?] accusandi
et si sua [?] tamen in hoc
casu uxor dimittere sic [?]
non potest si [?] ei reddat compulsus aut
[?] ei [?] non tamen
[?] faciat [?] accusandi. Si vir
exigens debitum ab uxore adultera
[?] et adulterio [?] sit non
[?] occultum peccat mortaliter. Et
[?] uxor [?] a viro adultero [?]
[?] quod [?] secundum R. [?]
adultera [?] exacta et [?] adultero
reddente ab uxore exactum secundum Ra.
Si ille qui contraxit cum aliqua clandestine
et postea cum alia [?] exacta a [?]
[?] ei debitum reddere sic [?]
[?] et [?] copula ad
[?] ecclesie [?] et [?]
[?] clandestine contraxit et [?]
[?] tamen si [?] 2a [?]
transferre cum [?] ad [?]
[?] possit [?] de
[?] ei [?]
[?] fortis et [?] non
adhibere [?] sic fecit in hoc [?] non
peccabit secundum R. in glo. Si [?]
[?] sit [?]

sed non [?] culpa secundum [?] [?]
de bonis coniugalibus [?] coniugalis
[?] non [?] culpa. [?]
reddendi debitum et sic [?] non [?] cul-
pa [?] et sic [?]
[?] debitum reddat. [?] sit [?]
[?] ut [?] non possit
et sic [?] petitur venialis [?]
[?] concubitus [?]
[?] propter [?] culpa venialis
[?] culpa [?] secundum tho. super 4.
di. 32. [?] primo propter voluptatem
[?] sic sit [?]
[?] sic [?] ad [?] hoc non [?]
[?] tunc [?] veniale. [?] si [?]
[?] patet
[?] non [?]
[?] petitur [?] adul-
ter [?] sua uxore amator ardentior
[?] adultera. 32. q. 4. origo. Si [?]
[?] cognoscit uxorem [?] propter [?]
[?] non excusatur a
peccato [?] hoc [?] non
[?] sic [?] per [?]
[?] sanitatis [?] corporis
ut dicit tho. di. 32. [?]
[?] et [?] infirmitatis
[?] non [?] difficile potest [?]
[?] concubitu coniugali cognoscit
uxorem suam per sanitate corporis optinenda
[?] peccato non [?]
concubitus [?] non sit ex proposito non debiti
reddendi. Si [?] si contractis sponsalibus
[?] sponsa cum
[?] sponso velle consumare matrimonium
admittit eum ad carnalem commixtionem
excusatur sponsa a peccato [?]
[?] appetat expressa [?] si sponsus
et sponsa [?] distantis [?]
[?] ad nobilitatem generis [?] ad for-
tunam [?] appetat
[?] excusatur sponsa [?]
[?] matrimonium consumare secundum tho. in 4.
di. 28. [?] excusatur [?]
[?] benedictione si [?]
[?] sine [?] causa.

h° facit mortale peccatum secundum abbatem, ut dictum est. ¶ Item
an reddens debitum in mortali peccato
constituto sit necessitatis. exigente conscientia
unus coniugum sed alterius habet bonam conscientiam
et nunquam debitum exigit secundum opinionem communem
[illegible] non est hoc alteri coniugum
[illegible] vovendi magis [illegible] ut di-
cunt quidam opinionem contrariam [illegible] magis
[illegible] reddens debitum [illegible]
[illegible] et ad reddendum debitum
[illegible] sic vovet magis [illegible]
et alius efficitur liber secundum Tho. di. 32.
Item si alter coniugum post carnalem copula-
tionem dat alteri licentiam vovendi continen-
tiam [illegible] licentiam suam postea re-
vocare [illegible] licentiatus ad religionem
transiret et professionem fecerit.
¶ Si vero coniugum ab altero licentia-
tus [illegible] religionis [illegible]
[illegible] et alter [illegible] licenciatus
[illegible] ut votum castitatis emit-
tat [illegible] Et hoc si fe-
cit [illegible] ut ipsa non
possit probare [illegible]
licentiam revocare. Si vero secus fecit
[illegible] ad petendum alte-
rius [illegible] peccat hoc petere
[illegible] religionis tradidit
[illegible] monasterio renovetur, ut extra de con-
[illegible] glo. et secundum Ric. di.
32. Et sic renovatus a monasterio tenetur
reddere debitum si non exigit. a mortuo
[illegible] voti [illegible] non
tenetur ad monasterium redire [illegible]
contrarium [illegible] ut [illegible]
[illegible] copulatum [illegible]
[illegible] reddere [illegible] ut extra de
[illegible] glo. [illegible]
[illegible] carnale copulam [illegible] coniugum ulterius
[illegible]
[illegible]
ut non exigat debitum [illegible]
[illegible] de quibus [illegible]
[illegible] ¶ [illegible]
glo. extra [illegible]
[illegible] contraria [illegible]

[illegible] transferens non vellet illam
[illegible] ad malum [illegible] ut petitur extra
de [illegible] quaestio secus tamen si
esset vagabundus. 32. q. 2. [illegible]
[illegible] abbas et hostiensis et addit hostiensis
quod sic [illegible] voto voluntatis [illegible]
[illegible] in peregrinationes ut [illegible]
voluit. sit [illegible]
[illegible] si transferret
[illegible] q. 2. [illegible]
[illegible] ex [illegible] mulier [illegible]
ut conditiones [illegible]
[illegible] semper [illegible]
[illegible] in domo [illegible]
[illegible] pactum [illegible]
[illegible] pactum [illegible]
pactum [illegible] non obmit-
[illegible] honestatem [illegible]
pactum [illegible] ad [illegible] necessitas.
cessitas. quia obmittere non potest
[illegible] maritus [illegible] moratur ut
[illegible] capitaliter
[illegible] ut [illegible]
[illegible] adulterium [illegible]
[illegible] ut in q. 2
[illegible] et in glo. et hostiensis
[illegible] ¶ [illegible]
[illegible] cum [illegible]
[illegible] ut [illegible]
[illegible] ut ei debitum reddat

Sequitur videre de impedimentis
[illegible] contrahendi sed dirimunt [illegible]
tractum et [illegible]
[illegible] ad [illegible]
[illegible] ut [illegible]
[illegible] contractum [illegible]
[illegible] disparitas [illegible]
[illegible] si [illegible]
si forte [illegible]
[illegible]
[illegible]
dirimunt [illegible]
[illegible] supervenit [illegible]
dirimunt ¶ [illegible]

q[uod] defect[us] vel frig[iditas] m[atrimonium] no[n] dirimunt; na[m]
furiosus licet n[on] possit contrahere
i[n] furia, t[ame]n e[ius] spaciis i[d est] lucidis interv[allis]
testiculis carens, t[ame]n si spes sana mente
& interlucido contraxerit m[atrimonium] et post-
ea devenerit furiosus vel sit spect[us]
non t[ame]n transit ratio vel affectus
precedens m[atrimonium] impedit contractum
in furiosis; si v[er]o supervenerit m[atrimoni]o
contracto t[ame]n n[on] dirimit ea si n[on] sit
actualis copula quia eos coniuges sub
secta 21 de aliis impedi[men]t[is] v[er]o.
tamen ex[tra] de voto religionis causa affere
ut si quis contracto t[ame]n m[atri]-
monio nondum carnali copula relig[ionem]
ingrediatur ut ex[tra] de conv[ersione] co[niugatorum] v[er]um et
ex parte 2. et de spo[nsalibus] commissum;
expectari t[ame]n debet usque ad profes-
sionem s[ecundum] Tho[mam] di[stinctio] 27 et ar[gumentum] s[ecundum] Pet[rum]
di[stinctio] 27 et t[ame]n n[on] dimitti m[atrimonium]. ¶ Post sus-
ceptus vel sacer ordo n[on] dirimit [matrimonium]
in contractum et ante copulam car-
nalem declarat[um] e[st] in quadam c[onstitutione] ex[tra]-
vag[ante] Jo[hannis] 22 q[ue] incip[it] [illegible]
[illegible] ne quis contracto m[atri]mo[nio]
et non consumato aliquos de sacris
ordinibus p[re]sumat recipere vel conferre
sacris canonibus nondum [illegible]
et si secus a quoquam attemptatum fuerit
in ipso dispensato [illegible] sic suscepto
ordine ministrare nec ad superiores
ordines p[ro]moveri nec ad aliquod officium
vel beneficium ecclesiasticum potest promoveri
nisi ad aliquam religionem approbatam trans-
eat et eius regulam profiteatur; quod si no-
luerit ad consumandum m[atrimonium] si sponsa
eius fuerit per censuram ecclesiasticam compel-
latur; eo tamen vero professo in religione
huiusmodi ut in suscepto ministret ordi-
ne et ut ad superiores ascendat pot-
est nisi super hoc dispensetur. Hec in c[onstitutione]
predicta. ¶ Item sunt quedam que im-
pediunt m[atrimonium] contrahendum sed non dirim-
unt contractum ut prohibitio ecclesie,
tempus feriatum, sponsalia cum alia, vincu-
lum precontracta, cathecismus,

votum simplex et quedam de quibus dicetur
c[apitulo] xi. Quarto quero utrum dicunt docto[res]
& glo[ssa] sum[me] posse plurimum si non indu-
cat nos expresse [illegible] sicut Ray[mundus]
dicentem adherendum c[apitulo] ex de testi[bus] li[tteris]
ex quadam c[onstitutione] et s[ecundum] Host[iensem] ex[tra] de [illegible]
sponsali. § vii. ¶ Item si certa sciat
unus coniugum [illegible] cum altero [illegible]
[illegible] impedimentum propter quod coniuges
non possunt ad reddendum debitum,
non tenetur obedire; tamen quia ad cohabitationem
[illegible] exhibere tenetur obedire et
illa non negare illi cum de facto [illegible] co-
pulavit s[ecundum] Hug[onem]. Item si primo audit
a fidedigno vel suspicatur de aliquo
impedimento propter quod [illegible] et ipse sua
cum ipse non [illegible] neglige[ns]
[illegible] salutis tenetur inquirere veritatem
ut esset ignorancia affectata que
non excusaret; et si ex dictis huiusmodi [illegible]
probabilem [illegible] de huiusmodi impedimento
non debet exigere debitum licet reddere
teneatur; secus si [illegible] credit ita
quod habeat pro constanti subesse tale im-
pedimentum, tunc nec exigere debet
nec reddere. Si licet de tali impedimento
audivit de uno fidedigno et
[illegible] vel a compare suo seu
a sacerdote vel ex fama publica [illegible]
[illegible] tenetur credere illud [illegible] quod pec-
cat mortaliter si non credat, si vero
forte sic peccato [illegible] quia unius de
facili credit s[ecundum] Ab[batem]. ¶ Item si sacerdos
vel alius sciens impedimentum inter eos
[illegible] quod tamen probare non potest [illegible]
et alteri coniugum vel ambobus
[illegible] sacerdos non credat quod audivit [illegible]
sit [illegible] ex parte [illegible] obedire.
Si vero potest probare sacerdos
[illegible] vel alius [illegible] tenetur ad
denunciandum [illegible] agere non de cetero
[illegible] et possunt cohabitare
[illegible] s[ecundum] Ab[batem]. ¶ [illegible] sa-
[illegible] matrimonium [illegible]
[illegible] de impedimentis

impedientes h[abe]re d[ici] p[otes]t q[uod] d[e] iure i[n] q[ui]b[us]dam
ca[sibus] coniugio. p[ro]hibita ne q[ui]s m[atrimoni]um c[on]trahat
gratia contracta q[uo]d m[atrimoni]um c[on]tractum est
p[ro]p[ter] p[er]iurium impedi[re] p[er]mittat[ur] et
esse primo h[ab]et tale p[re]sumpt[i]o[n]es
Ad q[uo]d respo[n]deo approbata p[er] papam
impedit m[atrimoni]um contrahendum et dirimit
contractum lic[et] i[n] quibusdam casibus
fiat canonica c[on]stit[uti]o. ex[tra] de cons[anguinitate] et affi[nitate]
ca. 10 et co. sup[er] eo de con. et affi.
c. dilectus. Sed approbata papa d[icen]do
constitutio hec. S[ed] si esset consuetudo
n[on] approbata p[er] su[m]mum n[ec] rep[ro]bata
t[ame]n ad vitandu[m] scandalu[m] ecc[lesi]a in s[upe]r
quod si q[ua]ndo huius constit[utio]nis fieret
impedit quia contrahendum si n[on]
dirimit iam contractum. s[ecundu]m Ho. i[n] glo. ex[tra]
de cognatione spi[rituali] c. si[cut] cap. ...

Accidit impedimentum m[atrimoni]i
ex errore p[er]sone. ut si vir
credat p[ro]pter eum qua[m] contra-
hit esse Bertam et n[on] est ea ut mu-
lier credat p[ro]p[ter] eum qua[m] contrahit
esse Petru[m] et non est et talis error ex
sui na[tura] impedit m[atrimoniu]m et quia q[ui] errat n[on]
c[on]sentit et ubi deficit consensus
nullum est coniugium. et probat[ur]
29. q. 1. Sunt qui[dam] ubi dic[itu]r q[uod] error for-
tune et qualitatis n[on] excludit con-
sensum ut si mulier nubat paupe-
ri quem credit divitem aut si vir
contrahat cum meretrice aut corrupta
quam credit esse castam vel virgi-
nem. con[tra] t[ame]n m[atrimoni]um. Error v[er]o p[er]sone ut p[re]mi-
si fol[io] ... fingitur si esse p[er] ...
impedit m[atrimoniu]m quia excludit consensum
... de q[ua] d[ictu]m est de sub[stanti]a matri[monii]
Error conditionis est cum quis credit
contrahendo cum libera quam de
facto est ancilla. impedit m[atrimoniu]m quia
est contra formam ma[trimonii]. s[ecundu]m i[n] dissimilibus
quia s[er]vus n[on] p[otes]t potestatem sui corporis sic
c[on]iugi tradere sicut alteri tradere. s[ecundu]m
Tho. di. 38. ¶ Sed advertendum q[uod] ad ho[c]
q[uod] a[liqu]is vel aliqua erret conse-
q[ue]ndo ... p[ro]p[ter] q[uo]d q[ui]a putat
aliam esse q[uam] p[ro] ... audiens vel

sensus h[ab]eat aliqua[m] noti[ciam] illius al-
terius p[ro]pter q[uam] credit esse ita q[uod] i[n] p[er]s[ona]
ignorantia n[on] consensu[m] n[on] affectu[m] di-
rigere possit. unde cu[m] consentit i[n] p[er]s[onam]
absentem quodammodo n[on] ... q[ua]m
putat esse p[re]sentem. constat q[uod] n[on] c[on]-
sentit i[n] p[re]sentem s[ed] i[n] ea[m] p[ro]p[ter] q[uam]
putat esse p[re]sentem et sic n[on] est
m[atrimoniu]m quia i[n] p[er]s[ona] errat. Si v[er]o nulla[m]
noti[ciam] h[ab]eat cu[m] vir sit mulier[em]
de p[ra]esenti absente n[on] errat i[n] ea s[ed] de
a[li]qua p[re]sentia s[ecundu]m Ray. ¶ Item qua-
ro error de nobilitate p[er]s[one] vel dig-
nitate i[n] q[ui]b[us] h[ab]e[n]t n[on] evacuat m[atrimoni]um
sed n[on] error i[n] qualitate si t[ame]n error
q[ui]a nobilitate vel dignitate redundat
i[n] errore p[er]s[on]e tu[n]c m[atrimoni]um impedit[ur] qua[n]do
sc[ilicet] quis volens ad mulierem aff[ec]t[um]
eius s[ed] ea[m] filiam regis volens c[on]-
trahere cu[m] ea s[ed] consensus in a-
liquam referatur p[ro]p[ter] p[er]s[onam] ita et ex q[ua]
ad nobilitatem error nobilitatis n[on]
impedit m[atrimoni]um s[ed] si a[liquis] intendit d[icer]e
contrahere cu[m] filia regis q[ue]cu[m]q[ue]
sit. et q[uo]d alia p[re]sentetur ei q[ue] n[on]
est filia regis t[un]c est error p[er]s[on]e et
impedit m[atrimoni]um et eodem modo dici[tur]
s[ed] q[ui]s dicatur si esse p[ri]mogenitu[m]
alicuius et n[on] sit ita et alius simi-
libus. s[ecundu]m Tho. di. 38. ¶ Conditionis
impedimentum eodem modo notum
q[uod] si libera mulier contrahat cu[m]
servo vel ho[mo] liber cu[m] ancilla sit
t[ame]n m[atrimoni]um vel 29. q. 2. Si quis liber
servus ancilla. et q. ea. si quis
eo ignorante putans eu[m] esse
liberum vel e[con]v[erso] n[on] est m[atrimoni]um. ut 29. q.
Si quis ingenuus. et c. si femina
... n[on] p[ro] ... s[er]vili c[on]ditione
consensit et verbo vel facto
p[ost]q[uam] ... copula vel p[ro]
c. Si quis ingenuus. et c. si q[ui]s
et ex[tra] de coniugio servorum. proposuit
et ad n[ostram]. ¶ Si s[er]vus contrahat cu[m]
ancilla quam t[ame]n putat esse libe-
ram t[ame]n m[atrimoni]um. Item si liber ho[mo] contrahat
cu[m] libera. quam t[ame]n credit esse
ancillam t[ame]n m[atrimoni]um. quia hic error fuit

conditionis imperatum iniungitur et dirimatur ut dictum
est, tamen dirimitur vero error pers-
onae, conditionis vel melioris quam sit. Item si
primus ignoranter contrahat cum an-
cilla quam credit liberam non dicitur
ius sibi quod ei obiciatur .29. q. 2. per totum
extra de coniugio servorum significasti. Et in eodem
modo deceptus si contrahat cum libera
quam credit ancillam secundum Raymundum. Innocentius
Tho. et Petrus. Si tamen in hoc casu contrahentes
ignorassent servitutem, ipsi non essent iniuncti impe-
dimento conditionis ut dictum est. ¶ Notandum
est hic quod error conditionis libertatis aut servi-
tutis vel originalis non impedit in-
sed error conditionis servilis impedit quia
omnes tales sunt liberi. Licet ad quos
[illegible] vult alios liberos teneant
ut notat Hug. 29. q. 2. in principio. ¶ Si
liber homo contrahat cum ancilla quam
putat esse liberam, quam postea dominus
eius ignorante viro manumisit,
non est [illegible] secundum W. et Innocentium extra de co-
niugio [illegible] quod talis
ex post consensu [illegible] fuit erroneus
et non [illegible] matrimonium contrahat et [illegible]
[illegible] cum ea non praeiudicat ei quam
diu vir ignorat aliquid quod ipsa
manumissa fuerit et matrimonium quod sublatum
est impedimentum quam [illegible] credo [illegible]
[illegible] ¶ Si liber homo contraxerit cum
ancilla ignoranter et illa dominum [illegible] [illegible]
[illegible] ipsa contraxerit cum eo non igno-
rans conditionem eius matrimonium est [illegible] quod nulla
fuit cum postea [illegible] ¶ Si libera con-
trahit ignoranter cum servo et postea sci-
ta eius servitute velit [illegible] [illegible] cum eo
sed postea renuit volens ab ea discede-
re [illegible] compelli ad consentiendum
ei. Si tamen pendente [illegible]
[illegible] cum [illegible] vel [illegible] tenetur
non [illegible] ¶ [illegible] contra-
xerit ignoranter cum ancilla sed postea
[illegible] de conditione eius similiter vel postquam
[illegible] [illegible] audivit probabilem
[illegible] de eius servitute exigit ab
ea debitum non potest eam relinquere ut
dictum est. Si vero habet [illegible] de eius
servitute exigit ab ea debitum non potest
eam relinquere ut dictum est. Si vero

habet verum [illegible] et tamen non
obstante quod petat debitum potest
cum [illegible] fuerit de vi petere
separationem. extra de eo qui cognovit [illegible] inquisi-
tioni [illegible] [illegible] dubitatio
et ignorante [illegible] est de eo
indebite le. ult. et secundum W. ¶ Item
quaeritur quando uxor quae conditionis
suae et non est certa de eius servitute sed
lite pendente exigit ab eo debi-
tum reddere et ad mandatum ecclesiae
non praeiudicabit ei quia in hoc casu cogitur
cum ex conscientia sed non ex nova. Si vero
constiterit ei de servitute viri vel
probabiliter possit non debet ei debitum reddere
[illegible] si ecclesia praecipiat quia [illegible]
praeiudicium faciet si eam uxorem affectu
cognosceret vel fornicaretur et
mortaliter peccaret secundum Tho. 4. [illegible] 36. [illegible]
[illegible] Notandum quod in nullo casu potest
[illegible] matrimonium liber homo dimittere
ancillam cum qua contraxit nisi dominus crederet
eam liberam. extra de coniugio servorum proposuit.
¶ Quantum ad coniugium servorum notandum
quod servi et ancillae contrahere pos-
sunt invitis dominis suis quia sicut sunt
non subditi dominis suis. Tamen liberi pos-
sint cum [illegible] dominis et ad [illegible]
[illegible] quod ad necessitatem corporis [illegible]
pertinent in eo et non subditi ei sicut
tamen liberi possint non contrahere
[illegible] dominis [illegible] suis contradicentibus
et si domini eorum eis praecipiant non tenentur
obedire nec de non contrahendo
nec de contrahendo. quia in [illegible] sunt
[illegible] et [illegible] non debet [illegible] de ta-
[illegible] dominis suis [illegible] .29. q. [illegible]
adversus. extra de coniugio servorum. cum
[illegible] et de coniugio servorum secundum Tho. di. 36. ¶ Si
servus contraxit non scito domino et postea
[illegible] eodem tempore quo dominus suus praecipit
[illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] servitutis
facere [illegible]. uxor sua petit ab eo debi-
tum ei potest debitum reddere quia cum
dominus [illegible] [illegible] [illegible]
concessisse [illegible] extra de officio
delegati [illegible] Si vero contra-

iuste d[omin]us vel c[on]tradic[er]e/ tu[n]c d[icitu]r ma
datu[m] impleri n[on] probabit[er] timeat
de p[er]i[cu]lo adulterij vxoris de dila
c[i]o[n]e n[on] magnu[m] fieret p[re]iudiciu[m] vxori
s[ecundu]m Ray. et m[od]o[rum] et host[iensem]. Et addit h[ic]
tho. q[uod] o[portet] diu[er]sas attendere c[ir]cu[m]sta[n]
cias vt ex hijs consideretur c[ui] p[ot]i[us]
i[n] tali ca[s]u sit obediend[um]. Si a[utem] s[un]t co
niuges h[ab]ita[n]t s[ub] duob[us] d[omi]nis d[iu]ersa[rum] re
gionu[m] s[cilicet] vir d[omi]nij vni[us] regionis
vx[or] alteri[us] d[icitu]r q[uod] n[on] possunt ad com
[m]une officiu[m] coniug[ii]/ vt vtriusq[ue]
fornica[ti]o m[ateri]a cognitur p[ro]p[te]r alt[er]
d[omi]nor[um]/ vendere s[er]uu[m] suu[m] alt[er] vol[en]
ti emere. q[uod] s[i] n[on] inuen[iatu]r/ velit emere
cogat[ur] eu[m]/ vendere alic[ui] i[n] p[ro]uincia
c[om]mu[n]i vel exponere venale. Et si
nullus appareat emptor emat e[um]
ar[gumentum] l[ex] ij. ff. de his q[ui] s[unt] s[ui]/ s[ecundu]m go[ffredum]. Item
s[i] d[omi]n[u]s s[er]uu[m] suu[m] coniugatu[m] vult ve
dere i[n] remota regio[n]e p[ro]hibe[n]du[s] e[st] a
t[ali] vendic[i]o[n]e s[ed] cogi d[ebe]t d[omi]n[u]s eu[m] al
teri vendere offerenti bona co
dic[i]o[n]e/ int[er]est e[nim] rei p[ublice] ut n[e]
quis re sua male vtatur. Insti[tu]
de hijs q[ui] s[unt] s[ui] vel al[ieni] iuri[s]. s[ecundu]m paulu[m]
s[ecundu]m tho. et s[ecundu]m m[od]o[rum]. et addit hic ho[stiensis].
q[uod] si n[on] s[er]uu[m] fuerit sic ha[bita]re d[ebe]t et no[n]
h[ab]e[n]t i[n] eo loco inue[n]ire emptore[m]. poss[it] eu[m]
d[omi]n[u]s vendere ad loca remota s[ecundu]m al[ios]
n[on] d[ebe]t h[oc] facere. Item vir libere con
dic[i]o[n]is p[otes]t se vendere i[n] s[er]uu[m] p[ost]q[uam] m[atrimonium]
c[on]tra[x]it vel si [con]tra volu[n]tate[m] vxoris i[n] hijs
q[uod] l[ice]t vir sit i[n] potestate vx[or]is i[n] hijs
q[ue] p[er]tinet ad debiti reddic[i]o[n]e[m] n[on] d[ebe]t
ex h[oc] p[re]iudiciu[m] fieri vx[or]i illius
Si forte d[omi]n[u]s p[re]cipit ad fieri ca
de h[oc] qua[n]do vx[or] debitu[m] petit q[uod]
mag[is] e[st] i[n] tali ca[s]u obedie[n]d[um] vxori
q[ua]m d[omi]no. vx[or] tame[n] se co[n]s[entie]n[te] n[on] vir
su[us] se a villa vendere n[on] poss[it] q[uod]
vij. capit[ulo] de mulier[e] s[ecundu]m tho. vo[lu]nt[at]e d[e]t
glo. 29. q. vlt[ima] platum q[uod] si lib[er] ho
huius vx[or]e eo libera se fac[i]t s[er]
uu[m] alteri[us]. vx[or] ei[us] p[otes]t h[oc] n[on] p[otes]t eu[m]
dimittere s[ed] repetere p[otes]t eu[m] a s[er]uitute
maxime cu[m] ip[s]a fuerit absens tempore
vendic[i]o[n]is n[on] potuit reclamasse/ et

hec io[hannes] q[uod] vir potest se[r]u[u]s co[n]tra no[n] h[ab]et s[er]uu[m]
Item p[otes]t a[li]q[ua] consue[tudo] introduci q[uod]
p[ri]ncipes et al[ij] magnates possit eis
resi[gn]are a[li]q[ua] puella seu vidua
da[n]da e[st] volu[n]t i[n] m[atrimonium]. q[uod] d[omi]n[u]s n[on]
p[otes]t impedire s[er]uu[m] suu[m] contrahe[re] m[atrimonium]
q[uod] a[liquo]s n[on] fortiori n[on] p[otes]t p[ri]nc[i]p[e]s puel
las vel viduas impedire de contra
hendo m[atrimonium] et h[oc] n[on] q[uia] eos q[ui] n[on] p[er]mittu[n]t
viduas m[atrimonium] contrahere n[on] p[ro]p[ter]ea
maneat[ur] ex[tra] de coniug[io] s[er]uo[rum]. c[apitulo] i. i[n] glo.
host[iensis]. Postremo no[tandum] q[uod] n[on] l[ice]t s[er]uo
q[ui] ordinatus sit et restitutus d[omi]no suo
m[atrimonium] contrahe[re] p[er] vo[tu]m co[n]tine[n]tie q[uo]d
in[te]rue[n]ire tacite f[e]cisse i[n] susceptio[n]e ordi[n]is
sac[ri]. ex[tra] de [con]iug[io] q. cu[m] a[li]q[ui]da/ s[ecundu]m q. ad
sac[ra]. ex[tra] de q[ui]b[us] q[uod] e[st] p[ro]hibendus e[st]
i[n] p[re]dicto/ et ab h[oc] p[ro]hibend[us] e[st] imp[er]ator sicu[t]
p[er] c[a]p[itulu]m. ca. 30. di. imp[er]ator sicu[t]
ce[l]ebr[a]t d[omi]n[u]s vel alt[er] ma[n]us mittere
violentas i[n] tales q[ui]a s[i] fecerit
incidit i[n] canone. 17. q. 4. si quis
suadente. s[ecundu]m a[liquo]s p[er]i[n]de canon[e] ni[si]
ga[n]debit e[cclesi]a ab[solutus]. ex[tra] de cl[er]icis co[n]iug[atis]

Nunc de voto quod m[atrimonium] impe
dit et dirimit e[st] vid[endum]. v[bi] no[tandum]
q[uod] v[otu]m e[st] votu[m]. ad vn[um] solem[ne]
q[uo]d fit p[er] susceptio[n]e[m] sac[ri] ordi[ni]s et p[er]
p[ro]fessio[n]e[m] tacita[m] vel exp[re]ssa[m] fac[tam]
alic[ui] de religionib[us] app[ro]batis et tale votu[m]
impedit m[atrimonium] contrahendu[m] et dirimit
contractu[m] aliud e[st] vo[tu]m simplex et in
cotractu[m] alind et vo[tu]m simplex et
p[er]sonis vt a[liquis] q[ui] emittit bo[na]
sit a[nim]a p[re]dictum p[er]petuitatu[m] de
matrimo[nio] no[n] contrahe[n]do vel de
castitate s[er]ua[n]da. quocu[m]q[ue] fa[c]
fiat et h[oc] vo[tu]m impedit m[atrimonium] c[on]tra[here]
et qua[n]to manifestius fuerit emiss[um]
tanto maior[e] debet pe[nitenti]a t[ra]nsgress[ori]
n[on] t[ame]n dirimit m[atrimonium] s[ed] p[ost] votu[m] de[bi]t[um]
contractu[m]. Item si q[ui]s emisit votu[m] de
simplex c[on]tinencie et postea p[ro]misit
m[atrimonium] contracti a[liqu]a[m] mulier[em] q[ue] eo dic[it]
et i[n] vxore[m] d[ebe]t vo[tu]m s[er]uare et a[liquis]
p[ro]medat de illicito m[atrimonio]. ex[tra] q[ui] cl[er]ici v[e]l
vo. rursus. s[ecundu]m Ray. et ho. Si a[utem] p[ost]
m[atrimonium] ei q[uod] duxit ea[m] et p[ro]fessa v[otu]m
castitatis. voto simplici i[n] h[oc] ca[s]u p[un]ie[n]d[us]
m[atrimonium] ratu[m] et te[net] m[atrimonium] q[uia] s[ecundu]m go. et ho. p[otes]t

tamen non obstante impedimento religionis iterato
[illegible] ut puta quia matrimonium contrahat et post
ea religionem ingrediatur secundum quosdam
ut extra de sponsalibus commissum. Et si postea uxor
contraxerit per verba de presenti non potest cum
cognoscere sine peccato mortali. Et patet ad
hoc religionis intratio et votum servato. post
quam vero carnalem copulam eam [illegible] factum
est illicitum non reddere debitum. unde
si petens non debet reddere tamen
sive petatur expresse sive interpretative
petitionis. ideo dico quia aliter esset ni-
mis onerosum mulieri si oporteret semper
expresse petere. secundum Tho. di. 38. ¶ Si
[illegible] ut cum fecit votum simplex
[illegible] possit matrimonium contrahere [illegible] indebite
[illegible]. Si vero queratur utrum [illegible] quicquid
tenebit matrimonium si forte contraxerit non de-
[illegible] ut aliter [illegible] mentionem
[illegible] mortaliter peccando secundum Ho. [illegible]
[illegible] contrarium [illegible] et qui
[illegible] 12. [illegible]
[illegible] de voto et voti redemptione [illegible]
[illegible]. ¶ De impedimento
ordinis notandum quod clerici in sacris or-
dinibus constituti contrahere non possunt
et si contrahunt matrimonium non tenebit ut 32 di. si
quis eorum et c. lectores et c. cum
olim extra qui clerici vel voventes [illegible]
[illegible] et si contrahat de facto sit ho-
[illegible] vide [illegible] c. 25. [illegible]
[illegible] quare constitutus in sacris ordinibus
non potest contrahere matrimonium quia per susceptionem sacri
ordinis effecti illegitimi sunt ad contrahendum
ut immediate a [illegible] licet hoc non directe
in scriptura [illegible] sunt scripta [illegible] post susceptionem
tum sacrorum ordinum licuit matrimonium contrahere
[illegible] sicut [illegible] adhuc [illegible] observat
[illegible] precepto ex institutione ecclesie [illegible]
talis [illegible] ad contrahendum
et valde [illegible]. quia tale [illegible]
[illegible] requirit munditiam
mentis et [illegible] continentiam [illegible]
[illegible] mundicia [illegible] ad que omnia
[illegible] et ad eorum [illegible]
[illegible] carnalis actus [illegible] non
[illegible] ecclesia in [illegible] sic
illegitimans quia [illegible] non cogit
aliquos ad susceptionem ordinis sacri

et statim publice [illegible] ecclesia. quia per hoc quod ordines
susceptum [illegible] effici inhabilis ad matrimonium
contrahendum. [illegible] voluntas
[illegible] ad ordines [illegible] voluntas [illegible]
[illegible]. secundum [illegible] 4. di. 37.
¶ Sed notandum quod licet constitutus in sacris
non possit contrahere matrimonium ut dictum est
tamen coniugatus ordines sacros suscipere
quia sacri ordinis susceptio non requirit
[illegible] debitum [illegible] debitum
et [illegible] debita [illegible]
instantiis. ut [illegible] d. [illegible]. Et
[illegible] a coniugato licet suscipiendo
peccat graviter [illegible] quod habilis
[illegible] ad contrahendum [illegible] tollitur
sacri ordinis susceptione [illegible]
¶ Ulterius notandum quod si coniugatus ordinatur
[illegible] consentiente uxore suscipit ordines
et ordinis executionem et sic ipsa cum eo
[illegible] in sacris [illegible] continentiam profitetur
[illegible] non [illegible] consentiente
uxore ordinatus recipit quidem ca-
racterem sed non ordinis executionem. [illegible]
[illegible] d. [illegible]. Alia
[illegible] ordinibus constituti non sunt soli
[illegible] continentiam profitentur
[illegible] contrahere [illegible] di. [illegible]
et [illegible] extra de clericis coniugatis [illegible]
Impeditur matrimonium quarto per cognationem
et cognatio triplex [illegible]
[illegible] consanguinitas. alia spiritualis
[illegible] [illegible] cognatio legalis [illegible] ad
[illegible] de quibus sigillatim [illegible]
[illegible] consanguinitas [illegible]
ab eodem stipite descendentium carnali
propagatione contractum. Et [illegible] stipitem
illam personam a qua alii descenderunt [illegible]
[illegible] consanguinei [illegible] ex [illegible]
[illegible] secundum Ray. ¶ [illegible]
sanguinitas habet 3 lineas. prima [illegible]
[illegible] linea [illegible]
[illegible] ut pater [illegible]
de [illegible] ut [illegible]
[illegible] alios. 2a linea [illegible]
ut filius nepos pronepos etc. de [illegible]
filia neptis proneptis etc. 3a linea
collateralium vel a latere venientium

cum qualibet linea transversali, ut fratres et
sorores, filii quoque similes dicuntur. De fratribus
ut sorores et filii duarum sororum qui consobrini
dicuntur et filii eorum sic procedendo a latere.

¶ Sciendum est quod in qualibet linea consanguinitatis
gradus inter se est in gradu ut hic loquimur
determinata propinquitas personarum ad personas
per consanguinitatem. Gradus autem in ipsa ascen-
tione in linea ascendente et descendente
unus est et ipsa in linea transversali
per se. Gradus vero consanguinitatis
sic computantur in linea ascenden-
cium et descendentium. Quelibet persona
addita alteri per actum propagationis facit
gradum. Unde pater et filius sunt in primo gradu,
nepos in secundo, pronepos in tertio, abnepos
in quarto gradu. Circa de [illegible]
in linea quoque ascendentium et descendentium
tum est quod regula observatur quod tot sunt gradus
duos quot persone, una minus. Vel tot sunt
gradus quot sunt propagationes. Sed in ea
linea propagationum supponitur una
persona non propagata in illa linea. Sed est primus
illius linee. Si sunt 4 persone in linea as-
cendente vel descendente, quinta
stirpe quarta distans a stipite est in tertio
gradu. Sed sibi [illegible] Sic distans
in quarto gradu et circa de aliis. ¶ In
linea vero transversali quanto persone equaliter
distant a stipite communi, utpote si
una sit in secundo gradu, altera in secundo,
vel in quarto gradu consanguinitatis distant,
computatur sed remotior a stipite
quanto gradu distat remotior,
a stipite tanto gradu distat
et regula [illegible] Regula quidem
ipsa talis est quod quoto gradu dis-
tat remotior a stipite, tanto dis-
tat a quolibet per aliam lineam descen-
dentium ab eodem. Extra de consanguinitate et affinitate.
[illegible] Ista [illegible] et equaliter
descendentes a stipite non distant
a gradu sed potius sunt in gradu
a descendentes a [illegible]
equaliter [illegible]

¶ In linea collaterali secundum canones
[illegible] sunt in primo gradu, hoc
filii [illegible] gradu et filii eorum [illegible]
in secundo, sic ultra procedendo [illegible]

secundum leges autem computantur. Extra de consanguinitate
et affinitate, Quia nos, et extra de testibus, Licet
ex quadam. ¶ In linea ascendentium
et descendentium in infinitum nec [illegible] in
[illegible] durat consanguinitas, et sic in infinitum
procederet propagatio, unde si Adam
primus homo hodie viveret, cum nulla sui
[illegible] possit quisquam
ducere, quia nec ascendentium nec
descendentium durat prohibitio [illegible]
[illegible] usque ad quartum gradum in-
clusive sicut nec in linea transversali.
¶ Tertium est de collateralibus, quia usque ad quartum
gradum inclusive prohibentur
contrahere sed non in gradibus ulterioribus
secundum canones, ut extra de consanguinitate et affinitate, Non debet,
[illegible] actiderit [illegible]
parte [illegible] secundo gradu [illegible]
in quarto [illegible] contrahere [illegible]
[illegible] remotior [illegible]
[illegible] abnepotis [illegible]
contrahere cum filia [illegible]
[illegible] contrahere [illegible] filia abne-
potis [illegible] in linea
descendente [illegible]
[illegible]
consanguinitas [illegible] ad [illegible]
in quarto gradu inclusive [illegible]
et deinceps non contrahi [illegible]
[illegible] tamen quantum ad successionem
hereditariam durat usque ad [illegible]
[illegible] ut [illegible] ad [illegible]

¶ [illegible] consanguinitas [illegible]
[illegible] distant [illegible]
[illegible] ut sic [illegible]
[illegible] genuit [illegible]
primus gradus [illegible] duos fratres
sic procedo. Petrus genuit [illegible]
gradus. [illegible] genuit [illegible]
[illegible] 4 gradus [illegible]
[illegible] sed [illegible]
[illegible] ad aliud [illegible] et sic [illegible]
[illegible] et [illegible] duos fratres
in primo gradu [illegible] genuit [illegible]
gradus. [illegible] genuit [illegible]
[illegible] in primo [illegible]
et [illegible] in secundo [illegible]

quarto gradu nos copulare non possunt
quia gradus distantie sunt duo, a quo
modo dicitur esse quod hic genuit quem ad
hunc dicitur et quia distant in quarto gradu sic
sic contrahere non possunt. Si vero in alterius
ipsius lateris procedatur per propagationem
descendentium ut fiat quintus. In ... consanguinitas
... consanguinitas et est qualiter alter-
ius lateris contrahere possunt. Et modus
iste computandi gradus colligitur extra de
consanguinitate et affinitate, tua nos, et de testibus
li. quod ex quadam, vi. di. iii. per has expres-
sionibus aut demonstrationes aut
circumlocutiones sufficienter designat et
ab utroque latere singulos gradus
eorum computationes distinguit a se
et ... suis accepto quod de-
duxit et disposuit ita ut tales
sufficiant in iure deponat se
... per has saltem in uno gradu
... consanguinitas per consanguineos
... collaterales et aliquos
... statuta ... dimittere copulas
... coniuctas ... dum se
pares. ¶ Secundo de cognatione spirituali
que dicitur propinquitas proveniens ex hoc
quod datur sacramentum baptismi, vel con-
firmationis, vel suscipit seu tenet
eum qui sacramentum confertur. Et contra-
hitur cognatio spiritualis inter baptizatum
et eum qui suscepit ac inter baptizantem et
filios suscipientis et hec sive sunt legitimi
sive illegitimi. Sed non sic de adoptivis quia
filii adoptivi suscipientis licite copulari
possunt baptizato secundum quosdam. Item contra-
hitur cognatio spiritualis inter baptizatum
et uxorem suscipientis, si eam suscipiens
... ab eo cognita. Item inter suscipien-
tem et parentes. Baptizatum ... inter baptizatum
et contrahitur inter baptizantem et baptizatum
et ... baptizatum et filios baptizantis. ... et
baptizatum et uxorem baptizantis prius cog-
nitam ab eodem ... baptizantem
... baptizati. ¶ Et tot et modis
contrahitur cognatio spiritualis ex confirma-
tione sive ex confirmatione. Primo inter confirmatum

et suscipientem. Inter confirmantem et filios suos
confirmantis inter confirmatum et uxorem suscipientis
prius cognitam ab eodem. Inter suscipientem et
utrumque parentem confirmati. Inter con-
firmantem et confirmatum. Inter con-
firmantem et filios confirmantis. Inter
confirmatum et uxorem confirmantis
prius cognitam ab eodem. Inter confirmantem
et utrumque parentem confirmati et sic xx^ti
modis contrahitur cognatio spiritualis: x. ex
modis per baptismum et x. per confirmationem.
Et cognatio quocumque modorum pre-
dictorum contracta impedit matrimonium con-
trahendum et dirimit post contractum. Inter
vero alias personas quam supradictas
non contrahitur cognatio spiritualis que matrimonium
impediat aut contractum dirimat
quacumque consuetudine contraria non
obstante. extra de cognatione spirituali, ne de
his, vi. ¶ Per cathecismum contrahitur spiri-
tualis cognatio que tamen impedit matrimonium contrahendum
sed non dirimit contractum. extra eo. per
cathecismum, li. vi. Prohibetur non plures
simul suscipiant puerum in baptismo
vel de con. di. iiii. non plures. Et
similiter in confirmatione. Tamen si plures hoc fa-
ciant cum omnibus contrahitur cognatio
spiritualis ut extra eo. quamvis sic di-
cit ille sic sunt suscipientes non
prohibentur frater sic contrahere ut ... se
vel post secundum quosdam. ¶ Item notandum
quod spiritualis cognatio non porrigitur ad non
posteros et superiores. Licet enim filia mea
spiritualis non possit contrahere cum
filio meo, bene tamen potest contrahere cum filio
filii mei. xxx. q. iii. c. ii. Item filii
duorum compatrum possunt matrimonium contrahere
sic sunt geniti ante sive post compaternitatem
extra, i. de eo, per quod compaternitas
est contracta quamvis ... possit co-
pulari alicui filiorum ... post suscepit
xxx. q. iii. super quibus ... et cum non et
extra eo. c. ii. ¶ Item licet filii non
potuerunt contrahere cum illa quam pater
levavit pater tamen potest contrahere
cum illa quam filius eius de sacro fonte levavit
xxx. q. iii. illud.

Item quamvis non possis contrahere
cum filia mea spirituali. 30 q. 1. De eo.
a coniugio tamen prioris eius non cogeris
abstinere. 30 q. 3. Illud. Et hoc
intelligendum de filia illa quam suscepi
vel de illa quam baptizavi. ¶ Item
in casu potest quis licite cum duabus
commatribus copulari, ut si tua prima
uxor tenuit filium alterius mulieris
antequam tu cognosceres eam. Poteris
mortua tua habere illam alteram.
Si vero tenuit filium eius postquam a te
fuit cognita, non poteris habere eam
quia compater eius factus es. Si autem aliqua
mulier tenuit filium uxoris tue quem
de alio viro habuit, illa mulier est
commater uxoris tue sed non tua. Si illa
sic tenuit antequam tu cognovisses uxorem
tuam, et cognovit carnaliter, sola superstite
poteris illam habere. Item si filius tuus
quem de alia genuisti ab aliquo susceptus
fuerit, ille susceptor est compater tuus, non
autem uxoris tue. Ideo te mortuo
poterit ille tuus compater contrahere cum
illa que est uxor tua. 30 q. 4. Quod spirituale
et secundum Innocentium. ¶ Item sic compaternitas
transit ad uxorem que fuit ab
ipso prius cognita carnaliter, eo quod iam effecta
sit una caro, ut 30 q. 4. Si quis ex
eorum. Patre vero non transit ad
aliam mulierem carnaliter cognitam quamdiu
non sit uxor, secundum Tho. di. 42. et concordat
glossa super capitulo Si quis, ubi dicitur quod per
fornicationem adquiritur compaternitas
quia sic coeuntes caro una efficiuntur
32 q. 4. In eo. Ubi etiam affinitas
contrahitur per coitum fornicarium
35 q. 3. De incestu. Et 30 q. 4 non est ex
de eo. q. cog. con. Dispar. Hoc
tamen Io. And. in Ex. haut approbat
dicens quod [illegible] tamen Gal. dicit
super capitulo Ne [illegible] Dic. Dicens
quod licet affinitas [illegible] et vinculum carnale
habeat et adquiratur per coitum illicitum,
secundum cognationem spiritualem ex
coitu illicito adquiri non potest, ut

Galb. ponit ibidem. ¶ Ideo baptismus non
aliquis susceptus sit tenendo in baptismo
vel etiam in confirmatione, et alius
tenendo in confirmatione quia tunc non
membris eius [illegible] parvuli gerit illos
qui eum baptizando sive confirmando. De con.
di. 4. In baptismo. Et si de fonte in crastino
tamen aliquem sive levat ut baptizatum
non est iterum sacramentum non contrahit
ex hoc cognationem spiritualem secundum Tho.
et Pe. Et addit hic alia ipse sacerdos
coniugis est baptismo et non alius tenens
transit cognationem ad alium non baptizantem,
et idem dicit de confirmatione. ¶ Si autem
baptismus tenuit filium non baptizatum sic susceptum baptismo
habet compaternitatem. Ita quod ille sic tenens
non possit contrahere cum matre baptizati
nisi ad fidem primo sit conversa. 30 q.
1. Pervenit in glossa. Item non potest contrahere
matrimonium prius in confirmatione nec
cognatio est contrahi cognatio spiritualis
que est impeditiva matrimonii contrahendi. Item si sacerdos
vel mulier baptizat vel tenet in baptismo
proprium filium in articulo necessitatis vel per errorem
ipso non impedit quominus reddat de-
bitum vel exigat. extra de eo. Si vir. Sed si
fecerit per fraudem, nisi possit exigere
sed utique tenetur exactus reddere, ut ait
Hostiensis. Et addit quod melius esset si velit
quod contineret eodem modo si vir teneret
aliquem filium uxoris sue vel uxor filium
mariti sui. Ignorantia tamen excusaret
si vero ex malitia tunc fraus sua
non debet prodesse nec ipse hoc potest debitum
subtrahere sed non potest exigere. Secundum Tho.
4. di. 42. concordat Pe. et Alb. Vide
q. eius ca. 17. ¶ Sequitur de cognatione
legali que fit per adoptionem
Item vero potior species. Una est ascendentium
et descendentium quam orta ex adoptione
captata et adoptatio sicut si sit adoptatus
in filium suum vel nepotem. Et si mulier
sit adoptata in filiam suam vel neptem. Et
cognatio huiusmodi impedit matrimonium contrahendum
ita quod adoptator non potest contrahere cum
adoptata neque cum nepte adoptiva
et ita de aliis. 30 q. 3. Ita diligere.

Prima species est collateralis, ut puta inter filium meum naturalem et filiam meam adoptivam, et hec impedit matrimonium quamdiu durat adoptio, scilicet quamdiu sunt in eiusdem patris potestate. Ea vero soluta, sive per mortem patris illius, sive per emancipationem filii naturalis vel etiam adoptivi, non impedit, extra eo. c. i. 30 q. 3 Post susceptum. Tertia species est que dicitur affinitas inter personam adoptantem et uxorem filii adoptivi, similiter inter filium adoptivum et uxorem patris adoptantis, et hec contracta semel omni tempore impedit matrimonium, quia pater adoptator nunquam potest contrahere cum illa que fuit uxor filii adoptivi etiam post emancipationem, ff. de ri. nup. Adoptivus, Insti. de nupt. §. Item [illegible]. Similiter filius adoptivus post mortem patris qui eum adoptavit non potest contrahere cum illa que fuit uxor patris, ut in dicto §. [illegible] adoptivo. ¶ Filius adoptivus potest contrahere cum filia illius patris adoptantis eum, et filius illius cum filia adoptiva, sic notat Hug. 30 q. 3 in principio. Item [illegible] filius ut filia non est in patris potestate [illegible] et hoc. Item si filius adoptivus durante adoptione contrahat cum filia illius adoptantis, solvitur matrimonium, ut notat Hug. extra eo. cap. unico. Item duo pueri, vir et mulier, ab eodem patre adoptati possunt invicem contrahere cum nusquam in matrimonio prohibitio sit, et duo spirituales filii alicuius invicem contrahere possent, et spirituales cum adoptivis, sic Hug. 2 b. Item et adoptatorem et post adoptionem sic nulla cognatio [illegible] agnatos sive per et tho. ¶ [illegible] leges permissum non est ipsa adoptio sive adoptivos [illegible] per in filium ut non potest sic decepto [illegible] per adoptionem quod filius non est [illegible] ita ut adoptivus ab intestato succedat, ut ff. eo. l. ult. Sed adoptionis due sunt species: una dicitur arrogatio, que fit ipso qui non habet patrem, sive qui emancipatus est, tunc fit eius sui iuris in potestate arrogantis, et hoc fit dumtaxat auctoritate principis. Alia

species communiter dicitur adoptio, que fit scilicet illo qui est in patris potestate adoptatur in filium vel nepotem alicuius, et non [illegible] in potestate patris naturalis, et hoc fit imperio magistratus, ff. de adopt. l. Si pater familias. Si autem aliquis privatim in domo vel etiam coram aliquibus reciperet aliquem in filium vel filiam, non est adoptio, C. de probat. l. Non nudis. ¶ Notandum quod arrogatus est cum filiis et nepotibus eius si quos habet in potestatem transeunt arrogantis. Secus si filius adoptatur. Item arrogator tenetur relinquere arrogato quartam partem omnium bonorum suorum arrogantis in testamento etsi velit eum emancipare. Sed adoptator non tenetur relinquere filio suo adoptivo nisi velit, C. eo. l. i. 22a. Succedit tamen ei ab intestato ut dictum est. Item nota quod adoptare et arrogare potest [illegible] qui sui iuris est et qui generare potest. Ille qui generare non potest ob defectum naturalem impedimento, ut est natura frigidus vel castratus, i. castro natus, non potest adoptare. Secus si non posset generare propter aliquod impedimentum accidentale, ut est spado sive per se castratus, ff. eo. l. 2. Item minor 60 annis arrogare non potest nec maior [illegible] custos [illegible] sed bene adoptare potest, ut ff. eo. l. Si pater et l. [illegible]. Mulier adoptare non potest nisi ex rescripto principis, ut puta in solacium liberorum amissorum in bello, C. eo. l. Mulierem. Adoptari autem potest quilibet tam masculus quam femina dum sit minor adoptante, quia filius eius naturaliter esse potuisset, ff. eo. l. Adoptio. Et ipse etiam adoptatur non invitus sed voluntarius, ff. eo. l. In absente.

Matrimonium contrahendum impedit affinitas, dirimit etiam contractum. Est autem affinitas personarum proximitas veniens ex carnali commixtione, omni carens parentela. Et omnis affinitas tam ex coitu fornicario quam ex matrimoniali quam legitimus

Liiij

et generabat ex eo carnali commixtione
per quam vir et mulier dicuntur esse una
caro. Et quia per pollucionem extra vas ad
hoc naturaliter ordinatum vel per effusionem
claustrorum absque seminis effusione
non efficiuntur vir et mulier una
caro. ideo per talem pollucionem sive tactum
et similia non contrahitur affinitas. ut 35.
q. 3. extraordinaria. et in glosa ibidem. Et
ad hoc pervenit ad concubitores sciendo(?)
contraxisse dicitur et si mulierem non cum
tactu quid sit affinitas sit hec. ¶ Sic autem
tripliciter 3a fiebat genera affinitatis
tis primi secundi tertii generis. modo autem duo sub
lata sunt. ut extra de consanguinitate et affinitate. non
debet. Omnes consanguinei uxoris mee
. s. usque ad quartum gradum inclusive
sunt mihi affines. Et in eisdem gra-
dibus quibus sunt consanguinei uxoris
utpote consanguinei uxoris mee
in primo gradu sunt mihi affines in primo gra-
du etc. et de aliis. Item omnes con-
sanguinei mei mihi predicti sunt af-
fines uxori mee et in eisdem gradibus
quibus sunt consanguinei mei. Et e
contrario dico de uxore mea. Item uxor(?)
de quacumque muliere carnaliter
cognita a me. quia per coitum forni-
carium contrahitur affinitas ut dictum est.
¶ Sed consanguinei mei nullo modo
sunt affines consanguineis uxoris mee
nec e contra eis. ut extra de co. et af.
super hoc. unde pater et filius contra-
here possunt cum matre et filia et duo
germani cum duabus consanguineis(?) et avunculus
et nepos cum duabus sororibus. ut
ibidem dicitur. Et sic vir abstinendus est
a me consanguinearum suarum propinquarum
sive a mea consanguinearum uxoris
sue et affinitate sive uxor a consangui-
neis mariti sui abstinere debet sicut affines.
35. q. 3. Sane et de porro. ¶ Quid(?)
nulla facta de consanguinitate uxoris
mee licet in ea mortua et coniugem
accipere ... affinitate ... tamen secundam quam
fuit vir aliorum consanguineorum uxoris
mee bene possum in uxorem ... utpote

relictam fratris mee et sic de aliis inferius.
Et uxor mea licet non potuerit post mor-
tem meam accipere aliquem de consangui-
neis meis in maritum suum tamen virum quem
olim fuit maritus alicuius sororis(?) de con-
sanguinea mea bene potest accipere. Quia non est affinis
in 2o gradu quod olim obstaculum impediebat
hoc non. ut extra eo. non debet. ¶ Item quero ad
utrum quicumque affinis meus contra-
hat ... illa prima qua accipit dicitur
mihi affinis sed in 2o gradu. Et si de affinis
meus contraxerat ... defuncta illa prima
2am quam accipit dicitur mihi affinis in
ideo. sed nec affinitas 2i generis
impedit hoc contractum matrimonii ... ut
est et habetur in dicto capitulo non debet. ¶ Item si
cognovit consanguineam alicuius in
gradu ut 4o ... contrahitur affinitas
non impedit contrahere cum illa
cuius consanguineam sic cognovit. Et
si erat consanguinea uxoris in illo
gradu non perdit uxor jus suum debitum
exigendi. Et licet moriatur prima
mediante qua contrahitur affinitas
utputa moritur maritus vel uxor
concubitorum sive concubina eorum ...
manet affinitas quod erat ad consan-
guineos eius quod impedit matrimonium contra-
hi cum illos. 35. q. 10. fraternitatis. Quod
si affinitas precedat sponsalia sive
nemo eos impedit et dirimit
matrimonium a sponsa sed postea sequitur si fuit
Sed affinitas superveniens matrimonium non dirimit
non precedens sed sequens carnalis copula
consummatum sed non ... de 4 ...
hac materia ... supra eo. 20. q. 2 ...
et post q. ... ¶ De
hoc iustitia publice honestatis qua
sponsalibus oritur. ... trahentur de
causa iustitie publice honestatis ...
... impedit matrimonium contrahendum
quin aliquis ... alterutrius
sponsa prius contraxerit ... de sponsa
... et in ...
... de consanguineis sponse ... post
sponsalia illa postea ... maritus
de sponso ipsum contrahebat ...

extra de spon. c. iuvenis et c. ad audientiam
sed durat hec prohibicio usque ad quartum gradum
inter ipsorum consanguineos ut colligitur
extra eo. c. continebatur et supra extra
de spon. sponsalia extra de cons. et aff. non
debet. Item ex sponsalibus que de iure non
tenuerunt sive fuerunt prima facie contracta
tali lege sive consanguinitatis affinitatis spiritualis
relacionis alia quacumque causa in-
valida sed nulla fuit oritur publice
honestatis iusticia ad dirimenda sequencia
sponsalia vel matrimonia. Unde ubi sponsalia
prima fuissent nulla ex defectu con-
sensus utpote quia utrique vel uni
eorum erat infans. i. infra septennium
extra de spo. c. ex sponsalibus et in
sexto eo. Item si quis contraxit sponsalia cum
aliqua primo et deteriorato et post-
ea cum consanguinea ipsius sponse
nomine contraxit sponsalia de consanguinea nec
tamen prima que sponsalia sequencia non
impediunt precedencia ut in de eo
c. ex sponsalibus et in sexto non oritur ex eis
aliqua publice honestatis iusticia. Item si
vir qui sponsalia contraxit cum quadam sub
condicione et pendente condicione
contraxit per verba de presenti cum alia
consanguinea prioris sponse dicit cum
ca. romanus que ex sponsalibus condi-
cionalibus non oritur publice honestatis iusticia. Secus
nisi extra de condicionibus appositis ut in de eo
ex sponsalibus et ult. Item si contrahentes
vel parentes minores septennio alter maior
contraxerunt sponsalia vel parentes eo-
rum pro eis et pro alia sed maiores sep-
tennio post hec in evitata sed aliter ratio
vel saltem non sequenda apparet quod in eodem
voto proposito ponderant tamen sponsalia con-
valescunt alias tamen nulla ab initio nulla
fuerunt propter defectum consensus nec convales-
cunt hoc puto honestatis iusticia oritur ut in du-
cit. extra de desponsacione impuberum. Si infantes et in
vi. eo. Item si pubes vel impubes
vel duo impuberes non propinqui pubertati
et in quibus etatis malicia non supplet per
verba de presenti contraxerunt sponsalia tamen quia
impuberes interpretatione tamen fuerunt sponsalia
de futuro per advenientem pubertatem

et ipsi non transierunt nec ipsi in quadam etate
prohibente non tenuerunt lapsu temporis con-
valescit vel non per actum sequentem subsequente
consensu contrahentes puberes facti et
primum voto proposito perseverasse. Et
tamen per dictum contractum publice honestatis
iusticia est inducta ut in de eo c. Si
infantes et in eo. Item ex sponsalibus quos
parentes pro filiis suis puberibus vel
impuberibus contraxerunt ipsis filiis si consen-
tiunt illis tacite vel expresse vel
si presentes fuerint et non contradixe-
runt obligantur et ex eis oritur iusticia
publice honestatis. Et idem dicendum est si filii
absentes fuerint tempore contractus et
postquam id sciverint ratificaverunt
tacite vel expresse. Ex sponsalibus
contractis a parentibus pro filiis non obli-
gatis ipsis filiis nec publice honestatis iusticia
inde surgit. ut in de eo c. Si in-
fantes et ult. hoc impetrando. Sed publice
honestatis iusticia impedit matrimonium contrahendum
et dirimit post contractum

Cultus disparitas inter
contrahentes quorum unus
fidelis et alius infidelis et hoc impedit
matrimonium ut paganus si contrahat cum
iudea vel pagana et in 28. q. 1.
ex hiis et c. sane. Sponsalia tamen
bene possunt contrahi cum talibus infidelibus
sub hac condicione si ad fidem christi conversa
fuerit 28. q. 1. c. uxorem. Et quod Tho. 2 pot.
in 4 di. 39. Dicendum quod infideles
possunt contrahere matrimonium in quantum est ordinatum ad
prolem producendam propter peccatum nec non est
quia est ordinatum ad ipsam procreationem
secundum quod est in matrimonio quando est sacramentum
facta vero infidelis conversione uxorem
non peccat si propter bonum prolis aut fidei
illius qui tenetur uxori debitum reddere
secundum Tho. vi. eodem di. 26 di. Item si
si catholicus contrahat cum heretica baptizata
valet matrimonium quamvis peccet sic contrahendo
scilicet cum heretica. Secus si hoc probabiliter
ignorat nec tamen peccat sic
contrahendo. Dirimitur matrimonium et c. de catholica

contrahentes cum hereticis c. dd. Si
cathecumenus sed non dum baptizatus cum aliqua
baptizata contraheret non est verum matrimonium secundum
tho. et pe. di. 39. contra Ray. Insuper cum
utriusque post contractum cum infideli alterius utrius
non per ad posterius matrimonium prohibeantur quia
tunc cultus disparitas impedit matrimonium
secundum tho. ubi supra. ¶ Num ad cohabitaciones fidelis
coniugis cum infideli non sit in primitiva
ecclesia quando multe et gentiles perssi
et quia sanctissimi videbantur ad fidem con
sultum fuit quod reversio ad fidem rema
neat cum coniuge infideli conversa tamen co
niux fidelis potuit habere spem probabilem
de conversione coniugis infidelis et si conversionem
non committeret pro quo tempore dicit apostolus i.
cor. 7. Sanctificatus est vir infidelis per
mulierem fidelem etc. Theodorus autem quod tamen
dicit quod gentiles quia pro maiori parte ob
stinati fuerunt perhibentur et non conversi ad
fidem cohabitet cum mulierum infidelium
fides ut 28. q. 1. Iudei non sufficit et diligens
monita ut convertatur si converti voluerit
Et si homo offerat ut committat antequam
actum aliquem fidei contrarium exerceat
postquam sui coniugis conversionem tunc co
niux conversus ab ea discedere non debet
sed coniuge maritali affectu tractare
Si autem post conversionem coniugis alter coniunx
exerceat actum contrarium fidei quam com
mittat se velle converti potest coniux
fidelis si velit ab infideli discedere
quantum ad cohabitacionem et thorum sed non quantum ad
vinculum matrimonii perpetuum. secundum Ric. di. 39. Ita
tum faciet vir fidelis si maneat cum uxore
infideli sub spe conversionis sed eam in perfide
litate obstinatam non videret et ipsa cum
eo cohabitare velit sine contumelia cre
atoris secundum tho. non tamen est compellendus ad
eam remanendum ut est ea. vero fidelis cum viro
infideli non potest coniux fidelis coniuncte coniuge
suo infideli cum altero matrimonium contrahere. 28.
q. 2. § fi. hic distinguitur. ex. de divorciis
Gaudemus. Si autem coniux infidelis noluerit co
habitare cum coniuge suo fideli et sine con
tumelia creatoris aut si eum ad infidelitatem
trahere nitatur in his casibus potest

coniux fidelis alteri infideli non maneo copulari secundum
tho. di. 39. ¶ Si iudeus vel paganus
in infidelitate existens contraxerit secundum ritum
suum cum consanguinea in gradibus prohibitis lege
prohibitis Levit. 18. sive uterque sive alter ad
fidem convertatur non potest in tali matrimonio
manere si vero contraxerit in gradibus pro
hibitis per statuta ecclesie potest remanere
si uterque convertatur vel si unus conver
sus sit spes de conversione alterius. ¶ Si
autem infidelis conversus habeat plures uxores
forte secundum ritum gentilium tunc non sit vir
matrimonium nisi cum prima. Et ideo si conversio fiat
cum omnibus uxoribus suis ad fidem potest cum
prima habitare et alias debet abicere tamquam
extraneas. Et si prima converti noluerit non
potest homo contrahere matrimonium cum aliqua residuarum
sed potest de novo cum aliqua illarum con
trahere dum tamen ad fidem converti volu
it secundum tho. ubi supra. ¶ Si vir infidelis qui
repudiavit uxorem suam et aliam duxit
revertatur ad fidem debet secundo ductam di
mittere et eam quam repudiavit
si converti voluerit recipere tamquam
suam. quia repudium est contra legem nature
secundum eundem ibidem. ¶ Insuper conversus ad fidem
habens uxorem infidelem si sit spes probabi
lis de conversione non potest votum continentie
emittere nec ad aliud matrimonium transire quia
mulierem difficilius converteretur spe
sic privata viro suo. Si autem non sit spes
de sua conversione potest vir ad sacros
ordines promoveri et ad religionem transire
prius tamen requisita uxore quod conver
tatur. Et tunc si postquam vir sacros
ordines susceperit uxor convertatur
non est ei vir suus reddendus sed sibi
imputet quia tempore aliquo de conversione
sua viro suo privata. ¶ Item si alter
coniugum convertatur ad fidem altero infideli
remanente filii minoris etatis debent dari fideli
non obstante quod exigeret infidelis
ad educandum. Si autem pervenerit ad perfec
tam etatem non sunt cogendi possunt
secundum tho. ubi supra. ¶ Item si utroque
coniuge tunc contracti matrimonii erat fidelis
et unus alter eorum lapsus est in infidelitatem

sive interveniat aut copula sit vel non. Si dedit
fidem mulieri, nec potest cum altera contrahere
secundum Raymundum. Uxor heretici post matrimonium in heresim
lapsi vel sit iudeus ab eo declinant
et si reversus fuerit ad fidem est red-
denda. Si vero iudeus eciam post here-
sim ab eo recessit ad recipiendum eum
[illegible] [illegible] compellenda. Ut extra
de divortiis de more. De illa. Hostiensis dicit et si uxor
fuerit interim relicta, ac compelletur
redire ad virum ut in glossa ibidem. ¶ Ex
impetu criminis nota quod duo sunt per causa
que dirimunt matrimonium contractum. Primo est si
mulier aliquid machinata fuerit
in mortem viri sui alium virum et [illegible]
[illegible] cum effectu [illegible] [illegible]
in fine. Et similiter si quis machinatus
fuerit in mortem viri alicuius mulieris
ad effectum occiderit ut habeat eam
uxorem. Licet si contraxerint fuit separandi.
31. q. 1. Si quis vivente
[illegible] intelligimus si quis alia
[illegible] [illegible] coniugio commis-
sit et adulterium. Si vivente coniuge
[illegible] per adulterium. Si vero est
[illegible] [illegible] dicit quod si prima
[illegible] mortis cum effectu [illegible] licet
non [illegible] adulterio pollueret. Extra
de eo qui duxit in matrimonium. Laudabilem. ¶ Item cum
[illegible] matrimonium et adulterium et hoc quando
[illegible] [illegible] matrimonio dedit fidem
[illegible] [illegible] [illegible] nunc contra-
heret post mortem coniugis aut qua de facto
contraxit et hoc vivente sive vivente coniuge
[illegible] [illegible] [illegible] adulteria.
[illegible] [illegible] fuit cum [illegible] prius
[illegible] [illegible] contractum sit post. Si autem non
nec per adulterium pollutus [illegible]
non impedit matrimonium. Quamvis tunc pena
eis [illegible] extra de eo qui duxit
in matrimonium. ¶ Si quis occideret
maritum suum adulterum in bello vel alias
[illegible] ex odio et cum [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] et uxor
[illegible] postea contractum non dirimitur
nisi ad hoc [illegible] ut eam duceret

extra de eo qui [illegible] Laudabilem [illegible]. ¶ Et si
[illegible] praecepit mandavit vel consuluit
maritum alicuius interfici quam polluit
adulterio vel si non polluit tamen eam intendebat
[illegible] ut eam duceret [illegible] [illegible]
[illegible] et impedimentum matrimonii [illegible] [illegible]
aut consuluit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] dirimitur matrimonium [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] maleficio [illegible] [illegible]
[illegible] et mandato [illegible] [illegible].
[illegible] [illegible] Si quis vivente uxore con-
traxerit cum adultera tunc si adulter
ita fuerit cum [illegible] uxore contra-
hat ut alia post vivente [illegible]
prima et cognita est ab eo post non potest cum eo
in [illegible] [illegible] Si autem nescivit [illegible]
post mortem prioris uxoris et [illegible] in [illegible]
[illegible] ignorans tamen matrimonium ratificatum [illegible]
[illegible] petere. Extra de eo qui duxit.
[illegible] [illegible] Veniens. Et si semel post
ratificaverit carnali copula [illegible]
non poterit de cetero reclamare. Ut
extra de [illegible] Significavit. Si vero prima
vivente contracta fuit non [illegible]
a viro cognosci saltem illa vivente
et alio matrimonio impedimentum. Extra
34 q. 2. Si [illegible]. Extra de [illegible]
[illegible]. Si autem prius non fuit [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] non [illegible]
[illegible] extra de [illegible] Veniens. Extra
de [illegible] [illegible] [illegible] Ex litteris
[illegible] si [illegible] prima [illegible] [illegible]
fuit uxor [illegible] cognita [illegible] ad
[illegible] [illegible] contractum [illegible]
[illegible] [illegible] contraxit [illegible]
uxore [illegible] [illegible] [illegible] cum
[illegible] [illegible] postea cognovit
[illegible] [illegible] ut extra de eo
qui duxit. Veniens. Si hoc. Item
vivente prima coniunx [illegible] [illegible]
[illegible] fuit et sic non impedit [illegible]
[illegible] [illegible] si post mortem prioris
cognovisset [illegible] [illegible] tunc
fuit ignorans [illegible] [illegible] uxore
et non [illegible] ignorans. Si [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] remanebit. Extra de
[illegible] Bone memorie. Extra de coniugio
servorum Proposuit et alias [illegible] ¶ [illegible] [illegible] [illegible]

ducentis vxorem legitimam contraheret
cum duabus vel pluribus [illegible] ipsum
excommunicavit et concubuit cum eis
[illegible] ho. loco de satisfactione ipsa
eius certificata de morte
primi viri postea cognoscit post mortem
tercie illa retinebit. extra de eo
qui dux. Veniens. Et tercio nunquam
illa iniusta sit ignorans de eo
alius qui vel de [illegible] Veniens
approbat si non habeo. extra de spon.
cum apud. Iniusta quia non committit
adulterium ipse non committit sit doloso
ff. de le. iul. de adul. l. penul.
32. q. 2. c. Lectio et ideo filii ab ea
suscepti de vinculo vxoris legitime in
vna sponsione sed si tunc filii ma
[illegible] erat contractum si
in facie ecclesie erat contractum si
in facie ecclesie erat si hostiensis. Item
vel [illegible] vxor
quod si [illegible] vxore
sua adultera. vel sa
ad eos vxore sua adultera vel sua in
se occidi salte sic licet vt suam in
dicit quamvis de aliquo casu in
licita leges permittant. vt cum vir in-
venit vxorem suam adulteram
in actu adulterii. tunc ff. [illegible]
in actu adulterii. te lex civilis vxoricida
venit [illegible]
punit mortis sed alios homicidas
tamen alios non satisfacere. ff. de ad
ult. l. si adulterium §. si maritus.
Sed vero per sententiam iudicis vxorem suam
quam adulteram quamvis possit occidi
secundum leges facere tamen iustus non li
cet [illegible] tamen licet
[illegible] vindicte. non tamen licet
secundum facere iudicis [illegible] secundum canonem
secundum tho. di. 3a. Nota eciam quod secundum leges
civiles licitum est viro occidere
adulterum vxoris deprehensum si
est persona vilis et non di [illegible]
et persona vilis. et ideo non de [illegible]
ff. de adult. l. marito. et l. si
adulterium. et C. de adult. l. Gracchus. Et
similiter per easdem leges
nec [illegible] potest occidere
adulterium filie in domo sua et generi
occidere filiam adulteram. ff. de ad.
l. patri et l. quod ait. Sed et l. [illegible]
secundum [illegible] agrorum. tamen
secundum canones non licet. sed prohibetur omnia

huius causa de excu. 2a. Vel potest occidens
nocens quia gravius peccat occidens vxorem
propriam quia magis repugnat legi
nature sed maior pena imponitur
vxoricide quia maior est crudelitas ad
eius occisionem vel propter penam [illegible]
[illegible] secundum pe. di. 3a. et contra glo.
33. q. 2. Admonere. Sunt et alia casus
que dirimunt impedimentum contrahendi
sed non dirimunt contractum. de quibus
in quarto impedimento. Vide supra. 5
Post hec de impedimento vio-
lencie seu coactionis et demum
de impotencia coeundi
primo videndum quid sit coactio sive metus
secundum quod coactio sit consensui contraria in
dit. quia metus excludit consensum
ut q. 2. Cum metus quando quod ex-
[illegible] est de penitus ex
cludit non vt sunt metus mortis
et cruciatus corporis. extra de hiis que
vi metus ve causa fi. cum dilectus
metus stupri et metus servitutis. ff. [illegible]
[illegible] non timor non referret [illegible]
dat quia infirmitet metu fiat [illegible]
[illegible] sed liberorum [illegible] suo vxoris
secundum tho. et pe. De predictis quidem
vero excusatio metus habere possi
[illegible] quia nostri stupri sed status [illegible]
atque necis dicendum vero metus in
sufficiens quia non cadit in constantem
virum ut est qui fit per quasdam
minas leves. puta si dicatur
[illegible] hoc non feceris non habebis [illegible]
[illegible] vel non diligam te et similia. [illegible]
quod meticulosus qui ad timet [illegible]
metus non excludit non. vt ff. [illegible]
[illegible] timoris. Item coactio [illegible]
est absoluta que fit per violentiam
raptus et trahitur. [illegible]
extra de hiis que vi metusve causa fi.
Sacre. et ita [illegible] cum [illegible]
cadit coactio que per quam trahitur
ad carnalem copulam. vel
ad [illegible] extrinsecus. quod [illegible]
[illegible] non efficit [illegible]
[illegible] coactio conditionata [illegible]
ne sit per metum quam. [illegible]

timoris alicuius mali. Et si sit talis metus
qui cadit in constantem virum ut dic-
tum est impedit matrimonium. Si vero sit levis
et insufficiens matrimonium non excludit ut
dictum est supra. ¶ Si captus ab hostibus
fecit eis fidem non potest alibi contrahere nisi
se fidem dederit eius contra [illegible]
Si vero captus est vel cogitur ad talem
matrimonium contrahendum non video quod sit [illegible]
[illegible] extra de sponsalibus accedens. Si vero
ex alia causa determinatur bene potest
contrahere. ¶ Istud nota quod consensus
coactus non facit matrimonium vel ex parte coge-
ntis vel ex parte coacti, et matrimonium claudi-
care non potest, unde quicquid impedit
in uno contrahentium impedit et in alio.
¶ Si vero post coactionem postmodum
consentiat erit matrimonium dummodo coactus
[illegible] in suo consensu remanserit. Si
vero coactus mutavit voluntatem
et consensus huiusmodi non facit matrimonium si sic [illegible]
[illegible] consensionis vult postmodum
dissentire et alteri contrahere com-
pellatur ad hoc per ecclesiam quia presumitur
eum in eodem consensu remansisse secundum
tho. 2 pro [illegible] Et si ad consensum
huiusmodi coactus sit iuramento [illegible]
[illegible] illud iuramentum in foro [illegible]
[illegible] foro obligationum. [illegible]
[illegible] consensum [illegible]
[illegible] qui [illegible] matrimonium
vel saltem impetret a summo pontifice ab-
solutionem [illegible] ¶ [illegible]
[illegible] allegat metum post consensum coac-
tum [illegible] per annum et dimidium [illegible]
[illegible] in uxore tempore. [illegible]
[illegible] tempore [illegible]
[illegible] presumendum est pro consensu [illegible]
[illegible] postea audiri. extra de sponsalibus ad
illud [illegible]
[illegible] effugere [illegible] potens
[illegible] consensisse [illegible] Et de hoc
extra de sponsalibus. consultationi. [illegible]
post consensum coactum carnaliter cog-
noscatur et habita opportunitate re-
clamandi non reclamavit non cog-
noscatur [illegible] consensisse in
matrimonium si coacta fuit ad carnalem

copulam per vim absoluta sic per metum
sufficientem non est matrimonium. Si vero fuerit metus
non sufficiens adhuc quando [illegible] ex
[illegible] presumetur per [illegible] si vero
[illegible] consentit non est matrimonium. ¶ Item nota quod pater
potest compellere [illegible] filias suas
ad contrahendum matrimonium nec in [illegible]
aliquam determinatam [illegible]
[illegible] maxime [illegible] obli-
[illegible] contrahere. extra de sponsalibus requisisti
[illegible] tenendo [illegible]
[illegible] matrimonium [illegible] ex [illegible]
[illegible] contractum inter ita conditos
[illegible] si liberi illi consenserint et
[illegible] obligantur
ad inducendum eos [illegible] Et [illegible]
[illegible] potest compellere
[illegible] suos ad contrahendum inter
[illegible] ad [illegible] quod [illegible]
[illegible] parvo primo in contra-
[illegible] ¶ Sequitur de ipsa
[illegible] quod [illegible] quedam ex
[illegible] ut in supposito. quedam
ex [illegible] ut in frigidis
et maleficiatis. quedam in corpore quo
ut in [illegible] in ipso a [illegible]
[illegible] ut in senibus et [illegible]
aliis frigidis [illegible]
membrum mulieris et huiusmodi. Alia
vero naturaliter [illegible] ut [illegible]
[illegible] et [illegible] naturaliter
[illegible] ut puella non
[illegible] impedit matrimonium contra-
[illegible] extra de [illegible]
[illegible] a nobis. extra de fri-
gidis et maleficiatis [illegible] Sed illa
[illegible] frigido si [illegible] est
impedit matrimonium contrahendum et dirimit
iam contractum. 33. q. 1. [illegible] et
extra eo titulo laudabilem. [illegible]
[illegible] quia est in [illegible] impedit
ut [illegible] de [illegible] fraternitatis. [illegible]
q. 1. [illegible] et [illegible]
et si naturaliter [illegible] dispensatione [illegible]
[illegible] medicorum poterit [illegible]
[illegible] ¶ Si vero sit [illegible]
[illegible] ut [illegible] membrum

eius non exigitur. vt ex. de frigi. c. quia ii
pt vxi. conmiscere si status singent
sancte ecce vag. vt ex. huius de
sanc. c. dicat hostis quod si innata pt
p medicus hoc attemptare dz. ex
expectanda erit p triennium et
postea fiat separari possit sic
pt nat. frigidus quia tamen talis
consulendus est quod cum. Et si mulier
dicat virum impotentem propter defectum
membri tunc vir inspiciendus est
p honestos viros sic de mulier
arta dicatur quod. Si vero mulier arta
get defectum membri quod consulendus
erit vt dicit ho. ¶ Si vir stat se
frigidum et reptit et tamen contra
hit post cum aliqua muliere si ipsa
velit secum cohabitare non poterit io
vir ubi ea recedere. Ex. de eo qui
dux. in ma. ca. io. ex. de fri. et ma.
consultacionem et quia non pt habere
vt vxor habeat vt sorore vt i dicit
eo consultacioni. i. sic Et idem
dicit est si mulier qui cognouit se ar
ta contraxit cum aliquo. quod si vir be
ta contraxit cum aliquo. quod si vir be
lit ei cohabitare non poterit illa
discedere s. Ray. Et si vir qui nun
quam carnem pt cum virgine
si cum corrupta pt et habz vxorem vir
ginem potuerit mediante clausa
sura pudoris instrumento frangere vt
potuit a marito cognosci s. tho.
¶ Si vir contraxit cum muliere
nimis arta stat tamen cum ea statim
sicut fr. cum sorore. Et tamen contra
xit post cum alia tz non. quamuis
vtroque prima tenendus et aliquo sic s
sore tamen. Et eodem modo si quis mu
tuo contrahatur cum frigido vt alii
potentes dz ei cohabitare vt soror
et si contraheret cum alio tz non vt
dicit ho. c. et idem si frigidi et
arta sunt contrahunt vt dictum
est s. primo ¶ Ratio quod arta
mulieris cum subinde pt bre
ue medicina si absque pud p p ple
vt p furtis vise vxoris corrupcio
non cum impedit coitus matrimo

nisi de fri. et male. ex hoc Si vir
pt arte non subinde sine pdo sepa
bitur a suo viro et poterit se alteri con
iungi apta fuerit copulare viro
cuius subinde pt. Et si p visa si
fiat sit ydonea reddetur primo
et si primus ia cum alia contraxit: qua
ue ho eam dimittere dz et ad primum
reddire non ipsa pa ad reliqua transcat
et sic si primus voto ad continencia
se astringat tunc eum vir suus primus
manebit cum ea cum qua contraxit
pg seu dimorit ita non te. vir i sic
ca iudiciis ad p hz si ipsa ex forcata
fuerit ut qui talis formata velit
ea dimittere ho ad thorum. Si vir
simplex voto continens cum si e
usque postea nupsit pueris io non
pt repelli a po pertranxi forcatus
qua ipsa forcata fuerit cum io 2o quibus
de pro mas dicere erat s. annus cum
io 2o non dz remanere. g. circa huius
ex. eo. s. fratis ¶ Si quis stabit i se
ca pdo qui mulier pro viro est vir
sit ydonea pro a quo separata fuerat
sed contrarium dicit ex. qui ho sequitur
quia inmatio mouetur a quibus misericordia
ipsa et forsa vtilis. Et si contingit
quod reposita pro ab eo cognosci non
possit remanebit p tamen in eadem
eo quia consumatur malo factum ut si
intra ea cognosci poterit ipsa
cum eo manebit propter quod ex lapsu
tamen non reddetur 2o sic et quod
ut reddetur primo secundum ho. ¶ Quid
cum muliere arta quod tunc p incisionem
pt esse ydonea non tamen in contrahe
vxor p incisionem fiat. quibus
incisionem vir ducat eam tunc fa
incisionem dixit adhuc primus
suffit ad non. Si autem tunc duxit eam
primus non de nouo in ea cum consensu
fuerat carnaliter cognosceret pt ab
ea recedere et alteri subinde
quia si mulier nolit pati incisionem
non est cogenda maxime cum timet
pericula s. Ray. in glo. Et dicit eo quod mi

Post carnale vinculum et copula alteri potenti contra-
hens cum eo quod potest sic periculo quamdiu steterit cum
altero cum si contraheret non esset matrimonium.
¶ Ceterum ad impotentiam coeundi accidenta-
lem quae provenit per castrationem indubitanter
teneo quod talis qui cum esset potens fuit ad
reddendum debitum contrahere non potest
et si contraxerint sunt separandi ut
in c. in extra eodem titulo ex sede. ¶ De
impotentia propter maleficium nota quod si super-
venerit matrimonio ante carnalem copulam
et est maleficium perpetuum et praecedit
et dirimit matrimonium contractum ita quod cele-
brato divortio vir potest alteram
ducere sed et mulier viro alteri copu-
lari. 33. q. 1. si per sortiarias. Ita tamen
quod si mulier reperiant maleficium
non potest petere divortium quia culpa sua
adhuc detinetur … d. si cum … et
eodem si per sortiarias. Si vero propter male-
ficium temporale impeditur non impedit
matrimonium nec dirimit et a principio quando
licet maleficium perpetuum temporale sit per
quam coniuges sunt per triennium co-
habitandi dantes operam carnali
copulae si adhuc durat impedimentum praesu-
mitur maleficium esse perpetuum ut extra
eodem titulo laudabilem et c. ult. ¶ Qualiter
intelligenda sit cohabitatio triennii
vide supra eodem c. ¶ Si autem lapso tri-
ennio divortio celebrato redeat
viro potentia coeundi tunc si male-
ficium fuit perpetuale … exigentiam
… si alteri consenserit et eam cogno-
verit … impedimentus …
tenetur redire ad primum matrimonium. Si vero male-
ficium fuit perpetuum … primum … tunc
cum utrique dederit licentiam contrahendi vel
non potest redire ad primum matrimonium et non
sit primum matrimonium et secundum fuit … sed contra
Thomas dicit 3a. licet quidam doctores ab
eo hic discordent. Praeterea nota quod
si maleficium non potest tolli nisi per aliud
vel per invocationem demonum quod habetur sicut
forte sicut si constaret nisi impedimentum
perpetuum iudicatur quia remedium est illicitum
secundum Tho. vel sicut hostiensis addit quod licet
remedia humana vana et superstitiosa

videantur tamen consulendi medici in similiter
de credendum est et potius tollerans sit
eadem remedia vana … vana sit
… de … indifferenter
sed nullo modo de illicitis. ¶ Accidentalis
autem et quando celebratum sit divortium
propter impotentiam coeundi videtur quod eius
… ¶ Item si mulier fuerit
ab … frigiditatem seu ma-
leficiatum et … voluntarius
traxit matrimonium non poterit ex illa causa
petere … separari … cum …
sit maior … quos approbant
33. q. 1. Requisisti et glo. vel
extra eodem titulo consultationi. Sequitur
de impedimento ligationis. Si enim
alteri coniugi ligatus quod neuter
coniugum potest alteri … cum …
… adulterium committit. extra
de sponsalibus … ligationis ut aliud antiquitas
potuit non …
distinctum … fuit in prae-
… extra de divortiis Gaudemus.
Potest tamen alter coniugum ante carnalem
copulam alterum … religionem
ut dicam … ¶ Et tunc
alter coniugum remanebit liber ad
contrahendum lapso tamen uno anno
ut dicam in ibidem. Potest etiam vir vel uxor
dimittere propter fornicationem … quantum ad
cohabitationem et debitum quamvis sit altera
ad ducere non potest. 32. q. 1. c. 10. …
¶ Si uxor credit virum suum mortuum
et nupserit alii … probabiliter credidit
sua excusatur propter ignorantiam facti
filii quos ex … susceperit in-
dicabuntur legitimi. Si tamen postea de
morte primi dubitet … debitum
reddere sed non exigere. extra de secundis
nuptiis dominus. Si processu temporis …
dat probatio primum vivere non potest debitum
exigere nec … reddere … adulterii
… Si vero primus redierit
… de vita eius … constiterit
statim … a secundo viro et redire
ad primum … si non fecerit iudicabitur
adultera. 34. q. 2. Cum per bellicam
et Cum in captivitate et Si virgo

Primus vero vir eius recepto tunc
ut in dictis capitulis patet. Item si forte
post secundas illa scivit de vita primi
permisit se cognosci a secundo et sic est
adultera facta secundum Raymundum. ¶ Ex
4 auctoritate multorum peritorum virum suum si-
ve credens quod tanto de facto mor-
tuus tunc erat contraxit cum ali-
quo. In hoc casu tunc erat credendum ab-
ea cum non constabat quod ipsa cre-
debat impedimentum esse in marito
superstite et intendebat contra
hoc. Ista vero non est in tenenda con-
trahendi in eum. extra de sponsalibus
5 tua. ¶ Item si vir iuret in extrema
tis constitucionis vel in longin-
qua regione et nescitur an sit vivus
an mortuus non potest uxor contrahe-
re donec recipit certitudinem de mor-
te viri. extra de sponsalibus. in presentia. At
dissimule mortuum presumat extra ut
li. non contestata. cum frequenter. ¶ Si autem
6 poterit certificari mulier de
morte mariti sui per iuramentum
eius sub quo militavit vel [illegible]
[illegible] quod morte eius [illegible]
verunt et post iuramentum huiusmodi statim
nubere potest et in tempore luctus
et sic non infamis. extra de secundis
nuptiis super eo. et sufficit unus testis
tamen si precedat fama concordans
[illegible] precedat fama sic testibus [illegible]

Restat de impedimento temporis. ¶ Tempus
Ratione matrimonii dicitur quod impedi-
unt non sponsalia si non dir-
imunt contractum ut tempus
feriatum cum interdictum et quod
[illegible] de quo per ordinem dicendum. Primo
ad tempus nota quod licet omni tempore possit
contrahi sponsalia et matrimonium
ipsum fit privatim solo consensu tamen
traductio uxoris et nuptiarum solempnitas
certis temporibus sunt prohibite
ut extra. ut extra de matrimonio contracto contra
interdictum ecclesie per totum. 33. q. 4. non oportet. et 3 [illegible]
[illegible] et forte [illegible] quam

sponse [illegible] traductione [illegible]
contrahentium animus magis ex so-
lemnitatibus circa affectionem car-
nalium occupetur. ¶ Et ideo in tempore
consuevit audiri signa [illegible]
[illegible] Item quod illis temporibus
quibus [illegible] se debet ad spiritualia de-
votius [illegible] debet a nuptiis abstine-
re scilicet ab adventu domini usque ad octavas
epiphanie. Item [illegible]
secundum antiquos canones [illegible]
[illegible]
a lxx. usque ad octavas pasche. Item
[illegible] paschalis et a tribus diebus
ante ascensionem usque ad octavas
pentecostes [illegible] ad [illegible] in tempore [illegible]
ut 33. q. 4. non oportet. et hoc quantum ad [illegible]
[illegible] tempora. et extra de feriis capitulo
[illegible] ad [illegible] et facta contra prohi-
bitionem [illegible] peccat mortaliter [illegible]
Sed in illis temporibus non est prohibitum
debitum reddere nec etiam exigere
quod non est tanta distractio [illegible]
[illegible] ut exactio debiti [illegible]
celebratio nuptiarum. secundum Tho. di. 32.
[illegible] in diebus [illegible] et communis [illegible]
[illegible] debiti prohibetur [illegible]
[illegible] ¶ Sed octave epiphanie [illegible]
[illegible] prolongari quod non [illegible]
[illegible] quod si casus hoc intendisset
[illegible] expressisset [illegible]
octavas pasche. 33. q. 4. non oportet. [illegible]
[illegible] bene [illegible] contrahi [illegible]
[illegible] [illegible] littera
[illegible] nuptie. extra de feriis
capellanus. [illegible]
usque ad octavam diem non debent nup-
tie celebrari. Dico tamen [illegible]
non sed tamen illi quorum [illegible] interdic-
non debet contrahere et si contrahit
[illegible] prohibitionem [illegible]
separari a cohabitatione quousque [illegible]
[illegible] de impedimento [illegible]
debet ex toto separari. [illegible]
[illegible]
possit manebunt [illegible]

ex prohibicionis fuit tempore
utriusque temporis servari. De quo
dictum est ex. de eo qui primo contraxit
cum alia mulierem sponsam de fu-
turo. Item debent separari non ad tem-
pus ut agant penitentiam sed in ma-
tricem ecclesie contempserint. extra
de spon. duo. tua. et extra de ma-
trimonio quod contra interdictum ecclesie per totum. ¶ Qui sci-
enter sunt matrimonia clandestina sus-
pendi sunt a divinis [illegible]
ut extra cum inhibicio. ¶ De impe-
dimentis nota quod quatuor sunt. s. que dicunt
impedimentum matrimonii contrahendi. primum
est incestus. 32. q. 1. si quis viduam
et causa dormierint. et causa concu-
binatu. 2m est de eo qui interfecit
propriam uxorem. 33. q. 2. admonere
et interfectores. 3m quod aliquis
rapuit sponsam alterius. 27. q.
2. statutum. 4m quod quis mi[illegible]
[illegible] in [illegible] de sac-
[illegible] [illegible] propriam
uxorem suam de te [illegible]. 30. q. 1.
de eo. 5m quod quis interfecit
sacerdotem. extra de pe. et re. [illegible]
6m de his qui sunt sole-
[illegible]. 33. q. 2. de his et
[illegible] antiquum. 7m quod quis mo-
nialem in uxorem accepit [illegible]
[illegible] coniugio. 27. q. 1. [illegible]
hos omnes casus ponit Ray. [illegible]
et host. [illegible] ultimum quod solus host.
addit. [illegible] et forte alia
impediat matrimonium contrahendum
[illegible] episcopus [illegible] de [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] im-
[illegible]. 33. q. 2. antiquum et c.
adolescentia. extra de eo qui cog.
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] in istis casibus [illegible]
sacerdotis [illegible] quo ad ho-
[illegible] non [illegible]
[illegible] [illegible] ecclesie [illegible] ho-
[illegible] [illegible] post host. tales
[illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] mo-
[illegible] [illegible] [illegible] mo-
do si peniteat [illegible] aut mo-
nialem acceperit [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible].

Omnes extranei quamdiu
sunt consanguinei
[illegible] matrimonio ac-
cusatores [illegible] impedita
[illegible] [illegible] ad
matrimonium [illegible] ad [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] materia et tota
[illegible] 35. q. 6. [illegible]. 10. et 2o. [illegible]
[illegible] [illegible] sua geno-
logia [illegible] extra [illegible]
[illegible] p. [illegible] et melius noverunt con-
sanguinitatem suam propinquam. extra
[illegible] [illegible] [illegible] ad
matrimonium antiquiores et [illegible]
[illegible] [illegible] propinquitatis
[illegible] nota. 35. q. 6. [illegible]. 10. [illegible]
[illegible] quod uxor [illegible]
[illegible] ne illa defenderetur longi-
quitate annorum. extra de [illegible] et [illegible]
[illegible] ¶ Item [illegible] accusatoris ma-
trimonio [illegible] accusator [illegible]
inscriptio in qua accusatorem obli-
get se ad talionem si [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ma-
lo [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible].
ex. de [illegible] extra [illegible]
[illegible] p. c. nobis. ¶ [illegible] de
[illegible] talionem et [illegible] talionis
[illegible] nobis [illegible] [illegible]
et [illegible] non [illegible]
consanguinei in tali [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] libellus [illegible] adversus [illegible]
[illegible] in hoc [illegible] non con-
testata [illegible] ad [illegible] testium re-
ceptionem et ad diffinitivam sententiam [illegible]
[illegible] si [illegible] accusatio de adul-
terio ad thori separacionem. ex. ut li-

non contestatur causa que sequenti. ¶ Item qui admittuntur ad accusationem et qui non admittuntur ad accusationem de quibus supra eodem ti. § Et licet pater et mater sint ydonei testes cum agitur de federe matrimoniali ad testificandum si sit impedimentum consanguinitatis vel affinitatis vel huiusmodi tamen si de ipso contractu agatur, utrum matrimonium sit, non eos contra tamquam suspecti sunt repellendi quia ille vel illa cum filius vel filia coniuncta dicitur ad superiorem dimensionem nobilitatis et honoris. Item parentes videntur filiorum et filiarum incrementum et honorem diligere. extra de testibus super eo. Item quia eadem huiusmodi persona contra idem accusator et testis. ar. [illegible] 3 q. 4 c. epi. in synodo et cap. de parentela, extra de testibus cogendis preterea. ¶ Item si is qui accusatus vult nec ipso ratione [illegible] fuerunt sicut denunciatores sic erant extra diocesim, vel alias si denunciatio non potuit ad eum pervenire, utpote quia nimia infirmitate laborans non fuerat sane mentis, vel ita parvus quod non potuit tunc comprehendere, vel alia legitima causa impeditus erat quod non opposuit tempore matrimonii contracti, si tacuit, nichilominus accusatio sua debet audiri si alias non subsistat aliqua iusta causa contra ipsum propter quam non debeant suspecti repellendi maxime si fuit in ipsa diocesi cum sonaret proclamatio denunciationis licet facta fuerit et ipse in diocesi existens eam ignoraret et non interfuit quia postea didicerit eam non obiecit et ad hoc ex malicia non procedit. Ita si didicisset prius, et ex eo procedit quia sacerdotes impetendo tempore denunciationis fuerunt admittendi, licet illi qui fuerunt admittendi et fuerunt in culpa. Ita tamen non debet repelli cum non sit culpatus. extra qui matrimonium accusare possunt c. cum in tua. ¶ De accusatione coniugis pro adulterio nota quod licet tam secundum leges quam secundum canones hii quibus bona fama adest admittuntur ad accusationem adulterii cum agitur ad penam legalem, ut canones. Cum tamen agitur ad separationem thori non admittitur nisi maritus ad accusandum

uxorem et uxor contra maritum et accusatio huiusmodi debet fieri sic. Verbi gratia volens accusare uxorem de adulterio coram iudice ecclesiastico ad penam legalem debet inscribere libello accusationis facte et ad penam talionis se obligare nec potest hoc agere per procuratorem. Si pecuniam petit vel ingrossus, et si coram iudice ecclesiastico velit accusare ad thori separationem debet inscribere, id est dare libellum accusationis sed non debet se ad penam talionis obligare. Item si non probaverit quod obiecit sit non habeat quod vellet. Item separari alium potest a marito agere et ita per procuratorem. Item et si de crimine fiat accusatio. Non tamen de crimine si quod ingratia. Probabitur hoc etiam de penitentia. In fine. ¶ Item maritus potest uxorem accusare et dimittere propter adulterium et uxor virum. Item de divortio ad penam indicandam. 32 q. 1 ca. Si quis uxorem, et 32 q. 1 c. precepit et sequenti. Certe tamen ea vincenda est. Quod tamen ea vincenda quia est alteri nubendo. 32 q. 1 c. omnis cum.

¶ Et si potius accusatio extenditur ad fornicationem suspiciosam, et que suspicionem continet violentam et certam, ut si probatur quod fuerit solus cum sola in uno nudus cum nuda in eodem lecto aut quod iidem inventi sunt in ipso secreto loco in latebris ad fornicandum comparatis, et homo ad hoc electus. Tunc uxor homini dimittitur. 32 q. 1 dixit dominus, extra de presumptione literas. ¶ Item extenditur ad vicium sodomiticum. Et post illud uxor potest dimittere virum. 32 q. 1 c. omnis cum et 32 q. 7 c. Si quis uxorem et c. de adulterio. Non tamen si vir polluit alium mulierem propter quod uxore extra claustra pudoris coniuncta, affectio nuda ut magis frequenter. Tunc quia vir est ut magis violatur fidem matrimonii sicut turpiter et magis peccat. Et ideo magis dimitti posset. Ita constat quod dimitti posset. Contra fornicationem committit. ar. 32 q. 4 c. Item clericus. Et si dicit quod si quis vir aliquam polluit [illegible] maritus

vt ad uxorem eam omnes mechos eius con
cubitus aut aliorum morbus forte eam legit
timus Sed si intro pt. s glo. Ad. hug
tu quod dixit et in hoc ultimo casu
non potest dimitti. Item si vir tra
diderit eam vxorem in possessionem vt
in aliquo loco viatico si ipsa non fuit
in culpa sed violenta vt supra de
capta potest propter hoc ab ea dimitti
secundum hug et laur. sed propter sola volunta
te utriusque adulterandi non potest
unus coniugum alterum dimittere
quod utriusque fornicatio est effugata
Est secundum propter fornicationem carnalem coniux
dimittendus est. Item propter spiritualem for
nicationem vt si maritus vel vxor
inciderit in heresim vel etiam infi
delitatis paganitatis vel gentili
tatis et contrarios inducit
coniugem ad infidelitatem in quo casu
poterit ab eo separari licet alteri
nubere non licebit. 28 q. 1. Ydo
latria extra de divortiis Quanto
et c. de illa. extra de con. con
iug. vlt. nec potest eum dimittere
si se velit corrigere vt in c. de
illa. Vnde extra e. xi. Item
quod in casibus non potest adultera a
viro suo accusari vel dimitti
primo si vir sit convictus de fornicatione
32 q. 6 per totum. extra de divortiis
Significasti. 2o si vir prostituit
eam extra de eo qui cognovit consanguineam vxoris
sue. 3o cum ipsa credebat vi
rum defunctum et nupsit alteri
tempore mariti redeuns eam recepit
vt dicitur e. 10 de 8. 4o si cognita
fuit latenter ab aliquo quem credebat
esse virum suum et non fuit. 34 q.
2. In lectum. 5to si fuit violenter oppressa
32 q. 5. Ita ne. nec de vi ab
alio non exigendo. 32 q. 1. Omnes
amici. 6o quod reconciliavit
eam sibi post adulterium vel quod
eam publice adulterantem retinuit in do
mo maritali. 32 q. 1. capitulo 1o et 2o et 3o
7mo si ab infideli coniuge repudi

auit et illa nubat alteri. postea si
tamen ipse et ipsa ad fidem conuertantur
tenetur eam recipere extra de divortiis
Gaudemus. Secundum Vlt. et Ray. et thom.
iure communi c. xi. Item Item si forni
catio vxoris est occulta et non potest pro
bari non debet vir eam dimittere. Sed vo
sit manifesta distinguendum est quia
aut ista adultera est correcta aut pec
cata corrigi aut perseuerat in malicia
et perseuerat in eo. si correcta est non
debet eam dimittere. quia non est nimia
peccati conpetens quod correcta iam peccare
sit. Similiter si parata est se corrigere
vt iustum est non tenetur eam dimit
tere quia non est vna pena grauiore
ponenda ad corrigendum delictum quod lo
mo non potest expiari. Sed vero perse
uerat in malo et probabiliter presumatur
corrigere quod non licet eam retinere
sed omnino dimittere ne videatur
sue turpitudini consentire dummodo cor
reccionem debitam ei apponit. tunc et
eam presumitur vel fornicatione marita
ipsa primam suam corrigendo se reuertit
aut quia cum correccionem promittens
ex consilio sacerdotis cum magis
scilicet di. 34. nec de refecta vel penitencia
si non reperies. Secundum Ric. di. 34. Item nota
quod cum constat viro de fornicatione
vxoris sue. potest eam auctoritate sua
propria dimittere quantum ad thorum vel
debitum ei negando Ideo si tunc
commisceret cum illa non propter incontinenciam
ipsius sed ex gratia ex impedimento
accusandi eam. Si autem ex compulsione auctoritate
ecclesie debitum ei reddidit. ipsum quod
maneret si non impediretur ubique ac
cusacionis. vnde c. q. h. Ad hoc vero ad
cohabitacionem non licet viro vxorem dimittere
sine auctoritate ecclesie. et si dimiserit eam
debet cogi ad eam recipiendum nisi convicti
fornicacionem eius probare posset et sic
Ro. si per confessionem vel dicto non restitueret
vxori quia lapsus est non probaverit recepto

f persone fiat. Et sic d[icitu]r intell[igitu]r q[uod] d[icitu]r 32
q. 4 [illegible] ecc[lesi]a. ¶ Quid ergo si h[ominis]
si adulterium est ita notorium q[uod] nulla tergi-
versatione celari possit. tunc potest vir non
expectata sententia auctoritate dimittere. extra
de divor. significasti. et ideo forte ei
debitum denegare. Quid ergo si
quamvis sit notorie fornicata mulier
[illegible] non recedit a viro
suo nec puta moratur cum adultero
non potest eam vir suus dimittere seu
expellere propria auctoritate simpliciter a
cohabitatione. quod si fecerit cogetur
eam recipere. Si vero illa postquam
expulsa fuerit a viro notorie for-
nicatur eo quod sit cum adultero moratur
non tenetur eam recipere. et huius causa potest
vir ipsa invita monasterium intrare
vel ad ipsum [illegible] forsitan. Quid huius
quod si mulier puta morata sit cum ad-
ultero vir eo ipsa invita [illegible]
potest intrare monasterium si non illa vi-
ro invito. Sed si non puta moratur cum
adultero. tunc tenetur si aut sciens ingres-
sus fuerit monasterium potest repetere.
Et quamvis mulier adultera sit licet
vir religionem ingredi non debet et si fe-
cerit potest revocare. sed tunc ingres-
g sa est viro sciente et non contradicente
vir dicta licet et vir tenebitur con-
tinere. ¶ Item quid ergo si fiat ac-
cusatio quod si marita probet
fornicationem vir confitetur nec exhi-
bet contra illam de aliquo. A. casu
in de quibus [illegible] absol-
vere a cohabitatione qua ei tene-
batur et a [illegible] sed tenetur continere
vivente ea vixerit et potest religionem
ingredi ipsa invita. 27 q. 2 agatho-
h sa. ¶ Item si vir propter fornicationem
uxoris separatus est ab ea per sententiam potest
vir qui non peccavit eam reconcilia-
re et si reconciliaverit potest eam co-
gere ad hoc non obstantibus sunt la-
psi ad hoc [illegible]
[illegible] in famosi [illegible]
[illegible] reconciliare
i [illegible] 32 q. 1. [illegible] ¶ Si vir ad-

¶ Quid si adulterium fuit occultum et mulier notorie
non potest vir eam licet accusare separari
nisi [illegible] non deficit [illegible] exe-
quendi probandi. ut 32 q. [illegible]
[illegible] si tamen vir [illegible] propter
mulierem mortua nolit [illegible] agere
[illegible] sic peccato possit
per sententiam dimittere 32 q. 1 [illegible]
[illegible] Quid quando vir est
adultera et si [illegible] non possit
[illegible] accusare [illegible]
[illegible] tollet [illegible]
in foro iudiciali ut 32 q. [illegible]
k 3 admonere. ¶ Item quando
[illegible] iudicentur
quod licitum sit propter adulterium alterius
mittere. mulier tamen viro non [illegible]
peccat propter bonum prolis [illegible]
peccavit vir [illegible]
[illegible]
vir et mulier [illegible] bonum fidei
[illegible] h. Et si [illegible]
[illegible] alterius [illegible]
mittere potest [illegible] tho. dicit 3q [illegible]
[illegible] castigare uxorem potest
ab ea separari [illegible] abstinere
et ad tempus quo mulier [illegible]
ei [illegible]
[illegible] cohabitare viro suo
[illegible] velit [illegible]
[illegible]
[illegible] potest [illegible]
ingredi alteri dimittere quod ad [illegible]
[illegible] ad actum reddendi [illegible]
Et si ad tempus [illegible]
propter [illegible] ab altero se subtrahit
statim [illegible] reconciliare
28 q. 1. idem. ¶ Item [illegible] l
coniugem accusare de spirituali for-
nicatione. Respondeo de heresi et illo
excipitur quod alter [illegible] de for-
nicatione carnali [illegible]
[illegible] voluerit. ut si velit [illegible]
[illegible] compensatio habet locum. [illegible]
fiat accusatio de fornicatione carnali
et exceptio de spirituali admittitur.

excepcio et super illa excepcione primo
tur proceditur a hoc propter periculum
heresis sive infidelitatis ut ho.
[illegible] c. v. quod sit cum

Pluribus modis contingit
fieri divortium et ad quantum di-
cendum in [illegible] ut q. vel
ratione consanguinitatis contrahentium vel ut
[illegible] maleficiatis vel saltem ut ut
frigiditas. quantum dicendum est supra
in titulo ad mutuum [illegible] qualibus
debiti seu cohabitacionis [illegible] tamen quod
[illegible] eorum contrahentium ut sic in
hiis quae separantur propter adulterium
commissum vel religionis ingressum
[illegible] vel ad [illegible] si autem [illegible]
[illegible] alter coniugum fiat religiosus
[illegible] contrahentium ut dictum est supra
[illegible] s. Ray. ¶ Dico etiam quod cum
allegatur frigiditas [illegible] petit divortium
[illegible] 28 numero. et si mulier hoc
confitetur dabitur a iudice terminus arbitrarius
[illegible] ut unius mensis duorum aut tri-
um vel unius anni per quod simul mo-
rentur et postea iurabit vir se non
posse cognoscere mulierem nec mo-
veri ad appetitum coitus. mulier
vero iurabit quod nunquam percepit ipsum ad
hoc aptum modo et uterque iurabit quod
diligenciam adhibuerit ad hoc et uterque
secum habebit vii propinquos seu vicinos
bone fame qui iurabunt se credere quod
illi verum iuraverint et sic divortium
celebratur et mulier nubat cui vult sed vi-
ro interdicitur ne aliam ducat et si alias
[illegible] cognoverit [illegible] erat et prior
[illegible] separandi. tunc mulier eum repel-
lere potest propter adulterium commissum. extra 32. q.
1. de [illegible] c. q. c. [illegible] tamen si ex
ipsa confessa fuit frigiditas fuit concordia stan-
[illegible] non posset eum tunc repellere propter
adulterium commissum. extra 32. q. 1. ff. ad
legem iuliam de adul. l. si uxor. [illegible]
[illegible] ¶ Et si mulier negat frigiditatem viri
et asserit se ab eo cognitam prius stabitur
[illegible] mulieris. [illegible] etiam [illegible]
[illegible] hoc asserit [illegible] eo [illegible]

[illegible] est de habendo impotente
viro [illegible] forte vir ea contraxerit per
[illegible] et si [illegible] cum mulier sit [illegible]
[illegible] q. vel actor [illegible] in [illegible]
[illegible] vel poterunt ab invicem separari.
¶ Si autem mulier divortium petit propter
frigiditatem viri et vir hoc fatetur dabitur terminus
et fiet ut predictum est et celebrabitur divortium
sed si vir postea cum alia contraxerit et eam
cognoverit ambo coniuges [illegible]
efficiuntur et prima admissa ad priora
connubia [illegible]. extra de fri. et male.
Laudabilem. Et si vir negat se fri-
gidum et asserit se cognovisse mulierem
standum est verbo viri [illegible] mulieris
extra de despon. impu. continebatur. et 33.
q. 1. Quemadmodum accepit nec forte mulier
[illegible] asserit [illegible] probet se virginem
extra de proba. Proposuit [illegible] proba-
[illegible] per duas vel plures ma-
tronas honestas et ad hoc peritas
extra de fri. et ma. c. fi. ff. de ven-
[illegible] l. 1. quia si res occulta est
[illegible] et manus et oculus obstetri-
cum [illegible] hoc quamvis fallitur. 27. q. 1. c.
[illegible] ¶ Si vero mulier allegat frigiditatem
viri sed diceret eum secto castratum
aut defectum membri patientem [illegible]
ea cognosceret et divortium peteret
si vir hoc negaret tunc [illegible] statur
[illegible] cum [illegible] probari posset per as-
[illegible] ¶ Si per virum accusetur mulier
[illegible] probari petit divortium propter
[illegible] mulieris vocabuntur
matrone digne fide [illegible] et
[illegible] inspiciant quod [illegible]
[illegible] sit [illegible] aut posset fi-
[illegible] et si [illegible] quod non sit [illegible]
[illegible] ad divortium. Si vero [illegible] propter
[illegible] quod [illegible] post [illegible] statim [illegible]
[illegible] celebratur et dabitur viro licencia
contrahendi cum alia. sed mulieri
[illegible] extra de fri. et ma.
[illegible] Si autem post divortium [illegible]
quod mulier post [illegible] separari [illegible]
[illegible] eo [illegible] sed
vir accepit [illegible] cum [illegible]

Si vir post cognoscit duas mulieres
sue uxoris et ob hoc petatur divorcium
debet prius consulere ne forte hoc contin
gat propter aliquod peccatum eorum .xxxiii. q. i.
Si per sortiarios. Et sibi prestando
sacris iniungetur eis ut sicut fe
cerint et bona fide dent operam ad de
bitum carnale reddendum. Et sic per
triennium habitabunt simul. Quo pacto
transacto ad eam impares quod sic in
iacuerint fecerunt et non potuerunt co
misceri. Et tunc adiuncto propinquorum in
iuratorum seu vicinorum ut dicitur eo c. et b.
celebrabitur divorcium et utrique dabitur
licentia contrahendi. extra de fri. et male.
ca. ult. et c. dilectus. Si per sortiarios
predicta cohabitacio triennii sic in
telligenda est ut quolibet tempore annorum
saltem per maiorem partem committere et
bona fide operam dent quod impediatur
ut non carnaliter impediantur ut dicit Raymundus
secundum Ho. in glo. extra de fri. et male. sup
eo. Si vero alter coniugum non vult
ad mandatum iudicis cohabitare ex
communicandus est et ideo quia stabit
est caucio ydonea exigenda ut
cohabitet. ... extra ut li. non con. Quia
fi. ult. et distinguatur per curiam
secularem. extra de iudic. ca. non ad hoc
... fiat si cohabitet et non attemptet.
Si ecclesia decepta per falsas probaciones
et huiusmodi celebravit divorcium
et post vir fecit se sacerdotem vel ingressus
est religionem. Comperto postmodum quod ecclesia e
rat decepta ... professionem fecerit
sed tamen sacerdos vel religiosus huiusmodi resti
tuetur uxori non posset illa cohabitare ad
conveniendum et tamen ei debitum reddere
si non exigere potest. Si tamen in duobus casibus
mulier repetatur vir ipse vir non
potest petere uxorem quod predicatur et per
sacri ordinis susceptum seu per religionis in
gressum. Si duo fratres duxerunt
duas sorores vel duas consangui
neas et sit divorcium ... utrum ...
et uxor sua per ... quod ... consanguineus

non dicitur quod homo ab uxore separatus propo
nit alios actus aliquos in prejudicium
extra de fri. ... nec dilectus. Sed quantum
tamen ad commixtionem carnalem distinguitur quando
sed alter coniugum sciat impedimentum
et nec sciat et coniungere. Tunc non ex
igat debitum nec reddat. Si vero quod
ex causa probabili reddat sed non exigat.
Si vero credit ex causa credulitate
reddat et si potest deponat conscientiam
erroneam et sic exigat. extra de ...
ex inquisitioni. Sed Ray. ... post
... divorcium propter adulterium
... vir fornicationis non potest mulier
eum repetere. Sed iudex ex officio ...
cogere virum recipere ad uxorem suam
ut extra de iur. tua nos. extra
de divorc. ex litteris. Cum ... quod
divorcium fit sicut ... quando
... ante divorcium ... et si ...
triennium ... maneat penes ...
... Si maior penes ...
... quam commodius ...
per triennium alendus. Et si ...
... homo erit expensis ...
... Si alter coniugum fuerit
infidelis et ... etiam ...
de fideli ad alendum ut ...
h. extra de ... Quia ? glo.
Quid de fornicatione carnali ... non tene
... uxor ... ut ... fi
fornicatione spirituali ...
pellit ... si ... cum ...
de cetero ... ea mora possa
... ... defensa ...
non contingit in fornicatione spirituali ...
... ... alia ...
... carnali ... polluitur ...
... in spirituali ...
... ult. in glo. Item ... quod
... recessit a viro suo ... auctoritate
... petit ... viro suo ...
est quod corpore ... ipsa ... non ...
... spoliata ... sed non potest peten
... expensas a viro ... sed post
quam ab eo recessit ... cum ...
expulerit sed si ea ... non ...

tur postmodum tenebitur ad expensas
ex. de divortiis significasti in glo.

¶ Vir separatus ab uxore propter consanguinitatem
sic iurabit. Ego quod ab isto die in antea
per nullum ingenium recipiam talem
mulierem consanguineam suam in coniu-
gium nec in adulterio. nec cum ea ad
unam mensam manducabo nec bibam
nec sub uno tecto manebimus nec
cum ea in loco quo ubi nulla pos-
sit esse mali suspicio et non pro loqui
per certa necessitate coram testibus ydo-
neis nec aliquid coniugem accipiet
nisi post pacta prima que facit licentia da-
ta ab episcopo suo seu eius commissario
35. q. 6. ab isto die vel sic hoc iuramentum
observatur ut dicunt doctores eo [illegible]
¶ Vir etiam reconciliabitur uxori
sic iurabit. ab isto die in an-
tea istam coniugem tuam quam iniustis-
sime dimisi [illegible] tenebo ut ma-
ritus suam uxorem in dilectione et debita
disciplina nec illam propter ullum malum in-
genium a te separabo. nec illa de-
vota a te accipiens sic te deus
adiuvet. 34. q. 1. et 2. sic te deus ab isto
die. [illegible] de divortiis propter adul-
terium [illegible] c. [illegible]
[illegible] ¶ Queritur de dote post divortium.
Dos est illud quod datur a vi-
ro mulieri propter onera que et matrimonii susti-
net et quamdiu durat divor-
tium talem [illegible] ... diu stat
matrimonium propter [illegible] dotis viri [illegible]
[illegible] dotem [illegible] solito matrimonio sol-
vitur et dos [illegible] sic [illegible]
dos [illegible] mulieris
illud quod maritus dat uxori in
matrimonio vocatur donatio propter nuptias
ex. de dote post di. c. si natura in glo.
plerumque ¶ Si propter adulterium mu-
lieris fiat divortium dos remane-
bit toto tempore viro. et si mulier
separata a thoro viri propter adulte-
rium [illegible] propter hoc amisit dotem
postea probata consanguinitate [illegible]

quam et viro separentur eo mulier re-
petit dotem repetere. [illegible]
[illegible] fuit [illegible] mulier [illegible]
[illegible] propter [illegible] subsecuto. ex.
de bigamis. [illegible] et c. ult. et c. ut per
hoc [illegible] delinquendi causa [illegible]
[illegible] et ne excogitetur falsa probatio
[illegible] de hac [illegible] ult. ¶ Item
sicut maritus lucratur dotem propter adulte-
rium uxoris. ita mulier lucratur do-
nationem propter nuptias propter adulterium viri
ex. de dot. post div. plerumque
item sicut post mortem naturalem re-
vocari potest dos et donatio ita per
[illegible] quod de morte [illegible]
[illegible] placuit in glo. ¶ Si mulier
ex causa iusta eo separata sit a viro
suo propter fornicationem divortium, [illegible] con-
sanguinitatis [illegible] lex. Si tamen
ignorans huius impedimentum contraxit
dos ei restituitur et viro [illegible] sic con-
traxit ignorans impedimentum
restituitur post divortium donatio propter nuptias
et quicquid alter ab altero recepit
[illegible] fuit [illegible]. Si autem contraxit
sciens impedimentum [illegible] debet quic-
quid alter alteri dedit et fisco appli-
cabitur [illegible] ex
[illegible] ex. de [illegible] q. ex parte in
glo. ex. de [illegible] q. de dote post divortium
[illegible] in glo. et c. ult. [illegible]
[illegible] que adiuncta sunt ex bo-
[illegible] viri et mulieris [illegible]
[illegible] sit soluto matrimonio. ex. de
[illegible] in glo. item fructus dotis [illegible]
[illegible] restitui sunt [illegible]
[illegible] fructus autem [illegible]
[illegible] sit [illegible]
propter [illegible] et [illegible] soluto matrimonio
debent restitui. ex. eo. c. [illegible] et in
glo. ¶ [illegible] quod vir [illegible]
[illegible] propter adulterium [illegible] dote quam
[illegible] propter adulterium lucrabatur et [illegible]
[illegible] ad [illegible] 32. q. 2. admonere
et in glo. [illegible] maritus debet compelli

dote restituenda stat soluto m[atrimoni]o si co
fessit i[n] rebz i[m]mobilibz. si a[utem] i[n] rebus
mobilibz ex[tit]it stat d[icitu]r restit[uti]o sit an
nu[m] s[ecundu]m rb. eo. ti. § vlt. Et p[otest] ma
ritus i[n] dote restituenda expensas ne
cessarias i[n] rebz dotalibus [con]stitutas
detrahe[re] utputa si domu[m] fecit
q[uae] erat ruitura mulieri vel si pistri
nu[m] l[ve]l orreu[m] factu[m] sit si oliveta
restaurau[er]it vites putavit et
similia ff. de impensis. i[n] re do.
fact. l. i. iii. Et n[on] condempnabit[ur]
maritus i[n] dote n[isi] p[ro] q[ua]nto pot[est]
facere ita solu[m] ut n[on] egeat ho
nest[a]te si n[on] dolo malo desierit est
& d[icitu]r cautu[m] exponi[t] q[uod] si per
venit ad meliore[m] fortu[nam] q[uo]d
nu[n]q[uam] restituit plenu[m] s[ecundu]m Ray. c.
eo. ¶ Item mulier i[n] hoc q[uod]
dotis sue sit p[re]fert[ur] omnibz cre
ditoribz viri n[on] tu[n]c h[ab]entibz exp[re]s
sa[m] ypotheca[m] n[isi] forte alias sit i[n]
s[imi]li iu[r]e petens dote[m] p[re]cedere
te. s[ecundu]m c. donac[i]o[n]e ff. in q[ui]b[us] ca[usis] n[on]
p[re]fert[ur] mulier n[isi] creditoribz posterioribz
c. de pignor. l. vlt. Pot[est] ecia[m] vi
extante m[atrimoni]o recuperare dotem
ut cu[m] maritus vergit ad inopia[m]
vel pete[re] satisfac[tione]m si maritus sit
suspectus de dilapidac[i]o[n]e q[uod] res
tituet ei dos soluto m[atrimoni]o. ex[tra]
eo. ti. p[er] vestras & s[ecundu]m glo. ¶ Item pro
delicto viri n[on] d[ebet] mulier dote[m]
amittere ex[tra] de pig. ex litt[er]is. Item
si amisit cu[m] lesa maiestatis
c. ad le. iul. ma. q[uis]q[uis] cu[m] sold. Item i[n]
q[uo] h[ab]z agnoscere de m[atrimoni]o h[ab]z e[ti]a[m] de
dotis tempore accessio. ex[tra] de
do. ne[c] vi. & inn. c. i. io. i. & z. o. u[bi]t[ur]
de dote q[ua]tt h[abe]t ...u[m] n[ihi]l le
gentibz videat[ur] obscur[um].

V[er]u[m] causis matrimo[nia]libz du[p]lex
e[st] modus agendi. p[ri]mus
e[st] actio i[n] petitorio iudicio, ut
si mulier dicat pet[it] ea[m]
i[n] maritu[m] suu[m] et p[ro]p[ter]ea co[n]traxit

cu[m] ea & petit eu[m] s[ibi] adiudicari
i[n] maritu[m] & i[st]o mo[do] agendi s[ecundu]m
d[icitu]r negat excipiendo q[uo]d ea[m]
n[on] p[otes]t ex v[oluntat]e sua ff. talis vel ...
impedi[mento]. p[ro]p[ter]ea tractabit[ur] excep[tio]
mariti. et ea p[ro]bata q[uo]d p[er] p[ri]m[u]m
& vir e[st] absoluendus. Alius mo[dus]
agendi e[st] cu[m] mulier petit vi
rum s[ibi] restit[ui] tanq[uam] iniuste spoliat[a]
ab eo dimissa & h[oc] e[st] agere
possessorio q[uia] petit possessio[nem] s[ecundu]m
n[on] suu[m] ex[tra] de ordi. possess. c. po
eo. io. & s[ecundu]m Ray. v[er]u[m] cu[m] mulier
r[e]petit maritu[m] s[ibi] restitui [et]
maritus excipiat de consang[uinitate]
vel impedi[mento]. p[ro]p[ter]ea d[icitu]r ei sibi resto[rari] q[uo]d
cognoscatur de except[ione] mariti
ex[tra] de divorc. porro ex[tra] de re
stitu. spol. ex conq[uest]e & c. li[tte]ras h[oc] t[ame]n fal
lit i[n] q[ui]b[us]da[m] casibz i[n] q[ui]b[us] n[on] fier[et]
restit[uti]o. ¶ P[ri]mus e[st] si obiciat[ur]
mulier fornicacio[n]em p[ubli]ca q[uod] si
p[ro]bet[ur] ita nota e[st] q[uod] nulla ter
giversac[i]o[n]e celari possit. n[on] restit[ui]t[ur]
ei vir n[isi] ip[s]a probet viru[m] suu[m]
adulteriu[m] co[m]misisse. tu[n]c ei
et co[m]pensac[i]o & restit[ui] d[ebet]. ex[tra] de
divo. signifi. ¶ 2us si obiciatur
co[n]sanguinitas maritus q[uod] ...
lec p[ro]bari & p[ro]bac[i]o co[n]firmatur
i[n] contin[enti] parat[u]s e[st] i[n] eo ca[su] de
recipi i[n]stanti ad cautela[m] ne ...
obvioni[s] malicie fiat. Et ...
p[ri]mus ad coh[ab]ita[n]d[u]m n[on] q[uo]ad ca[...]
vt i[n] d[ic]to c. litt[er]as. ¶ 3us si obic[iatur]
e[st] exceptio rei iudicate ...
n[on] e[st] restit[uti]o facienda n[isi] p[ro]...
except[io] cognoscat[ur]. ar[gumento] ex[tra] de
... ¶ 4us e[st] cu[m] vir petit ...
s[ibi] restit[ui] uxore[m] & ip[s]a timet de s[a]evicia
viri d[icitu]r q[uo]d restit[ui] suffici[enti] cautione
ne recepta q[uo]d e[am] male tractet
ex[tra] de restit. spo. ex transmis
sa. Et i[n] h[oc] ca[su] si mulier ...
... ... quasi v[ir] ...
... ... suffici[ente] ...
d[icitu]r iudex ... facere ... suffi[ciente]

amicos qui tractabunt eam bene et ho-
neste sic. vt dicit [illegible] et quod non
ledat eam in persona vel in rebus
et hanc cautionem prestabit sub iuramento
[illegible] de benedicto. Et si mulier non
confidat de iuramento viri tunc prestanda
est ei cautio pignoraticia vel fide-
iussoria sub certa pena [illegible] extra vt
lite non contestata. Item [illegible]. Et si eam
in capitali odio. Et si eam in capitali
odio prosequatur quod nullo modo de
eo diffidat ne possit ei de sufficienti
[illegible] providere [illegible]
[illegible] si ab eo penitus removeatur [illegible]
[illegible]. Dicit Ray. quod in omnibus
[illegible] casibus mulier petenti [illegible]
[illegible] restituta fuerit [illegible] extra [illegible]
[illegible] si in possessione fuisse et [illegible]
[illegible] spoliationis [illegible] ordinario [illegible]
[illegible]. Sed de duobus [illegible]
[illegible] de officio del. consultationibus. Item
[illegible] tunc ecclesia recedere a viro
si petat de restitutione [illegible] corpus [illegible]
admittitur exceptio [illegible]
possessionis [illegible]. Extra de divor.
[illegible]. Hoc intelligo [illegible] fuit
fornicata [illegible] cum adulterio [illegible]
[illegible] extra de iureiurando [illegible]
[illegible] restitutio [illegible]
[illegible] illa de quibus probaverit
[illegible] vt [illegible] pacifica
possessione et [illegible]
[illegible]. Item si [illegible]
petit [illegible] negatur [illegible]
[illegible] probatio [illegible]
[illegible] extra de [illegible]
et extra de iureiurando [illegible]. Item
si [illegible] petit [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] monasterio [illegible]
extra de [illegible]

Consequenter videndum est
qui filii sunt legitimi [illegible]

[illegible] qui filiorum [illegible] sunt legitimi vt
illi qui de vxoribus [illegible] de [illegible]
[illegible] procreantur. Alii sunt natura-
les tantum vt filii [illegible]
[illegible] quando [illegible]
[illegible] potuit producuntur. Alii sunt
legitimi tantum vt adoptivi de quibus [illegible]
[illegible]. Alii sunt spurii vt qui de
incestu vel adulterio nascuntur [illegible]
de [illegible] per leges dampnato
vt extra [illegible] filii sunt legitimi. Tanta
[illegible] glo. vlt. extra de [illegible]
[illegible] in glo. Item filiorum [illegible]
sunt [illegible] bona fide
[illegible] contraxerunt [illegible]
copulatos vt si alter tantum [illegible]
[illegible] et sic legitimus [illegible]
[illegible] extra eo ti. ex tenore
[illegible] si clandestine contraxerunt [illegible]
[illegible] affectata [illegible]
si ambo impedimentum [illegible]
[illegible]. extra de [illegible]
[illegible]. Et [illegible] tales [illegible]
[illegible] bona fide
non [illegible] impedimentum [illegible]
[illegible] de [illegible]
[illegible]
[illegible] vtrisque [illegible]
[illegible] facultatibus
[illegible] hereditate [illegible]
[illegible] extra eo [illegible]
[illegible] illos [illegible]
[illegible] in effectu
[illegible] et honores
[illegible] extra eo. conquestus [illegible]
tanta. Item filii illi [illegible]
[illegible] legittimantur extra eo. per
venerabilem. hiis duobus modis legittima-
[illegible] reperiuntur. Alio modo legit-
timantur filii illi [illegible]
[illegible] naturales [illegible]
legittimando et cum heredibus [illegible]
cum legittimatione [illegible] cum aliis
[illegible] vt si [illegible]
[illegible] testamento [illegible]
[illegible] naturales
[illegible] naturales
[illegible] imperatoris [illegible]

spiritualis legitimus efficitur, et si nullo alio
filio patris siue legitimo existente ipse filius
naturalis patre defuncto offerat seipsum curie
legitimus efficitur, et si pater offerat filium
suum curie ciuitatis de qua est, uel de
alio vico consimilibus, ut Instit. de
nuptiis § ult. Istos primos modos
potes videre supra eodem § per tuas et ibi. ¶ Quid
vero non legitimantur per leges sed imperator
atorem, ut ad eius motu et quibusdam
gratia tales legitimauit et scit pp.
Item nota quod legitimatus ab aliquo seculari
ut ciuitate uel ne legitimatus ad
omnes actus seculares in terris que legi
timanti subsunt et etiam in aliis terris
quo ad negotia secularia non sunt tamen quin
agere et alteri prouidere contra ta alios
terras non succedunt ab intestato, sed sic
instituerint heredibus defuncti. Sed
taliter non intellige legitimatus ad
ordines, quia hoc non est de iurisdictione
laica iudicis. Legitimatus vero ab
episcopo quantum pertinet, quo ad minores or
dines et beneficia sine cura et in alia
diocesi potest ad predicta. Similiter hoc
est iurisdictionis ecclesie et in nullis
indiget et multo magis si a papa. Sed taliter
per hoc non erit legitimatus ad actus
seculares nisi in terris que temporaliter ipsi
subsunt sicut premissum est, ubi extra eo. ti. per
venerabilem. ¶ Item filius natus de solu
to et soluta et si postea natus filius matri
monium alteri quo mortuo contraxit
cum patre eius filii ut eius si per dig
nitatem qua morari dimisit etc. Si uxor
filii legitimus est filius et ad omnes actus legitimos
admittetur. Secus autem si tempore contractus
non poterat esse matrimonium, quia tunc licet sublato
impedimento duxerit eam non legitimatur
filius. extra eo. tanta. Item si vir alicui
fiat sacerdos ignorante tamen altera
ipsa uxore sua et postea ex ea ge
nerat filium, ipse filius legitimus est et non eget
dispensatione. extra de eo qui. cum inhibitio et c.
placuit. Sed si vir consentit quod uxor or
dinaretur aut secus non admittit tamen filius illius
est et dispensatione eget. ¶ Item per dispensationem

etiam illos quia tales sunt intersint monaste
rium de iure ad eos ordines promo
ueri sed ad prelaturam non possunt promo
ueri sine dispensatione. ut extra de fil. presb.
c. i. Si vero remanent in seculo nec
ad ordines nec ad prelaturam sine dis
pensatione legitima promoueri ut in dicto
c. i. Sed et tales quibus adhibetur dis
pensatio magna ratio quod ordinantur
et constituuntur in ecclesiis aliquibus ali
na si fuerint filii presbyterorum. extra de fi.
pr. presentium. Clara res, ut et quacunque
aliquo tali modo iusti fuerint, ut ibidem
c. ex transmissa. Maior est contra
textus quia et nullo modo constituuntur
ibidem c. tua. ¶ Si ab episcopo dispen
satus est cum illis qui ad ordines et
beneficia etc. non extendit non ad ma
iores et beneficia curata sed inspectus
nec ad dignitates nec ad personatus
patris non per specialem potestatem dispensat
extra de fi. p. is qui. Si vero a papa
fiat cum tali dispensatio potest promoueri
ad canonicatus prebendas non tamen ad digni
tatem pontificalem uel personatum ad quos
electionem procedi conuenit. extra de pre
c. ult. ¶ Item nota quod primo per speciales
... filius presbyteri si natus fuerit de illarum
... quia tempore quo uxor eius
... presbyter tenuit secum in domo
... per concubinam. Propositum est eius
filius sed ille qui in matrimonio natus est
filius mulieris quam filius et qua mulier de
monstrauit. Sed etiam non fuit natus ex
tali concubina tamen si potest probari
quod presbyter ... filium appella
bat eum coram ... et eos appellabat
etiam ... filius eius indicabat ... sic
... et sacerdotem concubinam ...
... et ... ex ea natum
... filium suum tractabat presumitur eius
filius. Si vero ... confiteantur ...
... filium suum ... et filio eorum ...
in ... ex ... cum ...
... eius ... pater suus indicat

p. vbi in glo. extra de fi. p. Michael extra
de probac. per tuas. extra qui fi. sint
le. c. vlt. ¶ Queritur si moueatur questio
aliquis infancia seu pendo quod non sit filius
illius cuius reputatur. Dic ut dixi de his
rebus pendente lite. extra eo. ti. cau-
sam in glo. vlt. de cla. despon. eo.
vlt. ¶ Quid si nati de matrimonio clandestino
tamen plene sit legitimi quod banno edito in
ecclesia in clandestinum fuit approbatum
extra eo. ti. quod nobis. de cla. despon.
ca. vlt. et nati ex. hoc an quis natus
sit ex thoro legitimo tractandum est tamen
coram iudice ecclesiastico. q. j. dictos [illegible]
fundanda. cum possessio hereditatis
tractari debet coram iudice seculari. extra eo.
ti. lator. ¶ Filios procreata ex matrimonio
infidelium in 2o gradu consanguinitatis
contrahentium si post in ad fidem catho-
licam conuersi fuerint. legitima est sponsa.
extra eo. ti. ca. vlt. De filiis illorum
[illegible] dixi supra eo. ca. et § pro. [illegible] Nota
quod filiis uxor tenemus apud [illegible] ma[illegible]
tenemus apud patres. Dic ut dixi supra de diuor.
§ de par. vo. vt. fin. ¶ Quid si legitimi de
ut ali. de bonis parentum non fuerit
[illegible] ut a bonis patris exclusi quod
[illegible] causis. primo si pater suus fuerit
hereticus quod bona hereticorum ipso iure
confiscantur. extra de heret. cum secundum
leges. 20 si pater commisit crimen lese ma-
iestatis. C. q. l. in fine. 3o si pater erat
[illegible] habebat ad uos seu feudum
[illegible] iure debet transire ad filios
[illegible] si mutilauit patrem
[illegible] ipsius [illegible] perdet totum ius
[illegible] dignitate quam in ea habebat [illegible]
[illegible] ad filios. extra de pe. c.
[illegible] ¶ Quid si illegitimi a parentibus de
[illegible] ali. de bonis [illegible] canonica
[illegible] sumit a iure naturali [illegible]
[illegible] filiorum [illegible] sancto
[illegible] talibus filiis [illegible]
[illegible] submittere [illegible]
suppetunt facultates. extra de eo.

[illegible] quod [illegible] habebat. Et in hoc
[illegible] agit [illegible] canonicum [illegible]
[illegible] talos ex dampnato coitu na-
tos ab [illegible] excludit.

Infra tempus luctus. i. infra
annum post mortem mariti sui
mulier sit [illegible] leges infa-
mia [illegible] ad penam [illegible] al-
teri liberam habeat facultatem. extra de
2is nuptiis ca. vlt. ¶ Multis ad
2as nuptias migrare presumat donec
ei constet quod ab hac luce migrauit
coniux eius. Si ad alterum coniugium [illegible]
[illegible] de morte sui coniugis ultra
[illegible] debitum teneatur reddere [illegible]
[illegible] exigere. Et si de priori coniuge
uita postmodum constiterit relictis ad
ultimo amplexibus ad anteriorem
coniugem [illegible]. extra eo. ti. ca. 2o
de hac [illegible] vide supra ca. [illegible] ¶ [illegible]
[illegible] ad bigamus [illegible]
[illegible] extra eo. ti. Vir autem
[illegible] intelliguntur [illegible] non conse-
[illegible] optinent [illegible] pos-
sunt [illegible] benedici. de pe. di. 3. [illegible]
ex [illegible] de 2is nuptiis be-
nedicendis [illegible] ex parte
[illegible] ex parte mulieris sunt
2e [illegible] ex parte mulieris. Si autem
virgo contrahat cum eo quod prius fuit
[illegible] benedicentur
[illegible] ¶ [illegible] non benedicantur
benedicentur in 2is nuptiis [illegible] est
quod [illegible] benedicta caro non benedicta
[illegible] quia [illegible] benedicta [illegible]
[illegible] quia efficiuntur una
caro vir et mulier. caro benedicta
trahit ad se non benedictam [illegible]
[illegible] trahit ad se [illegible] ad
[illegible] non [illegible] fit [illegible]
[illegible] in glo. super ca. [illegible] hic
[illegible] quod nullo 2o nupto
sit benedicendo [illegible] potest [illegible]
[illegible] antiquam consuetudinem [illegible]

ponit quedam consilia quos credit fu-
isse c° 22 ubi dicit quod si forsan alter eo-
rum, ut ambo ad 2as nuptias trans-
ierint et primo bigamus sit fiunt
dicenda est benedictio in 2as nuptias
Ex sic inter se maritus vidue mor-
tuus qui non fuit bigamus in 2as nuptias
istius vidua contraxit cum relicta
quia non fuit bigamus in 2as nuptias
mariti sue decedit nuptias eorum 2o bi-
gamus ipse nupsit eorum primus fidat in 2as
nuptias bigamus consistit si ille qui prius
contraxit cum vidua et non fuit in
2as nuptias eius bigamus contrahat
cum virgine seu ex bigamis fuit
nuptias eorum sic inter consilia illa
que incipit Contractum antiquum ¶ Est
de iure antiquus capellanus benedicens
2as nuptias suspensus erat ab
officio et beneficio et mittendus erat
ad sedem apostolicam pro absolutione capitu-
lum ut ex eo [illegible] in hoc rigor hodie
temperatur ita quod presbiteri qui 2as nuptias
benedixerunt eo sunt ad hoc ad sedem
apostolicam venire minime teneantur
sed a pena suspensionis in hoc casu a iure
inducta per suos possunt diocesanos
absolvi hodie in dicta consti-
tutione antiqua contractum quod dicit fuisse c°
22. ¶ Sed quod in nuptiis plures da-
tur benedictiones unde super nubentes
in introitu ecclesie super pallium post nup-
tias et super thorum in sero. Ideo notandum
quod omnes benedictiones sunt eadem bene-
dictionales quod dicitur in primis nup-
tiis dicitur etiam in 2o non utrisque coniugibus
ut alter fuerat bigamus prior post eum
que meretur [illegible] excellenti
mysterio coniugalis copula consecra-
tur in qua agitur de unitate et
casus in qua significatur in primo
nuptie non in 2o ut ex De biga-
mis Debitum in 2o nuptie ista
pro peccatis dimittenda est. Ubi ab
inhonestum est bigamus pro bigamus et
vidua pro bigamus ¶ Sed unde et
nunc contrahunt in facie ecclesie
et benedicuntur postea dimoveantur

inter eos cum carnalis copula
impetum legitimum venit ad 2as nuptias si aliquis
benedicentur si qui volunt ad 2as nup-
tias ipse benedictio fiat tamen
est quod semper operatur in secundo
fiat contrarios voluntatis et bene-
dictio facta sit accepta non potest dimitti
in ipsa et sic est non potest in secundo
in omnibus sed de 2o nuptias ¶ Contra
quod uxor 2o nupta bigamus fuit de 2o
marito mortuo non potest ad eos con-
pertinet et mariti confessio sed si heres
aliter contra nuptias ut prius ipse obstitit
ad eos aliquos cum fuit impubes
ut ex 1a cum 2o marito possidet
illorum ut ad iusta causa. maritus
tenet eos aliquos ex matrimonio cum suis
ibi transeunt ad maritum unde
quorum de bonis consueta sit quia
maritus habet administrationem bonorum
non enim ut eos aliquos contra
mariti non in extrema necessitate
tamen potest ut maritus ad episcopum
eos pro iudicem appellare ¶ Iste
uxor tenetur viro obedire. Alias de
de rebus eorum a viro suo petere
an si hoc bona fide faciat ut
viro et ei tempore et loco oportuno
videatur quod illas melius consulat
et si ad votum habere non potest
ei obedire si eas petat contra
dicit cum eas tradendo viro plus
valet ad peccandum si ubi ¶ Iste
si uxor est quod non cura de latere ade
ut de costa facta fuit non de capite
ut consideratur quod in consortio
bas dilectionis non fortissimus
de capite viri facta viro dominari
videretur proiecienda intus sed de pedi-
bus ad pedes subicienda ex quo viri quod
a viro suo non est honorata ut dicitur
non tractanda vilis ut ancilla
tamquam socia sumenda dilectio quod pro
dicit apostolus Ephesios unde diligite
uxores vestras sicut Christus dilexit
ecclesiam simul et sic inter eam et
viro desideret salutem vero quo

ad hoc imitando quod dominus christus qui pro salu-
te nostra mori voluit et videri in pectus lap-
sis penitentie in factis se imparabitur sup-
...capit imitando christum qui dicit per prophetam
...et animus peccatrici. Tu fornica-
ta es cum amatoribus multis tamen revertere
ad me et ego suscipiam te. ¶ Tempus igitur a
... futurum est amanda ut non sit in
... timor nimius aut inordinatus. Quia
ut dicit Seneca et recitat ... -
... impossibile est fieri amor
... mulieris ... oblivio et ...
... tenebat ... alto ...
... frangit ... cogitationibus
... detrahit ... in aliena
... amor ... in sua ...
... uxorem ... amatorem
adulteram. Adulter ... est suus
amator ardentior. ¶ Est
... custodia sagacitas quantum cum
... potest ut dicit
... nichil potest impe-
... dicit duo mulieres ...
... tua sepe ...
... et ...
... amatores suos et ...
... quidem impediat ... uxoris ...
... cautior ad
... ab ea peccandi ...
... 26 ... in adulterio ...
... custodia non ...
... uxor predicta
... custodia ...
... quidem ...
... audivit ...
... querendo ...
... uxor sua ... de
hoc monuit ... talis ... medeatur
... hoc ... non ...
... Sic ...
... predicta ...
... sic ...
... ei ... possit eius ...
... ei ... uxorem ... ¶ Est
... custodia ... ¶ Est ...
... castra ...
... ¶ Si autem timore
... non ... ut ... ho-

erubescat. Si autem in pudore sentit
sic confusa fuerit illi non est de facili pro-
...: In baculo pastorali. Pro qua ergo
uxore admonens quod sepe proficiat doctri-
na ... confundere. Et sic
pudor ... et ... ut
castigetur sicut ancilla que erubescere nescit, ut libera. ¶ De viduis addit
... ut mortuo marito
... eligant vitam vidualem
... mortuo ... vir mulieris ...
mortua ... quod ambo fuerint
... mortua ...
de honestate ... a ...
... quibus ...
... una ... mortua
... de ...
... quod dicit Beda. Prudeat
... honestatis ... non pos-
... potuit potuit ...
... ¶ Est ... mulier ...
... cogitat ea que sunt mundi
... placeat viro ...
... que ... sanguis ...
... non potest ...
... cum ... Si ...
... vult ...
... est hoc ... ¶ Hic
finitur 8a pars. Incipit 9a et continet capitula. ¶ Capitulum 1m de consecratione altaris
ecclesie et cimiterii et de reconciliatione eorundem. Capitulum 2m de dimensione ecclesiarum et locorum
sacrorum. Capitulum 3m de decimis et oblationibus. Capitulum 4m de residencia et ... ad ...
... ponendis. Capitulum 5m de observatione ieiu-
niorum. Capitulum 6m de feriis observandis. Capitulum 7m de sepulturis. Capitulum 8m de
testamentis et ultimis voluntatibus.

In ista parte nona primo
agendum est de consecratione eccle-
sie ... quod solus episcopus potest habere
ecclesias consecrandi, ut de consecratione distinctione 1
... episcopus ...
... suas ad consecrandum
ecclesias committere. ... alteri
... reconsiliare. Capitulum

d

e

f

vt ex̃ eo. ti. aqua. hoc vlti9 intē
n͡ at a sc̃e ap̃ca fuit p̃mulogatiuo
no. dz ecc̃a consecrari sn̄ missa. de
co. di. i. ca. 2o de fabrica. ĩ fo. et
id q̃ dz consecrao ecc̃az dz 2 missa
celebrao. ex̃ de ce. mi. referente
s glo. Et pt ecc̃a consecrari tn̄ die
bz dnicis q̃ p̃uatis. ex̃ eo. tua. ¶ Itẽ
B ecc̃a consecranda n̄ p̃9 dotata
fuit expet. ex̃ eo. cu sic. et s glo.
de q. di. i. nemo. Et de dos com
petens s sit monasteriu ipm tenta e
q p̃sbri. diaco. subdiaco. cantores.
2 lectores pnt inde quode susten
tari. Si aut sit ecc̃a collegiata tn̄
dos dz suffice ad minq p̃oz bz vt 2
2 q possunt hospites recipere m̄ra
spalia p̃solido. Et si ep̃c consecrẽ
ecc̃az n̄ dotata tn̄ ea dotare sic
tn̄ cu prudencia que ordinat su tn̄
s forte su lesionis sue ec̃ h̄o posset
facere alt no. n̄ h̄tz p̃piu. Et si ep̃c
n̄ potest ea dotare tunc fundator
9 ecc̃e tn̄ ea dotare 2 ad h̄o co
pelli pt. hec ec̃ fundatoris illi
ad h̄o tn̄. hn̄ ĩ glo. b. sup dom̄ c.
C cu sic. ¶ Itẽ pt ep̃c auc̃te p̃p̃ia cōse
crare ec̃a qua ipe fundauit ĩ di
ocesi alteri ep̃i. q̃muĩs ĩ solo p̃p̃io edi
ficauit hui9 ecc̃az. vt ĩ solo spec
tante ad ec̃a e spest ip̃e ĩ q̃o ad spu
alia po. tz n̄ bz. i6. q. 2. s q̃s ep̃oz. ¶ Itẽ
D ecc̃e cathedrales conuentuales et
parochiales. vniuerse n̄ consecrate de
bet consecrari p dioce sa9 ep̃m sa
biennio a tp̃e constructionis earu. Et
s n̄ fuit consecrate q̃ta dom̄ t9
manebit a missaz solep̃nis inter
dc̃e quousq p ep̃m consecret. vt in
const. octo. c. domo dei. Et si gubna
hui9 ecc̃e no consecrate vt eis
vicarii 9 q̃ta annum p9 ip̃is ecc̃e co
structoz ep̃m sunt si comode fieri
posset sup ip̃is consecracoe n̄ req̃
rat t̃ sarte ecc̃ia9 sua vt p eius
q̃ta dom̄ t9 sup h̄o ep̃us requira

ex tc̃ done illud fecit ab off̃o maneat
suspensio. Ep̃o vo talit requisit9 qui
noluit p se vt p aliu q̃a biennu a
tp̃e constructionis ec̃e h9i ea conseqat n̄
fuit legitti9 impeditu a tunc dal
2 sc̃dalu vsq dc̃o illa consecr. dc̃
ut e suspensus q̃ ĩ illo actu cōse
craciois illius reassumat. Exaltat et
2 sic vt ex aude eo dc̃ta penae ex
studeat ep̃c in suu consecraco in
penderi ne diu culto e cu gnis p
cellatu ĩ deo cao domi dei ¶ Itẽ no
lz a9 ecc̃az antiqua consecratam
p̃textu amplioris vt pulcrioris
faciende dirpiende absq lr̃a 2 con
diocesa. ep̃i. dm̄ dilic studeat et
tn̄ expediat dare lra vt negta
in const. oct. cao zbasilliatz ¶ Itẽ
zbz aut dz ecc̃a dudu consecra
ta ista consecrari. qm̃ 9 crepu
ta ista consecrari. Hoc 9 cr ep̃u
dubitat q fuit consecrata. vt n̄
2 ho q̃ n̄ app̃z inde al̃q scriptum
ĩ instrumto dotacois ec̃e vl r̃ilr
ecc̃e vt columpna vt ĩ ta mar
morea. vt h9 n̄ app̃z de h̄o as tes
tes qui deponere posset de visu
eo de auditu. de con. di. i. solẽt.
Suffiaut ea ĩ h̄o ca. q plures p
m̄ples ip̃e n̄ sit aliq pudi9. 2o
s ecc̃a exusta fuit. i. q̃ parietes
sunt combusta. vt diruta seu notabi
dequassata ĩ to9 f̃ ĩ maiori pte. sed
co. di. i. ecclesis. Secus si to9 tectu
exustu fuit. ex̃ eo. ligneis. 3o
D s ecc̃a funditus sit diruta. 2 ex
toto reparata sic ex eisd lapidib
ex aliis. de co. di. i. de fabrica
vo n̄ simil s successiue 2 diuersis
fuerit vt diruerit. 2 n̄ sit s suc
cessiue 2 particulatim reparati sic pro
cedit n̄ eet reconsecranda. ec̃ s
eadm ecc̃a intẽ aut reparatur 2 p
tuc dz ecc̃a reconsecra p assione
aque exorzizate. Aliqui tn̄ dnt
q̃ si oes parietes ecc̃e parti p̃tm
2 particulatim redificarentur. ec̃
cīat reconsecranda. h̃ fuma c. o. h̄.

ierit. Et addit Hostiensis altaris vel destructionem
vel mense amotionem non reconsecrabitur ecclesia
propter altaris, ut extra eo. ti. c. ij. De expresso
Hostiensis licet contrarium in quibusdam canonibus inveniri
videantur. Et ut in ro. per hanc decisionem
corrigitur capitulum de con. di. i. si motum. Item
si ecclesie consecrate additur ad longum
et latum non debet reconsecrari quia sacrum
trahit ad se non sacrum. extra eo. quod dilectio.
Sed sufficit si aqua exorcizata aspergatur
sicut de con. di. i. si. et de fabrica.
Item [illegible] quibus casibus ecclesia debeat re-
consiliari antequam in ea divina celebrentur.
Primo si committatur homicidium in ecclesia vel
eius occasione effusio humani sanguinis. extra
de conse. ec. proposuisti. Secus de levi effusione
vel modica ut si casu sanguis de na-
ribus effluat aut si quis ungue alterius
aliquantulum excorietur et sanguis ef-
fluat. Et non solum [illegible] si quis homo fecit
[illegible] animo effundendi sanguinem. Secus
[illegible] extra ecclesiam vulneratus in ecclesiam
effugiat et ibi sanguis decurrat. Item
quando in ecclesia committitur adulterium seu
illicitus concubitus seu illicita seminis effusio
extra de adulte. significasti. Et per vicem
[illegible] in conjugio. Sed per pollutionem in
somnis non est ecclesia reconcilianda. Si vero
[illegible] reddat debitum in ecclesia
ut forte tempore [illegible] ut ad ecclesiam [illegible] non est ecclesia
reconsilianda secundum Hug. et Gof. Alii dicunt
quod reconciliari debet in casu predicto. Et hoc tenet
Io. an. extra de conse. ec. si ecclesiam. Hoc
[illegible] seminis effusio quandocumque fiat
in ecclesia et sit occulta non est reconcilianda ecclesia
et [illegible] homo. Item si excommunicatus
fuerit in ecclesia sepultus debet reconciliari. De con.
di. i. ecclesiam. extra eo. consuluisti. Item si ecclesia
ab episcopo [illegible] excommunicato consecrata fuerit [illegible]
[illegible] Si mortuus excommunicatus in ecclesia sepul-
tus [illegible] polluunt [illegible] foras [illegible] ossa
[illegible] proiciantur per os et manus excommunicati
Item quid si de lapide cadente de
ecclesia quis occidatur in ecclesia. Respondeo
ecclesia propter hoc reconcilianda non est nisi fu-
[illegible] occiderit ex quo [illegible] non
fuit mala voluntas ad violentiam

secundum Ho. et Hug. et in similibus casibus [illegible] dicendum.
Item si quis in ecclesia vulneretur letaliter
et postea in domo sua vel alibi extra ecclesiam ex
vulnere illo moriatur reconsilianda est
ecclesia quia in [illegible] mediatus in mortem causam
accepit secundum Hug. et Gof. Si vero extra ecclesiam
vulneratus fuit in ecclesia post ex vulnere illo
moriatur non est ecclesia reconcilianda. Si tamen quis
vulneratus in ecclesia sanguinem colligit ne
effunderetur vel statim exit antequam
sanguis in ecclesia distillet reconsilianda
erit ecclesia propter violentiam in ea factam.
Si vero super tectum ecclesie homo interficiatur
sagitta vel alio modo non est ecclesia reconsilianda
quia extra ecclesiam videtur factum sic dicit Hugo.
Et allegat eum Io. an. super c. si ecclesiam
de con. ec. li. vi. Item quid si vir [illegible] in ecclesia
occidit dicit Hug. et Io. an. super decreta
[illegible] quod est reconcilianda. Vel sit gravius de-
lictum [illegible] occidere iniuste
quam [illegible] iniuste et propter [illegible] est ecclesia
reconcilianda secundum Gof. Et a. tenet contrarium
quia in tali casu non egit reconsiliationes. Solus
episcopus ecclesiam potest reconciliare ut deinde
[illegible] per se vel alium episcopum et potest [illegible] episcopus
aquam benedicere et aliquis cum ea ecclesiam
reconciliare simplex sacerdos.
Hoc non potest [illegible] si consuetudo hoc habeat
extra eo. ti. aqua. Sed ex commissione [illegible]
simplex sacerdos potest hoc facere. aqua
tamen per episcopum prius consecrata [illegible]
Item sanguinis vel seminis emissione
si ecclesia non consecrata polluta fuerit
[illegible] debet aqua exorcizata aspergi et lavari
[illegible] organa divine laudis suspen-
duntur. Et hoc fieri potest per simplicem
sacerdotem cum aqua per episcopum exorcizata
aspergi et lavari ut tenet Gof. extra eo. ca. ult.
et sic intelligitur [illegible] secundum Gof. Secus
de ecclesia consecrata ut dictum est quia per solum
episcopum reconciliari potest. [illegible] recon-
siliatio maior [illegible] et minor sic notat
[illegible] de con. di. i. ecclesiam [illegible] debet fieri
per episcopum cum aqua benedicta vino
et cinere. Minor per simplicem sacerdotem
cum aqua per episcopum exorcizata et talis
reconsiliatio sufficit pro ecclesia consecrata [illegible]
[illegible] et postea separata ut supra

dicebatur. Et ecclesia etiam non consecrata san-
guinis vel seminis polluta si operetur vel re-
sultet. Secundum doctores hostiensis ecclesia non consecrata que
certo diu commode poterit consecrari ex
eo. si ecclesia. ¶ Ecclesia sanguinis vel se- D.
minis effusione polluta sit consecra-
ta fuerit sed non oportet hoc non erit necessaria
nisi in ea celebrans eciam fuit irregularis in-
currit. extra de eo qui ex. 10 q. l. eo. ¶ Eccle- P
siarum consecratio et monasteriorum
oratoria et huiusmodi loca consecrata reliqua-
non debent ad humanos seculares vel ad
usus prophanos quomodolibet devenire.
¶ Ad consecrationem altaris non est G
necessaria consecratio ecclesie nec altaris
non. Una sit altaris fundus patet extra eo. eo. non
altare sit reliquias continere
non de hoc inter de altaris fixo. de
q. di. 4. plac. et eo. non oz. Dicit glossa
super verbo eius placuit quod sufficit corpus
Christi loco reliquiarum. alii dicunt contra
tantum. Item in eadem ecclesia possunt esse
plura altaria sunt consecranda. extra
eo. cum sit. altaria et que dedicari
celebraturi ... non sunt eciam ...
secunda sed ut vestes que non ce-
lebraturi item beatissimo. extra de
sa. eccl. eo. 20 ¶ Item si mensa re-
secundum et altaris si mota et muni- R.
tata. iuxta sententiam doctorum destructa
sit tabula eius superior quod dicitur mensa
sacrificii si sit iuxta in angulos su-
orum et que prius fuit solet al-
taris consecratio. ¶ Item si motus
alius fuit de lapidibus angulis in-
sed iam continentibus et supportantibus
in quorum quarto eius mensa iterato
sed altaris consecratio et reconsecrandum
est altare. extra eo. ad hec et eo. q.
in dubiis. hoc intelligunt quidam
quod super quattuor columpnas mensa
altaris residet et una earum mota
est vel de aliis lapidibus sit pars
quod mensas non tangunt quia tunc esset
mensa et altare reconsecrandum
si tota mensa cum adherentibus lapidibus
transfertur item reconsecrandum
est altare si in sigillum lapidem quod

sigillatur reliquias in fronte altaris
fractum fuerit motum vel diminutum. extra
eo. eo. quod in dubiis. de q. di. i. si
motum. Si autem altaris augmentetur
in tantum quod diminuitur prima forma rec-
secrandum est quia forte datur eciam rec-
secrandum de q. di. i. hoc modo secundum si forma pars aug-
mentum vel diminutum non sunt tamen
tanta. altaris de eo lapideum vel
seu ligneum. Salvo si debeat consecrari
de q. di. i. altaria. ¶ Licitum est presbitero
in suppedaneo altaris in ecclesia non consecrata
si non licet hoc facere in ecclesia consecrata si
absque episcopi licencia. ar. 68. di. quorum de q.
di. i. nos presbyter. ¶ Ecclesia sine licencia episcopi fuit
altaria destruenda. ar. de eo. di. i.
ecclesia. Item antequam consecratio cimiterii
in ecclesia est etiam reconciliatio si ci-
miterium consecratum sanguinis vel semi-
nis effusione pollutum fuerit reconsecrandum est
eorum vel domus ecclesie cimiterium
pollutum est consequens quod ecclesia est
polluta sanguinis vel seminis effusione ...
quod est contiguum eius. et antequam recon-
ciliatum sit non debet in eo aliquis sepeliri sed
si cimiterium sit remotum ab
ecclesia. Secundum eo. pollutio cimiterii
contingit stagnus ecclesie non sequitur hoc est
cum ecclesia polluta nec nunquam dignior
ecclesia polluta ne minus digniori pollu-
atur ad secularis magis dignitas
eo. si ecclesia. hoc sensu est non est mina
incertum vel plures si plura eius ...
et ea est prius ... violato ecclesie altare
parte vel violato non erit alte-
rato vel de eo eo. ¶ Corpora fide-
lium defunctorum sepulture in locis sa-
cra a paganis secundum quod extra bene
ut huiusmodi. non sit hoc ex ...
extra de sa. ec. a nobis. Cimiteria
consecrata in quibus corpora paganorum
sepulta sunt non debent reconsecrari
de q. di. i. ecclesia si corpora huiusmodi dece-
tuta sunt ab aliis fidelium corporibus
discerni poterunt. alioquin extra de se-
pulturis sacris et ipsa cimiteria consecra-
ta sunt reconcilianda sed paganorum cada-
vera sunt reconsecranda secundum quod
est non est ecclesia et quia extra ...
pultus fuit aut recordarentur ... celebrari
non autem emunitate corporis eius

et si destitui potest cum si ecclesia non fuit con-
secrata. secundum Ber. in glo. extra eo. si ecclesia.
¶ De calice patena vestimentis et
aliis que ad altaris pertinent decorem
supra patet 4 ca. l. d. B. C. D. E. ff. Ite-
rum palla altaris et vasa sacra
et alia huiusmodi non debent ad laicos usus
converti. sed si nimia vetustate con-
sumpta fuerint debent igne combu-
ri cineres in ecclesia reponi. 14. q. 3. quod
semel. et de con. di. i. altaris. Si vero
non fuerint consecrata sed fracta et separa-
ta licet non ex ea separata iterum consecra-
ri. Si vero plures partes separentur
dum tamen fortior maneat. secus vero si
tota fortior solvatur secundum Al. et B. ¶ Vasa
sacra unius ecclesie pro necessitate possunt in ho-
sum alterius ecclesie in eadem forma vel conflata
vendi possunt communiter. extra de con-
se. di. i. ligna. ubi dicitur quod ligna ecclesie
non debent in usus laicorum admitti sed
in edificia honesta ecclesie pertinentia
tangi possunt non tamen ad immunda ut
sunt coquina et huiusmodi secundum glo.

Immunitas ecclesiastica est privilegium
seu libertas ut persona
vel res ad ea pertinentium
ecclesia consecrata multas habet im-
munitates quas non habent cimiteria
secundum Hug. et Ho. Et ecclesie non consecrate
auctoritate episcopi tamen dioc. constituti ut
Inno. eo. ti. c. ecclesia et si privata. Primo
quia nullus mortuus in sacra ecclesia sepeliri
debet nisi episcopi abbates aut digni presbiteri aut
clerici seu laici in dignitate constituti
13. q. 2. nullus. Item quod in choro non debent
morari laici cum clericis. de con. di. 2.
sacerdotum. Item quod in presbiterio habitaculum
nullatenus ecclesie de cetero concedatur.
de con. di. i. ligna. Item placitum secu-
lare non fiat in ea sed causa sanguinis
maxime in eadem fieri. extra eo.
ti. c. decet. nec ecclesia placita nec negocia
et prophana ventilari. nec sepulture
iudicorum placitum nec processus iudi-
cum secularium nec similia in ipsis locis
sacris ... valent. extra eo. ti.
decet. li. 6. Item precipitur quod

quibus debet ecclesias non de spiritualibus
rebus venalibus mercatum teneatur in
villa vel civitatibus quas exercere possent
et quod prelati hoc statutum per censuram
ecclesiasticam faciant observari. in consti.
Ot. et Otto. cunctos decet. Item quod non fiant
in ecclesia ludi teatrales cum larvis
et aliis inhonestis. ut extra de vi.
et ho. cle. cum decorem. secus vero de
honestis et devotis representationibus
ut representatis presepio hodie magis
et huiusmodi que potius inducunt ad de-
vocionem quam ad vanitatem. arg. de con. di.
de. q. di. 2. sunt. ¶ Item nullus
ad eam confugientem licet per vim
expellere extra ecclesiam et cimiterium. nisi
non fugiens ad eam sit publicus latro
vel qui frequentatas itinera vel publicas
et aggressionibus obsedit. Item non sit
notorius depopulator agrorum. qui de
nocte agros depopulatur. vel
vastat et comburit. tales enim exci-
piuntur ipsius. 17. q. 4. si quis. extra eo. inter alia
De talibus enim non intellegitur quod
dicitur exo. 22. Siquis ex industria
occiderit proximum suum et per insidias
ab altari meo evelles eum et mo-
riatur. ¶ Item si quis in ipsa ecclesia vel
in cimiterio commisit maleficium enor-
me spe ab ea defendi. quod semper
fuit in quibusdam... non debet ab ea de-
fendi. eo. ti. c. ultimo. Et qui commit-
tit homicidium mutilacionem vel aliud
maleficium grande in una ecclesia
eo non debet ab alia ecclesia defendi si
ad eam confugiat quia qui in unam
peccat omnes ecclesias facit iniuria orbis
quia in re veritate tamen sit una ecclesia
in toto orbe. licet forte apud aliquos
ex consuetudine aliter observetur. secundum Ar. Si
vero malefactor quodcumque grave de-
lictum commisit. extra ecclesiam simpliciter
si ad ecclesiam fugiat et libere ingre-
diatur debet in ecclesia defendi et debent
rectores ecclesiarum salvare ei vitam et
membra et potuerit rectores hec
petere tales confugio concedere

[illegible]

p(re)buit auxiliu(m) vel consensu(m). ext(ra)
e(odem) t(itulo) s(an)c(t)e. vide s(upra) p(ar)te 4. c(apitulo) 21. b. Et
si excom(municatus) sit a suo dioc(esan)o mon(itu)s. q(ua)d(ra)
terminum quod ab eo p(re)fixu(m) t(er)ra sua eccl(es)ia(st)ico
subiaceat interdicto n(is)i an(te) p(re)fixa
satisf(act)io(n)e vel nullatenus relaxetur. Si
v(er)o t(er)ra n(on) h(ab)et d(omi)n(u)s t(er)re e(st) q(uia) m(odo)
ut p(er) dioc(esan)u(m) mon(itu)s. q(ua)re termi(nu)s
(com)petente(m) a d(omi)no suo expell(er)e
tenet(ur) alioq(ui)n t(er)ra sua subiace(bi)t
ut ex(tra) e(odem) t(itulo) c. q(uo)d d(omi)ni huiusmodi p(er)ic(u)-
les excom(munica)t(us) i(n) eo remanserit diu ma-
tris (et) si sit excom(munica)t(us) eius fiat a
p(re)lato suo mon(itu)s i(n) t(er)mi(n)um que(m) ei
dixerit p(re)fige(n)du(m) intimus satisfe-
cerit. ext(ra) de ex(cessibus) p(re)latorum c. l(ite)ris n(ost)ris
i(n) reg(u)l(ar)is. (et) capt(us) sit p(ri)vat(us) (et) si v(er)o
capt(u)s ad quos d(omi)ni(um) eo(rum) reg(u)l(ar)-
b(us) eccl(es)ia(s)t(ic)is (com)petendi p(ro)p(ter) qu(em)
q(uo)q(ue) sit t(ra)nsl(atus). Et i(tem) p(ro)ximus
q(ui)a q(ue) p(e)nalia sunt c(ontra) incendia-
rios (et) effractores eccl(es)iar(um) volumus
observari q(uo)d (con)stit(utio) de p(er)so(na)lib(us) (et) tu-
tela (et) illa eo (quod) i(n) d(omi)nib(us) mad(r)ijs
(con)t(ra)riis seu aliis loc(is) ad quos
c(on)ven(er)it p(re)latos eccl(es)iar(um) vel ad. de-
cimas p(er)tinentib(us) q(ui)cq(ui)d aut
abstulerint aut (con)su(m)ps(er)int
ex(communica)ti sunt ut i(n) d(ict)o c(apitulo) n(on) tutela.
Vide s(upra) p(ar)te 4. c. 21. (et) ¶ It(em) eccl(es)ia
violata s(e)c(un)d(u)m suspensa reputat(ur) cum
p(ro)pt(er) t(er)ra. S(e)c(un)d(u)m eu(n)d(em) re(con)cilia(n)da de d(ece)t
q(uo)d delinquit i(n) eccl(es)ia sua (et) s(ecundu)m
p(ost) pu(n)ie(n)d(us) q(ui)a culpa(m) n(on) h(abe)t
p(ro)p(ter) eo(s). Formata est orat(io) a d(omi)no
simul h(abe)t n(on) h(abe)t s(ecundu)m ho(stiensem). ¶ It(em) s(ecundu)m
u(n)iq(ue) i(n)iu(r)ia q(ui) ag(un)t (et) violant ec-
cl(es)ias eccl(es)iastic(as) (et) ab ip(s)is rapi-
unt (con)tract(us) seu (con)ti(n)ua(n)t ho(mine)s eo(rum)
s(ecundu)m eo(rum) (con)mittunt (et) excom(muni)cati sunt
xi. q. 3. si quis deinceps. Et (pro)h(ibi)to h(oc)
sunt (com)p(ar)ib(us) p(ro)p(ter) poenitentia(m) quinquen-
ni(s) ut ma(ior) vel minor s(ecundu)m ar(bitriu)m in-
dicis ut i(n) d(ict)o c(apitulo) quisquis (et) c(apitulo)
si quis (con)tumax. Et d(icitu)r deci(ma) pecu-
nia vel loc(u)s (et) s(acr)a (et) t(em)pla vel eo

(con)i(n)munitas violenta. xi. q. 3.
si quis ma(n)ifest(us). ext(ra) de s(e)n(tentia) exco(mmunicationis) p(er)ducit
(et) effractores (et) incendiar(ios) eccl(es)iar(um)
ip(s)o iure sunt excom(municati) xi. q. 3. c. c(on)-
t(ra) de s(e)n(tentia) exco(mmunicationis) (con)questi. Et eccl(es)ia(s)t(ic)e (et)
sunt ornat(us) d(icitu)r t(em)p(o)re incendii
d(icitu)r (et) q(uo)n(iam) fi(er)i ut hoc iade
n(on) sua supellectilia mitte(r)e
n(on) p(ro)p(ter) hostiles incursus aut i(n)-
cendia rep(er)entia seu alias neces-
sitates urgentes sic t(ame)n ut neces(sita)te
cessante res i(n) p(ri)stina loca re-
ve(r)tant(ur). ext(ra) de custod(ia) eucha(ristie). re-
ling(u)a. ¶ It(em) not(andum) q(uod) s(ecundu)m inno(centium) pa-
triarche. heretico(rum) p(re)d(on)um sic
p(ro)donum p(ot)est eccl(es)ia muniri (et) castel-
lari (et) p(ro)ut h(abe)t ren(un)ciam. n(on)
s(ecundu)m laica s(ed) et c(on)t(ra) d(icitu)r de-
fend(er)e (con)tra (et) ea q(uod) i(n) ea sunt ex-
t(ra) de custo(dia) eucha(ristie). reli(n)q(ui)t. q.
q(uod) s(ecundu)m res (et) alia h(ab)e(n)t q(ui)a. s(e)c(un)d(u)m t(ame)n
q(uod) cessante neccessitate cess(are)t castel-
las. (et) pro t(ame)n d(icitu)r eccl(es)ia castellari n(on)
munire ut i(n) eis fiat guerra vel
i(n) ea recipiant(ur) q(ui) guerram fa-
ciunt q(ue) p(ro)p(ter) p(er)icu(lum) s(ecundu)m h(ostiensem).

Tertium est necessitate quinta
ex nona lex p(re)cepti e(st) de
solutio(n)e decimar(um) re(ddend)a h(oc) (con)-
structa s(ecundu)m tho(mam) 2. 2. q. 87. (et) p(ro) h(oc)
ho(stiensis) declarat Est a(utem) decima om(n)i(um)
bono(rum) iuste q(ue)sito(rum) p(ar)s deci-
ma deo data. ext(ra) eo t(itulo) tua
nobis (et) s(ecundu)m hosti(ensem). ¶ Decimar(um) quedam
sunt p(re)diales quedam p(er)sonales que(dam)
mixte. Prediales decime sunt
q(ue) p(ro)veniunt ex p(re)dijs s(i)ve t(er)ris
seu possessionib(us) ut sunt vin(um) bla-
d(um). fructus arbo(rum) (et) s(imilia) ut ext(ra) eo(dem)
ad ap(ostolicam) (et) c(apitulo) pasto(ralis). Et d(icitu)r q(uod) d(ece)t
d(ic)i deci(m)a dec(ima) (et) distincte n(on)
deduct(is) expensis ut s(upra) dictis n(on)
eo illis expensis que sunt
i(n) fructibus colligendis. ext(ra) eo-
de(m) c(apitulo) cu(m) h(omines). Et d(ebe)t fieri d(ecim)a ut
fructus p(er)veniunt (et) augmentant

unde separatim census redditus
vel tributum huiusmodi. Et si pro feodo su-
erit filius separatus quod tamen solvo
debet usque decimas totius integre dandi
est. ex(tra) eo(dem) tua nobis et c(apitulum) cum non
sit. Sed an debent solvi in loco ubi
crescunt ut in agris ut in vinea
et ad ecclesiam deportari servanda
est loci consuetudo. de ex(tra) de se-
pult(uris). certificari. ¶ Quod autem pro-
fit quod debentur ex negociationibus
vel artificiis. scientia multa sunt
venationes vel similibus ut in
decimis pastoris et s(upra) eo(dem). et debent
solvi deductis expensis secundum quos-
dam q(ui) d(icunt). Et patet huius de-
cimas plene solvi in fine in ti(tulo) e(odem)
ex(tra) de pignoribus. ex litteris. ¶ Quod autem
de agnis et aliorum fetuum a-
nimalium lanis lacte et similium
possunt dici mixte. Cum enim pro-
veniunt ex prediis vi-
tam provenit ex prediis. Premunt
commune causalia sic sunt predialis
partim vero proveniunt a persona
custodia et industria personarum sic
videntur personales secundum hoc et de huius
agnis pullis vitulis et aliis
agendis provisio dicit oportet deciam pro
fetibus in mixtis ... doctores secundum medio
decimam ... sic transeunt sub
custodia pastoris. Unde iudicium ... de
decimis de quo dedignatur homo
di. ex. ca. ult. 4. q. 1. c(apitulum) decime
¶ Item reddatur pro omnibus laicis
tenentur solvere decimas. 16. q. 1.
c(apitulum) decimas. Item vero non de dote et
secundum de presumptionibus. ex(tra) eo(dem). c(apitulum) ex parte
et nobis. Alia autem congregatio quod
ab aliis clericis secundum stipendia spiritualia
suscipiunt ea de omnibus debent
secundum ... in glo(sa) eo(dem). c(apitulum) ex. Et breviter
a quolibet dande sunt nisi specialiter
privilegio domini pape exempti sint
ex(tra) eo(dem) tua et c(apitulum) ex nobis. Sunt
enim privilegiati a solvendis decimis
hospitalarii cistercienses templarii
de possessionibus suis quas propriis
manibus vel sumptibus excolunt

hoc intellige de possessionibus tamen quas ante
lateranense concilium adquisierunt. De post hoc
vero hoc per decimam concilii est collatis
sint vel adquisierint et monasteria con-
de novo postea fundata tenentur
decimas dare eo(dem) c(apitulum) ex parte huius pro-
priis manibus vel sumptibus excolant
ex(tra) eo(dem) c(apitulum) ex parte abbatis. Aliis vero religiosis
hoc concedit de novalibus quas pro-
priis manibus excolunt. de ortis et nutrimentis
animalium quia decimas solvere non tene-
ntur. ex(tra) eo(dem). ex parte tua. Et sic hoc
tenendum est de monachis in-
ter se et canonicis regularibus et aliis
religiosis conventibus et cum quicquid
dicatur contra 16. q. 1. decimas et
non obstantibus aliis iuribus antiquis
secundum hoc. ¶ Sed circa ad decimas nova-
lium sciendum quod cum dicatur concedit a-
liquibus aliquis quod novalium decimas
prestare valeant per eam permissionem
pape qua decimas veteres ea contin-
git intelligi de illorum novalium de-
cimis que tempore impetra-
tionis huius iam possidebant in con-
tendentia illud privilegium vel ultra
loca in quibus veteres debitas
decimas percipiebant quod impe-
tratores et pro ipsa tamen percipiunt
quia secundum impetratores huius privilegii
tempore impetrationis possidebant
veteres debitas in toto vel altera
medietate tamen non extenderetur ad utram-
que medietatem novalium in-
vel alteram medietatem vel contra
fecerint asseverantes vel contingit
eius. vero ad per huius concessionem de
eo contingit casus per eos quando
quod non poterunt eorumque sufficien-
tiam et ministeria spiritualia per ordinarios solvere
prejudicare per ordinarios quod sic
possunt. Et quando a religiosis
exempti et aliis fiat transactio
vel decimam a laicis detentarum
et de laicis ab ipsis religiosis
decimas teneant in feudo re-
nuntiant non licet eisdem religiosis pro-
pter infeudationem sic de feo-
sumptam huius decimas de manibus

[P]arrochiam ipsorum recipere vel acquirere
absque diocesani consensu. Illas autem
decimas tamen possunt religiosi taliter de
manu laicorum acquirere quas autem la-
ici ex consensu in feudum perpetuo sed
aut concessione ecclesie diocesani facta
aut in [illegible] post eccepere de ipsis
decimis quas religiosi habent et ad ipsas
decimas pertinent non agitur de re-
bus exemptis. Item religiosi tam
exempti quam non exempti de terris
et possessionibus acquisitis et acquirendis
tenentur integre decimas solvere
illis quibus ante terre et possessiones
solvebant decimabiles. Hec omnia habentur
extra de decimis statuto libro vi. ¶ Item
leprosi tenentur solvere decimas sed
non sunt compellendi [illegible] non tenentur
de ortis et fetibus animalium quos nutri-
unt extra de [illegible] c. 2. De
aliis vero tenentur nisi habeant pri-
vilegium speciale. ¶ Item si religiosi ven-
diderint agrum terris aut decimarum
tam emptor quam venditor tenen-
tur ad decimas. Venditor quidem propter
dolum quem commisit et eo quod bis
[illegible] qui succedit loco rei ven-
dite. xvi. q. i. Novimus. Emptor
vero tenetur quia res transit cum suo
onere decimarum extra eo. Pastoralis.
Et [illegible] petere a [illegible]
[illegible] voluerit. Si tamen obti-
neri ab uno absolvendum esse
[illegible] absit [illegible] ut ecclesia recipiat
[illegible] cum augmento. Si tamen emptor
fuit bone fidei et solvit decimas
venditor ei tenebitur secundum Tho. 2. 2.
q. 87. ¶ Item si quis sustineat
ut unus rapiat agrum terris de
[illegible] iuste si [illegible] in mora
[illegible] decimandi cum decima statim col-
lecta fructibus debet dari extra eo.
Ad hec periculum spectat ad
[illegible] et [illegible] si tamen solverit
debet ei ecclesia [illegible]
raptores. Si vero non fuit ipse iusta
causa in mora et [illegible] ab
[illegible] non tenetur [illegible] ecclesia [illegible]

[illegible] raptores ff. loc. si in lege. [illegible]
[illegible] Sic si sacerdos [illegible]
[illegible] in culpa [illegible] non tenetur
[illegible]. ¶ Item si quis longo tempore
decimas retinuit et recepit et postea
[illegible] ad satisfactionem [illegible]
[illegible] remittit [illegible] si
sacerdos si videat eum contritum et
[illegible] dicit ei tamen [illegible]
remitteret [illegible]. Cum hoc idem
[illegible] decet. xvi. q. i. [illegible]
Et dicit glossa quod [illegible]
[illegible] sacerdos gratis remitteret
[illegible] ut [illegible] ex quo [illegible]
vult [illegible] a tali [illegible]
restitutio [illegible]. Dicit [illegible]
[illegible] suo [illegible]
¶ Item si aliquis reddiderit decimas [illegible]
non [illegible] ex antiqua consuetudine nec
ipse nec antecessores sui aliquid de-
cima solverit dicit [illegible] ex eo. in ali-
quibus [illegible] eo quod non solvunt decimas
ut [illegible] nulla consuetudine
[illegible]. xvi. q. i. Quicumque. Illi tamen
in locis ubi talis consuetudo est [illegible]
[illegible] decimas quod non solvunt
decimas non sunt in statu damp[na]tionis
[illegible] obstante forte quod non habent
[illegible] solvendi decimas [illegible] si ab
ecclesia petuntur secundum Tho. [illegible]
decimis [illegible] dicit Ray. quod consuetudo
[illegible] approbata liberat non solvere
[illegible] a culpa ut extra eo. [illegible]
[illegible] consuetudine [illegible]
solvendo ut [illegible] remittatur
[illegible] decimas [illegible]
decimas non [illegible]. xvi. q. i. [illegible]
[illegible]. ¶ Item [illegible]
[illegible] pro [illegible] quota de-
[illegible] consuetudo [illegible]
[illegible] de transactione [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] ad solvendum decimas [illegible]
[illegible] ex-
[illegible] de [illegible]
tenentur solvere [illegible]
[illegible] secundum Tho. [illegible]
[illegible] quod decimas [illegible] dando

sunt eccl(es)ie i(n) cuius p(ar)och(i)a fetu(m) ediderunt
vel p(er)noctaverunt. ext(ra) de paroch(iis) c(apitulo) ul(timo).
16. q. 1. Decimas laicos n(isi) aliud obti-
neat consuetudo. ut in p(re)scripto
sunt § hoc. p(re)diales vero decime
dande sunt eccl(es)ie paroch(ia)li sub q(ua) bapti-
smo(?) videlicet ... et recipit sacra. 16.
q. 1. Quoniam 13. q. 1. § 10. ¶ De mixtis
vero decimis de quibus dictum est su-
pra. si app(ar)et consuetudo illa est solum ob-
servanda est. Si vero non app(ar)eat con-
suetudo si animalia que pascuntur in p(re)diis
... parochie eius ... est et corpus eorum
... illi parochie solvende ...
sunt. Si vero pascuntur in p(re)diis p(ar)o-
chialibus, ut q(ui) d(ominu)s debeat decima(m)
... pascuntur ... app(ar)ian-
... ext(ra) de test(amentis) relatum. ff. h. sim-
ili. Ray(mundus) vero dicit q(uod) si a(n)i(m)al pascit p(er)
corpus sua in una p(ar)och(ia) et h(abe)t omnia
... q(uod) de fetu lacte et lana. d(e)b(e)t dari
... decima. ext(ra) eo. commissum. Si s(ed) al-
... in una p(ar)och(ia) et toto ... pas-
cuntur in alia decime dividende sunt
... Et si per medietatem anni pas-
cuntur in una p(ar)och(ia) et p(er) medietatem in alia
... ext(ra) eo. ap(ostoli)cis. consuetudo
tamen in talibus est obs(er)vanda. ¶ Ite(m) ...
... apud ... p(er) omnes ep(iscop)os
Anglie. tempore ... Edwardi
... sic est statutum de p(ro)ventibus ...
... exponit decime ...
p(ro)solvantur et de fructibus ...
... et de ... et de herbis
... n(on) p(otes)t de talibus fecerit rectores
... De fe(no) vero ...
... in magis ... sit in p(ri)mo ...
... vero ... ad ...
... h(abe)t ... agnos debet
... decima eorum ... Si vero h(abe)t ...
... p(ro) decima ... q(uod) ...
eccl(es)ia ... recipit
... a ... recipit ...
in recipiend(o). Si vero recipit ...
... p(ro) uno denario. Si vero
recipit ... ut ...
... non ... po(test)
... decimam ... si voluerit

et ipsi in expectatione sua exigat
... agnum meliorem ... ad im-
mo de agnis ... et hoc ...
pectet ... anni ... intelli-
gitur de decima lane. Sed si oves al-
... in estate ... hieme ...
... decima dividenda est. Sed si
... tempore vendiderit
oves ... ecclesie et de qua p(ar)och(ia) oves
ille venerunt dividenda est deci-
ma ... si ... sunt
... habeat illa eccl(es)ia infra
cuius limites tempore tonsionis ...
totaliter ¶ De lacte vero d(ebet) solvi
decima dum durat ... de ...
tempore suo et de lacte ... autum-
no et ... hieme. n(on) p(otes)t ... decima
... competentem. velut facto
redemptionem et hoc ad valorem ...
et ad commodum eccl(es)ie. De p(ro)ventibus
vero molendinorum decime debent sol-
vi ... valorem ... p(ro)ventuum ...
illorum ad valorem ... p(re)tium
velut redemptionem facere ...
De piscariis ... decime debent solvi ...
p(ro) ... sicut ... sive ...
... De ...
... et ... de aliis bonis ...
... adquisitis ...
decime debet exigi ...
De artificiis et ... et ...
negociationibus ... de ...
... de ...
... et omnibus aliis ...
... sive exigende ...
... ad solvende ...
ad ... ad ... ecclesie
ad ... et ... placuit ...
... Bonifac(ius) ...
... in ...
... De ...
... valorem ...
... in ...
... vendit ...
... eccl(es)ie ut si ... maluerit

Charles: Hourleston

Thomas

decima vitulum expectet ¶ Item in quadam constitucione provinciali que incipit Sancta ecclesia [illegible] sic invenitur Statuimus quod si oves in quarum parochys [illegible] a tonsionis tempore usque ad festum sancti martini continue pascuntur et cubant decime caseorum et lactis eiusdem temporis licet postmodum a porcione illa amote fuerint integre persolvantur Quod si circa [illegible] ad diversas parochias pascua transferantur quelibet ecclesia pro rata porcione temporis decimas percipiat, minori tamen xxx dierum spacio in rata porcione temporis nullatenus computato. Si autem per totum tempus predictum cubent in una parochia et in alia pascantur [illegible] ecclesia in cuius parochia cubant licet [illegible] fiat [illegible] decima de [illegible] caseorum seu lactis duntaxat percipiat [illegible] ex melioracione non modica percipiat [illegible] Si post festum sancti martini ad pascua deducantur aliena et usque ad tonsionis tempus in una vel in diversis parochiis sive in diversis pascuis ducantur sive alibi [illegible] ad minimum [illegible] et ad pascua decime [illegible] Idem lactis seu casei de vaccis omnibus et capris [illegible] pascuntur et cubant persolvantur Et si pascuntur in una parochia et cubant in alia decima [illegible] ad domestica [illegible] agnum [illegible] vitulum et [illegible] decima [illegible] decimant [illegible] de omnibus bonis licite [illegible] decime [illegible] de negociacione et de stipendiis [illegible] deductis necessariis expensis decime [illegible] oblaciones [illegible] persolvant [illegible] ¶ Item in quadam constitucione domini Roberti Winchelse Cantuariensis archiepiscopi que incipit [illegible] sic habetur

Et sacro eloquio iubente ab hiis qui renovantur plenarium decime dandum [illegible] capellanis [illegible] ad solucionem decimarum compellantur [illegible] capellanos [illegible] ut integre et fideliter solvant decimas [illegible] de proventibus [illegible] pannagio silvarum [illegible] piscariarum fluminum stagnorum arborum [illegible] fructuum bestiarum [illegible] ortorum curtilegiorum lane lini canapis vini grani [illegible] in locis ubi fodiuntur agnorum pullorum [illegible] apium mellis [illegible] molendinorum [illegible] artificiorum et negociorum [illegible] ¶ Item in constitucione domini Roberti Cantuariensis [illegible]

Charles: [illegible]

donec emendent ipso facto ordinarius loci
persolvat. ¶ Item de decimis solvendis
religiosi confessores tenentur facere
suis confitentibus etc. Quod si scienter
omiserint suspensi sunt ab officio pre
dicationis donec faciant secundum quod
possunt et si etiam predicaverint sunt ex
communicati. Ille etiam religiosi qui dicunt
aliqua in sermonibus suis ut a solutione
decimarum retrahant audientes excommunicati
sunt ipso facto. Item precepto generali
sunt datum predicatoribus ut in prima domini
ca primo quadragesime et ultima et in festis as
census domini pentecostes natalis sancti Johannis
baptiste assumptionis et nativitatis beate marie
informent audientes de solutione
decimarum si fuerint per illos ad quos
pertinet requisiti. extra de pe. cupi
entes in cle. ¶ Item notandum quod prin
cipes quod reges et principes solvere de
bent decimas personales episcopo in cuius
diocesi habent parrochialem domicilium. Et si in diu
ersis diocesibus habent decima percipienda et divi
denda sunt inter episcopos. Decime
vero piscationis et venationis dan
de sunt secundum quod ius in eas habent
percipiunt secundum. ¶ Item si pascua
cum aliis animalibus vendunt decime
pecorum sunt solvende etc. quia sunt pas
cua illa. Si vero dominus fundi patia
tur gratis bestias pasci in fundo
suo dominus fundi non tenebitur ad de
cimas sed dominus bestiarum tenetur cum herba sic
pasta transeat cum ovibus. Si decime
non dabit illi ecclesie decimarum valo
rem herbe secundum quosdam. ¶ Item de
silva cedua de qua arboribus incidendis
gaudetur arboribus excisis vel ramis
ex quarum stipitibus seu radicibus
renascuntur plante huiusmodi vel similibus
consimiliter debent decime cum sint
fructuales et redditus eorum potius
quam illarum limites excedunt ita quod
sicut de feno et blado persolvunt et pos
sessores huiusmodi arborum ad integram

prestacionem huiusmodi decime ecclesie vel ecclesiasticis
sunt compellendi. in consti. 40. de
Stadfort cuius titulus circa ista pro
solucionem. ¶ Item si quis arborem
extirpaverit in aliqua silva deputet
ad locum vel plus terre ut redditur
vel aliud unde faciat. solvendo
decimas ecclesie ubi fuerat excisa tota
decimarum valorem deductis expen
sis quas fecit extirpando eam
secundum quosdam. ¶ Item si quis tenet
decimas in feudo ecclesie non propter hoc perci
piet decimas novalium de novo
ad culturam redactorum secundum Host.
etc. potius extra hoc concessiones sive
privilegia sunt attendenda vel ampli
anda extra eo. tua. nisi forte sit
religiosus et ex privilegio decimas percipere
ceperit extra eo. perpetuo debet
etc. de novalibus. extra eo. ex parte
et c. Sed si ius huiusmodi religiosi ut expl
icans huiusmodi decimas percipiat
presbiter parrochialis tunc decime novalium
non eius sed potius ecclesie sunt solvende
extra eo. cum contingat et c. Commis
sionem per Ray. ¶ Item si laicus
habeat decimas in feudo et decimas
terre intra limites suos ex quibus
probat antiquitus solvendas et pro
venientes vel solvantur gratis
decimas eas ipse laicus recipere ut hic
secundum eos potest secundum Ray. vel de mo
nasteriis seu ecclesiis talium secundum
Ray. et Ho. ¶ Item illos qui diu de
tinuerunt et non solvunt decimas ad per
sonas ecclesie vel illis decimas illius per
iidem si compellantur ad solvendum
ex parte quod habent decimas in
illos sed etiam potius secundum Ho. ¶ Item
si consuetudo percipiendi decimas presbiteri
fuerit ab eo qui presbiteris fuerit cum
predia aliena potius non propter hoc extra
detur ad aliud fundum ipse de
novo collectis annis deputabit etc.

de singulis fundis persolvi. extra de
decepta de vitatis fundis non
probat de aliis decimis a contrario. extra eo.
cum contingat per consuetudinem. Item notandum
quod decimas a laicis presbiter non potest
extra de prescriptionibus c. xvi q. i. pervenit
si a clerico seculari vel presbitero potest
a sic per quartam partem presbitero extra de
prescriptionibus de quarta. Religiosi vero si
privilegium non habent decimas prescribere
non possunt. xvi q. i. placuit. Secus si
privilegium habent, extra eo. cum contingat
et cum in tua. Et nota quod episcopus
qui dicit se prescripsisse decimas
in alicuius ecclesia tenetur ostendere quod allegat et
probare titulum quia non omne est contra ecclesiam
in tanto tempore allegetur prescriptio
quod eius contrarium memoria non ex
stet. extra de prescriptionibus episcopum hoc eo
Item an episcopus vel religiosi decimas
possunt vel parochias percipiunt omnes
decimas aliorum hoc non obstan
te quod presbiteri competens portio
assignatur. extra de prebendis extir
pande et extra de prebendis sta
tutis hoc eo. Item clerici qui ali
unde habent sufficientem sustentationem
si desinunt ecclesie et decimas
percipiunt non ut eas in malos
usus consumant sed in pios con
vertant non peccant ac si le
gitime committunt. xvi q. v. quia. Item
nota quod a tempore Lateranensis concilii
sub Alexandro tertio celebrati non
possunt decimas laici in feudo con
ferri nec vel huius collatio sunt in
feudum extra eo. prohibemus et per
premissa respondendum est sunt
tu(?) ... extra eo. quamvis. Quid
si in parte decimas fuit laicis
concesso in feudum ante dictum concilium
laici vendunt et defendunt et
sic fit vassallus potest excusari
ac in ipsis suis etiam eas sine
Raymundus. Hostiensis dicit a tempore cuius
autoritatem non potuerunt decimas

laicis in feudum concedi sicut nec mo
dus ab alio quam a papa. ut in constitutione
feudorum episcopum vel abbatem. Et laicus
ab eo tempore antiquo decimas in
feudum licite possidens ipsum feu
dum in alium laicum de consensu episcopi
transferre potest ut alios feudorum
nec de eis episcopi tunc decimas in feu
dum. extra de feudis cum olim. Si
vero laicus non in feudo sed de facto tenet
decimas hoc tenet nec in laicos nec in cle
ricos transferre possunt et de consensu
episcopi. extra de his que fiunt a prelatis
cum apostolica. Sed et laicus decimas
quas tenet in feudum dimittere in feu
dum libere in locum religiosum de con
sensu episcopi transferre. ut in de
cimis ad apostolicam pertinent reddendo
poni ecclesie que alteri loco. Vide super
hoc premissa supra eo. cum apostolica dilecte
Item iuste possidentes decimas
militibus vel aliis laicis quod consue
verunt possidere decimas excusa
tur si sciunt vel credunt mili
tes huius decimas illas auctori
tate ecclesie et licite recepisse prescripsisse
ut ab ipsis iustis eas petere
nec quod militibus contradicit. Si vero sci
unt iuste quod milites illas decimas
receperunt non excusantur nec per ma
nu solverint. tunc non excusantur
in pro. extra quod metus cum sacris
eo. Dicit abbas quod non peccant ut
placeret eis hoc in eis defraudat.
Item dicit Raymundus quod ecclesia potest sic
labore sine mora decimas ab iniusto pos
sessore redimere dum tunc fiat aucto
ritate episcopi quia nullus minuit in talibus. extra
de rerum permutatione. quaesitum. Si ab
dit quod non est necessaria auctoritas epi
scopi tunc quia talis redemptio (?)
nos sunt tunc quia non dat temporale
pro spirituali sed pro temporali et temporali
quod ius percipiendi decimas quod est spirituale
semper remanet penes ecclesiam et red
dere licet nullus possidens peccat

non tamen committit simoniam licet hoc
contrarium dicatur. Item ecclesia decimas
quas debentur ab iniusto possessore
in pignus recipere. nec tenetur fructus com-
putare in sortem. Item res quecumque
empta de pecunia ecclesie ipsi ecclesie ad-
quiruntur. hoc intellige si ecclesia non poterit
eas de facili recuperare. extra de usuris
c. si a. per conquestionem. Decimas autem
quas altera ecclesia debitor non debet
alia ecclesia in pignus recipere nec a
non solum a laicis. extra eo. ti. ad hec de
¶ Item de rebus donatis aut legatis
et successione adquisitis dicitur alibi extra
eo. peruenit quod non sunt decimande
de quibus ex hiis tamen quod dicit nota quod
de ex operibus suis quas adquisierunt
tenentur decimare. hugo vero notauit
16. q. 1. decimas quod donatarius vel
legatarius tenetur soluere decimas de re
donata vel legata. licet decimata
fuit a legatario vel donatore. sed
tamen qui succedit pro eo cum omnia bo-
na que quondam pertinebant ad eum
pertinent. non tenetur ea decimare si decimata fuit.
heres tamen exigens
aut a patre. heres tamen tenetur
sui tenebitur decimare. quod
extra eo. non est cum contingat recitat hec
quoniam ut vel una ecclesia alteri
iure proponi. ¶ Item de illicite ad-
quisitis nota quod hostiensis quod decime personales
commune de illicitis adquisitis in distri-
tu soluere possunt a possessoribus quis
eiusmodi occupantes. sicut sunt iudeus
sit paganus. extra eo. de terris et
si terra seminata fuerit fructus fructus
de prebendis vero distinguntur utrum te-
neatur quis ad restituendum vel in furto
et rapina simoniacum usura iniusta exactione
aut iniusto bello iniusta pena et hoc
quod tunc non debet dare decimas nec recipi
si vero non teneatur quis ad restituendum
ut in meretricio histrionatu et similibus
tunc si ex peccato notorio questus pro-
uenit. ecclesia non debet decimas inde
recipere. ne videatur hoc peccatum appro-
bare. si occultum est quis hoc

parati fuerint. 16. q. 1. Reuertimini et
22. q. 8. A. ¶ Item nota quod de de-
pensis sumptibus de rebus pro
decimatis deducende sunt expen-
se aliis non. extra eo. pastoralis. Vel
lucro aduocatus non debet expense
deduci per alias. De molendinis
vero et piscariis non sunt expense
deducende nisi de eis solui
decima nec ecclesie stipendium molen-
dinarii. De negociis vero et nego-
ciationibus deducta precium ipsius solutum et ex-
pensis expensis et ideo ipsius superest
de lucro et de eo soluenda est de-
cima. de rebus autem quas emit quis
ad usum proprium et non causa negociationis
non soluet decimas quamuis recipiat
vel quod precium datum et si postea
vendat res illas et lucretur
de lucro dabit decimas extra eo. pastoralis
et si similes. ¶ Item quilibet libere
piscator aut venator nullo
dato precio. dabit decimas de captura
sua. Si vero det precium vel pro
piscariis seu venationibus tenetur vel
quod de eo precio vel pacto piscatoris
danda est decima ecclesie post
non solum ex industria hominis tamen si
ex aqua et fundo procedit sicut
si est aqua communis ubi liceret cuilibet
piscari quod tunc decimetur de
captura sua. Item si quis capiat
pisces in aqua communi et ponit eos
in stagno vel viuario et eos nutriat
aliquot diebus. in posterum quis
non fecundata soluet decimam. Alias
vero quod decime huiusmodi dande sunt sicut
quis percipit secunda fructus terrarum
si eadem terra bis seminetur in
anno et duplex fructus de omnibus fructibus
decima dari debet. ar. 21. q. 2. ex
extra eo. cum in tua. ¶ Item si quis
sacerdos meus est simoniacus
tenetur ei dare meas soluere qui
potius intuitu ecclesie quam persone datur
decima. extra eo. tua nobis

Item nota quod generaliter dande sunt decime de omnibus fructibus terrarum pomis arborum herbis ortorum et mellis animalium. lana lacte feno lignis piscariis venacionibus molendinis et ad extra balneis et fullonibus et quarreriis metallariis lapicidinis item de negociis artificiis et aliis bonis et de terra de com. di. quadragesima. 16. q. 1. decime tributa. 2a q. 1. quicumque recognoscit et de omnibus decimis. extra eo. commissum et cum non sit. Et generaliter de quibuslibet sicut supra ho. ¶ Item nota quod principium de non dandis decimis cessat in his casibus. primo si enormem lesionem ecclesie potest inducat extra eo. suggestum 2o per pactum vel amicabilem composicionem extra eo. ex parte. 3o per actionem contrariam prescriptam puta quod privilegiatus solvit decimas per XXX. annos vel amplius extra de privilegiis accedentibus. 4o si privilegiatus alienum predium colit extra eo. dilecti. quinto si privilegiatus predium privilegiatum aliis locat extra eo. licet. 6o si sua terra colat ipsum et terris non appellat sed con[illegible] privilegiorum sed non. Ex de re[illegible] indicio monachi sicut supra ho. eo. ti. in cessat. Item nota quod decime non sunt remittende ab ipsis ut liber ecclesie pleniter. 16. q. 1. decime. ¶ Et sit solvenda decima quia datur remedio [illegible] abundancia fructuum [illegible] corporis. De his dicit Augustinus. Ex decimis dedecus non solum abundanciam fructuum recipies sed eciam sanitatem corporis consequeris 16. 2a et remissionem peccatorum et celi regnum. De his dicit Augustinus. Qui in premium [illegible] aut peccatorum indulgenciam desiderat promereri reddat decimas et de ix partibus studeat elemosinas pauperibus. sicut patet 16. q. 1. decime. Tributum [illegible] non dantes et [illegible] divinum mandatum [illegible] 2o quod olim homines fideliter solventes

decimas omnibus bonis abundabant nunc vero quia non solvunt ad decimas reducuntur. 3o quia deus non mittat locustas aut alia nociva ut plagas ammonet. quarto per exactiones quia quod non capit Christus capit fiscus. 16. q. 1. maiores. Item maledictum sit a deo qui decimas non solvunt. 16. q. 1. revertimini. Et sunt excommunicati per 3am monicionem. q. 1. de decimis. Item excommunicati sunt qui blada sua pro decima garba [illegible] unde garbas exponunt pro decima ecclesie Et qui infestant vel impediunt rectores ecclesiarum vel suos firmarios ne blada decimalia libere possint abducere vel qui garbas decimales non permittunt a suis terris abduci. Et omnes alii molestantes perturbantes aut impedientes rectores ecclesiarum seu eorum famulos quominus decimas garbarum libere ad voluntatem suam abducere possint prout deberent extra sunt. in const. Jo. de Stratford cant. arch. de quo vide expressius supra parte 6a capitulo 21. ¶ De oblacionibus nota quod oblacio [illegible] donatur [illegible] ecclesie [illegible] morte [illegible] a ho. vel de mortuario vel legato [illegible] de quo [illegible] illa cotidiana [illegible] nuptiis [illegible] ad [illegible] 21a [illegible] de oblacionibus sicut supra ho. Et sunt oblaciones sacerdoti potius non offerende. quia pro peccatis offeruntur et quorum remissione [illegible] ex officio [illegible] sacerdos dande sunt [illegible] ecclesie [illegible] offerunt [illegible] sacerdotes et [illegible] ¶ Quod celebrat episcopus in sua diocesi oblaciones ei [illegible] suis de [illegible] a suis [illegible] offeruntur [illegible] diocesi sit sua potestas. extra de [illegible]

ex[tra] de poch[iis] significavit. Si tu consue-
tudo sit contraria sequenda
est consuetudo ecclesie tamen episcopus
sua causa accipiat de oblationibus
si aliquis episcopus nominatim recepta in
uno loco traheret et nimis frequenter
celebrari aut in ea dioc[esi] secus
est. ut ex[tra] de dec[imis] suggestum
est. et de off[icio] archiepiscopi visitatio
provincia sua, ex[tra] de cens[ibus] Roma-
ne ecclesie li[bro] 6o. ¶ Religiosi possunt obla-
tiones recipere. primo sicut pauperes pro
dispensatione sacerdotum vel or-
dinis eorum. Alio modo si sunt
ministri altaris et sic possunt recipere
oblationes fidelium. 3o ut si pre-
sunt eorum tunc ex debito possunt
recipere sicut rectores ecclesiarum secundum Tho.
2.2. q. 86. Sunt autem oblationes de
sua natura sunt ex voluntarie
offerantur secundum illud Exo. 25. Ab eo
qui offert ultroneus accipietis. Et
potest tamen aliquis teneri ad obla-
tionem primo ex pacto precedente sicut quan-
do ut cum aliquis concedit alicui fun-
dus ecclesie ut certis temporibus
oblationes faciat quod tenetur solvere
census. 2o propter precedentem pro-
missionem seu promissionem sicut cum aliquis
offert donatione inter vivos vel
cum relinquit in testamento suo aliquam
rem mobilem vel immobilem ecclesie
in posterum solvenda. 3o propter ne-
cessitatem ut si ministri ecclesie non
haberent unde sustentari possent
hoc intellige quando non [illegible] et
pauperes qui ad hoc non sufficeret
cum tunc etiam sacerdos manibus
propriis victum quereret. ut di[citur] cleri-
cus. 4o propter consuetudinem. tenentur
enim fideles in aliquibus solemnitatibus ad
alias oblationes consuetas. tamen
tunc ad quantitatem et speciem rei obla-
te in hiis duobus casibus manet
oblatio quodammodo voluntaria. Quod
Ray[mundus] addens quod prelati in hac pre-
cogi possunt ad servandum consuetudinem

non cumulent propter sacerdotem ipsum si per
episcopum eius officium in talibus [illegible]
ploranda. ex[tra] de symo[nia] ad a-
[illegible] hospitale quod in peregrinis
hospitalibus tenentur [illegible] offi-
cium [illegible] maxime cum sit ge-
neralis consuetudo [illegible]
lare. de q. di. 1. significavit ecclesia
¶ Item nota quod ecclesia non recipere
[illegible] possunt oblationes omnium subiec-
torum vel notoriorum [illegible]
i. in odio [illegible] permanentium
et ex eorum [illegible] pauperes
es. quod di. oblationes [illegible]
et usurariorum. ex[tra] de rap[toribus] si
es. ex[tra] de usuris quia in omnibus
[illegible] alios [illegible]
notos [illegible] 11. q. 4. [illegible]
eius [illegible] [illegible]
[illegible] nolunt ut [illegible]
[illegible] intelligi de
[illegible] presentibus
exceptis ut dicit [illegible]
[illegible] temporibus in quibus [illegible] ¶ [illegible]
[illegible] non sunt oblationes exigende [illegible]
[illegible] ex iusto titulo [illegible]
ab eis oblationes debitas [illegible]
[illegible] possidere eorum [illegible]
ad aliquas [illegible] oblationes [illegible]
[illegible] 3o [illegible]
[illegible] ¶ Item [illegible]
sacerdos recipere [illegible] oblationes
[illegible] missis quas [illegible]
celebrat [illegible] mala [illegible]
et [illegible] ab omni [illegible]
[illegible] ut si [illegible]
[illegible] faciat eas [illegible]
celebrari [illegible] tamen quod non [illegible]
[illegible] sacerdote de [illegible]
[illegible] quod [illegible] sacerdos [illegible]
[illegible] ad [illegible] ut ipse
[illegible] celebret [illegible]
[illegible] hac [illegible] pauperibus [illegible]
[illegible] hospitale. ¶ Item [illegible]

p violenta manuum iniectione in cle-
ricum ut alia causa cum absolutio pape reservata
moriatur non absolutus etiam a simplici sacer-
dote qui in articulo mortis potest, sed licet
in eo appareant signa penitentie et pro
eo orandum non oblationes suscipiende
pro talis mortuus a sacerdote non
est absolutus sicut tamen a papa 26. q. 6. si
presbiter et sic glo. extra de sen. ex.
a nobis. Similiter signis capella
celebrans in capella privata aut
alia oblationes vel alios proventus quos
ipsis non recipientibus ad matricem
ecclesiam provenire debuerunt recipiat
ut illas recipere ... matrici ecclesie res-
tituat cum illud quod alicui ... teneatur
teneatur deterius. sufficienter sua
... restituat si nondum ...
... constit. extra ... Item tam
... plerumque mulieres
... mortuorum exequiis ob
... malitiose impediunt ex
... sit, ut ... extra ... q. ca. 21. Item
laici ... seu occupantes
oblationes factas in capellis ecclesias
... vel alios locos et non reddentes
... illis ... sicut extra
de plas ... q. ca. 21. y.

Viri ecclesiastici habentes be-
neficia cum cura tenentur ad
residentiam. extra de cle. non
re. ca. 1. Sed quid si ... beneficio
sine cura residentiam requirit ex
statuto ... vel consuetudine ap-
probata. Si ... extra de cle. non
re. clericos. Sed dicit ... beneficium
residentiam requirens in ... consti-
tutis ... extra eo. ca. si ...
beneficium tenens residere sed beneficium
sit magnum ut ... d. q. 2. p-
... sed sit modicum beneficium
ut extra conquerente. Et ...
beneficium ... matutinis

a vesperis ... si sit ... depo-
nendus ... Et clericus in ... per
residere ... ecclesie sue extra
eo. in nonnulli et ho. in suo ordine
extra de fil. pres. proposuit. ... cum
... sua presentiam exhibere et curam
... ecce negligere. Potest a-
liquis clericus non residens recipere fruc-
tus beneficii sui in absentia sua per
consuetudinem approbatam. ut extra de const.
cum omnes. Sed talis consuetudo per sta-
tutum contrarium tolli potest, ut si ecclesia
sit ... distributiones ... prebenda
absentis assignetur ... eo
subrogato. extra eo. ad dilectum si ho.
si si ... tale statutum fac-
erit ... commoda ... ut s. ... eos
distribuantur illud ... absentes re-
cipere probabat ... valeret. extra de
const. cum omnes. Beneficiatus eo
a residentia ... in suo beneficio fa-
ciens ... excusatur ... si causa
sue absentie sit iusta. ut ... in
... ad ... ut extra de
cle. non resid. ... 20 si de li-
berati extra ... sit absens
extra eo. relatum extra de cle. ...
... beneficium
de q. di. q. non ob. Et ... sub
... in ... sacris ...
... ad ... studio per
ii. annos et ut ... non teneatur
... ad sacerdotium ... infra
... promoveatur in subdia.
et elapso septennio ... anno in sacerdotem
promoveatur alioquin ...
... extra de cleri. cum ex eo ...
... non residens
pro residente ... ut ... manu
in ... papa extra eo. cum dilectus
20 si ... ex ... ecclesie
sunt in ... extra
eo. de cetero et ... ad audiendum
Et in ... duobus ... fructus

beneficii sui continuebit sed non victualia
cotidiana sive cotidianas distribu-
tiones que solent absentibus denegari ut in c. de
cas de cetero. extra de cle. non re-
sid. unico li. 6. 2o et si non in stu-
dio sic absentent beneficiati ipsorumque
sed pro defensione iurium ecclesie sue
sunt procuratores. extra eo. ex parte
¶ Et in omnibus istis casibus tenetur predicta
ecclesia deservire vel [illegible] pre-
ter casus predictos potest quis in multis aliis
provenire sua ecclesia deservire. primo
racione sue occupationis. hec racio excu-
sat episcopum in ecclesia cathedrali sed aliquis
loco suo et ipse in causa sua dicit ho-
ras et postea expedit occupationem
dicit Innocentius de quolibet legittime
occupato. extra de cele. missarum
cas. 10. Item cum episcopus in sua ecclesia ce-
lebrans in die dominica et aliis festi-
festivitatibus non vacans eam excusat
d. q. 1. tempore in fine 2o racione statuti
sive consuetudinis. ut extra de con-
stit. cum olim in fi. 3o racione similis sive
dispensationis extra de fi. p. ut proposuit. hoc
similiter conceditur studentibus plu-
beneficia. hii duo casus non habent locum
si ecclesia fuerit servitoribus destituta
extra eo. ad hoc. Ex quo ad consuetudine
nunc et respondebit et ecclesie [illegible]
tenenda non est. extra de con. cau-
sa 10 et ca. fi. quarto quia episcopus habet
sub se honores dignitatum secundum lingu-
as illos sed per vicarium deservit
extra de off. or. quoniam. quarto quia quis
habet prebendam in ecclesia cathedrali et an-
nexam et parochialem ecclesiam. ipse enim deservi-
et in cathedrali et per vicarium ecclesie paro-
chiali. extra de preben. extirpande
et quia nos. quinto racio defectus sive debiti
supplicantis. d. q. 1. c. 10. extra de clo.
egro. ca. 10 et ult. sexto quia nunc
habet regulam professam ut quia quis
consignatus est extra de vot. cau-
sa. Consultationi quia professa habet ut in

et honeste vivat ad studium et pagina
et hoc de licentia prelati. extra eo. relatum
de q. d. q. non oportet. Alius casus potest
assigni. quia racio augmentationis cultus
divini, quia quanto abundant ecclesia in reddi-
tibus. ut extra de const. ex parte
sed in hoc casu tenetur racione illius ecclesie de-
servire cum ad non augmentaretur cul-
tus divinus. ¶ Nono per pecuniam in eccle-
siis non resident ut in eis officia sua
impleant sed voluptatibus vacant ut
inopes habent in rebus ecclesiasticis et si recip-
iunt tenentur restitutione. Redditus enim
ecclesiarum sunt stipendia servitorum ea-
rum unde indurent clericos pro se
residentes quia tamen in multis casibus permittitur
absentia contra hec ad tempus tamen quicquid
sit de rebus contemptis vel sufficit
beneficio si ipse sua culpa et imperium
perueniunt quia ecclesia debent officiatores
et propter sufficit regratie et ipso hoc
vitiosum et hoc. extra de sup. suffi-
ciendat et interdum ad locum [illegible]
dat ut de prebend. si certificatus
quibus pro se officium exsolvat. tunc
tamen est quod ipse pro se contrario hoc
faciat secundum novum statutum ligatus
extra de cleri. li. 6. vult quod si
dico potest in ecclesia possit residere
personaliter teneatur ut est d. 1 in c.
[illegible] ut dico est ut non ad tem-
pus eo per episcopum dispensetur. ¶ Sed si
ter ecclesie vocetur a suo prelato vel
sedeat fuit in ecclesia sua et ipse
inopula resideat a [illegible] continuum
absentis. providere est et si non resideat
[illegible] dicta sit cum [illegible]
et de certo [illegible] sed [illegible]
pt. extra eo. ex parte sed hoc [illegible]
[illegible] ¶ Ipse [illegible]
[illegible] ipso [illegible] ecclesia sua
non sit resideat non [illegible] prelatus suus
sit [illegible] resideat et [illegible] si non resideat
[illegible] extra de p[illegible]
extirpande. sed [illegible] et hoc [illegible]
hoc [illegible] quod [illegible] non respondebit
[illegible] ordinat [illegible]
ut [illegible] habent capitula [illegible]

vel alia iusta causa qua obstante re
sidere non potuit. Et tunc si procedi
tur contra eum non preiudicabit ei
quod eo citatus et per glo. premod
extra de. dit. apostolis ex. ut lite non contestata
quam fit ut si vero. quod clericus absens
de licentia sui episcopi sine potestate debet per
moneri ut resideat alias non tenet
contra eum non statim non monitus
et idem de eo quod captus et citatus
ut si vero non resistit ut fit ut propter
citari possit eciam tunc citacionis
ipse cum causa dicitur pena qui vero ut
residentia et si vult et non monitus
venire distulerit suo beneficio spo
liatur et sic qualitercumque absens
absens dicitur citari talis non [illegible]
ad vicarium non admittendum
nisi sit sacerdos vel saltem in diac
ono et proprio et temporibus ordi
natus et renunciatis aliis beneficiis
si qua habet curam animarum huiusmodi
et in residencia faciat et residen
tiam faciet cotidie corporalem aliqui
eius iusticie disponentes foro iudi
cis illa curam alteri conferendi
in ultimo capitulo ad vicaria et adiec
at octoboni capitulo sacerdos vel si qui
de cetero contra hoc statutum vicaria
detinuerit fructus non suos faciat
sit percepturos si ipsos restituendos
teneatur et una medietas eorum
ecclesie cuius est vicaria tradatur in
eius utilitatem modo omnibus convertenda
alterius vero medietatis vero una
pauperibus pro alta loci archidiacono
applicetur. Et potest hoc si plures quod
premissa vicariam retinere contendit
per unam mensem in sua rebellione
persistens. Ipso facto ab ea remo
veatur si una licet sit privatus ut ita
de vicaria eum sit molestus fiet
ipso et ad ea beneficia que per hoc si
reddidit indignum per triennium fiat
inhabilis episcopi archidiaconus vero si quis
noverit huiusmodi vicarios in episcopo
vicarias suas vacare denunciare
curavit et penas fructuum ex

vel premittis applicanda puniatur
et ab ingressu ecclesie quousque premis
sa fecerit sit suspensus episcopus
vero non proponit denunciatione huiusmodi et fratrum
quod sua incumbit officio exequatur
a collatione prorsus et institutione beneficiorum
quorumcumque quousque premissa fe
cerit noverit se suspensum. Item
de ecclesiis non tradendis ad firmam
statuit idem dominus octo ut in capitulo cum laicis
quia laicis magis ut prius. ecclesiis vult quod
quociens ecclesie tradantur ad firmam
non fiat eis sed quocumque donaciones
eisdem non per illos alii habeant dono
dictis ab presentibus episcopis vel archidiaconis
huiusmodi firmam fiat convenio et de
lectis unde confusas una porcio
neat penes episcopum vel eorum alterum
huiusmodi conservanda et dominus octobonus. Capitulo cum ecclesie
quia si quis contra premissa fecerit dans
ad firmam sic factam non teneatur et nec
contrahencium alterum ex tali contractu
tenetur obligetur contra pro pena quod
pro huiusmodi quam dedit facto contra hoc
statutum ad firmam contingerit fa
bricis matris ecclesie vel cathe
dralis illius applicanda quod et ecclesie proprio
eorum data ad firmam sub eisdem penis
dispensantis tibi bonus et in dicto capitulo cum ecclesie.
Item potest ecclesia presbiteris ipsos
qui conducunt vel alios qui locant firmam
ipso committe curam curatos animarum dicunt
ecclesie committe curam episcopo patrono aliquo
tamen gratis fiat et sic patrono aliquo
a demonimentis auctoritate episcopi. Extra
de officio vicarii. ad hec si ho. vel eam
quod sit auctoritate episcopi iniunctis officiale
quod possit huiusmodi curam committi
ad modicum tempus si non dicitur x. q. i. per totum
Item si loco tamen ecclesiam intendat et tamen
tamen possit locus aqua tuae. vel in of
ficio presbiteri huiusmodi. et in aliqua iniusticia
fiat habet non committo sicut dicit glo. in
dicto non committis. Item dicit glo. in
glo. Item quod non habet in loco locata et
addicta et presbiter debet gratis facere
officium et recipit gratis expensas prius
debere. Item si prelatus vel rector be
dat omnes proventus suos ecclesie
quoscumque percipient ex inde dictis
proventis ad in eo tamen transfert eam

illis n(on) fuit iurisdictio ext(er)a p(er) se
aut iurisdictio(n)em vendi n(on) p(otes)t (secundu)m ho(stiensem).
L ¶ Item t(ene)n(tur) c(on)fessores dic(er)e ... vt ep(iscop)us
n(ec) archidiac(on)us n(ec) alius p(re)latus p(ote)st vices
suas .i. iurisdictio(n)em suam p(er) se sub
annuo censu .i. ad firma(m) concede(re)
ext(ra) ne p(re)l(ati) vi. li. de ... i(n) 2o. c(um) 3o. [illegible]
et talis i(n) sp(irit)ualis s(un)t n(on) c(on)ditio(n)i
q(uia) p(ro) eo q(uo)d dicta vel recip(it)
simonia (est) s(ed) ep(iscop)us (com)mittit ar(chi)
p(re)sb(yteri)s et simil(ite)r vices suas et diac(onis)
(com)mittit palatium n(on) (est) p(re)tium s(ed)
p(ro)curac(i)o ad h(oc) te(ne)tur i(n) c(a)p(itulo) cu(m)... vel
dic(it) host(iensis) ... vt decano (est) p(er) (com)mis
sio(n)e iurisdictio(n)is n(on) lic(et) recip(er)e
certa pecunie quantitate i(n) m(od)o m(ai)or
n(on) al(iqu)a quota p(ar)te p(ro)uentus
... t(ame)n (con)suet(udo) ... ca(pitulo) ...
dist(in)ctio ... n(on) dignitates
vel officia p(ro)uent(us) decanatus archid(iaconatus)
s(e)u p(re)posit(ur)e ex ... vel ...
alio iurisdictionis ext(er)ias s(e)u
ex p(ri)ma vel ex alt(er)a ... alios
faciunt ... vendentes
ad firma(m) de c(e)t(er)o nullatenus
cedant et addit ... q(ui)
sunt ... p(ro)digium ... hos
actu fuit datos ad firma(m) huius
... n(on) ... et ... vel
... h. i. p(ar)te huius p(ro)uentum ad
fabricam ecc(lesi)e ... applicanda
h. ¶ It(em) t(ene)n(tur) c(on)fessores dic(er)e ... alic(ui) sta
tut(um) vt nulla ecc(lesi)a vel p(re)benda
s(e)u ... redditus eccl(esi)e ... t(ene)t
i(n) ... p(ar)te ... alic(ui) ... sub ...
colore ... (con)ferra(n)t vel ...
cedat(ur) ... et ... p(er)ctus
disfluit s(ed) ... fuit attemptatum
et firmus ... rem...
... hospitalib(us) ... q(ue) sunt in
dumo de templario ... tanq(ua)m
p(er)sone illor(um) ... vel
p(otes)t ... eccl(esi)e n(on) ... in...
... n(on) ... loc(us) ... sup(er)
A dicto ... ¶ Possessio ecc(lesi)e no(n)
p(otes)t de nouo dari i(n) emphiteosi(m)
... i(n) meliorans s(e)u ... ext(ra)
de re(bus) ecc(lesie) n(on) ali(enandis) c(apitulo) nulli. s(ed) tame(n)

ipsa possessio p(ri)us fuit emphiteoti(c)a
et p(er)uen(er)it libere ad eccl(esi)am ... p(otes)t
dari i(n) emphiteosi(m) ... eccl(esi)e
Item t(ene)n(tur) c(on)fessores ... so. de stat(u)
... q(uod) ... b(ona)
... clericis et laicis ... ecc(lesi)e
... fuit vel ...
... huius (con)cessionis
... laica ... nouo
... fuit vel ...
... n(on) s(un)t ...
laica ... vel ... huius ...
... suo nolo colligit
et i(n) suos vsus ... conti(n)...
huius contractus n(on) teneat ...
ex eis ... obliga... et
tradentes huius ... ad ...
et ecc(lesi)e ... s(ed) ...
... p(er) ... p(ar)tes p(ro)
... sic ... eccl(esi)e
catholic(e) loca ... plene
... possessio(n)es nouo ... n(on) ...
R Ecta(n)tur de renu(n)ciatione
... ad ...
... 3. ... renu(n)c(iatio) ...
... materiale. 2(u)m ... appl...
... temp(or)ale. 3(u)m ...
a ... mo(r)tale ... 3a ...
... 7. renu(n)...
... renu(n)ciac(i)o ... sp(irit)ualis
... ¶ Et hic ... q(ui) ...
... p(er) ... mo(r)tali ...
ad vitam eternam ...
... ad 3a ... mau...
... ad ... t(ene)t(ur) ...
ligatus ecc(lesi)e ... sp(irit)ualis
... 20 q(uestio)... ... bonum
ad ... s(ed) ... d(omi)n(u)s ...
¶ ... p(er) ... ad ...
... satisfactio
i(n) p(ri)ma vel ad ... man...
ad s(e)c(un)da(m) s(ed) ... cadit ...
... legis ... s(ed) ...
... renu(n)ciare ...
sub ... p(otes)t ...
q(uia) ab ecc(lesi)a ... statim ...
... transfer...

si tamen qui transgreditur ex contemptu
vel sic quod impediatur finis quem inten
dit legislator. Si quis ex causa rationabili
frangit ieiunium non est transgressor, propter
quod non peccat mortaliter. ¶ Et nota
quod ex precepto ecclesie tenemur ieiunare
totam quadragesimam, quod ieiunium ita strictum ob
servandum est, ut si quis una die frege
rit bis comedendo, videtur totam quadragesimam
violasse, de quo dicitur 3. non liceat christianis
[illegible] et de ieiunio quatuor temporum est in extra
eodem. dicitur statuimus. Tenemur etiam ieiu
nare in vigilia natalis domini. extra eodem titulo consilium
Item in vigilia penthecostes ut ibidem dicitur nosse.
Item in vigilia assumptionis beate marie
extra eodem. consilium. Item in omnibus vigiliis
apostolorum preterquam philippi et iacobi quia veniunt
in tempore paschali, et beati iohannis evangeliste
quia veniunt infra octavas natalis domini. extra eodem.
consilium. De festo beati laurentii consuetudo
servanda est quod ieiunetur non de ieiu
nio eius observando in forma est et
universaliter sed de die celebrandi
dicendum similiter ut in decretali consilium
Item ex universalis ecclesie consuetudine
recepta est de vigilia sancti iohannis baptiste
omnium sanctorum et [illegible]
[illegible] Et si aliqua aliarum solemp
nitatum vigilias ieiunandas habent
[illegible] feria contigerit vigilia
eius observabitur in sabbato ut in eodem
capitulo consilium. In die ad dominica ieiu
nia non queunt quia dies est leti
tie [illegible] ieiunare quantum voles
[illegible] consuetudo propter [illegible] nocet
[illegible] a culpa. Licet ieiunium sit de
se laudabile et tempore. secundum thomam 2. 2. q. [illegible]
[illegible] ieiunia que extra tempus quadragesimalis
[illegible] sicut servanda a fine sub
[illegible] de quo dicitur quod ieiunia ¶ [illegible] ad
[illegible] servari patet consuetudo
[illegible] consilium tamen est ut ieiune
extra eodem. consilium honestum autem est
ut clerici [illegible] admonitum ieiunent
maxime sacerdotes secundum ho. Item
ieiunium quarte ferie et sabbati de consilio
est et de precepto. de quo dicitur quod ieiunium

et secundum glo. et c. a sabbato. Item die sabbati
ad [illegible] sequimur [illegible] est [illegible]
[illegible] desideret [illegible]
vel [illegible] impediatur absti
nentie [illegible] Item dies
rogationum et maxime [illegible] dies
de quo dicitur quod rogationes [illegible]
[illegible] consuetudo ieiu
[illegible] De ieiunio autem
[illegible] et glo. [illegible] servanda
est consuetudo ieiunandi [illegible]
rogationum [illegible] quos [illegible]
¶ Item nota quod in ieiunio pl[illegible]
interdicuntur ova et lacticinia
[illegible] in aliquibus ieiuniis diverse consue
[illegible] quas [illegible] servare
secundum mores eorum [illegible] quos [illegible]
[illegible] dicitur [illegible] ieiunio
[illegible] probitum est quod carnes
ut [illegible] magis delectabiles
sunt et ad [illegible]
magis cooperantur. [illegible]
[illegible] abstinendum est a carnibus et in sab
bato secundum [illegible] locorum consuetudines
extra eodem consilium secundum tho. [illegible]
¶ [illegible] hora comedendi
in diebus ieiunii est hora nona. [illegible]
[illegible] hora stricte consideratur
sed sufficit [illegible] estimatio [illegible]
fiat [illegible] illa hora [illegible] non [illegible]
[illegible] ex aliqua causa illa hora [illegible]
[illegible] [illegible] vel [illegible]
vel [illegible] similes tales horas excep
[illegible] in magnum [illegible] non
[illegible] in ieiunio dis
pensandum [illegible] aliquantulum
[illegible] horam secundum tho. [illegible] ¶ [illegible]
[illegible] [illegible] plures po
[illegible] cibum [illegible] modi
[illegible] magis [illegible] ad al
[illegible] vel ad digestionem ciborum
[illegible] ad nutrimentum [illegible]
immoderate bibentes peccant et
[illegible] ieiunium [illegible] si in vino
[illegible] immoderate cibum sumat
secundum ho. et tho. [illegible] ¶ [illegible]
[illegible] electuaria vel [illegible] non
[illegible] ieiunium sic [illegible] medi
[illegible] in [illegible] sumuntur [illegible]
[illegible]

per modum absolute secundum Thomam quod et ce-
teri modos. Unde ad preceptum de ieiu-
nando dicit Tho. 2.2. q. 147. ar. 3.
in responsione ad ar. 2m quod precepta que per
modum communis statuti proponuntur non eodem
modo obligant omnes. sed quantum requiritur ad fi-
nem intentum a legis latore cuius auctoritatem si quis
contempnat vel transgrediatur, ita quod finis
ab eo intentus impediatur, peccat
mortaliter. Si quis autem ex racionali causa huius
statutum non observat precipue in casu in
quo eciam si legis lator adesset non de-
cerneret esse servandum non peccat mortaliter.
Propterea non omnes qui non observant
ieiunium indictum ab ecclesia mortaliter
peccant. ¶ Ulterius videndum est qui te-
neantur servare ieiunia et notandum primo quod impu-
beres quidam sunt in statu augmenti
propter quod indigent multo nutrimento non te-
nentur ieiunia ecclesie observare. Statim
cum augmentum vel continue durat usque
ad finem tercii septenarii, i.e. 21 annum, quo
communiter est ut in hoc tempore sic
ad ieiunandum excusant plus vel minus
secundum modum sue etatis seu facultatis secundum Tho.
ubi supra. ¶ Secundo quod et infirmi et
senes sunt solvendo ieiunia ... dis-
pensatione prelatorum secundum graves debet. Peregri-
nantes vero et multum laborantes
si peregrinacio sua seu labor differri aut
minui sine detrimento possunt non
debent propterea ieiunium ... ab eis vel
omnino permittendum. Si autem immineat
necessitas statim peregrinandi et dietas
magnas faciendi vel eciam multum
laborandi et simul cum hoc non potest ieiunia
servare non obligantur. sic peregrinans vel sic
laborans ad ieiunandum ut tamen
quod videtur requirere habet seu superiori
dispensacio in foro c. sic fit in con-
fessione vel prelati dispensantes vi-
dentur omnes secundum Tho. ubi supra. ¶ Labo-
ratores vero quorum labor est operis pro-
prius necessarius si non potest sine expensis et
communes excusantur. Item qui mendicat
domum vel modicum vadunt secundum eundem. Similiter
servitores nobilium vel aliorum si ex
causa racionabili preveniant horam communem
non peccant, ut si pulsabunt mensam

ra hora comedendi ut secundum consuetudinem
tempore totum posset peregrinantibus
una mensa. Et eciam non peccant
qui pulsant cibos dominorum secundum cautelam
veneni. Et idem credimus de medicis
peregrinantibus medendo et hijs qui ad-
dunt quod licet medicus peregrinatus
et hospes secundum consuetudinem quasi sic serv-
ire ita ut fiat servitores quasi singuli
de mensa vel preter vinum aliquo vel
expensa. et idem est de lectoribus et
notoribus mense et religiosis domini
tunc licet hoc fiat intra et secundum Thomam et pauper
¶ Pauperes autem et mendicantes
si possunt habere tunc de frigore aliquos seu quod
sufficit ad unam comestionem non ex-
cusantur a ieiunio. Si eciam non possunt expen-
dere sed autem tamen secundum precedentem dicta
debilitati ieiunium sufficere non possit secundum
Thomam ubi supra. ¶ Laborantes et communes
et agricultores et alii operarii si adven-
tores sunt ex propriis manibus operantes la-
borare et eo adeo debiles sunt quod
possunt cum hoc sufficere ieiunium, vel
si oporteat eos locare operas suas
ut providerant sibi et familie sue
aliunde secundum pondere, et si sunt
sunt autem iusti quando debent operari
ad diem suum non credo quod peccant
mortaliter solvendo ieiunium. Dicit eciam
q. de q. xla quando ieiunii quadragesime non
et solvendum in necessitate cessat culpam
de eo. dicit 3. ieiunium enim secundum sermonem
lecciona non sit solvenda in grandi
necessitate cogat. ¶ Mulieres et pre-
gnantes et pueros lactantes si timeant
probabiliter de periculo earum vel fetus vel
vel prolis quam nutriunt non peccant si
tenentur solvendo ieiunium sed debentur ut
secundum eandem suffic. et debiles et iuvenes
dispensantur secundum pro quanta debilita-
tis vel bonum est et et Deo
de senibus. ¶ Item et supra dicta de
mandatum sed propter eorum siquidem
habet dimittere vota voluntaria
dicit ... non tamen debent
dimitti eos ad eorum professionem ieiunia
indicta ab ecclesia. licet forte possit
dicere sacerdos cum eis dispen-

nisi propter scandalum vitandum liceat sibi
dispensare. s. d. quod constitutionem extra
de elec. ex innstro. latores. ¶ Sed pro
dispensatione petenda de ieiunio nota
quod si constet de causa necessaria propter quam
solvendum est ieiunium non oportet petere dispensa-
cionem a maiore consilio intervenientibus per
tho. si vero dubitatur an dicta causa sit ne-
cessaria tunc est petenda dispensatio
ab episcopo loci si commode potest vel a pro-
prio curato vel a proprio sacerdote. ¶ Et causa sufficiens
est ut sit infirmitas vel debilitas cor-
poris aliorum sicut pauperum paupertas sive
peregrinacio labor et minima porcio
mense quos ad sumendos necessarios
nobilius secundum tho. et host. in glo. ¶ Item
addite quod licet ieiunia statuta ab ecclesia
non possit rendi in casu necessitatis subsistit
ieiunium tamen voluntarium ac sicut vota causa
rendi possunt auctoritate superioris extra de voto
cap. 10. et 8. di. ¶ Sciendum et sicut in fine
illo ieiunio accepto per votum quod posset
rendi et sic mutari hec et potest quod
dis. ar. ¶ Iustum quod sicut sicut dicit quod
ieiunia tria etiam facere de eo quod
subtrahit corpori suo intelligitur de quo
illo non de precepto nisi forte dubitetur
videant sicut secundum necessaria hostiensis per al. et
unde secundum Ray. debet dimittere ieiunium
si alias caritas eius. ¶ Et ma-
ducatio etiam sic ieiunantes de
pauperibus ut ieiunium tamen sit satisfactorium
et non ministrare sibi quod legitur locutum est
et ieiunant nostri sunt qui
sic hec comedit quod propterea
ieiunatus consuetum hostia comedit ad
iudicium sicut [illegible] quod ministra et
a potu. causa secundum aug. vero quod
ciborum largitas prodit omnes sicut vero
sicut dicunt dudum tenendo
sicut eam ieiunant non. r. abstinentia
qui egens cupidus gula simea vera
abstinent quod non potest comedere et
sine medio egens quod non habet quod
cupidus ne expendat
Gula i. gulosus ut postea amplius
comedat Simea i. ypocrita ut

audet. vero i. vanus ut indicatur ibi.
¶ Postea non est ibi. in ieiunio et laudi-
sque per ista dimittit a suo labore
et quod facilius sustinendum suadetur ut
hoc accelleres mores. ibi et laudabile
igitur libenter subtrahe quod [illegible]
sicut in interfice [illegible]. sicut dis-
crete moderandum et quod sit necessarium
pro ieiunio parcus corpore et separabi-
lia nutrimenta plures moveantur
per ex defectu sicut non lege subtraher-
et nature non sibi habendo per-
tinet corpori sicut ea quod [illegible]
sacienda ex officio ut sancte eorum ad
ipsos convertit hec causa est de ieiunia
hostia officium sicut non dicitur hoc tamen
abstinere ut per hoc ab operibus corporibus
impedimentum non liceat ad hunc corpori
tenetur in dispensatione tamen licet talis
tenetur non sicut tho. super 4. di. 3.
ieiunium et non licitum sicut ieiunium et voluntarium
non de ieiunio
De feriis advertendum est quod
quedam reperiuntur ut ille quas
imperator indicit propter aliquos eius
fortunatos ut quod nativitatis filii
per victorias et ad istas est dies re-
perte quod reperte ut sicut [illegible]
et non possunt fieri sicut illi c. de
feriis l. omnes ¶ Quedam sunt que
dicuntur ut quas dicuntur per fructibus colli-
gendis et sicut duorum mensium vindemias
et sicut quas reges et aque
et sicut diversas regiones
sicut placuerit et in his non
[illegible] sicut expressum in [illegible] de consuetudine
et sicut ex eo. ¶ Conquestus in fine
sicut ex eo videlicet dominica sicut solempnes
quedam vero sicut dominica sancti Stephani
festum sicut sancti Iohannis
sancti [illegible] sicut sancti Silvestri
et ex hiis sicut dominica A. dies ii
emmersione dominica epiphanie et A. dies
et palmarum et septimana ac .4. diebus ieiuniorum
et .3. diebus ante pentecostem a duobus
diebus quod sequuntur. ut omnes festi
diebus gloriose virginis sancti Io. bap. sancti
et gloriose virginis sicut Io. bap. sancti
laurencii. sancti Mathei. Michaelis
beati Martini ac omnibus diebus dominicis et
festivitates quas singuli episcopi
cum clero et populo duxerint solempniter celebran-
das de cons. di. 3. pronunciandum extra de co.
conquestus

tum festum innocentum sed queritur. licet non magis sollempniter celebretur. de con. di. 3. pronunciandum. Et sic festum conceptionis [?] vt i. de de feri. e de festis domini. festum de quo [illegible] festum tamen consuetudo seruanda est. ex eo. capitulo. Sed hoc ex mandato Io. xxii. fit per totam ecclesiam. festum conceptionis beate marie licet ecclesia romana licet non celebret tollerat tamen consuetudinem quarumdam ecclesiarum ipsum celebrancium. secundum tho. 3. parte q. 27. ar. 2. festa etiam omnium apostolorum euangelistarum et 4 sanctorum doctorum debent sub duplici officio per dominicas [?] ecclesias sollempniter celebrari. extra de feri. e. de sanctorum gloriosus. libro vi.

Sed nota quod intra dies supradictos quidam de festis non ut festiuus seruatur cum eis derogetur per consuetudinem contrariam quod satis sufficit. cum non sit ita de precepto dei sicut dies dominica ut sunt 3 dies rogationum. et dies passionis et dies quarta octave pasche et forte alii similes. Quedam festa non dicuntur per consuetudinem quasi per totam ecclesiam ut festum sancte michaelis festum sancte katerine et forte alia.

In primis est tamen attendendum quod per constitutionem domini symonis [illegible] quibus diebus debent prelati abstinere ab operibus seruilibus et prohibet abstinendum [?] sic habet. In primis abstinendum est ab huiusmodi operibus omni die dominica ab hora vespertina diei sabbati inchoando non [illegible] preiudicando [illegible] processionis [illegible] efficiant. quod in festis que suas habent vigilias est obseruetur.

Festa celebranda sunt festum natalis domini sanctorum stephani. io. innocentium. thome martiris. [illegible] Circumcisionis. epiphanie. purificationis. mathie apostoli. annunciationis. pasche cum 3 diebus sequentibus. marci euangeliste. philippi et iacobi. inuentionis sancte crucis. ascensionis domini. pentecostes cum 3 diebus sequentibus. corporis christi [?] [illegible] nat. sancti io. bap. apostolorum petri et pauli. translationis thome martiris. sancte marie magdalene. sancti iacobi apostoli. sancti laurentii. assumptionis beate marie. sancti bartholomei. nativitatis beate marie. exaltationis sancte crucis. sancti mathei apostoli. michaelis. sancti luce euangeliste. apostolorum symonis et iude. omnium sanctorum. sancti andree. sancti nicholai. conceptionis beate marie. sancti thome apostoli. dedicationis ecclesie parochialis et sanctorum quorum in ecclesiis dedicantur. alia festa in singulis diocesis [illegible] seruanda sunt que per locorum ordinarios [illegible] peculiariter indicuntur.

Item nota quod dominica dies specialiter colitur [illegible] propter honorem et gaudium resurrectionis dominice. de con. di. 3. sabbato. in qua nulla opera agantur nisi tantum ymnis et psalmis et canticis spiritualibus dies ista transigatur. de con. di. 3 [?]. Dies autem dominica succedit in noua lege loco sabbati non ex vi illius precepti legis veteris sed ex constitutione ecclesie et consuetudine populi christiani. Unde non est ita arta prohibitio operandi in die dominica sicut erat in lege de sabbato. Quedam enim opera in die dominico conceduntur que in sabbato prohibebantur sicut decoquere cibos et huiusmodi. vnde de con. di. 3. pronunciandum. et in quibusdam operibus etiam prohibitis facilius dispensatur in noua lege quam in veteri. secundum tho. 2. 2. q. 122.

Mercatores tenentur [illegible] a [illegible] vespertina. extra eo. omnes [?] et [illegible] Sunt tamen festa et [illegible] eorum qualitas et [illegible] consuetudo seruanda sunt et sic [illegible] terminatur. extra eo. [illegible]

In festis non semper abstinendum est ab operibus seruilibus ut a mercationibus et agricultura et huiusmodi. [illegible] fiat diebus festis ut plurimum tenentur [illegible] ad mortem [illegible] indicatur [illegible] de con. di. 3. [illegible] abstinentia a [illegible] quamuis sit honestum [illegible] processio [illegible] diebus [illegible] fiat de consuetudine [illegible] vrgeat [illegible] suadeat [illegible] bilem seu [illegible] probabilem [illegible] [illegible] diebus [illegible] quod [illegible] peccatum [illegible] grauius peccat quam in die [illegible]

Preteritis diebus. ¶ Insistendo eciam hiis
diebus operibus divinis divinis officiis
et canticis spiritualibus et sermonibus discipline
ex sancta de statu monachorum eciam ad monasterium
hic ea tamen docendo in festis tam verbo
quam scripto. Si tamen non prohibentur hiis die
bus facere que pertinent ad providen
dum necessitatibus tam quam corpori proximo utpote
conservando panem vel res suas seu quodcumque
dampnum vitando. secundum Thomam 2. 2. q. 122.
ar. 4. in art. 122. Cum quis ex vobis quis
habet ovem unam etc. Immo pro necessitate
licet in die festo bellare. unde Machabei
bellaverunt in sabbato. 23. q. 8. si nulla
¶ Item secundum alios si temporibus segetibus
vel aliis aut feno in pratis immineat
tempestas potest inde eciam in sabbato
removeri. ¶ Carnifices et pincerne
qui in diebus dominicis festis servant
ea que debet vendere in carnibus
in mercato vel in stacionibus suis si
aliquid potuerit servare aut servata
putrescere non peccant mortaliter. Illi eciam
qui a dominis suis compelluntur
operari in diebus festis si iusto metu
inducti hoc faciunt videntur per
necessitatem excusari alias non quia non tene
tur obedire nisi in licitis et honestis
¶ Item qui cum deberent decimam
bladorum vel aliorum reddere dominis suis aliquid
reservant ea in diebus festis cum reli
quis diebus profestis libere eos po
sunt vacanti operibus aliis non sunt ex
cusandi nisi ardua necessitas ad hoc
eos compellat. ¶ Illi eciam qui in pere
grinando festivitates incurrunt quia
currus aut equos ad conferenda
necessaria in ea die festo si huiusmodi necessaria
afferenda sint ad ipsum diem in quo
fidelis non posset ut commode in
die transgressionis nec tamen potuerunt
super hiis afferendis providisse ex
cusantur per necessitatem alias non. Maxime
si hoc faciat die festo ut vehicula
sua et iumenta libere habeant
cotidiana opera sua exercenda. Vec
tores eciam mercium alimentorum ut per
ad loca remota cum sic commode
aliis diebus non poterunt per necessitatem

quando eos excusare. ¶ Barbitonsores et
specie ... et minutores ... sanguinis et fer
ratores equorum si opera sui officii fa
ciant in diebus festis propter necessitatem
excusantur sicut superius ... Circa hoc
item aliquis huiusmodi opera que faciunt fieri
in diebus festis urgente necessitate
cum alias de hoc providere non potuerunt
excusantur. ¶ Aurigae vero currus et
et viatores si necessitas immineat
in diebus festis viantes sed hoc faci
ant per peccatum sed non non audeo con
dempnare. Molendinarii eciam sive
in molendinis ad ventum sive ad aquam
quia sit magis labor molendini quam
nam ... consuetudo regionis ... pro
hibitum a prelatis. Molendina vero que
eciam tractu iumentorum faciunt multum
tum quamquam decet diebus festis
non iumenta nisi sint vacatio
in sabbato. Exodi 23. Item licet clericis aliquibus
grandes scriptores de quaternis in
quaternum in diebus huiusmodi lectio
nes tamen suas quas non potest sine
scriptura memorie commendare vel si
quos nondum scriptores potest et
legendo libros quos audierunt
corrigere. Locare eciam opera sua et
conducere alios per corrigendos huius
libros in diebus festis non decet et pro
pter tamen facere secundum W. in glo. Ray.
a quo tamen dicta ... concessio et assumptio
¶ Item si quis die festo venit ad mercatum
propter sua necessitate et non facit hoc con
suetudinaliter et peccat mortaliter sicut
si ex consuetudine et lucrandi cupiditate
impendit substrahendo se a divino ... ec
si huiusmodi mercata prohibita sint a prelato vel
locis vel si exercuerunt ... in
certa in die festo. ... vero quod fiunt
huiusmodi diebus propter necessitatem aliquam ut pro
victualibus et aliis ad diem illum non
quod ... tamen excitentur ea
non se substrahant ab officio divino ...
Item in dominicis diebus aut aliis
maioribus festis non licet per eius ... arare
agros ... ut alia
eorum huiusmodi opera facere cum minoribus festis.

quo ad p(re)d(ict)a (et) similia (et) s(ecundu)m (con)suetudine(m) reg(ion)is
s(ecundu)m (quam) t(ame)n lite p(ro)cedant ex q(uo) n(on) se subt(ra)hebat
habent a d(omi)no (et) ex h(uius)mo(d)i c(aus)a no(n) p(ro)p(ter) affec(tum) (et)
valet at ip(s)e remuneratio(n)is faciat s(ecundu)m
ip(su)m d(omi)n(u)m et (con)parit(a)tas in hoc exigit
videat(ur) s(ecundu)m Ra(ymundum). ¶ Item in lig(...) i(n) festis
p(ost) celebra(ti)o(n)e(m) d(ivin)o(rum) (et) audita missa
extra in t(em)p(o)r(e) (com)munis n(e)c(ess)itatis ... sit
c(aus)a peccat mort(aliter). ut si i(n) vinea vel
i(n) agro p(er)ingerit q(uo)d a(liu)d modicu(m) q(uo)d
restabat p(ro)p(ter) ... ut si reperet fiat
... i(n) corpore ut h(uius)mo(d)i. ¶ Item duce(n)
tes choreas maxi(m)e i(n) diebus festis
c(aus)a irritandi se ut a(li)os ad p(e)c(ca)tum
mortale peccat mort(aliter). Et (con)sistit
si i(n) p(ro)festis diebus hoc fiat. Secus si
fiat ex honesta c(aus)a (et) intenc(i)o(n)e
n(on) corrupta (et) a p(er)so(n)a c(ui) t(ame)n n(on) sit
p(ro)hibita. s(ecundu)m Ra(ymundum).

Ecclesiis parochialibus generaliter
competit ius sepulture (et) i(n) ill(is)
... auct(oritate) ut similes (con)cessio(n)e
(et) capellis ac p(ri)vatis n(on) tam(en) competit
s(ecundu)m Innoc(entium) i(n) glo(sa) ext(ra) eo(dem) ti(tulo) ... Et
ad ... sepulturis q(uo)d c(om)petit ecc(lesi)is
ad sepeliend(um) mortuos i(n) cimiteriis
suis (et) p(er)venit ex po(n)tific(is) assignatio(n)e
de 13. q. 1. eccl(es)ias. ¶ Quamvis cimiteri
u(m) ut (com)munis sepultura debet ecc(lesi)e
ut ext(ra) eod(em) 13. q. 2. sed antiq(ui)tus ...
... aliquantulu(m)
... ab ecc(lesi)a n(on) competit aliam
loco ecc(lesi)e p(ro)p(ri)o ut hospitali ...
sepultura n(on) habeat ecc(lesi)a ut ...
... ut dictu(m) est s(ecundu)m Innoc(entium). Item
... possunt ...
... ius sepeliendi ...
suos ... q(uo)d sit ...
ecc(lesi)e ... no(n) recipiendo aliquos ...
ut ... suos ad sepul
... ab h(uius)mo(d)i ...
... (con)sensu. ext(ra) de pactis
pactio(ne) ... ¶ ... q(uod) se
peliri ... q(uod) decedit ...
... sepultura ... sepeliri d(e)b(e)t
i(n) sepulcro p(at)rum suor(um) s(ecundu)m ...
... de sepulturis ...
ut apud ecc(lesi)am ... q(uo)d ...
... 13. q. 2. ecc(lesi)as ...
... alio... ...
... sepelitur apud ecc(lesi)am ...
... post mortuus ... n(on) ... elegit

sepultura(m). 13. q. 1. eccl(es)ias ... eccl(es)ia
... sit (con)suetudo. 16. q. 1. ...
... q(ui) no(n) eligant sepultu(ram)
sepeliendi sunt apud eccl(es)iam ...
s(ecundu)m Ray(mundum). Item ...
... i(n) castris ... ad villa(m) ...
se transfert ...
... i(n) eade(m) ... eligat sepul
tura(m) decedit i(n) eade(m) ... sepel
liri i(n) eccl(es)ia ... villa ... vel
i(n) ea potius i(n) qua maior(um) suor(um) ab
antiquis extitit sepultura. ...
... ad ea(m) valeat ...
... plures ... si se
pultura(m) ... elegit ... alte
... honore ...
ext(ra) eo. ... ¶ Item ...
... alicui ... ad sepul
... restitutio ...
si petatur ... restituere ...
... ut ...
... ext(ra) eo. ... (et) ...
... ¶ ...
sepulturis ...
... sub ...
maledictio(n)is eterne no(n) ...
aliquos ad vovend(um) seu ...
... seu ...
ut apud eor(um) ecc(lesi)as elligant se
pultura(m) ut ... eccl(es)iam no(n) mutet.
Et si secus fiat ...
... eligerunt n(on) ... sepel
... eccl(es)ia ... eligit
alibi sepultura(m) ... sepeliendi st
... sepeliend(i)
si no(n) elig(er)ent sepultura(m). ext(ra)
eo. ... ad
... fecerit ...
... ab ... ex ...
... ext(ra) de ... ¶ ...
... extra ... b(e)n(e)
... s(e)c(u)lares ...
tales i(n) suis ... ut ...
... tenent ...
sepulta restitui ... si petatur ...
q(ui) ... sepultur(is) h(uius)mo(d)i ad ...
... restituere tenent(ur) ... dies ...
si no(n) fecerint ... ap(osto)lico
... cimiteria ...
... d(omi)n(u)m maneant
... donec ... restitu

pedes ut in dicto ca° his co. Verum cum un[us]
quisque ex proprio motu voluit alibi (?) in maior[i]
tali loco eligere sepulturam quam pro ho-
ste suarum non ex ca. nona postmo-
dum ordinata quam sepultura est clericis (?) religiosis
ut quia locum est dissipatum. ex. ex
de relig. do. in c° 4. ¶ Eligere pot[est]
quis sepulturam dissa antiquam (?)
quam voluerit etc. in loco in religioso. ex
eo. cum quis. libro co in fi. Religiosi vero
sunt apud sua monasteria tumulandi
nec aliam sepulturam possunt eligere nisi qua
monasterium esset ita remoti a suis
monasteriis quod ad illa non possent com-
mode deportari. ex. eo. c. religiosi.
lib. co ¶ Impuberes possunt sepeliri apud
eos quos voluerit si xiiii annos
pubertatis et ultra sunt (?) etiam ... moriantur
assistente tutore hoc habuit (?) ... non ... sive
non eligere ... post ... lapsum ... tempus
... possunt absque ... assensu
... si sint filii familias non possunt
... relinquere ... sua nisi
forte habuerint peculium castrense
vel quasi. ex. eo. c. licet. lib. co ¶ Si sacerdos
corpus ... qui alibi elegerit sepul-
turam rapuerit ... amittit ... huius
... mortuarum ... ossa restituet. ex. eo.
c. libero. ¶ Et intelligendum ... sequitur (?)
... religiosorum seu collegii ... vel ma-
... fecit ... videre ... si ...
vel sola platea (?) hoc fecisset ... si fiat
pactum pecunia super electione sepul-
ture ... vel dando ... talis
et fiat talis electio simoniaca ... eo
... i. q. 2. quam pio ¶ Quo canonica
portio admittenda est ... qui ... alibi e-
legit sepulturam quam apud eccl[esi]am suam
... de omnibus que illi loco dimittit
... ecclesia sua pot[est] canonicam
... portionem ... portio varia ... consue-
... diversas ... alicubi ... medietas
... canonica portio ... alicubi ... consue-
tudo standum est. ex. eo. c. certificari.
... consuetudo non appareat ... hoc ... specta-
tur (?) ... consuetudo metropolitane
... non appareat spectanda
... vicinarum ecclesiarum ... varia
... que debet ... hoc ... ma-
gis ... videtur. ex. eo. c. in ma
vel si alicui ... consuetudo ... dyo-
cesis ... valorem ... consuetudo
... cum ... equitatis ... quia
... passionum ... eccl[esi]e
consolatione (?). ex. eo. c. nos instituta
... cum ... rectori et ... circa (?) ... hoste
... consuetudo possit prescribi contra si talis
probaretur. ¶ De hiis vero qui eligunt sepul-
turam apud fratres predicatores et minores
declaratio est quod tenentur eccl[esi]e per-
... quam non ... de funeralibus sed etiam
de quibuscumque ... relictis et
ad quoscumque usus etc. de quibus
... non consueverunt ... de iure
non debent ... omnibus datis in morte
vel mortis articulo in infirmitate de ... k.
... qua decessit ... ipsius vel aliquo
per eos. ex. eo. c. dudum in cle. ¶ Et
... maiores solebant
ab antiquo sepeliri in aliqua eccl[esi]a
ipsa dimissa aliam eligit sepulturam
non debetur canonica eccl[esi]e sic dimisse si
illi eccl[esi]e quecumque fuerit illa in qua
consuevit audire divina vel recipere
sacra. ex. eo. c. lib. co. ¶ Et si in una
solebat audire divina et in alia recipere
sacramenta quod portio canonica
debeat (?) ... consueverunt recipere sacra-
menta. ex. eo. c. si quis vero ... duo ...
in ... in diversis ... eius (?) ...
equaliter ... eligit sepul[turam]
... eccl[esi]e ... vel ... alio ... l
... residebat ... dividere ...
canonica dividenda portione. ex. eo. c. cum
quis. ¶ Et nota quod ... canonica
portio non tantum de oblationibus cereis et
aliis huiusmodi que recipiuntur in loco
sepulture die funeris sed etiam de aliis
que defunctus pro anima sua illi eccl[esi]e
reliquit. ex. eo. c. in nostra. hoc intellige
hoc ... de hiis que relinquuntur ad
... eccl[esi]e. secus si ... pro
... eccl[esi]e ... non fiat ...
de hoc ... de mobilibus et immo-
bilibus ... ornatus eccl[esi]e vel pecunia
... data ... pro fabrica luminaribus seu
... vel ... vel aliis ad
cultum divinum legatis ... canonica
portio non ... hoc fiat ...
... vel ... eccl[esi]a defraude-
... tempore ... ultimo ... super de
hiis que testatores ... non religi-
... aliis eccl[esi]is vel personis ...
... pauperibus nulla portio habe-
... eccl[esi]a ... ex. eo. c. rela-
tum ... canonica portio ... p...
... eccl[esi]is ... quos sepelli ... vel
ad quas transit ... vel ...
... ab illa portio canonica ...
... eccl[esi]is non ... non ... ex[tra]

monasteria vel alia loca communiter ecclesie
sed ab aliis sunt exempta. extra eo. c. in nostra
et de testamentis requisisti et c. officii. Et licet
canonica portio et eius petitio competat sa-
cerdoti parochiali tamen si ipse sit negligens
in petendo episcopus potest eam repetere ut
extra de succ. ab intestato c. fi.
Item consuetudo si qua in quibusdam
regionibus de omnibus bonis quae moriens
in testamento suo potest relinquere sive lega-
re ecclesia exigit tertiam est sacerdos
[illegible] [illegible] ut [illegible] omnia
bona sua [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
sunt praescripta vel contradictorio iudicio ob-
tenta ut dicitur sedis apostolice con-
firmata. nec sufficit ad hoc consuetudo
tantum episcoporum ut episcopus loci non assit de
[illegible] et consensus subditorum
quos tangit huiusmodi consuetudo et [illegible] [illegible]
de [illegible] supradicto sacerdotis
[illegible] bona sua quae non tene-
tur morientes eis [illegible] non con-
[illegible] [illegible] facit [illegible] praedictorum
modorum. ut dicit [illegible] in glo. Item
si defunctus ecclesie sue parochiali relinquat
[illegible] [illegible] [illegible] est contenta et al-
teri ecclesie in qua eligit sepeliri re-
linquit nullo. sacerdos recipiens
legatum pro sua [illegible] [illegible] [illegible]
renunciasse [illegible] suo et ideo non po-
terit petere canonicam portionem. si vero de-
functus absque relinquit ecclesie parochiali
[illegible] nulla huiusmodi [illegible] apposita
poterit de ceteris portionem vendicare.
extra de testamentis officii. ut salte [illegible]
ad [illegible] i. [illegible] extra de [illegible]
et vendic. cum dilecta. Item [illegible] [illegible]
[illegible] in [illegible] ecclesia elegerunt sepul-
turam et ut ei legaverunt. aliis vero
[illegible] nihil legaverunt. si [illegible]
[illegible] a quo eligentes sepulturam
in [illegible] ecclesia aliud debent relinquere
ei. potest et illud ecclesia petere ab he-
redibus non [illegible] [illegible]. nec [illegible] [illegible]
differendo sepulturam sed [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]. extra de
[illegible] ad apostolicam. Si vero non sit talis con-
suetudo non potest petere sed dicta ecclesia
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] tene-
[illegible] extra [illegible] [illegible] [illegible]. extra de [illegible]
[illegible] [illegible] et c. cum in cunctis. Item

[illegible] elegit sepulturam in aliquo religioso-
rum [illegible] [illegible] in ea et postea non
in ea sed se transtulerit in [illegible]
vel [illegible] non tamen in illa de qua [illegible]
[illegible] non debetur canonica portio ecclesie
sue parochiali. secus si [illegible] in [illegible]
illa de qua moritur extra eo. de
[illegible] et c. [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] hoc [illegible]
[illegible] [illegible] de [illegible] [illegible] [illegible]
domus [illegible] ut [illegible] [illegible]
[illegible] consuetudo regionis [illegible].
Item [illegible] recipiant in [illegible]
aliquem [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] sua
bona [illegible] [illegible] et [illegible] sepul-
turam non [illegible] a canonica portione
[illegible] nec ab [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sunt exemp-
ti. extra de [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] de [illegible] et [illegible] ut [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible] de [illegible]
[illegible] decessit tempore [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible]
portionem. [illegible] [illegible] [illegible] potuit
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et hoc sufficit ad [illegible] [illegible]
extra eo. de his. [illegible] [illegible]
[illegible] se faciat [illegible] ad [illegible]
[illegible] moriatur [illegible] ecclesia [illegible]
[illegible] canonica portio ut [illegible]
eo. de his. Item [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] sepultura
et ab [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] cum defunctis. [illegible]
[illegible] habeat de [illegible] [illegible]
[illegible] si non habeat [illegible] ad [illegible]
[illegible] [illegible]. si hoc. eo. [illegible] [illegible]
si ad domum morbidi [illegible]
[illegible] molestat sepulturam [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ut in [illegible] [illegible]
[illegible] potest pro hoc [illegible] ab [illegible]
sua et in [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et publicatur [illegible]
bonorum eius [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] sepul. [illegible] [illegible]. [illegible]
ut dicit [illegible] sepultura [illegible]
debito ut [illegible] [illegible]. de
sepul. [illegible] c. [illegible] [illegible] ne [illegible]
[illegible] [illegible] molestia [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] alius [illegible] [illegible] [illegible]
ut in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
eo. [illegible] [illegible] [illegible]

sunt non tradi sepulture nisi ut ad p
ceptum episcopi corpus non subsistit locus in speciali
secundum tho. glo. 21. di. nunc autem. ¶ Item quos
prohibitum tradi ecclesiastice sepulture.
videlicet omnes heretici. extra de here. sicut
Et si post mortem probetur quis de heresi sua
xxiiii. q. 2. sane profertur. Item prohibitum
pagani et iudei. de con. di. i. ecclesiam. et
ecclesiastice sepulture. Item generaliter omnes excommunicati
24. q. 2. sane. extra de privilegiis. episcopus
li. vi. Item excommunicati minori excommunicatione. extra.
idem eo. sacris. hostiensis intellige si absit de
notorie excommunicatis minori excommunicatione
et idem de excommunicato ex iniustis [illegible]
ut notatur extra de sententia excommunicationis. [illegible]
in glo. ¶ Item prohibitum in cimiteriis sepe
liri qui in torneamentis moriuntur et
exponunt se [illegible] et si vulnus letale
susceperint licet postea supervixerint et
penituerint et si eucharistia non negetur
careant tamen ecclesiastica sepultura. extra de
tor. c. io. hostiensis intellige de eo qui decet
ad exercendum se in torneamento et non de
aliis. extra de tor. c. 2o. Et dicit
[illegible] quod hostiensis quod idem est dicendum de
militibus qui de armigeris [illegible]
[illegible] in armis exeunt [illegible] de
[illegible] qui illuc vadunt [illegible] ut
[illegible] videndi ut [illegible] ¶ Item prohibitum
sepeliri in cimiteriis qui [illegible] occi
duntur. 13. q. 2. quicumque. 23. q. 5. placet
[illegible] si [illegible] si [illegible] ex dis
[illegible] vel iracundia [illegible] si ex [illegible]
[illegible] secus dicit [illegible] extra eo.
[illegible] Si autem [illegible] fugiendo [illegible]
[illegible] credebat se pos
se evadere non imputabitur ei si [illegible]
[illegible] et lito hostiensis facit
[illegible] di. [illegible] 13. q. 4. ad occidendum
[illegible] ¶ Item [illegible] sepul
[illegible] de [illegible] terra [illegible]
[illegible] generaliter et [illegible]
[illegible] negatur ecclesiastica sepultura [illegible]
[illegible] generali [illegible]
[illegible] plenius [illegible]
[illegible] Item [illegible]
[illegible] admittendi ad ecclesiasticam sepul
turam extra de [illegible] 20 [illegible]

¶ Item presbiter tutores et testato re
linquentes [illegible] ecclesiastica sepultura
21. q. 3. [illegible] hostiensis non [illegible]
[illegible] glo. Item blasfemantes deum [illegible]
[illegible] penitentiam [illegible] ecclesiastica
careat sepultura. extra de maledicis
c. 2o. ¶ Item religiosi [illegible] extra
de statu [illegible] super quod. Et generaliter
[illegible] notorii peccatores in peccato mortali [illegible]
[illegible] 3. q. 2. [illegible] et [illegible]
[illegible] et hostiensis [illegible] tales [illegible]
reconciliati [illegible] si reconciliati [illegible]
ut si certa pena [illegible] sepe
[illegible] heredes tenentur satisfacere pro eis
extra eo. [illegible] extra [illegible]
denegationis pena non [illegible] ablata
[illegible] ¶ Si vero [illegible]
penam [illegible] ad mortem et [illegible] non
[illegible] satisfacere si petat penitentiam [illegible] et
[illegible] et sepultura denegabitur ei
extra de [illegible] super eo. [illegible] Et
si non [illegible] reddat ut heredes [illegible]
[illegible] volunt pro eo satisfacere [illegible]
[illegible] quod posset [illegible]
[illegible] pena et [illegible] sibi denegabitur ecclesiastica
sepultura. [illegible] ad [illegible] statutum
[illegible] fecerunt [illegible]
[illegible] deberet [illegible] ab officio et
beneficio ut [illegible] super eo. [illegible] de
[illegible] talis [illegible]
[illegible] extra de [illegible]
[illegible] in torneamentis
[illegible] licet [illegible] non [illegible] ut
dictum est. ¶ Item non est sepeliendus qui
[illegible] in [illegible] extra de [illegible]
[illegible] hostiensis intellige [illegible] morte
[illegible] ad quod [illegible]
[illegible] doctores [illegible]
[illegible] 26. di. [illegible]
[illegible] Et si [illegible] prohibitum sepeliri
ut dictum est [illegible]
[illegible] ut ceteris sepulturis et [illegible]
[illegible] ab [illegible]
[illegible] extra eo. sacris. Et [illegible]
[illegible] sepulturis [illegible]
[illegible] extra de [illegible]
[illegible] peccatores [illegible]
sit ut dictum est non forte [illegible]

[illegible]

heredes vel executores. extra e. non contractus sive
in mortuo contractus debitum. extra eo. sacris
¶ Si autem constiterit de diocesi de cuius morte in-
fidelis pater paganus seu excommunicatus sepeliri in me-
liori parte cimiterii canonice non probabitur
fuit de opposito. arg. eo. sacris. 13. q.
2. in ecclesiarum. de cons. di. 1. ecclesiis. Item
suspensi de patibulo si penitentiam egerint sepe-
liri. 13. q. 2. eo. sile. Et petenda est licentia
a iudice seculari ad deponendum tales de pa-
tibulo non inscitatus quia tempus videatur. ff. de
cadaveribus puni. l. 1. et 2. si ipsius licentia iudex de-
negaverit non dicit in hoc casu. ¶ Item deneganda
est ecclesiastica sepultura ei qui decimas recepit a
laicis et non restituit. extra de deci. cum prohi-
be. et de ... in v. potius et secundum glo. Item facientes no-
vas exactiones pedagiorum carebit ecclesiastica
sepultura. extra de censibus. innovamus.
Et sciendum quod ... prohibens ...
alium non possit confiteri peccata sua sacer-
doti vel ad mandatum sui prelati satisfacere
certum. in constitutione otto. co. 2o. Item puniri de-
... baptizatus non sit sepe dicitur ...
... vel etiam ¶ Item si mulier pregnans
sit defuncta et constat quod partus in ventre eius
sit sit mortuus mulier cum partu sepe-
liatur. Si vero certum est quod vivit vel de hoc
dubitatur tunc mulier debet prius scindi
et si puer vivus sit debet baptizari si mortuus
debet extra cimiterium sepeliri secundum hoc in ... de
q. eo. vel aliter. secundum glo. quod si mulier. Item
excommunicati tempore interdicti in cimiterio non
... a iure contra defunctorum ecclesiastice tradiderint
sepulture et publice excommunicatos aut notatos
... aut usurarios manifestos sepelierint
ipso facto excommunicationem incurrunt. extra de sepul.
eos qui in cle. vide plenius de hoc in summa
[illegible] ... ¶ Item si in ecclesia apud
quam defunctus debet sepeliri et ecclesia
cimiterium fuerit interdictum tunc sepeliendus
sit defunctus apud ecclesiam [illegible]
... sic diocesis ... potest ...
... extra eo. Postremo
nota quod nullus debet in ecclesia sepeliri nisi episcopi ab-
bates et digni presbiteri vel filios laicos
[illegible] excellentes et pro-
altare nullus debet sepeliri. 13. q. 2. nullus. De ho-
[illegible] 2o. etc.

Ultima voluntas defuncti mo-
dis omnibus observetur. 13. q. 2. ultima
hoc intelligitur si fuit rationabilis secundum glo.
Ultima vero voluntas testatoris dicitur
testamentum. Et potest testamentum facere qui-
libet a iure non prohibitus secundum iura prohibi-
tionis sunt familias non habent peculium ca-
strense vel quasi. extra de sepulturis. licet. hic autem
ad reliquos ... sua non ...
... videlicet ... Prohibentur
etiam impuberes furiosi non habentes lu-
cida intervalla et prodigus cui est interdicta
administratio bonorum. Item mutus qui nullatenus loqui
potest. Item surdus qui nullatenus audit
... qui non est promissus facere
... testamentum facere potest ...
capitate ... ha...
... ¶ Item prohibentur illi qui ...
... ut ...
eo. ex [illegible] ... sequens ... mo-
nasterium ingrediatur non ... testa-
mentum ... et postea cum filiis dividere
19. q. 3. si qua mulier ... testamentum facere
... ad professionem ...
ad ... reddi possit. extra de ...
statuimus. ¶ Item etiam de iure ... potest
facere testamentum de bonis ecclesie ... mo-
bilibus de consuetudine tamen aliter fit in quibusdam
locis. videlicet ... A. ca. 10. d. ...
... non ... ad ...
... tradiderit ... mutandi
testari prout alias. non. 19. q. 3. ...
... ¶ Item testamentum ...
... extra de usuris ...
... extra ... facere testamentum
vel heredem instituendi ... facere
testamentum prohibitum facere codicillos
... ff. ... et ... aut ...
extra de ... hoc ... Item etiam ...
... testamentum ...
ad ... sinodi ... testamento ...
quod si fecerit ... relictum ...
quia ... defuncti arbitrio ...
... licet ¶ ...
... et sic ...
non ... potest ... testamentum ... sola dispensa-
... committitur ...
... Ex qua testamentum ...

ut dicit ho. q. Et tamen ex concessione
pape fiat testamentum in uniuersum ex quo tes
tamento facto sed auctoritate apostolica ampliata
sua potestas disponendi ut possit va
lere post mortem. ¶ Item communis plerorumque
in testamento fieri debere coram .vij. testes. ut
in testamento etc. l. hac consultissima
et supra in ea causa si loquitur de ce
teris ad pias causas sufficiunt duo
vel .3. testes. extra eodem. cum esses et c. re
latum .i. ¶ Item quidem de sollempnitate testamenti ut
si miles in bello scribat testamentum suum
valet. ut C. de militari t. l. militis.
¶ Item si testator velit quod testes non
sciant tenorem testamenti potest facere testamentum
in scriptis et postea cartam clausam re
presentare testibus dicendo hoc est testamentum
meum et rogo ut vos apponatis sigilla
et subscribatis et si ita fiat valebit. C.
de testamento l. hac consultissima quod si maior
pars testium subscripsit et hoc posuit in
scriptura que manu propria hoc effecit
non requiritur ad subscriptionem. C. de test.
cum antiquitas ff. si. Tunc tamen
est quod in testamento faciendo obseruentur
obseruanda requisita. ¶ Item nota
refert quibus verbis utatur in testa
mento dummodo sit congrua verba ut di
cat petrum heredem meum instituo vel
sic volo mea eius dispositioni committo
et talis non vult decedere intestatus
extra eodem cum tu vel error nominis non obest dummodo de
voluntate constet. non est curandum de verbis
testatoris quibus abusive dicit. C.
de testamento l. ulti. Et potest testator in
testamento pecuniam habere propriam. vnde si sua
non paruit voluntati iuste de le. ff.
pone dum tamen sit tempus ut in
honestum. ¶ Item nota quod testator
in ultimo suo testamento facit mentionem de
priori testamento si quidem fecerit non in duobus
casibus. unus est si sit testamentum in
liberos. ut C. de testamento l. hac con
sultissima. Aliud est si testator dicitur
legem posuit testandi prius si dixit in
priori testamento. Si secundo ad testamentum
non valeat. tunc eo facto .2m. quod
facto meritorum de pro. ut ff. de le.
l. si quis. ¶ Item si testator legat
aliud aliquid re tamen heres tenetur eam re

dimere vel precium dare. Et in hoc casu
si ille cuius res est non vult eam vendere vel
vult sed pro maiori precio et grauiter te
heres officio iudicis prestare iustam es
timationem si forte sit res cuius quidem non
sed si vero testator legauit ignoranter aliquid
suum alienum non valet legatum nec tenetur heres
nisi forte cum habeat res legata est coniuncte
persone coniuncte vel xpi vel alteri est de
suo erat tamen relicturus extra eodem.
dilectus filius per glo. et per ho. in c. ¶ Item f
heredes testatoris sunt cogendi per
episcopum testamentum ut voluntatem defuncti
adimpleant. Et si negligunt episcopus
eius exequatur. extra eodem. nos quidem
et c. si heredes. non obstante etiam
si testator forte hoc interdixit nec exe
si testator forte hoc interdixerit. ¶ Item g
so committeret extra eodem. tua. ¶ Item
nota quod executor pro modico tempore
tardando facere distribuendi elemosinas
pro anima defuncti ad hoc ut res defuncti
melius vendantur et ut ipsis melius
vendatis amplioris elemosina dari possit
laudabiliter faciet. In mora autem temporis
mora non valeat cum periculum propter bona
si vero econtra per multum tempus differat
elemosinas distribuendas ut in modo amplio
res elemosinas faciat non videtur sine culpa
esse quod forte defuncti liberari a
purgatorio in quo existens remediorum
suffragiis maiore indigens erat. hoc ergo
relinquitur prudentie executoris exa
minandum ut consideratis dila
tionis et conditione persone qui aliquando tarde
liberanda et .d. est in quantitate magna
elemosinarum faciat quod sibi videbitur expedire
defuncto secundum tho. in q. de quolibet. ¶ Item h
si de pluribus executoribus quidam moriantur
vel sunt in remotis partibus vel non vult
exequi alius executor potest exequi in
solidum nisi aliud expresserit ipse testator
extra eodem. relatum ilio co. ¶ Item nota i
eius quod testator nullam destinationem
patitur ex tardatione elemosinarum propter eo sa
cerdotum maxime si quidem in eo fuit cu
ra adhibuit ut hunc elemosinam cito di
strueretur quod meritum pertinet ex voluntate
et ideo dependet secundum quod ad effectum
elemosinarum patitur detrimentum non quod ut
propter huius tardationem puniatur secundum quod remotius
est non adhibuit diligentiam sufficientem dispositionis

consimilitudinem innatorum Set ubi non patitur
detrimentum si differatur pro testo quod
quia ipse misit fuit lege tarde et in
mortis fecit quod potuit. ¶ Item
religiosus si est de ordine fratrum minorum
non potest esse executor testamenti alicuius
sed potest consiliarius in executione huius fa
ciendi. ut extra de v. sig. exiui. in
cle. § proinde. Sed alius est alterius religio
non potest esse executor sine licentia sui superioris
non petita et obtenta. ut extra e. religio
so eo. tit. li. vi. et si sit exemptus. ut
platus tenetur reddere rationem ordinario et ordi
narius tenetur exigere compotum. ut extra
eo. religiosus in cle. ¶ Item minor xxv
annis potest esse executor defuncti
et minor executor de consuetudine
que est contra legum interpretes. Officium
enim executoris non transit in
heredem suum ipso mortuo nisi testator
hoc expresserit. secundum Jo. And. super est religiosi
extra de testo li. vi. ¶ Item execu
tor datus in testamento non potest compelli
explere vota defuncti nisi manda
tum et onus susceperit adimplendi.
extra eo. Johes ¶ Item clericus non de
datur tutor in testamento nec ipse tute
lam huius recipere tenetur nisi ad tutelam
miserabilium personarum ad quam est clericus
tenetur. lxxxvi di. peruenit et secundum glo.
xx. q. 3. cap. ang. ¶ Item testamentum exe
cutor tunc primo debet ad executionem votorum
defuncti admitti cum ipsum testamentum
fuerit presentatum episcopo loci secundum consuetudinem
et per ipsum fuerit approbatum. nec ap
probato testamento nisi per quos ad hunc
actum suo foro a principibus coram episcopo
renunciauerit. nec huiusmodi executo
res administrationem bonorum defuncti
attingeret antequam inuentarium omnium
bonorum defuncti in presencia aliorum fi
de dignorum cum valore bonorum nomi
natim conficiant et suo prelato
seu superiori ostendant. Et si quis
in hoc inuentario ministrauit ad
suum episcopum arbitrium puniatur. Et si tes
tator in diuersis diocesibus bona diuersa habuit
et approbabat suo clericus beneficium coram
episcopo loci in quo decesserit debet testamentum
suum ut predictum approbari. in constitutione de ot.
ca. liberis et in q. bon. Cant. ar. et constitutione quia
a laicis

¶ Item testa defunctorum coram or
dinarijs probatis secundum consuetudinem ecclesie Anglicane probata
coram testibus a laicis nullatenus
ignorantur. nec impediat seu im
pedimentum prestent quominus vltime volun
tates defunctorum procedant.
hijs qui de omnibus ut consuetudinem
fuit. Et qui contra fecerint excom
municatione inuoluuntur. in constitutione Bon.
Cant. ar. co. quia a laicis. ¶ Item
statum testamentorum ¶ Item quidam nimi
ruminosi seculares eorum vota cu
pientes ipsas ut aliquas im
pediunt, perturbant seu im
pedire faciant liberos testamento
nis in istis faciendo testamentum. excom
municationem incurrit. ut in de ea. Stat.
statuimus. de hijs duobus cum
vi. o. primo q. ca. xxi. ¶ Item
dicit a cor balli qui impediunt
seu non permittunt debita laicorum
intestata seu feuda sua decedentibus
nec ut in vsus pertinet seu libe
rorum suorum secundum vota vltima cor
at ad disposicionem ordinariorum perti
tinent saltem quo ad eius portio
nes quas defunctis contingere
non debent ut a talibus impe
desistat. Et si non paruerit per
eos sententiam excommunicationis incurrant. in con
stitutione quia. ¶ Et tales omnes in
dicit Jo. Stradford excommunicat.
Et sic quod impediunt testamenta
ecclesiarum seu aliorum fuerit quod
consuetudo ecclesie anglicane ut ex ipso
vide o. primo q. ca. xxi. ¶ Item
per talibus est committenda bonorum
testatorum administratio. qui compe
tente et debitis suis administra
tionem reddere potest eam super hoc ca
noniam per locorum ordinarios fuerit
requisiti. ut dictum ibidem. § item prelati
testamento ¶ Item de portione bo
norum defuncti habet ecclesia non si
deductis tamen prius debitis quod deter
et expensis funeralibus ibidem. ¶ Item
statutum est ibidem quod nec executor pre
tendat ad de bonis defuncti exi
tus ut a quo non est fuerit a testa
toribus datis bonus donatiue legatu
in testamento ut ibidem § item statutum

Item clericus beneficiatus potest de consuetudine
testamentum facere. Si tamen aliquid in testamento
suo legaverit ecclesiis suis, illa non habe-
bit sed tantum id legatum arbitrio episcopi
in usus ecclesie quam defunctus rexerat
distribuendum. In constitutione Otonis de clericis
concubinariis circa Adicientes ipso facto
In constitutione otonis tractat capitulo statu-
timus bona quecumque executores a-
liquid de bonis defuncti executores
applicare ut appetit ... ut
aliquis qui ... a testatore donatum
sive legatum ut pro ipsius execucione la-
boris ordinatorum arbitrio fuerit ordinatum
ut aliquid debitum quod fuerit a defuncto
... sive administracio expe-
ssa ab ingressu ecclesie suspensus ipso
facto non absolvetur quousque dupliciter fue-
rit approbatum fabrice ecclesie cathedralis
cuius defunctus erat subditus. De hoc
... p. a. c. et b. h. Item tribuentur
episcopi ... inferiores non
de bonis clericorum beneficiatorum seu aliorum
testancium quorumcumque ... aliis
expressis ... quomodo ... a
... nichilominus set ex-
ecutores testatorum ipsorum liberi possint
tunc disponere de eisdem. Et ... ut
de bonis ab intestato decedencium
que supererunt solutis debitis eorum
in ... alias et in personas decedencium
consanguineos ... fuerit
seu aliis ... ipsorum defunctorum dis-
tribuantur et conferant ... modo ...
... forsan aliquid ... pro
ordinacionum labore fuerit ...
sub pena suspensionis ab ingressu ecclesie
quam ... facientes ...
ipso facto ... donec ... satisfecerit
competenter. In constitutione ...
... capitulo Statuimus. Item in constitutione ...
... capitulo cum mortis ... et ali-
quem ... de bonis huiusmodi testatoris ...
... ut occupet quod ...
... a prelatis anglie de ...
... Item ... ut ...
... occupantes bona decedencium

ab intestato decedencium quod dispergere
suos sint executores. Vide ...
... executores sint ... fraudulenter
alienantes bona sua ... mortis
in fraudem ... seu creditorum aliorum. a
Vide ibidem ... Item de mortuariis
... de ... cedit
loco porcionis ... illi ...
... ecclesia sacra et ...
mortuarium pro anima defuncti. ex. de ...
... pastoralis ex. de ...
... aliud ... ex. de ... permutacione
... ex. de ... ex. cum voluntate
... ex. de sepulturis cum ...
Explicit nona pars. Incipit decima que ...
capitulum primum de articulis fidei. capitulum secundum de
x. mandatis decalogi. capitulum tercium de operibus
misericordie et de virtutibus cardinalibus. capitulum quartum
de .vii. peccatis mortalibus. capitulum quintum quod ...
dicta .vii. peccata sint mortalia et ... x

Sequitur ultima pars huius
tractatus in qua sunt ... que
de predicta ... expla-
net. Et primo de articulis fidei ...
... lameth ...
ignorancia ... papinus ut quam-
libet sacerdos plebi presidens in ...
... semel uno die sollempni
... pluribus ... ut ... vulgariter
... fantastica
... articulos fidei et x. mandata de-
calogi. Duo precepta ...
... peccata mortalia cum sua
... virtutes ...
... predictis pre-
... quorum singuli ...
... B
... Quod ...
... fidei. ut ...
...
...
...
...
...
...
...
...

pro ingenitus est deus. 3us est credere unige
genitum filium dei esse deum p̄ri per omnia coequalem
4us est credere spiritum sanctum nec genitum nec ingenitum
sed a patre et filio pariter procedentem esse deum patri
et filio consubstancialem et coequalem. 5us
est creatorem celi et terre et omnium visibilium et in
visibilium creaturarum a toto trinitate indivisibiliter
6us est sanctificacionem ecclesie per spiritum sanctum et gratiam sa
cramentalem et omnia in quibus communicat ecclesia fide
christi unius ut extra ecclesiam catholicam cum suis
sacramentis et legibus jacta ad hoc quod remissa pa
ciuncula peccatorum sufficit ad salutem et quod ex
tra ecclesiam catholicam non est salus. 7us est consumacionem
ecclesie per gloriam sempiternam in anima et carne
vere resuscitande et per oppositum mortem eternam dampn
acionem reproborum. Credo autem articulos pertinentes
ad christi humanitatem sunt isti: est incarnacionem filii
dei non sola carne assumpta ex virgine
gloriosa 2us est vera nativitas ex
virgine gloriosa et incorrupta 3us est vera christi passio
et mors in cruce sub poncio pilato. 4us est vera
descensio christi ad inferos in anima ad spo
liacionem tartari et quiescente corpore christi in sepulchro.
5us est vera christi de a morte resurrectio. 6us est vera
ejus ad celos ascensio. 7us est ejus adventus
ad iudicium certissima expectacio. De hiis
articulis videas p^o q. co 8. b.

Adicitur complementum in doctrina
fide / scilicet decem mandatorum
quorum tria pertinent ad deum quod
dicitur mandatum primum tabule. Alia vero ad proximum
quod dicitur 2^e tabule mandatum. In primo prohibetur omnis
ydolatria cum dicitur Non habebis deos alienos coram
me nec adorabis eos colendo eos. In quo prohibetur
per hoc omnia sortilegia et omnes incantaciones
cum superstitionibus caracterum hujusmodi figmentorum
Nota secundum Tho. de Vitz quod hoc preceptum
contravenunt modis quod fecit deum habent necessaria in
auctoritate. Saraceni qui colunt machometum
heretici qui non credunt deum in quod estimacionem
sua aut fantasia confingunt. christiani quod
contravenunt fide vera. qui superbe colit filiam eorum
qui sunt in eo deum / que super omnia diligit pla
cita / avarus colit filiam eorum qui in terra sunt
pueri venales. voluptuosus colunt feliciam eorum
qui in carne sunt prout delicias. Deo qui non
ad prohibet 2° / Non assumes nomen dei tui in vanum
cum dicitur Non assumes nomen dei tui in vanum
prohibetur periurium honorem in quo sola est

Ista sunt periurium et blasphemia et man
cio dei in vanum sed cum primo et 2°
secundum Tho. ubi supra quod nomen dei in vanum sumitur
ore et opere. Ore autem mala juramus quod tam
non sit pro deum vera / ore sunt in dei
nominis mala juracione iniuratur transgressi
onis. Prohibetur quod sit vana intencio
et devota ordine. De qua dicitur Y^a 29 quo
populus hic labiis me honorat cor autem
eorum longe est a me. Opere assumitur
nomen dei in vanum omnis ypocrita. In
simulacione operis exterioris et non in pecto
cordis. Non operantur in vanum qui sequ
unt indecibiles suas. De mandato vero 3°
ca^o 260. Tercium mandatum est de sanctifi
catione vel ut sabbatum sanctifices. Per quod
preceptum cultum ad quem in dominica die
et via obligatur. Et secundum precepti obli
gatur ad servandum in sabbato legis secundum figura
veteris testamenti expiravit cum ceteris
cerimoniis et successit in nova lege mos
vacandi cultum dei quod diebus dominicis
et aliis festis antiquis ecclesie instituit de
quibus dies suis festis ix^a ca^o de con. di. 3.
D. et ideo vacandi in est assimilacio
a sacrificiis indicata secundum ab ordinario
Nota secundum Tho. ubi supra quod hoc mandatum
triplex potest accipi: Primo generaliter ut
cesset a viciis. 2° specialiter ut cessent
ab operibus corporalibus quod impediunt devo
ciones ad deum. 3° specialissime ut fa
ciunt viri contemplativi qui ab omnibus mun
danis se separant ut deo vacent / unde
non sabbatum dicitur requies sed vacacio
ad deum. sic dies dominica potest dici sab
batum et quolibet dies festivitatis dedi
cata et quolibet dies. Quod cessandum est ab operi
bus servilibus. cujusmodi sunt opera mechanica
cultura. victualia plantando hujusmodi
determinantur ab ecclesia. Quartum preceptum
est 2^e tabule est honora patrem et matrem. Et honora
patrem tuum et matrem tuam. ubi explicite
honoris et ympnivus parentum tam corpo
ralium honoracio impletur ad et spiri
tualium sic prelatorum in gradu suo in decreto
excedunt in mandato meo honor dei. Sed
est in mandato non sunt per annum cum
vero est secundum tales vero secundum dei prelato
ecclesie in mediata. ut ad ecclesiam
sic sit catholica vero in sancte Quintum pre
ceptum

Carnales debitum reverencie et eis necessaria ex-
hibere et hoc contra eos honorare debe-
rent 3o ca° Oculum qui subsannat
et despicit patrem et qui despicit partum
matris suffodiant corvi de torrentibus
et comedent eum filii aquile. Contra hos dicit
Ysidorus. Exemplum de Cham qui patrem derisit
cuius posteritati servituti addicitur male
dicta. Primo Genesis 9. Exodi 21. Qui male
dixerit patri suo vel matri morte moriatur
et apostolus 1 Thi. 5°: Qui suorum
et maxime domesticorum curam non habet fidem
negavit et est infideli deterior. Unde
in premio subditur in hoc precepto ut
sis longevus super terram ut videlicet
videat natos ex patre eius longevum
sunt magis egerit huius honor
Et tamen si parentes honorando ex-
longavit et cum indignos honor-
tibi in carnibus et [illegible]
Commemoratur al. parentibus egentibus
[illegible] necessaria vel contempnit
quod eos lesit fecit si eis maledixit
vel manus in eos iniecit quod eos in-
iuriavit eis detraxit vel mala
de eis locutus fuit vel verbo in licitis
et inhonestis fuit aut graviter offendit
quod hoc preceptum transgressio est
contra prelato spirituali debitum reverenciam
exhibere et ei obedire in spiritualibus
prelato temporali ut regi et temporalibus
[illegible] contra quod hoc preceptum trans-
grediuntur videntur qui ut inferiores statu
eos inhonorant in ea facto vel conten-
dendo, impugnando, litigando vel de
[illegible] officium impediendo. Et tamen si decimas
et oblaciones debitas non dederit sed
[illegible] cum potuerit non
[illegible] reddere noluit. ¶ Quintum mandatum
¶ Est Non occides in quo interdicitur
[illegible] illicita [illegible]
[illegible] sit [illegible]
[illegible] et [illegible] fiunt
[illegible] occidit [illegible]
[illegible] occidat [illegible]
[illegible] zelo [illegible]
[illegible] peccat. Implicite
prohibetur hoc precepto omnis motus
[illegible] sit ex corde

ex opere ut commenda sit opere ut per-
cussio etc. et mortis depilatio et hoc
sancti Tho. 2a 2e. ¶ Contra istud non occides peccant
tamen qui homicida vel [illegible]
exemplum mala lingua. Magis sub-
tractione victus. Nocibus ad tria dicit fi-
unt homicidia. Exemplo occidunt
prelati et multi sacerdotes subditos
suos unde Gregorius de talibus loquens pro pravis
[illegible] moribus digni sunt quot ad sub-
ditos perditionis exempla transmittunt.
Corde occidit qui fratrem suum odit
1 Jo. 3. Qui odit fratrem suum homicida
est. Lingua ut [illegible]
[illegible] Ergo qui multis [illegible]
[illegible] Cham. Sic Chaym interfecit
Abel. Et sic iusti occiduntur [illegible]
[illegible] aliquid [illegible]
Subtrahens victum temporalem ab eo
tempore necessitatis extreme [illegible] ho-
micida [illegible] illud Decr. di. [illegible]
Pasce fame morientem si non pavisti
occidisti. Subtractione victus [illegible]
[illegible] predicationis verbi dei [illegible]
tenetur [illegible] pastor
[illegible] temporali subsidio si egeat
¶ Sextum mandatum in ordine est Non
mechaberis in quo explicite prohibetur ad-
ulterium, implicite omnes fornicationes quaslibet
[illegible] Deuteronomium 23. [illegible] de fi-
liabus Israel [illegible] corruptio
virginis et [illegible] maior
[illegible] et quaslibet alios
luxuria pollutionis [illegible]
[illegible] dicit apostolus ad Col. 3. Mortificate
membra vestra que sunt super terram forni-
cationem etc. Ubi dicit glosa: per fornicationem [illegible]
[illegible] [illegible] in immundi-
ciam [illegible] libido ardor
[illegible] libidinis [illegible] et pollu-
cio voluntaria. ¶ Septimum mandatum est Non
furtum facies in quo explicite prohibe-
tur [illegible] alios [illegible]
[illegible] transgressione huius precepti [illegible]
[illegible] fundatores [illegible]
[illegible] [illegible]
to [illegible] et plenum stipendium

cladestina

detinentes, detentores, vel decimarum
aut bonorum pertinentium ad testamenta
raptores, vel rerum ecclesiasticarum, et ideo
fures et sacrilegi appellantur. Item
potentes qui suos subditos op-
primentes et per violentiam ab eis
graves exactiones extorquentes,
unde Ysaie i: Omnes principes tui sunt
socii furum. Sed nota quod ex contractibus rei
aliene tribus modis potest fieri licita secundum Thomam
[illegible]. Primo quando fit non ex cupi-
ditate sed ex obedientia. Sic filii Israel ex precepto
Dei asportabant vasa argentea etc.
Exodi xii. Secundo quando fit ex cautela ut
si quis furioso gladium furiosi non
ipsum vel alios occidat. Tertio quando fit
ex necessitate ut quando quis ad esu-
riem moriens furatur panem vel
aliud alimentum. In necessitate omnia
sunt communia. Octavum mandatum est non
8 loqueris contra proximum tuum falsum
testimonium. In quo mandato prohi-
betur omne genus mendacii. Determinatur
per 3 species. Est enim mendacium perniciosum
sive quod nocet, officiosum quod prodest,
jocosum quod delectat. Dicit enim
Augustinus in libro de mendacio quod vir
[illegible] omne genus mendacii [illegible]
[illegible] peccat quod hoc preceptum est talis
veritatis [illegible] oportet [illegible] ex
[illegible] taciturnitas [illegible] sit licita.
9 Nonum mandatum est secundum magistrum 3 sententiarum
Non desiderabis uxorem proximi tui. Decimum
non concupisces domum
proximi tui, non servum, non ancillam, non bo-
vem, non asinum, nec omnia que sua sunt. In aliquibus
[illegible]. In his mandatis duo pro-
hibentur, scilicet concupiscentia carnis in uxore
proximi et concupiscentia oculorum in rebus alienis. Et
[illegible] duo maxime inclinant nostram corruptam
naturam [illegible] et ad
[illegible]
[illegible] preceptum [illegible] non mecha-
beris. Non furtum facies. Diffe-
runt ab istis duobus ultimis quia in istis
primis opera notantur [illegible] prohibita
istis autem duobus ultimis ipsa concupiscentia carnis
in uxore proximi explicite et implicite

omnis alia concupiscentia. [illegible] quod est appe-
titus qui est ex corruptione fomitis vel de-
lectatio sensualitatis est impossibilis [illegible]
in corruptione non sit in nobis. Sed prohibetur
appetitus qui est ex consensu rationis. Preter-
ea prohibetur omnis appetitus rei aliene qui
scilicet procedit ex consensu rationis deliberato
generaliter autem in istis duobus preceptis inter-
dicitur omnis concupiscentia mala voluntatis
secundum Thomam. Hec x mandata decalogi in
duobus mandatis evangelii complectuntur
que sunt: diliges Deum et proximum. Deus
ex caritate diligitur [illegible]
[illegible] ex amore et non ex timore bene
custodit. Deinde [illegible] diliges Deum
ex toto corde tuo, id est cor tuum non sit
[illegible] ad aliquam rem delectabilem
[illegible] Deum [illegible] ex toto corde tuo
[illegible] ad aliquam rem. Et ad [illegible]
[illegible] ad [illegible]
[illegible] ad Deum. Et ex tota
anima tua, id est [illegible]
[illegible]
[illegible] aliquid [illegible]
[illegible] Deum diligit. Et ex
tota mente tua, id est omnes [illegible]
[illegible]. [illegible] intellectus
[illegible]
[illegible] Deum et [illegible] cogitatio [illegible]
[illegible] sit [illegible]. [illegible] memoria [illegible]
[illegible] tota mente Deum [illegible]
[illegible]. Diliges
proximum tuum sicut te ipsum, [illegible]
[illegible] sic non [illegible]
ut sicut [illegible] diligere [illegible]
[illegible] ad bonum [illegible] ad [illegible]
quo te ipsum hoc [illegible]
[illegible] caritas [illegible] dicendo. [illegible] te ipsum
[illegible] gaudeas de eius prosperitate [illegible]
[illegible] de eius adversitate [illegible]
te ipsum, ut plus diligas animam [illegible]
salutem eius [illegible]
[illegible] salutem anime tue [illegible]
[illegible] te ipsum. [illegible]
[illegible] subveniendo [illegible]
necessitate [illegible] subveniens [illegible]
[illegible] ubi supra

Misericordia dicitur quasi miseria cordis dicens vel si miseria aliorum considerans de il lis participans et compatiendo miseriis eorum. Et sunt in ea opera eius corporalia ut patet in evangelio Math. 25. que sunt pascere famelicum, potare sitibundum, hospitare recipere peregrinum, vestire nudum, visitare infirmum, consolari et redimere incarceratum. Septimum vero ex Thobia colligitur quod est sepelire corpora mortuorum. Et in conscriptione [illegible] de hiis: visito, poto, cibo, redimo, tego, colligo, condo. Ista dicuntur exposita per Thomam [illegible]. Contrarium sunt opera misericordie spiritualia que continentur in hoc versu: consule, castiga, remitte, solare, fer, ora. In hoc verbo consule [illegible] spiritualis misericordie complectitur [illegible] ignorantie ut recte sapiat [illegible] consulere [illegible] bonum ut recte agat. Castiga, supple delinquentem [illegible] corripiendo et verberando si expediat et ad te pertineat aut ad minus dicto coherciendo. Solare mestum ut per dona et per verba consolatoria sic per [illegible] spiritualia. Remitte delinquenti in te peccati [illegible] peccanti et emenda si iniuria fuerat offerenti. De hoc Math. 6. Si non dimiseritis aliis neque pater vester dimittet vobis peccata vestra. Sed hic notandum quod ille qui iniuria [illegible] reconciliari [illegible] si faciat [illegible] reconciliari [illegible] passus [illegible] secundum Thomam [illegible] aliorum [illegible] ut non sint [illegible] ad [illegible] fornicatores ad [illegible]. Ora [illegible] potius [illegible] quodammodo cadunt sub potestate [illegible] ut ipse subveniat. Ut ora [illegible] ut ad [illegible] vitia [illegible] convertant. [illegible]

Virtutes [illegible] de quibus tres virtutes theologice [illegible] ad deum ordinant [illegible], ut fides, spes et caritas. Quattuor cardinales: prudentia, iustitia, temperantia et fortitudo [illegible] ad [illegible] ordinatur et vocantur virtutes cardinales [illegible] secundum [illegible] tota vita [illegible] regulatur. Fides [illegible] secundum [illegible] rerum [illegible] argumentum non apparentium. [illegible] fides [illegible] fundamentum [illegible] spiritualis [illegible] gratia et gloria [illegible] fides [illegible] placere deo [illegible] et [illegible] fides [illegible] sperandarum [illegible] fides [illegible] facit nos [illegible] promissa dei. [illegible] inclinans [illegible] ea que [illegible] non apparent [illegible] secundum Thomam [illegible]. Spes est certa expectatio future beatitudinis ex dei gratia et meritis [illegible] certa [illegible] certitudine [illegible] expectatio [illegible] ex [illegible] gratia [illegible] sit [illegible] eterna [illegible] spei [illegible] secundum [illegible]. [illegible] spes [illegible] certitudine [illegible] ut [illegible] spes [illegible] que sunt in [illegible] certitudine [illegible] spes [illegible] passio [illegible] limbo. [illegible] quodammodo [illegible] spes [illegible] non [illegible] spes [illegible] beatitudo [illegible] bonorum [illegible] possidet [illegible] beatitudinem [illegible] ad corpora sua [illegible] sit [illegible] ut [illegible] loquitur. Caritas secundum apostolum [illegible] de corde puro et conscientia bona et fide non ficta. Caritas [illegible] est [illegible] cum [illegible] procedit [illegible] dicitur [illegible] ad [illegible] et [illegible] beatitudinem. De corde puro, id est intellectu [illegible] ordinatis

cogitat[ionibus]. Ut melius intelligat deum. Certo
enim quis puro corde magis intuetur deum
tanto plus diligit. Et conscientia bona
i[d est] spe congrua quia cum purgata est conscientia
securius sperat. Et fide non ficta i[d est] non
simulata sed non infirma sed forti quantum ad
ista. Ut dicitur [illegible] effectum quem facit di-
lectio super omnia deum et proximum propter deum. Ut
dicitur in eodem capitulo [illegible]. ¶ Prudentia
est recta ratio agibilium vi° ethicorum. Cuius actus est
tractatio [illegible] quia agit ut cogitat
homo ad solas necessitates deducere. Huius est
actus illarum virtutum dirigere opera
[illegible] a beato Bernardo discretio. De qua fit
actio in quadam meditatione. Discretio
tam virtutum est quasi auriga virtutum et ordi-
natrix affectuum. morum doctrix et
ordinatrix virtutum et consummatio per-
fectionis. Tolle hanc et virtus vicium
erit. Huius est secundum [illegible] nolle falli sed
non falli posse. [illegible]
prudentia [illegible] mundana quia est in temporali-
bus [illegible]. [illegible] quia simpli-
citate [illegible] ut dicit quo-
[illegible] opera [illegible] dicit. Secundum Tho. [illegible]
[illegible]. ¶ Iustitia est virtus reddendi
unicuique quod suum est [illegible]. [illegible]
[illegible] probatur in recta fide [illegible]
[illegible] Abraham et reputatum est ei ad
iustitiam. [illegible] clamaverunt
iusti et deus exaudivit eos. [illegible]
iusti et [illegible]. Beatus vir qui in sa-
pientia morabitur et qui in iustitia meditabitur
[illegible]. Sic decet nos im-
plere omnem iustitiam. [illegible]
[illegible] sub eo [illegible]
iustitia [illegible] amor pecunie [illegible]
[illegible]
[illegible] quos [illegible]
eos qui occidunt corpus. [illegible]
[illegible] faciebat [illegible] prudentia [illegible]
¶ Temperantia [illegible] appetitus
[illegible] vel [illegible] magnus
[illegible] moderatos excedere. [illegible]
[illegible] domare. [illegible]
[illegible] qua [illegible]
[illegible] rationatur. Cle-
mentia per motum ad [illegible]
[illegible] continetur [illegible] continentur
et [illegible]. ¶ Modestia est per quam omnes

motus et [illegible] virtutes deficere aut
excessisse facimus [illegible] quosdam [illegible]
[illegible] quas ponit motus [illegible]
¶ Fortitudo est animi [illegible] motus [illegible]
[illegible] timere [illegible] tolle-
rare [illegible] adversa et in prosperis non extolli.
De istis virtutibus cardinalibus dicit Aug.
quod prudentia consistit in providendo [illegible]
iustitia in subveniendo miseris [illegible]
[illegible] delectationibus pravis.
Fortitudo in perferendis molestiis
ut dicit quod iustitia est in debitis red-
dendis et hec [illegible] requiritur
[illegible] prudentia in [illegible]
et hec [illegible] contra temptationes [illegible]
temperantia in [illegible] motibus
illicitis et hec [illegible] temptationes
carnis. Fortitudo ad resistendum [illegible]
[illegible] et hec [illegible] mundum
[illegible] et demonem. [illegible]
[illegible] ad [illegible]
[illegible]
[illegible]. [illegible]
[illegible] fortitudo [illegible]
[illegible]. Temperantia [illegible]
[illegible] has virtutes [illegible]
[illegible] iustitia in apostolis. Fortitudo in martiribus.
Prudentia in confessoribus et in virginibus
temperantia.

Expeditus brevis tractatus
de virtutibus. Hic de viciis capi-
talibus [illegible]. [illegible]
[illegible] acidia. Avaricia [illegible]
la. Luxuria. Superbia est amor pro-
prie excellentie [illegible]. Superbia [illegible]
[illegible] appetitus [illegible]
[illegible] qua quis [illegible]
[illegible] precepta [illegible] statuta [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ut cum quis fingit [illegible]

quarta sit signum verbo operis iactancie elacionis
castigacio et stulticia. Sexto quia ipse in corpus
sua celat peccata sua non putans. Septimo quia est
et ut conspiciat ut eum qui excusat peccata
sua et peccatum defendit dicit corripi
sustinet et gaudet velle iustus se
videri cum peccator est. Ad hanc speciem su-
perbie pertinet. Quarta species superbie est contemptus
ut ipse melior eis appareat in aliquo
aliqua ut sapiens et cum alios contem-
nit et despicit et generis nobilitate pre-
terit facundia artificio officio et similibus
ut eum quem pro peccato fraudes inimica
ut ad mea illicita quia et id ut magnus
et superior super alios habeatur ut eum
quem adepta dignitate ut spiritualiter
in pecuniam et huiusmodi se habet et cetera desp-
ectus singularitatem vult videri. Quinta species
est impudencia qua quis de peccato suo ma-
nifesto non erubescit ut puerum malo
de malicia sua. Pravitate iudicis de
dictis suis ut eum qui gloriatur de peccato
suo sicut faciunt multi gulosi et luxu-
riosi. Signa superbie sunt clamor in
loquendo. Anxietas in silencio et ri-
sus in ridendo. ¶ Remedia contra super-
biam sunt consideracio propriae vilitatis. Ut quia
primo fuit conceptus quo in tanto im-
mundicia vivit et quod inficit sub eius
pertinacia quia fuit conceptus pos na-
tus quod sordes ebullit. Et in peccato depre-
hensus alias aptius in peccato decepit
quod in nobis pulvis et cinis caducum est
[illegible] quem appropinquat et qualis
in morte erimus. Et quid expira bona non
ad nostram naturam sed divina fuerunt et
cito tolluntur. Honores vero non possidentur
[illegible] consortium quod exinde sperat
considera quod bona eius non sunt nostra
[illegible] ut sint ingenium sciencie
[illegible] et de illis districta reddenda
[illegible] vero quod [illegible] ut
[illegible] huius egregiis [illegible] super-
bia despicienda. Quia superbus
[illegible] et [illegible]
stulticia [illegible] sapienciam [illegible]
maior eo humilia te in omnibus et invenies
gratiam coram Deo et hominibus ¶ Invi-
dia est tedium felicitatis aliene vel tris-
ticia de alieno bono et habet quinque species.
Prima est odium. Quod est
nolle bonum proximo et velle ei malum.
Secunda est exultacio in adversitate proximi

secunda est afflictio in prosperitate proximi. Quarta species
est susurracio que est detraccio latens. Quinta est
detraccio que fit in aperto cum ostendit
[illegible] appositis que illi est detrahit. De-
traccio autem fit multis modis. Primo cum negat quis
bonum alicuius [illegible] sic negando fiat
[illegible] secunda cum quis bonum quod
[illegible] negare potest minuit. Tertia cum malum
[illegible] occultum revelat. Quarta cum malum
alicuius ad [illegible] per verba malicio-
sa augmentatur. Quinta cum nomen mali
adiungit et alteri imputat et diffamat
[illegible] detrahit. De invidia et speciebus
eius vide [illegible] capitulo [illegible] ¶ Remedia
contra invidiam sunt ut amicos ut eum
[illegible] mundus amat. Honores
divicias voluptates et huiusmodi temporalia que quanto
in plures partes dividuntur tanto partes mi-
nores fiunt et quia ea appetit invidet
aliis ea habentibus. Dilige ergo alteri
[illegible] de bono [illegible]
aliis ut sint [illegible]
participacio non minuitur. Item cogita quod
[illegible] tu invides non habet ideo quos
et invides eum [illegible]
[illegible] torquearis de bono alieno [illegible]
[illegible] habet. Contra odium proximi cogita quod Deus
non remittit hominibus peccata sua quando in ipso
odio habet proximum suum. Cogita et quod si vis
salvari oportet te alii [illegible]
[illegible] et hoc cito [illegible]
[illegible] bonorum [illegible]
[illegible] in [illegible]
[illegible] ad [illegible]
[illegible] et affli-
[illegible] a malo
[illegible] bono malum ¶ Ira est appetitus
vindicte seu alicui nocendi quod si diu tenetur
in corde generat odium. De quo proveniunt
[illegible] bella [illegible]
et huiusmodi. Sex [illegible]
[illegible]
[illegible] que est bellico-
[illegible]
[illegible] quarta quo
est volitacio [illegible]
malorum [illegible]
[illegible] ad
[illegible] que est [illegible]
[illegible] vindicte se
[illegible]

quintus gradus ponitur. 3. gradus ponis ea ca-
tenus ira [illegible] cum dicit. Unde qui irascitur
fratri suo reus erit iudicio. qui autem dixerit
fratri suo racha. reus erit consilio. Qui autem dixerit
fatue. reus erit gehenne ignis. [illegible]
[illegible] quod ira in corde tantum [illegible] sit [illegible]
iudicio. ira cum voce consilio. ira cum [illegible]
[illegible] gehenne igitur [illegible]
in primo est ira tantum in 2° est ira cum voce
in 3° ira vox et certa expressio [illegible]
sionis [illegible] hic procedit [illegible]
[illegible] per [illegible] sententiam [illegible]
[illegible] gehenne ignis [illegible] expo-
[illegible] ira enim pacem cordis turbat
rationem obnubilat memoriam confundit
et sic [illegible] hospitem expellit de do-
mo id est ira spiritum sanctum. ¶ Sed hic nota
quod 2plex est ira. scilicet ira zeli que est detesta-
cio peccati et hec non est peccatum sed perfectio quedam
ira que est per [illegible] [illegible]
et hec non est peccatum et 2° ira que est appetitus
vindicte inordinatus et hec est peccatum. quia
videlicet vult a se vindictam expetere
que non [illegible] ut a iudice [illegible] con-
stituto est petendum secundum Thomam. de [illegible] et
ira [illegible] mortale peccatum quando expetitur
vindicta [illegible] non ut proximus corrigatur
[illegible] et iusticia dei exaltetur sed ut sua
voluntas [illegible] satisfiat. Considerandum
est [illegible] ira consistit [illegible]
[illegible] manifestetur [illegible] ut [illegible] ex vehe-
mencia ire aliquis prorumpit aliquando et
de [illegible] [illegible] [illegible]
et [illegible] levius [illegible]
et [illegible] ira [illegible]
transfert [illegible] homo magis peccatum [illegible]
poterit iudicari. ¶ Secunda [illegible] ira est
premeditatio mali [illegible] occurrere
[illegible] accensa flamma ire
[illegible] exterius [illegible] in corde suffocatur
[illegible] ad [illegible] negocia [illegible]
[illegible] tractando [illegible]
occupacionibus et oblectacionibus [illegible] suo
[illegible] statim [illegible]
ad [illegible] [illegible] nota sunt
[illegible] accidia que [illegible]
[illegible] efficit
[illegible] nascitur [illegible]
[illegible]
[illegible] malum duplicatur

Latius

¶ [illegible] [illegible] spiritualis [illegible]
quod [illegible] [illegible] et [illegible]
petit. [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
plus [illegible] ad laudem [illegible]
ad laudem dei et hec est [illegible] [illegible]
[illegible] reddit ut nullum opus bonum
audeat [illegible] aggredi [illegible] aliquod
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] malicia que est voluntas [illegible]
[illegible] malum [illegible] ex [illegible]
2a est desperatio [illegible] diffidencia [illegible]
[illegible] est diffidencia [illegible]
[illegible] [illegible] pusillanimitas
[illegible] ex diffidencia [illegible]
[illegible] [illegible] ut [illegible]
aggregandi [illegible] est [illegible] que est [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ex [illegible]
sunt opera bona ex quibus est [illegible]
[illegible] ex ira est accidia [illegible]
[illegible] [illegible] que est [illegible]
[illegible] [illegible] instabilitas [illegible]
[illegible] homo non potest [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
est [illegible] et [illegible] [illegible]
sit et tunc [illegible] illi [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
¶ [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] et [illegible]
[illegible] bonitati [illegible]
[illegible] non sit [illegible] aquis [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ut [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ut ab [illegible] [illegible]
opus bonum [illegible] [illegible]
alia [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] homo [illegible] [illegible]
[illegible] igitur [illegible] aque [illegible]

[illegible] dicitur quia cor eius mare est asse-
runt fluctus malarum cogitacionum
unde Ieronimus super [illegible] desideriorum domus
[illegible] que in mare ascendunt et latrones
in [illegible] ut [illegible] hec cotidie
nos [illegible] consilit [illegible] ad iusti-
ciam semper [illegible] bonis operibus faciendo
ut diabolus inveniat te occupatum. Se-
cunda [illegible] quod bonum sit [illegible]
[illegible] et delectabile ad quod non [illegible]
[illegible] fructus laboris. Et [illegible] hominis
[illegible] [illegible] ad quod [illegible]
[illegible] bonis spiritualibus addunt. [¶] Alia
[illegible] amor huius aliquis temporalis
ut [illegible] avaricia est quamlibet
[illegible] et inhonesta cupido et
[illegible] [illegible] ho[illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] avaricia ho-
[illegible] exhibuerit pecunias. Avaricie
[illegible] est [illegible] cupiditas et cu-
pido habendi ut adquirendi temporalia
[illegible] efficax sit [illegible] sic [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] tenacitas conservandi [illegible]
[illegible] ea [illegible]
[illegible] cognus [illegible]
[illegible] dolorem. 2a est angere [illegible]
[illegible] et [illegible] adquirere [illegible]
[illegible] et [illegible] questum ut lucra
[illegible] per [illegible] ut faciunt [illegible]
per usuram et falsa pondera et [illegible]
[illegible] mercatores. Per furtum et rapi-
nam ut latrones [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible]
[illegible] ut [illegible] [illegible]
[illegible]. [illegible] falsi testes per viole-
[illegible] ut bedelli fforestarii et al-
[illegible] [illegible] quocumque colore falso
[illegible] sic faciunt bedelli [illegible]
tes aliquos ut [illegible] [illegible]
[illegible] per extorsiones ut faciunt domini a
subditis suis vel per fraudem ut male
[illegible]. [illegible] agricole rapientes
[illegible] de aliena terra et [illegible] executores
ut per [illegible] ut faciunt [illegible] ad
[illegible]. [illegible] et [illegible] et
male [illegible] non reddentes [illegible]
[illegible] [illegible] suis. [illegible] ho-

[D]ivicias suas [illegible] ipsis [illegible] aufere[illegible]
[illegible] 28. [illegible] Qui subtrahit aliquid
a patre vel matre et dicit hoc non esse peccatum
[illegible] particeps homicide est. [illegible] [illegible]
[illegible] filie avaricie. Prima est obduracio
cordis sive inhumanitas que fit contra
miserandos [illegible] dare debent. 2a est [illegible]
sive rapacitas que fit nocendo ac
palam per facta mala. 3a est inquietudo
per appetitum lucri. 4a est periurium quod
sepe [illegible] in emendo et vendendo. 5a est
fallacia que fit per verba dolosa in occultis.
6a est fraus i. [illegible] decepcio
in persona decepti. 7a est prodicio i. de-
cepcio que fit in absencia decepti. [¶] Re-
cordentur avari et considerent [illegible]
tes divitiarum et laqueos avaricie di-
[illegible] et periculo adquiruntur cum labore
et magis [illegible] conservantur [illegible] multorum
[illegible] patet ut fures latrones rapto-
res potentes fraudulenter decipientes
[illegible] a nullo [illegible] domus
[illegible] ab extraneo [illegible] a propriis
[illegible] dum sunt in [illegible] cito [illegible]
mittuntur paulatim multiplicantur
et cito disperguntur et subito. [¶] Item
multiplicate divicie non augent set mi-
nuunt sitim avari sicut potus sitim y-
dropici. Quid queris cum plus [illegible]
[illegible]. Cogita [illegible] accumu-
latus [illegible] fructificavit
[illegible] [illegible] avarus [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] dicentis
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ma-
li et crudeles homines [illegible] bestie
et [illegible] suos [illegible] multo
magis [illegible] [illegible]
[illegible] suos [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] avaricie
et [illegible] [illegible]
[illegible] salvus [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] abundancia
[illegible] et hoc [illegible] ma-
[illegible] fortis. Et [illegible] subtrahit [illegible]
[illegible] morti. [illegible]
ut [illegible] abundancia

[illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

qui spiritualibus abundat deliciis. Item
in celis magnam gloriam inde tenet pro
eo tolleraverat duriciam et penuriam de
pane. Unde beati pauperes quoniam ipsorum
est regnum celorum. Math. 5. Item ex in-
tenta cogitacione de morte. Ieronimus
facile omnia contempnit qui se semper
cogitat moriturum. ¶ Gula est
inmoderata cibi vel potus avidi-
tas seu inmoderatus appetitus de-
lectacionis in cibo et potu. Hoc vero
peccatur quinque modis. Primo horam comedendi
preveniendo non expectando tempus
debitum. Secundo cibaria preciosa ultra sta-
tus sui exigenciam querendo. Contra
quod dicit Ovidius: Est etiam placitus ab-
stinuisse cibis. Tercio nimis in
cibo vel potu excedendo secundum men-
suram non consistit in cibi quantitate sed
in animi qualitate [illegible] quod unius est men-
sura dicta alteri esset excessiva et
secundum reprobacionem abusus quorundam qui ieiu-
nia quo abstinuerunt nimia su-
perfluitate recompensant. [illegible] ali-
[illegible] sicut [illegible] quando duo [illegible]
[illegible] dona [illegible] Item [illegible] minus [illegible]
et [illegible] querendo. [illegible]
[illegible] contra [illegible]. Item [illegible]
cum nimio studio [illegible]
ba sua [illegible]. Unde [illegible]
[illegible] sed [illegible] excitet appe-
titus gule [illegible]
[illegible]. Gula [illegible] ad verba stu-
pida [illegible] corpus [illegible]
[illegible] et verba vana [illegible]
[illegible] lascivia [illegible] gestus
[illegible] lascivia [illegible]
[illegible] ut [illegible]
[illegible] luxuria ebetudo mentis
et [illegible] Gula duos [illegible]
[illegible] et ebrietatem [illegible]
[illegible] ebrieta-
[illegible] gula sunt [illegible]
¶ [illegible] contra gula est [illegible]
[illegible] modestia [illegible] et bene
digestus [illegible] et [illegible] operatur
[illegible]. [illegible] fugit
[illegible] moderata [illegible]. abundancia
ciborum et inmoderata [illegible]. morbos
generat [illegible] sensus
hebetat mortem accelerat et [illegible]

[illegible] et hominem bestie assimilat [illegible]
sicut destruit [illegible]. Item [illegible]
[illegible] per gulam [illegible]
[illegible] hora comedendi [illegible]
[illegible] comedere quod sit [illegible]
[illegible] potta [illegible]
labo [illegible] exigit [illegible]
[illegible] pact [illegible]
[illegible] pugnat. Efficacis-
[illegible] compositum et [illegible]
ciborum vel potuum [illegible]
sit gule satisfacio. ut [illegible]
prior sit [illegible] hac [illegible]
[illegible] pugna. [illegible] gula [illegible]
[illegible] superata fuerit [illegible]
erunt cetera vicia [illegible]
debiliora [illegible]. [illegible] gula [illegible]
[illegible] mors intravit in omne genus
humanum. Unde salvatorem [illegible]
[illegible] per gulam temptavit. [illegible]
[illegible] aditus [illegible]
¶ Luxuria est libidinosus [illegible]
appetitus ex [illegible]. [illegible]
[illegible] appetitus [illegible]
[illegible] luxuria [illegible]
[illegible] et voluntate
libidinosa [illegible] et libidinosis
cogitacionibus cum plana delectacione
in mente. [illegible] cogitacionibus [illegible]
[illegible] videt [illegible]
[illegible] ad concupiscendum [illegible]
[illegible] suo [illegible]
[illegible] libidinosis gestibus [illegible]
[illegible] palpando [illegible]
[illegible] loquendo et [illegible]
[illegible] plana [illegible]
blandiciis [illegible]
[illegible] opus [illegible]
[illegible] prima [illegible]
[illegible] luxurie [illegible]
[illegible] prima est [illegible]
[illegible] secunda est [illegible]
sit [illegible] libere [illegible]
[illegible] venali [illegible]
3a est adulterium [illegible]
[illegible]. 4a [illegible]
integritatis violacio. [illegible]
[illegible] castitatis [illegible]

vt i religiosi i clerici i sacris ordinibz co
stituti i hijs qui votu continencie emiss
unt ea contra castitatem quo conclu ... consueta
affinitatis consanguinitatis ledit. 4a ...
... sit ... vsus co...
... 3a libidinosa concupiscencia ...
... cor ... si ... ...
... ad ... debitum ... ...
vendi debitum seu cum fornicario vel ...
... non ... ... licite
... petiti sic ... ... cor...
... fiat cum delectacione ...
... delectacio ... ... sic ...
... si postpona... ...
... ... compunctionem ... ex
sola libi... ... ...
... extendit ... ... modus ...
... sit ... libi... p blandi
... meretricias. 2o ... sit ... nat...
... 3o ... sit tempore prohibito. 4o ...
sit loco prohibito. ... ... accedit ad
... ... vt quo
... ... monstruosa. ... tho. 3. ...
... luxurie ... ... sunt
... ...
luxurie ... ... obs... ... tho. ...
... ...
... ... ad cogitand
... ...
desiderat longam vitam ad ho. vt ex
... ...
... ... ad ...
... ... luxurie
... ...
... abstrahit eos ... ...
... delicias ad quas inclinat
luxuria. ... ...
... hominis ... ... for
... ... luxurie ... que
intendit ... 3a ... ...
... ... diffidencia ... ...
... ...
luxurie ... Remedia lux
... sit ... fuge ... mulier
... Job. 31. pepigi fedus cum ocul
meis vt ne cogitarem ... ...
mulier ... ... 13. ... ...
... ...
... memoraris ... ...
... ... de ... ...
... ...

... fortissi... ... de alijs. ... ...
... ... ad ... ...
... ...
... hoc genus demonii. ... luxurie ...
... ...
... ... vulgaris ... principijs
obsta. ... ... luxurie. ... ...
... extinguendus ... ignis
... ... extinguitur ... ... sub
... ... aque ...
... ignis luxurie vt extinguatur
... subtrahenda ... ...
... cum mulieribus ... ...
... ... alijs ...
... ...
... ... Joseph relicto
pallio i manibz domine sue ... volentis eum
... ad malum fugit. ge. 39. 2o
fomentum ... ...
maxime illa que ... luxuriam vt ...
... vina ... cibaria ... calida ...
... cibaria moderata ... ...
... ...
... ... adhibuit ... ...
... ... hoste
... ...
... ... aqua ... ...
... ...
... ... temptacionibz ...
aqua ... studium oracionis ...
orandi ... ...
... extinguat i nobis ignem ... Sap. 8.
Scivi quia ... possem ... ... nisi deus det ...
... ipsa mente ad deum elevat
... affectus purificat. ... ...
intellectum illuminat ... de amore ...
... ...
... ...
... ...

Nunc videndum est quid ... ...
... ...
... ... tho. 2. 2. q.
... ... superbia ... ...
... ...
... ad deum ... ...
... ... extollit ... ...
... ...
... ...

... ...

ipsi coram ypocritis quia preveniunt medicum
sodes et sunt secreti eius quasi sic de forcia
et alios peccatores de gradu suo mortalibus quam
contingit ut quarta dicetur. Vana gloria
est peccatum veniale ex genere suo. Differunt
autem vana gloria et superbia quia licet utroque
bonis sit appetitus proprie excellencie tamen superbia
re laus de superbis est qui sibi ipsi magnus
apparet. vanagloriosus vero est qui appetit in
oculis aliorum apparere magnus per laudem
extrinsecam. Et ut ait sanctus quod vana gloria
est mortale peccatum et tamen veniale notandum quod
et causa sunt solum quibus laus appetitur. primo ad
vitandum malum scandalum sic Samuel se
laudavit i. Reg. 12o. Secundo ut aliqua exempla
et edificentur proximi sic Pau-
lus ut per gloriam dei commendavit 2. Cor. xi. 3o
suum propriam commendavit sic fecerunt pharisei
qui lucri avaricie sic fecerunt pharisei
qui devorabant domos viduarum sub
simulacione longa orantes ut dicit Luc. 20.
quarto quando laus sequitur actum venia-
lem quando quis appetit laudari ex
peccato ut qui quando appetit laudari ex
qui in laude veniali delectatur. primo modo
appetere laudem est prudencie. 2o modo
caritatis est et 3o modo mortale peccatum est
et consequens quod ex quocumque peccato
est. Item quarto modo
mortale potest fieri aliquo opere. Item laus que
est peccatum veniale. Item si hominis
quis adquirit per opera inutilia et si hominis
opus sit peccatum mortale vana gloria quam
eius sit peccatum mortale si operis
est finis eius sit peccatum mortale vana gloria inde procedens
sit veniale et vana gloria inde procedens
erit venialis. Nunc est quaeritur
laus per opera indifferencia et tunc est peccatum
actio venialis ut habere divicias ut
vestes preciosas cum abusu talium
sit laude hominum. Vel si in nuptiis sit tanta
sunt precio ordinata ut sit ocio mortis
pecto utpote si mulier eius ornatu in
ceteris spectatur ad capiendum animos et secundum
sit illecta in quo laus quaeritur per habitus
ceteris ut eo superiores ut sint tortu-
osus. ut eo superiores ut sint tortu-
et hominis tamen sit mortale. Nunc est que
laus per opera virtutum et hoc contingit et
quod ut appetitus laudis admiscetur operi
virtutis tamquam incidens sed ut finis
sic accidit in actum vel in predicta et tamen
est veniale peccatum ut appetitus laudis
constituitur finis virtutis operis virtuosi ut si
quis fuerit predicans caveat ut sic opus
faciat ut vanam laudem constituendo finem

de fieri ultimum mortale peccatum est. Quarto
modo peccatum est ceteris paribus gravius de
bonis spiritualibus ut sunt virtutes quam de
bonis temporalibus eo quod minus peccatum videtur in-
tuitu ad gloriam vane quando magis ap-
pareant extra quam interius. Invidia
ex suo genere est peccatum mortale est
dolor de alieno bono contrariatur ca-
ritati quia non est cum laus ut dicit
et ei ut contrariatur est mortale peccatum.
Notandum tamen est illud quod de genere est
mortale ut dicit ille est veniale ex
parte si in primo motu sistat ut eo
iam sui gradu trahitur. Unde notandum quod
est dolor de alieno bono. Quandoque
et sistit in primo motu sensualitatis et quandoque in
unde. sunt et hoc nullum peccatum est cum
non sit in potestate voluntatis. Aliquando
est huiusmodi dolor sed in appetitu sensibili
completa deliberacio ut complete
motus 2o primi. Et est veniale peccatum
ut est actus voluntatis completus de-
liberatus et in iure invidia ut cum ex
deliberacione consistat de bono alterius
in quantum ille excedit eum in bonis. Et
semper est peccatum mortale quia dolor de
bono de quo gaudendum est. Et quia
potest dolor huiusmodi contingere ex 4or causis
dicit per tenere alia ut cum dolor
sit de bono temporali alterius quia bi-
at de bono temporali alterius quia ti-
met illud redundare in dampnum
adiungitur. Sic in dampnum contrarium
dolor bonus est quia magis bonum est
appetendum ut eo in quantum timet
corpore ut alios bonos quod iniuste
eminentia ex bono temporali procedit
et talis dolor potest esse sine peccato.
2o potest esse tristitia de bono alterius
non quia ipse alter habet bonum sed quia
ipse deest bonum illud sed tale
et sic sit circa bona honesta et ipse
ad laudabilis est. unde 1a Cor. 14.
emulamini spiritualia etc. Si autem sit circa
bona temporalia quae sunt peccatum
non. Potest esse quarto modo quando quis
tristatur de bono alterius temporali
de divitiis et possessionibus
indignus habeat huiusmodi dicit. 3o
dicit philosophus. Paulus inquit i. Cor. 13o.
bene emulatur in malignantibus

zelum sup iniquos pacem peccatorum videns
vo et tristatur ex iusta et ordinata
dilectione indignos vel ad eorum correctionem
vel ad eorum dampnacionem et huiusmodi bona quia
nulla sit comparacio bonorum futurorum
quod bonis et iniustis reservantur. ¶ Ira
que est detestacio peccati. Ira que est
passio nature quando est contra malorum
peccatum vel debitum est ... ipse
ira vero que est motus ad vindictam ad
peccatum sive ad racionem appetitum vindicte
de suo genere mortale est quia talis motus
contrarius caritati quia non imputat nec
cogitat malum ut dicit apostolus. Potest esse
aliquando veniale ut si sit sine delibe-
racione et consensu racionis quia talis motus sic
dicitur primus motus et subitaneus homo potest
sed si sit motus ad iram cum deliberacione
et ira sit appetitus vindicte alicuius
est veniale. Si autem sit cum voluntate
deliberata huiusmodi appetitus cum appe-
titu vindicte alicuius mortale est. ¶ Rixa
que est privatum bellum non ex auctoritate
publica sed quod aliquis ex ira contra se per
sequitur et ex inordinata voluntate
pugnat. Ex eo quod alter ei iniuste invadit est
mortale peccatum. Sic fit vero eo qui ex proprio non
invadit est opus manuale non est absque
peccato mortali. Sed in eo qui defendit
se est sine peccato ut si solum causa repel-
lendi iniuriam et moderate se defen-
dit nec est ... ira ... ex parte eius.
Si autem ad motum odii se vindic-
te se moveat in huiusmodi defensione
sic tamen quod non multum excedit
moderatam defensionem est peccatum ve-
niale. Si vero cum causa vindicte habet
vel ad excessum moderacionis debite
se defendit vel cum obstinacione
insurgit impugnantem se ad occidendum
vel ... procedendum est mortale peccatum
¶ Contumelia que est dehonoracio
alicuius per verba vel per facta. Per verba ut
cum quis dicat alteri quod est fur vel hoc
simile talia. Ut cum aliquis imponit
alteri quod est cecus et tunc dicitur convicium
vel per factum ut cum vilet tractando
per quod dehonoratur est mortale peccatum
cum quis sic faciat vel rapiat certo

pibus eo quod non minus amat homo su-
um honorem quam suam possessionem. Si vero
... ex contumeliose vel ... al-
teri dixit ... dehonorandi
sed ... vel ad ... gratis potest
esse veniale quamvis sit peccatum sed ... hoc
autem valde ... et ... ut
... moderate talibus utitur verbis
quod possit ... quamvis sit ...
contumelia quod ... plus aufer-
ret honorem eius quam quando ... possessionem
et sic ... posset peccare mortaliter
et si ... dehonorandi alterum
sicut quando aliquis ex ludo ponit
graviter ledit culpam non caret ... nota
tamen quod sic ... et aliqua verba
... significacio ... dis-
cipulos ... et ... dominus ... di-
cit Xc. vocavit discipulos suos stul-
tos luce ... et apostolus ad galatas o in-
sensati galate ... et ex
magna necessitate obiurgaciones sunt
adhibende ... non ut nobis
ut ... sunt ... ut dicit
aug. de ... in monte. ¶ Discor-
dia que est ... discordia contra
unitatem discordia ... quod est
... ira ... gravia
peccata sicut ... de liberatione et
a proposito. Discordia tamen gravior est
sic ... quod ... tollit
pacem ... que sit ut
illo est ... exhibet peccatum
est quamvis mortale ¶ Accidia de suo ge-
nere veniale peccatum est cum sit te-
dium interioris boni quod non opponitur
caritati sed ... tamen ...
... tedium ... motus nature
et sic nullum est peccatum. Vel est motus
appetitus ... de bono ...
laborioso et sic est veniale ...
... sit deliberata. ...
... et veniale cuius est accidia
ut ... et ... veniale. Si
vero huiusmodi tedium redundat ...
... eorum ... necessaria ad salutem
est mortale. Si vero huiusmodi tedium
ducat ad desperacionem ... ad ...
... spiritus ... Si ...
... quod ... tedium ...

q̄ subiunct vocat manus filios et iu-
uide q^d laqueo se suspendit. Ad
dicit q^d accidia de suo genere est
mortale peccatum quia contrariatur ca-
ritati. propter quam eius caritatis effectus est
gaudium de deo. accidia vero est
tristicia de bono spirituali et quan-
tum est bonum diuinum sed est veniale
propter imperfectionem actus quando non pertingit usque
ad consensum rationis. Si vero pertingit
ad consensum rationis et consentit de-
liberate in fugam et detestationem
boni diuini ita quod spiritus suus pre-
ualeat tunc mortale est peccatum. Ho-
mines de bonis diuinis et tres ex-
cessiuitate intendoro et hoc
verum contra preceptum de sanctificatione
sabbati in quo precipitur quies men-
tis in deo et contrariatur tristicia
mentis de bono diuino. ¶ Auaricia
de suo genere mortale peccatum est. Unde
apostolus eam comparat ydolatrie. quia
auarus sunt creaturam i. diuicias po-
nit quasi deum creatorem. Et est tamen
auaricia quandoque venialis. Pro quo
notandum quod auaricia i. amor inordinatus
habendi quandoque consistit in appetendo
quandoque in adquirendo quandoque in retinendo.
Appetere cum aliquo appetitu com-
pleto quia procederet in actum si
esset facultas mortale est. Si vero appe-
tere illicita deliberate et volunta-
te completa ut si indignus aliquis
concupiscit beneficium ecclesiasticum adipisci
mortale est. Appetere enim aliena seu
illicita mortale est et absolute
sed sub condicione seu voluntate
condicionata puta si posset ea ha-
bere sine offensa dei aut proximi
simplicia sed talis condicio exprimatur
sed habitualiter intendatur veniale
peccatum est vel non est peccatum. Item ap-
petere similiter habere superflua de-
liberate et hoc appetitu suffocante
mentem a cura sui et considera-
tione eorum peccatum mortale est. Sed si tamen
superfluus amor temporalibus tamen quod
amore dei veniale est peccatum. Si
auaricia consistit in adquirendo ut quando
adquirit quis res iniuste quandoque

et sic est mortale. vel adquirit res per
artem illicitam vel opus quod de se
est mortale et sic in modo procedit
lucrum ut meretricia et huiusmodi et sic est
mortale. vel adquirit huiusmodi res per
opera illicita quod est peccatum veniale
ut quando verba iocosa componit ad lu-
crum salua tamen honestate et hoc
est veniale nisi fortis propter delectationem
dissolucionis dederit se talibus. ymmo
tunc esset mortale. Si quis tamen per
necessitatem per talia iocosa sustentationem
sibi quereret eam autem aliter lu-
crari nesciret non putarem eum
statum dampnatorum. Si vero auaricia
consistit in retinendo. ut quando re-
tinet quis sciens ea que tenetur res-
tituere et a causa retinendi sic est
mortale peccatum. vel retinet ea sed quando
ad necessitatem suam et suorum pertinent
vel ad conseruationem status sui. Secundum
conueniens sed quod decet dignitatem per-
sone et eorum suorum sic non est peccatum sed
...retinet superflua in ...
pauperum tempore necessitatis extreme
aliquorum indigentis de quo circumstat
et sic mortale est. Vel quarto retinet su-
perflua ex quadam inordinata cupiditate et
etiam necessitate extrema proximi sic
est mortale. Talis vero compu-
tat affectum secundum praeceptum et quamquam
...? per suas portiones sicut
tales alios dispensauit vel quando
retinet quedam superflua ...
amore temporalium per quem modicum
desistit a ... largitatis salua tamen
statum ... et sic est veniale. ¶ ...
...quod iniusticia ... de suo ge-
nere est peccatum mortale. Unde et ...
conuenientia alterum voluntarius
... repugnat caritati quam mouet
ad volendum bonum proximi. ... im-
... super ... ...
manifestum est quod de genere est mor-
tale peccatum ... qui ...
mortalis fit iniusticia deficit a comple-
ta ... quod est iniustum ...
... alter-
... vel ad ... de quo ...

sit quod non est contra voluntatem eius
qui homo patitur non inde laedatur et
displiceat. ¶ Item solicitudo circa tem-
poralia quae potest esse illicita. Potest tamen
fieri quandoque tempora propter aliquos
spirituales ut praedicatores et huius-
modi non si studium superfluum apponatur
temporalia acquirenda propter quod homo non [illegible]
[illegible]
[illegible] quod timet non fiant
[illegible] necessaria quae ei sufficiant. Tertia
solicitudo dicitur ea de spiritualibus bonis
[illegible] sperantes quod temporalia non
bis provideant ad necessitatem si faciant
quae debent. ¶ Gula de suo genere
venialis peccatum est eo quod appetitus co-
medendi non subiacet [illegible]
[illegible] aliquando gula est mortale peccatum
non quod appetitus comedendi [illegible]
[illegible]. Primo si sit plus
appetitus cibi homo inquantum est peccatum
non est delectatus cibum consequi
est peccatum et quam ordinatur contra [illegible]
[illegible]. Sed et [illegible]
sit in quibus non est invitatio non dominetur.
Secundo si appetitum necessitatis adiungi
appetitus delectationis et voluptatis in
cibo, veniale peccatum est. Tertio si in con-
transgressionem praecepti ut quod sic non
tantum solvit ieiunium indictum ubi ecclesia
vel qui prius comedit [illegible]
quod homo in ordine suo prohibetur sub praecepto
sive mortale est. Quarto si appetitus edendi
sit tanta libido ut nimis et
finali affectu [illegible] delectatio
cibi et homo est eius mortalis. Quinto si du-
cis in consiliis talis quod faciat totam
vitam hominis delectationibus huiusmodi depu-
taret et homo comprehendit est peccatum mortale. Item
ebrietas quaedam peccatum veniale est et
quando de potu accidit ultra necessitatem
sed non quando tamen excedit a necessitate
debita secundum dispositionem [illegible] or-
dinatur quod eius status mentis
[illegible] libidinis [illegible] libido huius
de [illegible] mortale est. Et sit quando
ebrietas huius trahit in longum
[illegible] alium invitet
ad potum et sic eum inebriatum reddit
ut statum mentis eius auferat. Item
dans nocentem ei [illegible] mortaliter quod
peccatur est auferre a proximo bonum
suis quam bonum temporale. ¶ Luxu-
ria de suo genere mortale peccatum est
etiam sit contra praeceptum illud Exodi Non mo-
chaberis. Sed quandoque est venialis, ut
cum concupiscentia sistit in primo motu, sicut
[illegible] in aliis et in [illegible]
primi motus non sint peccata, tamen primi
motus in genere [illegible] est peccatum
non [illegible] quod suo genere
[illegible] delec-
tatio [illegible] si sistit circa concupiscentiam
venialis est. Si autem delectatio procedit
consensus in ipsa licet non in opus, [illegible]
consentiat mortale est. Sed si sit ex
deliberatione plena subsistit consensus
[illegible] quando non procedit de-
liberatione ex [illegible] pro-
[illegible] quae praecessit appetitus sensitivus
in primo motu peccatum veniale est. Item
delectatio prima naturaliter non est [illegible]
non dominatur. Item quaedam concupiscentia
in spiritu est in corde si passionem [illegible]
ut cum quis eo quod aspicit mulierem, statim
eam concupiscit, quod est plenus appe-
titus libidinis, hoc peccatum mortale est. Unde [illegible]
Qui viderit mulierem ad con-
cupiscendum eam etc. Unde addit ad
concupiscendum eam, id est cum quis vi-
derit mulierem ut sit pulchra et
ultra ad concupiscendum non procedit
vel nullum peccatum vel parvum peccatum
[illegible] est. Item cum plene consen-
titur in opus [illegible] quamvis ad
ipsum opus non sequatur mortale peccatum
est. Item cum quis cum non sua habet
familiaria colloquia propter libidinem
vel eam [illegible] propter libidinem [illegible]
[illegible] verba mortale peccatum est. Similiter
in osculando et tangendo et amplex-
ando mulierem ad se [illegible]
peccatum mortale committitur. Tangere
vero mulierem propter [illegible]
vel ex necessitate non est peccatum. ¶ De
adulatione notandum quod qui quando adulando
laudat peccatum alterius fovendo eum
in peccato suo mortaliter peccat. De tali-
bus dicitur quod plus nocet lingua
adulatoris quam gladius persecutoris.
Similiter cum quis alterum adulatur ut
fraudulenter ei noceat vel [illegible] vel
[illegible] mortale peccatum est. Si autem lau-

adulatoris sit alterius occasio peccandi eo quod preter intentionem ipsius adulantis veniale est nisi forte nimia complacencia ex occasione dicta sequatur. Si vero ex sola aviditate delectandi dicatur vel etiam ad evitandum aliquod malum seu adipiscendum quod est in necessitate quando aliter adulatus fieret, in moribus [illegible] malo est cum non sit contra caritatem. ¶ Item ypocrisis qua quis non curat sanctitatem habere sed solum studet apparere mortale peccatum est. Similiter etiam quando simulat se habere sanctitatem ut sic falsam doctrinam dispergat vel ut ecclesiasticum beneficium adipiscatur indignus vel ad bonum temporale [illegible] et eius contrarium mortale est. Sed vero sic intentus ab eo quod sanctitatem simulat non repugnat caritati veniale est, utpote cum quis simulat se sanctum ut illa fictione delectetur. Similiter ille qui simulat perfectionem sanctitatis quam non est de necessitate salutis non peccat mortaliter nisi sic ab eo intentus repugnet caritati. [illegible] cum quis pro sua necessitate relevanda simulat ampliorem sanctitatem quam habet non est hoc mortale. ¶ Item velle placere hominibus propter caritatem [illegible] dei vel in eis [illegible] possunt laudabile est. Velle autem placere in malo vel propter inanem gloriam vel propter lucrum mortale est peccatum. ¶ Item pro contestatione vestium vel ornatus quandoque est mortale peccatum, utpote cum mulieres professe paupertatem et abrenunciationem seculo se ornant ad modum [illegible] vel cum aliquis religiosus abiecto habitu religionis habitum [illegible] secularem capit absque necessitate [illegible] a viro vel etiam cum superfluis ornatibus vel huiusmodi [illegible] procedit ex superbia dampnabili vel ordinatur ad provocandum alios ad concupiscenciam illicitam. Secus autem si mulier [illegible] placere marito suo. Si autem a viro suo de hoc sit prohibita non excusatur. ¶ Item si circa ludos peccatum contingit, utpote cum quis ad ludum assumit turpia verba vel etiam ea que vergunt ad proximi nocumentum vel etiam propter [illegible] circumstancias debitas, ut cum ludit quis certis temporibus aut locis indebitis vel a [illegible] quibus non licet se ludere. Quandoque etiam peccatum mortale [illegible] vehementer afficitur ad ludum, etiam quis delectatur circa ludum, ponit delectacionem in deo ita quod contra preceptum dei vel ecclesie talibus ludis uti non refugiat. De ducentibus choreas dicit [illegible] et glo. Ray. quod si hoc faciat causa excitandi ipsos [illegible] vel alios ad libidinem peccat mortaliter. Et si hoc faciat ex consuetudine licet non corruptum intendens non audent eos excusare quia [illegible] se [illegible] alios provocandi ad libidinem et ipso facto videtur choreas approbare et suo exemplo alios [illegible] facere. ¶ Blasphemia de genere suo mortale peccatum est quod sit cum deo aliquid imponitur quod [illegible] veniale, utpote cum quis subito ex aliqua passione verba blasphemie profert [illegible] quorum significaciones non considerat. Si autem considerat significacionem verborum [illegible] blasphemie diceret vel subito ex mala consuetudine non excusaretur a peccato mortali. [illegible] a principio huius capituli [illegible] collecta sunt ex dictis sancti Tho. ii. ii. q. [illegible] articulo et tractatu [illegible] ¶ Plura hic omisi de peccatis [illegible] ne fastidium [illegible] generarent. Ista [illegible] de peccatis [illegible] sunt [illegible] et hic [illegible] et [illegible] Et sic tractatus iste sub [illegible] terminatur.

Explicit tractatus qui dicitur Pupilla oculi. Amen.

Hunc tractatum compilavit Johannes de Burgo rector ecclesie de Colingham cuius anime propicietur deus. Amen.

Absolucio quando fiat per confessionem
subditi sui vnum tenetur aliquo
peccato seu vinculo ... ibi c. as
casus primo parte q. c. a q.
Qualiter abbas potest confessores ordinare
parte septima 2 f. 7. De hoc parte d. c. a
p. ...q. b. a. ¶ Absolucio quando fiet
si sacerdos non possit absoluere subdi-
tum suum de confessione dummodo fuerit
infra ... parte c. i.
De ... peregrinis mercatoribus
et ... an possint ab alio quam a proprio sa-
cerdote absolui. parte q. c. q.
Peregrinus et ... absolucio a simplici
sacerdote in casu reseruato episcopo ...
... confiteri post de eodem ibi r.
Confessores electi ex priuilegio papali
possunt absoluere in casibus episcopalibus nisi ...
... habeant. ibi p.
Si confessor absoluat subditum suum
in facto in casu reseruato an sit absolutus. i. p.
An sacerdos possit absoluere excommunicatum
a culpa antequam fuerit absolutus ab excom-
municacione. ibi aa.
Penitenciarius episcopi non potest absoluere in
casibus episcopo reseruatis nisi hoc specialiter ei com-
mittatur vel vicarius suus alteri committat
In articulo mortis omnibus sacerdotibus i. ad
tribus de omnibus peccatis ... abs. i. ae.
Vnus sacerdos non potest audire confessionem
et alius absoluere. ibi a e.
De forma absolucionis in foro confessionis.
parte quarta q. a.
De absolucione a minori excommunicacione i. b.
A maiori excommunicacione. i. c.
Quando fiet an absolucio i. d.
De absolucione excommunicati a canone. i. e.
Vnde si ... absoluatur ab alio quam ab eo
de quo de iure debet absolui i. f.
Que forma obseruanda est in absolucione
excommunicati solempniter. i. h.
Quis potest absoluere excommunicatum a iure. i. i.
Quibus casibus fallit quod excommunicator possit ab-
soluere absoluet mortuus ex ... i. k
communicatorem. i. l.
An episcopus potest absoluere excommunicatos a suffraganeis
ibi m.
An episcopus ... diocesanus possit absoluere i. n. 22
An episcopus valeat absoluere excommunicatum alium 23
An excommunicatus ... ¶ ... i. o.
Domicilium de vno episcopatu ad alium possit 24
a suo absolui. i. p.
Venalis ... episcopi non potest excommunicatum 25
absoluere si fuerit excommunicatus pro dampnis
illatum episcopo. i. q.
An excommunicatus de mandato superioris potest 26
eum absoluere. i. r.
Si pro salute excommunicatum ... ab- 27
soluere ibi s.
Absolucio imposita ex falsa causa non valet i. t
An excommunicatus possit absolui ad cautelam 28
Quando excommunicatus potest absolui ... appellacione i. v. 29
ibi x. Item de excommunicato dubitatur an 30
debet peti absolucio i. y.
Si excommunicatus dicat ... excommunicacionem 32
esse nullam siue falsam debet absolui ad cau-
telam i. z.
Excommunicatus per errorem ... non ob- 33
stante ... debet absolui i. aa.
An pluribus excommunicatis sufficit vna solucio i. ab. 34
Duplex est absolucio i. ac 35
Post mortem potest quis absolui a maiori 36
excommunicacione. i. ad.
Absolucio non debet fieri sub condicione i. ae. 37
An excommunicatus a pluribus possit ab vno tan- 38
tum absolui. i. af.
Absolucio dimittit ad ... i. ag. 39
Vnde si sacerdos absoluat a peccato 40
de quibus de iure non potest. i. ah.
De absolucione facienda ... i. ai. 41
Quibus casibus inferiores sacerdotes 42
non possunt absoluere parte q. ... per totum
Quibus casibus ... sacerdotum non 43
possunt absoluere parte q. ... per totum
Quibus casibus percussiones clericorum non 44
debet absolui extra sedem apostolicam parte
quarta a. per totum.
Quibus casibus excommunicati mittendi sunt pro 45
absolucione ad sedem apostolicam parte q. ... per totum
De hac ... satisfaccio. q.
Abstinencia. Qualiter tenetur quis a ca- 1.
ribus et potibus ... parte
x. c. aa.

2 Qualiter coniuges debent abstinere a car-
nali copula. ibi c. b.

Accidia. quomodo fiet confessio
1 de accidia. parte q. a. y.
2 Quid est accidia quot eius species quae
eius remedia. parte ib. 4. h. y.
Quod est peccatum mortale quod non. per ib. q. k.

3 Accusacio. quomodo admittetur ad
accusandum matrimonium. parte 8. 14. a.
2 An maritus qua uxor possunt matrimonium ac-
cusare et quis ordo in accusacione ma-
trimonii et de forma denunciacionis i. b.
3 An admissus ad accusacionem contra ma-
trimonium sit admittendus ad testifi-
cacionem i. c.
4 An liceat accusare matrimonium post bannia edita
de hoc infra v. adulterium / i. d.

Acolitus de hoc infra v. sacerdos et
Addicio de hoc infra v. baptismus

Adopcio qualiter impedit matrimonium p. 8. q. b.
1 An inter filium adoptivum et uxorem pa-
2 tris adoptantis possit contrahi matrimonium i. a.
3 An filius cum filia patris adoptivi pos-
sit contrahere. Item an duo personae
ab eodem adoptatae possunt simul contra-
here i. a.
Quid est adopcio et quot eius duo sunt
4 species ib. b.
Quis potest adoptare et de predictis

4 Adulacio quod est peccatum / gratiarum i. x
1 mortale et quod non. parte 4. q. g.

1 Adulterium uxor committit vel suppo-
suit filium partum vel exheredat
patris filios legitimos quod est consu-
lendum est parte quarta 12 a
2 Quid est consulendum committenti
adulterium cum filia uxoris suae
ex alio viro i. g.
3 An adulterium dirimat matrimonium parte
8. 4. f. et i. c. 2. l.
4 Quid si quis contraxerit matrimonium
cum muliere cum qua commisit adul-
3 terium vel hoc machinatus est aut con-
silium an possit cum illa contrahere matrimonium
Item quid si hoc fecit uxore superve-
niente ibi m.
Quid etiam si post superduxit tertiam i. n.
Quid si viventis uxoris legitimae
contraxit cum duabus vel pluribus
et cum omnibus committat adulterium i. o.
An liceat viro occidere uxorem adulte-
ram i. p.
An liceat occidere adulterum cum uxore de-
prehensum i. q.

De accusacione coniugis propter adulterium
Utrum possit uxorem accusare / parte 8 q. y
et dimittere propter adulterium et eius i. f
An haec accusacio extendatur ad sus-
picionem. An extendatur ad bi[illegible] / processum i. g.
seductione i. h.
An propter solum votum et intencionem adulterii
possit vir dicere vel dimitti et qualiter
possit dimitti pro adulterio spirituali i. y
Quot et qui casibus non potest adultera ac-
cusari a viro vel dimitti i. k
Quid si fornicacio uxoris sit occulta
aut manifesta an teneatur vir eam
An liceat viro uxorem ad / mittere i. l
ulteram contra auctoritatem dimittere i. m
An vir facto divorcio quo ad tho-
rum ob adulterium uxoris potest
illi reconciliari i. p.
Quid si vir commisit adulterium no-
torie / uxor occulte / an possit illa
licite accusare i. q.
Qualiter vir plus peccat quam mulier
et econtra et quando equaliter commit-
tendo adulterium i. r.
An propter aliud quam fornicacionem possit
vir uxorem dimittere i. s.
Si unus coniugum accusat alium de
fornicacione et excipitur de spirituali
vel carnali quid iuris i. t

Adultus de hoc infra v. fides et v. [illegible]

Affinitas quid est et qualiter

contrahatur / parte 8 c. a.
Quot sunt genera affinitatis. 1 b.
Quot sunt affinitates et qualiter impe-
dit matrimonium. 1 c.
Et utrum quas impedit et quas non. 1 d. e.
Alia de hoc in littera R. restitucio. 22.

Altare quale debet esse super quod cele-
bratur. parte 4. a. c.
An celebrans super altare non conse-
cratum ipso facto tale consecratum sit [illegible]. 1 d.
An liceat sacerdoti celebrare super altare
super quo episcopus celebraverit eodem die. 1 e.
Consecracio altaris est alia a con-
secracione ecclesie et an possit consecrari
sine reliquiis et an plura altaria
possint simul consecrari et an altare
in quo degradatus celebrat sit iterum
consecrandum. parte 4. 1 f.
Quibus casibus sunt altaria consecranda
de novo altaris quod [illegible] non [illegible]. 1 i.
ibi y z.

Amor. Qualiter amor sit [illegible]
da et quid sit amor [illegible]. parte 8. a. b.
Angelus de hoc in littera B. baptismus 26 et 27.
Animalis de [illegible] rapacibus [illegible]
animalia non. parte 9. 10 a. e.
Aqua de hoc in littera B. baptismus 44 et 45.
Quid si aqua [illegible] quacumque sit aqua
mixta in qua fiat baptismus. parte 2. 4 b.
Si in necessitatis articulo baptizaretur quis
in mari flumine fonte vel puteo an
tota aqua sit consecrata et an [illegible]
bibens illam aquam bibat sacramentum. 1 c.
An requiratur de necessitate baptismi quod
totum corpus baptizandi mergatur in aqua. 1 d.
Si sacerdos cum aspersorio super multos
baptizandos aspergat simul dicendo
Ego baptizo vos etc. an sint baptizati. 1 d.
De necessitate non est primum mergere in
aqua sed sufficit ipsum abluere vel
aspergere. 1 e.
De hoc infra in littera [illegible] 1.

Similiter quibus [illegible] parvulos sunt baptizandi aqua tepida. 1 d.

An proiectus in aqua tempore necessitatis 8
cum non possit aqua attingi sit baptizatus.
An immersio in aqua [illegible] 2 c. f.
Datum in cribro et cetera sit baptizatus. 1 h. 9
De aqua baptismali sanctificata in 10
fonte non est populus aspergendus. parte
An sit de necessitate sacra aqua / 2 a. b. 11
ponenda in calice cum vino. parte 4. 3 d.
Quid si aqua sit oblita in preparacione calicis 12

Ancilla quando dicatur sponsa. parte 4. c. 8. 1
Ancille non secundum imperium debent
restitui. parte 8. 2 d.
A[illegible] de hoc supra D. adoptio 19.
Arta. Quid si mulier sciens se artam
contrahat ante tempus in nuptias
de arctacione mulieris. parte 8. 12 b.
Quid nuptias si sit arta. 1 b. c. 22 d.
Avaricia. Qualiter fiat confessio de 1
avaricia. parte 9. a. 87
Quid est avaricia. Quae eius species et 2
quae eius remedia. parte 10. 4. b. c. l.
Quid est peccatum mortale et quando non. 3
parte 10. 9. b. c. 22.

Baptizatus mortuus et mira- 1
culose suscitatus non est iterum bap-
tizandus. parte 1. 2 a.
Vera est de catechismo et [illegible]
Baptismus est janua omnium sacramentorum. parte 2. 1 a. 2
Baptismus triplex est. ibidem.
Item quid sit [illegible] hoc baptismus. 1 b. 3
Item quid operatur. 1 b. 4
De hoc infra in littera [illegible] 6
De [illegible] baptismi [illegible] 1 c. 7.
Adulti [illegible] a peccato originali [illegible] 8
[illegible] baptizati. 1 c. 9
Multiplex est effectus baptismi. 1 d. 10
Quatuor baptismus est [illegible] fide. 1 e. 11
Item [illegible] loquendo unum tantum est baptisma. ibidem 12
Quae sunt de integritate baptismi. parte 2. 2 a. 13
Quid est baptismus. ibidem 14
Quae sunt de [illegible] baptismi. ibidem 15
Terminus post [illegible] baptizare. ibidem 16
Ad quae [illegible] baptismus. 1 b. 17
A [illegible] necessitate post [illegible] baptismi [illegible] 18
in forma [illegible]. ibidem

19 Pater et mater absque periculo copule co-
iugalis possunt in necessitate in forma ecclesie
filios baptizare i. c.
20 Infidelem non licet aliquem baptizare nisi in
necessitate. i. d.
Item quod preferatur mulieri in baptizando nisi
21 ministrum asset ipso dimovente. i. e.
Item sacerdos existens in peccato mortali
22 sciens baptizans peccat mortaliter nisi
fiat tempore necessitatis. i. e.
23 Item baptizatus scienter ab heretico precisus
ab ecclesia extra articulum necessitatis peccat mor-
taliter. secus si fiat a malo sacerdote
ab ecclesia non preciso. i. e.
24. Mortuus non potest aliquem baptizare. i. f.
Item non censetur baptizatus qui a mu-
to ... manu proferente verba sa-
cramentalia. i. gf.
25. Item ebriosus furiosus vel usu rationis
carens non potest baptizare ... vel
in ... i. h.
26 Item bonus angelus non potest baptizare
de iure. i. i.
27. Si appareret aliquis a bono angelo cor-
pore assumpto ... eos qui ad
baptismum pertinent talis non est rebaptizandus
secus tamen de angelo malo ... fa-
ciat debito modo ex precepto divino. ibidem
28. Item non potest baptizari quis antequam
materno utero egrediatur. i. k.
29. Item baptizata matre non baptizatur
partus ibi.
30 Item occisa ... pro fide ... partus
in utero est baptizatus baptismo sanguinis. ibidem
31 Item puer ... peccatorum et impenitens non est
recipiendus ad baptismum. ibidem
32. Item furiosus habens intervalla suscipit
baptismum post baptismum. ibidem
Item dormiens in necessitate potest baptiza-
33 ri si prius habuit intentionem recipiendi
baptismum. ibidem
34 Item parvuli iudeorum vel paganorum in-
vitis parentibus non sunt baptizandi. i. l.
35. Item nullus infidelis est ad baptismum
compellendus. i. m.
36 De forma baptismi vide parte 2a 3 a.
37 Item quo modo vitiatur forma baptismi. ibidem

Qualiter per additionem mutatur forma baptismi
Qualiter per subtractionem mutatur ibidem b.
forma bapt. i. c.
Qualiter interpositio vel temporis dicat
baptismum. ibidem
Qualiter per corruptionem verbi vitiat bapt. i. f.
Qualiter per transpositionem verborum vitiat bapt. i. g.
Item nota 3 regulas de forma baptismi et ... i. h.
Aqua naturalis et nullus alius liquor
est materia baptismi. parte 2 4 a.
Item quod fiat in aqua usuali. i. b.
Qualiter verba pro verbo posita vitiat baptismum
De hoc supra vide aqua 1. 2 3 4 5 6 / parte 2a 3 c
De hoc infra vide immersio 1.
Item debet fieri baptismus extra ecclesiam nisi in necessita-
te vel nisi baptizandus fuerit filius
regis vel principis. parte 2. 4 g.
De solempni baptismo quod debet celebrari i. h.
citra ad pascha per 8 dies ut infra
baptizabuntur in vigilia pasche et idem
observandum est in vigilia pentecostes. i. i.
An sacerdos repellendo catechu-
menum a baptismo usque ad vigiliam pasche
vel pentecostes eo interim mortuo peccat mortaliter
... i. k.
Item in baptismo requiritur intentio baptizantis
et qualis debet esse. parte 2. 4 a. b. c.
An impubes possit aliquem baptizare. i. f.
An ... proferens verba sacramentalia
super baptizandum ... baptizatus. i. g.
An errans in sexu baptizati. i. h. et a et f
De duplici effectu baptismi. ibi i.
De eo qui ficte accedit ad baptismum. i. k.
An coactus baptismum recipit sacramentum. i. l.
De hoc infra vide fides et vide iudei
An omnes baptizati equaliter suscipiant
effectum baptismi. i. p.
Si dubitetur aliquis esse baptizatus quid
est faciendum. parte 2. 6 a.
De hoc infra vide dubium et 22 et vide testis
Quid de presbitero non baptizato qui ordi-
natus est ... baptizatus. i. d.
Quid si sacerdos noluit baptizare
nisi data pecunia. ... ibi. e.

An baptizato uno pro alio, vz bap. ibi g
An symoniaco bap^to imponitur caract. i h
De puero pro suo apposito sublato alio an
sit baptizandus ibi f.
De monstruoso fetu an sit bap^dus i k
Quid si caput ita appeat baptizan
dus est pro parte .22. k
De h^o sine aqua et sine fide
An baptizatus a duobus sacerdotibus ex
aliquo uno nesciente de alio sub eo
dicens si nullus alius eum baptizet sit
baptizatus. parte 2. 6. o.
An dimissio sig^i quacumque tamen impedi
at bap^m i q.
Solempnizacio bap^i incepta per unum
eo facto impotente potest impleri per
plures possunt baptizari alium i s.
per unum et unus baptizare plures. ibi t
De modo solempnitatis bap^di parte 2a. f ghikl.
De h^o infra cathecismum parte to^ca ex
orcismus parte to^m. interdictum. i. h
regularitas i. brutorum. l. nomine. l.

Bellum Quis requiruntur ad
bellum iustum p. 4. q. i.

Benedictio An vestita sacerdo
talia tamen et iterum consecrato filo non
consecrato debet iterum benedici. parte
4. a. f
An vir aut mulier ad bi
gamiam transiens debet iterum benedici
parte 8. 18 c
An 2e nupcie sint benedicende i d
De pena benedicentium d et g
2as nupcias i e
De pluribus benedictionibus simplicibus ... tes i f

Beneficiatus Quis 2o
beneficiatus ... cum moreo
dicat horas canonicas vel offi
cium divinum. parte 4. 10. c
Quibus casibus liceat hore divinus beneficiatus
parte a. q. c

Bigamus. Qualiter non debet ad or
dines promoveri. pt a. q. i.
Quot modis contrahitur bigamia d
An contrahens per verba de presenti
non carnali copula de facto du
cens alias sit bigamus. i e.

An deflorans virginem et postea ducens 4
eam in uxorem sit bigamus. i t
An bis contrahens et utroque tempore 5
cum virgine una cognita sit bigamus i c
An maritus reddens uxori accusatam 6
de adulterio debitum. sit bigamus i 6
An habens uxorem ante bap^m et alteram 7
post sit bigamus ibi x
An de iure naturali inuncta sit irre 8
gularitas bigamus. et an sit de concialibus
ordinibus ... ordinandus non sit bi
gamus i y
Bigamus de iure non privantur omni
privilegio clericali ibi z

Bonorum tria sunt genera pt 4. 9 b.
De h^o infra de restitucione 2. 2. 4.

Calix quando si cadit ante consecracionem 1
vel post parte quarta. c. k 2
Quid si aliquid cadat in calice
ad consecracionem vel post i l.
Ex qua materia fiet calix p. 4. a. c. 3

Caracter in quibus sacris imprimitur et 1
quod sit indelebilis. parte prima. 2. a. 2
Quid est caracter i b
Ad quid sunt caracteres sacrales conlati i c 3
caracter baptismalis est fundamentum 4
omnium aliorum caracterum i
Item in circumsicione caracter qui ... 5
vicem baptismus sanguinis caract. i g
nec baptismus flaminis imprimebat carac
terem parte 2. ib.
De hoc supra vide baptismus infra. b
confirmacio 14. et vide ordo. 26

Caritas quid est pt^e 10 3 f

Carta de ... articulis contentis
in magna carta vide parte 4. 22. per to^m
De articulis contentis in carta de
foresta ibidem sub carta de foresta.

Cathecismus quid est parte 2. a. d. 1
Qualiter sit cathecismus i e. 2
Per cathecismum an bap^m contrahatur co 3
paternitas. i g
Cathecuminus de h^o supra bap^ti 42
Celebrans presbiter vel obsit an conficiat
parte 4. 14. a d.

1 Celebrare. An bibens post matutinum
dictas de nocte possit matutino
iterum non dictis die sequenti celebrare
pro parte 4. 2 t. Qualiter sciens se esse
2 in peccato mortali celebrans pec-
cat mortaliter i f
3 An contritus de peccato mortali non
confessus peccat mortaliter missam
celebrando i g
4. Sacerdos bene dispositus non celebrans
5 An sacerdos infirmus | peccat i k
possit celebrare i l.
6 Sacerdos celebrans in peccato mor-
taliter peccat. quamuis tamen si simul
at se confiteri et non confitetur p. 4. c. t.
7 Unde si sacerdote celebrante ali-
quis infirmatur ad mortem et non habet
aliam hostiam consecratam nisi illam quam
in illa missa consecravit quid fiet i l.
8 An liceat celebrare in loco non conse-
crato p. 4. a. a
9 In vestibus benedictis a potestate ha-
bente non licet celebrare i f
10 An sacerdos cum uno solo ministro pos-
sit celebrare, et an solus i g | i h
11 Presbiter non debet celebrare sine lumine, et
in quo significat
12 In die sunt misse celebrande et non
in nocte. Duabus tamen diebus exceptis
et qualiter accipiemus diem i i / et ibidem
An celebrans alia die peccat mortaliter
13 Qualiter liceat una die plures missas
celebrare et quibus casibus et quid sit te-
nendum i k. l. et m.
14 Qui non celebrat dicto matutino pec-
cat mortaliter pte 4. 18 v.
De hoc supra in verbo altare per totum
Cimiterium. Quid si pollutum sit, an pol-
1 luatur ecclesia et econverso, et de eius
reconciliatione pte 4. i. o. et t.
2 An cimiterium in quibus sepeliuntur
corpora mortuorum infidelium vel ex-
communicatorum sint iterum consecranda vel
reconcilianda i x.
Circumstancia. De circumstanciis
peccatorum qualiter aggravant pec-
catum. nota pte 4 3. x et y.

Clericorum de honestate interiori
et exteriori p. 1. 18 a. 1
De habitu et vestibus clericorum i b. 2
In quibus consistat honestas clericorum
Clerici non debent esse advocati i c. et d. 3
in foro seculari i e.
Item an possint esse tabelliones i f 4
Item an possint esse negociatores i g 5
Clerici non debent exercere tabernas i h 6
Unde de clericis voluptatibus habitu se- 8
cularem i j.
Que negociationes sunt interdicte clericis i k 9
Clerici non debent habitare cum mulieribus i l 10
Quid si clericus habeat gradum et contrahat matrimonium i 11
An possit venationibus indulgere i m 12
Qualiter cerit fideles dispensato 13
res sexus cetus i s
An clericus habens patrimonium possit bona 14
de rebus ecclesie i o.
Qualiter clericus perdat privilegium cle- 15
ricatus quod si recipit | periculo i p. q. r.
ad ordines pte 1. 4. a. g.
Qualiter coactio impedit matrimonium pte 8.
12. usque a. d. g. De hoc supra in verbo
baptismus q. q. et in verbo clericus per totum
Cognacio 3a est pte 8. q. a. 1
Qualiter contrahitur cognacio spiritualis 2
et inter quos i j et k.
Qualiter contrahitur per cathecismum et 3
an impedit matrimonium i l.
An extenditur ad nepotes et ulteri- 4
ores i m
An contrahatur per coitum illicitum i p. 5
De cognacione legali et qualiter con- 6
trahatur i r et usque in finem. o.
Coitus. Unde si quis cognoscat cum
matre et filia vel cum duabus soro-
ribus vel consanguineis pte 9. 12. h. f.
De hoc supra in verbo cognacio q. et in verbo actio
Compater debet esse fidelis baptiza-
tus et confirmatus pte 2. 8. a.
Compater debet instrui pte 8. q. q.
saltem in fide pte 2. 8. b.
Quid debet recipi in compatrem qui nescit
orationem dominicam et simbolum i e
Item non contrahit compaternitas sine tactu
i f

An filii duorum compatrum possint matrimonialiter copulari. pte 8 q iiii.
An compater possit ducere uxorem compatris i o.
An compaternitas possit adiri per procuratorem. i p.
An contrahatur compaternitas si fidelis teneat filium infidelis. i r.
De hominibus infra v. Religiosis
Commutatio de homine in se. v. ex conceptio p tom
An cum contrahitur vivo deinceps cum coniuge mortuo. p q. 2. a. 11.
Communio peccatum facit secundum hostiensem 3 indigno cedendo. pte 4 8 e
Per perdentiam sacramenti triplicatur a comunione abstinendum e ibidem
Quid per etatem adulta sit e eo quod signa contritionis possunt comunione accipere. i f.
Nihilominus e omittendum conditum quod i morta li peccato communicatio. i x.
Concubitus cum uxore qualiter e peccatum. nota pte. 8. q. k. l. 2 m.
An peccat sponsus cognoscendo sponsam cum solempnizatione matrimonii
Confessio. corporis quae non debet ibidem
Dare alicui non suus confiteatur cum eo confessionem. 2 an sacerdos debet credere subdito dicenti se eo confessum 2 absolutum. pte. 4. 8 c.
Semel ad minus in anno debet quilibet fidelis postquam ad annos discretionis pervenerit confiteri proprio sacerdoti i f. 2 pte q. 3 d.
De generali confessione in missa 2 horis canonicis ibidem
Quid e confessio pte q. 3 a.
Qualis debet esse confessio i b.
In confessione debet esse caritas 2 si non insit an teneatur confitens eadem peccata iterum confiteri i c.
In confessione non debet quis prodere alium. i d.
Confessio non debet dividi sed integra fieri i e 8
An confessionis oblitus peccatum tenetur iterum eidem sacerdoti confiteri i f 9
An quis possit confiteri per alium vel per scripturam. i h. 2 ibidem quis in necessitate si de est sacerdos non e de necessitate confiteri laico 10
Confessio facta per interrogationem bene debet i s. 11
Sacerdos licet confiteri peccatum quod non commisit i k 12
Dubitans de peccato an sit mortale. tenetur modo confiteri. i l. 13
De confessione generali. i m. 14 / 15
Confessio 2x e. i s. 16
Si quis p eo deleatur mortale peccatum oblitum i o. 17
An de peccatis ante baptismum commissis fiet confessio 2 q 3 x e confessio peccatorum. i p. 18
De confessione vocali 2 mentali non i q.
De peccatis sacerdoti quomodo magistro aptius confiteri. i r. 19
Quid tenetur quis statim confiteri. i s. 20
An tenetur quis venialia peccata confiteri i y. 21
Quibus casibus tenetur quis confessionem iterare i supra fiet 22
De confessione facta pluribus i supra fiet 23
Qualiter sacerdos habebit se circa filios 24
2 parrochianos 2 hiis. pte q. q. 2. 25
An perdendus in peccatis tenetur iterare confessionem prius factam i i fine
Sacerdos potest de consuetudine interdicta vel quis eligere sibi suum superiorem licentiam cum faciendam e confessionem p. q. 6 a. 26 / 27
2 de electione sui superioris confessoris i b. c. 2 i cum quis debet confiteri 2 ad prelatum. cum debet imperator confiteri. i c. 28 / 29
Cum rex. i d. 30
Cum ad inferiores i e. 31
Sacerdos e dicatur quomodo mutare confessorem. i f. 32
2 i quod eo quod si confitetur alicui si eum i confessorem elligere. 2 quod archiepiscopus tenetur supra quis e confessor suffraganeis sui. ibidem f.
Cum confitebitur beato i g.
Cum diogenis p una parte cum hic 33

33 p alia alibi dz confiteri. ibi. h.
34 Qualiter sacerdos p̄t committe aliis vi
ces suas ī confessionibz audiendis
ꝛ quibz. i. k.
Jtem sit prenditus sacerdoti si eps co
35 mittat alicui ꝙ possit audire con
fessiones parochianoꝝ suoꝝ. i. l.
Ne confessus tali non teneatur eadem pcta
36 confiteri ꝓprio sacerdoti. ibi. l.
37 An tenetur prelatus subdito suo dare
se ad confessionem ꝛ absolucionem. i. m.
38 Quibz casibz liceat confiteri alteri quam
ꝓprio sacerdoti ꝛ audire confessiones
alterius parochiani. i. ꝛ. o. ꝛ p.
Jtem liceat confiteri heretico vel scisma
39 tico ibi. t.
40 Qualiter fratres admitti debent ad con
fessiones audiendas. i. b.
41 Sacerdos non audiet confessionem
eius cum qua peccavit carnaliter. i. ab.
42 Archiepiscopus quando visitat potest audire con
fessiones subditorum suorum suffraga
43 Confessor tenetur admonere neoꝝ. i. ac.
pro confitentis redeuntes pcta que
cedit eis vt sint commissa. i. a. er.
44 De celanda confessione. i. ao.
Qualiter revelans punitur dz. i. ap.
45 Quid si iudex aliquid requirat
46 a confessore de eo quod ipse audiuit
ī confessione. i. aq.
Ad que extendit se sigillum confessionis. i. ar.
47 An sacerdos interrogatus confitentis īte
48 pro veritate tenetur celare eius cons. i. at.
49 Confessio facta vt de pcto celari de
beat. tamen aliunde facta non tenetur
ī sigillo confessionis. i. av.
50 De modo audiendi ꝛ requirendi con
fessiones ꝛ que considerabit sacerdos
ī pnia confessionis. pte. h. a. a.
Jtem confessione sacerdos non dz ex
51 De modo instruendi con… ignoro ibi b.
52 fitente ꝛ que confessor tenebit sile
cium dimisso vultu. i. c.
53 De forma confessionis. ibi. d.
54 De multis pctis vbi fiet confessio et vsque f.

Quid faciet confessor audita confe
55 confessione considerabit | p. h. ꝛ n
56 an contingat casus reservatus. i. b.
Jtem inquirat an confitens dolz de
peccatis ꝛ an sit ī firmo ꝓposito di
mittendi pcta ꝛ corrigendi se. i. f.
Jtem an debeat aliis dimittere qui
ī se peccaverunt. i. d. ꝛ que tunc agen
da. i. e. De hoc infra ī contricio p totum
ꝛ ī dispensacio ꝛ ī gula. q. b. luxu
ria ꝛ ī invidia. i. ī ira. i. ī interro
gacio p totum ī simonia ī superbia ꝛ super
ī abbas. i. ī absolucio p totum ī accidia
Confiteri. Multa sunt impedi 1
menta que impediunt sacerdotem or
dinatus confiteri pte. q. 2a. ꝛ b.
2 An non ieiunus celebrans confiteri. i. b.
3 Quas sunt cognicia vt sacerdos
debitis confitiat. i. f.
4 An sacerdos hereticus non confitens
sacrum eucaristie valorem ad salutem
huius intencionem generalem faciendi quod
xpc instituit ecclesia hoc sacrum bene conficit
Confirmacio quid. pte. 4. h. g. 1
additur ad baptismum pte. z. ia. 2
Quis confirmacionem non manum ipsius. i. b.
3 Quid est confirmacio. i. c.
Quis requiritur ad subiectum confirmacionis. i. d. 4
5 Quis materia ꝛ que forma. i. d.
6 Quis est minister huius sacramenti. i. e.
7 An degradatus possit confirmare. i. f.
8 An eps suspensus ad tempus possit
confirmare ibi g.
9 An confirmacio fiet ieiunis ꝛ a ie
iunis ꝛ que de adultis confirmandis ibi
10 Quis requiritur ī confirmacione. i. h.
11 Quare frons confirmati vngitur confirmacio
12 Jtem baptizatus non potest confirmari ꝛ que bap
tismus est fundamentum omnium aliorum
sacramentorum pte z. i. y. ꝛ p. 2. l. a.
13 Ne moniciones p pnias confirmacionis
faciendas ꝛ certo tempore post confirmacionem
stinabit se a locione capitis p z. 2a.
14 Ne bis confirmari quis non dz ꝛ que alia
reprimitur ꝛ iteracio confirmacionis fiet
sit ipso. ibi. b.

An non confirmatus sit admittendus
ad sacramentum corporis Christi ibi.
An valeat confirmatio presentantis sacramentum
An non confirmandus possit ... e. c
sit tenendo aliquis confirmandum i. d
An liceat monacho tenere aliquem confirmandum i. f
Quid refert an aliquis teneat confirmandum
sit vir aut mulier i. g
Quare mulier non debet tenere ... in
confirmatione. ibi. h.
Quare sacerdos signat baptizatum crismate
in vertice sed episcopus confirmatum in fronte
Quare sacramentum confirmationis i. k
dignius est baptismo et econtra ibi
De hoc supra de eucharistia 3o
Quare mulier non tenebitur maritum proprium
in confirmatione parte 8. q. t
Consanguinitas habet 3 lineas p. 8. q. b.
Qualiter computatur quod duo consanguinitatis
... i. c
sit gradus consanguinitatis aliquorum ...
... se distant. i. h.
Constitutio. De constitutione non parte q. 12. k
Concessio. Quid si sacerdos post consecrationem
... incepta ... recordetur se
... aliquid comedisse vel ex
... p. q. 6. x.
Si sacerdos in missa non ... dicere
... verba consecrationis i. d
... consecratio ecclesie et que debet fieri in missa
... est ecclesia consecranda p. q. 14. x.
... dotetur et quid si fiat i. b.
An episcopus auctoritate propria possit consecrare ecclesiam quod
... in aliena diocesi i. c
... tempus debet ecclesie consecratio i. d
... licet ecclesiam consecratam ...
... consensu diocesani. i. e.
Quibus casibus est ecclesia iterum consecranda i. f
De hoc supra de altari q.
Consuetudo. De hoc supra de confessione
... i.
Contritio et attritio qualiter differunt p. 4. 2. a
Quid est contritio i. b.

Attritio potest fieri contritio i. c 3
Quae sunt cause contritionis i. f 4
Contritio non potest esse minima et de minimis ... 5
Contritio ... debet plus ... i. f. 6
... de ... semotipsum i. f.
Contritio ... tempore confessionis ... per a.
... contritio ... alt ... i. l.
quod tollat culpam et penam. ibi ... 8.
Que requiruntur in iustificatione ... 9.
... i. f.
Corea duci an sit peccatum p. 10. 4 x
Corporale qualis debet esse p. 6. q. 4. e
... non est per modum ... ablue ... i. f
Corpus Christi De hoc supra de eucharistia p. 10. ... 2
De ... falsis ... corpus ... non p. 4 4 l
... si sacerdos statim post sumptionem corporis ...
... patiatur vomitum. p. 4. 6. q. 3
... si corpus quod apparet sub alia specie 4
... et an tale sit adorandum i. y
De hoc supra de consecratione i. 2 ... de ...
Crimina duo sunt que dirimunt matrimonium
contractum parte 8. 2. f. k
Crisma. De hoc supra de sacramentis 2o 1
Quid ... non debet esse ... 2
crismatis et de ... crismatis p. 2 a. f 2
... crismatis non est ... baptismus i. o 3
De custodia crismatis et pena ... i. p. 4
De hoc ... non ... parte a. 6. bb. 5
Debitum an teneatur liberum con- 1
tractu matrimonio exigere p. 8. 9. a
Qualiter vir non tenetur reddere debitum 2
... non tenetur reddere in loco i. b. 3
sacro i. c
An ... tempore ... i. d 4
An ... post ... et ... an 5
An debet ... tempore ... i. e 6
... et ... i. f
An tenetur reddere debitum ... i. g a.
Et ... quod se cognoscat ... 8
An ... quod ... ad
ulterius ... debitum reddere i. h.

9 An contrahens cum aliqua [?] teneatur exactus reddere debitum ei cum qua contraxit clandestine. i. f.
10 An alter coniugum possit vovendo non exigere debitum altero consentiente. i. z.
11 Qui sunt casus in quibus non debet exigi debitum sed reddi. i. o.
12 Quid si eo tempore quo summo [?] adsuerit domino suo uxor exigit ab eo debitum. parte 8. [?] z.

Decima quid est et que sunt
1 decime prediales. parte 9. 3. b.
personales b. et que mixte. d.
2 Quis tenetur solvere decimas. i. e.
3 De decimis novalium non. i. f.
4 An religiosi teneantur solvere decimas. i. g.
5 Si quis vendiderit certum terminum quo petetur decima. i. h.
6 Ad quem pertinet pronuntiare decimam si certus terminus decimationis super
7 [?] si longo [?] patitur. i. i.
tempore debens decimas petit eas remitti. i. k.
8 An consuetudo liberet non solventes decimas. i. l. et i. q. quod pertinet
super decimas. An conversi tenean-
9 tur ad decimas. i. m.
10 An etiam dande sunt decime personales et prediales. i. z.
11 Qualiter de fetu et lana solvenda est decima. i. o.
12 Decima singulorum debet non deductis expensis et de fructibus arborum et seminibus et herbis ortorum et qualiter agri sunt decimandi et de decima lane et lactis. De proventu molendinorum de pascuis et pastinis piscationibus artificiis et mercationibus et de decima vitulorum. i. p. Item de decima lactis
13 et casei ubi oves vel vacce pascuntur in una parochia et cubant in alia non. i. q. et i. r. Decima
14 de stipendiis debet dari ut decima

non ut oblationes. Qualiter circa possunt monere parrochianos suos ut de omnibus licite adquisitis solvant decimas et contra facientes excommunicare. i. r.
Qualiter confessores et predicatores
debent inducere parrochianos 16
ad solutionem decimarum et non detrahere sub pena excommunicationis. i. t.
[?]quibus dabunt reges decimas
et ubi dabunt decimas venationis et piscationis. 16
Si pastura inmittatur pro animalibus. i. v.
vendantur vel si de [?] pascantur 17
gratis animalia pasti qualiter debitur
Qualiter silva cedua decima. i. x. 18
debet decimari. i. y.
Qualiter solvetur decima arborum 19
deportatarum ad locum ubi [?] i. z.
An tenens decimas in feudum
tenetur recipere decimas novalium. i. [?] 20
De decimis ut sponte solvitis. i. ab. 21
Si consuetudo recipiendi decimas 22
probatur in uno predio [?] possit recipere decimas in alio. i. ad.
An decime possint prescribi. i. ac. 23
Ubi episcopi vel religiosi receperunt omnes
decimas in aliqua ecclesia debet con- 24
grua pars presbiteris ministrari. i. af.
An heres sufficienter persone pos- 25
sit [?] de decimis. i. ag.
An decime possint concedi.
An iustitia solventes feudum. i. ah. 27
decimas militibus vel laicis [?]
satisfaciuntur. i. ai.
An sit licitum ab iniusto possessore 28
decimas redimere. i. ak.
An de legato dato vel hereditate 29
sunt dande decime. i. al.
An de illicite adquisitis danda sit 30
decima. i. am.
Qualiter de decimis personalibus de- 31
ducuntur expense. i. an.
Ubi debet dari decima piscium seu 32
venationis. i. ao.
Si terra bis seminetur an bis danda

et decimas de anno. ibidem q.
An teneatur solvere decimas et quod
sit esse simoniacum. i. dy
Et de omnibus rebus debent decimari i. do
Quibus casibus cessat privilegium de
non dandis decimis i. at
Qualiter remunerantur bene solventes
decimas et puniuntur male solventes
Qualiter impedientes i. ap.
decimas ablata sunt excommunicati
Defectus 2x est in homine i. dy
pt. p. i c
Detestatio. De detestatione pte p. 9 28
Denarius qualiter requiritur de officio
divino dicendo. pt. 4. 10 h.
Diminutio omnis per suam diminutionem
redditur deterior in prohemio. a.
Disparitas cultus qualiter impedit
matrimonium pte 8. 2. per totum
Dispensare an possit episcopus ne ipse di-
cat horas canonicas pt. 4. 10 ch.
An papa possit dispensare ne quis con-
firmetur pte 9. 30
Qualiter papa potest dispensare cum
Qualiter dispensatur || bigamus p. a. 4 v
cum excommunicato vel aliter illegittime
ordinato. p. a. 9. b. per totum
Quid est dispensatio. p. a. q. a. et
i de 2a dispensatione
Quibus casibus dispensatio episcopis est
prohibita i. b. vide s. o
Quibus casibus licet episcopo dispensare
Quas potest episcopus dispensare i. o.
dispensantis i. v.
An in dispensatione episcopi requiritur
consensus capituli i. x
Si episcopus faciat sicut continetur
de an habet pro dispensatione ibidem
An episcopus vel successor possit re-
vocare dispensationem bene factam
De dispensatione et || i. i. fine
illegittimos p. 8. 11. h.
Divisio huius libri habetur in prohemio

Divorcium quot modis contingit [illegible] p. 8. ch. a 1
Utrum si propter frigiditatem petatur divorcium 2
a muliere. i. b. et c.
Utrum si propter vicium vel mulieris petatur 3
divorcium propter [illegible] i. d.
Si vir postquam cognoverit aliam mulierem 4
res et non uxorem et propter hoc petatur
Si ecclesia decepta || divorcium. i. e. 5
propter falsas probationes celebravit
divorcium. quid iuris. i. f.
Si duo fratres contraxerint cum duabus 6
sororibus et divorciatum est in uno utroque
fratre et uxore sua propter consanguinitatem
utrum hoc noceat alteri. i. g.
Utrum si post latam sententiam divorcii propter ad- 7
ulterium uxoris vir fornicetur. ibidem
Penes quem est partus alendus 8
divorcio facto. i. h. / i. 13.
De hoc infra in verbo dos et supra in verbo adulterium 9.
Dolor requiritur in contritione p. 4. 2 h.
Dominus vobiscum. De hoc in verbo missa 2.
Dare per ipsum de die pt. 4. 10 b.
Dormire. De hoc supra in verbo baptismus 33.
Dos quid est. pte 8. ch. 12 1
Si propter adulterium mulieris fiat di- 2
vorcium penes quem remanebit dos 3
Quod maritus lucratur dotem i. o.
tem propter adulterium mulieris ita 3
mulier lucratur donationes propter
nuptias propter adulterium viri i. p.
An dos sit restituenda mulieri divor- 4
ciato matrimonio ex alia causa quam propter ad-
ulterium i. p.
An fructus dotis debeat restitui i. q. 5
Vir interficiens uxorem propter adul- 6
terium perdit dotem i. r. et 2. i. quando dos
est restituenda. In exactione dotis mu- 7
lier prefertur omnibus creditoribus et non
perdit dotem propter delictum viri et qui
cognoscit de primo cognoscet
de dote. i. s.
Dubium 2x est [illegible] bap. s. fri et infra pt. 2 8
i. b.

2 Si dubitetur de bapt° viuentis vel mortui

quid agendum ibi r.

De diuersis accidentibus in confessione pt°

3 Ecclesia. de hoc lib° vi q. 12. p tom

1 consecracione

2 In quibus casibus ecclesia consecrata

reconsilianda. p. q. 187 h. i.

3 Si ecclesia non consecrata polluta fuit

sanguinis vel semi effusione. quid agendum. i. f.

4 An propter hoc sit ecclesia interdicta i. o.

5 Ecclesie consecrate et alia loca consecra

ta non debent ad usus prophanos redire. i. p.

6 De hoc quere v. immunitas

De placitis non faciendis in ecclesia nec

ludis inhonestis. pt° q. 2 a.

1 De fugientibus ad ecclesiam et de privi

legio eorum passim i. c

8. De servis fugientibus ad ecclesiam. i. d.

De fugientibus ad ecclesiam non custodiendis

10 Et de violatoribus et effractoribus i. d.

rebus ecclesiarum. i. f.

11 Ecclesie debent tenere munde nec debent

ibi fieri commercia i. o.

12 An possit ecclesia incastellari. i. p.

Effectus. De effectibus sacramenti baptismi gratia

quere v. eucaristia q.

1 Elemosina 2a pt. s. pt° l. 4. c.

2 De hoc quere v. satisfactio. c.

3 Predicatores inducentes raptores

non restitucionem possunt ab eis recipere

elemosinas. p. 4. 4. 6.

4 An ex tardacione elemosinarum pau

peribus diffinitarum detinentium. p. q. 8. f.

1 Eligere. De hoc supra v. confessor

Emere. De hoc infra v. restitucio

2 in 4. 14. 14. In empcione ecclesie que

litatis et qualiter decipiens tenetur ad restitucionem

1 Empcio qualiter redimi. p. 4. 4. ah.

Emitur iniusta et venditur et que frau

2 dem committit tenetur ad restitucionem p. 4. 4. a. c.

De eo qui emit victualia vel vendit carius. i. ak.

Epi. De casibus reservatis episcopo. p. 4. 14.

Epistola. An clericus in minoribus ordinibus

possit legere epistolam. p. 4. 4. t.

Error. De errore persone condicionis fortune

et qualitatis an impediat matrimonium vel dirimat

iam contractum. pt° 8. l. p tom

Quid si contrahat cum serva vel an

cilla. ibi

Etas. De etate ordinandorum. p. l. 4.

An puerilis etas impediat recepcionem

sacramenti ordinis. i. b.

Eua. quare magis formata fuit

ex latere Ade quam ex alio mem

bro. p. 8. 18. b.

Eucaristia que est pt° 4. i. b.

De virtute eius. i. c.

In quo eucaristia excellit alia sacramenta i. d.

Qualiter perficiatur ex consecracione materie

et non ex usu. i. e.

Qualiter corpus et sanguis Christi sunt in

sacramento eucaristie. i. f.

Multa mirabilia sunt in hoc sacra

mento i. g. Item quomodo sumitur corpus

Christi mysticum i. h.

Quare panis sumitur sub speciebus panis

et vini quam sub aliis speciebus. i. i.

De multiplici effectu huius sacramenti i. k.

Quomodo sunt necessitatis et quomodo honestatis

huius sacramenti i. l.

Quomodo dicatur misterium ydoneus et quomodo

potest conficiendi corpus Christi. p. 4. l. a.

Quis sit materia debita ad panem de

quo fit eucaristia pt° 4. 3. De hoc

infra v. conficere. 4.

De forma consecracionis panis de

quo fit eucaristia pt° 4. 4. b.

Et si forma verborum mutatur in con

secracione eucaristie. i. d.

An super eandem materiam possit fieri

consecracio a pluribus simul pro

ferre. p. 4. 6. 8.

Quid si quis indigne eucaristiam p. 4. 6. a.

Que sunt de bono esse huius sacramenti

quibus conceditur aliis eu. 4. l. a.

eucaristia ministrare. p. 4. 8. a.

Et quando non licet eucaristiam sumere. ibi b.

De hoc in v^o. reliquiis z d' infirmis z
Quis recipiunt ut digne sumat sacramentum eucaristie i e.
1 Cuilibet fidelis ad minus in pascha post
quam ad annos discretionis peruenerit
2 recipere eucaristie sacramentum i f
Quandoque exigenti de penitentia
eucaristiam petenti danda est i h.
Histrionibus magis et aliis criminibus
non eucaristia ministranda i i.
Si sciat sacerdos de subdito quod
sit in peccato mortali an peccat
si eucaristiam ministrando i k
An suspectis de crimine sufficiente
violenta et publica sit eucaristia ministranda
De sumentibus eucaristiam in peccato i l
mortali i m
An coitus carnalis coniugalis impe
diat a sumptione eucaristie i p.
An pacienti fluxum sanguinis seu
... sit eucaristia ministranda i q.
An suspendendus in patibulo sit danda
post confirmationem ac ecclesie ... i s
non est eucaristia ... concedenda i t
Seminalis pollutio impedit effectum huius
sacramenti i v.
Quis excommunicati interdicti vel suspensi
a perceptione eucaristie sunt exclusi i x
De doctrina facienda parochianis circa
venerationem huius sacramenti i ab. ac. ag
Post sumptionem huius sacramenti abstinendum
est a sputo quamdiu ... i ad De h^o supra v^o
Si contingat sacerdotem abstinentiam
redire ab infirmis sine eucaristia quid
est faciendum i af
In elevacione eucaristie pulsandum sit
campana et quando i ag
De custodia eucaristie i ah.
De pena minus bene custodientium eucaristiam i ak
Examinatio qualiter fiat circa exami
nandos p. i. z. f t.
Excommunicacio. De hoc supra v^o confessio
in eukaristia zz.
Clericus quis sustinet excommunicatus quod ...

reseruatur in peccato mortali pt^e q. 8 y / De h^o
v. absolucio et de spectaculis i^o
Aliquis confitetur sacerdoti aliquod 3
crimen et episcopus excommunicat omnes consocios
illius criminis an sacerdos propter hoc
reuelabit crimen pt^e q. 12 l.
Quibus casibus percussio clerici non est ex 4
communicatus pt^e q. 18 p totum
De pluribus casibus in quibus incurritur 5
excommunicacio pt^e q. 20 p totum
Quibus casibus incurritur excommunicacio 6
per constituciones legatorum vel statuta pro 7
uincialia pte q. 21 p totum
De sentencia excommunicacionis lata super magnam 8
cartam et super cartam de foresta p q 22 a
Quando licita est communicare cum excommunicatis p q. 23. 9
Cum in ulterius lege etc a. b. c. d.
Qui cum excommunicatis i e / vide ibi
Si excommunicatus ingreditur ecclesiam diuina 10
presbiter est ad missam quid fiet i f.
Qualiter tenetur vitare excommunicatum 11
in mensa vel hospicio i t
An faciendo reddendo excommunicato 12
... excommunicacione i x
Si sacerdos recipiat aliquid ab excommunicato ibi 13
... an tenetur reddere du
rante excommunicacione ibi y 14
An sit contrahendum cum sentiente excom 15
municati emendo vel vendendo i y
Quid si episcopus compellit ad ... i z 16
Excommunicatus maiori excommunicacione pec 17
cat se ingerendo aliis ibi aa et
ibi quod excommunicacio non transit ad ...
Quibus casibus sentencia nulla est / propter sentencia 18
ipso iure ibi ab 19
Qualiter infligitur maior excommunicacio
ipso actu quis ad diuina et ipso iure quo
ad ecclesiam i ac / vide ibi ... exclusiue
et in quo potest absolui et a quo infligi
et quando et qualiter peccat ministrando
se perpetuo vel ministracione sacramentorum et
quod non peccat intrando ecclesiam et ...

beneficium conferri. et prosunt ei suffragia. Et similiter excommunicatio excommunicatum in maiori iniustum.

20 An excommunicatus possit ordinari p. 1. q. b.

1 Executor. Quid si tardaverit implere vota defuncti. p. 9. 8. m.

2 Et de pluribus executoribus unus non [illegible] quod [illegible] i. o.

3 An religiosus possit esse executor i. q.

4 An executor possit compelli implere voluntatem defuncti i. r.

5 Qualiter admittatur executor ad executionem testamenti. i. t.

6 An executor possit retinere de bonis defuncti. i. z. aa.

Exorcismus an conferat gratiam et quomodo debet fieri. p. 2. d. a b.

An repellat spiritum immundum i. c.

Expense. De hoc quere supra v. Iudex i. z. v. restitucio q.

An minor xxv. annis possit esse executor i. q.

Ferie. que dicuntur repetuntur

Feriarum tempus. p. 9. 6. a.

2 Festum quando solempnizetur. i. b.

3 Quibus diebus abstinendum est ab operibus servilibus i. d.

De celebratione diei dominice i. e.

4 Et qualiter debet servari i. f.

5 A quibus debeamus abstinere festis solempnibus

6 Qualiter et quibus licet laborare i. g. h.

a. Sacris temporibus feriatis. i. i.

Fideiussor. De hoc quere supra v. Usura 2

Fides. De hoc supra v. bap. 10.

In adultis recipientibus baptismum requiritur fides explicita. pte 2. q. d.

Fides aliorum parvulis salvum facit in baptismo. Et hoc veniens ad annos discretionis crediderit abi.

De 14 articulis fidei pte 10 i. pte vii.

Quid est fides pte 10 q. d.

Filia. Licet non possim contrahere cum filia spirituali. possum tamen contrahere cum eius [illegible] p. 8. q. z.

Et filius meus non possit contrahere cum filia mea spirituali: possum tamen contrahere cum filia spirituali filii mei.

Filius alius naturalis i. z.

Et legittimus aliquis alius tantum alius legittimus tantum p. 8. ia. a.

Qualiter presumitur aliquis esse filius et de probatione filiationis i. s. k.

Quibus casibus filius est exclusus ab hereditate patris. i. ii.

Firma. De censu tradendo ad firmam pte q. 4. h.

Cum [illegible] non possunt dari ad firmam Et quod ecclesia non debet dari ad firmam. i. h.

Flagellum. De hoc supra v. satisfactio.

Fluxus. De hoc supra v. eucharistia 28.

Forma. De hoc supra v. baptismus 26. 31. q.

Forma baptismi et verba [illegible] i. vulgari pte 2. d. p. r.

De hoc supra v. eucaristia 13. z. i. v. sacramentum q.

Fornicatio. De hoc supra v. adulterium 22.

Utrum quis fornicando carnaliter non tenetur recipere [illegible] si pro fornicatione spirituali [illegible]

Fortitudo quid est pte 10 z. k.

Fraus. De hoc supra v. confessio 40.

Frigidum quod si vir fuerit frigidus et contraxit [illegible] an teneatur remanere [illegible]

Furiosus. De hoc supra v. [illegible] 8. 12. q. baptismus 32. An furioso sit [illegible] pte 4. 8. q.

Quid faciet sacerdos si habeat parochianum furiosum [illegible] pte 9. 6. a.

Furtum de hoc v. confessio 24. 28. restitucio. Qualiter quis furto [illegible] rapina licet fiat restitucio et pena [illegible] pte 9. 9. ao.

Gratia. De hoc infra v.

Gratiam 14 supra v. exorcismus i. o.

An [illegible] confert gratiam. pte 8. 1. c.

Gradus quid est. pte 8. 9. b.

Qualiter computantur gradus consanguinitatis i. c
Quot sunt gradus in linea ascendentium et descendentium i. d
Qualiter computantur gradus in linea collaterali i. e
Usque ad quem gradum prohibitum matrimonium i. g
De hoc supra in verbo consanguinitas
Gula. Qualiter de ea fiat confessio p. 4
Quid est gula quae eius species quae eius remedia parte 2 q. 4 a. f
Quando sit peccatum mortale parte 2 q. 5 p. a
Histrio de hoc supra in verbo eucharistia
Hoc quod demonstratur per hoc pronomen hoc dum dicitur hoc est corpus meum parte
Homicidium De hoc infra in verbo restitucio 3o Quod non potest ordinari parte 1. h d De multiplici homicidio parte 1. 8. a d.
Honestatis insignia quae induuntur parte 8. 4 2 f usque in fine l.
Horas canonicas omnes clerici in sacris ordinibus constituti tenentur dicere beneficiati adulti etiam parte 4 2 a.
In minoribus ordinibus constituti et clerici simul certis deputati tenentur dicere horas canonicas i. b
An clericus degradatus teneatur dicere horas canonicas et an possit dicere per alium i. c
Que sunt hore canonice et qualiter debent dici i. d e
An dicens horas canonicas secundum formam ecclesie peccat i. f
Qualiter infirmi excusantur ab horis canonicis i. b De hoc supra in verbo dispensacio i. o An non advertens quod dicit teneatur reiterare horas canonicas i. c
De hoc infra in verbo officium per totum supra
Hostia. De hoc infra in verbo sacrificium in verbo missa et in verbo celebratio
Quid si hostia consecrata cadit in calicem parte 4 6 f
Quid si sacerdos per inadvertenciam frangit hostiam antequam dicat primum
sacerdos debet hostias consecratas per infirmatibus et omni die vel die dominica debet hostias renovare parte 4 8 c 5
De reverencia facienda hostie in missa et cum fertur ad infirmos i. a 6
Quid si mus comederit hostiam consecratam 7
Quid si sacerdos perdiderit hostiam vel aliam consecratam in ecclesia i. a 8
Sacerdos potest dividere hostiam in particulas si infirmus non potest integram deglutire vel si non possit habere hostias sufficientes i. a 9
Si est danda hostia consecrata pro non consecrata vel consecrata ad huius experimentum i. a usque in fine
Ignorancia de hoc infra in verbo 1 2
Ieiunium. Idiota nesciens precepta decalogi articulos fidei, parte 4 2 f
Ieiunium de hoc parte 4 4 d 1
Triplex est ieiunium parte 4 4 a. 2
Ad quid ieiunium secundum preceptum morale i. b. 3
An ieiunium cadit sub precepto et an frangens ieiunium peccat i. c 4
Que sunt ieiunia precepta et consilii i. d 5
Quibus ieiuniis abstinendum est ab esu carnium et lacticiniis i. f 6
Quis est terminus hora prandendi in diebus ieiunii i. g 7
An ieiunantes possint pluries potare aut cibum post prandium i. h 8
An fratres confessores et mendicantes frangant ieiunium i. i 9
Qualiter sermones dicendi sunt in statu augmentandi non tenentur ieiunare i. k 10
Qualiter nuncii et sermones peregrinantes et multum laborantes non tenentur ieiunare i. l 11
Qualiter sutores cursores et huiusmodi 12
frequentes horas non frangunt ieiunium i. m. An pauperes mendicantes et operarii tenentur ad ieiunium i. n 13
Mulieres pregnantes non tenentur ieiunare i. o 14

A Al

14 An senes et debiles teneantur ieiunare. Et an uxor ad preceptum viri possit ieiunia indicta ab ecclesia. i. p.
16 De dispensatione circa ieiunia. i. q.
17 Que ieiunia possunt redimi. i. r.
18 Que ieiunia debent mutari. i. s.
19 Quo die ieiunium debet laudari. i. t.

1 Ignorancia an excuset contrahentem
et excommunicatio. pte q. 23. h.
2 De hoc plano notatur pte a. 8. ac.
1 Illegitimus. De hoc vide ordo 42.
2 Qui filii dicuntur illegitime nati pa. 4. k.
1 Immersio trina facienda est in baptismo.
2 De modo immersionis. pte p. 2. 4. f. 2a. a. g.
1 Immunitas quid est pte q. 2 a.
2 Ecclesia consecrata licet plures immunitates quam cimiterium. i. c.
3 Quibus casibus quis non gaudet immunitate ecclesie et an possint extrahi de ecclesia. i. b.
An confugiens in una ecclesia
4 habet immunitatem in alia. i. c.
An iudei pagani et excommunicati gaudere debent immunitate. i. e.
5 An fugientes ad palacium episcopi gaudere
6 debent immunitate. i. h.
7 An fugiens ad palatium cardinalis gaudebit immunitate. i. f.
An ecclesia interdicta et privata
8 oratoria gaudebunt immunitate. i. g.
9 De hoc supra vide ecclesia.

Impedimenta que sunt que impediunt
1 matrimonium contrahendum et dirimunt iam contractum pte 8. 6 d.
2 Que impediunt matrimonium contrahendum sed non dirimunt iam contractum. i. c.
Item si alter coniugum sciat impedimentum
3 ff quod coniuncti non possunt ibi d.
4 Quid si sacerdos sciat impedimentum quod probari non potest ibi e.

Qualiter matrimonium non est impeditum. i. l.
De impedimento erroris persone et condicionis pte 8. a. q. per totum.
Et de linea ascendente et descendente est impedimentum perpetuum p. 8. q. f.
Impotencia coeundi qualiter preveniat et an impediat matrimonium. p. 8. q. g.
Quid si mulier dicat virum impotentem propter defectum membri et alleget excessum membri. i. h.
De hoc vide maleficium per totum.
Impuberes. De hoc vide baptismus 42.
Infamis. De hoc vide eucharistia.
Infamia dampnificari contingit aliquem tribus pte q. qt.
An infamis sit ordinandus p. a. q. l.
Quid de infamibus ... i. l.
Infideles. De hoc supra ad baptismum 34.
An inter infideles possit esse matrimonium.
De obligacione fidei coniugis cum fideli. i. g.
Quid si infidelis contrahat matrimonium in gradu prohibito et post convertatur. i. e.
Quid si infidelis prius simul habuit plures uxores et post convertatur. i. f.
Quid si infidelis repudiavit uxorem suam et aliam duxit et convertatur. ibi.
An infideles conversi ad fidem habentes uxores infideles possunt contrahere cum eis ... de religione i. 87.
Si alter coniugum infidelium convertatur ad fidem et habeant prolem cui dabitur ad nutriendum. i. h.
Quid si alter coniugum fidelium fiat infidelis. i. g.
Infirmus. De hoc supra vide celebrare.
Intencio. De hoc supra vide baptismus 44.
In adulto recipiente baptismum requiritur intencio. pte 2. q. d.
De intencione baptizantis expressa et implicita. i. e.
De intencione circa eucharistiam consecrandam. pte 4. q. per totum.

Interdicti generalis tempore licitum
est baptizare confirmare et
penitentias confiteri. pt 2. 6. b.
De hoc ite(m) v. irregularitas. 3.
Quid est interdictum. pt 1. 1. d. 2.
Quid est plus aliud locale
Quid est interdicere locum et a quo
possit interdici et pecuniarie de eo
i. b. | ibi c
Et frequenter inmunitas ne punissa
2. Quid est interdictum generale
Quomodo pt interdicere. i. d.
Qui possunt interdici i. e.
Qualiter possit fieri i. f.
Quomodo sufficiunt ad hoc quod obligent
et de eorum relaxacione i. g.
Ad quos extenditur interdic
tum i. h. j.
Qualiter liceat celebrare tempore
interdicti i. k.
Quomodo sacra possit conferre tempore
interdicti i. l.
An peregrinum concessit aliquis quod
possit celebrare vel audire divina
tempore interdicti extendatur ad
eorum familiares i. o.
Et possit publice celebrare tem
pore interdicti in die festo speciali
meruit habeatur. i. p.
An excommunicati vel interdicti possit
audire divina extra ecclesiam i. q.
Qualiter interdicti sunt vitandi
in divinis officiis. ibi r.
An tempore interdicti possit mu
lier post partum induci in ecclesiam
et an possit aqua benedicta et quod
si interdictus ingrediatur in ecclesiam
Quid de celebrantibus | i. s
in persona interdicti vel in locis
interdictis i. t.
Et an sit irregularis i. v. x.
An laicus violans interdictum sit
irregularis i. y. | i. ab.
Quomodo interdicti debent dispensari
An interdictus possit intrare ecclesiam
Et relaxacio interdicti | i. aa. ab.
i. ac. ad. ae.

Quibus casibus lata est sententia interdicti
ipso iure i. af.
Interrogacio qualiter fiat in confessione
Interrogacio debet fieri | pt 9. 8. a.
De fide i. e. b.
Item de decem preceptis i. c.
Item de 7. peccatis mortalibus i. d. et 2.
singula per ordinem usque ad k.
Item de circumstanciis peccati i. l.
et de pluribus aliis
Item de interrogacione speciali facienda
a regibus. pt 9. 9. a.
Item a militibus i. b.
Item a iusticiariis et advocatis i. c.
Item a mercatoribus i. d.
Item ab artificibus i. e.
Item a rusticis et similibus i. f.
Item a scolaribus. i. g.
Item a sacerdotibus i. h.
Item a religiosis i. j. k.
Interrupcio de hoc supra v. baptismus 48
Inmunitas de hoc infra restitucio 23.
Invidia qualiter de ea fiat confessio pt 9. 1. f.
Quid est invidia que eius species
et que eius remedia. pt 10. 4. c. et d.
Quid est peccatum mortale invidia et quando
pt 10 9. de.
Ira. qualiter de ea fiat confessio pt 9. 1. f. et e
Quid est ira. que eius species et quo
modo remedia pt 10. 4. e. f. g.
et i. de mutua ira.
Quid est mortale peccatum et quando pt 9.
9. f. g. h. j.
Irregularitas que tollitur per baptismum
et quando non pt 2. 6. x. de hoc supra
v. confirmacio 9.
Celebrans de facto sine ordinacione
est irregularis pt 9. 2. e. et i. de aliis
pluribus. de hoc supra v. altare 2.
Qui celebrantes sunt irregulares i. e.
et i. quando celebrans in loco interdic
to sit irregularis
Quid est irregularitas unde et qualiter contra
pt 1. 8. a.
Qualiter incurritur irregularitas i. c. per totum
Iteracio de hoc infra v. sacramentum 8.
supra v. confessio 26.

Phinehas … fusis

Iudei baptismus quomodo fiat pt 2. q. 2
De hoc supra baptismus . s. a.
De iudeo baptizato si redeat ad iudaismum i. a.
An filius iudei baptizatus sub condicione non nisi patri suo placuerit et mortuus sit baptizatus pt 2. 6. s.
Index ordinarius non recipit expensas a partibus pt 4. 4. y.
De hoc infra de sportulis a. q.
Item non a possessore accipiat in eo indigeat et teneret officiarios suos ab immoderata exactione ibi.

Iuramentum quando fuit introductum pt 4. 26. a.
Item non de iuratoribus ibidem
De iniuria iuramenti i. b.
Qualiter iuramentum debet fieri secundum veritatem et intellectum i. f.
De condicionibus intellectis in iuramento
Quod si debitor iurat solvere i. g creditori certo termino et nondum … tempore sit impeditus an sit periurus i. h.
Item confessio de crimine non in… habet se non esse culpabilem alicuius criminis i. h.
Quibus casibus prohibet sacerdotes iurare i. z
Qui non admittentur ad iurandum i. o.
Quando non licet iurare pro re altera i. p.
Aliqui non admittuntur ad iurandum i. q.
Quod si aliquis iurat se aliquod facturum quod est contra veniale i. r.
Quod si clericus iurat per membra dei aut per creaturam ut blasphemet i. s.
Quod de pacto iurato pro filio dotis i. t.
Quod si quis iurat aliquid solvere pro matrimonio i. v.
Quod de eo qui exigit iuramentum i. x.
Iurans domino suo manifestare si quis suppeditat per filias ut committat adulterium cum uxore sua contra fidem iuratam i. y.
Quod de eo qui iurat contra episcopo

… damnato crimine i. …
Quod si quis audit aliquem iurare falsum i. z.
An iurans servare statuta ecclesie teneatur servare statuta futura
Quod de iuramento feudali ad que extenditur i. ab.
Si iuratur aliquem facere quod pertinet ad utilitatem alicuius cum iuratus potest iurante absoluto a iuramento … si iuratur aliquid ad honorem … i. ac
Quod si venditor iurat non venire contra venditionem et postea … deceptus ultra medietatem iusti pretii i. ad.
An vir potest irritare iuramentum uxoris sue i. ae.
Quod si teneor solvere pecuniam alicui certo termino et ille interim excommunicatur i. af.
Si contra aliquod iuraverit et iurantes mortui sunt tunc successores contra facientes sunt periuri i. ag.
Si aliqua societas aliquid iuravit quod fiat … si continueat … qualiter … i. ah.
Iurans … iuramentum … vergit in periculum … qualiter hoc pt … i. ak.
Ubi non … casus quibus iuramentum … contra … voluntatem … obligationem … maiorem … obligationem iuramenti i. al.
De dispensacione … iuramenti
Item … i. am.
… iuramento maior … obligatio i. an.
… pt 4. 2…
Quod si … in dote … filiabus … nulla … pt 8. 2. f.
De iuramento … consanguinitatem pt 8. 4. l.
De iuramento … i. …

Iurisdictio. An vendentes obventiones
in vetere scola vendant ea que per-
tinent et proveniunt ex iurisdic-
tione. pt. q. q. k. Et an episcopus vel
archidiaconus possit locare suam iu-
risdictionem.
Iustitia quid est pt. 10. 3h. j. et n° i. ibi
Iustificacio de hoc supra contricio.

Legittime de legitimis et testamentis
Legittimi filii qui sunt pt. 8. in ab-
quibus modis filii fiunt legittimi c.
Qualiter illegittimi per matrimonium sequens fiunt
legittimi i. e.
Qualiter summus pontifex legittimare et
de differentia legittimacionis principis
temporalis et spiritualis i. d.
Si vir fiat sacerdos et genuit
postea filium ex uxore an ille
filius sit legittimus. i. f.
Coram quo iudice tractabitur causa
legittimacionis i. l.
De hoc supra vide filius presbiterorum
Levare compatrem filium de fonte
non debet pater vel mater pt. 2. 8. c.
Levantes pueros ex fonte se-
cum fideiussores apud deum i. e.
Qui levant pueros de sacro fon-
te non debent eos tenere in confir-
macione ibi th.
An plures quam unus vir et una
mulier accedant ad levandum puerum
de sacro fonte i. h.
An mulier possit petere debitum
a marito qui levavit compatrem filium
de sacro fonte. pt. q. 12. th.
Licencia. de hoc confessio vide confessio 20.
An de licencia confitentis liceat
sacerdoti revelare confessionem pt.
An alter coniugum dans q. e. at.
alteri licenciam vovendi castitatem vel
ingrediendi religionem possit illam
licenciam revocare. pt. 8. q. 12.
Locacio. An rector possit committere
curam ecclesie illi cui locavit fruc-
tus ecclesie sue. pt. q. q. j.
Si locator vel actor mediante locacio-

spacio tandem vel fine ecclesie in suffi-
ciencia ibidem.
Ludus. Qualiter clerici ludos comit-
tentes puniendi. pt. 10 q. b.
Luminis de hoc supra vide celebracio
10. n. Luxuria qualiter fiet de
ea confessio. pt. q. a. k.
Quando est quis eius species et quid remedia. pt. 10 x op.
Quando est peccatum mortale et quando non. pt. 10 q. q2.

Maleficium de impotencia
Per maleficium quid intelligitur. pt. 8. 12. pq
An contrahens cum maleficiato se-
possit petere ab eo separari. i. l.
Matrimonium. De hoc infra vide vota
i. testimonium sponsalia
Aliquis duxit aliquam in uxorem
et facto postquam fatetur se contraxisse
matrimonium cum alia que adhuc vivit quid
est consulendum. pt. q. 12 k.
Quando est matrimonium pt. 8. m.
Quare dicitur matrimonium i. b.
Quando fuit institutum i. c.
Quis modus quo fuerit i. d.
Quomodo institutum i. e.
Quae requiruntur ad ipsum i. f.
Quae sunt causae institutionis matrimonii i. g.
Quae sunt bona matrimonii i. h.
Multiplex est matrimonium i. j.
Multiplex est effectus matrimonii i. k.
Quare promissio et contractio matrimonii
et de hoc satis i. th.
De modo contrahendi matrimonium. pt. 8. za.
An possit contrahi per procuratorem
et de eius revocacione. i. b.
An per verba de futuro contrahatur matrimonium i. c.
Quando si vir sic dicat promitto
tibi providere tanquam uxori. et illa
ei respondeat vel sic promit-
to quod non dimittam te pro meliori
vel peiori et ipsa ei respondet
et ita super postquam data fide de contra-
hendo vivamus vel commedamus
unus vero matrimonium an sit matrimonium i. d.
Qualiter consensus requiritur ad matrimonium i. e.
An promittendo ducere unam si
sorte indotinuatus postea cognovit

Amen dico
vobis quia quicumque

vna earum teneatur ad matrimonium cum ea
contrahendum. i. f.
An per verba. Ducam te in vxorem
impediatur matrimonium. Et quid si diceret
ab isto tempore in antea tenebo te
ut vxorem. quousque ponatur tibi
super oculos an sit matrimonium. i. g.
Item si iurauit contrahere
cum vna ex mulieribus vnde-
cim si postea aliquam cognoscat an
teneatur eam ducere. ibidem
Item si interuenientibus verbis de consen-
sus sit dissensio in animo alterius.
Item si aliquis contrahat. i. h.
cum aliqua animo tamen eam cognoscen-
di an sit matrimonium si eam cognoscat. i. f.
Item si vir protestatur quod quic-
quid faciet cum muliere non fa-
ciet animo contrahendi. si post cum eadem
contrahat vel eam cognoscat an
sit matrimonium. i. k.
Cum possunt legitime contrahere
matrimonium. i. l. usque in finem
Matrimonium non debet contrahi occulte
et quare. pt. 8. q. a.
Qualiter dicitur matrimonium clandestinum. i. b.
Quare procreati ex matrimonio clan-
destino sunt illegitimi et de pena
interessencium tali matrimonio. i. c.
De promouendis ad solempnizacionem
matrimonii. i. d.
i. g.
De condicionibus appositis in matrimonio
Si quis indicauit pro absente quod
contraxit cum quadam matrimonium sub con-
dicione. quod si ipsi placuerit cum pri-
mum consentit penitet. vel postea si prius
non consentit an sit matrimonium. i. f. Et
de aliis condicionibus usque in finem
An per promissionem negatiuam con-
trahatur matrimonium. i. l.
An per receptionem sacri ordinis ante car-
nalem copulam dirimatur matrimonium. pt. 8. 6. b.
De hoc supra vide error per totum impe-
dimentum. i. primo q. a. per totum
Item pro aliquam consuetudinem intro-
ductam ut de qua aliquis vel puer [illegible]
possunt [illegible] aliqua puella dando

[illegible] cum volunt. pt. 8. a. 1.
Qualiter votum impedit matrimonium et
quid contra. pt. 8. 8. a.
Si quis emisit simplex votum
continencie et post iurauit contra-
here matrimonium. quid iuris. i. b.
Qualiter sacer ordo impedit matrimonium con-
trahendum et quare. i. d. De hoc
supra affinitas per totum. adopcio et
consanguinitas. filia spiritualis
et i. honestatis iustitia. i. dispensatio.
Item si catholicus contrahat cum
heretica vel econtra. pt. 8. 11. c.
De hoc supra vide infidelis contra
et cum adultera que machinata fuit
[illegible]
Qualiter vincentes alterum coniugem
non licet contrahere matrimonium si hoc
certum sit et quid si dubitetur
pt. 8. 12. d. usque ad finem
De hoc i. vide impotencia
Item si interdicti contrahere con-
trahant matrimonium. pt. 8. 13 d.
Alia sunt que impediunt matrimonium contrahendum. i. e.
De hoc supra accusacio de-
nunciacio et [illegible] agendi in causa
matrimoniali. pt. 8. 16. a.
Mutuatarius an licet dicere in
iudicio per duo sophismata. pt. 4. [illegible]
An clerici obligantur ad mutuatarios
[illegible] per [illegible] i. t.
Mendacium quid est. pt. 6. 24. g.
Mendacium est diuersum mentiri et
dicere falsum. i. h.
Item mendacium est peccatum mortale
an licet mentiri vt liberetur
homo aliquo periculo. i. k.
De mendacio obstetricum. i. l.
An promittens aliquid facere
cum proposito faciendi mentiatur si
homo non faciat et qualiter excusatur.
Respondens iudici pro [illegible] i. m.
[illegible] mortale peccat. i. n.
De iactancia qua homo mentitur.
Qualiter de se bilis ad non sit
ut mendacium et peccatum. i. o.
Mentiri qualiter impedit matrimonium [illegible]

metu[?] / pt° 8. 12. a. b.
Quid si mulier allegans metum
protestetur[?] cum marito p[ro] aliud et d[e]
quo[?] i° e.
Metropolitanus [illegible] consuetudinem
in divino officio dicendo
qualiter observandi et qualiter non
pt° q. 10. g.
Mynistri / de hoc supra i. celebrans et
missa cum dicit et de a. operibus missae
pt° q. 3. a.
Que sunt opera indiscreta i° b.
Missa pu[?] fornicatoris an sit
audienda. pt° q. 2 e.
De observacione verborum que ponuntur
in canone missae. pt° q. e. f. g.
Quid si sacerdos infirmetur vel mo-
riatur post missam inceptam / pt° q.
Quid si sacerdos ob in / e. ab-
firmitatem deficiat in prola-
cione verborum que sunt de substantia con-
secracionis hostiae ipsius non tota
pronunciata i° e.
Qualiter sacerdos potest suppleri
missa ab episcopo vel ab a° inchoata
Quid si sacerdos post posti i. d.
quam incepit canonem missae p[er]
cipiat materiam hostiae esse [illegible]
Quid si post canonem missae / i. e.
se [illegible] perpendat materiam in [illegible]
in calice ibi f.
Quid si in missa cedat sacer-
dos se aliqua dimississe i° g.
De hostia supra i. celebrare 12. 13.
Quare missa non cele- / 2. 14.
bratur in parasceue et de sabba-
to. pt° q. a. l.
Quare dicta est missa pt° q. q. a.
et ibi quot sunt partes missae cele-
Quid significant sandalia / brant
manus aut missa quid amictus quid
alba quid singulum quid manipulus
quid stola quid casula quid calciamenta
pedum ibi b.
Quid interpretatur missa quid [illegible] i. c.

Quid gloria in excelsis i. d.
Quid dominus vobiscum quid pax vobis i. e.
Quid oremus et de numero earum i. f.
Quid gradale et alia i. g.
Quid responsorium i. h.
Quid tractus i. i.
Quid evangelium et quare petunt
benedictionem illud legens et quare
legitur in loco eminenti i. [illegible]
Quare hic fiunt [illegible] / superpelliceis i. l.
Quid simbolum i. [illegible]
Quid offertorium quid secretum quid
prefacio i. l.
Quot sunt canonice prefaciones i. m.
Quid sit quod canon et quare
dicitur in secreto i. n. / et sic de ce-
teris que sunt in missa usque in finem ibidem
Missa non est de hore canonica
pt° q. 10. x. / et i. quod non est pre-
ceptum cotidie dicere missam
vel audire /
Qualiter diebus dominicis tenemur singuli
audire missam ibi y.
Quod missa parochialium non debet
haberi missa de die ibi z.
Cur missa celebratur per par-
tes[?] i. ab.
Qualiter una missa est melior alia
et qualiter non. i. ac.
Monachum / monasterio et consuetudine
[illegible] quod plures [illegible] in [illegible]
[illegible] porterint [illegible]
[illegible] et [illegible] quid
si portet [illegible]
[illegible] de [illegible]
[illegible] sunt que [illegible] 12. e.
Monasterium de hoc supra in baptismo. 6. q.
Mortuarium de hoc [illegible] pt° q. [illegible]
Mulier an possit ministrare pres-
bitero ad altare. pt° q. a. b.
Mulier non est ordinanda pt° a. q. a. a.

Necessitas / Qualiter
ob necessitatem licet contra
[illegible] pt° q. 23. v.
Nomen [illegible] non est imponendum

bapt^o. pt^e 2. c^a xiii.
Pone p̄sonā cū qua peccavit co-
fitens nō d^z specificare. pt^e
9. 3 d.
Nuptias celebrare qualit^r cō-
tractis temporibz prohibetur. pt^e
8. x. ab.
Qui oct^o ep̄ha nō possunt nuptias
celebrare ut ꝯ dūca c̄ivitat^e. i^e c.
Infra annū post mortē mariti
sui pt mulier procedere ad nup-
cias. pt^e 8. 18. a.
Antiqua constit^o de morte coniugis
nō ꝯ procedendū ad 2as nuptias
An 2^e nuptie sint bndicē. i^e b.
De i^o c d.
De h^o sup^a c̄ bndicc̄o
Oblacō quid est p^z an cerebr^o
pt^e 9. 3. ab.
Si cū ep̄c celebrat i sua dioc
sin oblacōes o^i sas capiant sui. i^e ap.
Qualit^r religiosi recipere pnt obla-
cōnes. i^e ap.
Qualit^r quis tenet^r ad oblac̄oes
Quorū oblac̄o nō recipit. i^e
ecc̄a si possunt. d z. usq^z i fi^e b c
Differ^t ep̄i nō h^z curā i piūo ca-
suū specialiū ut expresse patet ꝑ
h^o voluit ep̄s & quid si nō sit
sacerdos. pt^e 9. 67 ad.
Officiū quid sit quo nō intsunt
ꝯ suos offiū. ut i su^o. pt^e 4. xv.
An peccat cl̄icus qui i offic^o di-
vino nō intēdit ad q^d dicat. ibi g.
In quo loco debet dici dīnū offm̄
An h^ens plura bnficia te^r. i^e f.
Dicere plura offic^a dīna. i^e g.
De h^o sup^a c̄ bnficiū
An cl̄icus tenetur ad officiū mortu-
orum. i^e h.
Licz cl̄ici mortuis ad quod ep̄s
tene se sonubz eorum i officiis
dīnis dicendis ut p tunc nō
nō tenebunt^r. i^e af.

Oleum de h^o q^a c̄ sacrm̄ 2.
Omissio / de hoc sup^a c̄ omissa.
An omittēs aliqua de horis c̄a-
nonicis cantando cū alio i c-
ho teneatur iterato eadem dicere
pt^e 4. it. 9.
An totiens peccat quociens horas
aliquas omittit. i^e b.
Oracō / de hoc sup^a c̄ missa.
Qualit^r d^z fieri & qualit^r pro-
desit ad satisfaccōem. pt^e 9. 4. c.
Quolz die p^9 matut^o & vesperas
a sacerdote dicitur oo dūa.
pt^e 8. 10 b.
Oratio undiū qualit^r d^z fieri
nascendis ad corp^9 x^i. pt^e 4. af.
Oratoriū factum au^z lz alicui fa-
cere sine consensu ep̄i. pt^e 4. ab.
Ordo qualit^r ē sacrm̄ ut bene pt^e
Quid ē ordo & q^z ordo. i^e 4. m.
nō ē sacrm̄ si ordinacō. i^e b.
Qui sunt ordines. i^e c.
Epatus nō ē ordo ut sacrm̄ si
ordinacō. i^e d.
De pertinentibz ad quelz qui
ordinum. i^e e.
An superior ordo possit recipi su-
perior nō suscepto inferiori. i^e f.
An i ordinibz conferat^r gra^a. i^e g. g.
An p^a tonsura sit ordo. i^e
De h^o i^a tonsura.
Qui sint de subd hui^9 sa^ti. i^e k.
Quis pt ordines conferre. i^e k.
pt^e a. 2 a.
An ep̄s nō baptiz possit confe-
re ordines. i^e b.
An ep̄s hereticus possit confe-
re ordines. i^e b. c.
An nō sit ordinatus bt de
gradatus possit conferre. i^e d.
Quale sit ordinacō idigni^9 p^r
est. i^e e.
Qualit^r ep̄s nō pt ordinare cl̄icū

alterius sine litteris commendaticiis ipsius. i. 87. Et ibi qualiter scolares possunt ordinari/
Epc ytalus non ordinabit ultramontanum sine litteris pape i. h./
Quid si epc ordinet aliquem infra etatem uel conferat duos ordines uno die i. k.
Quid de conferente aliquos ordines die dominico continuato iciunio. i. b./
An epc qui renunciavit episcopatui possit conferre ordines. De hoc supra v. abbas i. / i. m.
Quid de beneficiatis qualiter possunt compelli. i. s./
An epc possit impedire uel licencia ordinari si petat sine causa. i. d./
An clerici recipere ordines ab epo simoniaco i. p./
An epc possit obviare irregularitati a se ipso et quando si ordinaverit ipsum epc tempora legittima i. q./
Quid si i epc in ordinibus aliquis omittat
Quid si ordinandus deficiat i. r.
Qualiter in singulis ordinibus i. o.
Quibus imprimatur caracter i. t./
An tactu instrumentorum porrectorum in collacionibus ordinum sit de necessitate
De clericis ordinandis sine titulo et quid si fiat i. p.
Quid si clericus suos ordinandos committit epc alteri epo i. y./
Quibus temporibus possit ordines conferre supra i. z. a./
Quot ordines possunt uno die conferri i. b./
Quales die dominico possit ordines conferri i. c./
Quid de recipientibus ordines extra statuta tempora. i. bis/ De hoc infra v. sentencia exco. v. excommunicacio

Quid si ordinatus omisit aliquem ordinem i. h./
Quid si ordinatur ab alio quam suo epo sine litteris commendaticiis i. i./
Quo recipiuntur in ordinando supra l. q./
An cupidus possit ~~possit~~ ordinari i. d./
An obligatus servus possit ordinari i. f.
Servus et quare non sit ordinandus i. g./
Quod servus potest licencia domini non dicitur ordinari i. h.
Qualiter curialis uinctus non potest ordinari i. i.
An illegittime natus possit ordinari i. l.
An qui distulit baptisma possit promoveri i. l.
De hoc i. v. peregrinus i. servus. mulier bigamus
An illegittimus aut hermofroditus possit ordinari i. ab.
An ducens uidua mulierem i uxorem possit ordinari i. ac./
An maritus sciente uel ignorante uxore possit ordinari i. ad.
An medicus aut cirurgicus possunt ordinari i. ae/ De hoc supra v. eodem irregularitas et homicidia q. uoluntar. i. 67. 21./
An suspensus simpliciter uel uel ueneracionem ficte possit ordinari i. a. e. f. 87 h. supra l. q./
An simoniacus possit ordinari i. e. f. g. h./
Suspectus de heresi non est ordinandus nec purgatus i. i./
Quando nullus prius constitutus i. k.
Quando non sit scolaris i. l./ De hoc supra v. clericus
An curialis possit ordinari i. s.
An minus uel histrionus p. o. i. o./
Quid de clerico per saltum ordinato i. p./
De furtive recepto ordine i. q./
De clericis non ordinatis in aliquibus i. r./
De hoc supra v. episcopus
De ordinatis ab hereticis et scismaticis et hic i. s. De hoc i. v. suspensus per totum/
An cuiuscumque possit recipere ordines supra l. 880./
Et an hec ordinem dicitur i. f./

Pape qui casus sunt reser-
uati. pte. 5. 19. f. to. y
Parochiano alieno qualiter
non sunt sacramenta conferenda. pte.
in diebus quoque a. e. a. 4. 8. c.
Alienus parochianus non debet audi-
re missam in contemptu pro-
prii sacerdotis. pte. 4. 10. z.
Pascha de hoc supra d. bap. 5.
Patibulo suspendendis. 5. 2.
an sit eucharistia danda. pte. 4. 8. o.
Pauperes qui sunt boni actus
pte. 5. 5. ad.
Peccatum originale z actuale quid
sit. pte. 2a. 1b. De hoc supra
eucharistia 24. 26. celebrans cum
Pena quod commictitur probabiliter
aliquis ex suo peccato. pte. 4. 8. y.
Penas ... que sunt que
non fundantur super defectis noticie
pte. 4. 2. d.
Penas potest dare pro peccato mortali pte.
5. 14. b. g. z. i. qualiter sacerdos
debet alloqui penitentem
An possit intervenire sponsalibus vel
matrimonio. pte. 8. 2. p.
Penitencia quot modis sumitur
pte. 5. 1. a.
De solempni penitencia quid est quare
imponitur et quo ... 1. b.
Que sunt observanda circa eam quantum
quod tempus durabit et quibus
crimina imponitur z nunquam iteratur
De penitencia privata quid sit 1. f. / 1. c.
Similiter quod pro quolibet peccato manifesto
privatim aliquis manifestetur. 1. n.
De penitencia privata z an erit quo-
dam perfecta pro peccato mortali non / 1. h.
Quos sunt acciones penitentis 1. f.
1b. k. / Similiter an baptismus requirit
penitenciam sequatur 1. l.
Licet penitencia tollat reatum culpe
non tamen reatum pene z quod ipsi 1. m.
De peccato commisso ex negligentia
non est penitere 1. p.

quoniam de oblitis est i. generaliter 1.
De peccato originali non est penitendum 1. o.
z 1. quare peccata dimissa per penitenciam redeunt
De ... penitentibus 1. p.
Quot sunt impedimenta vere penitencie
z que eorum remedia 1. q.
Quando sit falsa penitencia 1. r.
De spacio penitencie 1. s.
Penitens preter sunt contricionem confessio
z satisfactionem z qualiter 1. t.
An penitencia acta in peccato mortali sit ite-
randa. pte. 5. 4. f. / de hoc supra d. sacra
Si confessor credat penitentem non
oblitum penitenciam ei iniunctam ab eo pro-
missos et irrevocabiliter pte. 5. 6. ah.
Quod si penitens non vult subire
penitenciam sibi impositam. pte. 5. 10. h.
De penitencia discreta iniungenda 1. s.
Quod si penitenti non imponatur
penitencia condigna 1. k.
Que penitencia est iniungenda contra
superbiam quod contra iram que contra
invidiam que contra avariciam que
contra luxuriam quod contra gulam que
contra acediam pte. 5. 11. a.
Que pro mandato 1. b.
Que pro periurio quod pro mala bona 1. f.
Que pro homicidio 1. g.
Que pro consulentibus ad illicitum
concubitum. 1. h.
Que pro gulosis 1. i.
Que ebrioso 1. k.
Que ... 1. l.
Que mulieri pregnanti 1. m.
Que uxori contra adulterium 1. n.
Peccantibus ... non est penitencia pro
peccato commisso iniungenda. 1. o. z. 1.
que penitencia est iniungenda laicis
Qualiter ... penitencia quando non in
... non peccata non dat peccata ipsius 1. r.
Que sit penitencia ... pte. 5. 12. f. to.
Que est penitencia presbiteri fornicantis 1. a.
Que est penitencia sacerdotis cognoscentis
filiam spiritualem quam baptizavit vel cuius
confessionem audivit 1. b.

Sequitur penitencia

Pena pena eius qui coierit cum
bruto vel contra naturam i. c.
Pena pena sacerdotis qui interest
clandestinis nupciis i. d.
Pena pena violantis votum sed
plures i. e.
Pena pena excommunicati celebrantis
Pena pena iniuste alium i. f.
excommunicantis i. g.
Pena pena eius qui perpetraverit
homicidium et adulterium commune
Pena eius qui filiam spiritualem sit i.
illo vel uxorem cognoverit i. h.
Pena eius qui uxorem alterius duxerit i.
Pena pena cum patre et filio cum una
muliere coierit vel duo fratres
eiusdem sed cum duabus sororibus i. k.
ibi l.
Pena pena homicidii voluntarii
Pena uxorem interficientis i. m. / i. n.
Pena occidentis uxorem / i. p.
Pena filium perimentis i. q.
Pena falsantis monetam vel mu
tantis iusta pondera i. r.
Pena monialem corrumpentis i. s.
Pena cantantis missam et non communicantis i. t.
Pena sepelientis mortuum in pallis
altaris i. v.
Pena committentis sacrilegium i. x.
Pena blasphemantis contra deum et eius sanctos
Pena revelantis confessionem i. z. / i. y.
Pena libri sacerdotis perimentis si compulsus i. aa
Pena furti i. ab.
Pena perimentibus in mulieribus episcopi et ...
sacra / i. ac
Pena perimentis in pro vita ... si
in necessitate i. ad.
Pena nolentis non facere pacem cum
inimicis vel alteri primas compellantis
Pena sortilegii i. af. ag / i. ae
Pena incendentis domum et aream
alterius ibi ah.
Pena raptoris i. ak.

Pena impugnantis ecclesiam i. al.
Pena privantis abbatem in nativitate i. am.
Pena filii rebaptizantis i. an.
Pena machinantis mortem viri i. ao
Pena opprimentis partum i. ap.
Pena communicantis cum heretico i. aq.
Pena interficientis furem et latronem i. ar
Pena interficientis presbiterum vel conspiratorem i. as
Pena episcopi presbiteri vel diaconi commit
tentis crimina capitalia i. at
Pena dispensantis a consensu non
metropolitano eorum in dicto
honore canonicis i. au.
Pena episcopi non corrigentis subdi
tos de simonia vel pro baptismo
confirmationis vel ordinibus precium
recipientis i. ax.
Pena simoniaci in beneficio i. ay.
Pena ordinantis invitum i. az.
Pena verberantis vel ponentis
episcopum presbiterum diaconum vel mo
nachum vel occidentis i. ba.
Pena stantis in excommunicatione per
annum i. bc.
Pena celebrantis in ecclesia sub una i. bd
Pena degradati clerici i. be.
Pena ecclesiam violantis vel aliquem
iniuste excommunicantis i. bf bg
Pena abbatis et prioris non facientis
monachum profiteri anno probationis
elapso i. bh.
Pena abbatis dimittentis possessi
ones ad firmam i.
Pena sacerdotis cuius negligencia
aliquid de sanguine Christi stillaverit
in terram i. bi. h.
Plura de hoc sunt [illegible]
Presbiteri ordinandi per sin
gulos archidiaconatus et de causis ca
thedralibus pte ij. c. as
Peregrinus qualiter possit ordi
nari cum ecclesia non et quod sit peregrinus pte. i. x. iij.

Peccatum quid est pt 4.24.a
Qualiter peccatum est peccatum mortale
quibus modis committitur peccatum i b.
in peccato mortali astrictus i d.
Et quibus modis committitur peccatum
in peccato permissionis i d.
An peccatum sit magis peccatum quam
homicidium i e
An peccatum sit ... et ... repellitur
Pollucio nocturna quando imputatur et quando non pt 4.2.h.
Item de pollucione nocturna pt 8.
8.n.o.p.q.r
An per pollucionem factam manibus
potest vir aut mulier alterum
dimittere pt 8.14 h.j.
Porcio de 3a legittima porcione
pt 9.12.d.
Et de porcione canonica vide infra
de sepultura 10.12.14.
Proscriptio de 10 preceptis decalogi et que continentur sub eis
pt 10.2.p totum
Preparacio de hoc infra vide restitucio
Prodigus an mulier habens virum
prodigum peccat aliqua bona de
rebus communibus celando ab eo pt 8.18.a
Prohibicio an contra prohibicionem
viri maritus possit uxor de aliquo
filiis de primo marito grauiter conferre
pt 8.18.h.
Prudencia quid est pt 10.3.7
Pupilla oculi liber bonus in pro-
hemio 4.
Rapina de hoc 3a vide furtum
Recidiuacio de peccatis pe-
nitentibus in ... de pro-
... completo pt 9.4.3
Reconsiliacio ... pt 9.1.n.
... hoc ... vide accidia 29
Religiosi non est admittendi in
... pt 8.8.d.
... religiosi ... infra
... pt 4.8.d.
Residencia / Qui tenentur ad
residenciam pt 9.4.a.
Qualiter clerici non residentes
et permittentes in gracia pape et qui
non residens possit fructus per-
cipere beneficii sui i b.
Quibus causis excusatur quis a
residencia et non residens
licet per residentes i c
Quid si clericus non residet sed cum
voluptatibus i e
Qualiter vocatus ad residenciam
non residens possit priuari i f
Et de residencia vicarii i g
Restitucio / Penitens tenetur
restitucione iniuste ablata cum
sit pars satisfaccionis pt 9.9.a
Qualiter fiat restitucio quoad bona
ecclesie i b.
Qualiter homicida voluntarius
possit debitam restitucionem i c
Qualiter dampnificatus alterius
in fama debet restituere i
Qualiter fiat restitucio quoad bona
fortune i d.
Multiplicatur ablacio rerum aliorum
et qualiter fiat restitucio i d.e
Quis tenetur restitucionem i
Quibus debet restitui i f g
Qualiter malo fide possessorem
restituere rem cum omnibus fructibus i h.
... non ... restituit
... estimacionem et dampna
deductis expensis in foro ...
in ... i k
... restitucio ... restituit
restituit i l
Et res ablata perit qualiter
... faciet restitucionem i l.

Emens de rapina vel furto
sciens vel emens rem quam
credit esse furtivam an ea de-
tinendo vel eam vendendo te-
neatur ad restitucionem ibidem o.
An emptor rei furtive ad resti-
tucionem vel dominus possit repetere
precium a venditore i p.
An recipiens ex dono rem
furtivam teneatur ad resti-
tucionem i q.
An de adquisitis in bello fiat
restitucio et an emens rem in bel-
lo adquisitam teneatur ad restitucionem
De hoc supra v. Bellum a. 2o.
An impediens aliquem a benefi-
cio teneatur ad restitucionem i t.
An iudex male iudicans vel advo-
catus teneatur ad restitucionem i x.
Item visitator vel procurator de-
bitam non accipiens restitucionem duplicem
Qualiter recipientes beneficia i z.
scienter indebita tenebantur ad
restitucionem i aa. Et i bb. tradens
res scienter indebite tenetur ad restitucionem
An ipse lucratur ... ad aleas te-
neatur restitucio ... sit ludus prohibitus i abc.
Cui restituenda ... ... est i ad.
De hoc infra v. tallagium et de ... a-
venditores qui ad decipiendum
emptores ... ... mer-
cantur et tenentur ad restitucionem de qui-
bus facienda est restitucio i ak.
Quando si non est facta i al.
Quando est restitucio remissa absque
et ex corde i am.
Quo facienda est restitucio i ao.
Quid si debitor non possit restituere i s
Quid si plures sunt quibus facienda est restitucio
et non sufficit omnibus i ap.
Quid si is qui restitueret dilacionem
petat. i aq.

Si aliquis recessit a bono proposito ante et
petit restitui an sit audiendus. ptc 8. q. k.
Quibus casibus non fiat restitucio con-
iugum. ptc 8. q. 6.
De quo est restitucio quorum spoliatus i ff
Redditur. De hoc supra v. hostia q.

Sacerdos prius quis dicitur

ptc q. 6 e.
Sacramentum quid est ptc p a
Utrum oleum benedictum non consecratum vel
aqua benedicta est sacramentum i a.
Sacra nove legis sunt i b.
Secundum et sufficientia sacramentorum
possunt reperiri ad virtutes i
De sufficientia sacramentorum i c
Quando sunt sacra necessaria quibus ptc p z a
In quibus sacris imprimitur caracter ibidem
Que sacramenta possunt iterari que non i c
De diversa suscepcione sacris i d
Item sacrorum ad substancialia vel ac-
cidentalia i e.
An tunc valeat opacio mali ministri
in sacramentis ibidem i
A quo et quando instituta sunt sacramenta
nove legis i f
De ordine sacramentorum nove legis
et numero i h
Omnimodo subalibus sacra sunt
iteranda sine de novo confer-
enda. Si tamen omissio ... sit
de congruencia non i h
Item que sacra nove legis confe-
runt gratiam i j.
Licet dure sunt consequacones una
racio ... una ... est sacramentum ptc 4. 4. h.

Sanguis Christi Quare est debita vini
in sanguinem Christi ptc 4. z. e d
An de aceto possit confici sanguis Christi i 4
An de succo vinetto conficiatur san-
guis Christi i f
An ad ... licencie vel aliud vinum san-
guis Christi i h.

De forma consecracionis vini de
quo fiet sanguis Christi pt 4. 4. c.
Si sanguis Christi congelatur quid
fiet pt 4. c. h.
Quid si aliquid sanguinis Christi stil-
laverit super tabulam vel adhe-
serit i. b.
Satisfaccio quid est pt 4. 4. a.
Tres sunt partes satisfaccionis
An valeat satisfaccio de uno peccato i. b. [?]
retento et alio de quo non penitet i. f.
Qualiter imponitur satisfaccio i. g.
Flagella que deus mittit hominibus
in hac vita an proficiant ad satis-
faccionem; elemosina est pars satisfaccionis i. h.
An unus pro alio satisfaciat ib.
Dicitur quod penitens ut satisfaciet
in hac vita ne sit in purgatorio i. k.
Quibus casibus penitens non debet ab-
solvi ante satisfaccionem pt 24. p. totum
Item de recidivantibus in peccatum
ante satisfaccionem. De hoc supra D. p.
Item qualiter non est per se satisfaccio
satisfaccionis et qualiter committitur
pt 4. d. z. i. de multiplici satisfaccione
Scandalum quid est pt 4. 2. d. j.
De 2ᵃ scandalo et qualiter est
peccatum i. g.
Quod sit vitandum propter scandalum
proximi i. t. Quomodo peccatum proximi est
propter scandalum dimittendum i. b.
Rector non debet facere falsum propter scan-
dalum vitandum i. x.
An peccatum veniale sit faciendum propter scan-
dalum vitandum i. y.
Qualiter propter scandalum pusillorum
plura sunt vitanda i. z.
Sera que non impediunt in pluribus b.
Seminarium quod sit an ordo
collacionis pt l. z. a. e.
Sepultura. Qualiter contra inhu-
manitatem vel crudelitatem sepultura in
sacro loco debet exhiberi pt 9. h.
Quibus competit et quibus non se-
pultura pt 9. 1. a.
De cimiterio in quo fiet sepultura
an possit esse remotum ab ecclesia
et quomodo competit sepultura in hereticis
excommunicatis et quod pactum factum de non
recipiendo ad sepulturam tenet
et servari debet i. b.
Ubi fiet sepultura i. c.
Ad quos tenentur sepeliens parochi-
anos alterius in casu non convenit
De eleccione sepulture i. d.
Ubi sit relicta sepultura de i. f.
An pater possit eligere sepulturam filii
Quid si sacerdos rapuit violenter
corpus parochiani sui qui alibi ele-
git sepulturam i. h.
De canonica porcione debita ecclesie
cuius eligit sepulturam i. j.
Quid si eligat sepulturam apud
fratres ibi k.
De quibus rebus debetur canonica por-
cio et cuius eligit sepulturam i. l.
Quid si sit consuetudo quod ecclesia
exigat terciam partem de omnibus
que testator habet relinquenda
et legata et sacerdos vult in-
tegre morientis aut rerum quas relinquit
an ecclesia recipiens legatum i. m.
Si relictum possit exigere cano-
nicam porcionem ab ecclesia que post electam
sepulturam i. n.
Si sepultus apud propriam ecclesiam non tamen
relinquerit sibi aliquid si quod impro i. o.
Si quis eligit sepulturam in aliquo
religiosorum plures canonica por-
cio i. p. Quid si receptus in fratrem
vel religiosum eligerit sepulturam et
decedit tempore novicietatis i. q.
Quomodo tenentur facere expensas se-
pulture et de exigentibus vel im-
pedientibus sepulturam i. r.

Cum non possit tradi ecclesiastice sepulture i. o.
Pro muliere pregnante si sit
defuncta qualiter debet sepelliri
Cum debet in ecclesia se i. ac.
pelliri i. e. sine
Seq. require quid tenendum ex et eq. pte
Sermo / vide sermo ord. 8. q. o.
Sacris et sacros ordinibus dividuntur
accidentia vel sacramenta pte i. 4. s.
Quibus quo tempore conferuntur
deus sine sacros ordinatus in sacris
Si deus in sacris sacros tute i. o.
ordinatus recederet inter suos
laicus et dedit in canone i. p.
An sine et ancilla possit contrahere
matrimonium sine voluntate domini pte 8. i. q.
Quod si sine coniugio habent
duas diversas religiones i. o.
Quid si deus vult sine servo
contrahere in remota regione
ingredi an hic liber com
sione i. p. An hic liber canonicus
gratis possit recipere ab alio sine i. q.
An servi ordinati sine restitutis possit
sit contrahere votum i. o.
Sponsus virgo contraxit cum sponsa
sua spiritualiter qualiter est consu
lenda pte q. 12. n.
Spectaculum tum sponsus dominus
dimisso ecclesie conventu transit
ad spectacula ecclesiastica pte q. it. y.
Spes quid est pte it. z. e.
Sponsa contraxit aliquis cum una
et cum alia consummatur contra
ut impediri eius quid est et consid. pte q. i2
Quando sit sponsa pte 8. 2. a.
Et modo contrahi i. b. c. d.
Vide hoc sub tit. Quales sponsa
non potest contrahi ex alia parte tunc i. e.
et i. q. de eo qui cum duabus contraxit sponsa
lia potest contrahi sponsa i. f.
An potest contrahi inter absentes et de pro
curatore mandati i. g.

Ligamen non est vel votum ut inter et est sponsa i. h.
Quid si post sponsalia non vult perfici matrimonium ibi
Quid si in sponsalibus limitatur tempus ad
contrahendum et tempus sit elapsum i. k.
Quales sponsalia contrahuntur pure
et sub conditione i. l. Et i. m. cum sponsalia
contracta coram aliquo possunt dis
solvi per mutuum consensum
Quid de sponsalibus factis ante septennium
qualiter possunt dissolvi i. m.
Quales sponsalia transeunt in matrimonium ibi
Et modo dissolvuntur sponsalia i. n.
Vide hoc sub tit. pro z.
Quid si sponsa contrahat per metum i. o.
Subtractio / vide hoc sub tit. de baptismo 39.
Superbia / qualiter consitebitur quod
de superbia pte q. i. d.
Superbia quid est et quae eius species quae
pte it. q. ab.
Superbia quod est peccatum mortale et quando pte it. q. ab.
Suffragia / vide hoc sub tit. de eucharistia 24.
Suspensio quid est et quam multiplex est pte i. c. a.
Qualiter quod est suspensio unius ad
se tantum ut ad alios tantum vel ad se et
ipsos ad alios i. b.
Quando pte exempla suspensionis i. c.
An suspensio ab officio sit suspensio a beneficio i. d.
Et e contrario an suspensio a beneficio et ab officio i. e.

An episcopus suspensus a pontificalibus
et celebrans in pontificalibus sit irregularis i. h.
An sententia sit suspensionis suspendenda
tempore per appellationem sequentem i. q. et i. de alio suspens.
Qui tollit suspensionem i. k. Quibus casibus
est suspensio ipso iure i. m. et ibi
de aliis suspensionibus ... in constitutionibus
provincialibus ... i. s.
Suffragia / vide hoc sub tit. adulterium ...
Symonia / vide hoc sub tit. de baptismo ...
Sacerdos non debet licet subditis al
terius confiteri nisi per pecuniam committit simoniam pte 9. 3. p.
Quales simoniaci in beneficio tenentur ad resti
tutionem et possunt retinere omnes fructus
perceptos et quos potuerunt percipere et ... pte q. ...

Quando persone est pena simoniace et
capta est restituenda i. a.a. ab. ac.
Titulus de ... o. b. capitulum b.
unde. xxvi.
Tallagia nova a subditis
papa an terra ad postea ... p. q. q. ag.
Testamentum ... p. iii. ...
Testamentum facere qui non potest p. q. i. r.
Testamentum facere an clerica potest de re-
bus ecclesie i. q.
An requirantur .vii. testes in testa-
mento quod facit testator si volunt i. f.
testes super tenore testamenti sunt i. a.
... referent quibus ... ...
in uno testamento i. h. an requiritur
in ultimo testamento ... facere
quando et testator legavit i. y.
rem alienam i. f.
Qualiter heredes possunt compelli in
plenum voti defuncti i. f.
Testamentum probato coram ordinario
locum ... probari ... ...
... ubi ... ...
... ... facere testamentum i.
... ...
de ... ...
tibus testamentum ... ...
Quibus committendus sunt ... x.
est administratio bonorum testatoris
testamentum ... sufficit ad pro...
... ...
... est consecratum
... p. i. b. q.
... ... tulit ... tes-
... ...
Titulus de ... o. ... ...
Tonsura ... an sit sacramentum p. a. p. b.
An tonsura ... de ... de
an clerici non ... ... i. g.
... ... constituti ...
... ... tonsuram
tonsura clericalis ... 40 i. q.
... ... p. a. i. b.
Testamentum presbiteri
... quo sit p. q. a. f.

Quando est faciendum ad vesti-
... ...
vestita sacra ... ...
... ... quibus ... ...
vicarius. quibus casibus licet ...
... ... p. q. q. d.
de vicariis ordinandis et ...
... i. d.
... de ... p. ... ...
... quod faciendum est
... ...
... sanguis ... p. 4. ...
... pro ... ...
et sanguine ... ...
... ... p. ... a. ...
virtutes ... ...
... ...
Vestitus de ... ...
... ...
... ... p. ... ...
... ... p. ... ...
a quo constituta sunt et pro-
mulgata ... extrema
... sunt ... ...
... ... i. ...
Et quod est ... i.
Quando ... magis ... ...
quando materia ... i. ...
De forma ... i. ...
quando ... sit ... i. d.
Quibus ... est i. h.
an sit iterum i. ...
Quando et de fiat ... ...
quando est effectus ... i. l.
... a. b. an sit ... ...
iterando ... ...
... sit ... i. d.
De ... ... i. ...
De ... ... i. ...
... ...
est ... ...
De forma ... i. ...
Quando ... ... i. ...
... de ... ...

~~[illegible]~~

Quando illud votum [illegible] per [illegible] continencia contrahit [illegible] qualiter et [illegible] consilio dotis quod sit [illegible] [illegible]

Quot modis emittitur [illegible]

De voto absoluto [illegible]

[illegible] augustinus [illegible] voluntas de libertate obligatur [illegible]

De quibus facienda sunt vota et que reddenda sunt [illegible]

Vovens aliquid [illegible] duas [illegible] una [illegible] non liberatur

Et quid si sit fiunt duo vota compassibilia et incompassibilia [illegible]

Qualiter votum [illegible] non [illegible] obligat [illegible]

Votum non sit licitum de [illegible] ad [illegible]

[illegible] professio obligat [illegible] voto [illegible]

Quod sit [illegible] papa non [illegible] votum [illegible] quod dispensatur [illegible] iter [illegible] si voto abstinencie et continencie [illegible]

Quot vota [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] filius [illegible] voluntate [illegible] [illegible] [illegible] vota [illegible] maritus et [illegible] et quo vota [illegible] maritus

De voto [illegible] [illegible] [illegible] tempus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] quibus [illegible] [illegible] dispensare [illegible]

Qualiter [illegible] dispensare [illegible] in manifestis [illegible]

Quod [illegible] dispensare

Qualiter [illegible] liberatur [illegible] [illegible] [illegible]

Qualiter votum [illegible] ordi [illegible] [illegible] [illegible]

Qualiter coniugati [illegible] [illegible] [illegible]

De uxore male morigerata [illegible] [illegible] castiganda [illegible]

Diversis quamvis petitur [illegible] [illegible] [illegible]

Sciendum est quod in diversis libris [illegible] diversimode ponuntur et in materia quesita non invenitur ad literam in hac tabula positum, tunc quere diligenter ad literam proxime precedentem et subsequentem et credo quod invenies quod quesieris. [illegible]

Explicit tabula

Absolve quesumus domine animas famulorum tuorum pontificum sacerdotum benefactorum nostrorum et omnium fidelium defunctorum ab omni vinculo delictorum ut in resurrectionis gloria inter sanctos et electos tuos resuscitati respirent per [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

R

Roberts

x clu   deus j

m

Magr   hanc conssinc   cat

Dum deus summus summe ... secundo ... lognebat ... a a inhamponth

Et tua dum tua sunt post mortem tunc tua non sed secund ...

Et tua dum tua sunt non ...

Dum summus ... in premdo ...

Iste liber ptinet ecclesie sti Samellio

Jhon ... bpon ... seelps

Iste liber [illegible] ... dewell ... [illegible]

Gasso ap ... llan ... glynyn

an ... xix ...

Lohn ap ... ap ... llan ... gann

... ap ... ap ... ap gellyn

... sopina

valeat

Ms. Codex 75

Ms. Codex 75

JOHN DE BURGH

PUPILLA
OCULI

MS 23

LEA
Library